26

7
10–B
26

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
7
4 G
38

7–10

Digitized by Google

Opus Claudii Salmasii

Digitized by Google

Google

DEFENSIO REGIA,

PRO

CAROLO I,

Ad Sereniſſ. Magnæ Britanniæ

REGEM

CAROLVM II,

Filium natu majorem, Heredem & Succeſſorem legitimum.

BIBLIOTECA NAZ.

Sumptibus REGIIS.

ANNO cIↃ IↃ c L.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO
DEFENSIONIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

H*Orribilis nuper nuntius aures noſtras atroci vulnere, ſed magis mentes, perculit, de parricidio apud Anglos in perſona Regis ſacrilegorum hominum nefariæ conſpiratione admiſſo. Quoſcunque infandus hic rumor attigit, haud ſecus ac ſi fulmine adflati eſſent, derepente his* arrectæque horrore comæ, & vox faucibus hæſit. *Si qui molliore ingenio nati ſunt, lacrymas etiam non tenuerunt, nec abſtinuere gemitu. Fortius vero animati, tantæ indignationis flamma exarſerunt ut vix ſe caperent. Nemo certe non diras imprecatus eſt tanti ſceleris, tam inauditi, tamque inuſitati auctoribus. Vt enim improviſa magis feriunt, ita inopinatos cum oppreſſiſſet res adeo nova, nemo ſic ferus ac ferreus repertus eſt atque ab omni ſenſu humanitatis alienus, vel à regiæ majeſtatis reſpectu averſus, cujus in pectore luctum privatum cum publico mœrore conjunctum non excitaverit miſerabilis tam ſacri capitis & mirabilis cædes. Fatendum quippe eſt, ex quo regium in orbe nomen gubernandis populis natum notumque fuit ad hac uſque tempora, quæcunque in medio ſæcula fluxere nullum ſimile huic factum vidiſſe nec audiviſſe. Ejuſmodi certe eſt ut inter probra ſæculi nunc memorari debeat, inter portenta olim numerandum, niſi fides hiſtoriæ noſtræ laboret apud poſteros, vix credituros quicquam tale hoc ævo contigiſſe. Enimvero vel ad ſecuritatem ſuam tem-*

porum ſequentium intereſt ut pro fabula habeatur, quod geſtum hodie negare non poſſumus. Nam ſi reperta nunc ſunt belluæ tam immanes ſub humana facie, quæ eouſque veſania nullo exemplo prioris ævi incitata proceſſerunt, quid putamus olim futurum ubi exemplum proditum fuerit quod ſequantur aliquando gentes aliquæ, quæ ſciant & credant noſtra ætate rem eam fuiſſe perpetratam, quam ipſæ videantur poſſe cum venia imitari. Longe itaque magis expediet venientium poſt nos annorum hominibus, ſi in monumentis noſtris hanc hiſtoriam legerint eodem modo & pari incredulitate, qua boves loquutos, amnes retro verſos, ſtatuas ſudantes, pluvias ſanguineas, hodie in priſcis memoriis videmus. Hoc vero intereſt quod prodigia ejuſmodi per ſe innoxia, ſed tanquam futuræ alicujus cladis prænuntia cum voluptate & riſu tranſire ſolemus. Nam pleraque eorum quæ pro oſtentis apud antiquos habita ſunt, cauſas interdum habuere ſuas naturales, quamvis ſint ex raro contingentibus. Iſtud vero quod factum jam deteſtamur, quia nunquam factum fuiſſe miramur, cum inſtar prodigii ſit habendum, quod nec in homines poſſe cadere putaremus niſi jam cecidiſſe videremus, ſi pro incredibili non eſt habitura poſteritas, cum malo id ſuo maximo creditura eſt. Quod enim fidem ſuperat, præcipue ſi contra bonos mores fiat, ſi humanitati bellum indicat, ſi in crimen nefandum cedat, quando mox fidem nanciſci incipit, quaſi obice ſublato fas omne abrumpit, & quod vetitum antea fuit, præjudicio quodam ut licitum eſſe videatur, quia factum ſit, facit. Inde eſt quod cum majore excuſatione peccant qui ad peccandi magiſtrum exemplum provocant, quique patrocinium ſceleris ſui in ſcelere ſimili quod antea

com-

commiſſum fuiſſe conſtiterit, reperiunt. Hac ratione quod in Anglia factum facinus cum horrore accepimus, quia exemplo caret, tanto minus ignoſcendum, magiſque adeo execrandum, curandumque enixius ne hoc ipſo tempore penetret ad plures, & ne pro exemplo ſit perniciem trahente veniens in ævum. Digni itaque omnium odio & inſectatione qui fecerunt, digniſſimique porro quos flamma ferroque perſequantur non ſolum quotquot ſunt in Europa reges & principes jure regio imperantes, ſed etiam omnes magiſtratus, omneſque adeo reſpublicæ bene conſtitutæ & moratæ. Hæc enim fanaticorum factio non ſola regum ſolia appetere geſtit, ſed omnes poteſtates quas ipſa non fecerit conatur ſubvertere, cum nihil aliud niſi rerum mutationem captet & cupiat, non ſolum in republ. ſed in Eccleſia, cum perpetua novandi libidine qua ſibi imperandi omnibus nullique parendi licentiam adſtruat. Dum id aſſequantur quod volunt, pari ſtudio de republ. regnum conſtituere parati, ut de regno rempubl. nunc efficere contendunt. Non ſolum regni ſubverſionem, ſed etiam legum everſionem ſibi cordi eſſe ſatis oſtendunt. Nec enim regem ſuum legitimum tollere alia via potuerunt niſi per omnium legum quibus regnum illud erat fundatum abrogationem. Ne quis autem erret, non pro regio regimine popularem conſtituere gubernationem in animo unquam aut voto habuerunt. Res ipſa indicat quid voluerint. Pro uno rege quadraginta tyrannos impoſuerunt, cum triginta ſibi ſufficere crediderit olim Athenienſium civitas, plus ſatis onerata ſi vel unum perpeſſa eſſet. Nam quanto rei mala plus eſt, tanto gravius & pejus eſt onus. Cui autem dubium eſt quin ſi unus ex illis Triumviris Anglicanis, ſceleſtæ in regem factionis ducibus & anteſignanis,

in republica natus eſſet , quin eundem animum ad eam evertendam allaturus fuerit , quem attulerunt ad regem tollendum? Regem quidem apparet eos ſuſtuliſſe , ſed nec minus manifeſtum eſt regnum ſibi retinuiſſe , dum quod ſub uno erat in plures diviſerunt , & triginta ac ſeptem ſocios tyrannidis adſcivere qui imperium ſecum tenerent , gravique & intolerando ſervitio cives ſuos premerent. Nam ſub ſpecie libertatis tyrannidem ſæviſſimam velle eos exercere vel cæcis clarum eſt. Vocari illi ſe quidem libertatis publicæ cuſtodes *in actis publicis poſtulant. Æque bono jure latro qui viatorem ſpoliaſſet , ſe crumenæ ejus cuſtodem appellari vellet. Ita draco gazæ cuſtos eſt cui incubat , à nemine tangendæ. Ita avarus pecuniæ pauperibus extortæ curam gerit , quam arca conditam ſervat nulli erogandam. Ita fur cuſtodiam ac tutelam habet rerum , quas domino ſurripuit. Egregios ſcilicet libertatis conſervatores & vindices , quam regi primum eripuerunt , deinde & Senatui! Nec libertatem eripuiſſe contenti , vitam etiam porro pluribus procerum injuſto judicio ademerunt , poſtremo & regi , nequid ad ſummam deeſſet ſceleris , quod una hac impietate ſuprema cumulatum reddiderunt. Regnum nolunt niſi ſuum ſit. Reges abominantur niſi ipſi ſint. In republica ſi eſſent , magiſtratum averſarentur quem ipſi non conſtituiſſent. Ita rempublicam amant in regno , in republica regnum , ſed utrobique imperium affectant , nec quemquam regnare aut imperare præter ſe juſtum atque æquum exiſtimant. Inde eſt quod* Independentium *nomen adoptarunt , utpote qui à nemine pendere & à ſe omnes volunt. Ex ſectæ ſuæ præſcripto nullum bonum regem putare poſſunt qui vel optimum non ferrent ,*

cum

cum palam profiteantur, dominatum regium cujuſcunque principis, licet in eo virtutes omnes rege digna eminenter elucerent, reipublica inutilem eſſe, immo gravem. Tantum eos odium regia appellationis tenet, cum poteſtas ipſa perplaceat, ut ab ipſo Deo oblatum regem non recepturi videantur, jam datum deturbaturi; ſanctiorem quinimmo ipſo Davide, Salomone ſapientiorem nullo modo toleraturi. An miretur jam aliquis ſi regem, nulli veterum Chriſtianorum regum pietate, juſtitia, religione, & clementia ſecundum, regno & vita privarunt; praterea ſuum & legitimum, poſtremo eum cui fidelitatem juramento non ſemel nec vice ſimplici promiſerant? Quia regnum extinctum voluere, ideo regem extinxerunt, cujus maximum apud eos fuit crimen quod rex eſſet. Nec porro etiam mirum ſi innocentia vita non potuit eum tueri, qui nocens erat eo ipſo quod regnabat, non quod male regnaret. Non *multis argumentis colligendum, nec longa & difficili conjectura quarendum quid factioſos iſtos ac rebelles in tantum furorem impulerit.* Non *ſane crimen regis hoc fecit, ſed ſuum. Nempe affectatio tyrannidis. Si id ſolum ſpectaſſent, ſi de eo tantum cogitaſſent quo modo forma ſtatus publici mutanda ſibi in melius foret, ſatis illis eſſe debuiſſet, ablato rege, & abolita regia dominatione rempublicam qualis erat relinquere, penes Senatum cujus proxima ſemper à rege fuit auctoritas, ſummam poteſtatem pati reſidere. Abſque ulla alia novatione, ſtatus hic popularis fuiſſet. Democratiam ſi duntaxat optaſſent, non alia melior conſtitui potuit, quam ex tribus populi ordinibus, ex quibus compoſitus ille Senatus fuit.* Nonne *ex* Epiſcopis *conſtabat qui* Eccleſiam; *ex* Optimatibus *qui* Nobilitatem; *ex* Deputatis *ur-*

 bium

bium qui Plebem repræſentarunt? Sed Eccleſiaſticum ordinem in Epiſcopis præcipue conſiſtentem non ſolum Senatu ejiciendum, ſed etiam penitus abjiciendum cenſuerunt. Non dicam jam quo conſilio & qua mente, nec quam recte id fecerint. Mitto etiam dicere de antiquitate eorum, de inſtitutione ad hoc primum facta ut ſchiſmata de Eccleſia tollerentur. Non addam in ipſa Reformatione apud Anglos fuiſſe ſervatos. Sed illud conſtat neceſſarios vel inde videri oportere, & omnino vel fatentibus multis ipſis Presbyterianis retinendos, quod quandiu fuit Epiſcopatus mille peſtifera ſectæ & hæreſes in Anglia non pullularunt, & inter eas vel teterrima iſta cui nomen Bruniſtarum, *&* Independentium. *Illi ipſi ſunt qui Epiſcopos primo, deinde & Optimates è Senatu extorres dederunt, mox & regem è regno ac vita. Saltem nobiliorem populi partem, jus ſuum ſedemque in Senatu retinere paſſi eſſent, ſi veram ac genuinam Democratiam conſtituere laborabant. An Democratia eſt quæ ex viliſſima tantum plebe conflata eſt, excluſis Optimatibus? Hanc vero* ὀχλοκρατίαν *Græci veteres dixere. Quam & vitium* Δημοκρατίας *ita eſſe ſtatuerunt, ut Tyrannis eſt exceſſus veræ ac legitimæ Monarchiæ. Sed non ea cura quietem horum Reipublicæ turbonum ſollicitavit, ut meliori regimine, quale eſſe populare ſibi videri ſimularunt, mutari cuperent ſtatum qui tunc in Anglia ab uno regebatur. Plebis nomen in quo ſupremam auctoritatem quaſi de jure naturali reſidere affirmant, ambitioni ſuæ prætenderunt, ut hoc ſpecioſo prætextu ipſi arripere tyrannidem poſſent, ad quam tanto ambitu, tanto conatu jamdudum viam affectabant. Idque eventus planiſſime docuit. Pro uno quippe plures inde reges,*

ges, ſive tyranni potius, exorti ſunt. Immo vel ad unum ſummam rerum rediiſſe exinde videre eſt. Quem enim alium dare merito poſſumus titulum præſidi illi Conſilii ſupremi, quod nunc vice & loco Regis qui jam nomine nullus eſt, omnia pro arbitrio temperat ac gubernat? Rex ille quidem vere cenſendus, quamvis nomen abſit, quia res adeſt quæ ſine titulo minus habet invidiæ, ſed non minus habet auctoritatis. Nonne ad eundem plane modum, & ſimilem prorſus imaginem cum Auguſtus Cæſar rempublicam occupaſſet, ſub nomine Principis *imperium tenuit, quo nomine tunc temporis Romani eum qui primus eſſet Senatus, appellare conſueverant. Ita iſte præſes & princeps Conſilii non regio nomine, ſed regia poteſtate, adſumptis quaſi adſeſſoribus & conſiliariis, illis ipſis quibus auctor ac dux fuit conjurationis ſceleratæ ſectariorum, regem non alia cauſa neci dedit, quam ut ſella non quidem Regia ſederet, ſed cum auctoritate plus quam Regia ac vere Tyrannica. Ita ille inquam nequiſſimus latro quaſi tyrannum occiderit, pro præmio tyrannicidii fruitur ipſa tyrannide, cum ob regem parricidialiter obtruncatum nefarii ſceleris pœnas meritas ſuſtinere deberet. Sic pretium facinoris ejuſdem ſæpe alter crucem patitur, pro quo alter potitur diadema. Ne quis vero dixerit hos cum duce ſuo ſicarios, faces ac facem patriæ ſuæ, regali tantum potentia niti, cum à nomine regio tantopere abhorrere videantur. Si ipſe iſte rex, quem morti inſontem adjudicarunt, vel centeſimam partem eorum facinorum commiſiſſet in legibus divinis & humanis violandis, quæ iſti ſcelerati commiſerunt, tam merito tyranni nomine dignum eum ducerem, quam immerito*

merito in ſententia capitali contra eum lata hoc elogio donatus eſt. Per Angliæ regni vetera ſtatuta non licuit regi legem ullam condere citra populi aſſenſum. Quam legem hi ſcelerati ac perditi latrones non temerarunt, cum omnes etiam illas quibus tanquam fundamentis regni jura ſtabilita videbantur, plane abrogaverint? Nulla lex eſt qua regem fieri reum liceat, accuſari, condemnari, capitis ſupplicio affici. Hæc illi tyranni omnia ſine lege fecerunt. Quanto ergo faſtigio regiam potentiam iſta potentia ſupergreſſa eſt, quæ regem ipſum, legum auctorem conditoremque cunctarum quibus populus tenetur, judicio nullo, nulla lege, nullo jure morti addixit? Si rex quemlibet ex ſuperiore vel inferiore domo auguſti illius Conſilii ſui Senatorem tali ſupplicio, non rite, ac ſine juris ordine curaſſet afficiendum, tyranni notam non effugiſſet. At iſti regem ipſum mactandum carnifici publico tradiderunt, nulla ſibi in eum competente juriſdictione. Quanta vero eſt potentia, quam infinita ac pluſquam Tyrannica, non unam aut alteram legem abolere, ſed per mille amplius annos receptam, probatam, uſitatam regiminis formam repente evertere, & in alium ſtatum tranſmutare? Hoccine fieri potuit, abſque legum omnium, & veterum regni inſtitutorum everſione? Quinimmo & nominatim leges omnes civiles & criminales quibus per tot annos uſa eſt Anglia, refigendas ſanxit, novaſque figendas. An hoc ſine maxima reipublicæ perturbatione & omnium rerum confuſione peragi potuit? Quis olim Romæ dictator ſive ad tempus, ſive perpetuus, tantum potuit impune, quantam iſti poteſtatem per vim & violentiam armorum uſurparunt? Cæſar cum armis libertatem civium oppreſſiſſet rempublicam æquis legi-

legibus antea temperatam in perpetua Monarchiæ jus ab uno diſpenſandæ convertit. Hoc alicui Cornelio Syllæ, hoc Iulio Cæſari licuiſſe, principibus ſuæ ætatis viris generis & virtutis merito, fortaſſe minus intolerandum. At iidem Manios aliquos, terræ filios, vix domi nobiles, vix ſuis notos, licere ſibi credidiſſe quis ferat? Nec eſt quod quis dicat contrarium Cæſari inſtitutum eos tenuiſſe, & pro Regno vel Monarchia rempublicam æquabili jure adminiſtrandam ſubſtituiſſe. Pro legitima quippe, proque juſta regia poteſtate, tyrannicam invexere popularis ſtatus fuco coloratam. Quod enim de populi regimine in Anglia ſtabiliendo jactarunt, ad populum facta phaleræ fuere. An Democratia eſt in qua quadraginta homines nefarii, regis ſui carnifices, ſummam habent rerum poteſtatem, à qua non licet provocare? Ne quidem Ariſtocratia eſt, in qua optimates & primores populi cum ſummo jure plebem regunt. At iſtæ ſicariorum viles & impuræ animæ optimatum conſeſſum aboleverunt, locum ei nullum in parte procurandæ reipublicæ eſſe voluerunt, ad plebem in ſpeciem totum regendi jus tranſtulerunt, ſed revera ſibi vindicarunt, id eſt paucis è fæce plebis ortis reſervarunt, immo vel uni nebuloni, fanatico, homini obſcuro, turbarum omnium quæ per tot annos Angliam dilacerarunt, auctori, incentori, promotori. Non æquiores fuerunt conſeſſui plebis, quæ alteram partem habuit auctoritatis in adminiſtranda ſub rege republica, pleriſque eorum in carcerem & vincula conjectis quos tyrannidi ſuæ minime favere animadverterunt. Idque poſt inſeſſam armatis urbem, poſt direptum ærarium publicum, poſt tractum è carcere ad cauſam capitis dicendam Regem. Priuſquam hæc omnia tyran-

nicæ violentiæ facta edidiſſent, ſcriptum emiſerant ad Senatum ex utroque conſeſſu optimatum & plebis etiam tunc compoſitum, quo edicebant, pro imperio ſcilicet, quid ſuæ voluntatis eſſet ſtatuere de Regis condemnatione, de Principis VValliæ ad judicium citatione, de Senatus finienda poteſtate, de novo reipublicæ gubernandæ ſtatu inſtituendo. Hanc eo ſcripto ſibi placere formam gubernationis oſtendebant, quæ ſupremum Senatum, ſicut erat antiquitus, haberet, non perpetuum, ſed annuum aut in ſingula biennia renovandum, tam ex plebeii ordinis viris quam ex proceribus congregandum. Hic ſtatus aliquam ſpem oſtentabat æquabilitatis, & non falſo gaudio libertatis novæ populum lactare videbatur. Democraticum ſaltem apparebat hoc regiminis genus. Nullum in ea declaratione quam eo tempore dederunt de quadraginta viris imponendis verbum, qui ſummam rerum tenerent, & cum regio imperio omnia pro libitu adminiſtrarent. Ad hoc tyrannicum inſtitutum devenerunt poſtquam urbem in ſuam poteſtatem armis redegere, poſtquam è Senatu alios ejecerunt, partim incarcerarunt quibus volentibus non futuram eſſe novam tyrannidem ſciebant, poſtquam denique regem nefando judicio condemnatum, capite truncandum carnifici tradiderunt. Et cum hæc fecerint perditiſſimi nebulones, audent tamen rempublicam nominare, quæ tyrannica eſt gubernatio. Audent magnum ſigillum inſignire libertatis publicæ elogio, quam ipſi nomine tantum tenus populo reliquerunt, reapſe vero vi & armis oppreſſerunt. Hoccine eſt æquam libertatem facere omnibus, & in populo dicere ſummam poteſtatem atque à Deo datam reſidere, cum nulla ad eum provocatio à quadraginta tyrannis detur?

detur? cum legum ferendarum nullum jus habeat? cum magiſtratuum creandorum penes eum poteſtas non ſit? Hæc nempe omnia jura ſunt quæ Democratiam conſtituunt, quæ imperium ſummum populo conſervant. Cum populus Romanus, regni ſede dejecto Tarquinio Superbo, recuperatæ libertatis vindices & cuſtodes duos conſules pro rege creaſſet, an tantum & tam merum penes eos ſtetit illud annuum imperium, ut non faſces ſummitterent populo pro concione, & jus provocationis adverſus ipſos darent? Populus ſuffragiis ſuis magiſtratus omnes majores minoreſque creabat, leges omnes à Senatu latas confirmabat. Nonne ex eo Rogationes *dictas conſtat, quod conſules populum in concione rogabant, an illam legem ferri vellet? Inde verba illa ſolennia quibus ad populum in ferendis legibus utebantur*, velitis, jubeatis, Quirites. *Si tale imperium & talis hodie poteſtas populo permittitur Anglicano ab illis quadraginta tyrannis, tum conceſſero eam novam quam inſtituerunt reipublicæ formam nomine* δημοκρατίας *eſſe ſignandam, ipſos rite appellandos libertatis populi* vindices & cuſtodes, *ut fuere primi conſules apud Romanos poſt reges abdicatos. Nihil hic par aut ſimile, ſed omnia diverſa & contraria. Duces exercitus rebellis regem Senatui ſuo ereptum in duriore carcere captivum diu detinuerunt, urbem regni ſedem armis occuparunt, armatis militibus civium domos repleverunt, ærarium publicum ſpoliarunt, ex regni Conſilio utriuſque ordinis Senatores in vincula conjecerunt, conſeſſum judicum ſelectorum ex ſola inferiore domo contra jura ac leges regni ad regem condemnandum propria auctoritate conſtituerunt, manu deinde carnificis infami pe-*

gmati impoſitum & publico ſpectaculo populi ſui expoſitum capite minuendum curarunt, quadraginta latrunculos cum ſummo imperio ad regnum obtinendum & jus dicendum crearunt, leges civiles omnes abrogarunt quibus per plures ætates uſa fuit Anglia, & alias ad libitum ſubrogarunt, pœnas arbitrarias criminibus irrogarunt, ut ſic major eſſet judicum & magis infinita poteſtas. Excepto cædis crimine nullum eſt delictum quod capite puniendum decreverint. Si non ſunt hæc tyrannica, & quidem ſupra omnes veteres tyrannos exempla, quid ſit Tyrannis neminem ego ſcire arbitror, nec ipſe ſcio. Raptum vi & armis imperium armis nunc tueri contendunt, ut videantur prorſus Turcico more hodierno velle imperare, aut antiquo Romano, ſed qualis in uſu eſſe cœpit poſt everſam ab Auguſto rempublicam & peſſundatam populi libertatem. Imperii ille Romani uſurpator certum legionum numerum inſtituit opportunis orbis ab ipſo gubernandi locis conſtitutarum, quas opponeret externis bellorum motibus ſi qui ingruerent à gentibus nondum ſubactis. Præter has copias habuit & Prætorianas cohortes inteſtinis rebellionibus retundendis in urbe collocatas & caſtris ibidem poſitis ſemper paratas, nunquam à militia dimittendas. Ad eundem uſum Turcarum quoque imperatori ſui ſunt præſto Ianiſſarii, Prætorianis illis Romanis militibus ſimiles qui nunquam militiæ munere vacant, ſed ſemper excubant ad regis cuſtodiam, quem & ſæpe ſolio per ſeditionem dejiciunt, & tumultuario judicio alium imponunt, eodem plane more quem & illi Romani exercitus in deſtituendis & conſtituendis ſuis Cæſaribus non raro uſurparunt. Placuit hoc exemplum Romanæ Turcicæque conſuetudinis edecumatis religio-

ligionis non Reformatoribus, ſed decoctoribus, non tamen ex illa parte qua regem tollit, & regnum ſervat. Nam Pagani Muhammedanique milites longe melius quam Chriſtiani, rege uno ſublato alterum ſuffecerant, nec ſtatum reipublicæ mutarunt. Novitii vero Chriſti Sectatores, immo impuri potius Sectarii, regium nomen pariter cum regno ſuſtulerunt, ut ſpecie publicæ libertatis propriam tyrannidem adumbrarent. Turcarum & Paganorum militum tam ſtudioſis & ſeriis imitatoribus in regibus ſuis interficiendis, non miror & alium ex utraque infidelium natione arriſiſſe morem, præter receptos publice ceremoniarum ritus, quaſlibet alias extrarias admittendi religiones. Hoc fecere Romani, hoc faciunt Turcæ. Illi Græcas ſuperſtitiones, Iudaicas & Ægyptiacas cum patriis ſacrorum ritibus introductas coluerunt, hi Chriſtianos & Iudæos tolerant, quos tamen damnant, cum unam apud ſe eſſe fidem veram à Muhammede acceptam jactent. Anglicani prophetæ quam magis religionem probent, incertum eſt, cum nullam improbent, & colluviem omnium ſectarum recipiant, & in magiſtratu non requirant certam, cui permittunt credere quodlibet, dum in ipſorum verba juret. Hanc unam videntur amplecti & colere religionem, quaſi veram, quaſi optimam, & quaſi ſuam, quæ nullum agnoſcit ſuperiorem neque in Eccleſia neque in republica. Cum tales ſint iſti Fanatici nebulones, in religione, in converſatione, in adminiſtratione reipublicæ, quis non eos patriæ publicos hoſtes dixerit? Hoc parum eſt, communes generis humani hoſtes judicandi ſunt. Putes eos tantum regibus infenſos & infeſtos eſſe quos per ſummum nefas necare ludum habent? Nullus eſt in orbe Chriſtiano magiſtra-

giſtratus, nulla in terris poteſtas, quantumlibet ordinaria, quantumlibet à Deo ordinata, ut omnes quæ ſunt, inde eſſe conſtat, quam non pari odio proſequantur & perſequi parati ſint, quam non æque exterminatam omni ope cupiant, quia ubique apud eos eadem imperandi effrænata libido, eadem parendi imperita contumacia. Inde Independentes *vocantur. Vt diſciplinæ philoſophorum ex præcipuo aliquo doctrinæ ſuæ dogmate nomen adſciverunt, Sceptici quia dubitant, Dogmatici quia adfirmant, Critici quia judicant, ſic iſti quia pro principali axiomate habent ſectæ ſuæ nefariæ, nullis magiſtratibus, nullis regibus, nullis legibus ſubjici velle,* Independentiæ *ideo appellationem adamaverunt, ut rem ipſam quæ nomine ſignatur præ omnibus ambierunt. Magiſtratus cujuſcunque generis & poteſtatis eodem eos loco habere quo reges vel uno argumento evinci poteſt. Cum regem ſuum ignominioſe trucidarunt, non à ſe regem occiſum præ ſe tulerunt, ſed primarium populi Magiſtratum. An ſi in aliqua republica libera viverent, & tantum poſſent quantum in Anglia potuerunt, magiſtratui civitatis magis parcerent quam regi pepercerunt? Si bene mihi noti ſunt non aliter eum tractarent quam regem ſuum acceperunt. Forſitan ut aliquo colore deturbare illum poſſent, tunc regium nomen ipſis allubeſceret quod arriperent, aut ſub alia ſaltem appellatione imperium ſibi ſimile adrogarent. Omnis ſane mutatio illis placeret quæ omnibus adprobare poſſent id quod ſunt, & quod vocantur. Vt nunc res eſt, vexillum erectum oſtentarunt omnibus Nationibus quæ regio dominatu gubernantur, ad reges ſuos non ſolum expellendos, ſed etiam ignominioſo & infami mortis genere publice detruncandos.*

dos. Nec quid velint aut quid optent diſſimulare amplius ſuſtinent, nempe, ut quod in Anglia ad effectum perduxere, ubique terrarum parem exitum ſortiri videant. Omnes quippe exteros reges votis ſuis interficiunt, ut proprium ſecuri percuſſerunt. Enimvero ſi precibus eorum locus eſſet, aut ſi tam improbas Deus ſoleret audire, nullus hodie rex uſpiam Chriſtianis populis imperitaret. Nec enim dubitant Fanatici quaſi cœlum ſtet pro partibus ſuis, aut quaſi eventura vaticinari noverint, nullum caput coronatum intra decennium ulla in parte terrarum amplius repertum iri, affirmare. Adeo nimirum potens & efficax exemplum id ſequuturis ſe monſtraſſe opinantur, aut adeo pronos ad ſequendum qua præiverunt via populos futuros ſibi perſuadent. Quid ergo ceſſant reges ſi tuti eſſe volunt, ſi ſecuri, ſi ſalvi, ex toto orbe concurrere & convolare atque in unum convenire, ut junctis copiis & viribus arma expediant ad illas regnorum rerumque publicarum peſtes exterminandas? Iſti ſunt qui regum capita quaſi pilas habent, qui de coronis quaſi trocho ludunt, qui non pluris faciunt ſceptra imperialia quam bacula morionum capitata, quique viliores ſordidis ac laceris pannis ſummorum magiſtratuum infulas ducunt. Ad hæc, magni Magnæ Britanniæ Regis ſanguis immani ſcelere perduellium effuſus ad ultionem ſui vocat omnes Chriſtiani orbis Monarchas ac Principes. Hujus Manibus dignius illi parentare non poterunt, quam ſi in integrum reſtituant legitimum beati ac glorioſi martyris hæredem & ſucceſſorem, ſolioque paterno eum reddant, inferiis datis, ac mactatis pro victimis ad ſepulcrum defuncti ſanctiſſimi regis belluis illis efferatiſſimis, quæ in tanti regis necem conjurarunt, tam

cru-

crudele auſa nefas, auſoque potita. Proprii etiam periculi ratione ad hanc vindictam de impuris latronibus ſumendam provocari debent, ſi honoris ſui, ſi ſalutis aliqua eos tangit cura, ſi cogitatio ulla ſollicitat. Enimvero ſi regia Majeſtas ad crimen & accuſationem civium rebellium veſaniæ paſſim pateret, actum eſſet de regibus. Pejor evadet eorum quam ſubjectorum conditio, niſi mature obviam eatur adeo effranatæ licentiæ, quæ jam in aliis locis Europæ graſſari incipit, latiuſque ſerpere porro perget, exemplo regibus nimium pernicioſo. Sine intermiſſione, immo ſine miſſione, cum his belligerandum eſt, donec inſtitutum fuerit ad ſempiternam memoriam punitionis ſontium exemplum, ſicut contrarium huic rebellionis & impunitatis jam oſtendi cœptum eſt, & ne ubique propagetur, cautio eſt cum improborum exultatione & bonorum gemitus. Vos igitur, Angli, Scotique, vos Hiberni, vos etiam univerſi Chriſtiani populi, inviſam hanc ſtirpem ſectamque nefandam, & genus omne futurum exercete odiis. Nullus amor *cum his* vobis, nec fœdera ſunto. *Nam quæ pax, quæ pactio, quæ amicitia, quæ ſocietas, cum talibus regi ulli aut Principi unquam Chriſtiano poteſt eſſe, qui nullis legibus tenentur, nulla religione alligantur, nullius poteſtatis ſive civilis, ſive Eccleſiaſticæ auctoritate moventur? Alia etiam ratione cum his in amicitiam coire & fœdera jungere regum nullus, nulla reſpublica, nullus Magiſtratus jam queat aut velit, qui toties perfida dixere ſacramenta, toties fidem fregere, ſi modo fregiſſe dicendi ſunt, quam nunquam habuerunt. Non claſſicum cano, non bellum ſuadeo, niſi quatenus paci graves homines, reipublicæ turbatores, ſeditionum faces, regum vel bonorum oſores, boni*

publici

publici intereſſe ut non ſint amplius, dico. His poſitis quæ neceſſario viſa ſunt optimi regis defenſioni præmunienda, quem pro ſceleratiſſimo illi de quibus loquor, ſicarii impuriſſimi trucidarunt, nunc ad eum defendendum deſcendere tempus eſt, cujus cauſam cum aliorum regum cauſa conjunctam eſſe, neceſſe eſt ipſi reges intelligant. Cui autem vivo ac videnti per iniquitatem conſeſſus ſanguinarii, à quo judicatus eſt, pro ſe dicere non licuit, pro eo mortuo nunc ſic dicam ut oratorio more non mihi agendum videatur, nec adeo ita agere ſit neceſſarium. Ornari pigmentis rhetoricis tam bona & juſta cauſa non debet, doceri contenta. Nam ſimpliciter rem ut geſta eſt narrare regem defendere eſt. In qua defenſione hoc ordine procedemus ut primum de facto ipſo prout meretur ejus indignitas & atrocitas, quale ſit dicamus. Deinde de jure pertractemus. Tum demum illud argumentum perſequemur an juſta cuiquam ſubditorum cauſa eſſe poſſit contra regem ſuum arma ferendi, eum in jus vocandi, accuſandi, condemnandi, & ſupplicio ultimo afficiendi. Idque negabitur. Poſtea oſtendam Regem Magnæ Britanniæ ſupremam in ſuos ſubditos poteſtatem habere, quæ nulli alii poteſtati obnoxia ſit niſi divinæ: ac proinde ea quæ dicta fuere de quovis alio rege à ſubditorum accuſatione, judicatione & condemnatione vindicando, ea regi Angliæ optimo jure competere. Poſtremo ubi conſtiterit accuſari nullo jure potuiſſe, quæretur an ita vixerit & regnaverit ut cum accuſari jure non potuerit, condemnari merito debuerit. Hæc autem cauſa agetur toto orbe audiente & quaſi ad judicandum ſedente, non in illo conſeſſu infamium & ſceleſtorum judicum diſceptabitur, quos ab ejuſdem factionis & ſceleris ſociis conſtitutos conſtat

non

non ad cognoſcendum de crimine, ſed ad omnimodo condemnandum innocentem, & quidem regem, & quidem ſuum. Horum ego injuſtitiam, impietatem, perfidiam, crudelitatem proclamobo Cœlo & Terra, ipſoſque auctores convictos poſteris tradam, reoſque peragam, talis tantique facinoris, cui ſimile nec præterita ſæcula viderunt, nec ventura forſitan videbunt.

DE-

CAPVT. I.

DE facto dicturus, tot novitatum monſtris me circundari ac terreri ſentio, ut quid primum exequar in eo exponendo, quid deinde, quid poſtremo, neſciam. Inter difficultates quæ occurrunt ad exprimendam ut par eſt tam incredibilis flagitii immanitatem, hoc unum facile dictu ſuppetit, quod iterum iterumque repeti debet, idemque veriſſimum: Nempe ſolem ipſum dum annuum conficit curſum iniquius & atrocius factum nunquam adſpexiſſe alterum. Nam ſi per ſe conſideretur, ab orbe condito quo primus homo ſimul à Deo creatus eſt, & rex ac dominus ſuper omnia ab illo creata conſtitutus, memoria non extat facinoris iniquitate & attrocitatē huic comparandi. Inde enim origo regum regiique regiminis petenda eſt. Hæc cum primo homine & cum ſolo novo cœpit, quoniam primum parentem numeroſus ex eo deſcendeps natorum & qui ex his nati ſunt populus pro rege habuit & obſervavit ut primum ſui generis auctorem. Ad hoc inſtar reges poſtea alios, nihil pertinentes ad genus ſtirpemque & cognationem priorum, à gentibus electos vel ſumptos liquet à quibus regerentur & quos pro patribus colerent, qui & *Patriæ Patres* exinde nuncupati ſunt. Vt patres veri, ita reges qui pro patribus ſunt, non ejuſdem moris & naturæ omnes eſſe poſſunt. Alii indulgentes, mites, faciles, clementes: alii aſperi, ſeveri, duri, partim etiam crudeles. Qui patrem natus occideret etiam dyſcolum & durum, pro parricida merito eſſet puniendus. Parricidii crimen an minus ille incurrit qui regem id eſt pa-

triæ parentem interficit, quamvis moroſum, iniquum, impotentem, crudelem, & tyrannum? Immo magis. Quanto & magis pro parricida foret culleo iuſuendus, qui bonum patrem filius necaret, & civis qui bonum regem? De facti hujus qualitate inde æſtimandum eſt, quod rex bonus, juſtus, clemens, religioſus, pius, pacificus de medio ſublatus eſt. nulla hic prodigio ſimilis facinoris novitas notari debet, inquiet aliquis. Summum hoc quidem nefas, ſed fieri ſolet. Multa utriuſque generis parricidia novit hæc ætas, veteri non ignorata. Quam multi olim reges, & quidem tales de quibus nihil queri poterant ſubditi, ſeditione vulgi, factione procerum, aut tumultu militum occiſi fuere? Enim vero in hoc facto ſpectandum non eſt tantum, ut ejus enormitas infanda propius meliuſque appareat, quæ perſonæ id fecerint, aut in cujus necem id factum ſit, vel quomodo. Sed hæc omnia ſimul, & alia inſuper quæ extrinſecus circa hoc negotium contigere. Circumſtantias vulgo vocant. In his igitur, in agendi modo, in perſonis tam quæ facinus peregerunt quam quæ paſſæ ſunt, prodigioſa & nunquam alias viſa vel audita facinoris magnitudo conſiſtit. Ad perſonas quod attinet quæ grande & incredibile hoc ſcelus admiſerunt, conſtat & plures olim, nunc, & omni tempore ſimilis peccati affines fuiſſe repertas, ſed gentiles, infideles, Romanas, Turcicas, non Chriſtianas. Si de ea quæratur quæ paſſa eſt, cum regia ſit majeſtas, non utique & hoc novum, ut regi cruentas manus intulerint cives ſacramento fidelitatis ei obſtricti, ſed ut non ſolum Chriſtianum, verum etiam reformatam Religionem profitentem, Reformati & ipſi, tali ſupplicio mactaverint, res eſt novis annalibus inſerenda quam nulli veteres ha-

bent

bent ex quo reformatio religionis introducta eſt. Si agendi modus inſpiciatur, plurimi non ſicca morte reges ad generum Cereris, ut cum poeta loquar, deſcenderunt. Aut gladius privati parricidæ aliquem luce privavit, aut miles ab aliquo procerum ſubornatus vitæ principis inſidias fecit, aut potio veneni alium exanimavit, aut carceris mala manſio pædore & fame alium cruciatum ſuſtulit, alium in carcere carnifex ſtrangulavit. Sed quis unquam audivit, quis legit, regem legitimum, hæreditarium regnum poſſidentem, Chriſtianum, Reformatum, accuſatum à ſuis ſubjectis, cauſam capitis dicere coactum, condemnatum, ſecuri percuſſum? Cauſa etiam commiſſæ in regia perſona cædis aut ſummæ ſceleris detrahit aut ad ſummam addit, quo minus aut magis ſceleratum exiſtimari queat quod actum eſt. Si per tumultum aliquis occiſus eſt militarem, ſi per ſeditionem popularem, ſi per factionem optimatum extinctus eſt, non alia cauſa quæri ſolet quam quæ oculis patet, tumultus, factionis, ſeditionis. Furor itaque rebellium mentes præcipites egit in tale facinus. Irati milites ob gravem militiam, infenſi populi ob tributorum onera, proceres vel odio vel metu vel ſtudio dominandi incitati in regem conſpirant. Cauſa furoris in his omnibus partes ſuas agit. Poſt factum eos qui fecere plerumque pœnitentia capit. Si id non ſit, ipſa amentia quæ venia digna non eſt, miſerationem ſaltem mereri videtur, ut qui per ebrietatem aliquid mali commiſere, culpam vino ſolent imputare. At illi qui conſiderate & cum ratione peccant, quique ad immane aliquod facinus via & ordine progediuntur, defendere ſemper tanquam juſtum id quod egerunt parati, nunquam facti pœnitentia ducuntur. Vetus & profunda im-

7
10-B
26

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
7
4 G
38

7. 10. B. 26

el militum ad regem ſuum occidendum
ata. Torſerunt prius variis crucibus ac
ravioribus ſuppliciis, quem tandem igno-
& ultimo conficerent. De carcere in car-
m traduxerunt, cuſtodiis ſæpe mutatis,
atis, libertatis interdum ſpe oſtenſa, in-
reſtitutionis per pactionem inter par-
dam. Dum de hac tractatur, & cum
nnia promiſiſſet quæ ab ipſo poſtula-
pente totum negotium diſturbatur. E
educitur, in domum Regiam addu-
n judicibus ſelectis ſiſtitur, cauſam di-
am reus cogitur, non reſpondens con-
ſecuri percutitur. Sed quo modo? Eo
quo nullus unquam rex ſupplicium
us eſt. Vt latro, ut ſicarius, ut parrici-
or, ut tyrannus ante domum ſuam, id
Aulam, populo ſuo ſpectante, in infami
ſitus, inter duos carnifices conſtitu-
m larvatos, quaſi ad rem faceret hoc
is ſervatum eſſe ut perſonati ſtarent,
carnifices ore non tecto, palam lo-
armis circundatum cuſtodirent, quot
es & equites armati circumſtabant.
orum numero duo illi ſpiculatores
qui regi caput amputarent, excuban-
tibus cæteris ut tuto poſſet ampu-
licam quot & quantis ille armato-
n numerus vexationibus & injuriis
populo affecerit, ſi qui viſi ſunt
cruentæ illius tragœdiæ crudeliſſi-
actus perageretur? Qui oculos
verſos tenuit ne tam horrendo ſpe-
uinaret, non impune hoc illi fuit.
ſt, qui ſtupuit, qui expalluit ad
llius ſecuris, ictum ipſe pugni vel

 calcis

probitas ſuiſque quaſi radicibus nixa perditas & profligatas mentes occupat. Hęc ſumma vitiorum ac ſcelerum immanitas, ſi modo eam ſequatur impunitas, pro innocentia eſt. Conſuetudo male faciendi ipſis in naturam vertit. Tales ſunt de quibus nunc loquimur. Fallitur enim ſi quis putat cæco animi impetu & neſcio quo præcipiti inſanæ mentis ardore explicuiſſe illos tantum nefas. Conſilio & ratione meditatum diu ante facinus peregerunt. Ne longe hujus rei argumenta petere neceſſe habeamus, quod agunt nunc, & quod antea egerunt, inſpiciamus. Regem amovere & regium dominatum amoliri cum ſe in animo habere ſemper præ ſe tulerint, hodie regnant. Non odio igitur regis, non metu, non criminibus ejus adducti de eo tollendo cogitarunt, ſed quia Reges ipſi eſſe voluerunt. Nulli parere & omnibus imperare jam pridem didicerant. Hæc eorum diſciplina, hæc ſecta. Multorum annorum molitionibus, machinationibus, meditationibus ad hoc deteſtandum & horrendum facinus patrandum ſeſe compararunt. Ne caſu putemus in execrationem omnium incurriſſe. Hoc voluerunt. Egregiam quippe laudem gloriamque magnam quaſi ob rem bene geſtam ſibi deberi ſtatuunt, tanquam præclare de republica meriti. Vltro etiam jactant, moleſtum eſſe ac grave populis regium imperium. Quoties moleſte & odioſe regnant, impune poſſe regno exui. Ab hac doctrina inducti ſi mille rebus meliorem regem habuiſſent quam habuerunt, non ei vitam conſervaſſent. Decreverant dudum cum rege ipſo regnum funditus extirpare. Sed tempora modoſque diu ac multum captarunt quibus ad optatum ſceleris finem pervenire poſſent. Non rebellio concitati populi ea ſimplex fuit, ſubita ſeditione & factione vel pro-

cerum vel militum ad regem ſuum occidendum inflammata. Torſerunt prius variis crucibus ac morte gravioribus ſuppliciis, quem tandem ignominioſo & ultimo conficerent. De carcere in carcerem eum traduxerunt, cuſtodiis ſæpe mutatis, ſæpe novatis, libertatis interdum ſpe oſtenſa, interdum & reſtitutionis per pactionem inter partes faciendam. Dum de hac tractatur, & cum jam rex omnia promiſiſſet quæ ab ipſo poſtulabantur, repente totum negotium diſturbatur. E carcere rex educitur, in domum Regiam adducitur, coram judicibus ſelectis ſiſtitur, cauſam dicere tanquam reus cogitur, non reſpondens condemnatur, ſecuri percutitur. Sed quo modo? Eo certe modo quo nullus unquam rex ſupplicium capitis paſſus eſt. Vt latro, ut ſicarius, ut parricida, ut proditor, ut tyrannus ante domum ſuam, id eſt regiam Aulam, populo ſuo ſpectante, in infami pegmate poſitus, inter duos carnifices conſtitutus, & quidem larvatos, quaſi ad rem faceret hoc in duobus his ſervatum eſſe ut perſonati ſtarent, cum tot *alii* carnifices ore non tecto, palam locum ſuplicii armis circundatum cuſtodirent, quot nempe pedites & equites armati circumſtabant. Nam & ex eorum numero duo illi ſpiculatores ſumpti ſunt, qui regi caput amputarent, excubantibus & curantibus cæteris ut tuto poſſet amputari. Quid dicam quot & quantis ille armatorum lanionum numerus vexationibus & injuriis ſpectatores è populo affecerit, ſi qui viſi ſunt triſtiores cum cruentæ illius tragœdiæ crudeliſſimus & ultimus actus perageretur? Qui oculos clauſit, qui averſos tenuit ne tam horrendo ſpectaculo eos inquinaret, non impune hoc illi fuit. Qui miratus eſt, qui ſtupuit, qui expalluit ad ictum nefariæ illius ſecuris, ictum ipſe pugni vel

calcis vel fuſtis reportavit. Qui mœſtitiam denique vultu aut geſtu aliquo vel voce declaravit, male mulctatus receſſit. Verbera inflicta ſunt ingemiſcentibus & flentibus. Et quaſi ſcelus eſſet admittere, tantum ſcelus non ſiccis oculis intueri, non tulit hoc impia ſceleratorum militum protervitas. Mirata eſt antiquitas ſimulque deteſtata in ſæviſſimo quodam tyranno hanc novam crudeliſſimæ tyrannidis diritatem, qui in propinquis & parentibus eorum quos cruciatos occiderat lacrimas & ploratus tanquam crimina vindicabat. Quid dicendum de iſtis? An eſt ullum genus ſævitiæ & tyrannidis quod non exercuerint in perſona regis ſui, cum ne illo quidem genere abſtinuerint, quod veteribus è gentilibus ipſis viſum eſt novum, inuſitatum, ac dirum? Cives qui regem ſuum ſub manibus carnificis elevatam ſecurim tenentis jamjam cervicibus ejus infligendam adgeniculatum videbant, Tyranni iſti flere vetuerunt, triſtes eſſe noluerunt. Si qui inviti tale ſpectaculum aſpicere viſi ſunt, pugnis & baculis eos depexuerunt. Et quærat jam aliquis quo animo tetræ iſtæ belluæ ac moloſſis ſuis ferociores tale parricidium commiſerint, qui talibus oculis ſpectarunt? Si Caligulas, ſi Nerones, ſi Domitianos crudelitate & ſuperbia rex ille ſuperaſſet, non tamen ita tractandus fuit à Chriſtianis ſubditis, ipſe Chriſtianus. Certe ex quo Chriſtus meliore doctrina imbuit ſuos, & mitiores, ſanctioreſque mores mentibus eorum induit, nemo regum ad hoc uſque tempus ab his qui tam piæ profeſſioni ſacramentum dederunt, ita crudeliter, & inmaniter, & cum tot ac tam atrocibus contumeliis obtruncatus memoratur. Longe abfuiſſent veteres ſuum, id eſt Chriſtianum, tam indignis modis accipere, qui malos, impios imperatores,

tores, infideles,idololatras, religionis cui nomen dederant perſequutores, flamma & ferro & omnibus ſuppliciis in ſe graſſantes pro ſuis tamen habuerunt, foverunt, coluerunt. Meminerant hoc ſibi mandatum ab auctore omnis pietatis, ſanctitatis ac miſericordiæ, exemplo proprio eam in ſe diſciplinam quam ſuis diſcipulis tradidit, etiam ſanxiſſe geſtiente. Veniſſe quippe in hunc mundum eum ſciebant ſub principe uſurpatore & per hoc tyranno, ſub alio eundem pati voluiſſe qui non uſurpatione tantum tyrannus eſſet, ſed etiam vita & imperandi modo. Si crudelitas gentium propria fuit & infidelitas, cur non contrarias virtutes Chriſtianis ut proprias aſſignabimus, ſi quidem hoc nomine digni videri volent? An ego pro Chriſtianis & fidelibus habebo, quibus non ſolum gentes infideles, ſed etiam belluas ipſas humaniores eſſe reipſa compertum eſt? Illæ reges peſſimos & quos hoſtes publicos pronuntiaverant ob infinita & enormia flagitia, ſuſtuliſſe de medio contentæ, ultra mortem in eos non ſævierunt. Iſtæ ut famem ſatient, vel ut ſe vindicent, hominem obvium occidunt, nec ultra pergit eorum ſævitia. Cur iſti perditi & profligati Alaſtores tanto apparatu & choragio crudelitatis & diritatis, totque contumeliarum & injuriarum generibus in rege ſuo tollendo uſi ſunt, quem non alio fini tollere deſtinabant, quam ut ne amplius ullus apud ſe rex eſſet? non ſub alio criminis titulo, quam quia rex erat? Si rex illis non placebat, ſi regius diſplicebat dominatus, nonne poterant ſimplici regis cæde defungi? An neceſſarium fuit ut mille mortes ante ultimam pateretur? Vt poſt ultimam, etiam contumeliis pateret ejus cadaver? Vtque in ipſo mortis genere eam infandam ignominiam ſubiret quę ne tyrannis quidem ullis

unquam impoſita legitur, ſed ſolis ſicariis & latronibus ſemper irrogari ſolita eſt, ut publice puniantur, & turbis circumfuſis ſpectaculum ſui ludibriumque præbeant? Remiſſa ſæpe fuit ſub bonis principibus talis ignominia etiam perduellionis reis in aliqua dignitate antea conſtitutis. Cujus hoc fuit feritatis, ut ſubjecti viles regi quondam ſuo, etiam tunc legitimo, non hanc veniam indulſerint ut in ſecreto mori permitterent? Si Regi parcere nolebant, ſua ſaltem cauſa id feciſſent. Non tanta paſſim apud omnes invidia nunc flagrarent, nec in tantam omnium deteſtationem incidiſſent. Cur non & tam tetri & execrandi ſpectaculi gratiam fecerunt tot hominibus è plebe regis ſui amorem adhuc ſpirantibus, & ſine horrore ſub carnifice morientem videre non ſuſtinentibus? Demus id, quod tamen non poteſt concedi, ſceleribus ſuis meruiſſe regem ut ſic tractaretur à ſubjectis, an Chriſtianos & Reformatos ſubditos hæc immanitas decuit in regem ſuum, quæ ne in barbaris quidem unquam & feris nationibus inventa eſt? Cur pugione aut veneno aut laqueo intra privatos aulæ parietes hoc negotium non confecerunt? Ita multos olim Tyrannos à ſuis necatos Annales memorant. Turcæ ſic ſuos hodie imperatores mactant. An veriti ſunt homines pii nefando homicidio polluere manus ſuas, & conſcientiæ ſuæ hunc cauterem inurere, ſi regem ſecreto ſtrangulaſſent, vel alio modo ſuſtuliſſent? An cita mors & gladio properata ab interfectoribus nocentiores parricidas feciſſet, quam per judiciales moras tracta, quam theatrali ſpectaculo traducta, regemque velut nocentem exhibitura? Illa omnino ut minus ignominioſa regi fuiſſet, ita ipſis parricidis minus invidioſa. Si viro forti cujuſcunque ſit conditionis, morte ipſa genus

mortis

mortis plerumque gravius videtur, quanto magis regi? Infamia quippe ad mortem addita duplex ſupplicium eſt patienti, & in majoris ceſſura crudelitatis titulum necis auctoribus. Sed video quid moverit viros juſtos & ſanctos, ac violentiæ omnis inimicos. Cum rege quem pro bono publico trucidandum judicabant, jure agere maluerunt, quam vim adhibere in eo vita exturbandô. An vero ulla vis violentior & injuſtior quam quæ juſtitiæ nomine & colore prætexitur? Quid ſi latrones viatorem exceptum inſidiis gladio occidere ſtatim nollent, ſed ex ſuo numero lectis judicibus cum eo lege agerent, & pro crimine objicerent, quod avaritia laboraret, quod non ſatis pecuniæ domo ſua egrediens ſecum ſumpſiſſet, quod ipſos declinare atque evitare conatus eſſet, quod non bona fide nec ſtatim quo loco pecuniam ſuam abſtruſam in veſtimentis repoſuerat, indicaſſet? Quis non ad ludibrium & contumeliam inſtitutum tale judicium latronum exiſtimaret? An alia poteſt recipi interpretatio illius nefandi judicii, quo ſicarii & ſcelerati, per ludum jocumque regem ſuum ſolio vitaque depulerunt? Animo fixum immotumque illis ſederat regem necare. Ita latrones de viatoris vita auferenda apud ſe ſtatuunt. Sciebant carnifices regis, non eum reſponſurum eſſe ſi coram judicibus delegatis cauſam dicere cogeretur. Norunt utique & viarum inſeſſores, mercatorem deprehenſum per ludibrium à ſe quaſi lege interrogatum nihil repoſiturum. Videt hic de ſua vita jam illos ſtatuiſſe, hoc vero agere, ut jocantes inſuper & contumeliam adjungant ſceleri ſuo. Vidit & rex necem ſuam decretam eſſe parricidis, quidquid pro ſe allegaturus eſſet. Hoc unum illis curæ eſſe ut non ſimplici fato occumbat, ſed

ut infami & ignominioſo interitu nocentis more pœnas luat. Ita ſe pro innocentibus eſſe habendos arbitrati, ſi ſpecie legis & judicii inſontem animam è corpore regio expellerent. Mitto contumelias quæ ſupplicium præceſſerunt. Sint illæ pro corona ſpinea, pro ſputis, pro verberibus, pro cæteris ludibriis quibus in crucem iturus per militum inſolentiam obnoxius fuit Rex regum. Quid de illis dicemus qui cadaveri Regis illuſerunt? Chriſti corpus, quamvis quaſi pro merita noxia ſervili crucis ſupplicio affecti, & inter duos latrones cruciarios poſiti, ſtatim redditum fuit ad ſepulturam. Quotidie videmus, noxios qui loci paulo ſunt honeſtioris, anima per carnificem extorta, continuo tradi propinquis ſepulcro majorum reponendos. Regis exanime corpus diu jacuit omnibus expoſitum ad videndum. Sed quo modo? An gratis ac ſine mercede viſere cupientibus licuit? Immo pretium ſtatutum ſine quo non liceret ad inſpiciendum accedere. Primo quatuor ſolidis taxata ſpectandi licentia, poſtremo vel uno dato admiſſi ſunt qui oculos ſatiarent, qui ſanguine ejus vel ſanie potius imbuta ſudaria domum referrent. Vtrum ad ludibrium an ad memoriam rei? ludibrioſam utique, niſi hoc fecerint ut in martyribus ſuis olim factitavit antiquitas, quorum ſanguinem ſervabat ut miraculis ſerviret. Ecquis vero hoc nomine ſæculis colendo cultoque dignior in iſta temporum præſertim extremitate, quam rex pius & religioſus ab impiis & perfidis civibus contra jus ac fas crudeliter & ignominioſe mactatus? Quapropter eos vel ſtupore plane oppreſſos fuiſſe oportet, vel amentia occæcatos, qui in hoc nefario facto perpetrando non execrandos ſe populo Magnæ Britanniæ, non deteſtabiles, non Deum ſibi, non omnes

nes homines & eſſe & futuros inimicos prævi-derint, regem autem ipſum quem ſic immaniter trucidarunt, gloria apud poſteros fruiturum ſempiterna & pro martyre in famam iturum. Nam ſive τὰ ὑποστατικὰ facti, ſive τὰ περιστατικὰ *ſubſtantiam & circumſtantias* inſpiciamus, Deum in eo offenſum videbimus, religionem violatam, rempublicam læſam, Eccleſiam turbatam, jura omnia legeſque ſubverſas. Primum, imaginem ipſius Dei in rege deſtruxerunt. Deinde, quia ab eo poteſtates omnes, & quia per eum reges regnant, Dei voluntati hoc modo ſe oppoſuerunt qui à ſummo numine ſibi datum regem abjecerunt. Religio Chriſtiana quæ præcipit poteſtatibus ſummis obediendum eſſe, & regem honorandum, eumque etiam ſi moleſtus ſit ac dyſcolus dominus ferendum, contemptui ab his habita eſt & temerata, cum contra ejus præſcriptum tam impie venerunt. Præterea ſublato religionis protectore, qui puritatem ejus in regno ſuo cuſtodiendam curabat, colluviem omnium ſectarum introduxerunt, quibus & licentiam & impunitatem dant libere ſacrilegos ſuos cœtus tenendi, & ad magiſtratum etiam aſpirandi. Quantum per eos detrimentum paſſa ſit reſpublica, tot annorum bella quibus concutitur ac vexatur, & præter mala quæ jam inde infinita experta eſt, illę etiam ſine dubio, quas futuras jam jamque impendentes ominari licet, calamitates indicant. Poſtremo non poterant gravius rempublicam lædere quam legitimum ejus dominum ac principem tam nefarie ac parricidialiter tollendo. Eccleſia vero in quantum diſcrimen per eos adducta ſit, apparet ex multitudine hæreſeon quibus diſtrahitur, ex turbis quas inde perpetitur, & ex eo quod improbantes & abominantes eorum facinus paſtores

cum ſumma injuſtitia perſequuntur. Leges omnes ab illis ſubverſas fuiſſe, & eas quidem quibus tanquam fundamentis nitebatur tam reſpublica quam eccleſia quis neſcit, niſi qui ignorat, nihil eos hactenus feciſſe vel arma contra regem capiendo, vel eum incarcerando, vel accuſando, vel judicando & condemnando, quod aliquam juris formam habeat, quodque legi civili, eccleſiaſticę, divinæ conſentaneum ſit? Leges ipſas regni pedibus penitus conculcaſſe eo facto apparet, quod cum fuerit ſupra mille abhinc annos retro hæreditarium, rege occiſo nullam habuerunt rationem legitimi ejus ſucceſſoris & hæredis. Nam quid illi obeſſe potuit crimen patris, ſi crimen illud fuit? Cur eum regno paterno & avito fraudarunt? Quid in illos commiſit quo hanc pœnam viſus ſit commeruiſſe ut eodem quo pater fulmine concideret? patrimonio & omnibus fortunis excideret, non tantum ſolio? An quia favit patri? An quia eum vivere etiam voluit? Hoc enim ſcilicet ſcelus fuit ſceleratorum hominum interpretatione, quod niſi feciſſet, inexpiabile in ſe facinus admiſiſſe bonis omnibus viſus eſſet. Sed eſto, filius qui omnia fecit ne pater infami ſupplicio afficeretur, in eodem cum patre reatu & ruina debuit involvi? Quid iſte minimus natu filius qui apud hos barbaros & Moloſſicæ feritatis homines educatus & ſervatus eſt uſque ad mortem patris, an & hunc crimen patris luere innocentem oportuit? Concedamus hoc & illis. Ex malo fortaſſe ſeminio natum ſibi imperare noluerint. Quid Regina Bohemiæ peccavit? Qua in re & quo facto ſibi ipſa impedimento fuit ne ad ſucceſſionem coronæ ſuo loco vocaretur, excluſis illis quos factionis fanaticæ improbitas cenſuit non admittendos? Nulla unquam tam barbara gens

gens & tam fera extitit, nulli adeo perditi unquam ulla in gente reperti ſunt quibus vel in mentem inciderit tam injuſtum & immane facinus audere. Ianiſſarii qui Turcæ ſunt, ſolo nomine fideles, re ipſa infideles, ubi imperatorem ſuum ſtrangularunt, vel alio quo violento fato occumbere coegerunt, filium protinus, ſi filium habet, ſolio imponunt, ſi non ſit, aliquem ex ejuſdem cognatione, ex Ottomanorum ſcilicet ſtirpe, regnaturum ſubſtituunt. Romani exercitus quibus tralatitiū fuit tumultuario judicio principes ſolio imponere & deponere, quia tunc non fuit imperium hęreditarium, alium ſtatim quęrebant quem in locum dejecti reponerent. Mutandi ſtatus cogitationem nullam unquam induerunt. Quod cum iſti Cacodæmones facere aggreſſi ſunt, quis illis hoc juris dedit? Quo titulo hanc poteſtatem ſumpſere? Sanguinis civium quam talis mutatio allatura eſt, & jam attulit effuſionis, quis reus erit præter illos? Atqui hoc maximum criminum fuit quod regi impegerunt. Omnis mutatio in republica tametſi in melius fiat, tamen hoc ipſo mala eſt, quod ſine multis magniſque reipublicæ cladibus ulla in ea converſio fieri non poteſt. Sed nec poſſunt dicere quis melior ſit civitatis ſtatus, cum de eo ab antiquis diſputatum ſit & nunc diſputetur, nec dum ſatis conſtet quorum verior habeatur ſententia. Illud ſane compertum eſt, optimum eum ſtatum regendæ reipublicæ videri quem longus uſus probavit. Cognita & uſitata mala expertis ſæpe minora ſunt quam nova & incomperta, quibuſque nondum aſſuevimus. Si mutanda eſt forma gubernationis à longo tempore receptæ, ſaltem cum bono modo moreque fiat, omnium nempe quorum intereſt uno conſenſu & una voce, citra necem ac damnum præcipue eorum

rum ad quos ab antiquo regiminis cura pertinuit. Si optimates regant, neceſſario conſentire debent in mutationem ſtatus quæ à populo expetitur, ſive regius placeat ſive popularis. Exemplo ſit quod ſequendum in ea re videtur, factum Regis Lacedæmonii qui diminutionem ſuæ poteſtatis Ephororum creatione aſſenſu ſuo comprobavit, minorem eam hoc pacto futuram ſe pati dictitans, dum haberet diuturniorem. Quid ſimile à nequiſſimis parricidis de quibus agimus factitatum? Tria Regna Britanniæ magnæ ſub unius imperio fuere. Duo in totum abhorruerunt à regis abdicatione ac trucidatione nefaria. Tertium ne quidem totum in illud facinus deteſtandum conſenſit. Quinimmo ne pars quidem ejus niſi minima. Ne illa quidem quæ majori jure id potuit, cujuſque adeo conſenſus ut ad hanc rem omnino neceſſarius requiri & exigi debuit. Duæ in eo regno legitimæ fuere poteſtates; major altera, altera minor. Regia illa, iſta Senatus, ſive, ut vocatur, Parlamenti. Rex ſupra Senatum, non Senatus ſupra Regem. Secundum Regem tamen maximam ejus fuiſſe liquet auctoritatem. An Rex accuſari vel judicari tanquam reus potuit, ſi Senatus auctor non eſſet? Senatus iſte in duas domos diviſus fuit, in ſuperiorem quæ optimatum erat, & inferiorem quam ex plebe deputati componunt. Iſtæ duæ domus cum efficiant ſupremum illum regni conſeſſum, utraque conſentire debuit, tam in deſtitutionem & condemnationem regis, quam in mutationem ſtatus. Præcipua de duabus ac prima, quæ conſtat ex proceribus, aſſenſum ſuũ tantum abeſt ut commodarit huic facinori, ut horrorem tam atrocis ſceleris non diſſimulaverit. Inferior quando aſſentiri cœpit, aut quomodo? Poſtquam major pars nimirum recte ſentientium

inde

inde vi proturbata eſt, aliis in vincula conjectis, aliis ingreſſu Senatus prohibitis. Quos in eo remanere permiſerunt, vel fautores factionis in regem extitere, vel etiam præcipui hujus auctores. Iſti ſunt qui regem judicarunt, qui condemnarunt inauditum, qui ſecuri percuſſerunt, qui regimen regni antiquum ab uno temperari ſolitum in alium qui à pluribus tyrannis teneatur mutare præſumpſerunt, contra jus, contra fas, contra leges Regni, contra ſacramenti ſui fidem, contra ſolennem conventionis pactionem quæ inter duo regna inita fuerat, in qua & expreſſe cautum fuit de Regis Majeſtate comiter ab omnibus conſervanda, deque perſona ejus protegenda. Quis hoc fœdus violavit? quis fidem Senatui datam fregit? quis fidelitatem regi promiſſam non præſtitit? Iſti ipſi qui contra Senatum arma ſua converterunt; qui cum ſtipendiarii eſſent Senatus, leges illi dederunt, qui regem quem in poteſtate Senatus habebat, ut in ſua eſſet, arte & dolo effecerunt, qui alteram & præcipuam Senatus domum extinxerunt, qui alteram debilitarunt ſaniore & meliore ſui parte mutilatam, qui regem ad cauſæ dictionem adegerunt, qui cauſa indicta condemnarunt, qui & morte infami affecerunt, qui ſtatus mutationem ſine aſſenſu populi, ſolo ducum & militum arbitratu, id eſt ſuo, decreverunt. Quid tyrannis eſt, ſi hæc non eſt, & quidem omnium tyrannidum quæ unquam fuere aut poſt erunt teterrima ac diriſſima? Eam vero Regis necem quis negaverit ad infamiam ſæculi pertinere, nec ſæculi tantum ſed & nationis, nec nationis modo ſed & religionis? Sæculum certe noſtrum hanc notam ex eo ſibi inuſtam nunquam eluet, quod homines tulerit, quibus crudelitate & immanitate pares nulla retro ſæcula tulerunt. Natio ipſa

An-

Anglicana quæ talia monſtra produxit, maculam hanc ſibi eo nomine imprimendam nunquam deleverit. De religione quid dicam? Parum eſſet de infamia inde in ſæculum & nationem redundatura, niſi plagam pene mortiferam & inſanabilem eo facto acciperet religio Reformata. Sed bene eſt quod ſe noſtros dicere non poſſunt, quamvis de nobis exierint. Quis pro Reformatis hos velit habere, qui vita & religione adeò deformes ſunt, adeo nefandi, adeo ſcelerati, immo etiam adeo prophani? Hodie inter Chriſtianos Reformati hoc eſſe deberent, quod olim inter paganos Chriſtiani. Pagani quo tempore cum maxime principibus ſuis ſuperſtitionis licet ejuſdem cultoribus manus impias & violentas inferebant, Chriſtiani pro iis preces ad Deum fundebant, pro ſalute eorum, pro vita, pro mora finis, hoc eſt ne diſſolveretur imperium. An pro bonis & benignis imperatoribus hoc faciebant? Immo pro talibus qui publici hoſtes appellari à Senatu ſuo, id eſt pagano, merebantur, qui à ſubjectis ſuis facta conſpiratione quotidie attentabantur, qui Chriſtianam perſequebantur religionem, qui omnibus ſuppliciis in eam ſæviebant, ferro, flamma, fame, laqueo, tormentis, exilio, relegatione, omnium munerum & honorum privatione ac bonorum ſpoliatione. Iſti vero Anglicani *Independentes*, qui Reformationis ipſius facere ſe dicunt reformationem, quique curva in religione ſe corrigere poſtulant, ipſis Paganis hac in re longe deteriores & ſceleſtiores inveniuntur. Siquidem iſti bonos principes in oculis ferebant, fovebant, colebant, adorabant. At quinam illi erant quos ferre non poterant, quos depellere gubernaculis reipublicæ geſtiebant? Non ſolum reipublicæ hoſtes, ſed generis humani peſtes, aliquos Nerones,

rones,

rones, Caligulas, Vitellios, Domitianos, Heliogabalos. Talibus non regibus ſed tyrannis juſta arma inferri poſſe, ſine ſcelere eos interfici poſſe credebant. Chriſtiani contra qui tunc temporis vixere ſub eorum imperio nati; in alia omnino ſententia erant. Nam cum durius ab iiſdem quam pagani tractarentur, cum quotidie ad leonem, ad gladium, ad metallum religionis cauſa damnarentur, paganis nihil tale metuentibus, non tamen eundem animum nec æque infenſum imperatoribus ſuis atque illi gerebant, ſed mitem, placidum, benignum, patientem, mori per mille cruciatus præoptantem, quam mortem inferre perſecutoribus ſuis, quam pacem publicam turbare, quam vel impiis votis necem illorum & perniciem à Deo poſcere. At vero iſti qui reformatæ religionis reformatores videri volunt, longiſſimo intervallo ipſis paganis immitiores & infenſiores regibus ſeſe oſtendunt, tantum abeſt ut ad Chriſtianorum veterum pietatem & patientiam accedant. Illi nec malos principes oderant. Hi vel bonos occidunt. Pagani ſolis tyrannis ac decreto Senatus publicis hoſtibus pronuntiatis ſeſe opponebant, eorumque imperium abnuebant: Hi pro tyrannis mactant quos ipſi nulla ratione, nullo jure tales judicarunt. Chriſtiani antiqui paganis imperatoribus libenter & æquo animo parebant: Hi nec Chriſtianos principes pati poſſunt, cum tamen inter Chriſtianos pro Reformatis, id eſt, pro puriſſimis & ſanctiſſimis Chriſtianis ſe haberi poſtulent. Immo cum & ſe nomine *Catharorum* ideo noſci velint. Inimicos odio habere Chriſtus vetuit, his bene velle ſuos voluit. Iſti quid facerent extraneis regibus & inimicis, qui ſuum tam libenter tam cupide accuſarunt, damnarunt, necarunt, nihil tale meritum, bene de ſe quinimmo

mo modis omnibus meritum? Xyſtus in ſententiis dicit, *fidelem hominem, electum eſſe hominem; electum autem hominem, hominem Dei eſſe; hominem Dei eſſe, qui Deo dignus eſt; Deo dignum eſſe qui Deo dignum agit.* An Deo dignum agunt, qui infideles ipſos, paganos, idololatras, nullam veri Dei notitiam habentes, ſuperant feritate, crudelitate, immanitate, nequitia, perfidia, impietate, & omnis generis improbitate, qui tamen populum ſe Dei electum dicunt, & fidelium delibatum florem? Quid nunc reſpondebimus Ieſuitis? Quo ore, qua fronte nos Reformati ipſis imputabimus quod habeant doctrinam regibus infenſam, in regum necem armatam, & populos ad rebellionem incitantem? Qua ſunt malitia præditi & qua calumniandi cupiditate ardent, non ſibi extorqueri ſinent, quin hæc doctrina propria ſit Reformatorum, quam & tam belle in uſum norint convertere, quia pro Reformatis, & Catharis, & Sanctis ſe jactant qui tam infandum ſcelus nuper commiſerunt. Tros Rutulusve fuat, nullo habebunt diſcrimine. Omnes qui ſe Reformatos dicunt pro Independentibus habebunt & ἀναρχίας vitio laborantibus. Hæc nux pinea pro pomo illis erit ſi in Reformatos jacienda ſit. Faterer quoque ſi hæc eſſet omnium Reformatorum opinio; nos etiam in noſtra Reformatione Ieſuitas habere, immo pluſquam Ieſuitas, & ipſis Ieſuitis longe pejores. Hoc illi ſaltem docent, non alium regem eſſe amovendum niſi qui tyrannus judicatus fuerit. Tyrannus autem an habeatur qui pro tali abjiciendus eſt, ad judicium ſapientium & doctorum referre ſe profitentur. Iſti vero qui? An ſapientia clari, doctrina celebres, virtute nobiles, nobilitate illuſtres? Immo fanatici, indocti, obſcuri, improbi, fæx plebis, armis tantum noti

noti & ad vim faciendam apti. Hi ſunt qui de rege judicarunt, qui juſtum injuſte damnarunt, pium impie trucidarunt. Ieſuitæ regem ſolum tyrannice imperantem amoliri ſtudent, regnum relinquunt. Iſti omnibus Ieſuitis ſceleratiores & violentiores, omnes omnino reges cum regnis ſuis exterminandos pronuntiant. Regem quantumlibet bonum, pium, juſtum, inutilem eſſe, odioſum, moleſtum & importunum reipublicæ, ſcriptis ſuis prædicant, & re ipſa ſicut docent agunt, dicta factis probant. Vt ſuum ipſi nefario ſcelere à ſe peremptum, ita perire debuiſſe pro bono publico palam conteſtantur, idem etiam de aliis omnibus Europæ regibus fieri debere proclamant. Eodem loco & numero omnes habent cum Turciæ tyranno. Galliæ, Hiſpaniæ, Moſchoviæ, Poloniæ alioſque reges Tyrannos eſſe, jure expelli throno & vita poſſe, immo oportere, ab his qui ſalvas velint eorum regnorum reſpubl. Qui ſic bellicum canunt excitandis & incendendis populorum adverſus principes ſuos legitimos ſeditionibus, quid mereri videntur? Nonne ut omnium ſimul Europæ principum conſentientium & in unum convenientium armis opprimantur & extinguantur, pœnaſque luant talis impietatis, cui nulla poſſunt digna ſupplicia pro meritis irrogari? Nam quot ſcelera in uno ſcelere commiſerunt? Vt magnum diſcrimen quod vitæ impendet vitari ſæpe non poteſt aut vinci ſine multis minoribus periculis, ita magnum ſcelus quale ab his monſtris admiſſum eſt, non potuit ſine infinitis aliis flagitiis perpetrari. Cum uno parricidio junxerunt juris divini, naturalis, juris gentium, omnium legum publicarum privatarumq; everſionem, reipublicæ perturbationem, libertatis populi oppreſſionem, Senatus abolitionem,

nem, nobilitatis exterminationem, innocentium damnationem, peculatum & ærarii publici direptionem, ſollennis conventionis infractionem, perfidiam, jurisjurandi violationem, ſtatuum omnium confuſionem, immo ſubverſionem. Nam regalem ſtatum regis cæde ſuſtulerunt, & ſtirpis regiæ à ſucceſſionis jure ac ſpe remotione; Optimatum, regni proceres ex Senatu ejiciendo, cujus digniorem, potiorem prioremque partem conſtituebant. Popularis vero ſtatus genus penitus aboleverunt quadraginta tyrannorum Conſilium eligendo cum ſumma poteſtate ad rempublicam adminiſtrandam, novum autem & inauditum ſæculis prioribus ſtatum inſtituendo qui *Militaris* debet appellari. Hanc enim στρατοκρατίαν priſcis incognitam vero nomine oportet nuncupari, quæ forma hodie in Anglia regiminis per hos inſpiratos fanaticos introducta eſt, non δημοκρατία, non ὀχλοκρατία, quamvis penes plebem abſolutam poteſtatem reſidere verbo tantum tenus videantur ſtatuiſſe. Scelerati igitur cum tot rebus deprehendantur, totque criminibus nocentes, doctrina peſtifera, facto nefario, exemplo pernicioſo, quod illos fatum manet niſi ut omnes gentes, omnes ætates, improbos ac deteſtabiles eos deputent, iiſq; imputent quidquid turbarum ac tumultuum ſuo tempore & in ſuis rebus publicis ſuſcitabitur? Et merito ſane. Excuſatius quippe in poſterum peccabunt quicunque hujus facti præjudicium ſequentur. Nam ſi qui ſunt ſequuturi, eis crimen iſtorum excuſatio futura eſt, qua factum ſuum defendent. Quid excuſationem dico? Ea eſt harum peſtium doctrina ut etiam audeant affirmare ſe ſolos ſapere & recte ſentire, ſe ſolos eſſe puros & ſanctos, ſe Deo volentia facere præceptiſque ejus conſentanea, dum regum coronas pedibus con-

cul-

culcant, ſceptra confringunt, thronos deſtruunt, paludamenta conſcindunt. Peccare docentem hiſtoriam, non ſolum in hujus ævi monumentis poſteritas cum ſua leget pernicie, ſed etiam exitioſum hoc dogma imbibet niſi obviam prompte eatur. Nam vel propter hanc impiam doctrinam, non ſolum ex omnibus regnis ubicunque invenientur exturbandi ſunt, ſed omnia etiam regna conſpirare debent ut ex eo regno quod intoleranda tyrannide oppreſſum nunc occupant, ejiciantur. Enimvero de multis prave factis hoc dici poteſt, quædam vitioſa eſſe ac minus emendata, quæ tamen non ſunt ſcelerata. Hoc vero ſceleratiſſimum eſſe, non unius aut alterius, aut plurium opinione, ſed omnium omnino, quis neget? Magnum vero eſt argumentum & indubitatum, rem ita ſe habere ut creditur, cum omnes unanimiter idem de ea ſentiunt, cum una voce, quod ſentiunt, pronuntiant. Vbi diſſidentes ſunt ſententiæ, tum ſcias nihil certi poſſe in alterutram partem definiri, tametſi plures in alteram diſcedant. Nam ſæpe etiam ex turba idem aſſerentium, peſſimi judicii conjectura capitur. Vbi vero nulla eſt diſſenſio, ſed omnes unum idemque de re aliqua opinantur, audaciter veritas illa adſtruenda eſt ut non dubia, quæ conſenſu unanimi univerſorum recipitur. Hic enim aut nuſquam locum habet quod vulgo jactatur, *Vocem populi, vocem eſſe Dei.* Heic vero plus eſt. Nam omnium principum, regum, gentium, vocem eſſe dici poteſt. An aliquis eſt cui videri aliter queat, niſi ex factione ſit fanaticorum, quam, hoc plane deteſtandum eſſe & execrandum facinus, ſive parricidium verius, quod in regia perſona admiſſum eſt? præcipue cum gentium omnium hæc una vox ſit, & in ſingulis gentibus omnium hominum, omnis conditio-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ditionis, ſexus, generis, ætatis, quæ modo rerum quæ aguntur intelligens eſſe videatur. Nonnulla ſequius facta, ſi defendi non poſſunt, excuſare tamen licet. Quædam ſi jure defendi non poſſunt, ſaltem ratione aliqua vel aliquo colore obvelantur. Hoc vero velim ſcire, quo jure vel qua ratione defendant, quo colore excuſent? Nam crimina quæ in regem poſt necem ejus collegerunt infames impiæ cauſæ patroni, ejuſmodi eſſe oſtendemus, ut appareat eos regem non propter ulla crimina vera occidiſſe, ſed ea conquiſiviſſe quibus quaſi jure condemnari poſſe videretur, immo id ſingulariter quæſiviſſe ut regem propter regnum tollerent, non regnum propter regem. Hunc enim revera ſuſtulerunt, regnum vero ipſi ſub alio nomine uſurpatum nunc tenent. Expoſitis his tot partibus tanti ſceleris, ipſiſque omnibus ſceleratis, ad jus ipſum explicandum deſcendemus, ut ſciamus de tam nefario ac parricidiali facto, an juris vel umbra dari poſſit, qua inſani ejus auctores illud excuſare ſaltem queant.

Caput II.

De facto quale ſit vidimus. De jure nunc videamus, an ullum ſit vel humanum vel divinum, quo id fieri licuerit, & quo tale factum defendi poſſit. Id ut melius liqueat, facti quæſtionem in quinque partes dividemus. Nempe ut quæramus quis, per quos, qua auctoritate, quo crimine, quo judicio damnatus ſit. Sic intelligemus, rectene an ſecus is de quo agitur accuſatus, damnatus, capite truncatus fuerit. Primum igitur de primo. Quis condemnatus ſit, apparet. Rex eſt. Qui regem dicit, eum intelligere velle palam eſt, cujus ſuprema eſt in regno poteſtas, nulli-

nullique alii niſi Deo obnoxia, cuique adeo ſoli actuum ſuorum rationem reddere cogitur, præterea nemini. Cui quod libet licet. Qui legibus ſolutus eſt. Qui leges dat, non accipit, & proinde qui omnes judicat, à nemine judicatur. Hæc ſunt regiæ poteſtatis jura & δικαιώματα, quæ ſemper & apud omnes gentes quibus regius dominatus placuit, rata fuere & fixa, & pro lege à qua recedere non liceret, obſervata. Cum igitur hæc omnibus gentibus de regum ſuorum plena & ſumma poteſtate opinio ſederit, à jure gentium vel potius naturali eam originem habere ſtatuendum eſt. Sic Oriens totus olim judicavit, ſic Occidens. In Septentrionis & Meridiei regionibus quæcunque regibus paruerunt, ſubditorum populorum non alia mens, non alius mos fuit. Aſſyrii, Medi, Perſæ, Romani, Iudæi, Græci, Pagani, Chriſtiani ita ſenſerunt. In Eccleſiaſte habemus cap. VIII. hæc verba Regis ſapientia clari, quam à Deo infuſam acceperat: *Ergo os regis obſerva, & præcepta juramenti Dei. Ne feſtines recedere à facie ejus, neque permaneas ab opere malo, quia omne quod voluerit faciet, & ſermo illius poteſtate plenus eſt, nec dicere ei quiſquam poteſt, quare ita facis?* Cum Iſraelitæ regem à Deo per Samuelem Prophetam petiere, eodem jure ſe ab eo gubernari & judicari velle dixerunt, quo omnes aliæ nationes, quæ hoc reginine uterentur. *Conſtitue*, inquiebant, *ſupra nos regem ut judicet nos, ſicut & univerſæ habent nationes.* Ad eundem itaque modum moremque regem, quem petebant, ſupra ſe regnare voluerunt, quo modo & cæteræ gentes Orientis à regibus ſuis eo tempore gubernabantur. Regnabant autem illi plane non obnoxie, id eſt ſummo jure, & poteſtate non circumſcripta. Virgilius:

— *Regem non ſic Ægyptus & ingens*
Lydia, nec populi Parthorum & Medus
Hydaſpes
Obſervant. —

Cum urgerent talem ſibi dari Regem, Propheta, ne ſibi non prædictum illi poſtea dicerent, & ne ignorantiam juris regum & moris in regnando prætenderent, monuit illos verbis Dei, viderent quid facerent, juſque illos regium, & ratio quæ eſſet imperandi edocuit, in iis quæ ſequuntur Sam. I. cap. VIII. quæ clauſulam iſtam in fine habent, *Voſque eritis ei ſervi.* Cum eos, inquam, monuiſſet de filiis & filiabus ſuis rapiendis ad miniſteria regis quo eos deterreret à rege poſtulandò, de agris, vineis, olivetis à ſe auferendis, de ſegetum & vinearum reditus & gregum addecimatione ab illo facienda, de bonis ſuis tradendis famulis & eunuchis regiis, poſt hæc tamen perſiſtunt in ſua petitione, & regem volunt, dicentes, *Rex erit ſuper nos, & erimus nos quoque ſicut omnes gentes, & judicabit nos rex noſter.* Ergo iis conditionibus & eo jure regem habere non recuſant, quo cæteræ gentes tunc haberent. Non deprecantur nec abominantur injuſtum regem, iniquum, violentum, raptorem, & quales eſſe ſolerent in aliis gentibus etiam qui peſſimi forent. Hoc tamen jus eſſe regis, & in illis rapinis, injuriis, violentiis, contumeliis ſæpius conſiſtere, Propheta ipſis inſinuaverat. Non de facto nudo, ut quibuſdam placet, jus illud accipiendum, niſi factum & jus idem eſſe contendant, ſed de eo quod fieri ſoleret à regibus impune, & cum jure aliquo dominatus regii proprio. Qui enim pro arbitrio ſuo quod vult facit, nec lege ulla tenetur ne faciat, nec pœnam timet ſi fecerit, id *ſui juris* eſſe ut faciat, merito poteſt dicere. Hinc Latini *ſuo*

jure

jure ab aliquo id fieri dicunt, cujus poteſtatem is habet faciendi, nulla pœnæ formidine propoſita. Nam ut ait Salluſtius, *Impune quidvis facere, id eſt regem eſſe.* Rex cui quod libet licet, ſi quod libet etiam faciat quia licet, ſuo jure utitur. Quod in privatis quoque obtinet, cum *de jure ſuo* nihil remittunt, ſed id rigide & nimis exacte perſequuntur. Quo caſu verum eſt quod vulgo dicitur, *Summum jus ſummam eſſe injuriam.* Id in regibus maxime locum habet qui cum ſummo ſuo jure utuntur, ea faciunt in quibus Samuel dicit jus regis eſſe poſitum. Aliquando reges illius juris rigorem relaxant, cum legibus quas ſanciunt ſe teneri quoque ipſos æquum putant, cumque eas primi obſervant, ut ſic libentius & promptius à populo ſerventur. Sane jus & juſtitia plurimum differunt. Aliquod jus etiam minus æquum eſt & injuriæ propius, juſtitia vero ſemper id quod æquum eſt ac rectum reſpicit. Inde eſt quod de Servio dixit Cicero in quadam Philippica, *juſtitiæ eum magis fuiſſe quam juris conſultum*, & rationem addit, *quia malebat controverſias tollere quam formulas juris componere, aut litium actiones inſtituere.* Et quod ea quæ à legibus & ab jure civili proficiſcebantur, *ſemper ad utilitatem æquitatemque referebat.* Ita principes boni cum juſtitia imperant, qua omne quod recte atque ordine fit continetur, minus boni jure licentiæ quæ ipſis conceſſa eſt uti conſueverunt. Hæc licentia dat *poſſe ſi velis. Quod in ſervitute miſerum eſſe*, ait idem Cicero in octava Philippica, *etiamſi dominus non moleſtus ſit.* Hoc etiam intereſt bonos inter & malos reges, quod, boni quod poſſunt, nolunt, mali vero volunt ut poſſunt. Ne privati quidem omnia quæcunque poſſunt & licita ſunt velle debent, ſi ad normam honeſtatis mores ſuos

vitamque exigant. Nam quicquid licet, non ſtatim honeſtum eſt, & multa melius eſt non feciſſe, quamvis factu facilia, atque etiam licita. Nihil turpius mendacio, mentiri tamen licet. Circumvenire alterum in contractu faciendo licet, id tamen honeſto viro non convenit. Nihil ingrati animi vitio poteſt reperiri deteſtabilius. Atqui impune cuilibet ingrato eſſe licet, & vilis hodie annona talium. Perjurium abominandum eſt. Hujus pœnam certam apud Deum repoſitam eſſe veteres ſtatuerunt. Ergo impunitum apud homines manet, & quodammodo licitum. Non omnia quæ licent etiam expedire Paulus dixit. Ita ergo & regibus, pro ampliſſima & infinita qua præditum eſt jus regium poteſtate, cum poſſint ſi velint, magis tamen expedit illo ſuo ſummo jure non uti, & licentia quam habent non abuti. Sed poſſe illis datum eſt ſi velint, & quidem impune, quia quod libet illis licet. Sic jus regium apud Samuelem exponendum eſt, non de facto nudo. Nec illis tamen accedo qui cenſent de jure Majeſtatis intelligi debere, quod proprium ſit ac legitimum omnium regnantium. Ius illud fuit licentiæ qua reges uti non decet, non oportet, cum tamen id poſſint impune uſurpare. Nec eorum etiam ſententia ulla ex parte mihi probanda eſt, qui exiſtimant non regem tunc Iudæis à Deo conſtitutum eſſe, ſed tyrannum, ac pro pœna illis datum, ut ab irato numine & offenſo. Hæc omnia facile refutari poſſunt, & mentem Scripturæ ſacræ non videntur ſatis aſſequuti qui ita ſentiunt. Iſraelitæ pertæſi regiminis, quod ſub filiis Samuelis qui Iudices eorum erant, diu experti fuerant, quia non recte adminiſtrabant judicia, regem expetiverunt, non vero tyrannum. Nec fuit cauſa cur Deus regem petentibus tyrannum

rannum daret, & præcipue per Prophetam Deo dilectum preces ſuas ipſi Deo allegantibus, & cum non ſine cauſa judicum tunc gubernantium adminiſtratio moleſta ipſis eſſet & importuna, vixque ferenda. Poſtremo qui primus ad petitionem eorum tunc datus illis eſt, non fuit tyrannus nec pro tyranno illis datus, ſed rex non de peſſimis unus. Quinimmo de eo dicitur capite proxime ſequenti apud Samuelem, quod bonus & electus ſit, quinimo *nec fuiſſe in filiis Iſraelis quemquam meliorem illo.* David qui illi ſucceſſit, etiam optimus rex fuit, Salomon ejus filius ſapientiſſimus omnium regum. In ſucceſſione regum Iudæ multi bonitate præcellentes extitere ac Deo chari. Deniq; de rege Iſraelitis conſtituendo jam antea prædixerat Moſes Deuteronomii XVII. legeſque ei ac præcepta bene imperandi per anticipationem dederat. *Cum ingreſſus*, inquit, *fueris terram quam Dominus Deus dabit tibi & poſſederis eam, habitaveriſque in illa, & dixeris, conſtituam ſuper me regem ſicut habent omnes per circuitum nationes, eum conſtitues quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum.* Per ſpiritum Prophetiæ Moſes de eo rege jam præviderat, quem Iſraelitæ à Deo ſibi conſtitui petituri erant ſub Samuele & per illum. Quæ verba Moſis ſatis clare ſignificant, nec pro pœna impoſitum Iſraelitis à Deo irato regem, nec primum qui datus eſt tyrannum fuiſſe, ſed legitimum, quamvis ſimilem dari ſibi illum depoſcant eorum quos vicini populi reges habebant. Quibus conditionibus regẽ aliquando accepturi eſſent, & quo more ille qui electus foret regnaturus eſſet, præſcripſit jam tum ibi Moſes longo tempore antequam ad hoc deveniſſent, & priuſquam terram ſibi à Deo promiſſam ingreſſi eſſent. Primum præcepit

ut eum de numero fratrum ſuorum eligerent. Idque à Saule primo rege ſervatum conſtat uſque ad Herodem magnum, qui alienigena fuit. Denique ne exercitu peditum equitumque collecto eos in Ægyptum reduceret. Quod & factum. Poſtremo leges dat illi regi quandoque, ab ipſis eligendo, ſecundum quas imperare deberet. Illę quidẽ diverſæ ſunt ab illo jure regis quod Samuel eis propoſuit. In Deuteronomio mandat Moſes ne rex eorum futurus plurimas uxores habeat, ne auri & argenti immenſam vim poſſideat, ut Deum timeat, legem meditetur noctes ac dies, eamque ſervet & ſervandam omnibus curet, ne ſuperbe ſe efferat ſupra fratres ſuos, ne deflectat ad dextram vel ſiniſtram. Cum de eodem rege intelligenda ſunt quæ hic habentur de rege Iudæis aliquando conſtituendo, & de eo quem conſtitui ſibi petierunt cap. VIII. Samuelis, eoque plane legitimo futuro, non tyranno, nec uſurpatore, nec invaſore, quomodo hæc conciliabuntur? Iſraelitæ non unum regem aut unicum à Deo petierunt, ſed pro judicum regimine quod hactenus obtinuerat apud ipſos, ut regius dominatus in poſterum inſtitueretur in Iudæa poſtularunt. Vt eos averteret à tali cogitatione & petitione, Propheta proponit eis incommoda quæ ipſis imminerent ex regia dominatione. *Ius Regum* ibi vocat, ut diximus, licentiam quæ conceſſa eſſet quaſi legitima, regio more imperantibus. In longa ſerie regum qui apud eos eſſent dominaturi multos fore qui illo jure regio & illa licentia quod libet faciendi uterentur, tametſi & bonos aliquos eſſent habituri qui ſecundum præcepta divina regnarent & legem cuſtodirent. Certum omnino eſt, exceſſum, ſive παρέκϐασιν à juſta & clemente dominandi ratione ibi deſignari à Samuele, in a-

ſperio-

ſperiorem & duriorem, ſed quæ tamen licita eſſet ac conceſſa, & proinde legitima. Ideo *jus regum* apellat, Græci δικαιώματα verterunt. Quo nomine in hoc ſenſu intelligitur juſta cauſa vel ratio aliquid agendi aut dicendi, quæ verſatur in licitis, quam Græci εὔλογον ἀφορμὴν interpretantur. Hebræi hoc loco משפט appellant, eaque voce τὸ καθῆκον. Nam hanc vocem Hebraicam Græca, ὡς καθήκει, Septuaginta interdum verterunt. Nempe quod ad officium alicujus pertinet. Quamvis autem τὸ καθῆκον, quod decet & oportet fieri, diſtet ab eo quod licet, id eſt ὃ ἔξεστι, ſæpe tamen, minimo inter utrumque diſcriminis limite, alterum pro altero ſumitur, quia quod licitum eſt cum aliquo juris colore, id etiam fieri ſolet. In hanc ſententiam recte omnino de R. Ioſe in Gemara Sanhedrin ſcriptum eſt, ita illum ſenſiſſe. *Quidquid dicitur in capite de rege, eum regum jus habere.* Quod caput de rege, de octavo primi Samuelis accipi debet, non de XVII. Deuteronomii, ut viri docti ibi exiſtimant. De eodem capite Samuelis R. Iudas dicebat, pertinere illud tantum ad terrorem populo injiciendum. Vtraque ſententia poteſt ſtare. Aliud eſt quippe jus quo rex debet facere quod ſe decet, aliud quo poteſt facere quod vult. In priore juſta & clemens dominatio verſatur, in poſteriore jus merum & ſummum ſitum eſt faciendi quod libet, idque ſæpe injuſtitiæ & injuriæ proximum deprehenditur. Ideo cum Samuel Iſraelitas vellet deterrere à rege deligendo, & ſtatu qui obtinuerat mutando, quid juris rex haberet, ipſis oſtendit, ſi quando poteſtate ſua abuti in animum induceret. Ita *jus vitæ & necis* dicebatur quod habuere olim parentes in filios, domini in ſervos, juſque nihilominus dicebatur etiamſi injuſte ab his interdum

exerceretur. Illa autem ut licita, ita legitima videtur agendi ratio, cui impunitas adjuncta eſt. Quod vero impunitum agenti cedit, de eo ut pœnam non formidat, ita nec accuſationem nec judicium nec condemnationem. Horum itaque trium ſemper immunis habita eſt regia dominatio, cui poſſe datum eſt quod velit, & cui licet quod libet, cum impunitate nimirum, & citra pœnæ aut judicii metum quodcunque fecerit. Ideo Samuel eodem loco dicit, adverſus talia facientem regem quem elegerint, & jure ſuo utentem, imploraturos Dei auxilium, ceſſante omni alia ope humana ad quam recurrere poſſint, Iudiciorum nempe & legum, quibus experiantur cum rege ſuo ſupra leges poſito, & ſupra ſe. Ita enim cum regem peterent dixere, *Rex erit ſupra nos, & nos erimus quoq; ſicut omnes gentes.* Nec aliter ſane exiſtimari poteſt quam ſupra leges eſſe eum qui nec accuſari jure poteſt, nec judicari, cum ex legibus quæſtiones & actiones, accuſationes ac judicia conſtituta ſint. Præter illa quæ in primo Regum de Samuele & regis apud Iſraelitas primi conſtitutione leguntur, Iudæi quoque in Talmude confirmant, regem ſuum non judicari, nec cuiquam in eum licere teſtimonium dicere. Ex quibus planum eſt nec accuſari potuiſſe. Sic enim in Codice Sanhedrin cap. 11. *Rex neque judicat, neque judicatur. Non dicit teſtimonium, nec in ipſum dicitur.* Contra de pontifice ibidem habetur, *Sacerdotem magnum judicare & judicari, teſtimonium in alios dicere & in ipſum dici.* Sed quod de rege ibi ſcriptum eſt *non judicare*, id oportet obtinuiſſe in iis regibus qui poſt captivitatem regnarunt. Nam aliter fuiſſe in primis illis qui à Saule fuerunt uſque ad ultimum Ioachimum qui Babylonem captivus cum populo abductus eſt, prorſus videtur.

Certe

Certe cum Iſraelitæ regem ſibi conſtitui à Deo petierunt in locum Iudicum, à quibus ante judicia exercebantur, reſque publica curabatur, judicaſſe itidem eos oportet ut judices faciebant. Diſerte quippe populus Regum I. cap. VIII. regem rogat ſibi dari à quo judicetur: *Da nobis regem ut judicet nos.* Et paulo poſt: *Rex enim erit ſupra nos, & erimus nos quoque ſicut omnes gentes, & judicabit nos rex noſter.* Dictum eſt de Davide Samuelis II. cap. VIII. *Et regnavit David ſuper omnem Iſrael. Faciebat quoque David judicium & juſtitiam omni populo ſuo.* Certum quidem eſt, Maimonidem hanc ponere inter reges Iſraelis & reges Iudæorum ex Davidis poſteris differentiam, quod reges familiæ Davidis judicarent, & judicarentur, teſtimonium adverſus eos dicerent alii, ipſique in alios dicerent: Reges autem Iſraelis judicandi poteſtatem non habuiſſe nec etiam judicari potuiſſe. Quæ in primis regibus omnino locum videntur non habuiſſe, quibus plena & abſoluta poteſtas ſupra populum & ſupra leges fuit, cum in judicando, tum in aliis rebus regio jure adminiſtrandis, ut ex primo Samuelis conſtat. Ibi enim plane habetur ſcriptum; *Et vos eritis ei ſervi.* Item Paralipomenon cap. XXI. Ioab Davidi dicit, *Nonne Domine, mi Rex, omnes ſervi tui ſunt? quare hoc quærit Dominus meus quod in peccatum reputetur Iſraeli?* Præterea regem ſibi imponi rogaverunt ad inſtar eorum regum quos cæteræ gentes in vicinia haberent, quos omnes conſtat ſumma præditos fuiſſe in regno adminiſtrando poteſtate. Poſt migrationem è Babylone per Pontifices, qui duces & principes populi erant, gubernati ſunt, uſque ad Ariſtobulum Ionathæ filium, qui Rex pariter & Pontifex fuit, primuſque apud Iudæos diadematis ſumpſit inſigne, τὴν

 ἀρχὴν

ἀρχὴν ut ait Ioſephus εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας. Sub illo & ſequentibus regibus uſq; ad Herodem Magnum, quo regnante natus eſt Chriſtus, plurimum potuit Synedrium: nec ſine ejus conſilio & conſenſu quicquam regi majoris quod eſſet momenti agere licuit. Et de his plane regibus verum eſt quod dixit Ioſephus lib. IV. Antiquitatum, ubi jura regis commemorat, ſicut habentur Deuteronomii XVII. Πρασσέτω δὲ μηδὲν δίχα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης. *Nihil præter Pontificis & ſeniorum ſententiam faciat.* Quod de regibus qui paulo ante Ioſephi tempora imperarunt, fortaſſe dici debet, ab Ariſtobuli regno, non de primis illis qui ante captivitatem fuere. Sed nec verba illa quæ ex Ioſepho citavimus, in illo Deuteronomii loco leguntur, quo regibus Iſraelis Moſes leges dat ſecundum quas eos regnare oporteret. Nihil inquam ibi extat, quod nihil agere debeant ſine conſenſu & conſilio Pontificis & Synedrii. Ioſephus ad ſuæ ætatis reges reſpiciebat cum illa ſcriberet. Qui tamen & Synedrio majorem habuere poteſtatem. Nam & ipſos Pontifices maximos pro libitu creabant & dejiciebant. Ex tota autem priorum regum hiſtoria ſatis compertum eſt, pleraque eos egiſſe non conſultis Synedrii ſenioribus nec Pontifice, cum & multa contra legem Dei ſtatuerint & fecerint, præcipue circa idolorum cultum. Ob quem tamen, cum crimen eſſet omnium graviſſimum, nec accuſatos unquam nec judicatos à Synedrio conſtat. Illud vero quod ait Maimonides de regibus ex familia Davidis qui judicabant & judicabantur, ne de illis etiam id intelligendum qui poſt Ariſtobulum regnarunt, multo minus de illis quos diximus, quorum primus fuit Saul, ultimus Ioachimus. In Gemaræ tractatu de Synedrio

cap.

cap. 11. hęc Talmudis traditio quod *rex nec judicat nec judicatur*, non pertinere dicitur niſi ad regem Iſraelis. *Nam*, inquit, *qui ex familia Davidis ſunt judicant & judicantur*. Qui ſunt illi reges Iſraelis? Nempe qui in terra Iſraelis, hoc eſt in Iudæa regnarunt, non primi illi quos diximus à Saule uſque ad Ioachimum imperaſſe, ſed hi qui pôſt Ariſtobulum uſque ad Herodem imperium nomine regio tenuerunt. Quod ex illo capite Gemaræ clarum eſt. Nam ibi narratur qua ex cauſa factum ſit hoc decretum de rege, quod *nec judicaret nec judicaretur*. Servus Iannæi regis, is eſt qui Alexander cognominabatur, homicidii reus erat. Cum judicium de ea cæde habere vellent ſeniores, Iannæo regi ſignificarunt, ſervum ejus hominem occidiſſe. Mittit illum rex ad eos ut de eo homicidio cognoſcerent. Cum mandarent denuo ut ſe ſiſteret ipſum, teſtimoniumque acciperet, nam de domino legem dicere, *Veniet poſſeſſor bovis, & conſiſtat juxta bovem*, venit ille & aſſedit in conſilio. Tum Simeon filius Scharahi ad illum reſpiciens, dixit debere illum ſurgere in pedes cum teſtimonium in eum diceretur, ſcriptum quippe eſſe, *ſtabunt duo iſti viri quorum lis eſt*. Ibi rex Iannæus reſpondit, non ex juſſu tuo id faciam, ſed ſi id ſtatuerint collegę tui. Atque hi cum defixis in terram oculis quaſi cogitabundi manerent, reperti ſunt paulo poſt ſolo afflicti & exanimati à Gabriele. Inde ajunt factum eſſe decretum, ut rex nec judicaret nec judicaretur. Sed hæ nugæ ſunt & fabulæ Rabbinicæ. Iannæus iſte ſucceſſit Ariſtobulo qui primus diadema ſumpſit & regem ſe fecit, cum prædeceſſores ejus omnes principes & duces populi tantum eſſent iidemque Pontifices, regio vero nomine abſtinerent ac jure. Iudicabant quippe & judicabantur, & maxima tũ

 poteſtas

7
10-B
26

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
7
4 G
38

7. 10. B. 25.

Opus Claudii

quid
qui
is &
eges
lunt
imis
ſe ut
vide
naſſe
tem,
piſſe.
char-
re ut
imos
um à
xem-
t. Vt
os qui
fuiſſe,
p. 21.
udica-
manu
nara,
Quod
aliis
l lo-
catos
Nam
ario
manu
ſibi
ibus
itur
ban-
in-
dein-
de

poteſtas & adminiſtrandi ratio penes Synedrium erat. Ariſtobulus primus hunc ſtatum in regium commutavit, ſumpto regni inſigni. Vt vero omnia ſunt initia, non ſatis perfecta nec abſoluta, nondum jus regium habuit cum regis inſigne geſtaret. Succeſſor ejus ulterius progreſſus eſt. Nam vocatus in jus à Senioribus confeſſus parere noluit. Ab eo firmatum id jus, & ſequentibus traditum. Sed quia ſupremam non habebant poteſtatem, jus non reddebant, hoc ex regali jure retinentes tantum ut non poſſent judicari. Nec exemplum ullius in his poſterioribus Iudææ & Iſraelis regibus afferri poteſt qui judicium capitis ſubierit aut in jus vocatus ſit ex ulla criminis cauſa. Nam quod de Herode aſſerunt Hildebrandinæ & Enthuſiaſticæ doctrinæ auctores, nihil eos juvat, quia rex non erat ſed præfectus Galilææ, cum ad Synedrium citatus eſt vivente adhuc patre rege, ut ex Ioſepho clarum eſt. Et parum prudenter urget hanc hiſtoriam Sichardus ut probet Synedrium etiam judicaſſe de regibus. Quod falſiſſimum eſt nec probari poteſt. Reges è poſteris Davidis judicium in ſe accipiebant & in alios exercebant. Quinam illi fuere? Nempe duces captivitatis qui Babylone agebant, Αἰχμαλωτάρχαι Græce dicti. Hi ad Davidem genus ſuum per mares referebant. De his habetur in Gemara Talmudica cap. I. de Synedrio, traditionem qua fertur *non receſſurum ſceptrum à Iuda*, ad eos pertinere, nam eos eſſe Æchmalotarchas Babylonicos qui ſceptrum Iſraelis tenebant. Sed cur hi judicabantur, cum id proprium eſſet regii juris *non judicari?* Non erant veri reges, ſed vice tantum regia regnabant: ſuberant enim regibus Perſidis à quibus poteſtatem ſuam accipiebant. Ex his liquet qui reges eſſent re & nomine, non potuiſſe

tuiſſe judicari; impune ergo ipſis fuiſſe quidquid feciſſent. Non deſunt tamen ex Rabbinis qui longe aliter hanc differentiam regum Iſraelis & regum familiæ Davidis explicent. Nam reges Iſraelis de Samaritanis exponunt, quos volunt tranſgreſſores legis in regno ſuo fuiſſe, & nimis ſuperbe imperaſſe, nec eo ſe unquam demiſiſſe ut legi vellent obedire. Reges autem à Davide oriundos, quia legem noverant, non exiſtimaſſe ſibi indecoram iſtam legi parendi neceſſitatem, ideo & judicaſſe & judicium Synedrii excepiſſe. Aliquot de ea re Rabbinorum teſtimonia Sichardus allegavit. Sed non poſſum à me impetrare ut hoc eſſe credam, aut ut mihi perſuadeam primos Iudææ reges à Davide uſque ad Ioachimum à Synedrio unquam fuiſſe judicatos. Nullum exemplum producunt nec producere vero poſſunt. Vt oſtendant, reges debere etiam judicari, & eos qui eſſent ex Domo Davidis, etiam judicatos fuiſſe, adferunt ex Ierem. Propheta hæc verba cap. 21. ỳ. 11. *Domui Davidis hac dicit Dominus, judicate mane judicium, & eruite vi oppreſſum de manu calamitatis.* Atqui, inquiunt magiſtri in Gemara, *niſi in jus vocari poſſent quomodo judicarent?* Quod eſt ridiculum. Quaſi judicare non poſſent de aliis reges, niſi de ipſis alii judicent. Cæterum vel locus ille ipſe Ieremiæ clare teſtatur non judicatos fuiſſe niſi à Deo reges illos domus Davidis. Nam ſequitur continuo apud prophetam comminatio Dei in illos niſi judicium exerceant ac de manu calumniatorum innocentem liberent. Si Deus ſibi ſumit ut de his judicet, hoc judicium hominibus ademit. Nihilo magis ad rem facit quod ſequitur ex ſcriptura teſtimonium ad hanc rem probandam, *perveſtigamini & perveſtigate*, id eſt, inquiunt auctore R. Lakiſes, *Corrige te ipſum, dein-*

de alios corrige. An inde ſequitur regem debere capitis judicium ſubire? Hoc pertinet ad internum conſcientiæ judicium qua ſe quiſque probare tenetur, & in ſe deſcendere. Si non habent validiora argumenta quibus doceant reges domus Davidis ut judicant ita debere judicari, nihil agunt. Præterea differentia quam ponunt inter reges Iſraelis & reges domus Davidis nihili eſt, ſi vera eſt hiſtoria illa de Iannæo quam ſupra retulimus ex Gemara, cujus occaſione volunt natum eſſe morem ſive ſtatutum, ut rex nec judicet nec judicetur, eamque traditionem pertinere ad reges tantum Iſraelis. Nam Iannæus ille ut & ſucceſſores ejus uſque ad Herodem & ſequentes, reges etiam fuere Iudæ, non Samariæ tantum, ſicut diſtinguebantur Samaritani reges olim à Iudæ regibus. Poſtremo quod afferunt de domus Davidis regibus judicandis & judicantibus, non aliud genus caſtigationis ſpectabat quam verberationem, eamque in certis tantum caſibus uſupari in reges ſolitam, ſi multiplicaret uxores, currus equoſque, & ſi amplificaret pecuniam. Ea autem vapulatio ſicut eam deſcribunt Rabbini pœnitentiæ potius genus & quidem voluntariæ fuiſſe videtur quam pœna ob crimen inflicta. Nam ipſe deligebat à quibus verbera exciperet, & modum verberandi ſtatuebat. Non ignominioſa denique fuit hæc caſtigatio apud Iudæos. Nam eos qui hanc paſſi erant infamia non ſequebatur, nec dignitatis gradu excidebant, ipſique etiam Pontifices ſummi huic flagellationi erant obnoxii. Non illi denique poſſunt oſtendere ex ullis hiſtoriæ ſacræ monumentis, quemquam priorum regum Iſraelis, aut ex ſucceſſoribus Davidis, hac pœna fuiſſe affectum. Ne quidem ex ſuis traditionibus tale quidquam depromptum poſſint dare. Præterea credibile

bile non eſt, regibus violationem & tranſgreſſionem legis ac præceptorum Decalogi, quæ deſcribere ipſi & memoriæ mandare tenebantur, ſine ulla caſtigatione & pœna ceſſiſſe, & verberibus multatos fuiſſe propter uxorum numerum nimis grandem, & propter currus multiplicatos, aurique & argenti pondera amplificata. Talmudica ſane Miſna abſolute ac ſimpliciter pronuntiat regem non judicari. Eadem ubi percenſet perſonas de quorum capite & cauſa cognoſceret Synedrium magnum, nullam facit regis mentionem. Vnde certum eſt regem non vocari in jus ſolitum ad tribunal ſeptuaginta Seniorum, non coram his accuſatum, nec ab his judicatum. *Tribus inquiunt; Pſeudoprophetes Sacerdos magnus nonniſi à* LXXI. *judicum conſeſſu judicatur.* At Gemaræ auctores dum diſtinguunt inter reges Iſraelis & reges familiæ Davidis, aut nugantur, aut ea differentia explicanda eſt ſicut expoſuimus. Sed de his adhuc infra erit dicendum. Vt ad rem ex diverticulo revertamur, nihil omnino tam proprium regiæ majeſtati quam τὸ ἀνυπεύθυνον, à nemine pendere, nemini eſſe obnoxium, à nemine judicari poſſe. Qui nulli alteri mortalium de ſe & pro ſuis actibus reſpondere tenetur, reſtat ut Deum ſolum agnoſcere debeat judicem. De quo ſemper convenit inter omnes ferme populos qui unquam regium dominatum accepere & pertulerunt. Omnium quippe ſæculorum ac gentium una vox fuit, & una hæc ſententia, regem non eſſe videri, nec dici debere à quo ratio eorum quæ ageret exigi poſſet, aut qui propter male facta pœnam perſolvere deberet. Illuſtris eſt apud Ioſephum locus lib. xv. Antiquitatum cap. IV. de Herode, qui cum poſtularetur apud Antonium à quo precarium obtinuerat regnum, cædis in Ari-

ſtobulo commiſſæ, uxoris ſuæ Mariamne fratre, Antonius reſpondit, non eſſe juſtum aut æquum à rege repoſci rationem eorum quæ tanquam rex egiſſet. Nam ſi id fieret, regem eum non eſſe videri oportere, eos autem qui hunc illi honorem & poteſtatem conceſſiſſent, poteſtatis quoque uſum à nullo dependentis videri permiſiſſe. Si rex ejuſmodi, qui regnum alterius beneficio teneret, vel judicio ejus cujus hæc fuit gratia, nulli obnoxiam poteſtatem exercere debuit, quid de illis dicendum qui ab alio non habent quod regnant, ſed ſoli Deo acceptum referunt? Inde eſt quod ſolium in quo rex ſedet *ſolium Dei* in Sacra Scriptura dicitur, ut Paral. l. I. c. XXIX. *Seditque Salomon ſuper ſolium Domini in regem pro David patre ſuo, & cunctis placuit. & paruit illi omnis Iſrael.* A Deo reges creari dicit Clemens in Conſtitutionibus. Τὸν βασιλέα, inquit, φοβηθήσῃ, εἰδὼς ὅτι τοῦ κυρίου ἐστὶν ἡ χειροτονία. *Regem timebis, ſciens hanc Domini eſſe electionem.* Apud Eſſenos hæc etiam doctrina teſte Porphyrio obtinuit, quod ſine Dei numine nemini imperium habere contingat, οὐ δίχα θεοῦ περιγίνεσθαι τινὶ τὸ ἄρχειν. Inde vetus poeta à Iove reges eſſe dixit, ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. Homerus unum regem in populo oportere eſſe ait, quem conſtituerit Iupiter:

— Εἷς κοίρανος ἔστω,

Εἷς βασιλεὺς ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω.

An aliud Chriſtianę doctrinę auctores primi prædicarunt, cum Euangelium gentibus adnuntiarent? Paulus in Epiſtola ad Romanos XIII. *Non eſſe poteſtatem niſi à Deo* ſcribit, *& quæ ſunt à Deo eſſe ordinatas.* Is eſt, ut habetur apud Danielem, ὁ καθιστῶν βασιλεῖς καὶ μεθιστῶν, *qui conſtituit reges & transfert regna.* Si à Deo reges conſtituuntur, ſi per eum regnant, ut ipſe Deus dicit, non alius

eos

eos judicare debet præter ipſum qui dedit. Quam veritatem non minus Græci agnovere quam Iudæi & Chriſtiani. Decantatiſſimum illud eſt Lyrici Romani:

Regum tremendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Iovis.

M. Aurelius ſapienter ac ſcite dixit, Magiſtratus de privatis, principes de magiſtratibus, Deum de principibus judicare. Xiphilinus, *περὶ γὰρ τοι τῆς αὐταρχίας ὁ θεὸς μόνος κρίνειν δύναται.* Plena ſunt teſtimoniorum id diſertis verbis confirmantium omnia Græcorum & Latinorum monumenta, nec minus Iudæorum, quamvis iſti in pleriſque regiæ poteſtati minus æqui fuerint. David Pſalmo XVII. canit, *à facie tua judicium meum egrediatur.* Ex quo probat Bar-Nachmoni, ut jam viris doctis notatum eſt, *quod nulla creatura judicat regem niſi Deus.* Quod non de interiori tantum judicio quo Deus corda probat intelligendum eſt, ſed de externo quo pœnas imponit. Hinc idem rex & propheta cum exomologeſin & pœnitentiam ageret pro homicidio in perſonâ Vriæ commiſſo, ut uxorem ab eo abduceret, in hæc verba, à Deo veniam petens, erupit Pſalmo LI. verſ. XI. *Tibi ſoli peccavi.* Soli Deo delinquit qui judicem eum habiturus eſt ſolum delicti ſui, qui nulli alii vindicanda nec ab ullo homine caſtigari metuentia committit. Quod & tunc accidit. Plus vice ſimplici peccaverat rex ille, adulterium cum homicidio conjunctum admittendo. Non pro duplici crimine in jus vocatur, nec coram Synedrio cauſam capitis dicere cogitur; ſed Prophetam mittit ad eum Deus qui ei peccatum exprobret & pudore illum confundat, ſed & pœnam ſimul denuntiet ſequuturam à Deo ipſo infligendam.

Adver-

Adverſus Reges male agentes cum nullum à populo poſitum in jure nec in legibus nec in judiciis præſidium, ad Deum ſolum confugere debet, ut ſe vindicet & liberet tyrannica regis injuſte dominantis oppreſſione, non ipſi vindictam de eo ſumere, cum id facere nequeant quin Deum graviſſime offendant, cujus poteſtatem hoc modo ſibi adrogant & jus attentant. Quod & Samuel capite illo de jure regum clariſſime docuit. Eum Prophetæ locum ad ſui defenſionem perperam à Rege Angliæ allegatum tradit Advocatus ex illo latrocinio Sicariorum, qui regem innocentem & pium, ſuæ ambitioni & tyrannidi victimam mactare non horruerunt. Advocatus inquam ille qui in conſeſſu ſanguinario Alaſtorum negotium habuit perorandi contra regem tanquam omnium flagitiorum reum, ut nefarios ſibique ſimiles judices ad condemnationem ejus inflammaret, ſatis per ſe ad hoc incenſos & excitatos, in libello quo criminationes plures congeſſit ex quibus rex morti adjudicandus fuit, ſi reſpondere dignatus eſſet ad crimina ſibi objecta, ſcribit prohibitum eum fuiſſe ab ea Samuelis allegatione. Primum, inquit, quia ibi deſcribitur tyrannus; deinde quia non ibi ſignificatur quid bono regi ſit faciendum, ſed quid malus facere ſoleat. Tertio quia Saulis & Davidis electio in regem extraordinaria fuit, hoc autem tempore omnis auctoritas à populo in regem derivatur. Poſtremo quia Saul tunc datus eſt populo in pœnam, quoniam regem petierant ad inſtar eorum quos cæteræ nationes habebant, illos autem omnes fuiſſe tyrannos. Vt ad ultimum primo reſpondeam, ridiculũ plane eſt quod dicit & ſtupore illo dignum quo ejuſmodi fanatici demerſi obbrutuerunt. Nam Deus pejus eos perdere videtur voluiſſe quam ipſi perditi ſunt. Ita enim ratio-

ratiocinatur. Quia Iudæi tunc ſe puniri voluerunt, Deus eos punivit. Tyrannum petierunt, Tyrannum eis dedit Deus, fecitq; haud ſecus ac ſi pater ſtolido filio ſerpentem pro anguilla ad eſum poſcenti, ſerpentem quem vellet daret. Regẽ, inquit, petierunt ſimilem regibus gentiũ cæterarũ. Atqui illi Tyranni omnes. An ergo hoc neſciverunt tunc temporis Iudæi? Ignorarunt nempe an Ægypti reges tyranni forent? Vicini illi certe Iudæorum. Et in Deuteronomio dicitur de hoc populo: *Conſtituam ſuper me regem ſicut habent omnes per circuitum nationes.* In illo ſane circuitu fuere & Ægyptii. Hebræi diu apud eos vixerunt ſub duro imperio quaſi captivi. Quo jure & more inde loci reges in ſuos ſubditos regnarent, non potuit eos magis latere, quam de aliis nationibus quæ in vicinia eorum habitarunt regeſque habuerunt. Si hoc igitur non ipſis incognitum fuit quale regale eſſet tunc regimen apud gentes notas & finitimas, an veriſimile eſt, eodem more quo illas, regi concupiſſe, cum tyrannice ſcirent eas regi? An de fumo in flammam ire præcipites maluerunt, id eſt ſævitiam peſſimorum tyrannorum experiri potius quam judices malos pati quibus jam aſſueverant? Si de re ſibi ignota contendebant ut reges haberent, cur Deus tanquam bonus pater ignorantiæ eorum non ſubvenit, & errantibus non dedit veniam? Nam quis panem petentibus natis lapidem dat benevolus ac benignus parens? Immo panem credentibus qui lapis eſſet nunquam daret. Sed reponet ſanguinarius Patronus, hoc etiam Deum facere deſtinaſſe cum per prophetam ſuum eos commonefecit erroris ſui, quaſi parum gnaros quo jure reges erga ſubditos uti ſolerent, ſed illos Deo velut invito regem accipere voluiſſe. Si

ita

ita eſt, ergo jam tum auctoritas in populo erat maxima, non hodie atque heri penes illum cœpit eſſe, ut pertendit cruentus Advocatus. Liberrima ergo tunc poteſtate populus erat præditus. Quod oſtendere eo tempore Iſraelitæ dum Judices à quibus gubernabantur libere repudiarunt, & regem optarunt. Non tamen exiſtimandum eſt Deum ita eorum voluntati obſequutum fuiſſe, ut rem malam volentibus annuerit, nec eos tam prave judicaſſe aut in tam ſtolidam voluntatem lapſos eſſe, ut quod malum ſibi eſſet futurum quærerent, præſertim cum opinione errare non poſſent, & ſcire in promptu ipſis eſſet qualis ratio foret regii regiminis apud vicinas gentes. Non hoc autem novum eſt, ut rem optabilem & concupiſcendam pater invitus, licet bonus, filio concedat, per vim quodam modo eam extorquenti. Hoc autem vel Scriptura ipſa teſte licet confirmare, Deum Iſraelitis regem non tanquam tyrannum aut pœnam petentibus tunc attribuiſſe, ſed ut rem ſalutarem & bonam. Sic autem capite IX. ejuſdem Samuelis primi de Saule inaugurando & inungendo Deus Prophetæ ſuo præcipit: *Hac ipſa hora qua nunc eſt cras mittam virum ad te de terra Benjamin, & unges eum ducem ſuper populum meum Iſrael, & ſalvabit populum meum de manu Philiſtinorum, quia reſpexi populum meum, venit enim clamor eorum ad me.* Reſpexit Deus populum ſuum, ad preces eorum dat illis regem qui eos eripiat de manu hoſtium ſuorum. Nunquid hæc argumenta ſunt Dei irati, & contra voluntatem ſuam dantis in pœnam Iſraelitis malum ac tyrannum? Præterea falſum eſt quod ponit pro confeſſo ex grege fanaticorum Advocatus, omnes reges qui tunc temporis regnarunt, tyrannos fuiſſe. Ariſtoteles in

in III. de Republica omnes reges Orientis κτ̀ νόμον fuiſſe ſcribit, & legitimos agnoſcit, utpote qui hæreditaria omnes tenerent regna. Vel de Ægypti regibus hoc conſtat ex fide dignis auctoribus, eo more modoque tum imperium exercuiſſe, ut legibus in maximis minimiſque rebus obſtricti eſſent. Leges quippe illis poſitæ erant quibus prandere, cœnare deberent, non minus ſeveræ quam quas ægroto medicus ſervandas præſcribit. Etiam leges certas concumbendi cum uxore obſervare habuerunt neceſſe. Si ad hoc inſtar regem dari ſibi petierunt Iſraelitæ, num tyrannum videntur habere voluiſſe? Nihil minus. Quinimmo & leges multo ante præſcripſerat Moſes regi quem ex Dei mandato conſtituere ſibi debuerunt ſimul ac terram promiſſam ingreſſi fuiſſent. Secundum illas regnaturus Iſraelitarum rex non potuit videri tyrannus, ut nec Ægyptiorum. Omnibus quoque aliarum gentium regibus, etiam antiquiſſimis, leges datas fuiſſe liquet quas obſervarent ſi boni eſſe & bene vellent regnare, non tamen ut iis tenerentur judiciorum metu & pœnæ capitis, ut infra dicam. Tradunt Iudæorum magiſtri, tria injuncta fuiſſe Iſraelitis quæ facere eos oporteret poſtquam introducti eſſent in terram ſanctam, *regem ſibi conſtituere, exſcindere Amalechitas, templum extruere.* Quodnam ex his primum facere debuerint, diſputant. Plures ſtatuunt creationem regis primum locum habere debuiſſe, idque adſtruunt ex verbis Exod. XVII. verſ. XVI. *Quia manus ſolii Domini & bellum Domini erit contra Amalec.* Nam *ſolium Regum* in ſcriptura *ſolium Dei* appellari ſolet, ſicut jam ſupra notatum eſt. Plurimi eorum ſcribunt, recte & ordine Seniores illius temporis regem poſtulaſſe, ſed in eo peccaſſe vulgus

vulgus hominum, quod ad inſtar regum cæterarum nationum ſibi dari eum petierint. Quæ minuta eſt diſputatio & abſurda, ut ex his quæ jam diximus liquere poteſt. Diſerte enim confutatur his verbis Moyſis ſole clarioribus ſicut in Deuteronomio XVII. habentur, & mandatum continent de rege creando: *Cum ingreſſus fueris terram quam Dominus Deus dabit tibi, & poſſederis eam, habitaveriſque in illa, & dixeris, conſtituam ſuper me regem ſicut habent omnes per circuitum nationes, eum conſtitues quem Dominus Deus elegerit, ex numero fratrum tuorum.* Enimvero cum regem flagitarent, non potuerunt nec debuerunt alio jure vel alia conditione aut titulo eum poſcere, quam quomodo apud alias nationes vulgo haberi ſoleret regius ſtatus. Si qui vero ſint ex magiſtris, ut certe ſunt, qui negant alium ſuis majoribus regem agnoſcendum fuiſſe præter Deum, & qui affirmant ita eum datum eſſe à Deo Iſraelitis, nempe in pœnam, ut fabula fingit Iovem ranis dediſſe hydrum in perniciem eis dominaturum, horum ſententiæ tota reclamat ſcriptura ſacra. Vnde enim Deus promiſit Abrahamo in benedictionem, egreſſuros ex ejus ſemine reges, ſi hanc regendi formam damnabat ut tyrannicam? *Ponam*, inquit, *te in gentibus, & egredientur ex te reges.* Cur idem Deus pro magno beneficio tribui Iudæ pollicitus eſt, *non receſſurum ſceptrum à Iuda*, ſi regia dominatio tanquam res exitialis & pernicioſa, ut iſti judicant, habenda eſt? Quid quod ſalutis humanæ auctor de regio Davidis genere originem ducere debuit? An hoc leve videtur ad commendationem regum ac regalis imperii? Nunquid de regia gubernatione ut de maximo reipublicæ malo ſentiendum eſt, cum & ipſe Meſſias rex in Scriptura voce-

vocetur? Hoc tamen præcipue diſcrimine judicum adminiſtratio diſtabat à regum regimine, quod iſti poteſtate prædiri erant ſoluta legibus, & nulli pro delictis tribunali obnoxia. Cætera pares fuere. A judicando *judices* dicti ſunt. Hoc etiam munus fuit proprie regium. Nam & Iſraelitæ cum regem depoſcerent petierunt in hoc ſibi dari ut jus dicerent. Duces utrique nominantur in Scriptura. De Saule quippe dicit Deus lib. 1. Regum cap. IX. *Et unges eum ducem ſuper populum meum Iſrael.* Paſſim hoc nomine vocantur in libro Iudicum ii qui judicando populo conſtituti erant. Vtrique ἄρχοντες dicti, & de utriſque ἄρχειν auctores tam ſacri quam profani dixere. Hoc etiam *dominari* Latini interpretes verterunt. Dominationi autem reſpondet ſervitus. Nam ſervus & dominus relata ſunt. Et cùm regem ſibi conſtitui peterent Iſraelitæ, dixerunt, *& nos ſervi ei erimus.* Vnus autem eſt rex & gubernator omnium rerum quas & ipſe creavit & condidit Deus. An qui ejus imaginem in terris reddit ad populos ab ipſo ſibi commiſſos regendos, tam diverſum quid ab exemplari erit, ut rei longe omnium rerum optimæ ſit peſſima imago? *Rex regum* appellatur Paulo, βασιλεὺς βασιλευόντων in Epiſt. ad Timotheum 1 cap. VI. Si reges omnes tyranni ſunt, ut perduellionum Anglicanorum dicit Advocatus, Deus ipſe rex fuerit tyrannorum dicendus, & quidem tyrannus ipſe maximus, quoniam primus ſit & ſupremus tyrannorum. Atqui rex eſt juſtorum & juſtitiæ, non iniquorum, nec cum injuria & peſte ſubditorum dominantium. An non ipſe denique Moſes rex fuit? Quid enim de nomine laboramus ubi res apparet? Nonne ille poteſtate plane ſumma & regia populum Iſraelis ab Ægypto eduxit ut in terram

terram ſanctam induceret? Quæcunque geſſit in populo regendo, in his eum ſe pro rege geſſiſſe omnino conſtat. Sed ne nomen quidem defuit: nam diſerte Scriptura regem fuiſſe dicit Deuteronomii XXVI. verſ. V. Poſtremo quid manifeſtius & expreſſius poteſt dici illo Dei mandato, quo per Moſem præcepit Iſraelitis, ut ſtatim atque ingreſſi eſſent terram ſanctam, regem ſibi conſtituerent? Deuteronom. XVII. verſ. XV. *Ponendo pones ſuper te regem.* Cum Deus igitur tanto ante determinaverit regium regimen inter Iſraelitas inſtituendum, cum etiam tanquam optimum illum populi regendi ſtatum à ſe judicari tot & tam claris indiciis oſtenderit, quomodo cum his conciliabuntur ea quæ primo Samuelis habentur, de propheta repugnante populi voluntati qui regem cupiebat, de eodem incommoda ipſis & mala proponente quæ ſub rege & à rege eſſent eventura, de Deo etiam ipſo ſic agente cum propheta ſuo, quaſi nollet regem Iſraelitis dari? Cogitandum in his eſt, Samuelem eſſe, cujus filii tunc tempore judicabant populum Iſraeliticum ſummi magiſtratus jure. Eos eſſe quos populus repudiabat ob corrupta pretio & vendita mercede judicia, regem eorum loco ſibi conſtitui poſtulans. Cum igitur Samuel propheta id agi videret ut filii ejus rejicerentur à gubernaculis reipublicæ, atque ut rex pro his ad regendum Iſraelem ſubſtitueretur ex populi voto, de hac eorum voluntate Deum ita conſuluit ut appareret nolle hanc injuriam ſibi filiiſque ſuis à populo fieri. Deus etiam ut gratificaretur prophetæ ſuo, reſponſum ſuum ad ejus conſultationem ita diſpenſavit, ut innueret ſibi non valde placere id quod populus deſideraret, dicendo, *non enim te abjecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.* Nihilo ſecius tamen Samueli

nueli mandavit expreſſe ut annueret eorum vo-
is. *Audi vocem*, inquit, *populi in omnibus quæ lo-
uentur tibi.* Et paulo poſt: *Nunc ergo vocem eo-
rum audi*, id eſt, da illis regem ſicut flagitant. Sed
ddit, *conteſtare tamen eos, & prædicito eis jus re-
is qui regnaturus eſt ſuper eos.* Quam clauſulam
videtur addidiſſe in gratiam Samuelis, ne crede-
etur nimis præfracte abjicere illum & filios ejus
b adminiſtratione reipublicæ, & populi libidini
bſecundare. Quaſi diceret, Vide tamen, num
oſſis populum deterrere ab hoc propoſito, præ-
dicendo eis quam dura conditione ſub regia po-
teſtate vivere eos oporteat. Sed cum populus ni-
hilominus perſtaret in propoſito, Deus de Saule
ipſis in regem conſtituendo providit, non ut de
tyranno aliquo illis imponendo, ſed de duce tali
qui eos de hoſtibus ſuis vindicaret. Nam & ſe re-
ſpexiſſe dicit populum ſuum, & clamorem ejus ad
aures ſuas perveniſſe. Quomodo hæc iterum con-
ciliabimus? Cum bonum & ſalutarem eis regem
deſtinaret, cur per Samuelem eis poponi curavit
mali regis & tyrannice imperantis exemplum?
Non de rege uno vel primo hæc illis prædixit Sa-
muel, nec de omnibus, quaſi vel unum talem ha-
bituri eſſent, vel omnes ad illud inſtar regnatu-
ros, cujus jura ibi deſcribit. Sane ſciendum eſt
cum regem petiere Iſraelitæ, ſtatum regalem a-
pud ſe inſtitui petiiſſe pro judiciali & Sufetico
qui hactenus apud eos obtinuerat. Status ille non
in uno & altero rege conſiſtere debuit, ſed in lon-
ga ſerie invicem ſibi ſuccedentium, regno de pa-
tre in filium ſemper tranſituro. Nam apud Iu-
dæos ut omnia olim officia fuere hæreditaria, ita
etiam regnum poſt Davidem, & Sufetum ſive Iu-
dicum gubernatio, antequam reges eorum loco
conſtituti forent. Vt igitur in longa dominantium
ſuc-

ſucceſſione, qua jus regium hæreditate devolvitur in natos & nepotes, non ſemper filius ſimilis eſt patri, nec bonus rex ſuccedit bono, ſed ſæpe bono malus, & viciſſim malo bonus, Samuel quo Iſraelitas abduceret ab iſta cupidine regis habendi, ſignificavit eis non quid boni reges bene imperando facerent, ſed quid mali facere ſolerent, cum jus impune faciendi quod velit rex habeat. Et hæc ratio fuit optima deducendi eos à conſilio quod jam ceperant regii ſtatus ſumendi pro Sufetico, cum prædixit illis in longa ſucceſſione regum qui regnaturi ſuper eos forent, futuros multos qui jure ſuo ſummo & poteſtate infinita uterentur quod liberet faciendi, quiq; tyrannica potius vi quam regio animo imperarent. Hæc mens omnino Dei videtur fuiſſe cum prophetæ præcepit ut conteſtaretur Iſraelis populum & prædiceret eis quod jus eſſet regium. Non enim defuturos aliquos in multis regibus invicem ſibi ſuccedentibus qui ſubditos ſuos ita tractarent ut ibi exponitur. Sic in privatorum familiis alternis patres mali bonive reperiuntur. Sunt quippe quidam patres in eadem familia qui jus patriæ poteſtatis tyrannice in liberos exercent, duri, ſeveri, aſperi. Sunt contra qui clementer, remiſſe & cum indulgentia eo jure utuntur. Idem eſt & in regibus ubi regnũ hæreditate defertur. Nam & qui durus eſt pater in liberos, ſi idem regnet, etiam populum non melius ſæpe rex tractare ſolet quam pater naturalis eos qui ex ipſo geniti ſunt. Hoc etiam argumento regi licere quod libet, & ita Samuelem intellexiſſe cum quale eſſet jus regum Iſraelitas advertere voluit, poteſt ſic facile demonſtrari. Filii ejus nomine *Iudicum* rexere Iſraelitas. A Moſe uſque ad illud tempus, ſub *Iudicum*, ſive *Sufetum*, imperio populus fuit. Iſti Sufetes etiam

etiam duces erant qui principatum in populo tenebant, ſummi magiſtratus inſtar, non tamen cum regia appellatione & poteſtate. In hoc munere & officio Moſi ſucceſſere, & non plures quam ſinguli, & quoad viverent. Primus Ieſu Nave Moſis ſucceſſor fuit, deinde cæteri uſque ad filios Samuelis, qui ambo quaſi duo conſules populum regebant, cum omnes qui ante ipſos eum magiſtratum geſſere, ſinguli fuiſſent. Exercitus ducebant, in hoſtem ibant, jus reddebant, omnia pro imperio agebant, & parum aberant à regio. Reges etiam in Scriptura dicti. Iudicabantur tamen. Pars erant quippe Synedrii magni, ſed illi ſuberant. Vt in Optimatum ſtatu qui primatum inter eos tenet, ſive principatum, ſi quid in rempublicam committat, ab reliquis poteſt ac debet judicari. Tales ſtante republica Romana Conſules in Senatu fuere, & Sufetes, id eſt judices, in Senatu Carthaginis. Nam nomen *Sufetis*, ex Hebraico *Sophet*, & iidem *Sufetes* Pœnorum qui *Sophetim* Hebræorum. Feſtus *Sufetem* Conſulem eſſe notat lingua Pœnorum, & ex Cælido hæc verba citat: *Senatus*, inquit, *cenſuit referentibus Sufetis.* Ita Conſulum Romæ erat ad Senatum referre, Senatus vero de iis quæ ad eum referebantur, cenſere. Sed Conſules Romani & Sufetes Pœni annui magiſtratus erant, Sufes Hebræorum per totum vitæ tempus imperium habebat, quo propius ad regiam dignitatem & poteſtatem accedebat, & quia unus fuit, & quia quoad viveret, principatum obtinuit. Non reges fuiſſe re, ne quidem nomine, liquet ex lib. Iudicum cap. VIII. ubi Iſraelitæ perhibentur Gedeonem qui judex erat regem facere voluiſſe. *Dixeruntque viri omnes Iſrael ad Gedeon, Dominare noſtri tu & filius tuus, & filius filii tui, quia liberaſti nos de manu Ma-*

 dian.

dian. Quibus reſpondiſſe Gedeon dicitur, *Non dominabor veſtri, nec dominabitur in vos filius meus ſed dominabitur dominus.* In his judicibus filius etiam ſuccedebat patri. Vnus judiciarium hoc regnum tenebat. Vnde Abimelec filius prædicti Gedeonis ex concubina, cum hunc principatum ſibi adſcereret poſt mortem patris, excluſis Gedeonis filiis quos ex legitimis uxoribus habuerat, ita ad Sichemitas ex quibus oriunda mater erat dixit: *Quid vobis eſt melius, ut dominentur veſtri ſeptuaginta viri omnes filii Ieroboal, an ut dominetur vobis unus vir?* Vides illum dicere *dominari*, quaſi regia dominationi proxima eſſet poteſtas illa judicum. Sed & ille ipſe Abimelec tyrannidem arripuit, & regis appellationem ſumpſit. Nam & in Chronico Alexandrino ſcriptum eſt, quod tyrannide, id eſt vi, regem ſe conſtituerit. Οὗτός ἐστιν Ἀβιμέλεχ, ὃς φονεύσας τοὺς ἑβδομήκοντα ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τυραννίδι ἑαυτὸν βασιλέα καταστήσας καὶ τῷ λαῷ κατ᾽ ἀλλήλων πόλεμον ἀναστήσας. *Hic eſt Abimelech, qui ſeptuaginta fratres ſuos occidit, & ſe regem tyrannice fecit, & populum ad bellum inteſtinum concitavit.* In Scriptura tamen regem eum conſtituiſſe Sichemitæ dicuntur, cum univerſis familiis urbis Melo. Ibidem etiam ſcriptum eſt, regnaſſe eum ſuper Iſraëlem tribus annis. Fortaſſe an ut pœnas parricidii effugeret, & ne cauſam diceret in Synedrio ob ſeptuaginta fratres nefarie interfectos, Tyrannidem arripuit ac ſe regem fecit. Pro eo tamen crimine quia ab hominibus puniri non potuit cum rex eſſet, Deo procurante ſupplicium meritum incurrit à muliere interfectus, quæ fragmentum molaris lapidis cerebro ejus incuſſit, dum turrim urbis obſeſſæ propius ſubit, quam incendere moliebatur. Et ſic *reddidit*, ut ait Scriptura, *Deus malum*

lum quod fecerat Abimelech contra patrem ſuum, interfectis ſeptuaginta fratribus ſuis. Quæ hiſtoria potentiſſime adſtruit, Deum ſolum, malefactorum quæ à regibus committuntur, judicem eſſe & vindicem, nec ad hominum tribunal puniendos pro delictis jure trahi eos poſſe. Ne judices quidem ipſos, ſive Sufetes Hebræorum, legimus in Scriptura apud Synedrium capitis fuiſſe poſtulatos, nec ullius criminis reos factos. Ipſi quinetiam Samuelis filii cum à populo ab judiciorum exercitione depulſi eſſent ob judicia pretio corrupta aut gratia, eo tamen nomine nec judicati ſunt nec condemnati, ſed ſimpliciter deſtituti, & pro his reges conſtituti. Hæc dicta ſint ad lymphaticum ex grege lanionum Advocatum pro eo quod objecit, datum eſſe regem Iſraelitis à Deo ſupplicii loco, quia regem petierunt ſimilem regibus aliarum gentium: & quod idem ſcripſit, reges primarum quatuor monarchiarum tyrannos extitiſſe donec populorum animos ſibi conciliaſſent. Quæ digna ſunt homine cerrito & mentis bonæ ſtatu dejecto. Nec ſaniorē redolet mentem quod idem carnificum Patronus tertio loco ponit, Saulis & Davidis electionem extraordinariam fuiſſe. Vellem ſe clarius aperuiſſet. Sed hic mos eſt Enthuſiaſtarum, qualis ille eſt cum ſuis ſimilibus & pari corybantiaſmo corruptis, ut ſatis putent dicere rem ita eſſe cujus probatio pendet à Spiritu quo divexantur. Quid inquam extraordinariū in Saulis & Davidis ad regnum vocatione? An quod reges facti ſunt? Atqui ordinarium tunc fuit & conſuetum pluribus gentibus regimen. Ideo petunt ſibi à Deo conſtitui regem, ut cæteræ gentes haberent. An hoc novum illi viſum eſt, quod de Ariſtocratico Iudicum ſtatu in Monarchicum rem ſibi publicam transformatam optarunt?

runt? Nihil hac vulgatius mutatione. Niſi exiſtiment magis novum videri oportere quod de Ariſtocratico in Monarchicum tranſit, quam quod de regali in Democraticum migrare jubetur. Quod non puto dicturos niſi more ſuo inſaniant. Longe ſane magis extraordinarium, quod nuper fecere in mutando ſtatu reipublicæ Anglicanæ, quam quod tunc ab Iſraelitis factum: Iſti ſaltem ſine ſanguine & cædibus à Deo per prophetam ejus regem ſibi concedi orarunt, cũ Iudices ſuos male judicia exercentes ferre amplius nõ poſſent. Non eos accuſarunt, non damnarunt, non neci dederunt, ſed in eorum locum regem à quo judicarentur ſubſtitui popoſcerunt. At fanatici Angliæ qui ſe pro Catharis & ſanctis haberi poſtulant, quas tragœdias excitarunt? quas ſtrages dederunt? quantum ſanguinis fuderunt? quot familias fortunis ſpoliarunt? quot nobilium capita demeſſuerunt? quam nefarie denique regem ſuum infami ſupplicio trucidarunt? Hæc omnia & plura alia ſcelera numero carentia commiſerunt, non ut regalem ſtatum populari commutarent, ſed ut pro uno rege legitimo ac juſte pieque imperante, quadraginta tyrannos populi cervicibus imponerent. Hoc igitur, hoc eſt, ſi vis ſcire, fanaticorum & lymphatorum furioſe Advocate, quod extraordinarium vocari debet, quia novum, inuſitatum & inauditum. Sed modus fortaſſe quo Saul & David ad imperium regale adſciti ſunt, videtur illi extraordinarius. Nempe quod per prophetam Dei ab Deo petierunt ſibi regem conſtitui. Sane ſi tempora noſtra ſpectemus, modus hic regis eligendi plane novus. Sed ſi morem illius ſæculi & illius precipue populi reſpiciamus, res fuit ordinaria & conſueta. Nihil enim tum Iſraelitæ quidquam quod alicujus eſſet momenti auſpi-

auſpicari ſolebant, quin Dei voluntatem per prophetas, qui ejus erant interpretes, ſciſcitarentur. Nec tantum in rebus gravioribus conſulebant Dei prophetas, ſed etiam oraculum divinum, quod in pectorali ſummi Pontificis intextum & inſertum per duodecim gemmas fuit, quod Vrim & Thummim dicebant. Ad Deum omnia referebant, eumque auctorem omnium quæ fierent, faciebant. Hodie quidem non minus cuncta ejus voluntate aut permiſſione fieri ſtatuendum eſt, ſed tacita & obſcura, non explicata nec expreſſa. Poſt mortem poſteriorum Prophetarum Aggæi, Zachariæ & Malachiæ receſſiſſe Spiritum Sanctum ab Iſraele tradunt magiſtri Iudæorum. Ab eo tempore ceſſavit ratio cônſulendi Dei per prophetas, ſacerdotes & ſomnia; qui tres ejus modi memorantur in libro Iudicum. Cum per ſecundas cauſas agit Deus vel jubens vel permittens, tacite vel expreſſe, nihilominus ipſi cauſæ ſecundæ, id eſt homini, tribuitur id quod agitur. Deus Saulem primum regem dedit Iſraelitis, quem morem regis conſtituendi extraordinarium fuiſſe vult latronum & parricidarum Cauſidicus. Et tamen Moſes in Deuteronomio de eo rege loquitur tanquam ab ipſo populo conſtituendo. In cæteris regibus Iſraelis quamvis ſucceſſione aut alio modo ad regnum pervenirent, idque etiam fieret interdum expreſſo Dei mandato, nihilo tamen ſecius à populo conſtituti dicuntur in Chronicis & in libris Regum. Ita in Chronicorum I. cap. XI. Iſraelitæ conſtituiſſe perhibentur Ieroboamum ſuper ſe regem, cum tamen eodem capite Deus per Semejam nuntiari Roboamo jubeat regi Iudæ, id geſtum eſſe ſua voluntate. Si quis impius alterum æque impium occidiſſet, *manus Dei* dicebatur, & *judicium Dei*, cum tamen

men impune illi qui feciſſet hoc non eſſet. Nam ut vetus apud Iſraelitas proverbium fuit, *Impietas ab impiis egredietur*; ita David noluit Saulem interficere quamvis à Deo projectum ſciret ac derelictum, ſed alicui improbo & ſcelerato hoc Dei judicium exequendum reliquit, nec manus ipſe polluere voluit ſanguine Vncti Dei. Si ſtylus hic fuiſſet alicujus ex illis Angliæ Alaſtoribus, Saulem protinus transfodiſſet, & egregiam laudem eo ſe facto meritum ultro jactaſſet. Cur hoc? Quia Spiritu illo nequam exagitantur omnes qui Saulem vexabat, non illo bono qui reſidebat in Davide, quo repletus inimicum ſuum bis ſub ſua poteſtate poſitum noluit occidere, quia rex eſſet & Vnctus Dei. Quomodo autem Iſraelitæ Deum per prophetas conſulebant, præcipue cum de ſtatu publico componendo ageretur, cum de conſtituendo judice, vel rege creando; ita & gentes variis modis in rebus ſimilibus conſulere Deos ſuos ſoliti erant. Aut ad Aſtrologos, aut ad oracula mittebant, aut ad aruſpices, vel ad augures. Alii, ſorti committebant regum ſuorum electionem. Hinnitus equi ex compacto & regem quondam fecit. Omnes hi modi nunc nobis extraordinarii & inſoliti atque inuſitati, olim ordinarii fuere. Sed eſto, extraordinaria fuerit Saulis & Davidis electio. Quid tum poſtea? Quid inde concluſum volet habere lutum illud Advocati Regio ſanguine inquinatum? An ſolis regibus, qui ita ordinati fuerint, parci debere, alios omnes impune interfici licere? Sic David trucidari non debuit, ſed Salomon debuit? Cur ergo occiſus non eſt, nec capitis à populo damnatus? An melior rex ille Carolo primo fuit, cui vir ſanguinis & carnificum patronus, ac parricidii defenſor decies millenas cervices optavit ut omnes

poſſent

poſſent uno ictu obtruncari? Certe Salomon regnum ſuum à cæde fratris natu majoris auſpicatus eſt, qui patre connivente regnare cœperat. Non juſtiore titulo Ioabum inter ipſum Dei tabernaculum, manibus apprehenſum cornu altaris tenentem, interfici juſſit. Populum graviſſimis tributis & vectigalibus preſſit, quibus cum ſe relevari peteret à Roboamo ejus filio & ſucceſſore, atque ille renueret, hanc cauſam defectionis ſuæ & abdicationis Roboami prætexuere decem tribus. Deinde in fine vitæ & regni deſeruit cultum veri Dei, ut Deos gentium adoraret, & idolis ſacra faceret. Si his criminibus implicatus fuiſſet rex Angliæ & inter reges Protomartyr, quot mortes mereri, quot ſupplicia viſus eſſet? Non tamen populus talis regis punitionem à Deo petivit, nec ipſe eam invaſit. Ne Deus quidem Salomonem viventem punivit, ſed ſcelerum ejus vindictam in filium diſtulit. His adde, quod omnia regnorum primordia quacunq; ex cauſa veniant, ſive ex voluntaria populi electione, ſive ex invaſione & uſurpatione, extraordinaria plane ſunt, quia priore ſtatu immutato novoque inducto, ordinem uſitatum & receptum in regimine interrumpunt. Extraordinaria, inquit parricidarum patronus, Davidis ad regnum vocatio fuit. Ergo quid? Quia hodie auctoritas omnis à populo derivatur? Cur hodie tantum? Quando incepit eſſe populi? An eo tempore quo Saul creatus eſt rex, nulla populi auctoritas fuit? At fuiſſe teſtatur Scriptura. Nunquid ſine auctoritate judices ſuos eoſdemque belli duces abjecerunt ut reges haberent? Quis illis auctor fuit, ut regem à Deo peterent? Cur dixit Moſes, regem eos ſtatim atque ingreſſi eſſent terram ſanctam, conſtituere ſibi oportere? Cur de aliis

C 4 regi-

regibus in Chronico ſacro paſſim ſcribitur eos à populo fuiſſe conſtitutos, ſi nullam auctoritatem populus habuit tum ſibi conſtituendi regem? Conſtituebant ſane eo modo qui tunc maxime inter illos uſitatus & receptus fuit, conſulta prius Dei voluntate, an id ei placeret quod eſſent acturi. Sed quis ille populus in quo nunc ſcelerum Advocatus poteſtatem creandi regis vult reſidere? An turba eſt cerdonum, opificum, lanionum, coctorū cervisiæ? Non iſta fæx, iſtud cœnum populi erat cui apud Iſraelitas poteſtas dabatur conſtituendi regis. Seniores populi hoc jus ſoli habuere; experientia longi ævi ac ſapientia probati, & in Synedrium magnum, penes quem ſumma auctoritas fuit, propter merita cooptati. His & prophetis Dei jus competebat regis eligendi. Primo & ſecundo loco quod urget truculentus Advocatus de Samuelis capite octavo, quo jura regis recenſentur, ibi tyrannum à propheta deſcribi, & declarari non quid bonus rex faceret, ſed quid malus facere poſſet, ſi totum hoc illi concederemus, quid inde concludendo hiſcere poſſet? Tanto melius olla hujus Coqui fervens parva trua confutabitur. Sane tyranni jus & licentiam ibi proſequitur propheta, minaturque etiam talem quandoque regem oriturum Iſraelitis qui aſpere & tyrannice eos tractet. Numquid ibi adjungitur, debere qui talis eſſet & eo modo imperaret, in jus vocari & neci dari? Hoc ſi propheta dixiſſet, pro cruento carnificinæ defenſore id in primis faceret, & rem factam inde haberet, cauſamque bene peroratam. Sed quid adjicit ille? Tunc cum omnia illa dura & ſæva ſub tyranno paterentur, invocaturos eſſe opem Dei, ſed fruſtra. Non enim Deum eis aures præbiturum. Quid aliud hæc ſignificant & clare clamant, quam regem

gem etiam pro tyranno ſe gerentem, regem tamen eſſe permanſurum, nec cuiquam niſi Deo actionum ſuarum rationem redditurum? Sic igitur hoc caput concludam ex jure quod Scripturæ divinæ auctoritate regibus aſſeritur, non omnia quidem regi eſſe facienda quæ facere poteſt, præcipue ſi inhoneſta ſint, ſi pernicioſa, ſi ea per leges ab ipſo poſitas facere non liceat, ſed omnino tamen id ei licere quod poteſt, citra legum aut judiciorum metum, & cum impunitate maxima, ut qui ſolum habeat judicem ſuorum delictorum ac vindicem Deum.

CAPUT III.

IVs Regum quale eſſet, ſuperiore capite ex lege divina fœderis antiqui docuimus. Ex ea & illud probavimus, non juſtos ſolum reges ſed etiam tyrannos ut impune quod volunt poſſunt, ita non poſſe impune à populo quem premunt, abjici vel occidi, quia Deus tribunali ſuo vindictam de his reſervavit. Nunc eſt diſcutiendum an alia lex novi fœderis fuerit: An contrariam regulam Chriſtus inſtituerit: An diverſa de regibus præcepta diſcipulis ſervanda tradiderit. Ipſe cum naſci poſſet ſub florentiſſima, potentiſſima, & omnium quæ unquam extitere & quæ fortaſſe poſthac erunt, maxima republica, eaque libera, ſub tyranno naturam ſumere humanam præoptavit. Nam quamvis Auguſtus tyrannice non regnaverit, tyrannus tamen in invadendo regno & populi libertate opprimenda fuit. At idem Chriſtus ſub eo principe qui tyrannus etiam adminiſtratione eſſet, condemnari & ſupplicium mortis ſubire ſuſtinuit. Hoc quoque parum eſſet, niſi & ultro talibus tyrannis ſuos parere juſſiſſet, ut ipſe

paruit. Agnovit non ſemel nec uno modo poteſtatem tunc imperantium quaſi legitimam; cum tamen ex uſurpatione nata foret primum, nec juſtius deinde exerceretur quam erat uſurpata. Ad diſcipulos ſuos de primatu inter ſe contendentes, quo eorum ambitionem retunderet dixit, *Reges gentium dominantur iis, vos autem non ſic.* Apud Lucam cap. XXII. verſ. XXV. Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν. Vbi verbum κυριεύειν *dominum eſſe* ſignificat, cui ex adverſo reſpondet τὸ δουλεύειν, *ſervire.* Agnovit, ut res eſt, Chriſtus eos qui reges illo in tempore gentibus dominarentur, non fuiſſe earum ſervos ſed dominos. Longe contraria eſt huic doctrinæ Chriſti, Fanaticorum Angliæ Moloſſorum opinio, qui auctore Advocato ſuo, nefandi parricidii quod commiſerunt defenſore nequiſſimo, docent populum dominum eſſe regis, regem vero creaturam populi. Hunc figuli inſtar habere, regem vero vaſis à figulo tornati. Et addit homo nequam, *proditionis eſſe crimen, aliter credere.* Alio oportet hos homines Euangelio uti quam quod à Chriſto traditum eſt, vel alium habere Chriſtum doctorem quam qui nobis ab Apoſtolis annuntiatus eſt. Hic certe tentatus à Phariſæis, & rogatus, an liceret Cæſari cenſum dare, reſpondit, *Quæ Cæſaris ſunt, reddenda eſſe Cæſari, quæ Dei, Deo.* Idem non recuſavit ſolvere didrachmum quod exigebant Romani à Iudæis tributi nomine, ſubacta Iudæa & in provinciæ formam redacta, Matthæi XVII. Qui tributum illud exigebant ſive cenſum, interrogarunt Petrum an magiſter ejus ſolveret didrachma? Is reſpondit ſoluturum, & cum intraſſet domum, Ieſus eum prævenit, dixitque, quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus

quibus accipiunt tributum vel cenſum? Vtrum à filiis, an ab alienis? Et cum ille dixiſſet, ab alienis, Ergo, inquit Ieſus, liberi ſunt & immunes filii. Sed addidit ſtatim, Ne eos offendamus, age vade ad mare, & quæ ſequuntur. Sic pro ſe & pro Petro ſtaterem ſolvit, id eſt duo didrachma. Quis autem ille Cæſar cui didrachmum ſolvit, & cui cenſum ſolvendum eſſe præcepit? Bonus aliquis & legitimus princeps, an vero ſævus tyrannus tam adminiſtratione quam uſurpatione? Tiberius tum imperabat, qui artibus matris imperium nihil ad ſe pertinens fraude & ſcelere fœminæ occupaverat, legitimo Auguſti hærede excluſo. Is ſucceſſerat tyranno, tyrannus & ipſe plus vice ſimplici. Nam ut tyrannus regnum invaſerat, atque ut tyrannus regnabat. Hujus tamen edictis cum tam libere & libenter ſe ſubjecerit Chriſtus, nonne hoc facto ſignificavit per eam doctrinam quam inſtituebat, & quam prædicandam ubique terrarum diſcipulis ſuis mandabat, nullam ſe mutationem induci velle formæ regiminis quod tunc obtinebat? An non Apoſtoli eam ipſam quam à magiſtro acceperant doctrinam ſucceſſoribus porro ſuis tradiderunt, & populis inſinuarunt? Ecce Petrus Apoſtolicæ coronæ princeps, in ea Catholica Epiſtola quam Iudæis ubique terrarum in Diaſpora conſiſtentibus ſcripſit, præcepit eis ut ſubjecti eſſent omni humanæ ordinationi, πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ κτίσει. Quod verbum veteres Patres de magiſtratibus explicant, ſive de præſidibus qui à regibus conſtituti ſunt, vel etiam de ipſis regibus. Sed melius eſt ut per πᾶσαν ἀνθρωπίνην κτίσιν omnem omnino ἀρχὴν, ſive principatum ac magiſtratum, generalius intellexerit, ut in Epiſtola Pauli ad Romanos cap. XIII. vetuſtiſſima quædam ex-

emplaria legunt, *πάσαις ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω*, & in Latina antiqua verſione, *Omnibus poteſtatibus ſublimioribus ſubditi eſtote.* Ita etiam legit Irenæus & Ambroſius in Commentariis. Pro quo dixit Petrus, *πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ κτίσει*, *omni humanæ ordinationi*, id eſt omni poteſtati quæ in homines conſtituta eſt. Eam deinde explicat nominatim tam de Rege quam de præſidibus qui ab eo ad regendas provincias regni mittebantur. *Εἴτε βασιλεῖ*, inquit, *ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν.* *Proinde ſubditi eſtote omni humanæ ordinationi, propter Dominum ſive regi tanquam ſupereminenti, ſive præſidibus, ut qui per eum mittuntur ad vindictam quidem nocentium, & ad laudem recte agentium.* De quo rege ibi loquatur Petrus, colligendum eſt ex loco in quo ſcripta fuit ejus Epiſtola. Datam fuiſſe Babylone, quod in fine ſcriptum eſt indicat, *Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι ἐκκλησία συνεκλεκτή.* *Salutat vos Eccleſia quæ eſt Babylone collecta.* Ergo in urbe Babylone, & quidem proprie ſumpta, non allegorice, ut de Roma dictum vulgo perperam interpretantur, conſtat eam à Petro conſcriptam & datam. De rege etiam Parthorum, eum regem intelligi debere cui ſubjici vult omnes illius regionis provinciarum Chriſtianos. Cæterum quum directa ſit Iudæis ad Chriſtum converſis qui provincias Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Aſiæ & Bithyniæ habitabant, non minus de Romanorum Imperatore quæ à Petro dicta ſunt accipi oportet. Quis ille tum fuit quo imperante eam Epiſtolam ſcripſit? Nero ſi forte aliquis, non de vulgaris notę tyrannis unus, ſed omnium ſæviſſimus qui unquam fuerit, adeo ut nomen ejus in tyranni crudeliſſimi ſigni-

ſignificationem omnium ſæculorum adprobatione & conſenſu tranſierit. Sive ergo Parthorum rex ſit, ſive Romanus Cæſar, ſive quicunque alius, vel tyranni appellatione notandus, huic obedientiam & ſubjectionem deberi Petrus affirmat. Nec minus Paulus in Epiſtola ad Romanos cap. XIII. Vbi etiam rationem reddit cur poteſtati omni ſupereminenti parendum ſit & ſerviendum, *Quia nulla poteſtas ſit niſi à Deo, & quæ ſunt poteſtates, à Deo eſſe omnes ordinatas.* Ex quo etiam concludit, quiſquis adverſatur poteſtati, Dei ordinationi adverſari; eos autem qui divinæ conſtitutioni reſiſtunt, ipſos ſibi condemnationem accerſere. Poſtremo ut occurrat illis, qui poſſent dicere, ea de cauſa præcipere, poteſtatibus obedientiam præſtari oportere, quia non impune ceſſurum foret aliter facienti, ſubjungit, non ſolum propter iram, id eſt propter metum irati regis, id faciendum eſſe, ſed etiam propter conſcientiam: διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. *Ideo neceſſitate ſubditi eſtote non ſolum propter iram, ſed propter conſcientiam.* Quaſi conſcientiæ noſtræ nobis ratio, & ejus erga Deum puritatis & integritatis aliter conſtare non poſſit, quam ſubditos nos fatendo & præbendo regię poteſtati, aliiſque ſub rege & à rege conſtitutis poteſtatibus. Nempe quia Dei hæc voluntas eſt, cui reſiſtere nemo cum bona conſcientia queat. Idem dixit Petrus cum idem præceptum de ſubjectione & obedientia regibus præſtanda inculcaret, loco jam citato ex Epiſtola ejus Catholica, ὑποτάγητε διὰ τὸν κύριον. *Subditi eſtote propter Dominum.* Quare propter Dominum? An non quia Dominus ita vult? Ita certe paulo poſt exponit, ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. *Quoniam ita eſt voluntas Dei.* Poſtremo ſubjungit, quaſi liberos hoc

agere nos debere, id eſt regibus parere & ſubjacere, & non veluti improbitatis velamen & prætextum habentes libertatem, ſed ſicut ſervos Dei, ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ᾽ ὡς δοῦλοι θεοῦ Quis ſervus Dei niſi qui voluntatem ejus exequitur? Quæ autem voluntas alia Dei quam ut regibus ſubditi ſimus? Qui prætextu libertatis iis ſubjici nolunt, ut Deo ſe inobedientes præbent, nec Dei veri ſervi ſunt, ita nec vere liberi, quandoquidem falſæ libertatis ſpeciem pro velamento obtendunt ſuæ malitiæ. Quid aliud faciunt illa extremæ barbariæ Moloſſica monſtra quæ hodie regnum Angliæ intoleranda tyrannide conculcant? An dici aliter poteſt quam eos omnia ſcelerum & parricidiorum hactenus inaudita prodigia velamento fucatæ libertatis adumbrare? Quid enim ſunt minus ipſi quam liberi, quos tot vitiorum & flagitiorum vinculis obſtrictos eſſe conſtat? Quid minus autem quam libertatem populo reliquerunt, cui jugum impoſuere longe gravius ac durius quam unquam ſub ullo regum quos habuere paſſi ſunt? Idem Petrus regem honorandum eſſe in eadem epiſtola pronuntiat, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε, *Deum timete, regem honorate.* Ita parentes honorari mandat Apoſtolus Paulus. Hoc & unum eſt ex Decalogi præceptis quo patrem & matrem honorare jubemur. Regem quippe parentis locum apud ſubditos tenere, ſemper & ab omnibus creditum eſt. Quem qui occidit, pluſquam homicidam, pluſquam parricidam cenſendum eſſe, vel ipſi gentilium auctores teſtantur. Tantus honor ab Iſraelitis ſuis regibus habitus eſt, ut nefas crediderint & piaculum, ſolio ejus ſedere, equum inſcendere, ſceptrum tenere, ut eſt in tractatu Sanhedrin cap. I. Pontifex maximus

mus honorem illi habere & reverentiam debebat, etiam ipſi prophetæ, eique aſſurgere & coram illo incurvari. Adeo vero honos ipſi debitus ab eo inſeparabilis fuit, ut ne ipſe quidem honori ſuo poſſet renunciare, quamvis ut de jure ſuo ita & de honore quilibet poſſit remittere, & volenti non fiat injuria. Non ita tamen de rege ſic ſe res habuit. Quin etiam is quodammodo in crimen læſæ Majeſtatis incidere poſſet, ſi quid pati vellet indecorum & parum conveniens majeſtati ſuæ. Ita & Romanis more fuit & opinione receptum, *Magiſtratum qui poteſtatem ſuam in adminiſtrando non defenderet, imminuti magiſtratus, veluti majeſtatis læſa, reum eſſe.* Vt eſt apud Aſconium in Verrinas. Rex igitur reus poteſt eſſe propriæ majeſtatis læſæ cum jus ſuum imminui patitur, aut honori à quoquam derogari, cum non poſſit illi renunciare, nec prudens ſciens minus honorari velle quam debet. Multa alia ſunt quibus regum ſuorum majeſtatem amplificare, comiter conſervare ac decorare ſolebant antiqui Iudæi tam in veſtimentis & ornamentis quam in aliis rebus externis quibus privatorum habitus à regali diſcernitur. Hoc etiam ejus honori dabant, ut magiſtrum ſuum à rege mori juſſum diſcipuli nec publice nec privatim plangerent, quamvis ſcirent & crederent non jure occiſum. De magnæ exiſtimationis magiſtris cum mortui eſſent, plangendo eos clamare conſueverant, *Vbi pius, ubi manſuetus, diſcipulus Eſdræ, diſcipulus Hillelis?* Iudam Ben-babam pari leſſo proſequi & eodem ornare elogio deſtinaverant, niſi temporis calamitate prohibiti fuiſſent, quia nempe regis juſſu interfectus fuerat. Regis autem mandato occiſi non planguntur, ut refertur in Gemara. Paulus

lus tributa & vectigalia regi ait eſſet pendenda, in Epiſtola ad Romanos, ubi præſcribit, non *propter metum*, ſed *propter conſcientiam* regi eſſe ſerviendum. Et continuo ſubjicit: *Ideo enim & tributa ſolvitis, ſi quidem miniſtri Dei ſunt in hoc ipſum ſervientes.* Et paulo poſt: *Reddendum omnibus eſſe quod debetur*, præcipit: *cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal.* Non dicit, juſta tantum & levia tributa vel vectigalia eſſe ſolvenda, ſed quæcunque impoſuerit is qui jus habet ea imponendi. Magiſtrum ſuum diſcipulus eſt ſequutus. Nam dixit ille, *quæ Cæſaris eſſent, Cæſari reddenda.* Præter tributa & vectigalia decimas etiam regi ſuo pendebant Iudæi, frugum, arborum & jumentorum. Quod jus verbis illis Samuelis adſtrui putarunt, *ſed & ſegetes veſtras, & vinearum reditus addecimabit.* Ex quibus colligitur, Magiſtros Iudæorum pro certo tenuiſſe, capite illo octavo 1. Samuelis jus regum declarari, cum ejus auctoritate confirmaverint jus illud decimarum Regi præſtandarum, quæ ex lege divina perſonis tantum ſacris deberi viderentur. Habebat etiam poteſtatem Rex judæorum tributum imponendi populo cum neceſſitas belli id exigeret, vel etiam rei propriæ, ut iidem magiſtri Hebræorum conſentiunt. Miniſtrum Dei eſſe regem cum loco ſupra citato Apoſtolus affirmet, paulo ante eodem capite dixit, regem Dei miniſtrum eſſe. θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς φοβοῦ. Ideo *gladium* eum *geſtare* ſubjungit, *Dei enim eſſe miniſtrum, vindicem in iram ei qui malum agit.* Sunt & Dei miniſtri & ſervi, quoties populos Deus caſtigare vult; quos ideo dura aliquando premunt ſervitute, ex permiſſu Dei, ut vindictam nempe de eorum peccatis ſumat. Sic Nabuchodonoſorem Deus *Servum ſuum* appellat apud

apud Ierem. c.XXVII. *Et nunc itaque ego dedi omnes terras iſtas in manu Nabuchodonoſoris regis Babylonis, ſervi mei.* Quod & alibi repetit. Eodem etiam capite dicit per prophetam Deus, gentem & regnum quod non ſervierit Nabuchodonoſori, gladio & fame & peſte ſe in eam vindicaturum. *Subjicite*, inquit, *colla veſtra ſub jugo regis Babylonis, & ſervite ei, & populo ejus, & vivetis.* Vt ergo reges ſervi ſunt & miniſtri Dei, ita ſubjecti regis ſervi ſunt ejus ac miniſtri. Si credimus novis Euangeliſtis, novitiiſque Sanctis, doctrinæ parricidalis & Anti-Chriſtianæ auctoribus, rex miniſter eſt populi, & ſervus. Non bella ſua ſed populi gerit. Populi creatura eſt, ut vas fictile figuli. Si in Monarchico ſtatu res ita ſe haberet, ut rex eſſet populi ſervus, cum ſit contrariorum par ratio, inde ſequeretur in Democratia quæ populi principatum agnoſcit, populos vice verſa ſervire debere. Sed cui ſerviet? Cerviſiæ coctoribus, cerdonibus, ærariis fabris, & aliis ejuſmodi furfuraceis tyrannis, qui Chriſti legi illudunt, & Apoſtolos ejus perverſa æmulatione imitantur. Nam illi mortuos ſuſcitabant, iſti quod facilius eſt de vivis mortuos faciunt. Cum reges necant, miniſtros Dei non credunt à ſe trucidari; ſed miniſtros populi, quales illi ſi forte fuerunt, quibus ad publica miniſteria uſæ Reſp. Græcorum feruntur, quos δημοσίυς δέλυς appellabant, id eſt, *ſervos publicos.* Fanatica eſt hariolorum Angliæ interpretatio de præcepto Pauli, jubentis omnes ſubjectos eſſe poteſtatibus, & non eſſe reſiſtendum poteſtati à Deo ordinatę monentis. Hanc enim poteſtatem de populo intelligunt. Quid fieri non poſſe putes? Quis ille populus, quem nomine poteſtatis intelligi volunt? Vtrum totus, an pars ejus? Si totus, quinam illi erunt qui populo parere debebunt, ut legitimæ poteſta-

poteſtati, & à Deo conſtitutæ? Si pars, de qua parte id explicabunt? Ergo pars populi ſubjecta erit, pars imperabit. Quomodo imperantem à ſubjecta diſcernent? Si de magiſtratu populi accipient eam poteſtatem cui reſiſti vetat Paulus, hoc quidem rectum erit, ſed aliud eſt populus, aliud magiſtratus. Nec dubium eſt, quin poteſtatis nomine, cui obſequium ex verbis Pauli debetur, etiam magiſtratus ante comprehendi debeat qui à populo creatus eſt in ea republica in qua populus plus poteſt. Sed ſi talis poteſtas ab Apoſtolo etiam commendatur populo, ut ei honorem habeat & obedientiam, non minus ex eo ſequitur, regibus & à rege conſtitutis magiſtratibus ac præſidibus idem ex præcepto Apoſtolico deberi. Ipſe populus, ubi magiſtratum creavit, ſubjectus quoque ei eſſe debet; haud ſecus ac milites Duci quem ſibi imperaturum delegerunt. Nam populus, cum per ſe rempublicam regere non poſſit, conſtituit per quos ipſe regi poſſit. Et illæ ipſæ ſunt poteſtates de quibus loquitur Paulus, quibus æque honos exhibendus eſt, ſive à populo dominante, ſive à rege inſtitutæ ſunt. At ridiculum eſt Fanaticorum commentum, poteſtates de populo accipientium. Quis ille populus? An Martinus ſutor, Gulielmus pellio, Iohannes ſartor? Paulus in Epiſtola ad Titum cap. III. verſ. I. *Admone illos principibus & poteſtatibus ſubditos eſſe, & dicto obedire.* Qui ſunt illi quos admoneri à Tito vult, ut principibus & poteſtatibus ſubditi ſint & obediant? Nonne de populo ſunt quos auditores & diſcipulos habuit Titus? Qui ſunt illi principes, quibus dicto audientes eos eſſe præcipit? An populus? Ita cenſet Enthuſiaſtarum natio, quæ id ſomniavit cum propheticis raptaretur deliriis. Cum Reges Apoſtolus nominat, an etiam de populo

pulo eos intelligemus? pro regibus certe orandum eſſe idem Apoſtolus Paulus ſcripſit 1. ad Timotheum cap. 11. *Pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & juſtitia.* Viderint an ſe pro Chriſtianis haberi jure prætendant qui reges ſuos trucidant, ut ipſi regnent cum omni impietate & injuſtitia; populus autem vitam agat ſollicitam, turbis, ſeditionibus & bellis inteſtinis ſemper exercitam & inquietam, nunquam ſecuram. Sed pro quibus regibus precandum eſſe Paulus admonet? An bonis tantum? Atqui tunc tum hæc ſcriberet, imperabant vel peſſimi. Ergo pro regibus, qualeſcunque ſint, preces faciendæ ſunt. Omnes honorandi, etiam mali. Omnibus ſubditi eſſe debemus, etiam tyrannice regnantibus. Hæc doctrina eſt duorum præcipuorum Apoſtolorum Chriſti, quorum alter Apoſtolatum Gentium ab illo concreditum habuit, alter Iudæorum. Adeo ut in horum duorum potiſſimum præceptis totam de regibus obſervandis & honorandis, quamlibet aſperi ſint, difficiles, moroſi ac duri, Euangelicam regulam conteſtatam & conſignatam eſſe credere nos oporteat, à qua qui tantulum deflectent, aliud eos Euangelium habere & alium ſequi Chriſtum videri neceſſe eſt. Non enim Paulus clementes, bonos, & juſtos tantum reges & magiſtratus à Deo eſſe ordinatos nobis inſinuavit, ſed etiam iniquos & injuſtos. Cum enim dixiſſet non eſſe poteſtatem niſi à Deo, ſtatim intulit, *Quæ autem ſunt, à Deo ordinatæ ſunt.* Quæ clariora haud Paulo ſunt in Græcis, αἱ δὲ οὖσαι, ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι εἰσί. Id eſt, *Quæ autem nunc exiſtunt à Deo conſtitutæ ſunt.* Hoc enim diſerte volunt illæ duæ voculæ, αἱ δὲ οὖσαι. Alioquin ſuperflua repetitione idem dixiſſet quod ante,

te, cum ſcripſit, *Non eſſe poteſtatem niſi à Deo.* Nihil enim differunt, *omnes quæ ſunt poteſtates à Deo eſſe ordinatas*, & *nullam eſſe niſi à Deo.* Cum igitur prius generatim dixiſſet omnem animam poteſtatibus eminentibus debere eſſe ſubjectam, & rationem hujus præcepti hanc reddidiſſet generalem, quia non eſt poteſtas niſi à Deo, haud obſcura ſubjecta continuo clauſula innuere voluit, etiam quæ tunc dominarentur, eſſe à Deo ordinatas. Nempe Romanum Imperatorem qui tunc regnabat. Quod ad Romanos ſcribens non debuit prætermittere, ne ſi in genere tantum dixiſſet non eſſe poteſtatem niſi à Deo, illi ad quos ſcribit, perſuadere ſibi potuiſſent de bonis tantum regibus id eſſe intelligendum, non de Neronibus qui tunc imperium tenebant. Ideo adjecit etiam quæ tunc erant ac regnabant à Deo eſſe ordinatas. Enimvero cum illi duo Apoſtolorum coryphæi iis temporibus fuerint quibus Nero imperium Romanum obtinebat, alter etiam Babylone vixerit ſub imperio Parthorum regis, non eſt veriſimile, quæ de regum honore, obſervantia & obſequio à ſubditis præſtando præſcripſerunt, ad alios reges pertinere voluiſſe quam qui tunc temporis dominabantur. Non enim probabile eſt, Paulum & Petrum de his qui jam deceſſerant aut de his qui nondum nati erant, vel ſaltem qui nondum regnum adepti fuerant, intellexiſſe, cum pro his orandum dixere, iis honorem habendum, & obſequium quod ſubditi regibus debent, iis exhibendum. Quod eſſet omnino ridiculum. Hæc ſane videtur eſſe cauſa cur Petrus & Paulus in præſcribenda ſubditis erga reges obedientia & ὑποταγῇ non de malis regibus hoc etiam præceptum diſerte dederint, ſed reges tantum nominarint. Cum enim qui tunc regebant imperium, mali eſſent,

eſſent, non opus habuerunt diſcrimen inter bonos & malos ponere. Ex eo quippe intelligebatur etiam malis deberi ex eorum ſententia obſequium, quia non alii eo tempore niſi mali regnarent. At de ſervorum ὑποταγῇ expreſſe Petrus dixit, non ſolum eam dandam eſſe dominis clementibus & juſtis, ſed etiam pravis & iniquis. *Servi*, inquit, *ſubditi eſtote dominis; non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis.* Ita enim in Græcis etiam ſcribendum, δυσκόλοις, non σκολιοῖς. Et hoc fieri debere, ſubjungit διὰ συνείδησιν θεοῦ *propter Dei conſcientiam.* Nempe quia conſcius ſibi ſit Deum ita velle. Paulus ſimiliter regibus obſequendum & ſerviendum eſſe dixit, non *propter iræ metum*, ſed διὰ τὴν συνείδησιν. Quod Petrus διὰ τὸν κύριον, *propter Dominum.* Quæ omnes expreſſiones eodem recidunt. Voce ὑποταγῆς tam de ſervis erga dominos quam de ſubditis erga dominantes reges Scriptura utitur. Nam & ſubditi etiam vocantur ſervi in Scriptura, & verbum κυριεύειν de regibus eadem uſurpat. Sed fortaſſean Chriſtus ita ſuos Apoſtolos, Apoſtoli porro Chriſti ita ſuos diſcipulos docuere, verum hæc diſciplina non duraverit ultra eorum ætatem. Chriſtiani qui poſtea ſequuti ſunt, rem iſtam penſitatius & accuratius cum examinaſſent, falſam eſſe hanc doctrinam compererunt. Reges quippe non eſſe pluris faciendos quam miniſtros populi & ſervos publicos. Non enim à Deo eſſe eorum poteſtatem, ſed à populo.* *Vnctos* proinde non *Domini*, ut paſſim eos appellat Scriptura Sacra, ſed populi, eſſe nominandos. Diſpiciendum eſt igitur an ſequentis ævi Chriſtiani iiſdem veſtigiis inſtiterint, eamdem orbitam triverint, qua Apoſtoli Chriſto duce iverunt. Antiquiſſimus Pater Irenæus martyr ſanctiſſimus, qui ſub

ſecunda ab Apoſtolis ſucceſſione floruit, non aliam quam Apoſtoli docuere, regulam tenuit circa obedientiam & ſubjectionem regibus debitam. Is lib. v. adverſus hæreſes cap. xxiv. ubi docet, non à Diabolo ſed à Deo conſtitutas eſſe terrenas poteſtates, hoc idem aliquot teſtimoniis ex Scriptura veteris pariter ac novi fœderis allatis probat. Morem autem Apoſtolorum ſequens aperte de ſæculi ſui poteſtatibus loquitur, id eſt de regibus qui tunc regnabant. *Non enim*, inquit, *Diabolus determinavit hujus ſæculi regna, ſed Deus.* Deinde citat ex Salomone: *Regis cor in manu Dei.* Et per Salomonem ait verbum, *per me reges regnant, & poteſtates tenent juſtitiam. Per me principes exaltantur, & tyranni terra.* Deinde locum adducit Pauli quem jam ſupra attulimus, *Omnibus poteſtatibus ſublimioribus ſubjecti eſtote.* Et oſtendit, non de Angelicis poteſtatibus nec de inviſibilibus id dictum eſſe ab Apoſtolo, ſicut nonnullis placuit, *ſed de his quæ ſunt ſecundum homines poteſtates*, περὶ τῶν κατ' ἀνθρώπους ἐξουσιῶν, id eſt, *quæ inter homines verſantur*, aut hominibus dominantur. *Quoniam*, inquit, *abſiſtens à Deo homo in tantum efferavit*, ἐθηριώθη, *ut etiam conſanguineum hoſtem ſibi putaret, & in omni inquietudine, & homicidio & avaritia ſine timore verſaretur, impoſuit illi Deus humanum timorem. Non enim cognoſcebant timorem Domini, ut poteſtati hominum ſubjecti & lege eorum adſtricti aliquid aſſequantur juſtitiæ, & moderentur adinvicem, in manifeſto propoſitum gladium cernentes, ſicut Apoſtolus ait, Non enim ſine cauſa gladium portat.* Subjungit poſtea: *Et propter hoc & ipſi Magiſtratus inſtrumentum juſtitiæ leges habentes, quæcunque juſte & legitime fecerint, de his non interrogabuntur neque pœnas dabunt.* In ultimo

nempe

nempe judicio. *Quæcunque autem ad everſionem juſti inique & impie contra legem & more tyrannico exercuerint, in his & peribunt juſto judicio Dei ad omnes æqualiter perveniente & in nullo deficiente.* Vbi notandum eſt, judicem ab eo conſtitui Deum eorum quæ contra leges à magiſtratibus ſummis & regibus commiſſa fuerint. Poſtremo ſcribit: *Cujus enim juſſu homines naſcuntur, hujus juſſu & reges conſtituuntur, apti his qui in illo tempore ab illis reguntur.* Quorum verborum hic eſt ſenſus, Reges à Deo conſtitui prout ſunt illi populi à quibus regi debent. Nam quibuſdam populis juſtos & clementes reges convenire, quibuſdam duriores & aſperiores, nonnullis etiam plane ſuperbos & crudeles & tyrannicos. Cum tales à Deo pro populorum natura & moribus conſtituantur, malos tamen juſtum Dei judicium non evadere, quamvis in pœnam populo dati ab ipſo Deo ſint. Quod his verbis idem ſanctus Martyr explicat: *Quidam enim illorum ad correctionem & utilitatem ſubjectorum dantur & conſervationem juſtitiæ. Quidam autem ad timorem & pœnam & increpationem: Quidam autem ad illuſionem & contumeliam & ſuperbiam, quamobrem & digni ſunt Dei juſti judicio ſicut prædiximus, in omnibus æqualiter ſuperveniente.* Tria regum genera facere hic eum palam eſt. Quoſdam enim clementes, benignos & pios eſſe, & bono publico ſtudentes; quales fuere inter Romanos Titus, Antoninus cognomento Pius, & Marcus philoſophus. Quoſdam ſeveros & delicta rigide punientes; quales multos conſtat fuiſſe in Republica Romana, ſed præcipue Severum, Alexandrum Mammææ, & Pertinacem. Alios autem ſuperbos, crudeles, & plane tyrannos, ad ludibrium & contumeliam populi

imperantes, non ad utilitatem ut primi, neque ad correctionem ac caſtigationem ut ſecundi. Hoc genus eſt de quo ait Apoſtolus; *Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστί σοι εἰς ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς φοβοῦ.* Et paulo poſt: *ἔκδικός ἐστιν εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. Vindex in iram ei qui malum agit.* De primis illi ſunt quorũ *ἀναίμακτον* fuiſſe imperium veteres ſcriptores tradunt, quale fuit Antonini Pii, ſub quo adeo nullum percuſſum fuiſſe Senatorem auctor vitę ejus ſcribit, *ut etiam parricida confeſſus in inſula deſerta poneretur, quia naturæ legibus vivere ei non liceret.* Tales ſunt quos *patriæ patres* vere nominarunt antiqui, qui & *populi patres* dicti, ut fuit apud Gallos Ludovicus duodecimus. Primi ergo trium illorum generum regum optimi cenſentur, medii boni, tertii peſſimi. Primi amandi, ſecundi timendi, tertii odio digni. Sunt iſti qui de populo ſuo dicunt, *oderint dum metuant.* In totidem facies licet dividere naturas & proprietates patrum, quorum alii ſunt indulgentes, alii ſeveri, alii ſævi. Ad duos regnandi modos quidam reducunt omnem in regibus dominandi rationem, ut alia ſit paternæ bonitatis, alia tyrannicæ crudelitatis. Photius de libro Appiani qui inſcribitur *Ῥωμαϊκῶν βασιλική*, deq; primo Romanorum rege Romulo ſcripſit, *ἄρξας δὲ πατρικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς, ὅμως ἐσφάγη. Hic cum paterno potius animo quam tyrannico regnaverit, nihilominus jugulatus eſt.* Quod idem fas eſt dicere de Carolo primo Magnæ Brittanniæ rege. Vtriuſque porro generis ac moris reges, æque bonos ac malos, à Deo conſtitui, Irenæus clare teſtatur. Nec tamen malis ſemper impune eſſe quod male agant, ſed Deo judicium & vindictam reſervari, quam ſubditis de regum ſuorum ſive tyrannorum malefactis ſumere ſit nefas. Non hæc

propria

propria ſanctiſſimi Eccleſiæ patris & Martyris fuit ſententia, ſed omnium qui per ea tempora Eccleſiæ Chriſti præfuerunt, aut in ea Chriſtianè ac pie converſati ſunt. Iuſtinus in Apologia pro Chriſtianis, ſecundum præcepta Chriſti dicit eos tributa & vectigalia Romanis imperatoribus ſolvere, & ſic quæ Cæſaris ſunt Cæſari reddere, quæ Dei Deo, dum Deum ipſum adorant ſolum & colunt, regibus autem & principibus hilares ac libentes ſerviunt ac miniſtrant. Ὅθεν, inquit, θεὸν μόνον προσκυνοῦμεν, ὑμῖν δὲ πρὸς τὰ ἄλλα χαίροντες ὑπηρετοῦμεν, βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας ἀνθρώπων ὁμολογοῦντες, καὶ εὐχόμενοι μετὰ τῆς βασιλικῆς δυνάμεως καὶ σώφρονα τὸν λογισμὸν ἔχοντας ὑμᾶς εὑρεθῆναι. *Vnde & Deum ſolum adoramus, vobis autem ad cætera omnia libenter & hilari animo inſervimus, reges vos ac principes generis humani eſſe fatentes, etiam orantes ut cum regia poteſtate moderatum animum & temperantem geratis.* Hæc loquitur ad eos principes qui cætera boni, ſed idololatriæ dediti, patiebantur Chriſtianos ad ſupplicium quotidie rapi innocentes, ſed ſolo hoc nomine odioſos. Nam de nomine accuſabantur tantum, non de ullo crimine. μέχρι ὀνόματος κατηγορία. Quanto nos hodie pejores Chriſtiani prioribus illis, quos miramur potius quam imitamur? Nam quis hoc tempore ferret principem diverſæ religionis quamvis ab eadem Chriſti appellatione ſe jactantis? Pontificii ſane Reformatum regem ſibi dominari non paterentur, nec Reformati Pontificium. Atqui vel hæreticos tulerunt etiam ſub medio imperio Chriſtiani, ut Arrianos, ut Conſtantios & Valentes. Sed quanto illud magis horrendum quod nec Reformati pati potuerunt Reformatum? Quod talem tales nefario ſcelere interemerunt? Sed cum hac differentia quod im-

pii pium? Athenagoras alter Chriſtianus philoſophus in defenſione ſua pro Chriſtianis quam Marco Antonino & filio ejus Commodo inſcripſit, ab alto illos, id eſt, divinitus regnum accepiſſe dicit, quia regis anima ſecundum prophetæ dictum in manu Dei eſt, & ut omnia ſub eorum poteſtate ſunt poſita, ita Deo & filio ejus Chriſto omnia eſſe ſubjecta. Ὡς γὰρ ὑμῖν πατρὶ καὶ υἱῷ πάντα κεχείρωται) ἄνωθεν τὴν βασιλείαν εἰληφόσι βασιλέως γὰρ ψυχὴ ἐν χειρὶ θεοῦ φησι τὸ προφητικὸν πνεῦμα, οὕτως ἑνὶ τῷ θεῷ καὶ τῷ παρ᾽ αὐτοῦ λόγῳ υἱῷ νοουμένῳ ἀμερίστῳ πάντα ὑποτέτακται). *Vt enim vobis patri natoque omnia ſubſunt, de cœlo imperium conſequutis; nam anima regis in manu Dei eſt, ſecundum ſpiritum propheticum: ita uni Deo & verbo ejus filio menti inſeparabili omnia ſubjecta ſunt.* Nec dici poteſt hominẽ philoſophum & Chriſtianum adulatoriè hec de principe gentili ſcripſiſſe cum aliter ſentiret, ſed ita omnino ſenſit ſcripſitq; quomodo omnes tunc Chriſtiani loqui & opinari de regibus didicerant, juxta regulam à Chriſto & Apoſtolis traditam. In fine illius defenſionis notanda & hæc verba ſunt quibus Apologiam ſuam clauſit, *Ecqui enim conſequi digniores ſunt quæ petimus, quã nos adeo vobis devoti & addicti? Nos enim pro imperio veſtro preces ad Deum fundimus, & ut filius, quod eſt juſtiſſimum, patri in regno olim ſuccedat, utque veſtrum imperium magis magiſq; amplificetur. Deniq; ut omnia vobis ex animi veſtri ſententia eveniant oramus, quod & nobis ſalutare fuerit, ut quietam tranquillamq; vitam degentes interim ad quælibet imperata prompte inſerviamus.* Paulo inferius deſcendamus, & Tertullianum qui ſub Severo aliquot poſt annis vixit advocemus. Quid ille? An aliam de regibus, quam Irenæus, quam Iuſtinus, quam Athenagoras colendis & obſervandis ſen-

ten-

tentiam ſcriptis ſuis publicavit? An aliter quam illi Chriſtianus fuit? In Apologetico ſuo, illius eſſe imperatores ipſos, cujus & cœlum eſt, dicit. *Inde eſt*, inquit, *Imperator, unde & homo antequam imperator. Inde poteſtas illi unde & Spiritus.* Ovum ovo ſimilius non eſt, quam hæc verba illis Irenæi germana ſunt, & ſenſu ſaltem ſi non voce eadem: *Cujus enim juſſu homines naſcuntur, hujus & juſſu reges conſtituuntur.* Eodem loco ita idem ſanctus & pius ac gravis ſcriptor ait, nulla imperatoribus adulandi ſuſpicione violandus: *Nos enim pro ſalute imperatorum Deum invocamus æternum, Deum verum, Deum vivum.* Pro quibus imperatoribus? An bonis tantum? Immo ut ipſe declarat pro omnibus, ſive boni eſſent, ſive mali nimirum. *Illuc ſuſpicientes Chriſtiani*, nempe ad cœlum, *manibus expanſis quia innocuis, capite nudo quia non erubeſcimus, denique ſine monitore quia de pectore oramus, precantes ſumus omnes ſemper pro omnibus imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium ſecurum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque hominis & Cæſaris vota ſunt.* Ecce omnes Chriſtiani tunc temporis pro omnibus imperantibus precantur. An hoc facerent qui reges ſuos ipſi occidunt? Ne votis quidem illius ævi Chriſtiani in hoc ſcelus erumpebant, ſed vitam illis prolixam optabant. Precabantur ſuis imperatoribus imperium quietum, domum tutam, populum obedientem. Quam longe hæc diſſident ab improborum ſectariorum diſciplina & factis, turbas ubique miſcentium, pacemque & quietem imperii ſub quo vivunt nefarie concutientium. Exercitus fortes imperatori ſuo gentili & idololatræ genuini Chriſti diſcipuli preca-

bantur, Senatum fidelem, populum probum. Exercitus hic fortes ſunt, ſed in necem ac perniciem regis ſui. Senatus eſt infidelis, populus improbus. Sed reſpondebit hic aliquis infelix ſectarius, adulatos tunc fuiſſe imperatoribus ſuis Chriſtianos, & vota mentitos quæ dixerant ad vim evadendam. Occurrit huic objectioni Tertullianus in ſequentibus, atque ut oſtendat ſe ex animi ſententia tales preces pro imperatoribus ad Deum feciſſe, his argumentis id probat: *Qui ergo putaveris*, inquit, *nihil nos de ſalute Cæſarum curare, inſpice Dei voces, litteras noſtras quas neque ipſi ſupprimimus, & plerique caſus ad extraneos transferunt, ſcitote ex illis præceptum eſſe nobis ad redundantiam benignitatis, etiam pro inimicis Deum orare & perſequutoribus noſtris bona precari. Qui magis inimici & perſequutores Chriſtianorum quam de quorum majeſtate convenimur in crimen? Sed etiam nominatim atque manifeſte, orate* inquit *pro regibus & pro principibus & poteſtatibus ut omnia tranquilla ſint.* Duplici ratione adductos ſe pro imperatoribus Deum dicit oraſſe, primum quod divino præcepto juberentur orare Deum pro inimicis, & bona iis precari, nullos autem tunc potentiores & crudeliores inimicos ſe habuiſſe quam ipſos Cæſares, Chriſtianorum acerrimos perſequutores. Deinde quod etiam nominatim divina Scriptura juberet, *pro regibus orare & principibus ut omnia tranquilla eſſent.* Viderint an his duobus præceptis ſatisfecerint qui regem ſuum Chriſtiani Chriſtianum, non inimicum, non perſequutorem regno & vita ſpoliarunt, ſobolem ejus ſucceſſionis legitimæ jure privarunt, & ut hoc efficerent, reipublicæ tranquillitatem perturbarunt, cædibus, rapinis, vexationibus in omnes ordines graſſati ſunt, novamque

vamque formam ſtatus per vim & contra leges induxerunt, tyrannidemque plurium pro uno rege invexerunt. Iurabant & Chriſtiani tempore Tertulliani per ſalutem Imperatorum. Idem in eodem Apologetico: *Sed & juramus ſicut non per genios Cæſarum, ita per ſalutem eorum, quæ eſt auguſtior omnibus geniis.* Paulo poſt ait Deum gentibus imperatores præfeciſſe: *Nos judicium Dei ſuſcipimus in imperatoribus qui gentibus illos præfecit. Id in eis ſcimus eſſe quod Deus voluit, & pro magno id juramento habemus.* Non ergo à populo ſuam accepere poteſtatem reges, ſed à Deo ipſo, qui id quod habent in illis eſſe voluit, & quales voluit gentibus impoſuit regnaturos. Hęc fuit religio & pietas tunc temporis Chriſtianorum in Imperatorem, *quem neceſſe eſt*, ut ait ibidem Tertullianus, *ſuſcipiamus ut eum quem Dominus noſter elegit. Et merito dixerim, noſter eſt magis Cæſar, ut à noſtro Deo conſtitutus.* Quam adverſis frontibus pugnat hæc veterum doctrina Chriſtiana cum iſta fanaticorum, vere Anti-Chriſtiana, quæ ſancit populum eſſe figulum regis, regem autem vas eſſe à populo fictum, ut figulo ſuo? Qui tam facile rota quaſi figulari reges confingunt, non mirum eſt ſi tam nullo negotio eoſdem confringant. Soli Deo regem idem ibidem ſubjicit. Non ergo populo ſubjiciendus ille qui ſolo Deo inferior eſt, ut idem ait Tertullianus: *Sed etiam quod temperans majeſtatem Cæſaris infra Deum, magis illum commendo Deo cui ſoli ſubjicio. Subjicio autem cui non adæquo.* Et paulo poſt, *Satis habeat appellari Imperator. Grande & hoc nomen eſt quod à Deo traditur.* Capite ſequenti *patrem* eſſe *patriæ* imperatorem dicit, atque ita tunc vulgo vocabantur Cæſares. *Dominus enim meus unus eſt, Deus omnipotens, æternus, idem qui ipſius*

qui pater patriæ eſt quomodo dominus eſt. Sed gratius eſt nomen pietatis quam poteſtatis. Etiam familiæ magis patres quam domini vocantur. In eodem Apologetico cap. xxxv. *Parricidas* apellat, qui conjurationis ad Domitianum occidendum ſocii & conſcii fuerant. At qualem imperatorem, quam malum, Deus bone, & quantum tyrannum! *Sed & qui nunc ſceleſtarum partium ſocii aut plauſores quotidie revelantur poſt vindemiam parricidarum racematio ſuperſtes, quam recentiſſimis & ramoſiſſimis laureis poſtes præſtruebant?* Si parricidæ Chriſtianæ Eccleſiæ patri & doctori vocantur, qui peſſimum principem ac de crudelitate Neroni parem, unde & Nero cognominatus eſt, occiderunt, quo nomine erunt dicendi qui Chriſtianum regem & pium infami ſupplicio mactandum & capite obtruncandum carnifici tradiderunt? Quot vero parricidia commiſiſſe cenſendus ille nefarii latrocinii patronus, qui decem millia cervicum regi optavit, ut totidem ei demeti poſſent? Toties parricidii reus peragi debuit, quot cervices demi regi ſuo voluit ac vovit. Circa eadem ferme tempora quibus Tertullianus floruit incipiebat cognoſci Origenes. Is in libris contra Celſum eam ipſam quam omnes Eccleſiæ patres hactenus defenderant doctrinam propugnavit de regibus honorandis & eorum majeſtate comiter conſervanda. Sic enim lib. VIII ſcribit ex Daniele, Deum eſſe verum, non Iovem poetarum Saturni filium, τὸν βασιλεῖς καθιστῶντα καὶ μεθιστῶντα, καὶ τὸν χρήσιμον κατὰ καιρὸν ἐγείροντα ἐπὶ τῆς γῆς. *Qui reges conſtituit ac mutat, reſtituitque, & eum qui ſit bonus in tempore ſuo in terris excitat.* Paulo poſt addit, καὶ τὸ αὐτό γε ποιείτωσάν μοι ἅπαντες τὸ μὲν Ὁμηρικὸν καταλύοντες δόγμα, τὸ δὲ θεῖον περὶ βασιλείας τηροῦντες, καὶ τὸ τὸν βασιλέα τιμᾶν φυλάττοντες

ζοντες. Faciant idem quod ego omnes, doctrinam quidem Homericam rejicientes, ſed divinum præceptum de regis majeſtate ſervantes ut regem honorent. Idem eodem loco ſcribit, non eſſe, ſecundum Homerum & poetas cæteros, Saturni filium Iovem, qui regna diſtribuit & reges cõſtituit in ſingulis provinciis, ſed Deum univerſi rectorem, qui novit quem cui regioni pręficere debeat, ἀλλ᾽ ὁ διοικῶν τὰ σύμπαντα θεὸς, οἶδεν ὅτι ποτὲ ποιεῖ κατὰ τὸν τόπον τῆς τῶν βασιλέων καταστάσεως. Athanaſius in ſermone de cruce & paſſione Domini, regem ideo dicit ad teſtimonium dicendum vocari non poſſe quia ſuperior actoribus ſit ac judicibus: *Nam ſi reges terræ ad humana tribunalia in teſtes vocare nefarium eſt, utpote majores & actoribus & judicibus, cur increatum ad creata acceſſimus?* Hoc eſt quod Iudæi in Talmude tractatu Sanhedrin teſtantur; *Regem non dicere teſtimonium, nec in eum dici.* Ergo qui citari ad teſtimonium dicendum non poteſt, nec in eum teſtimonium fas eſt dicere, ac proinde nec accuſari nec judicari poſſe conſtat, quandoquidem accuſatio non procedat, nec condemnatio ſine teſtium denunciatione, aut teſtimonii dictione. Paulatim progrediendo jam pæne ad ea tempora pervenimus quibus celeberrimi & ſanctiſſimi Eccleſiæ Doctores & patres vixere. Teſtimonium eorum audiamus ſuper hac doctrina, quam tot jam auctoribus Eccleſiaſticis confirmavimus. Quæramus igitur ex Ambroſio, Auguſtino & Hieronymo, an propriam ſibi ſemitam fecerint, de relicta illa via lata & regali quam munivit Chriſtus, quam poſt eum Apoſtoli deſabulaverunt, quamque omnes deinceps Eccleſiæ Antiſtites Græci, Latini & Africani calcaverunt. Primus procedat Ambroſius. Is in Apologia Davidis cap. x. cui titulus eſt, Quod David

quamvis rex eſſet & ſolutus legibus humanis, voluerit tamen ſe ſubditum eſſe Deo, cui ſoli peccaverat, ita ad illa verba Pſalmi I. *Tibi ſoli peccavi* commentatus eſt, *Rex utique erat, nullis ipſe legibus tenebatur, quia liberi ſunt reges à vinculis delictorum. Neque enim ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti imperii poteſtate. Homini ergo non peccavit cui non tenebatur obnoxius, ſed quamvis tutus imperio, devotione tamen ac fide erat Deo ſubditus.* Quidam nuper male feriatus Anonymus ex illo profano ſectariorum grege qui regum ſe hoſtes profitentur, & legum divinarum humanarumque inimicos quę regum majeſtatem inviolatam ſervandam præſcribunt, auſus eſt ſcribere, Davidem cum dixit ad Deum, *Tibi ſoli peccavi*, confiteri Deum ſolum peccata poſſe ipſi remittere. *Quilibet*, inquit, *ex populo tantumdem dicet*. En ut imperitia cum improbitate in iſtis nebulonibus ex pari certat? Quaſi ſcilicet ſub veteri fœdere remiſſio peccatorum, quam ad vitam æternam adipiſcendam ſolus ſanguis Chriſti in novo Teſtamento nobis acquiſivit, locum tunc habuerit, cum David Deo confitebatur, ei ſoli ſe peccaviſſe. Hæc tam putida ſunt & inſulſa & falſa, ut mirer proficiſci potuiſſe à ſummi Theologi & paſtoris diſcipulo. Idem Ambroſius commentario in in Epiſtolam ad Romanos, ad iſtum verſiculum: *Nam & idcirco tributa penditis*, hæc verba poſuit: *Ideo dicit tributa præſtari, vel quæ dicuntur fiſcalia, ut ſubjectionem præſtent per quam ſciant non ſe eſſe liberos, ſed ſub poteſtate degere quæ ex Deo eſt. Principi enim ſuo qui vicem Dei agit ſicut Deo ſubjiciuntur, ſicut dicit Daniel Propheta. Dei eſt inquit regnum, & cui vult dabit illud. Vnde & Dominus, Reddite, ait, quæ ſunt Cæſaris Cæſari. Huic ergo ſubjiciendi ſunt, ſicut Deo, cujus ſubjectionis*

jectionis probatio hæc eſt, quia illi pendunt tributa. Idem commentariorum in Lucam, quos tamen alterius eſſe auctoris nonnulli volunt, lib. IV. ad illa, Mitte hominem. *Magnum quidem eſt*, inquit, *& ſpiritale documentum, quo Chriſtiani viri ſublimioribus poteſtatibus docentur debere eſſe ſubjecti, ne quis conſtitutionem regis terreni putet eſſe ſolvendam. Si enim cenſum filius Dei ſolvit, quis ſic tantus eſt qui non putet eſſe ſolvendum? Et ille cenſum ſolvit qui nihil poſſidebat, tu autem qui ſæculi ſequeris lucrum cur ſæculi obſequium non recognoſcis? Cur te ſupra ſæculum quadam animi arrogantia feras, quum ſæculo ſis mira cupiditate ſubjectus?* Quid ille ſanctus pater diceret, ſi nunc viveret, & ſi videret quæ fiunt ab Independentibus? Hi certe non ſolum ſupra ſæculum ſe ponunt, ſed Dei tribunal invadunt, cujus eſt ſolius Reges plectere eoſque de ſolio ob peccata ſua dejicere. Certe ipſe ille Ambroſius, adeo animoſus & fortis etiam contra Imperatorem in tuendo jure Eccleſiæ & denegandis Cæſari Baſilicis, nihilominus eadem illum poſſe fatetur quæ Samuel Iſraelitis denuntiat paſſuros eos eſſe ſub rege quem à Deo petebant. Sic enim in Epiſtola XXXII. *Quid igitur? Non humiliter reſponſum à nobis eſt? Si tributum petit, non negamus. Agri Eccleſiæ ſolvunt tributum. Si agros deſiderat Imperator, poteſtatem habet vindicandorum. Nemo noſtrum intervenit. Poteſt pauperibus collatio populi redundare. Non faciam de agris invidiam. Tollat eos ſi libitum eſt. Imperatori non dono; ſed non nego.* Idem Epiſt. XXXIII. *Reſpondi, ſi à me peteret quod meum eſſet, id eſt fundum meum, argentum meum, jus ejuſmodi meum, me non refragaturum. Si patrimonium petitur, invadite; ſi corpus, occurram. Vultis in vincula rapere? vultis in mortem? voluptati eſt*

ti eſt mihi. Non ego me vallabo circumfuſione populorum. Non ſic loquuntur, nec ſic facere aut pati parati ſunt plurimi ex hodiernis Theologis. Sed fortaſſe Ambroſius qui olim politicus fuit, minus ad guſtum noſtris antiſtitibus videbitur, quaſi retineret aliquid ex priſtina converſatione cum illa ſcriberet. Teſtimonium igitur denuntiabimus Auguſtino. An ejus auctoritatem in hac re parvi facient quam in aliis tanti æſtimant? Regem legibus eſſe ſolutum clare teſtatur Epiſt. XVIII. in cauſa partis Donatiſtarum, qui petebant ſe audiri coram præfectis Imperatoris cum Valentino Epiſcopo ex parte Catholicorum. Dicit ibi Auguſtinus, vel ſaltem clerici Hipponenſes, non poſſe hos illis talem judicem concedere qui deberet judicare ſecundum leges jam contra eos conſtitutas. *Quanto ergo*, inquit, *melius ipſe Imperator, qui non eſt eiſdem legibus ſubditus, & qui habet in poteſtate alias leges ferre, cum ei collatio veſtra fuerit recitata, de tota ipſa cauſa poterit judicare?* Idem enarratione in Pſalmos comparat regis poteſtatem Dei poteſtati & Chriſti. Ut enim Deus qui legis auctor eſt, contra illam non facit cum pœnam legis alicui remittit, quod non poſſet facere qui Dei miniſter eſt tantum: Sic regem qui legem tulit, contra legem ſuam poteſt privilegium cui velit dare & indulgentiam pœnæ quæ lege ipſius ſancita eſt, quod non liceret ei judici qui vice regis judicaret, quia ſecundum leges regis judicare debet. *Non ergo Deus*, inquit, *contra legem ſuam, quia nec imperator contra leges ſuas facit, quando confeſſis dat indulgentiam. Moyſes miniſter legis, Chriſtus promulgator legis. Moyſes lapidat ut judex, Chriſtus indulget ut rex.* Idem in lib. IV. de Civitate Dei cap. XXXVI. dicit, *Deum illum felicitatis auctorem, quia ſolus eſt verus Deus,*

Deus, *ipſum dare regna terrena bonis & malis, neque hoc temere, & quaſi fortuito, quia Deus eſt, non fortuna, ſed pro rerum ordine ac temporum occulto nobis, notiſſimo ſibi.* His plane verbis vult tam bonos quam malos reges à Deo conſtitui. Et paulo poſt, *Et ideo regna mundi hujus Deus bonis & malis communiter praſtat, ne boni ea tanquam munera Dei magna concupiſcant.* Idem lib. v. cap. xix. Cum Neronis crudelitatem & luxuriam multis exaggeraſſet, ſubjungit, *Etiam talibus dominandi poteſtatem non dari niſi Dei providentia, quando res humanas judicat talibus dominis digniores.* Quam ſententiam tuetur auctoritate vocis divinæ, loquente Dei ſapientia, *Per me reges regnant, & tyranni per me tenent terram.* Deinde adjicit, *ſed ne tyranni, non peſſimi atque improbi reges, ſed veteri nomine fortes dicti exiſtimentur. Vnde ait Virgilius, Pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe tyranni. Apertiſſime alio loco de Deo dictum eſt, qui regnare facit hominem hypocritam propter perverſitatem populi.* Ex qua doctrina colligere licet, & libere etiam vereque dici poteſt propter perverſitatem populi Anglicani Deum permiſiſſe ut bonus rex iis auferretur, & in locum ejus ad tempus ſuccederent aliquot tyranni & hypocritæ, quibus Deus dedit poteſtatem caſtigandi peccata populi. Idem eodem libro cap. xxi. ſtatuit *dandi regni* atque imperii poteſtatem niſi Deo vero tribui non debere, *qui dat felicitatem in regno cælorum nonniſi ſolis piis, regnum vero terrenum & piis & impiis ſicut ei placet, cui nihil injuſte placet.* Adjungit ibidem, *illum unum verum Deum, qui nec judicio nec adjutorio deſerit genus humanum, quoniam voluit & quantum voluit, Romanis regnum dediſſe quod dedit Aſſyriis & Perſis.* Et paulo poſt: *Ipſe etiam regnum*

dedit ſine cultu eorum per quorum cultum ſe iſtâ regnaſſe crediderunt. Sic etiam hominibus: qui Mario, ipſe Cajo Cæſari: qui Auguſto, ipſe & Neroni: qui Veſpaſianis vel patri vel filio ſuaviſſimis imperatoribus, & ipſe crudeliſſimo Domitiano : Et ne per ſingulos ire neceſſe ſit, qui Conſtantino Chriſtiano, ipſe Apoſtata Iuliano, ſcilicet regnum dedit. Quid de Hieronymo dicemus? An aliud ille docuit? In Epiſtola ad Damaſum, Iſmaelem filium Nathaniæ *parricidam* appellat, quia Godoliam interfecerat, quem rex Babylonis Nabuchodonoſor præfecerat terræ Iudææ, id eſt, reliquiis Iſraelitarum, cum cæteros abducendos in Babyloniam captivos curaſſet. *Ab Ozia quippe ſub quo orſus eſt prophetare Eſaias, uſque ad Sedechiam qui extremus regnavit & qui cæcus in Babylonem ductus eſt, fuiſſe reges undecim, & duodecimum Godoliam, quem conſtituerat rex Babylonis ſuper terram, quem interfecit Iſmael filius Nathaniæ inter medias epulas, reliquiarum patriæ parricida.* Si is qui conſtitutum à tyranno victore reliquiarum populi regem, qui remanebat in patria ſervus, interfecerat, *parricida patriæ* Hieronymo appellatur, quo nomine cenſuiſſet idem nuncupandos eos, qui regem ſuum longa ſerie ſucceſſionis ab atavis & atavorum atavis hæreditarium in Anglia regnum obtinentem, nefario ſcelere, infando judicio, ignominioſo mortis genere trucidarunt? Idem Hieronymus commentario in Eccleſiaſten ad illa verba, cap. VIII. *Ergo os regis obſerva; Videtur mihi quidem*, inquit, *præcipere juxta Apoſtolum, regibus & poteſtatibus eſſe obſequendum, maxime* LXX. *interpretibus imperativo modo dicentibus*, σόμα βασιλέως φύλαξον. Agnoſcit nimirum, ſicut & alii omnes Eccleſiæ patres ac paſtores veteres, doctrinam Euangelicam quæ

præ-

præcipit obſequium regibus eſſe præſtandum, non minus malis quam bonis, æque juſte ac tyrannice imperantibus. Ex his omnibus patrum teſtimoniis quæ produximus, Chriſti & Apoſtolorum diſciplinam Euangelicam de regum ſacroſanſta & inviolabili majeſtate confirmantibus, tria omnino iſta conſtare certum eſt, Reges tam bonos quam malos, tam juſtos quam tyrannos, à Deo eſſe conſtitutos, à Deo ſolo eſſe judicandos, legibus quas ipſi ſanciunt ſolutos eſſe. Nos ad inferiora tempora non deſcendemus, ut Eccleſię doctorum ſententiam exquiramus, qui poſt Auguſtinum ad hanc uſque ætatem vixerunt. Abunde illos quos citavimus huic probationi ſufficere exiſtimo, quamvis innumeri non deſint ex recentioribus quibus hęc eadem ſederit opinio, verbo Dei & Apoſtolicæ regulæ conſentanea. De Hiſpanis Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus in ſententiarum lib. III. c. LI. *Populi peccantes judicem metuunt, & à malo ſuo legibus coercentur. Reges autem, niſi ſolo Dei timore metuque Gehennæ coerceantur, libere in præceps ruunt, & per abruptum licentiæ in omne facinus vitiorum labuntur.* De Gallis Gregorius Turonenſis lib. V. cap. XVII. ſubditos ita loqui facit ad Chilpericum: *Si quis de nobis, ô Rex, juſtitiæ tramites tranſcendere voluerit, à te corripi poteſt; ſi vero tu exceſſeris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi, ſed ſi volueris audis; ſi autem audire nolueris, quis te damnabit niſi is qui ſe pronuntiavit eſſe juſtitiam?* De Germanis Otto Frinſingenſis in Epiſt. ad Fredericum I. *Cum nulla inveniatur perſona judicialis quæ mundi legibus non ſubjaceat, ſubjacendo coerceatur, ſoli reges, utpote conſtituti ſupra leges, divino examini reſervati, ſæculi legibus non coercentur. Vnde eſt illud tam regis quam Prophetæ teſtimonium, tibi ſoli peccavi.*

Ad infima etiam tempora doctrina hæc Euangelica, de regum abſoluta poteſtate nullius examini niſi Dei obnoxia, à multis non ſolum privatis doctoribus retenta eſt, ſed etiam à collegiis & Synodis ſancita. Sorbona hodieq; eam tenet, & à Concilio Conſtantienſi firmata eſt. Sed in agro Dominico ante multa ſæcula, pro bona ſemente lolium & avenas pravi magiſtri ſeverunt, & malæ herbę bonis mixtę ſuccreverunt. Vſq; ad Auguſtinum nemo Doctorum Eccleſiaſticorum variavit, aut diſſidentem ſuper iſta re protulit ſententiam. Conſtans & perpetua in Eccleſia conſervata eſt per quingentos & amplius annos prædicatione, commentatione, tractatione, diſciplina & uſu hęc doctrina. Immo eo uſque pura & intemerata permanſit donec extitere qui ſupra reges ipſos ſe conſtituerent & imperatores, Eccleſiæ nimirum Romanæ Antiſtites. Quamdiu enim creditum eſt ſoli Deo reges ſubjici, nec aliam in terris poteſtatem neque ſæcularem neque Eccleſiaſticam ſupra eos ullam extare, tamdiu nemo dubitavit, quin reges ab alio non dependerent niſi à Deo ipſo, illi ſoli actuum ſuorum rationem redditurі, ab eo ſolo puniendi, regno privandi & vita, à quo conſtitutos eos eſſe conſtaret. Et merito ſane. Iudicari quippe nemo poteſt niſi à pari vel ſuperiori. Cum reges autem nec parem nec ſuperiorem in regno ſuo habere putarentur, ne populum quidem univerſum cui imperabant & cujus erant domini; non poſſe certe à quoquam ea illos exui poteſtate quam à ſolo Deo accepiſſent, certa & fixa omnium opinio fuit. Vbi vero exorta eſt poteſtas quam regnum in terris poſſidere majus regum imperio perſuaſum fuit hominibus Chriſtianis, ut quæ Chriſti vices gereret, tum illi poteſtati multorum ejus adſeclarum

& ſatel-

& ſatellitum ſententia ſubjici cœpta eſt regia & imperatoria majeſtas. Ex hac ipſa tamen, quamvis impura & falſa, opinione facile poteſt confirmari qualis olim & ſemper fuerit vera Eccleſiȩ & Euangelica de regibus doctrina. Nam ſi improbus ille cumulus qui temere & perperam juſtȩ menſuræ ex zizaniis adjectus eſt, deruatur, tum pura ſinceri ſeminis natura apparebit. Tolle illud falſum & impurum dogma, quo Papa Romanus populos ſolvere ſacramento fidelitatis quam regi promiſerant, poſſe cenſetur, tum remanebit ſana & ſincera qualis à Chriſto & Apoſtolis ejus tradita eſt & diu in Eccleſia conſervata doctrina, quæ populum regi ſuo ita obligatum & obſtrictum ſtatuit, ut nullo regis facto, quantumvis ſcelerato & tyrannico, ab ejus obſequio & ſubjectione liberari poſſit. Pontificii ergo dum credunt traduntque, populum niſi ſacramento fidelitatis à Romano Pontifice ſolutum rebellare contra regem ſuum non poſſe, nec ullam juſtam habere cauſam arma in eum capiendi, hoc ipſo ſtatuunt, debere prius ſolvi eo Sacramento, ut jure poſſit arma capere & inſurgere contra ſuum regem. Non poſſe autem niſi per Pontificem Romanum eo fidelitatis juramento ſolvi dum ponunt, nobis etiam eo ipſo facile perſuadent, populis nulla ratione & nulla cauſa licere principem cui ſubjecti ſunt, abdicare, quia nullo modo poſſunt ſolvi, nec ab ullo fidelitatis quam jurarunt ſacramento. Tam enim falſum eſt ſecundum leges divinas & humanas Pontificem Romanum poſſe ſubditos ſacramento fidelitatis abſolvere, quam ſubditis licere per ſe id agere, ut illo ſacramento liberentur, & liberati bellũ regi ſuo inferant, eum accuſent, judicent, damnent, regno exuant & vita. Maneat ergo indubitatum & certum id, quod hoc

capite

capite demonſtravimus ex doctrina patrum, primorum quatuor ſæculorum, quæ ſola Euangelica & Chriſtiana cenſeri debet, reges etiam malos & injuſtos à Deo conſtitui, & proinde Deum ſolum habere judicem, ſupra leges eſſe, nullam eſſe legem ſcriptam, non ſcriptam, naturalem neque divinam, qua rei poſſint fieri à ſubditis ſuis, neque apud ſubditos ſuos. Quia ſi hi poſſent judices ſedere contra reges ſuos, rerum vices inverſæ viderentur, & populus pro rege imperaret, rex vero populo ſubjectus haberetur. Ita nulla uſpiam foret regia dominatio, nulla optimatum, ſed ubique populus rex eſſet, reſque publicas gubernaret.

Capvt IV.

DVobus prioribus Capitibus explicavimus totum doctrinæ Iudæorum ſimul & Chriſtianorum cenſum de obſequio, obedientia & fidelitate quæ regibus debentur, etiam malis, etiam tyrannis, quoniam à Deo æque juſtos atque injuſtos reges eſſe Scriptura utriuſq; fœderis teſtatur. Nunc tractandum & diſpiciendum, an utriuſque Eccleſiæ Iudaicæ & Chriſtianæ primitivæ uſus reſponderit pręceptis divinę legis, reges ita obſervari jubentibus, ut nulla juſta cauſa fuerit apud Deum populis contra reges arma capiendi, eis reſiſtendi, vim vitæ eorum inferendi, regno illos quocumq; modo dejiciendi. Parum quippe fuerit, hanc doctrinam utroſq; ex veteris & novi fœderis fontibus hauſtam habuiſſe, ſi facta eorum dictis diſcrepaverint, ſi exempla cum moribus non pariaverint, ſi deniq; aliter vixerint quam docuerunt. A Iudæis incipiemus, & poſtea ad Chriſtianos deſcendemus; ut ſic non aliam fuiſſe mentem oſten-

oſtendamus antiquæ legis obſervatoribus, & novæ auditoribus, neque aliud vitæ in utriſque inſtitutum, quia non aliud præceperit lex vetus quam nova, neque alia mandaverit Deus Filius quam Pater Deus, nec aliam traditionem circa hoc acceperit Synagoga quam Eccleſia. A prioribus prius auſpicati, Iudæorum res ſuper hoc negotio, à primo eorum rege uſque ad Herodem ſub quo Chriſtus natus eſt, perſequemur; Chriſtianorum vero recenſebimus memorias à Chriſto ipſo fundatore talis diſciplinæ uſque ad Auguſtinum. Primum igitur quod ad Iudæos attinet, illuſtre dat documentum Rex ac propheta David quid reliqui deberent obſervare, dum ab inimico ſuo rege, & perſequutore, vim abſtinuit, non aliam ob cauſam, quam quia rex eſſet & unctus Domini. Alioquin juſtam videtur habuiſſe cauſam eum occidendi, quem ſciebat à Deo ipſo projectum eſſe cum ipſe rex eſſet jam deſignatus, cum Dei Spiritu repletus incederet, Saul autem à Spiritu contrario agitaretur. Atque hoc ipſum eſt ſcilicet quod eum prohibuit manus violentas regiæ perſonæ inferre, quamvis violentus & iniquus foret ac Deo exoſus. Opponamus igitur Spiritum Dei, Spiritui Diaboli. Qui illum habet ut David, regem non interficit, etiam talem qualis Saul fuit, id eſt tyrannum, & à Spiritu nequam exagitatum, à Deo ipſo, ſicut Spiritu prophetico dictante cognoverat, abjiciendum & exterminandum. Quo itaque Spiritu dicemus impulſos Anglicanos perduelles regem ſuum hæreditarii regni per tam longam ſeriem avorum ad ſe devoluti poſſeſſorem legitimum interemiſſe? Vtrum ab illo qui Davidem movebat, an ab illo qui Saulem vexabat? Iſto ſane; neq; quiſquam aliter poſſit dicere niſi eodem Spiritu animatus. Spiritus, qui Davidem impellebat,

manus

manus eum à rege bis temperare juſſit, cum totidem vicibus in poteſtate ſua illum habuiſſet, & occaſionem occidendi opportunam nactus eſſet. Spiritus ille, Dei fuit illius, qui in veteri Teſtamento *reges per ſe regnare* dixit, & *animam regis in ſua manu poſitam* eſſe pronuntiavit, non alia proinde quam ſua eripiendam, quique in novo fœdere tam *reges honorandos* ſpeciatim præcepit, quam generatim *inimicos eſſe diligendos*. Hoc arripuere fanatici Angli, & ex eo perverſum & perniciosum collegere dogma, inimicis potius parcendum eſſe quam amicis. Inde concludunt ſe regi ſuo parcere non debuiſſe, quia amicus erat. Ergo ſi inimicus fuiſſet, illi pepercitſſent. Monſtra hominum! Quid iſtis phreneticis facias, qui cum ad legem naturæ ſubinde provocent, naturam ipſi humanam plane exuerunt, nihil retinentes hominis niſi faciem, cætera Moloſſis ſuis ferociores. Ipſe ille David regem impium & quem Deus decreverat tollere, ab impio aliquo tolli maluit quam à ſe qui pius erat, quem ſciebat ſe non poſſe perdere, niſi ſimul etiam pietatem vellet amittere. Alterius ſcelere voluit eum violari potius quam ſuo. *Ab impiis*, inquiebat, *egredietur impietas*. Quaſi diceret, impius aliquis Deo Saulem perdere deſtinanti hoc miniſterium præbeat, non ego qui pietatem colo. Saule paulo poſt in acie interfecto cum ad Davidem accurriſſet qui falſo jactabat ſe inimico ipſius vitam ademiſſe, & præmium ſperabat à rege, quid illi Rex reſpondit, aut quomodo eum excepit? Primum audita regis morte & hoſtis ſui, veſtimenta ſua, ut in luctu tum fieri ſolitum, laceravit. Omnes etiam qui cum eo erant, planctu & fletu dolorem ſuum teſtati ſunt, & jejunium uſque ad veſperam celebrarunt. Illi autem qui ſua manu Saulem ſe occidiſſe gloriabatur,

batur, retulit David haud dictu mollia: *Quia non timuiſti mittere manum tuam, ut o cideres Chriſtum domini?* Pretioque mox quod tale parricidium merebatur affecit, & proximo ſatelliti imperavit ut eum neci daret. Ipſe autem David, cum unus ex ſuis Saulem pararet occidere, ne id faceret, interminatus eſt his verbis: *Ne interficias eum: quis enim extendet manum ſuam in Chriſtum Domini, & innocens erit?* Si hæc Chriſtianis pro lege & regula non ſunt, quid eos à tanto facinore poſſit dehortari, aut deterrere, non ſatis ſcio. Vrgent, qui coronas deſpuunt ac thronos deſtruunt, quod idem ille Rex David ſexcentis ſatellitibus iret ſtipatus cum Saul eum perſequeretur. Sed ad quem uſum iſtos homines habebat? An ad occidendum perſequutorem ſuum? immo ad ſe tuendum tantum. Quod illi licuiſſe per leges omnes, naturales, divinas, & civiles, plane liquet. Audentne hoc dicere atrociſſimæ perduellionis rei, qui ſexaginta millium exercitum compararunt, ut tuto poſſent regem ſuum infami carnifici publice decollandum dare? Vrgent iidem laniones defectionem decem tribuum Iſraelis à Roboamo Salomonis filio. Sed quæram ab iis primum, cur à Salomone ipſo non defecerunt, qui tam gravibus tributis eos premebat, qui poſtremo ad idololatriam deflexit à fœminis quas efflictim deperibat inductus? Cum tot equos, tot currus, tot uxores, tot concubinas contra legem Dei expreſſam haberet, cur nemo repertus eſt in populo, qui eum interficeret? Cur autem ipſe populus non rebellavit? cur Synedrium magnum ad cauſam dicendam non eum pertraxit? Niſi Lex divina eos tenuiſſet, hoc ſane feciſſent. Sed Deus, qui ſolus eſt nocentium regum judex, decreverat delicta ejus in filio vindicare. Ideo permiſit ut poſt mor-

mortem patris decem tribus à filio ſecederent, & alium regem ſibi crearent. Sed quo modo? An eo quem rebelles Angli uſurparunt? Numquid eum Iſraelitæ accuſarunt, damnarunt, ad mortem duci juſſerunt? Regno adhuc recenti & vix ad tertium hæredem tranſituro, ubi palam factum eſſet de morte Salomonis, congregati Iſraelitæ ad regem ſibi conſtituendum ejus filium, conqueſti ſunt apud illum de oneribus quibus ſub patre gravati fuerant, & rogarunt ut vellet eos relevare graviſſima illa tributorum mole, quæ pater impoſuerat. Quid ille ad tam juſtam eorum petitionem? Tantum abfuit precibus illorum annuere, ut etiam ultro longe graviora minatus ſit, & ſcorpionibus ſe verberaturum denuntiaverit quos pater flagris tantum ceciderat, increpans inſuper, digitum ſuum minimum craſſiorem eſſe patris toto corpore. Qui nondum rex erat, quid feciſſet ſi regnum eſſet adeptus? Tam ſuperbum ejus reſponſum merita, nec tamen juſta, defectione redhoſtierunt. Iuſtam fecit Deus ipſe, hanc illis mentem immittendo, atque ita fieri mandando, quo patrem in filio puniret. Sic ad alium iverunt. Nihilo tamen ſecius factum Ieroboami ſemper improbatum fuit, & ἀποστασία ejus ab omnibus ſequentibus ætatibus deteſtata. Succeſſores ejus pro rebellibus & reprobis ſemper habiti ſunt. Etiamſi per ſecundas cauſas Deus agat quod ſtatuit, quod male tamen egerunt quamvis id ipſe permiſerit, non ipſis impunitum ſolet abire. Pro flagello iis ubi Deus uſus eſt ad puniendos improbos, flagellum ipſum poſtea in ignem mittit aut frangit. Multum igitur intereſt, quod fit, utrum ut regulæ conſentaneum adprobationem omnium mereatur, an vero velut à regula exorbitans cunctorum judicio repudietur. Vtrum id Deus juſſerit,

an permiſerit tantum, plurimum etiam refert. Quamvis enim ex facto interdum jus oriatur; ſi quid fiat quod juri & legibus ſit contrarium, ex eo jus fieri non poteſt. Quotidie adulteria, homicidia, furta committuntur, & quidem ſæpius impune, cum tamen nemo dicere poſſit licita eſſe, quia ſæpe admitti ſolita ſint. Certe illa ſeceſſio vel rebellio Ieroboami ab omnibus ſemper, ut diximus, improbata eſt tam Iudæis quam aliis gentibus, atque etiam præcipue à Chriſtianis doctoribus. Gregorius Nazianzenus cum Iulianum Apoſtatam ex multorum nequitiis & vitiis peſſimorum principum monſtrum concretum & compoſitum vellet dicere in ſecunda Philippica ſua, Ieroboami quoque ἀποστασίαν dicit eum habuiſſe; Ἐπεὶ καὶ τὰς πάντων κακίας εἰς ἑαυτὸν συλλεξάμενος φαίνεται. Ἱεροβοὰμ τὴν ἀποστασίαν, Ἀχαὰβ τὴν μιαιφονίαν, Φαραὼ τὴν σκληρότητα, Ναβουχοδονόσορ τὴν ἱεροσυλίαν, ἁπάντων ὁμοῦ τὴν ἀσέβειαν. *Quoniam ipſe omnium vitia & nequitas in unum collectas poſſediſſe videtur, Ieroboami apoſtaſiam, Achabi crudelitatem, Pharaonis duritiam, Nabuchodonoſoris ſacrilegam cupiditatem, & omnium ſimul impietatem.* Nec ipſe tantum Ieroboamus rebellionis illius auctor improbus & deteſtabilis tyrannus exiſtimatus eſt, ſed omnis regum ſucceſſorum ejus poſteritas tali crimine damnata eſt, & pro improbis ipſi quoque atque impiis, proque rebellibus non minus quam primus ille rex Iſraelis, habiti ſunt. Auguſtinus lib. XVII. cap. XXII. de Civitate Dei ſcribit, Regem hunc Iſraelis Ieroboamum, mente perverſa non credentem Deo, quem veracem promiſſo ſibi regno datoque probaverat, timuiſſe, ne veniendo ad templum Dei, quod erat in Hieruſalem, quo ſecundum divinam legem ſacrificandi cauſa univerſæ illi genti ve-

niendum fuit, reduceretur à Deo populus, & ſtirpi Davidis tanquam regio ſemini redderetur, atque inſtituiſſe idololatriam in regno ſuo, & populum Dei ſecum ſimulacrorum cultu obſtrictum nefanda impietate decepiſſe. *Nec tamen*, inquit, *omnino ceſſavit Deus non ſolum illum regem, verum etiam ſucceſſores & impietatis imitatores, populumque ipſum arguere per prophetas.* Magiſtri Iudæorum de his omnibus Iſraelis regibus dicunt, transgreſſores legis fuiſſe, ſuperbos, contumaces, nullamque ab his, quamvis per prophetas à Deo miſſos corriperentur, correctionem ſalutarem ſperari potuiſſe, ſed tantum contemptum & abolitionem legis. Cum omnes reprobi eſſent & idololatræ ac rebelles tam Deo quam regi ſuo legitimo à primo hujus rebellionis duce Ieroboamo, & ſæpe hoc nomine à prophetis increparentur & arguerentur, nunquam tamen prophetæ contra eos populum incitaſſe leguntur. Denuntiabant illis minas irati & offenſi Dei, niſi reſipiſcerent, ſed populum ipſum ab eorum obſequio & ſubjectione non abducebant, non ſicarios ſubornabant qui in eos irruerent, ipſi contra prophetas Dei trucidabant, & altaria ſuffodiebant, dicente Elia qui ad eos poſt alios miſſus fuerat, *Et ego relictus ſum ſolus, & quærunt animam meam.* Cum tot etiam peſſimi reges in parte Iudæ extiterint, nemo tamen repertus eſt qui in vitam eorum conſpiraret, qui regno eos dejicere tentaret, qui exemplum denique Ieroboami ſequeretur. Cujus crimen una res excuſatius reddidit, quod videretur expreſſo Dei mandato id ab eo commiſſum ut vindicaret peccatum Salomonis per pœnam filio irrogandam. Ideo cum Rex Roboamus pararet tanquam tyrannidem diviſæ illius partis bello perſequi, prohibitus eſt populus pugnare

gnare cum fratribus ſuis, dicente Deo per prophetam, *ſe hoc feciſſe*. Allegat quidem Anglicani latrocinii factio, ſe ad id ſcelus quod tam nefarie ſuſcepit, neſcio qua voce cælitus miſſa impulſos fuiſſe, cum meliora viderent probarentque, ſed deteriora ſequi cogerentur monitu vocis illius cæleſtis quæ ad facinus faciendum ſcilicet eos hortabatur. Sed ſi quis fidem habet fanaticis commentis hominum ſceleratorum, illum ego contenderim mente bona carere, nec minus eſſe furioſum quam qui ita dicunt & faciunt, ut qui non poſſit diſtinguere inter inſtinctus falſos & inſpirationes dæmoniacas, ac veras Dei prophetias. Nemo certe unquam Dei propheta populo auctor fuit, regis ſui coram Synedrio ob idololatriam, ob parricidia, ob adulteria, ob homicidia & alia ejuſmodi peccata accuſandi. Nullus unquam rex, nec in parte regni Iudæ, nec in parte regni Iſraelis, prophetarum juſſu vel ſuaſu, publico judicio, in platea publica carnificis manu capite truncatus memoratur, aut poſteritas ejus à legitimæ ſucceſſionis jure excluſa. Nulla videtur juſtior cauſa populo arma capiendi contra regem ſuum quam quæ velamento religionis prętexitur. At ne hæc quidem juſta dici vel videri poteſt. Non enim legimus in Scriptura Hebræos contra proprios reges è Davidis ſtirpe bellum propterea ſuſcepiſſe quod religionem veram & legitimum Dei cultum in prophanum & Samaritanum mutare auſi eſſent. Si ullum crimen in rege fuit quod à Synedrio judicandum & vindicandum videretur, hoc vero fuit. Quod allegatur de Idumæorum & Libnenſium defectione quæ ſub Ioramo rege Iudę accidit, nihil habet ſimile cum facto horrendo Independentium Anglicanorum. Defectiones & rebelliones populorum ut ſæpe

ſunt

fiunt atque à Deo permittuntur, non tamen in exemplum trahi debent, quia nunquam probantur nec laudantur. Illi ipſi Ioramo Deus per Eliſeum multa mala impendentia & imminentes calamitates minatus eſt, quia cultum Dei dereliquerat, fratres ſuos occiderat, alia flagitia nefanda commiſerat. Quorum gratia non eum trahi ad tribunal Synedrii mandavit, nec ſententia judicũ plecti; ſed ipſe ſe vindicem criminum ejus ac judicem conſtituit Deus, Palæſtinos & Arabas in eum ſuſcitando, qui terram ejus depopulati ſunt, domos expilaverunt, uxorem & liberos in captivitatem abduxerunt, ipſum autem Ioramum morbo alvi inſanabili adflixit. Nec ſola hæc pœna eſt quam perſonæ Iorami inflictam à Deo dicere liceat, qua etiam oſtenditur regem non habere judices è populo ſuo, ſed ſolum Deum agnoſcere delictorum quæ committit vindicem. Ne prophetæ quidem ſe judices conſtitui voluerunt regum peccantium, quamvis à Deo mitterentur ad eos corripiendos. E contrario à regibus ſæpius ipſos prophetas trucidatos legimus, quod multis locis Scriptura divina teſtatur. Interdum & cum iis quaſi lege egerunt, eoſque in carcerem conjici juſſerunt. Cum Ieremias detineretur à rege captivus, Abdemelechus Eunuchus pro eo interceſſit & obtinuit. A Synedrio in carcerem conjectum fuiſſe volunt, & ex eo arguunt Synedrii majorem fuiſſe poteſtatem quam regis. Verum quidem eſt propriam extitiſſe Synedrii cognitionem de falſis prophetis, ut conſtat ex tractatu Sanhedrin cap. 1. Sed quamvis ordinaria hujus conventus in pſeudoprophetas fuerit juriſdictio, nihilominus tamen regis poteſtas, tanquam ſupra Synedrium conſtituta, extra ordinem de his cognovit, & potuit eos duci in carcerem jubere,

aut

aut è carcere extractos liberare, vel invito Synedrio. Ieremiam principes populi, id eſt Synedrium, verberibus cæſum in carcerem miſerant. Ieremias tamen cum eum rex de carcere eductum ad ſe vocaſſet, ita interpretatus eſt quaſi regis juſſu fuiſſet incarceratus, his verbis quibus eſt regem alloquutus: *Quid peccavi tibi & ſervis tuis & populo tuo quia miſiſti me in domum carceris?* Deinde regem oravit ne ſe remitti juberet in domum Ionathani ſcribæ, quo eum principes populi cuſtodiendum miſerant. *Valeat*, inquit, *deprecatio mea in conſpectu tuo, & ne me remittas in domum Ionathan ſcribæ, ne moriar ibi.* Sedecias hanc ei veniam dedit ut petierat, & præcepit ut in veſtibulo carceris cuſtodiretur, ac daretur ei panis torta in ſingulos dies. Poſtea principes populi Sedeciam adierunt & rogarunt ut ſibi traderetur Ieremias occidendus. Annuit eorum petitioni rex, non tanquam minor & obſequii reus, ſed gratificari illis cupiens, vel fortaſſe negare non auſus metu ſeditionis. Acceptum illi Ieremiam in locum demiſerunt ut ibi fame necaretur, ſed poſt breve tempus Abdemelechus Æthiops Eunuchus liberationem ejus à rege impetravit. Hæc omnia demonſtrant, etiam de prophetis reges Iudæ ſtatuiſſe quod vellent, nec quemquam unquam extitiſſe Dei prophetam qui ſeditionis auctor & factionis fautor in regem fuerit, aut ullorum conſiliorum particeps aut conſcius quibus è medio tolleretur, ut novæ & Diabolicę prophetię Enthuſiaſtæ nuper perpetrarunt. Allegant impuri Cathari exemplum Eliſæi Prophetæ, qui oſtium occludi juſſit domus ſuæ ſpiculatori, à Ioramo miſſo ut caput ſibi demeret. Quid inde concludunt? An defendere volunt iſto Eliſæi facto id quod fecerunt ipſi dum caput regi ſuo truncarunt carnificis manu?

nu? Propheta ille Dei noluit ſibi à rege caput amputari, iſti Satanæ prophetæ regi ſuo cervices amputarunt. Quid ſimile? Achabo non potuit deterior quiſpiam oſtendi, nec monſtrum regis ex omnibus vitiorum portentis magis conflatum reperiri. Nam de eo dicit Scriptura 1. Regum cap. XXI. *Non fuit alter talis ſicut Achab, qui venundatus eſt ut faceret malum in conſpectu Domini.* Prophetæ non ab eo populum abduxerunt, nec in jus ad Synedrium traxerunt, nec capitis cauſam dicere coëgerunt, nec quemquam immiſerunt ad eum occidendum, quia nullum tale mandatum habuere. Perſonæ ejus, quamvis ſceleratiſſimus eſſet, Deus ita pepercit, ut quæ peccarat in poſteritate ejus vindicanda, extra ordinem præceperit per Eliſæum. Qui totam regiam domum funditus extinxit. Nam Iehum Deus excitavit, & in regem per prophetam ungendum mandavit, ut rex regiam domum extirparet. Non enim cuiquam privato ex ſubditis regis hoc munus delegavit, ſed ei quem extra ordinem Deus regem conſtituit, ut ejus voluntatem exequeretur. Godoliam, qui à Nabuchodonoſore præfectus fuerat reliquiis populi quæ in terra ſancta remanſerant, Iſmahel interfecit. Nec hoc factum laudavit Ieremias. Quin è contrario damnatur eidem Ieremiæ cap. XL. Vnde & *Patria parricidam* eum appellat Hieronymus. Duodecimum eum regem numerat gravis auctor in Epiſtola ad Damaſum ab Ozia. Ex illis autem duodecim regibus qui ab Ozia uſque ad Godoliam regnarunt, quatuor tantum ait juſtos fuiſſe, Ozian, Iohatan, Ezechian & Ioſian, cæteros malos. Cum tot mali reges in Iudæa fuerint, mirum eſt nullum ſeditione populi vel procerum factione fuiſſe trucidatum; tantum abeſt, ut accuſatus ullus ſit coram Synedrio,

drio, vel ab eo judicatus, & damnatus. Qui pro bonis regibus inter eos numerantur, ſi comparatio eorum inſtituatur cum Carolo primo Angliæ rege, multum de bonitatis exiſtimatione deperdent. Sume tibi Davidem, adulterii ſimul & homicidii reum deprehendes, nihil tale in Carolo inventurus. Contra Dei exertam voluntatem Iſraelitarum populum recenſuit. Salomon ejus filius qui ſapiens audiit vulgo, nihil dignum ea ſapientia fecit, cum ad impietatem & idololatriam in fine vitæ à mulieribns ſuis inductus deflexit, cum fratrem natu majorem & mox Ioabum in tabernaculo Dei cornu altaris tenentem interfici mandavit, parricidii & ſacrilegii ſcelere commaculatus. Contra expreſſa Dei mandata idem innumerabilem uxorum & concubinarum multitudinem habuit, curruum & equorum tot millia ut numerus fidem ſuperet, cum tamen Deus per Moſen regi, quem conſtituere ſibi debebat populus ubi terram Sanctam ingreſſus foret, numerum equorum & curruum multiplicare noluerit eſſe licitum, nec uxores plurimas habere. Quod de Athalia adfertur, non meretur refutari. Ipſa regnum non ſibi debitum ſumpſit defuncto filio, atque omnem ſtirpem regiam extinxit. Soror Ochoziæ Ieſaba filia regis Iorami de medio eorum qui interficiebantur, ſurripuit Ioan filium Ochoziæ, ac ſervavit. Eum poſtea productum, diademate decoratum, & ſolio impoſitum regem proclamaverunt Principes populi, Athalia abjecta & interfecta, plus quam hoc merita. Exturbata quippe eſt quæ regno incubabat, rege legitimo in thronum repoſito. Nam legibus Hebræorum fœminæ ad imperium non admittebantur. Scriptum quippe fuit, *Conſtitues ſuper te Regem*, Deuteron. XVII. non reginam. Ita

E 2 enim

enim magiſtri exponunt. Ioachimus Vriam prophetam ex Ægypto quo fugerat retractum interfici juſſit, & projici cadaver ejus in ſepulcris vulgaribus. Vnus de peſſimis fuit, & pravam prædeceſſorum ſuorum ſectam ſequutus eſt, nec tamen à Synedrio condemnatus aut necatus fertur. Vbi Spiritus Sanctus receſſit à populo Iſraelitico, & prophetia ceſſavit, vateſque eſſe deſierunt qui malis regibus denuntiarent minas iræ divinæ, non minus tamen certa Dei judicia fuere in vindicandis peccatis male imperantium regum, ut nunc etiam ſunt, quamvis non ita explicata & aperta fuerint. Spiritus qui prophetas implebat, ſub ſecundo templo defecit. Quamdiu mandata Domini regibus ab eo conſtitutis hi miniſtri ferebant, nullos unquam reges eorum monitu occiſos vel deſtitutos legimus, nec populum unquam eorundem voce incitatum ad arma contra regem ſuum capienda. Quod maximum eſt argumentum, nunquam Deo placuiſſe rebellionem populorum adverſus reges ſuos, quia nunquam per prophetas ſuos populis ut rebellarent mandavit, aut ut regibus manus inferrent. Quinimmo contrarium expreſſe factitatum videmus ab illis quos Spiritus Dei replebat, ut in Davide. Nunc videamus, ubi prophetas ille Spiritus cæleſtis impellere deſtitit, an Iudæi alio Spiritu animati fuerint erga reges ſuos quam tum cum à prophetis viva voce inſtruebantur, & monebantur. Poſt remigrationem è Babylone uſque ad Ariſtobulum nullos habuere reges per quadringentos plus minus annos. Duces aut Pontifices ſummi regnabant, maxima cum auctoritate, & quamvis regio nomine carerent, vix regiæ diſſimili. Nullum ex ſuis illis Ducibus neque occidiſſe per ſeditionem leguntur, neque capitis damnaſſe, cum tamen

non

non ſemper optimi fuerint & impotenter ſæpius ſe geſſerint. Ariſtobulus, qui primus diadema ſumpſit, & cum regio nomine imperavit, deteſtabilis fuit,atque impius. Matrem quippe & Antigonum fratrem natu minimum trucidavit, reliquos in vincula conjecit. Vxor ejus Salome ex tribus viri fratribus Iannæum cognomine Alexandrum in torum & regnum recepit. Contra Ariſtobulum cum adeo execrandus foret, nulla extitit Iudæorum rebellio. Contra Iannæum, cum Phariſæos contumacis & ſuperbæ ſectæ homines adeo male tractaſſet, ut octoginta ex his dum epularetur ſupra tectum palatii ſuſpendiſſet, nemo eorum inſurrexit. Octingentos eum Phariſæos cruci affixiſſe teſtis eſt Ioſephus lib. 1. Haloſis cap. IV. Quinimo hunc ei honorem mortuo habuere, ut luctu & planctu funus ejus proſequuti ſint, & feretrum mortuale humeris ſuis ad ſepulturam extulerint. Cum vero per ſimulationem experiri vellet quali animo in ſe forent Phariſæi, & ægrotum illum, mox etiam mortuum, uxor juſſu ejus finxiſſet, iiſque dixiſſet, Alexandrum eorum hoſtem diem ſuum obiiſſe, ut ſi vellent vel igni illum conſumerent, vel canibus cadaver ejus objicerent; reſponderunt Phariſæi, ut apud Ioſippum legitur: Abſit hoc ſcelus à nobis, ut hanc vicem rependamus domino noſtro, uncto Domini, regi ſimul & Pontifici. Quidquid in nos male fecit,expiatum eſto illius morte. Nos autem & planctu ipſum honorabimus & luctu, quin & feretrum ejus ſubire parati ſumus, & humeris noſtris deferre ad locum ſepulturæ, & in monumentis regiis eum reponere. Hæc teſtatur hiſtoria, qua mente præditi erga reges ſuos fuerint Phariſæi, & quam de his colendis & obſervandis doctrinam habuerint,genus alias hominum

turbulentum, ſeditioſum, factioſum, & zelo Dei inconſiderato ſæpe abripi ſolitum. Vbi in poteſtatem Romanorum Iudæi venere, ſæpe tanquam contra hoſtes ſuos acerrimos legumque ſuarum ac religionis everſores rebellarunt. Quid mirum? Nondum jugo erant aſſueti, & impatienter ferebant religionis ſuæ & legum violationem. Præcipue vero toto illo tempore, quod interceſſit Chriſti nativitatem inter & Hieroſolymitanæ urbis excidium, multum turbarunt, ac plurimos tumultus adverſus Romanos Imperatores concitarunt, ut gentem illam conſtat inter omnes maxime ſeditioſam & rebellem fuiſſe. Habuere aliquando & quoſdam duces factionum, tubas & accendones turbarum, qui ſe Zelotas dici cupiebant. Populus interim prætexebat, ſe non cum Imperatore Romano bellum gerere, ſed cum præfectis ejus, quorum ſævitiam & tyrannidem ferre ſe non poſſe dictitabant. Quam eorum querimoniam injuſtam his rationibus oſtendere conabatur Agrippa apud Ioſephum lib. II. Excidii Hieroſolymitani, cap. XXVIII. Si injurias præſidum, inquiebat, vindicare laboratis, cur libertatis recuperandæ ſtudio vos rapi dicitis? Si libertatis amor vos incitat, & ſervitutis onus intolerabile ducitis, ſuperflua eſt de præſidibus querimonia. Hæc duo cum apud ſe examinaret, neutrum ab iis fieri oportere probabat, ut aut quererentur de injuriis præſidum, aut de libertate armis recuperanda cogitarent. Quod ad hoc ultimum attinet, *Serum eſt nunc*, inquiebat, *libertatis deſiderio moveri, cum ab initio ne amitteretur, certandum foret, ſervitutis quippe experimentum eſſe durum, & ad eam propulſandam contentionem videri juſtam. Sed qui ſemel jugum ſubiit, ſi excutere illud ſatagat, contumax ſervus habendus potius quam liber-*

bertatis cupidus. Hujus Agrippæ pater etiam Iudæos ſub imperio Caligulæ ita à rebellione deterrebat, ut tamen diſſuaderet ne paterentur illius ſtatuam in templo collocari publice adorandam. Cum Petronius ad hoc miſſus à Caligula denuntiaſſet Iudæis quid haberet in mandatis de Cæſaris ſtatua in templo eorum dedicanda, & diceret inſuper, ſe non poſſe Imperatoris voluntati inaudientem eſſe, niſi ipſe mallet perire, univerſi clamaverunt ſe paratos eſſe quidlibet potius pati quam legi ſuæ derogare. Tunc ſedato tumultu Petronius ad eos ſic verba fecit. Quid ergo? An bellum Cæſari inferre animus vobis fert? Nequaquam, illi reſpondere. Nam quod ad Cæſarem & populum Romanum attinet, bis de die pro eorum ſalute ſacrificium Deo offerimus, ſed ſi ille ſtatuam in templo noſtro ſtatuere certum habet atque animo fixum, univerſam prius Iudæorum gentem immolari & exterminari jubeat oportet. Nos enim omnes priuſquam hoc patiamur jugulandos præbere noſmet ipſos, cum uxoribus noſtris & natis deſtinavimus. Miſericordia ſubiit Petronium cum videret mori certos pro religione, cujus tuendæ tantum & tam invincibilem ardorem teſtabantur. Non conſilio, non exhortatione, non minis deducere illos potuit de ſententia, cum tamen ad quidvis potius perpetiendum quam ad bellum inferendum Imperatori ſe promptos oſtenderent. Sæpe illi quidem alias ſeditionibus in Romanos ſuſcitatis exarſerunt, ſed infelici ſemper exitu, cum Deus aperte eas damnaverit, ſucceſſum dando contrarium rebellantium voto. Iudæis ſepoſitis, qui ex his producti & quodammodo iis inſiti fuere, Chriſtianos arripiamus, & videamus, an nova lex per Chriſtum data aliud à ſuis Diſcipulis exegerit,

quam pater ejus Deus in πολιτείᾳ à ſe inſtituta obſervari per Moyſen Iudæis præceperat. Hoc quidem jam diſpeximus, & obſervatum nobis eſt, novi fœderis leges non aliud circa hoc ſtatuiſſe quam quod vetuſtarum tabularum conſtitutione ſancitum fuerat. Sed an mores pares habuerint, & an uſu doctrinam à Chriſto & Apoſtolis ejus acceptam comprobarint, intuendum eſt. Paulo ante notavimus ex Ioſepho, Iudæos bis in die pro Cæſaribus ſacra feciſſe. Deus per prophetam ſuum populo in captivitatem Babylonem abducto præcepit orare pro ea ipſa civitate, in qua captivis ipſis vivendum fuit, Ieremiæ cap. XXIX. *Quærite pacem civitatis ad quam tranſmigrare vos feci, & orate pro ea ad Dominum, quia in pace illius pax erit vobis.* Daniel alter Dei propheta pro incolumitate & ſalute regis Nabuchodonoſoris orare non dubitavit. Apud Eſaiam cap. XLIV. Deus vocat Cyrum *Paſtorem ſuum.* Cyro dixit Deus, *Paſtor meus es.* Et cap. XLV. appellat eum *Chriſtum ſuum*, id eſt Vnctum. Ne quis ex grege Catharorum doctor impurus argutetur hariolando, ſolos Reges pios & fideles *Vnctos* Dei dici debere. Sed iſtis fanaticis nullus Rex Dei Vnctus habetur, quo ex æquo omnes interficere vel gladio vel voto parati ſunt. Paulus qui ſecta fuit Phariſæus & in legis doctrina apprime verſatus, cum nulla novæ legis ſtatus admitteret ſacrificia poſt unum illud in Cruce peractum Redemptoris noſtri, quod potuit, Chriſti ſectatoribus injunxit, ut pro regibus, id eſt Imperatoribus, preces ad Deum funderent. Hæc unica fuere ſacrificia quæ pro ſalute imperantium Deo fieri tum potuerunt. Sic enim in Epiſtola ad Timotheum prima, cap. II. *Pro regibus & omnibus qui in dignitate ſunt eminenti, ut quietam & tranquillam vitam agamus,*

mus, in omni pietate & caſtitate. Pietas quippe & caſtitas vix locum ſuum tutari queunt niſi in pace & tranquillitate. Pax autem & quieta vita eſſe non poteſt niſi ſalvis regibus. Quinam tunc erant reges pro quibus Deum orandum præcepit? Certe uſurpatione tyranni, tyrannice etiam regnantes, religionis veræ oſores, & perſequutores, idololatræ. Hæc regula fuit, hæc lex, hoc præceptum. An id obſervarint illi quibus mandatum fuit, recognoſcamus. Præter Liturgias veteres hoc teſtantur antiquiſſimi quique patrum. Quamdiu gentiles fuere Imperatores, ὑπὲρ τῶν βασιλέων tantum ſine ullo epitheto preces concipiebantur, *pro regibus.* Vbi imperatores facti ſunt Chriſtiani non ſimpliciter ὑπὲρ τῶν βασιλέων precari ſolebant, ſed eos etiam φιλοχρίστους, εὐσεβεστάτους, & θεοφυλάκτους nominabant, *Chriſti amantes, piiſſimos, & à Deo ſervandos.* In ea quæ Chryſoſtomo tribuitur, hæc legas: ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν, κράτους, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σωτηρίας αὐτῶν. *Etiam precamur pro piiſſimorum & Deo carorum imperatorum noſtrorum fortitudine, victoria, longa vita, pace, valetudine, conſervatione.* Non minora nec pauciora precabantur pro regibus adhuc gentilibus, & Deorum falſorum cultui deditis, ut ex Tertulliano jam vidimus in Apologetico. *Denique*, inquit, *ſine monitore precantes ſumus ſemper pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium ſecurum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, orbem quietum.* Non potuere plura bona vovere & optare Chriſtiano alicui regi & piiſſimo optimoque, quam tunc peſſimis, idololatris & tyrannico more imperantibus à Deo poſcebant. Ambroſius in commentario ad Epiſtolam Timothei 1.

cap. 11. *Hæc regula Eccleſiaſtica eſt tradita à magiſtro gentium, qua utuntur ſacerdotes noſtri, ut pro omnibus ſupplicent, deprecantes pro regibus hujus ſæculi, ut ſubjectas habeant gentes, ut in pace poſiti, in tranquillitate mentis & quiete, Deo noſtro ſervire poſſimus.* Vocat *regulam* Eccleſiaſticam *à magiſtro gentium*, id eſt, Apoſtolo Paulo *traditam*, qua tunc utebantur ſacerdotes ut pro regibus Deo ſupplicationes facerent: & addit rationem, *Vt ſopitis omnibus quæ imperio infeſta & inimica ſunt, in affectu pietatis & caſtitatis Deo ſervire poſſimus. Perturbatio enim & captivitas nec pietatem ſervat nec caſtitatem. Vnde enim pius qui nudus eſt? Et unde caſtus qui ſuæ poteſtatis non eſt?* Certe regno turbato populi ſeditionibus aut procerum contra regem factionibus, nihil horum poteſt haberi bonorum propter quæ obtinenda Chriſtiani veteres pro ſalute regum non Chriſtianorum preces ſuas Deo allegabant. Cyrillus, qui ſub Conſtantio vixit, in Catecheſi v. Παρακαλοῦμεν τὸν θεὸν ὑπὲρ κοινῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου εὐσταθείας, ὑπὲρ βασιλέων, ὑπὲρ στρατιωτῶν καὶ συμμάχων. *Deum precamur pro communi Eccleſiarum pace, pro orbis quiete, pro regibus, pro militibus & ſociis.* Qui tunc regnabat Imperator, non Orthodoxus fuit, ſed Arrianæ perfidiæ fautor, pro quo nihilominus preces à ſacerdotibus in Eccleſia Catholica poſt peractum ſacrificium ſpiritale fiebant. Hoc etiam liquet ex litteris Ariminenſis Synodi ad Conſtantium miſſis, nempe patres Orthodoxos etiam pro hæretico Imperatore preces tunc feciſſe. *Dimitte nos*, inquiunt, *ad ſuos quemque greges, ut precibus, & Deo ſancte colendo, tranquillis animis vacemus, oremuſque ſedulo pro tua ſalute, imperio, & pace quam Deus nobis ſempiternam largiatur.* Extant

hodie

hodie Liturgiæ Copticæ, hoc eſt, Ægyptiacæ, ſub nominibus Baſilii, Gregorii & Cyrilli ex Ægyptiaco ſermone antiquo in Latinum converſæ, quibus hodieque utuntur Ægyptii Chriſtiani qui priſcum illum & Eccleſiaſticum morem adhuc ſervant precandi pro Imperatore Turcico cui ſubjecti ſunt. In ea quæ Baſilii nomen præfert, ita ſcriptum eſt: *Pacem noſtris concede temporibus. Reges, Proceres, Proreges, Populos, & ſervos noſtros ingredientes & egredientes à nobis orna omni pace. O Rex pacis, ſi pacem nobis dederis, omnia dederis.* In ea vero quæ Cyrilli titulo inſignitur, ita Diaconus populum alloquitur: *Rogate ut Chriſtus Deus noſter concedat nobis miſericordiam & clementiam coram regibus & imperatoribus, & flectantur corda eorum erga nos.* Tum ſacerdos ita precatur. *Conſerva eum in pace, & juſtitia & Imperio*, regem nempe, *ut ſubjiciantur illi omnes Barbaræ gentes quæ bellum volunt inferre arcibus & ærariis noſtris. Loquere ad cor ejus pro pace unius tuæ dilectæ ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ, ut cogitet pacem nobis & nomini ſancto tuo, ut vivamus vitam ſecuram & placidam.* Plura de his non eſt opus afferre, cum vel ex iſtis quæ attulimus, ſatis liquido probatum ſit, unum hunc omnium Chriſti Eccleſiarum Græcarum Ægyptiarum & Latinarum conſenſum fuiſſe, in precibus publice in Eccleſia, dum ſacra Synaxis celebrabatur, pro ſalute & prolixa vita regum pro tempore imperantium fundendis. Ex Athenagora conſtat etiam, ſolenne fuiſſe in ejuſmodi precibus ut adderetur votum de filii ſucceſſione. Nam tunc orabat ſacerdos, ut Commodus patri in imperio ſuccederet. Novi Chriſtiani, qui & ſe *Sanctos* dicunt, totam poſterorum ſucceſſionem uno elogio cum ipſo rege delendam decernunt, quam diſſi-

diſſimiles moribus ac vita ? Hæ preces luce clarius oſtendunt, regulæ, quæ ſuper hoc ab Apoſtolis Eccleſiæ tradita fuit, obſervantiſſimos fuiſſe omnium temporum & locorum Chriſtianos. Non eorundem certe eſt hominum, pro ſalute regis orare, & eum velle perdere: Vitam illi prolixam optare, & vita illum privare: Pro imperii ejus quiete & pace Deo ſupplicare, & omnia bellis inteſtinis in regno turbare: Exercitus fortes ei à divino numine petere, & exercitum ad eum exterminandum conſcribere: Populum probum & obedientem regi per preces poſtulare, & populum in eum concitare & armare: Senatum fidelem eidem votis poſcere, ut fecere primi Chriſtiani etiam imperatoribus paganis, & ſi qui in Senatu erga regem Chriſtianum & pium viſi ſunt fideles, eos ejicere, incarcerare, perdere, ipſumque poſt omnia regem capitis damnare, & ſupplicio infami plectere. Hoc fecere Angli, & quidem Chriſti fidem ac nomen ementiti, falſo puritatis & ſanctitatis cognomine diſſimulati, cum nihil ſimile unquam fecerint gentes ullæ ex omni barbaria immaniſſimæ. Enimvero quicunque Chriſtiani olim publicas in Eccleſia preces ac ſupplicationes admiſerunt pro regibus ſuis, qualeſcunque forent, pii an impii, juſti an tyranni, faciendas, quam longiſſime abfuerunt à bello ei inferendo pro cujus imperii pace & tranquillitate Deum orabant. Hypocritarum hoc fuiſſet, bona illi optare precibus Eccleſiæ totius nomine fundendis, & omnia mala eidem reapſe extra Eccleſiam procurare pro quo in templo precati eſſent. An aliquando pro rege ſuo oraverint Anglicanæ conſpirationis latrones, neſcio, ſed illud conſtat, fidem ſuam de ejus auctoritate & majeſtate conſervanda ſolenni conventione non ſemel interpoſuiſſe,

ſuiſſe, quam nefario ac ſacrilego auſu poſtea miſere fregerunt. An hi pro Chriſtianis habendi ſint, & an ſint hoc nomine vocandi, viderint qui nomina vera rebus ſciunt ponere. Pergamus ex Patribus planum facere quam alieni fuerint primitivæ Eccleſiæ Chriſtiani ab omni in regem aut imperatorem quemcunq;, bonum an malum, juſtum an tyrannum, pium an idololatram, clementem an perſequutorem, factione, conſpiratione, ſeditione. Tertullianus in libro ad Scapulam dicit, *Amicos diligere, omnium eſſe, inimicos autem, ſolorum Chriſtianornm.* Qui inimicos ſuos diligere jubebantur, quique etiam eos re ipſa diligebant, quomodo reges ſuos pro inimicis habere potuiſſent, aut tanquam eorum inimici arma contra eos capere, bellum iis inferre, aut eos, ſi poſſent, trucidare? De regibus id etiam explicat paulo poſt, quomodo eos qualesquales diligerent. *Chriſtianus*, inquit, *nullius eſt hoſtis, nedum Imperatoris, quem ſciens à Deo ſuo conſtitui, neceſſe eſt ut & ipſum diligat, & revereatur, & honoret, & ſalvum velit, cum toto Romano imperio quouſque ſæculum ſtabit.* Deinde ſubjicit continuo, *Colimus ergo & Imperatorem ſic quomodo & nobis licet & ipſi expedit, ut hominem à Deo ſecundum, & quidquid eſt à Deo conſequutum, ſolo tamen Deo minorem.* Teſtatur ibidem neminem Chriſtianum in partibus fuiſſe quę contra Imperatorem ſteterint. Gentiles tunc Chriſtianos pro ſacrilegis infamabant, quamvis in furto nunquam deprehenſi forent, nedum in ſacrilegio. *Sic &*, inquit, *circa majeſtatem imperatoris infamamur. Tamen nunquam Albiniani nec Nigriani vel Caſſiani inveniri potuerunt Chriſtiani.* Idem in Apologetico, ubi latius hunc locum exequitur, conſpirationibus quæ per illa tempora in Cæſares ſtruebantur, Chriſtianos nun-

quam immixtos fuiſſe gloriatur. *Vnde*, inquit, *Caſſii & Nigri & Albini? Vnde qui inter duas lauros obſident Cæſarem? Vnde qui facibus ejus exprimendis palæſtricam exercent? Vnde qui armati palatium irrumpunt, omnibus Sigeris atque Parthenüs audaciores? De Romanis, ni fallor, id eſt de non Chriſtianis.* Varias hic tangit conſpirationes quæ in plurium imperatorum necem à Marco Antonino uſque ad Severum, qui tunc regnabat, comparatæ fuere, quarum nullus Chriſtianus particeps & ſocius fuit, cum tamen inter Palatina officia plerique jam tunc militarent Chriſti religionem profeſſi. Sed hic occurret aliquis de caterva latrocinii Anglicani, ideo bellum in Cæſares non moviſſe Chriſtianos qui eo tempore vixere, nec conjuraſſe in illorum fatum, nec rebellaſſe, quia non poſſent potius quam nollent, pauci contra tot numero, & infirmi adverſus adeo potentes. Hæc enim ſceleſta eſt hujus nefandæ ſectæ diſciplina, jus eſſe populis, quandocunque id poſſunt, ſe in libertatem vindicandi, & reges à quibus gubernantur amovendi, ſive clemens ſit ac juſtum eorum imperium, ſive aſperum & tyrannicum. Sane juſtius hanc licentiam ſibi ſumere potuiſſent illorum ſæculorum Chriſtiani, quia non Chriſtianos Imperatores deturbaſſent, ſed prophanos, ſed idolorum cultores, nec idololatriæ tantum addictos, ſed etiam veræ religionis inimicos, nec inimicos tantum, ſed etiam perſequutores, flamma & ferro in ſe ſævientes, & beſtiis ſe laniandos tradentes, mille etiam injuriis & contumeliis in ejuſdem fidei conſecraneos graſſantes. Cæterum cum talia paterentur ac tanta ſub crudeliſſimis tyrannis, cum nec pati ea ſi voluiſſent poſſent, quia ſatis multi erant tunc & ſatis validi ad ſe liberandos, perpetiendæ tamen quam

quam faciendæ injuriæ ſe promptiores eſſe ſemper oſtenderunt. Non aliam ob cauſam quam quia Chriſtiani eſſent, & quatenus Chriſtiani, quia tale præceptum ab ipſo Chriſto & ejus Apoſtolis acceperant, quia denique non aliter religioni ſuæ ſatisfacere ſe poſſe credebant. Objectioni itaque ſicariorum Anglicanorum, qua perhibent, idcirco noluiſſe rebellare aut conjurare in principes ſuos qui tum Chriſtiani erant, quia non poterant, ipſe Tertullianus pro nobis reſpondeat in eodem Apologetico. *Cui bello*, inquit, *nos idonei non fuiſſemus, etiam impares copiis, qui tam libenter trucidamur, ſi non apud iſtam diſciplinam magis occidi liceret quam occidere?* Numero etiam Chriſtianos ſatis valuiſſe ibi oſtendit, ſi hoſtes ſe Romani nominis declarare & nomen ſuum inter conjuratos ac rebelles profiteri voluiſſent: *Si enim & hoſtes exertos, non tantum vindices occultos agere vellemus, deeſſet nobis vis numerorum & copiarum? Plures nimirum Mauri & Marcomanni, ipſique Parthi, vel quantacunque, unius tamen loci & ſuorum finium, gentes, quam totus orbis? Heſterni ſumus, & veſtra omnia implevimus, urbes, inſulas, caſtella, municipia, conciliabula, caſtra ipſa, tribus, decurias, palatium, ſenatum, forum. Sola vobis reliquimus templa.* Docet etiam ibidem, ſi fraude ſibi agendum eſſe crediddiſſent, nec ab arte clandeſtina defuiſſe ſui ulciſcendi copiam. *Vel una nox*, inquit, *pauculis faculis largiter ultionem poſſet operari, ſi malum malo diſpungi penes nos liceret. Sed abſit ut aut igni humano vindicetur divina ſecta, aut doleat pati in quo probatur.* Addit, & alia via Chriſtianos potuiſſe tunc perſequutiones regnantium devitare, nec tamen rebellionis crimen incurrere, ſecedendo nimirum & in alias terras fugiendo ubi liberi eſſe poſſent

à Ro-

à Romanorum principum dominatione ac tyrannide. *Potuimus & inermes nec rebelles, ſed tantummodo diſcordes ſolius divortii invidia adverſus vos dimicaſſe. Si enim tanta vis hominum in aliquem orbis remoti ſinum abrupiſſemus à vobis, ſuffudiſſet utique dominationem veſtram tot taliumcunque amiſſio civium, immo etiam & ipſa deſtitutione puniſſet.* Ex iis quæ ibidem ſubjicit, etiam liquido conſtat, plures vel eo tempore fuiſſe Chriſtianos. *Procul dubio*, ait, *expaviſſetis ad ſolitudinem veſtram, ad ſilentium rerum, & ſtuporem quemdam quaſi mortui orbis. Quæſiſſetis quibus imperaretis. Plures hoſtes quam cives vobis remanſiſſent. Nunc enim pauciores hoſtes habetis præ multitudine Chriſtianorum, pene omnium civium, pene omnes cives Chriſtianos habendo.* Egregius magni & vere Chriſtiani auctoris locus, quo probatur, cum tanta Chriſtianorum multitudo tunc eſſet in imperio Romano, ſolos eos cives potuiſſe ac debuiſſe merito nominari qui nunquam hoſtes Romanorum regum fieri poſſent, quia diſciplina ſuæ religionis eos à rebellione & hoſtili adverſus imperatores animo arcebat. Plures ſane tunc in orbe fuere Chriſtiani, & tamen quod eſt ſummopere admirandum, nullus ex tot Chriſtianis repertus eſt qui unquam de nece imperatoris ſui cogitarit, qui cum id agitantibus conſilia vel manus conſociarit, qui vel conſcius ullius conjurationis in eum faciendæ extiterit. Si tantus Severo imperante Chriſtianorū numerus fuit, quantum putamus fuiſſe ſub Iuliano Apoſtata poſtquam jam duo principes Chriſtiani habenas imperii ſatis longo tempore proxime tenuiſſent? Sub Iuliano tamen, cum unus ille magis quam ethnici omnes qui unquam regnaſſent imperatores, diriſſime Chriſtianos vexaſſet, nemo inventus eſt, qui obſequium illi dene-

denegarit, aut auctor fuerit in eum rebellionis. Gregorius Nazianzenus in prima contra illum Apoſtatam Philippica, quam στηλιτευτικὴν inſcripſit, ſolis lacrimis ait illius ævi Chriſtianos ſe adverſus tyrannidem & oppreſſionem perſequutoris Iuliani defendiſſe, cum nihil ſcilicet haberent aliud quod juſte ei poſſent opponere. Decreverat ille, omni genere libertatis Chriſti nomen & fidem profeſſos prohibere, & ab omni conventu publico arcere, foro, ſenatu, mercatu, conſilio, ſchola interdicere. Ταῦτα, inquit, ἐκεῖνος διενοεῖτο μὲν, ὡς οἱ τῶν ἀποῤῥήτων ἐκείνου κοινωνοὶ καὶ μάρτυρες, ἐπεσχέθη δὲ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ καὶ τοῖς Χριστιανῶν δάκρυσιν, ἃ πολλὰ δὴ καὶ παρὰ πολλῶν ἐχύθη, τοῦτο μόνον ἐχόντων κατὰ τοῦ διώκτου φάρμακον. *Hæc ille agitabat, ut teſtantur ſecretorum ejus participes, ſed Chriſti miſericordia, & Chriſtianorum lacrimis, quæ affatim & à multis profuſa ſunt, unicum hoc adverſus perſequutorem habentibus remedium, prohibitus fertur.* Quibus paria ſunt & iſta Ambroſii, ex Oratione in Auxentium de tradendis Baſilicis: *Coactus repugnare non novi, dolere potero, flere potero, potero gemere. Adverſus arma, milites Gothos quoque lacrimæ meæ arma ſunt. Talia enim ſunt munimenta ſacerdotis. aliter nec debeo nec poſſum reſiſtere.* Non dicit tantum ſe non poſſe reſiſtere, ſed nec debere, etiam ſi poſſet. Idem in eadem Oratione: *Convenior ipſe à Comitibus ac Tribunis ut Baſilicæ fieret matura traditio, dicentibus, Imperatorem jure ſuo uti, eo quod in poteſtate ejus ſint omnia. Reſpondi ſi à me peteret quod meum eſſet, id eſt, fundum meum, argentum meum, jus ejuſmodi meum me non refragaturum.* Et paulo poſt: *Si patrimonium petitur, invadite: ſi corpus, occurram. Vultis in vincula rapere, vultis in mortem, voluptati eſt mihi. Non ego me vallabo circumfuſione populorum, nec*

nec altaria tenebo. Idem Epiſt. XXXII. *Quis eſt qui poteſt vel unus vel inter paucos dicere Imperatori, Lex tua mihi non probatur? Non permittitur hoc dicere ſacerdotibus; permittetur laicis?* Notatu digna plane ſunt de Iuliano infideli fidelibus crudeliter imperante, & Chriſtianis tali tyranno fideliter parentibus, Auguſtini verba, cujus teſtimonio ſemper utor libenter, Enarr. in Pſ. 124. *Aliquando poteſtates bonæ ſunt & timent Deum, aliquando non timent Deum. Iulianus extitit infidelis Imperator. Nonne extitit infidelis, iniquus, idololatra? Milites Chriſtiani ſervierunt Imperatori infideli. Vbi veniebatur ad cauſam Chriſti, nõ agnoſcebant niſi illum qui in cælo erat. Quando volebat ut idola colerent, ut thurificarent, proponebant illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem ſtatim obtemperabant.* In prima Nazianzeni Steliteutica, milites quos thura diis dare coëgerat, & qui quaſi aliud agentes id fecerant, mox pœnitentia ducti & peccatum ſuum agnoſcentes ab eo petunt pro beneficio ut jugulentur, tantum abeſt ut in regem ſuum & imperatorem inſurgant, aut ejus jugulũ petant. Δὸς χάριν, inquiebant, τοῖς σοῖς στρατιώταις, Χριστῷ σφαγίασον ἡμᾶς. *Fac hanc gratiã tuis militibus, Chriſto nos immola.* Auguſtinus autem loco jam citato doctrinę uſum pariter & doctrinam, de obſequio regibus omni fidelitate qualeſcunq; ſint præbendo, ut Chriſtiani eam tunc obſervabant, diſerte & ſignanter expreſſit. *Quod*, inquit, *dixi de domino & ſervo, hoc intelligite de poteſtatibus & regibus & de omnibus culminibus hujus ſæculi.* Quid autem ille dixerat de domino & ſervo? Exempli gratia, ut oſtenderet qualis honor debeatur ordinatę à Deo poteſtati, id eſt regiæ, unam rẽ ſe dicere ait, & ex ea conjici velle gradus omnium poteſtatum. *Prima*, inquit, *&* *quo-*

quotidiana poteſtas hominis in hominem, domini eſt in ſervum. Prope omnes domus habent hujuſmodi poteſtatem. Et quid dicit Apoſtolus, docens ſervos dominis ſuis ſubditos eſſe? Servi obedite dominis veſtris ſecundum carnem, quia eſt dominus ſecundum ſpiritum. Ille eſt dominus verus & æternus, iſti autem temporales ſecundum tempus. Tu cum ambulas in via, cum venis in hac urbe, non vult te facere ſuperbum Chriſtus. Contigit tibi ut Chriſtianus efficereris: non ideo Chriſtianus factus es, ut dedigneris ſervire, cum enim Chriſto jubente ſervis homini, non illi ſervis, ſed illi qui juſſit. Servi quorum tunc uſus fuit, homines fuere bello capti & venditi pretio ad ſervitutem iis qui illos ære ſuo emerant ſerviendam. Cum dominos ſuperbos & crudeles nacti erant, cum ipſi facti Chriſtiani infidelibus dominis ſerviebant, nonne jus habuerunt quotieſcunq; id facere poterant, fugiendi & ſe in libertatem vindicandi? Ita quidem hoc eis ſuaſiſſent ſi tum vivere illis contigiſſet, Anglicanę rebellionis parricidæ. Nonne enim hoc juſtius & rationi magis conſentaneum videretur, quam quod ipſi fecerunt, dum regi ſuo, & Chriſtiano Chriſtiani quoque ipſi, nefarie vitam ademerunt? Non ita Paulus ſpiritu Chriſti plenus & voluntatis ejus optimus interpres ſervis ſui temporis præcepit, ut ſe fuga liberarent, aut domini cęde facta ſervi eſſe deſinerent. Quid igitur ille? *Obedite dominis veſtris ſecundum carnem cum timore & tremore & in ſimplicitate cordis, non ad oculum ſervientes quaſi hominibus placentes, ſed quaſi ſervi Chriſti, facientes bonam voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate.* Quid ad hæc Auguſtinus tam bonus Apoſtoli enarrator & interpres, quam Apoſtolus Chriſti fuit? *Ecce*, inquit, *non fecit de ſervis liberos, ſed de malis ſervis bonos ſervos. O quantum debent*

bent divites Chriſto, qui illis componit domum, ut ſi fuit ibi ſervus infidelis, convertat eum Chriſtus, & non ei dicat dimitte dominum tuum jam cognoviſti eum qui verus eſt Dominus. Ille forte impius eſt & iniquus, tu autem fidelis & juſtus, indignum eſt ut juſtus & fidelis ſervus ſerviat iniquo & infideli: non hoc ei dixit, ſed magis, ſerviat. Si homo in bello ab hoſte captus & venditus, domino ſuo qui eum emit, quamvis infideli, quamvis iniquo & tyrannice imperanti, ſervire fideliter ex Chriſti præcepto jubetur, nec cauſam ullam habet juſtam domini deſerendi aut occidendi ut libertatem recuperet, quanto minus populis regi alicui ſubjectis liceat regem ſuum interimere ut ipſi loco ejus regnent? *Quod dixi*, ait Auguſtinus, *de domino & ſervo, hoc intelligite de poteſtatibus & regibus & de omnibus culminibus hujus ſeculi.* Nam ut idem docet ibidem, *Modo quidem juſti aliquando laborant, & modo aliquando injuſti dominantur juſtis. Quibus modis? Aliquando injuſti perveniunt ad honores ſeculi. Cum pervenerint, & facti fuerint vel judices vel reges, quia hoc facit Deus propter diſciplinam plebis ſuæ, propter diſciplinam populi ſui, non poteſt fieri niſi exhibeatur illis honor debitus poteſtati. Ordinavit enim Deus ſic Eccleſiam ſuam, ut omnis poteſtas ordinata in ſeculo habeat honorem, & aliquando à melioribus.* Ergo ut ex his tanti & tam ſancti doctoris verbis colligimus, hoc ex Dei ordinatione deſcendit, ut aliquando meliores pareant deterioribus, injuſtis juſti ſubditi ſint, fideles infidelibus ſerviant, Chriſtiani Ethnicis, aut Muhamedanis, aut tyrannis cervices ſubmittant. Quoniam hæc Deus ita ordinavit, & Eccleſię ſuę hanc regulam per diſcipulos ſuos tradidit, propter diſciplinam populi ſui, non magis iſti populo licet poteſtatẽ à Deo in ſe ordi-

ordinatam repellere qualiſcumque illa ſit, quam ſervo dominum repudiare ac rejicere quem ſors illi dederit, quamvis injuſtum aſſignarit & iniquum & aſpere imperantem. Hanc diſciplinam exacte ſervarunt Chriſtiani quamdiu vere Chriſtiani fuerunt, id eſt quamdiu mandatorum Chriſti per Apoſtolos Eccleſiæ ſuæ traditorum memoriam retinuerunt. Vbi paulatim cœpit evaneſcere & quaſi decoqui eo modo quo res omnes ſenſim dilabuntur, non ſolum in hoc præcepto, ſed etiam in aliis multis retro ferri viſa eſt, non tantum remitti & laxari diſciplina Chriſtiana. Vt enim aquæ quo longius à fonte ſuo & capite recedunt, in rivos plures diductæ, puritatem ſuam amittunt, atque in lacunas tandem degenerant luto multo inquinatas & ſordibus: ita doctrinæ Euangelicæ ſinceritas per multas impuras traditiones quę ſubinde in eam introductæ ſunt, pedetentim temerata, ad extremam tandem delapſa eſt fœditatis & turpitudinis corruptelam, quando longius nimium à fontibus ſuis & origine ex qua primitus hauſta fuit temporum lapſu ſubmota evanuit. Per gradus igitur, & numeros, non ſtatim nec uno ſaltu, in hanc quam nunc videmus depravationem diſciplina de præſtanda regibus obedientia ac fidelitate præcipitata eſt. Tam doctrina ipſa quam doctrinę tenor & uſus per aliquot ſecula inviolatus manſit, non ullo facto læſus neq; privatæ neq; publicæ vel popularis factionis. Vſque ad Auguſtinum & infra ejus ætatem nulla cujuſquam privati extat in hiſtoriis mentio, qui regi ſuo manus cruentas attulerit, vel qui armis contra eum pugnarit. Nulla Chriſtianorum pluriũ in unum conſociatorũ conjurata factio, ne in principes quidem paganos hoc auſa eſt. Nullus de proceribus regni conſcientiam ſuam polluit ſcelere ſimili. Cur hoc?

Quia

Quia doctrinæ vis Apoſtolicæ & Euangelicæ quaſi recens adhuc animis hominum inhærebat, ſicut à principio inſederat, per manus ad ſequentia tempora conſtanti ſucceſſione tradita, & ſubinde per bonos Eccleſię Doctores ac Paſtores populo inſinuata. Quandiu nulli adulteri inter Chriſtianos noſcitabantur, nulli fures, nulli ſacrilegi, nulli latrones, nulli homicidæ audiebantur, parricidas regum nemo etiam inter illos vidit. Prius ad alia vitia prolapſi ſunt quam ad hoc omnium delictorum atrociſſimum gradus factus ſit, quo reſpublica perturbatur, populi vexantur, ſumma imis vertuntur. Hoc ipsū eſt quo reges trucidantur. Pœnitentiæ Eccleſiaſticæ pro variis criminibus agendæ certa tempora canonibus Conciliorum definita legimus. Habuit homicida tempus ſuum quo Exomologeſim in Eccleſia publice faceret, habuit adulter, habuit fur. Multa alia crimina quotidianæ tum incurſionis & populo nota, cenſuram ab Eccleſiæ liminibus noxios excludentem experta ſunt: ſed nullam olim accepimus indictam pœnitentiam iis qui regem interemiſſent, quive conjurationis ad eum ſolio excutiendum participes & ſocii fuiſſent. Quare? Quia tunc corvo albo & cygno nigro rarior res fuit, ſontem hujus criminis videre aliquem Chriſtianum qui poteſtatem à Deo ordinatam auſus eſſet violare. Vt alias morum labes, ita & hanc quoque ultima ſæcula ſenſerunt. Olim ne Ethnicos quidē & idololatras, ne perſequutores quidem ſuos Chiſtiani vel facto vel dicto lædere præſumebant. Immo vel quamlibet peſſimis, quæcunq; bona bono regi optari poterant, bona fide ac ſincere optabant, quia id Deo eſſe gratū, quia etiam ſic ab eo mandatum noverant. Vltimorum temporū Chriſtiani quantum mutati à prioribus? Quaſi aliam legem habe-

haberent, aliam regulam ſequerentur, vel alium Deum colerent, etiam Chriſtianos principes & ſuos ſibique legitimos de medio tollere ſuſtinuerunt. Noſtra vero ætas ad ſummũ culmen violati de regibus divini præcepti, ut tam inauditi quam incredibilis facinoris exemplum poſteris proderet, aſcendere non dubitavit. Non contenta quippe, ſicut antea factum pluries fuerat, regem tralatitia cæde tranſigere, infamiam etiam ſupplicii adjecit. Antea ejuſmodi tantum reges, qui aut tyrannidem arripuerant, aut qui tyrannice imperare videbantur, mos, & ille etiam pernicioſus ac legi divinæ contrarius, occidebat: iſti vel bonum piumq; & hæreditario jure regnum obtinentem capitis damnarunt, ut nimirum juſtitiam ipſam, cujus velamentum tam impio ſceleri prætenderunt, etiam injuſtam facerent. Tanto nocentiores quod innocentiã ex legis abolitione affectarunt, cum eo ipſo duplicis ſceleris reatum videantur incurriſſe. Nam qui contra legem facit, illicitæ rei reus eſt, ſed ſimpliciter peccare intelligitur. Qui autẽ ipſam legis abrogationem aggreditur, infinito plus noxius deprehenditur, quam ille qui quod lex vetat, admittit. Quippe cum ille de ſcelere ſuo erubeſcat, iſte de eo ſoleat gloriari. Ille ſoli ſibi peccat qui quod lege interdictũ eſt facit, iſte qui legem ipſam tollit, de vetito licitum facit, & alios ad peccandum provocat, non ſolum impunitate propoſita, ſed etiam præmio in medio poſito, & quaſi ob recte factum debito. Sic in aliis quidẽ delictis infirmitate humani ingenii peccatur ab illis qui ſciunt & vident quod lege prohibetur, in iſto commiſſo quod majeſtatem ſpectat, qui regulã exceſſerunt, nõ putarunt ſe contravenire præcepto, ſed aliam ſibi regulam finxere, quæ ſtatuat reges impune poſſe ſolio dejici, vita extor-

res fieri, contumeliis affici, accuſari, condemnari, infami ſupplicio neci dari. Hac lege ſemel ſancita, Euangelicam illam & Apoſtolicam regulam neceſſe eſt aboleri, quæ contrarium tenuit. Nimirum reges eſſe honorandos, ipſis obſequium & obedientiam præſtandam, ferendos eſſe eos quoq; qui mali ſunt, quia providentia Dei tales conſtituit non ſecus ac bonos. *Hippias*, dicit Tertullianus in Apologetico, *dum civitati inſidias diſponit, occiditur. Hoc pro ſuis omni atrocitate diſſipatis nemo unquam tentavit Chriſtianus.* Hodie Chriſtiani, etiam non læſi, nec ulla injuria violati, nec quemquam ſuorum querentes pulſatum, reges Chriſtianos, & ſuos, capitis damnatos, infamia ad mortem addita, trucidant. *Sed dicet*, ut ſubnectit idem ille Tertullianus, *etiam de noſtris excedere quoſdam à regula diſciplinæ.* Statim ipſe illi qui hoc dixerit, reſpondet; *Deſinunt tum Chriſtiani haberi penes nos.* Cur non ergo & eos ceſſamus habere pro Chriſtianis qui talia edunt facinora, quibus à regula diſciplinæ quam Chriſtus, quam Apoſtoli præſcripſerunt, exceditur? Si aliam habent regulã, ne ſic quidem habendi à nobis ſunt Chriſtiani, cũ magis Antichriſtianam videri neceſſe ſit talem diſciplinam, quę illi ex adverſo oppoſita eſt quam Chriſtus inſtituit, & quam Eccleſiæ ſuæ per Apoſtolos tradidit. Regula illa Apoſtolica quæ regum etiam malorum honorem & obſequium tuetur, infracta primum eſt à malis Chriſtianis qui nec Chriſtiani dici merentur, ut magnus auctor affirmat. Sic aliæ Chriſti leges multæ diſciplina in pejus labente neglectæ ſunt, ut illa quæ adulterium vetat, quæ furtum prohibet, quæ à falſo teſtimonio dicendo avocat, quę concupiſcentiã reprimit, quæ parentes honorandos præcipit. Iſtæ omnes tamen leges ratæ manſerunt, nec aliis earum loco intro-

introductis ceſſere, quamvis pleræque hodie parum obſerventur. Sola, quæ regibus qualibuſcunque, ſive juſtis ſive tyrannis, ut à Deo ordinatis, ſubjectum eſſe debere omnem Chriſtianum ſanxit, non ſolum corrupta, ſed etiam in contrariam deformata regulam tranſiit. Quando hoc factum, aut unde, vel quo modo? Ex quo nimirum, ut jam dictum, alia poteſtas regali major, & imperatoriam ipſam majeſtatem *Sanctitatis* titulo ſupergreſſa agnoſci cœpta eſt in orbe Chriſtiano. Hanc Eccleſia Romana introduxit imperii Romani loco. Vbi urbem ac ſedem Imperatoris occupavit Romanæ urbis Epiſcopus, ab eo tempore cœpit is velle ſupra regum & imperatorum capita ſeſe extollere, ſe vicarium eſſe Chriſti intendere, ſibi ſoli reges peccare, delinquentes proinde ſui eſſe officii multare; pro pœna hoc imponere ſe poſſe illis ſupplicii, ut regno exuantur, ut ſubjecti eorum ſacramento fidelitatis liberentur. Sceptra aliis adempta, aliis tranſſcribere. Novi orbis populos nondum occupatos, ſui juris eſſe quibus velit adſcribere. Imperia denique omnia ad libitum ſuum conſtituere aut mutare. Vbi Deum ſe in terris fecit, tum & reges ſibi principeſque omnes ſuppoſuit, qui ſolo Deo inferiores juxta priorum ac puriorum Chriſtianorum opinionem ac diſciplinam cenſebantur. Quid igitur ex hac novæ Eccleſiæ Chriſtianitate conſequi aliud poterat, niſi veteris regulæ Eccleſiaſticæ, quam Chriſtus per Apoſtolos fixerat, de pietate ſubjectorum erga reges tanquam erga patriæ parentes, ſubverſio? Alia lex fuit, aliud jus, alia etiam Eccleſiæ diſciplina, cum Imperatores novum Papam confirmare debebant, non aliter in ſede ſtabilem futurum niſi ab ipſis approbatum, cum concilia Epiſcoporum, quando vole-

F bant,

bant, & quo, & ex quibus, imperatores & reges convocabant, cum Papa ipſe ſubjacere conciliorum auctoritati debebat, eorumque decretis teneri, cum denique nulla alia quam Epiſcopali poteſtate nitebatur. Poſtquam ergo imperatoria & regia majorem Majeſtatem ille adeptus eſt, non defuere doctores qui antiquam regulam, quæ regum Majeſtati conſulebat, quæ eos tuebatur, curvam eſſe pronuntiarunt, & de alia pangenda cogitarunt, qua Sanctitas Papæ ſub titulo *ſervi ſervorum* ſupra omnium regum imperia eveheretur, & omnium dominantium domina agnoſceretur. Ab his doctoribus nova iſta prodiit doctrina cum antiqua & Apoſtolica oppoſitis pugnans frontibus, qua ſtatuerunt, populos regem legitimum, ſi degeneret, & tyrannice regere incipiat, pro jure ſuo judicare poſſe, & è ſolio vitaque depellere, faſque eſſe ſubditis in hoc caſu arma capere contra juſtum principem. Atqui, ut verba Tertulliani hic iterum inculcemus, *Nullus unquam Chriſtianus hoc tentavit.* Sic vetuſtatem novitas excluſit, quaſi novus aliquis Chriſtus cælo nuper delapſus ad hoc venerit, ut quas leges antiquus Meſſias ſanxerat, ipſe abrogaret, & per ſuos Apoſtolos novum Euangelium à priore diverſum gentibus adnuntiandum curaret. Eadem certe diſciplina eſt, quæ Papam vicarium Chriſti conſtituit, quæ ſupremum ei ſupra omnes à Deo ordinatas poteſtates imperium tribuit, quæ & licentiam illi dat alibi reges dejiciendi, alibi imponendi, quæ denique ſubditis licere vult bellum Principi ſuo inferre, ſi ſacramento fidelitatis prius ſoluti ſint à Papa, qui id ſolus nunc poſſe creditur, propter ſupereminentem poteſtatem quæ in Eccleſiam ipſi directe competit, in rempublicam indirecte. Ita quod jus olim

regiæ

regiæ proprium fuit majeſtatis, ad Papam illi Doctores tranſtulerunt; ipſeque adeo Papa ſibi hoc adrogavit, ut omnes judicet, à nemine judicetur, & ut *ſoli Deo de peccato teneatur reddere rationem*, ut Canoniſtæ docent. Exinde reges qui antea à nullo judicabantur, judicari jam poſſe judicatum eſt. A quo? A Papa. Ex quo nimirum Deus in terris Vicarium habere cœpit qui reges vice ſua judicaret, quorum olim Deus ſolus judex erat. Hæc mutatio diſciplinæ veteris, quæ regiæ dignitati peſtem perniciemque invexit, tum primum introduci in Eccleſiam cœpta eſt, ut jam diximus, cum Romano Imperio de occidente ſublato, Roma, ſuis imperatoribus deſerta, quodammodo ceſſit in poteſtatem proprii Epiſcopi. Hac occaſione maximam & principalem auctoritatem abſentia domini ſæcularis nactus, eam promovere in majus nunquam poſtea ceſſavit, donec ad faſtigium in quo nunc eſt, evexit. Zacharias Pontifex primus Gallos juramento fidelitatis abſolvere auſus eſt. Idem in Epiſtola ad eoſdem conſilium petentes de Chilperico abdicando, ea reſcripſit quæ fanaticorum Angliæ Independentium falſæ doctrinæ prorſus velificantur. *Principem*, nempe, *populo cujus beneficio regnum poſſidet, obnoxium eſſe. Quæcunque enim habet, potentiam, gloriam, divitias, dignitatem, à populo accipere, & plebi accepta referri neceſſe eſſe. Regem plebem conſtituere, eundem & deſtituere poſſe.* Ita dictum, ita etiam factum. Non poterat plebs jurejurando obſtricta regi ſuo ad fidelitatem ei ſervandam id facere ſponte ſua, antequam vinculo illo juramenti ſoluta eſſet. Cuinam tanta poteſtas data eſt in terris, ut ſacramenti tam ſancti gratiam populo univerſo facere queat? Ecce tibi Epiſcopus Romanæ urbis, qui pro ſua ſanctitate
 id ſibi

ciendis aſſeruerunt, quam ut ne alios Europa reges aut principes habere poſſet quam Pontificios. Independentes autem Anglicani in eadem doctrina amplexanda aliud ſequuti ſunt. Eo conſilio ex hæreſeos ſuæ diſciplina talem acceperunt, ut haberent nullos. Vtri meliores? Immo utri pejores? Illi nullos reges volunt niſi Pontifici ſubjectos, & ad ejus nutum tollendos, ſi nolint ſe ſubmittere, ac jugum recuſent ſubire. Iſti quia nullius imperio ſe ſubjici volunt, ideo omnes omnino tollere ſatagunt, & qualecunque regale regimen linea alba ſignant, ſive Reformatorum ſit vel Pontificiorum, ſive juſtorum regum vel tyrannorum. Quantum hi ſimul & illi ab antiquis & veris Chriſtianis diverſi! Nam reges illi tulerunt non ſolum minus æquos & juſtos ſed etiam hæreticos, nec hereticos tantum ſed etiam Ethnicos, nec Ethnicos tantum ſed etiam Nerones, immo vel Neronibus deteriores. Vt tandem hoc caput concludam, tam impio dogmati refellendo ſatis eſt dicere, à principio non ſic fuiſſe. Deum in veteri teſtamento aliud ſuis præcepiſſe. Prophetas Dei nullius unquam in reges ſeditionis auctores extitiſſe. Iudæorum magiſtros nihil unquam tale commiſiſſe. Chriſtum aliam legem ſanxiſſe. Apoſtolos ejus aliud gentes docuiſſe. Gentes ipſas ubi Chriſto nomen dederunt, nunquam tale quid tentaſſe. Omnes reges, etiam paganos, etiam infideles, Scriptura teſte, Dei Vnctos dici. A Deo tam juſtos quam injuſtos eſſe conſtitutos. Ad ſummam, ſi vere Chriſtiani veteres illi fuerunt, qui talia de regibus ſenſerunt & ſervarunt, iſtos novos non eſſe: ſi iſti ſunt, illos non fuiſſe. Adeo non poteſt ſimul eſſe vera tam contrariæ utrorumque diſciplinæ & ſectæ eadem appellatio, cum res in tantum diverſa habeatur.

Caput V.

POſt explicatas Hebræorum & Chriſtianorum veterum rationes conſentientes de Regum jure, de honore iis debito, deq; ſacroſancta eorum Majeſtate nulli ſubditorum violabili, nemini fortaſſe non ſatisfacere videatur lex divina Vetus & Nova in eandem diſciplinam conſpirans, ad regulam formandam, quā teneantur etiā hoc tempore obſervare omnes populi qui Chriſto nomen dederunt. Adeo ut, qui eam transgreſſi fuerint, merito indigni hoc nomine cenſeri debeant. Superfluum itaque exiſtimare quis poſſet, per reliquas gentes ire, & earum quoque ſententiam exquirere, quæ Regiam dominationem expertæ ſunt. Quid ſuper iſta quæſtione ſenſerint, quid in uſu & conſuetudine obſervarint, quam reverenter ſuorum Regum perſonas habuerint. Sed præcipue, num aliquæ ex illis, quæ Chriſtum ignorarunt, nationibus tā peſtiferæ & pernicioſæ doctrinæ adhæſerint, quæ hodie mentibus inhæret quorundam partim ſciolorum, partim fanaticorum Chriſtianorum, quos unus idemq; perditionis & rebellionis ſpiritus exagitat, uti malitiæ genere differentes, ita ad unum tendentes propoſitum, quamvis via diverſa. Horum quippe duo genera Ἀντιχρίςων eſſe diximus, qui docent, Regem non ſolum precarium à ſubditis ſuis imperium poſſidere, ſed etiam animam tenere fiduciariam, & ab illorum nutu dependentem. Vnum genus horum, Papæ ſupremum in Reges populoſq; imperium tribuit, qui cum velit, poſſit ipſos populos ad arma concitare in Regem ſuum, eoſq; fidelitatis quam ei dixerunt, ſacramento abſolvere, & ſic principem ſubjectis mactandum exponere. Alterum, qui Papæ mediū digitum oſtendunt,

nec

nec ejus auctoritatem deſiderant ad Reges ſuos tam vita quam regno privandos, ſed in populo ipſo reſidere aſſerunt ſupremam poteſtatem, qui dare eam datamq; revocare pro arbitratu poſſit, quotieſcunque & quibus velit cunque. Non enim Reges alio loco ipſis ſunt quam ſervi & miniſtri populi. Illi priores nullos admittunt Reges niſi Pontificios & Pontifici colla ſubmittere paratos. Si qui ſint, qui jugum hoc ſubire detrectant, à Pontifice ipſo jure ſuo poſſe vel regno exui, vel necandos cuilibet tradi. Iſti vero omnes omni modo reges recuſant. Non Reformati meliore conditione apud eos & ſorte ſunt, quã Pontificii. Vno diſcrimine cunctos habent, ut nimirũ habendi non ſint. Si verum queritur, longe iſti deteriores prioribus putandi ſunt, quia illi ſolos eos amovere ſtudent, quos ſua opinione malos eſſe credunt, iſti malos & bonos ſimul amoliuntur. Non tamen hi minus quam illi præceptis divinis adverſantur, cum Scriptura ſacra etiã malos principes & religioni populi contrarios tolerandos eſſe pręcipiat, quos Ieſuitæ non ferunt. Eadem autem Scriptura regium regimen probat ac recipit, quod Independentes non admittunt. Nihil ergo egerimus ſi proponamus illis exempla gentium quę Chriſtum neſcierunt, aut eum reſpuerunt ſibi adnuntiatum, vel earum quæ verum Deum non cognoverunt antequam Chriſtus venerit. Quos lex Iudæis per Moſen data non movet quæ pro regibus facit, nec illa quam Chriſtus per Apoſtolos tradidit quæ reges honorandos præſcribit, cum utraq; tam malos quam bonos reges à Deo eſſe conſtitutos doceat, fruſtra laborabimus ſi ab iis contendamus ut reſpectum ullum habeant illarum gentium quæ notitiã Dei veri nullam habuere, nec Chriſti. Hoc tamen nobis enitendum

eſt, ut ad hujus cauſæ firmamentum, non invalidum nec inutile eſſe æquioribus perſuadeamus id, quod ex paganarum gentium more, uſu & legibus ducitur argumentum. Si enim probaverimus lumine eos ſolo naturæ donatos id vidiſſe, quod Iudæi per Dei prophetas edocti, quod Chriſtiani per Apoſtolos Meſſiæ inſtructi tenuerunt, quid hac conſenſione unanimi tot populorum fortius aut validius videri poſſit neſcio. Ex jure certe quodammodo naturali eam doctrinam fluxiſſe dici debet quam heic adſtruimus. Præterea vel ad fanaticorum rationes ſubvertendas hoc totum unice valebit, qui cum viderent ſibi objici ſolere, nullam proferri poſſe ſcriptam legem quæ Regem accuſari & capitis damnari permittat, eo confugerunt ut dicerent, ubi lex ſcripta non eſt, ad naturalem eſſe recurrendum. Hoc ipſum eſt quo confutari validiſſime nunc poſſe videntur, ſi legem illam naturalem ad quam nos vocant, maxime ipſos habere contrariam oſtendamus. Quod omnes ferme gentes ſolo naturæ inſtinctu didicerunt, quod aliæ Deo ipſo tradente per miniſtros ejus acceperunt, id non poteſt aliter haberi quam ut communi humani generis naturæ conveniens & conſentaneum. Sane lex ipſa naturæ, quæ ratio eſt omnium hominum mentibus inſita, quum bonum reſpiciat univerſorum populorum, quatenus homines ſunt ſocietate inter ſe gaudentes, non poteſt bonum illud commune procurare, niſi etiam, ut ſunt quos regi neceſſe eſt, diſponat quoque qui regere debeant. Certum quippe eſt & unicuique manifeſtum, multitudinem congregatorum in unum corpus hominum non poſſe ſemet ipſam gubernare & moderari, quia ubi multi ſunt, nō deſunt qui non bene cum aliis conveniant, ex morum differentia,

rentia,& ex earundem rerum quæ ſingulis commodæ ſunt aut neceſſariæ, appetentia. Vnde pugnas & rixas inter eadem cupientes aut non idem ſequentes conſequi neceſſe eſt. Quæ ut componantur, ex ipſo numero plurium qui in unum convenere, quoſdam deligi oportuit, qui aut ſapientia aut fortitudine præſtent cæteris, atque ita vel vi vel perſuadendo in officio contineant malę morigeros. Sæpe unus id præſtare poteſt cujus excellens ſit virtus & prudentia. Interdum plures qui mutuis conſiliis id faciant, deligi ſolent, aliquando pauciores, duo vel tres. Vnde nomina *Duumvirûm* & *Triumvirûm* in minutis Rebuſpublicis, atque etiam majoribus. Cæterum ſi unus ſit qui præſit publicæ rei, cum unus omnia providere & adminiſtrare non poſſit, neceſſe eſt ut conſilia cum pluribus participet, & in ſocietatem regiminis alios admittat, per quos judicia exerceat, & quæ ad bellum pacemque pertinent, agat. Sin autem penes populum ſit ſuprema poteſtas & publica procuratio, quia tot capita quæ populum componunt, non idonea ſunt ad regendum, propter turbæ regi ac regere ex æquo neſciæ confuſionem, ipſa ſemet impediente multitudine, neceſſario oportet ut paucioribus ſuo nomine committat gubernationis ſummam. Ita ſive ad unum revocetur, ſingulare ut ſit imperium, ſive ad univerſum redeat populum, quia nec omnes ſimul rem gubernare poſſunt publicam, nec unus omnia gerere quæ talis adminiſtratio requirit, ideo revera penes plures ſemper regimen conſiſtit. Nullus quippe unquam rex fuit quin Senatum, id eſt ſeniorum ex populo conſeſſum, quorum conſiliis adjuvaretur, in partem curarum adſciverit. Sed nec ulla civitas extitit, quin ejus populus qui ſummum habuit imperium, ſui re-

gendi poteſtatem commiſerit paucioribus vel pluribus ad hoc è ſuo corpore ſumptis vel electis. Ita in tribus ſtatuum generibus, Regali, Optimatum & Populari, re ipſa penes plures adminiſtrationis hæret ſumma, non penes unum nec penes univerſos. Nam rex cum conſiliariis ſuis & per eos imperat. Populus per eos magiſtratus quos civitati præfecerit. Optimatum vero Reſpublica eſt, cum certo numero virorum, in populo eminentium vel generis antiquitate vel divitiarum merito, defertur Imperium. Debere eſſe igitur qui regant cum ſint qui regi debeant, natura humana ipſa dictavit, quia ſocietas hominum non poteſt ſine hoc conſiſtere, neque homines ipſi ſine ſocietate. Ipſa autem regendi ratio, ſive per plures, ſive per pauciores, ſive per unum diſpenſetur, æque naturalis eſt, cum ex naturæ ejuſdem principiis deſcendat, quæ non patitur ita unius ſingularitatem gubernare, ut non alios ſocios imperandi habeat, neque univerſitatem populi ſic ſemetipſam moderari, quin ad pauciores eam ſollicitudinem velit pertinere. Sed ſi bene calculum ponimus, dum quæritur quænam ex his tribus adminiſtrandi rationibus magis naturalis cenſenda videatur, quæ per unum præcipue exercetur talem eſſe omnia monſtrant, immo vel ipſa natura. Ad unius Dei exemplar hæc forma expreſſa eſt, qui omnia ut ſolus condidit, ita & regit. Pater in familia nonne id eſt quod Rex in civitate, qui & pater populi merito dictus eſt? Primi reges fuere patres numeroſæ familiæ ex ſe propagatæ. Et cum homo ſit animal ſocietatis ac congregationis amans & ad eam à natura factum, ut in familia unus debet imperium habere, is nempe qui pater eſt, ita & in corpore ac cœtu plurium hominum unius

unius eſſe oportet imperium, qui parentis locum obtinet. Animalia ipſa, quæ eandem habent cum homine naturam ſocietate & congregatione gaudentem, ut aves quæ gregatim volitant, paſcuntur & ſtabulantur, plerumque ab uno duce & rege diriguntur. Apes regem habent. Coturnices ſub ortygometra duce trans mare abeunt & inde ad nos redeunt. Taurus eſt unus quem tota ſequuntur armenta. Dux gregis caper eſt. Arietes ſinguli ovium gregem ducunt. Inter aves cohortales gallus gallinaceus qui reliquis fortior eſt ac pugnacior tam maribus quam fœminis imperitat, eaſque congregat & congregatis præeſt. Cum lex igitur & ratio naturalis quæ omnibus hominibus ingenerata eſt, ad utilitatem reipublicæ, id eſt ſocietatis ex pluribus hominibus conſtantis, regimen proſpexerit vel unius, vel plurium qui pro uno regant, vel pro univerſis, eadem utilitatis & incolumitatis omnium ratio poſtulat, ut qui ſemel ad gubernandum conſtitutus eſt, etiam conſervetur quo omnes ſub eo manere poſſint incolumes. Nam quod ait Poëta de apibus, id de univerſo hominum genere qui à regibus gubernantur dici debet, *Rege incolumi mens omnibus una, Avulſo rupere fidem.* Nec enim poteſt Regis, vel illorum qui civitati præſunt cum poteſtate regia, exitium procedere ſine certo Reipublicæ detrimento & perturbatione ſumma, præcipue ſi ab his quorum bono datus eſt pernicies ei creabitur, quæ ſemper conjuncta eſt cum ipſius populi pernicie. Numquam enim talis exitus quo vitæ Regis aut regentis vis infertur ſolet evenire niſi cum ſeditionibus turbulentus, quæ populum dividunt & in factiones ſcindunt. Vt autem ex turbis ea violentia naſcitur, ita per turbas promovetur, & nihil niſi turbas poſt ſe trahit, ex quibus diſſipa-

tionem pro congregatione conſequi neceſſe eſt, & poſtremo interitum totius Reipublicę, qui diſſipationem ſemper ſequitur, ut ſalus & incolumitas congregationem. Tametſi autem detur malum eſſe eum qui gubernat, certum eſt tamen, non tantum mali poſſe civitati illum procurare male gubernando, quam quantum creatur cladium & calamitatum ex ſeditionibus & factionibus quæ ad eum gubernaculis decutiendum ſuſcitantur. Nerones, Caligulæ, Domitiani, tres hi tyranni ſimul juncti, non tantum ſanguinis in Imperio profuderunt, non tot familias ſubverterunt, non tot ſtrages populorum ediderunt, quot unum bellum civile Syllæ & Marii, Cæſaris & Pompeji, qui diſſenſionibus ſuis totum orbem terrarum una quaſi ruina peſſundederunt. Exemplo ſint & arma in Regem Angliæ nuper à furioſis ac perditis civibus ſumpta, quæ univerſam illam inſulam, beatam ſub regibus ſuis, & luxu copiiſque omnibus adfluentem & florentem, ita hactenus ſeditionibus & diſcordiis inteſtinis deformarunt, ut numquam ſub ullo rege quamvis injuſte imperante tantum cruoris hauſtum ſit, tot familiæ deſolatæ, tot proceres extincti ſint, tanta populi conſternatio, ordinum omnium confuſio, pecuniarum publicarum diſſipatio, tam immanium tributorum exactio, acciderint, quæ omnia videmus ſub his accidiſſe, qui ſpecie libertatis diriſſimam ſervitutem populi cervicibus impoſuerunt. Nec dum malorum finis eſt. Manet illos vindicta divina ob execrabile parricidium in perſona Regis ſui commiſſum, quæ nec poterit contingere quin omnia iterum novis tumultibus quaſſentur & ima ſummis mutentur, quæ ſceleri eorum merito imputabuntur. Cum itaque ſalus populi ſuprema lex ſit, & natura, quæ vidit ſalvam eſſe non poſſe hominum

in

in unum corpus congregatorum communitatem ſine regimine, ne ipſi, quorum utilitati tale regimen proviſum eſt, ſuis manibus illud evertant & malum ſuo ſibi jumento arceſſant, hoc etiam ab humana mente videtur requirere, ut per eos potiſſimum, quorum incolumitati reges dati ſunt, defendantur & protegantur. Quamvis enim parum ſæpe æqui ſint & idonei, quia tamen mutatio etiam in melius non poteſt ſine plurimis & maximis malis contingere, & quia, ſi quid male agunt in paucos, id majoribus & in commune bonum redundantibus commodis ſæpe penſatur, ideo ferendi ſunt. Nam ut Pater naturalis quamvis aſperior ſit & iniquior atque etiam ſævior, non poteſt ſine ſcelere ſummo à natis tolli, ita eum qui vicem parentis publici gerit, licet moleſta & injuſta dominatione ſubjectos premat, ſine parricidii crimine fas non eſt occidi. Quippe ut pater non deſinit eſſe pater quamvis in liberos jus Patriæ poteſtatis ſeverius exerceat, ſic Rex qui imperium in ſubditos durius exercet, non perdit appellationem *Patris patriæ*, ut ait Iuſtinianus. Hunc ſenſum ita gentibus natura impreſſit ut nihil magis. Quod autē pluribus aut ferme omnibus gentibus in uſu & more poſitum eſt, id jus gentium conſtituit, immo etiam naturale, ſi tale jus ex principiis naturæ deſcendat, ut hoc ipſum inde originē trahere docuimus. Conſtat porro, longe plures nationes nunc & olim & ſemper ab orbis uſque conditi primordiis regium civitatis ſtatum probaſſe ac recepiſſe, quam aut optimatem aut popularem. Quinimmo antiquiſſimam hanc fuiſſe regiminis formam, immo vel primam. Siquidem primum hominem liquet etiam omnium ex ſe progenitorum primum regem fuiſſe, atque inde per totum Orientem patres familiarum, earun-

dem etiam reges audiviſſe. Inde & φύλαρχοι Arabum. Inde etiam, ut diximus, Iſraelitis per Moſen Deus præcepit, ut ſi quando regem ſibi conſtituerent, non alium ſumerent niſi qui de numero fratrum ſuorum eſſet. Sane & poſt mortem patrisfamilias in Aſia major ex fratribus regnum, ſive familiæ regimen, accipiebat. Hinc nominati πατριάρχαι in Veteri Teſtamento, id eſt ſtirpis ab uno auctore, quæ πατριὰ dicebatur, duces & principes. Ad hoc inſtar populi cæteri reges ſibi poſtea elegere. Si poteſtas eſt penes populum eligendi à quo regatur, ut contendunt qui minus æqui ſunt regiæ dominationi, id apparet melius eſſe quod pluribus probatur. Atqui certum eſt, vix milleſimam eſſe, immo vix senteſimam milleſimam toto orbe hominum partem reperiri, quæ aliam quam regiam agnoſcat dominationem. Excepta una aut altera Republica totus hodie Occidens cum Oriente, Septentrio cum Meridie, regali tenetur imperio. Vniverſa pene Europa, ne longius quod prope eſt, quæramus, regibus paret. Nec ſecus olim fuit. Trojani belli temporibus omnes ex tota Græcia principes ac duces qui ad Trojam profecti ſunt, ſuarum quique civitatum reges fuere. Summa imperii in exercitu qui ad excidium urbis prædictæ comparatus fuerat, Agamemnoni omnium conſenſu delata eſt; qui propterea *Rex Regum* appellatus eſt. Cum Hebræi regem ſibi dari à Propheta Samuele petierunt, totus tunc Oriens ſub regibus erat. Nam poſtularunt regem ſic ſibi habere licere, ut cæteræ gentes haberent. Regum porro omnium qui tunc nationibus imperabant, idem jus, eadem poteſtas fuit, in eo præcipue poſita ut judicarent & non judicarentur. Quod & diſertis verbis ibi teſtatus eſt Propheta dum jus re-

gum

gum deſcribit. Aperte quippe declarat, regem electum à populo, ſi in tyrannum degeneraret, vindictam de eo ac judicium aliunde non poſſe ſperari nec implorari niſi à Deo. Non eſt autem dubium quin à Samuele eo loco propoſita ſit populo vel duriſſima regendi ratio quæ poſſit metui ex dominatione in tyrannidem declinante. Non enim fieri poſſe, quin ex multis regibus, quos eſſent habituri per ſucceſſionem continuam natorum poſt patres regnantium, plerique in tyrannos eſſent evaſuri, & ea onera populo impoſituri quæ ibi percenſentur à Propheta. Clemens Alexandrinus & alii ſic interpretati ſunt. Αἰτοῦντι, inquit, τῷ λαῷ βασιλέα οὐ τὸν φιλάνθρωπον ὑπισχνεῖται κύριον, ἀλλά τινα αὐτοῖς αὐθάδη τύραννον. *Petenti regem populo non humanum pollicetur dominum, ſed quendam contumacem tyrannum.* Omnes tamen hic errarunt, non ſolum Clemens. Non enim poſcenti populo regem tyrannus à Deo promiſſus eſt ac datus, ſed denuntiatum illi à Propheta, multos exorituros in ſucceſſione Regum longa, qui jure regio, quale ibi deſcribitur, id eſt ſummo, uterentur, & maxime intenſo, adeo ut interdum pro rege tyrannum eſſent experturi. Sed ne talem quidem, ob ea quæ populo infligeret mala, ſub alio ſtaturum vindice & judice quam Deo ipſo. *Et clamabitis*, inquit Propheta, *in die illa à facie regis veſtri quem elegiſtis vobis.* Si aliam eis opem, quam à Deo paratam, Dei voluntate adverſus tyrannidem regis ſui poſitam, eamque legitimam, potuiſſet promittere, in hæc verba illam ſpondere videretur eis debuiſſe: *Tunc tentabitis regem quem elegiſtis, rejicere, & regno depellere, ſed fruſtra.* Ne quidem id tentare illis permittit quo jugum excutiant, ſed Deo relin-

relinqui vult vindictam de malo rege ſumendam. Et cum jus hoc eſſet, teſte Propheta, omnium regum qui eo tempore gentibus dominabantur, non alia conditione & Iudæis tunc datus eſt, ut ſupra multis probavimus. In Deuteronomio ſcriptum eſt à Moſe, ſimul atque ingreſſi eſſent terram ſanctam Iudæi, regem ſibi electuros ad inſtar vicinorum populorum. Eo tempore quo regem illi ſibi conſtitui petierunt, Regnum Ægypti potentiſſimum fuit ac florentiſſimum ſub Pharaonibus, & Iudææ maxime finitimum. Quo jure ac more illi regnarint, inſpiciendum, & an tyranni fuerint, ut omnes fuiſſe volunt illius temporis reges Enthuſiaſtæ iſti, quibus Tyrannorum appellatio hodie in Anglia jure optimo competit. Nam ſi tyranni non ſunt, nullos unquam hoc nomine merito notatos eſſe dixero, cum iſti crudelitatem & immanitatem omnium, qui unquam fuere, tyrannorum, factis ſuis longe ſupergreſſi ſint. Scribit Diodorus lib. 1. Bibliothecæ, Regibus Ægypti nihil agere permiſſum ſine lege. Omnibus ejus actionibus modum ac tempus lege præfinitum fuiſſe. Iuris dicendi tempus ei ſtatutum erat, deambulandi, lavandi, & cum uxore etiam concumbendi. Leges etiam fuere, quæ ei præſcribebant, quibus cibis veſci deberet, quibus abſtinere. Cui vivere non licuit ſicut voluit, tanquam æger ſub medici regula conſtitutus, ita ad normam legum rex ille quotidiani victus morem obſervare neceſſe habuit, ne in minimis quidem ſuæ poteſtati atque arbitrio relictus. Non judicium ferre de quoquam, non punire aliquem, non denique quicquam agere potuit, contra quam leges juberent. At de omnibus, quæ ageret, lex aliqua fuit quæ vel vetaret facere quod vellet, vel juberet exequi quod nollet.

nollet. Cum tot legibus obſtrictus & tam ſtrictis limitibus circumſcriptum ejus foret imperium, ſi tamen quaſi tenacis oris equus fræno rupto extra fines legibus poſitos evagaretur, & omnia pro libitu etiam contra leges ageret, an illi patiendum fuit aliquod ſupplicium à populo ob delicta & effrenatam licentiam infligendum? An in jus vocatus eſt? An ſacerdotes, qui proximam & ſecundam ab illo poteſtatem & auctoritatem tenebant, quique à conſiliis illi erant, & in omnibus judiciis adſidebant, judices in eum ſedere poterant, eumque damnare & capite plectere? Nihil minus. Et tamen, quod mirandum, populus ille levitatis nomine & animi ad ſeditiones proni ſemper male audiit. Sed nec impune Regibus ſuis eſſe voluerunt, qui ſe legibus ſolutos vellent. Quam pœnam igitur peccantibus impoſuerunt, aut quando? Quandiu vixere, quod male & contra leges feciſſent, tulere impunitum. Morte obita demum vindicabat ſe populus de rege malo, male ei dicendo, & memoriam ejus conviciis & contumeliis inceſſendo. Si juſte regnaſſet, & ex legum præſcripto, multa hominum millia funus ejus proſequebantur cum lacrimis, fletu, planctu, ac laudum celebratione, quibus defuncti memoriam condecorabant. Atque ibidem Diodorus, multos Ægypti reges, quod tyrannice imperaſſent, legitima & publica funeris pompa caruiſſe, populo non permittente ut cum funebri choragio ſepelirentur. Καὶ πολλοὶ, inquit, τῶν βασιλέων διὰ τὴν τοῦ πλήθους ἐναντίωσιν, ἀπεστερήθησαν τῆς ἐμφανοῦς καὶ νομίμου ταφῆς Nullum tamen regnum fuit quod plures reges habuerit, neque aliud quod diutius durarit, cum tamen nuſquam mentio extet ullius regis à populo per ſeditiones occiſi, aut in jus vocati vel damnati, cum vel tyrannos crudeliſſimos

mos & immaniſſimos, ut Buſiridem illum olim, & Cambyſem, poſtquam in poteſtatem Perſarum redacti ſunt, habuerint. De ſe dicebant illi, primo apud ſe Deos imperium tenuiſſe, deinde ſemideos, poſtea homines mortales regnum poſſediſſe. Vt priora de Diis & ſemideis fabuloſa ſunt, ita de illis etiam quę ſequuntur fides ſit penes Herodotum, qui tradit, cum apud Thebas eſſet Ægyptias, ſacerdotem Iovis ſibi in grandem aliquam cellam introducto oſtendiſſe coloſſos è ligno trecentos quadraginta unum, qui pro regum ſimulacris, eorumdemque Pontificum, ibi poſiti erant perpetua ſerie patribus natorum ſuccedentium. Quibus coloſſis ſubſcriptum fuerat, *Piromim* regnum accepiſſe à *Piromi*, id eſt, hominem mortalem ab homine mortali. Vox autem Πίρωμις, vel Ῥώμις ſine articulo, Ægyptiaca lingua ſonat hominem. Herodotus ea voce ſignificari tradit apud Ægyptios τὸν καλὸν κἀγαθὸν, quia nempe talis eſſe debet homo. In tot regum numero veriſimile eſt non omnes fuiſſe bonos, & tamen non interrupta ſerie ſucceſſionis per tot generationes de patre in filium ſubinde devolutum eſt imperium. Incredibilem quidem videri neceſſe eſt tot regum continuationem ſucceſſivam, quæ ſecundum eorum calculum colligeret ad decem millia annorum. Sed non aliud nos inde argumentum ducimus, quam quoſcunque & quotcunque reges habuere, nulli ex his bellum illos intuliſſe, nec quidquam vel publice vel privatim feciſſe quo è ſolio dejiceretur. Poſtea ſub Perſarum imperium redacti non minus alienigenis dominatoribus, qui per vim imperium invaſerant, fideles extitere, quam fuerant erga ſuos & legitimos principes. Deinde Macedonum regum jugum ſubierunt, id eſt, Ptolemæorum. Hos etiam patien-

patienter tulerunt, quamvis aliquot ex illis peſſime imperarint, ut ille qui Phyſconis cognomine fuit, & alter Epiphanes, quem ἐπιμανῆ ab inſania nuncuparunt pro Epiphane. Poſtremo à Romanis devicti, & in provinciæ formam Ægypto tranſlata, Auguſtalem præfectum accepere. Alexandria tunc Ægypti metropolis erat & ſedes olim Ptolemæorum, quæ puris Ægyptiis non habitabatur, ſed ex colluvie omnium gentium conflatum populum habebat, Græculorum, Iudæorum, Samaritanorum, Syrorum, Romanorum, & aliorum. Vnde efficiebatur, ut veterum morum nihil retinerent. Seditiones ſub medio Imperatorum Romanorum ævo ſæpe fecerunt, & præfectis ſuis diadema impoſuerunt, & Auguſtos crearunt. Ventoſi erant, factioſi, vani, rerum novarum cupidi, & quibus, ut ait Vopiſcus in Saturnino, *præſentia ſemper tempora cum enormi libertate diſplicebant.* Præterea more tunc tralatitio in Imperio Romano utebantur, quo rebelliones, paſſim ſolitæ uſurpari, quaſi licitæ videbantur. Temporibus antiquis longe aliter ſe res habuit, & eo præcipue ſæculo quo Iſraelitæ regem ſibi habere voluerunt, ut cæteræ gentes habebant. Aſſyrii tunc temporis imperium in Oriente obtinebant, quod ab Aſſyriis ad Medos tranſlatum eſt per Arbacem, à Medis ad Perſas per Cyrum. Omnium idem jus atque eadem poteſtas fuit in regno, nempe regium illud quale deſcribitur à Samuele, ſumma cum licentia, quodcunque libitum eſſet, faciendi conjunctum. Cum tamen populi nefas eſſe tum crederent regem ſuum hoc nomine repudiare quod illo jure abuteretur. Ab externis ut plurimum ea regna deſtructa ſunt, non ab indigenis, neque à ſubditis. Perſarum monumenta in eo diſſentiunt à Græcis, quod nulla Aſſy-

Aſſyriorum, Medorum, Perſarum, Parthorum diſtincta per gentium genera agnoſcunt imperia, ſed per varios ex una eademque ſtirpe principes, qui tyrannidem diverſis temporibus & in diverſis imperii locis arripuerunt. Magnum illud imperium à mari Caſpio uſque ad Perſicum extendebatur, innumeras gentes & populos complexum, nomine *Airan*. Cyrum illum, qui deſtruxit Medorum imperium, ſatrapam fuiſſe volunt regis; cujus vidua *Teman*, ea *Tomyris* eſt Græcorum; contra quam rebellavit Cyrus. Sed hæc non ſunt hujus loci. Perſæ cum imperium tenuerunt, quali jure regnarint, liquet ex Herodoto. Cum Cambyſes peſſimus Rex, & quem novum Nabuchodonoſorem Iudæi nuncuparunt, ſororis germanæ amore captus eſſet, eamque vellet in uxorem habere, interrogavit Regios, id eſt ſuos, Iudices, qui ipſi à conſiliis erant, ex populo ad hoc munus delecti, num aliqua lex eſſet apud Perſas quæ permitteret tale matrimonium. Cum illi negarent, Regi tamen ſuo gratificari in hoc amore vellent, dixere aliam ſe legem inveniſſe, qua liceret regi Perſarum facere, quicquid ipſi collibitum eſſet, ἄλλον μὲν τοι εὑρηκέναι νόμον, ἐξεῖναι ποιέειν τὸ ἂν βούληται. Artabanus Perſa in Themiſtoclis vita apud Plutarchum dicit, ex multis, quibus uterentur Perſæ, legibus, & quidem egregiis, nullam eſſe pulchriorem & meliorem illa, qua ſancitum fuerat, regem eſſe honorandum & adorandum, ut Dei cuncta ſervantis imaginem. Ἡμῖν δὲ τῶν πολλῶν ὄντων νόμων καὶ καλῶν, κάλλιστος οὗτός ἐστι, τὸ τιμᾶν τὸν βασιλέα καὶ προσκυνεῖν εἰκόνα τοῦ τὰ πάντα σώζοντος Θεοῦ. Non dicit, bonum eſſe factum, bonum tantum regem colere, ſed qualemcunque. Nam, ut Claudianus cecinit de Perſis, *quamvis crude-*

crudelibus æque parebant Dominis. Otades Perſa in oratione ſua apud Herodotum, quam ſententiæ loco dixit de optimo Reipublicæ ſtatu, Monarchicum definit ſtatum eſſe, cui licet impune facere, quod lubet. Μοναρχίην ᾗ ἔξεστιν ἀνευθύνῳ ποιεῖν τὰ βούλεται. In jure ejus deſcribendo eadem prope ſcribit quæ Samuel de regis poteſtate cum Iſraelitæ dari ſibi Regem petierunt. Τὰ δὲ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων, νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ βιάζεται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. *Vt ad ea quæ maxime gravia ſunt, dicenda ingrediar, leges patrias abrogat, mulieres violat, & condemnat inauditos.* Rex apud eos non mutabatur niſi morte, ut ait Iuſtinus, nempe naturali. Cum Perſæ Medis ſucceſſerint, & Medi Aſſyriis, qui eo tempore dominabantur quo regem Iſraelitæ ſibi conſtituerunt ad inſtar aliarum gentium, apparet non alio jure hos regnaſſe quam illos. Homerus circa illa ipſa tempora ſecundum quorundam opinionem vivebat. Quale jus Regum eſſet qui in Græcię civitatibus ſummam poteſtatem tunc obtinebant, ipſe ſatis declaravit, cum dixit, *Reges à Iove eſſe, & illos regnare quibus dederit id Iuppiter Saturni filius.* Quod à Deo perhibet eſſe conſtitutos, ex eo arguitur non poſſe alium quam Deum habere judicem, qui eos conſtituit. Ejuſdem quippe eſſe, deſtituere quem conſtat conſtituiſſe, moris ac juris eſt indubitati. Idem Homerus perpetuo ferme epitheto Θείους βασιλῆας, *divinos Reges*, & διοτρεφεῖς, *à Iove educatos*, appellat. Philippus dixit, regem, cum homo ſit mortalis, ἐξουσίαν ἰσόθεον accepiſſe, *poteſtatem divinæ parem.* Diotogenes Pythagoreus, in lib. de Regno, ſcripſit, ut ſe Deus habet ad mundum univerſum, ita regem ſe habere ad rempublicam cui præeſt. Ἔχει δὲ καὶ ὡς θεὸς ποτὶ κόσμον, βασιλεὺς ποτὶ πόλιν, καὶ ὡς πό-

n & Poetarum & auctorum Græ-
umq; teſtimoniis adſtruereliceret,
us egeret, quæ tot rationibus con-
tatem certe nullis legibus,nullis ju-
m in Grçcia reges obtinuiſſe,vel u-
oteſt docere,qui inTragœdia *Sup-*
givorum ἀκρίτον πρύτανιν vocat,
rectorem. Inachidæ tum regna-
unc mutatio intercedebat qua de
io fieret populare,aut optimatum,
ea contingebat defectu ſtirpis re-
iæ dominantis. Sic ſub illud ipſum
iorum regum imperium defecit,
nongentos ſexaginta duos ſtete-
in Carnios Sacerdotes poteſtate.
interitum Athenienſes reges ha-
, & Magiſtratus eorum loco ha-
adminiſtrandæ Reipublicæ. Sa-
n eſt ſemen regiæ ſtirpis in hære-
tum ad populum poteſtas redit,
poſtilla vel alii imperium ſimi-
in aliam formam id mutare. Sæ-
ilia in familiam regna tranſeunt,
ant, aut de urbe in urbem trans-
egno Argivorum finito tranſla-
Mycenas, unde fuit Agamem-
ſtinus. Bello ſæpius deſtrueban-
ienigenis hoſtibus. Non longe
iamidarum dominatus extinctus
æ raptum ab univerſæ Græciæ
rojanos ſuſcepto. Eodem ſane
cauſa familia Erechthidarum,
enis per annos plus minus qua-
averant, imperio excidit, id-
us tranſiit. Nam cum Thymœ-
anthus Bœotius provocaſſet, &
Thymœ-

πόλις ποτὶ κόσμον, βασιλεὺς ποτὶ θεόν. Civitatem quippe, ex multis & diverſis rebus compoſitam, mundi ſtructuram & concentum imitari, regemque, cum imperium gerat nulli obnoxium, & lex ſit animata, Dei effigiem inter homines exhibere. *Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρχὰν ἔχων ἀνυπεύθυνον, καὶ αὐτὸς ὢν νόμος ἔμψυχος, θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεσχημάτισται.* Idem paulo poſt ſcribit, Deum regi principatum dediſſe, *ᾧ δέδωκεν ὁ θεὸς αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν*, *Cui Deus dedit ſuum ipſius principatum.* Plane intelligit, Dei vices in terris regem gerere & commiſſum ab eo imperium gubernare. Ibidem præclare dicit, *Deum natura primum eſſe regem & principem; regem vero mortalem, creatione & imitatione. Deum in univerſum mundum poteſtatem habere; regem in terra.* *Θεὸς γὰρ φύσει ἐντὶ καὶ πρᾶτος βασιλεὺς καὶ δυνάστας, ὁ δὲ γενέσει καὶ μιμήσει. Ὁ μὲν ἐν τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ, ὁ δὲ ἐπὶ γᾶς.* Ecphantas, Pythagoricus alius, in libro ejuſdem argumenti, ubi de regno tractabat & regis officio in terra & inter mortales, docet, *Optimam quidem natura rem eſſe hominem, maxime vero divinam regem. Eum meliori conditione eſſe præditum quam cæteros homines. Et, quamvis corpore ſit ſimilis reliquis, utpote ex eadem materia creatus. ab optimo tamen artifice eſſe productum; ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν, ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ. Qui eum fabricavit ad ſuum ipſius exemplar.* Subjicit continuo, *Regem ſingulare quoddam & unicum eſſe opus, utpote, qui ſit imago τοῦ ἀνωτέρω βασιλέως, Cœleſtis Regis.* Idem, *αὐταρχίαν*, quæ regit ſe ipſam, & regitur à nemine, Dei primum eſſe propriam, deinde & Regis. *Ὅπερ ἐντὶ μὲν τῶ θεῶ, ἐντὶ δὲ καὶ βασιλεῖ. αὐτῶ μὲν ἀρχὰν. ἀφ' οὗπερ καὶ αὐτάρκης καλεῖται, ἄρχεσθαι δὲ ὑπ' οὐδενός.* Ferendos autem reges eſſe, etiam injuſte imperantes, etiam injuſta jubentes, pluribus

Philoſophorum & Poetarum & auctorum Græcorum Latinorumq; teſtimoniis adſtruere liceret, ſi res iſta teſtibus egeret, quæ tot rationibus confirmatur. Poteſtatem certe nullis legibus, nullis judiciis obnoxiam in Grȩcia reges obtinuiſſe, vel unus Æſchylus poteſt docere, qui in Tragœdia *Supplices* regem Argivorum ἄκριτον πρύτανιν vocat, *non judicabilem rectorem.* Inachidæ tum regnabant. Si quæ tunc mutatio intercedebat qua de ſingulari imperio fieret populare, aut optimatum, ut plurimum ea contingebat defectu ſtirpis regiæ, ſive familiæ dominantis. Sic ſub illud ipſum tempus Sicyoniorum regum imperium defecit, quod per annos nongentos ſexaginta duos ſteterat, tranſlata in Carnios Sacerdotes poteſtate. Ita poſt Codri interitum Athenienſes reges habere deſtiterunt, & Magiſtratus eorum loco habere cœperunt adminiſtrandæ Reipublicæ. Sane ubi extinctum eſt ſemen regiæ ſtirpis in hæreditariis regnis, tum ad populum poteſtas redit, cui liberum eſt poſtilla vel alii imperium ſimile deferre, vel in aliam formam id mutare. Sæpe itaque de familia in familiam regna tranſeunt, aut omnino ceſſant, aut de urbe in urbem transferuntur. Sic regno Argivorum finito tranſlata eſt poteſtas Mycenas, unde fuit Agamemnon, ut ait Auguſtinus. Bello ſæpius deſtruebantur regna ab alienigenis hoſtibus. Non longe ab illa ætate Priamidarum dominatus extinctus eſt bello ob Helenæ raptum ab univerſæ Græciæ Principibus in Trojanos ſuſcepto. Eodem ſane tempore ex alia cauſa familia Erechthidarum, qui Atticis Athenis per annos plus minus quadringentos regnaverant, imperio excidit, idquè ad aliud genus tranſiit. Nam cum Thymœten ad pugnam Xanthus Bœotius provocaſſet, &

Thymœ-

Thymœtes recuſaret, Melanthus Pylienſis Andropompi filius ſingulare illud certamen contra Xanthum ſuſcepit & ex eo regnum meruit. Non opus eſt per ſingula regna currere, nec omnes mutationum cauſas quæ ſtatum regiminis in aliam formam converterunt, enumerare. Satis eſt ex communi omnium gentium ſententia id jus regibus adſtruere, contra quod ſi quis faciat, rem juſtam non feciſſe judicetur unanimi cunctorum populorum conſenſu. Turpiſſima quæque factu facinora, & quæ talia omnium opinione exiſtimantur, ſæpe nihilominus fieri & à multis videmus, ſæpius etiam vindicari in auctores ſuos, quæ tametſi & bene nonnullis ſuccedunt, atque impunita abeunt, non propterea licita eſſe & recte facta dicendum. Minuta Græciæ regna relinquamus, & ad Romanos veniamus, quorum cum maxime potens & latiſſime patens fuerit imperium, plurimaſque mutationes paſſi ſint, de regno in Rempublicam, de ſtatu populari in ſingularem, an aliam quam Ægyptii, Perſæ, Iudæi, Græci de Monarchicæ dominationis jure & poteſtate ſententiam habuerint, conſideremus. Graviſſimus eorum Hiſtoricus, & qui æquis adhuc legibus floreret & ſua libertate frueretur Reſpublica, vixit ac ſcripſit, *Impune quidvis facere, id eſſe Regem eſſe* dixit. Tacitus, qui ſub Imperio unius floruit, non dubitavit ita ſcribere: *Principi ſummum rerum arbitrium dii dederunt, ſubditis obſequii gloria relicta eſt*. Primus eorum principum qui ſtatum liberum civitatis in Monarchicum convertit, Dictaturæ perpetuæ nomine & titulo imperium ſibi arripuit. Notum eſt porro Romanæ hiſtoriæ peritis Dictaturam fuiſſe ἀρχὴν ἀνυπεύθυνον, quæ nullis legibus teneretur & omnibus ſoluta eſſet. Initio urbis conditæ talem &

reges

reges habuere poteſtatem à primo Romulo. Nam Romulus, ut ait Tacitus, *nobis, ut libitum, imperaverat. Et conſtat*, ut ſcriptum Pomponio, *initio civitatis reges omnem poteſtatem habuiſſe.* Sane cum populum ſibi ipſe fecerit & ſe ipſum regem populi, non potuit niſi ſummam & mere regiam in eum habere poteſtatem. Qui ſucceſſere illi in regno, par imperium quoque habuiſſe veriſimile eſt, quamvis de jure ſuo fortaſſis aliqui remiſerint, leges ferendo quibus obligati ſe voluerint. Quod & ipſum ſummæ poteſtatis argumentum eſt. Majus quippe imperium haberi debet quod quis volens in ſemet ipſum ſtatuit quam quod in alios exercet. Sic enim melius aliis imperat qui ipſe ſibi primum. Vt enim optime dictum eſt veteri Philoſopho, *Non cadentis eſt currere, nec incompoſiti velle alios componere; ita nec ejus qui vitiis ſuis indulgeat & pareat, aliorum vitia pro imperio corrigere.* Non ego ſane crediderim, minus potuiſſe in regno Servium Tullium quam Romulum, quamvis hic *ſancitor legum fuerit quibus etiam Reges obtemperarent*, ut ait idem Tacitus. Nam qui legem ſanxit, poteſt eam abrogare. Cum boni autem Principis officium ſit recta ſibi imperare non minus quam ſubditis, utrumque libere agit, & poteſt neutrum facere impune, quatenus legibus ipſe ſolutus eſt, tam *cogentibus* quam *dirigentibus*, ut loquuntur. Non illis quippe aſſenſum commodare poſſum qui legibus tantum eum ſolutum eſſe volunt, quibus cogatur, cum nullæ ſint omnino quibus teneatur. Sane tam ab iis quæ jubent quam quæ vetant, liber eſt. Dio libro LIII. *Λέλυνται γάρ τοι τῶν νόμων, ὡς αὐτὰ τὰ Λατινικὰ ῥήματα λέγει, τουτέστι ἐλεύθεροι ἀπὸ πάσης ἀναγκαίας νομίσεως εἰσι, καὶ οὐδενὶ τῶν γεγραμμένων ἐνέχονται. Soluti ſunt legibus, ut ipſa Latina vo-*

cabula ſignificant, hoc eſt liberi ſunt ab omni legum coactione, nec ulla ſcripta lege tenentur. Nomen Græcum αὐτοκράτορ⊗ eam poteſtatem legibus nullis obnoxiam denotat, quod, ut ait idem Dio, Romani Imperatores receperunt πρὸς δήλωσιν τῆς αὐτοτελοῦς σφῶν ἐξουσίας, ad demonſtrandam abſolutam ſuam ſummamque & independentem, ut ita loquar, poteſtatem. Hæc illi dat non ſolum κατὰ τοὺς νόμους imperare, ſed etiam καὶ τῶν νόμων ἄρχειν, id eſt ſupra leges eſſe, ut loquitur Plutarchus. Juſtinianus Novella cv, ubi ab iis quæ in Conſulibus ſtatuerat, Imperatoris fortunam excipiendam pronuntiat, ἧ γε καὶ αὐτοὺς ὁ Θεὸς τοὺς νόμους ὑποτέθεικε, νόμον αὐτὸν ἔμψυχον καταπέμψας ἀνθρώποις, *Cui & ipſas leges Deus ſubjecit, legem animatam mittens hominibus.* Quæ cum ita ſint, boni tamen eſt principis ſemet ipſum legibus ſubjicere, & ſecundum leges quas ipſe poſuit vivere. Inde illa ex reſcripto Severi & Antonini Inſtitutorum lib. II. Tit. XVII. *Licet legibus ſoluti ſimus, attamen legibus vivimus.* Cæterum hic quæſtio non eſt, quid regem bonum facere oporteat, ſed quid facere poſſit ex jure quod illi dat ſumma poteſtas. Quod jus deſcribitur I Sam. cap. VIII. ut jam ſupra notavimus. Inde Plinius in panegyrico ad bonum Principem Trajanum, *in Roſtris ſimili religione ipſe te legibus ſubjeciſti, Cæſar, legibus, quas nemo principi ſcripſit, ſed nihil amplius vis tibi licere quam nobis.* Hoc vero ipſum quod ſe legibus ſponte ſua ſubjicit princeps, cum à voluntate ejus id pendeat, ad illud ſemper redeundum eſt quo jus ſupremæ poteſtatis in rege denotatur, *ſi velit, poſſe; ſi nolit, non facere id quoque poſſe;* & proinde vere legibus ſolutum eſſe tam jubentibus quam vetantibus. Dio: Αὐτοτελὴς ὄντως & αὐτοκράτωρ καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν νόμων, πάντα τε οἷα βούλοιτο

ποι-

ποιῇ, καὶ πάνθ' ὅσα μὴ βούλοιτο μὴ πράττῃ. *Revera ſolus per ſe omnia perficiens, ſuique & legum imperium habens, quæcunque velit faciat, & quæ non velit non faciat.* Sic poſito & confirmato jure regis, quale habuerunt priores Romanorum reges & poſteriores eorundem Imperatores, qui quamvis regis appellatione abſtinuerint, veri tamen reges erant, & ſic paſſim à Græcis auctoribus βασιλεῖς vocati ſunt, quid inde conſequatur, manifeſtum eſt. Nempe, ex eo quod ſupra leges eſſent & quod quidquid ſtatuiſſent, legis vigorem haberet, ut eſt in leg. 1. D. de Conſtitut. Principum; non poſſe ulla lege ad faciendum quod nollent, cogi, nec ullis legibus ſcriptis propter aliquod male factum reos fieri vel puniri. Hæc regula eſt quę in omnib. regnis & de omnibus regibus quibus ex vero nomen hoc datum fuit, ſancita eſt, apud Aſſyrios, Medos, Perſas, Ægyptios, Iudæos, Græcos, Romanos. Vt autem ſapientis eſt & viri probi regulæ inſtitutum cuſtodire, improborum vero & inſipientium eam violare; ſi quid contra regulam ſæpius & à pluribus factum eſt, non impedit ne veritas regulæ maneat & juſtitia. Multa ſunt quæ ad amuſſim & normam exigi non poſſunt, nec deſinit tamen norma aut amuſſis eſſe recta. Quoties populi in legem committunt quæ reges ſacroſanctos eſſe voluit, quæque *Patres Patriæ* eos vocandos ſtatuit, quamvis ſeverius imperent & non legibus vivant, non ex populorum vitio lex contraria ſancienda eſt illi legi quæ jure naturali & gentium introducta eſt, quamque omnes gentes bene moratæ & conſtitutæ ſemper obſervarunt. Alioquin ex multitudine adulterorum, homicidarum, furum & falſorum teſtium, leges quæ adulterium, furtum, falſum teſtimonium prohibent & plectunt, viderentur

rentur abrogandæ, atque ipſa Decalogi præcepta moralia tollenda. Inter leges ſenſu communi hominum adprobatas, & unanimi conſenſu gentium receptas, ea fuit maxime illuſtris & maximi momenti, quatenus ad communem humani generis utilitatem una unice pertinet, atque ut talis, ex juris naturalis principiis petita & hauſta videtur, quæ regum conſervationem ſpectat. Non tamen eodem modo ab omnibus obſervata eſt populis, quamvis inter omnes conſtaret eſſe unam ex omnibus præcipua religione cuſtodiendam. Sed prout melius moratæ & magis piæ, aut ſanioris ſanctiorisque religionis ſenſu imbutæ gentes fuere, ita majore obſervantia eam coluerunt. Quod idem de aliis legibus, quæ ex naturalibus deductæ ſunt fontibus, licet dicere: Nempe illas à nationibus, quæ naturæ humanæ, id eſt rationali, magis convenienter vixerunt, exactius & ſtrictius eſſe ſervatas. Inter gentes quæ regibus ſuis colendis maxime fideles fuere, Ægyptiacam poeta nominat, Lydiam & Parthicam, quia tunc Parthi imperabant in Oriente. Alioquin idem fuit de Aſſyriis, Medis & Perſis, qui idem imperium Orientis tenuere ſuis temporibus. Ferociores & incultiores gentes hac in parte ſæpius peccaſſe comperiuntur. Hiſtoria Scotica in regum ſuorum albo quinquaginta exhibet, aut expulſos, aut incarceratos, aut necatos, quoſdam etiam in publico capitali ſupplicio affectos. Angli à Gulielmo Conquæſtore tres numerant in carcere occiſos, Eduardum II. Richardum II. & Henricum VI. Enimvero quorum populorum purior fuit religio, moreſque caſtiores ac ſanctiores, eos etiam reverentiores exſtitiſſe regum ſuorum & magiſtratuum cultores conſtat, ut Judæos & Chriſtianos. Nam ex reli-
gionis

gionis ſuæ præceptis hanc regulam habuere, qua regibus malis & bonis ex æquo parere jubebantur. Chriſtiani vero in ea regula obſervanda majorem diligentiam & fidem adhibuerunt quam Iudæi, quia meliores ſe ac fideliores divinorum præceptorum obſervatores ſemper jam olim præbuerunt; & quia hoc præceptum ſtudioſius ipſis ac ſæpius inculcatum & infixum ab Apoſtolis fuit. Qui in cæteris legibus & moralibus præceptis, diviniſque mandatis ſeſe morigeros magis & magis religioſos oſtenderunt, haud mirum eſt ſi & in hoc ipſo regulæ ſe tenaciores præbuere. Sæpe & imperii latius patentis magnitudo in cauſa fuit ut pronius peccaretur à populis contra hanc legem. Exemplo ſint duo quæ omnium ampliſſima extitere, Aſſyrium & Romanum. De quibus Auguſtin. lib. XVIII. de Civitate Dei cap. II. *Duo regna cernimus longe cæteris proveniſſe clariora, Aſſyriorum primum, deinde Romanorum, ut temporibus ita locis inter ſe ordinata & diſtincta. Nam quomodo illud prius, hoc poſterius, eo modo illud in Oriente, hoc in Occidente ſurrexit.* Hæc duo regna maximas mutationes & frequentiſſimas paſſa ſunt, partim ex ſeditionibus & bellis inteſtinis, partim ab externis armis. Nec mirum. Immo magis mirum foret ſi in eodem ſtatu pacis & tranquillitatis ſub iiſdem ſemper dominis manſiſſent. Immania & vaſta corpora, in plurima membra, & ipſa per ſe magna diviſa, motibus & morbis, tam externis quam internis, magis obnoxia ſunt quam exigua. Cum in diffuſi & extenti ſpatii ditione in plures Satrapias & præfecturas diſtincta, omnia non poſſit per ſe Rex ſolus adminiſtrare, cogitur partes regni regendas pręſidibus & rectoribus mandare, eſt ubi & exercitus numeroſos ad tuendum limitem ipſis committere. Vnde ambitio

bitio præfectorum qui ſe tam potentes vident, & in locis à comitatu & aula principis remotis poſitos, ſæpiſſime ea occaſione utitur ad rebellandum. Ex qua re non raro unum regnum plura ſolet regna parere, cum aut pueritia principis dominantis, aut inertia, aut odio adducti ii qui rebus novis ſtudent, tyrannidem affectant, & factionis qua ſibi principatum parare conantur, haud paucos ſocios conſcioſq; reperiunt. Rebellionem certe adornantibus numquam deſunt adjutores, ubi cauſa aliqua odii vel invidię in eum qui dominatur, arceſſi poteſt, vel quando multum poſſe creditur is qui id ſe velle oſtendit. Quod, ut dixi, in regnis plurimas & late diffuſas ditiones occupantibus ſæpe uſu venit, quia occaſiones majores & crebriores ad hoc conandum inde oriuntur. Niſi occurrant, interdum & manu fiunt. Cyrum illum veterem, Satrapam fuiſſe tradunt regis Perſarum Annales Perſici, qui primus contra viduam ejus Tomyrin arma ſumpſit. Arbaces Medus ab Aſſyriis ad Medos imperium tranſtulit, Nino occiſo, ob effœminatum corporis cultum, & regundis viris parum idoneum muliebrem animum. In Romano Imperio non ſolum quando ab uno regi cœpit, talia multa evenere, ſed etiam cum populus rerum ſummam teneret, plurimæ & maximæ ſeditiones civium ad perniciem ſtatus publici graſſatæ ſunt. Amplitudo imperii hoc fecit, factiones plures nobilium & optimatum contra populum, ac populi frequentes ſeceſſiones ab optimatibus ſuſcitando. Vbi ſub unius poteſtatẽ redactum eſt, ea cauſa quam attuli, ſæpe regnantes gubernaculo excuſſit, tumultuantibus exercitibus, ac tumultus eos concitantibus ducibus, imperandi ſcilicet cupidine, præcipue qui provincias regebant tam multas ſimul ac magnas, ut quæ jam regna

ſunt

ſunt potentiſſima, eo tempore unius præſidis vel rectoris adminiſtrationi ceſſerint. Nullum hodie in orbe terrarum qui notus eſt, amplius ac majus imperium cernitur quam eſt Turcicum. Nullum etiam videre eſt quod tot mutationes in perſonis dominantium ſoleat experiri. Regni moles in cauſa eſt, & copiarum militarium quæ ad tuendum Imperatorem & regnum conſervandum comparatæ ſunt, multitudo. Vt ſanguis qui in corpore vitam retinet, ſi nimis abundet, ſæpe & in perniciem ejus exſuperat cujus ad ſalutem venis infuſus eſt. Non raro tamen & in parvis regnorũ corporibus hi exceſſus nati ſunt. Nondum pomœrium urbis ſuę egreſſa erat Romana potentia, cum regem bene de ſe meritum & primum Senatus interfecit, ab ipſo conſtitutus. Adeo autem non pro recte facto hoc jactavit, ut contra omnibus modis celatam hanc necem voluerit: cujus ut invidiam à ſe amoliretur, finxerunt ſceleris conſcii in cælum raptum à Iove fuiſſe. Subornarunt è corpore ſuo Proculum quendam, qui populo perſuaderet viſum à ſe Romulum auguſtiore forma quam humana ſit, & ipſis mandare ut ſe pro Deo acciperent colerentque. Quirinum ſe in cælo vocari. Sic illi tum regem ſuſtulerunt ut regnum in ſtatu ſuo conſervarent. Poſtea utrũnq; ſimul abolitum voluere. Sed quomodo aut qua cauſa, aut qualem regem regno ſimul exuerunt, regnumque ipſius in aliam ſtatus formam mutarunt? Importuna hominis ſuperbi dominatione offenſi, ferre eum diutius non potuerunt. Cum enim impotenter ſe gereret & crudeliter, omnes in odium ſui adduxit: quod adauctum eſt expugnata nocturno ſtupro Lucretię pudicitia ab ejus filio Sextio. Pręterea ſi omnia quærantur, ne legitimum quidem eum Romanorum à quibus expulſus eſt, regem

fuiſſe conſtat. Sed quomodo ejecerunt? An in jus vocarunt? An capitis cauſam dicere coegerunt coram Senatu? An occiderunt? Nequaquam. Portas venienti clauſerunt, cum ingreſſum urbem capere potuiſſent, & capto ſecuri caput amputare. Deſtituerunt eum, agrum ejus Marti ſuo conſecrarunt. Ita illi gentiles regem tractarunt, qui vi regnum occuparat, qui ſuperbe & crudeliter imperabat. Chriſtiani novitii Angliæ & Reformatæ religionis reformatores Regem ſuum, legitimum, bonum, pium, clementem, non adulterum, non homicidam, pro nefas! infando & infami ſupplicio, per carnificem, publico ſpectaculo, medio die, cervicibus ſecuri defectis ſuſtulerunt, per multas tractum prius mortes, metu mortis ſæpius gladio vel alio genere intentatæ excruciatum, ad ſupplicium ductum per ea loca quæ plurimum vivus amaverat, per Aulæ ſuæ membra picturis egregiis & magnifici operis aulæis exornata. Ne quid deeſſet ad mortis infamiam, ſtipitem ipſum cui caput decollandum carnificis ſecuri imponere debuit, humiliorem & depreſſiorem ſtatui curaverunt quam reliquis noxiis poni ſoleret, ut ſic proſtrato non ingeniculato cervix abſcinderetur, quo major ſcilicet morientis eſſet ignominia. Redeamus ad Romanos. Cum Rempublicam præ Regno maluiſſent, quas non ibi pœnas mutati ſtatus poſtea pependerunt? Rem quidem ſuam & imperium longe lateque dilatarunt, ſed inteſtinis domeſticiſque diſcordiis tam ſæpe tam diu conflictati ſunt, ut dici poſſit hæc ſupplicia hauſiſſe ob reges ſuos olim interemptos & ejectos. Quid tandem? Per infinitam ſanguinis civium vim effuſam, per ſubverſionem fortunarum & bonorum ſuorum, per tot Reipublicæ vulnera, per ipſius tandem generale excidium, ad id

quod

quod tanto animo repudiarant, recidere coacti ſunt, ut iterum reges acciperent. Nec prius hoc bono eis frui datum eſt, quam mala extrema paſſi ſint ſub Cinnis, Mariis, Syllis, aliiſque publicis hoſtibus & patriæ teterrimis peſtibus. Tandem Cæſar rerum potitus eſt, poſt non minores Reipublicæ clades & calamitates ab eo illatas quam illi priores inflixerant. Sic ille rex factus non nomine ſed re, non diu regnum tenuit, ſed in Senatu, à conjuratis nobilibus & libertatis cupidioribus quam par eſſet, occiſus eſt. Nec ſic tamen ea cæde libertas quam tanto ambitu petierant, recuperata eſt, ſed majus inde conflatum incendium, quo iterum publica res conflagravit, Deo manifeſtis indiciis teſtante non ſibi placuiſſe quod in perſona Cæſaris commiſſum fuiſſet parricidium. Intra annum quippe vertentem multi eorum qui in caput ejus conſpiraverant, parricidii pœnas ſanguine ſuo luerunt. Nemo certe percuſſorum ejus, Suetonio teſte, *triennio amplius ſupervixit, neque ſua morte defunctus eſt. Damnati omnes alius alio caſu periere, pars naufragio, pars prælio, nonnulli ſemet eodem illo pugione quo Cæſarem violaverant, interemerunt.* Quanto ſceleratius & majus aggreſſi ſunt nefas qui Carolum Angliæ Regem parricidaliter obtruncarunt, tanto citius ſceleris ſui pœnam merentes expenſuros eſſe, debemus ſperare. Illi tyrannum germanum, libertatis oppreſſorem, reique publicæ uſurpatorem à ſe interemptum gloriabantur. Iſti quo titulo tam immane facinus à ſe admiſſum poſſunt defendere; qui Regem ſuum hæreditarium, regni paterni poſſeſſorem legitimum, hoc ſolo noxium quod nimis bonus eſſet, non illo affecerunt ſupplicio quo tyranni ſolent mactari, ſed eo quo latrones & proditionis rei damnari

nari conſueverunt. Cum de ſupremi numinis juſtitia dubitare nequeamus, tanto ſpem majorem concipere fas eſt, exorituros eſſe aliquos Harmodios, & Thraſibulos, qui cæde quadraginta horum tyrannorum infandum crimen expient ſanguine impio, & ſanctis Manibus optimi Regis parentent. Cæſari ſic interfecto nefaria eorum conſpiratione, quos omnes ipſe multis beneficiis devinxerat, quorum etiam pleroſque in tutoribus filii ſui, ſi quis ſibi naſceretur, teſtamento nominaverat, ſolida columna viginti pedum in foro poſita eſt, & inſcriptio, PARENTI PATRIÆ. Quanto magis hoc honore & elogio dignus Carolus, qui populi ingrati tantum amorem & tale ſtudium, non ſolum tota vita ſed etiam in ipſa morte teſtatus eſt? Sæpe ſolitum ferunt Cæſarem dicere, non tam ſua quam Reipublicæ intereſſe uti ſalvus eſſet. Rempublicam quippe ſi quid ſibi eveniret neque quietam fore, & aliquanto deteriore conditione civilia bella ſubituram. Quanto juſtius hoc de ſe deque regni ſui ſtatu potuit ominari Carolus, cum jam longe deteriore conditione eſſe videamus poſt obitum ejus miſerabilem Angliam quam vivente ipſo ac regnante fuerat? Curiam in qua Cæſar occiſus eſt, obſtrui placuit, Iduſque Martias parricidium nominari, ac ne unquam eo die Senatus ageretur. Quantum intereſt inter cruentam mortem Cæſaris Romani & Caroli Angli fatum infame, quis non videt? Si hoc quæratur quis eorum majori jure occiſus ſit, Carolus nullo crimine cecidit, Cæſar illo maxime, quo tyrannos perire ſemper fas & jus fuit antiquitate judice quæ legem meliorem non noverat. Chriſtiani quanto melius eruditi, qui vel tyrannis eo ipſo tempore regnantibus, ſuiſq; perſecutoribus, manus inferre nefas judicabant, & inter

inter vetita, immo inter ſcelera, hoc habebant! Deo quippe ita placitum ſciebant, qui reges malos & tyrannos ipſe ſæpe conſtituere ſolet in pœnam populi qui tales habere meruit. Si mors Cæſaris vindicata eſt qui talis fuit, an Caroli ſecuris, qui tantum ab ejus tyrannide titulo & factis abfuit, impunita manere debet? Pergamus ad cæteros Romani Imperii inſeſſores, Cæſariſque ſucceſſores qui morte non ſicca gubernaculum ſibi extorqueri viderunt. Sic eorum vita omnibus vitiis inquinata, ſic tyrannica adminiſtratio id mereri viſa eſt, ut tamen iis qui fecerunt nec impune fuerit, nec in laudem ceſſerit factum; cum Nerones & Caligulas & Vitellios & Domitianos interficerent. Regula ſemper etiam tunc in animis hominum inviolata manſit, quæ violari Regem non patitur, & quæ tyrannorum titulo donat eos ipſos, qui contra tyrannum arma ſumpſerunt. Quis impurior Gallieno Imperatore fuit? Quis ex omni vitiorum colluvie Princeps magis concretus? Non dubitarunt tamen auctores Romani, qui vitam ejus in literas miſerunt, tyrannorum elogio impertiri, quicunque ſub ejus imperio rebellarunt. Trebellius Pollio peculiari libello omnium eorum nomina & geſta complexus eſt, quoſque adeo, quia totidem fuerant, triginta Tyrannos nuncupavit. *Triginta*, inquit, *Tyranni occupato Valeriano magnis belli Perſici neceſſitatibus extiterunt, quum Gallienum non ſolum viri, ſed etiam mulieres contemptui haberent.* In illo tamen tyrannorum numero conſtat multos fuiſſe qui boni fuerint & bene imperaverint, cum ipſe legitimus princeps, contra quem illi tyrannidem arripuerant, nequiſſimè ageret. Quicunque enim ad imperium proſiliebat non jure, quamvis juſte regnaret, tyrannū eum vocari tū mos fuit, quamvis

melius imperaret illis ipſis qui pro legitimis habebantur dominis. Plerique illorum ab iiſdem militibus à quibus purpura amicti fuerant, interempti ſunt. Sic ſæpe etiam conſtat trucidatos & qui imperium juſto titulo tenuerunt. Nemo tamen umquam *Iuſtitiam* vocavit illud factum quo ſublati ſunt, multo minus Iuſtitię tribunal aliquod conſtitutum fuiſſe legimus ad malos principes damnandos & capite plectendos. Si qui hoſtes à Senatu aliquando judicati ſunt, ut de Nerone legimus, factio id fecit, non jus, & vis potentior majorq; eorum qui in eum conſpiraverant. Senatus tunc in partibus erat, & cum fortiori parti faveret, pronum illi fuit in gratiam victoris, hoſtem pronuntiare publicum qui pro victo & deſtituto habebatur. Ita Galbam ex ſuo corpore Senatus ille qui Neronem condemnavit, ad imperiũ promovit, ab exercitu prius conſalutatum Imperatorem, quo tempore ipſe legatum ſe Senatus ac populi profeſſus eſt. Senatum nemo neſcit ſub Imperatoribus togatorum mancipiorum conſeſſum fuiſſe, qui ſemper, in ſeditionibus & factionibus principum & exercituum, ei parti quam prævalere acceperant, ſe totos dabant atque addicebant: ut tunc fecere Romani, qui audito Galbam deſciviſſe à Nerone, omnes in verba ejus jurarunt. Anglicani Prophetæ qui urgent hoc exemplum Neronis à Senatu hoſtis judicati & more majorum plectendi, ut ſimile eſſe doceant cum ea ſcelerata ac nefaria condemnatione qua regem Carolum affecerunt, dent nobis Senatum qualis tum fuit Romanus, dent Regẽ condemnatum qualis erat Nero. Vbi hoc fecerint, tunc etiam nobis reddant dantem pœnas Galbam, qui contra Neronem inſurrexit. Hoc unum non diſſimile futurum auguror, quod omnes qui regem ſuum capitis damnarunt,

runt, parem exitum habituri ſunt Galbæ. Reliqua omnia ita inter ſe pariant, ut cælum à terra diſtat. Tantum abfuit Carolus à Nerone, quantum iſti laniones Anglicani à Senatoribus illius temporis Romanis diverſi ſunt. Si Senatus hoſtem Neronem judicavit, nullus hic fuit Senatus qui in Regem Angliæ ſententiam mortis dixit. E fæce plebis cruenti latrones hoc judicium compoſuerunt, ſelecti à ducibus rebellis exercitus, ipſiſque perduellibus. Senatus ille Romanus conſeſſus regum fuit, ut olim, cum longe minor eſſet reſpublica, appellari meruit. Ex illo ordine mittebantur qui provincias regerent Proconſulari imperio, quæ hodie integra regna conſtituunt. En ſimilitudo cum eo Senatu Caligarum Angliæ militarium! Neroni ſimiliores, ſed crudelitate & immanitate ſuperiores, fuerunt illi parricidæ qui Regem Carolum occiderunt. Nero ille matrem ſuam necavit, iſti Patrem Patriæ. Senatus Romanus talem parricidam tollendum decrevit, iſti Nerones regem ſuum parentem publicum. Solis igitur Anglis militibus quos Moloſſis ſuis ferociores eſſe conſtat, ex omni temporum memoria & ex omni gentium numero hodie licuit, quod nec ipſi umquam antea uſurpaverant, *Iuſtitiæ* inſtituere novum & inauditum tribunal, quod de regis ſui capite judicaret. Nimirum poſtquam Chriſtiani facti ſunt, immaniores & crudeliores injuſtioreſque evaſerunt. Immo poſtquam Chriſti religionem reformarunt. Nam per univerſa regni Anglicani tempora ex quo die Chriſti fidem acceperunt nihil tale auſi ſunt. Poſt reformationem lapſæ in pejus religionis, & puritatem ejus, ſiquid illis creditur, reſtitutam, de hominibus belluæ extiterunt, de ſubjectis tyranni, de filiis parricidæ. Hoc docuit illos Chriſtus? Hoc ab ejus Apo-

ſtolis didicerunt? Hanc è Scriptura Sacra utriuſque divini teſtamenti diſciplinam imbiberunt? Quod nec Aſſyrii, nec Medi, nec Scythę, nec Gręci, nec Romani, non Iudæi, non ulla omnino gens orbis cogniti, culta aut barbara, rudis vel erudita, umquam factitaſſe perhibetur. Nulla religio non habuit conjunctam regis reverentiam cum Dei cultu. Multas quippe apud gentes olim iidem Pontifices fuere ac reges, quaſi nemo melius ſummi numinis colendi rationes tenere poſſet, quam qui inter homines eſſet præſtantiſſimus & optimus. Regem enim eum locum ſupra homines obtinere quem Deus ſupra Reges haberet, Diotogenes Pythagoricus ſcripſit. Locus hic eſſet dicendi de regum differentia, & quatenus poteſtate alii minore, alii majore in regnando fuerunt. Sed commodius infra de eo tractabimus. De eo jure quod omnes populi olim agnoverunt, quodque [illegible]s à ſubditorum judicatione & damnatione liberat, legibuſque ſolutos præſtat, nunc pauca ut dicamus ad clauſulam hujus capitis, tempus poſtulat. Nam quamvis plena & libera poteſtate non omnes reges uſi fuerint, nihilo ſecius illud inter omnes ſemper convenit, ἀκρίτους fuiſſe omnes & ἀνακρίτους. Non potuiſſe judicari nec damnari à ſubjectis ſuis. Quod autem de Iudæorum regibus nonnulli adhuc dubitant an ſubjecti Synedrio fuerint, ubi ea quæ jam hic diſſeram legerint, ambigere de re nimis clara deſinent. Primum eam rem in dubio non relinquit, quod Iudæi regem petentes ſibi dari eum popoſcerint ad inſtar cęterarum nationum. Atqui omnes eo tempore nationes ejuſmodi reges habuerunt qui judicio populi non eſſent obnoxii, ut ſupra docuimus. Deinde cum Samuel Iudæos edoceret quale eſſet jus Regium, ne ignorantiam ejus juris poſtea prętexe-

texerent, ſatis aperte eis declaravit, impune regi licere facere quod vellet ſine metu legum & judicii, ut de quorum delictis vindicta ſoli Deo eſſet reſervanda. Præterea vel uno firmiſſimo argumento id evincitur, quia ſi reges coram Synedrio ſiſti accuſandi & condemnandi debuiſſent, nulla inter Iudices quos prius habuerant, & reges quos loco judicum poſtea habere cœperunt, omnino fuiſſet differentia. Iudices quippe Iudæorum omnia quæ reges, fecerunt, in ductandis exercitibus, legibus dictandis, jure dicundo, muneribus aliis fungendis. Singulare præterea imperium obtinebant, quia ſinguli judicabant. Quid opus igitur fuit judicum imperium in regium commutare, ſi ex æquo reges Synedrio parebant & judicium ejus ſubibant, ut Iudices olim facere ſoliti? Nullum ſic inter eos diſcrimen fuerit niſi nominis, cum res eadem foret. Atqui Iudæi Iudicum illorum tædio odioque adducti, reges poſtulant quales reliquæ nationes haberent, nempe à quibus regerentur poteſtate nulli majori imperio obnoxia; cum Iudices Synedrio magno ſubjacuiſſe conſtet. Poſtremo nullum exemplum extat in libris Regum & tota Sacra Scriptura regis ullius qui judicatus ſit & condemnatus à Synedrio, cum tamen ea delicta plerique eorum commiſerint, quæ non ſolum ad rebellionem concitare jure populum deberent, ſed etiam quę legum auxilia & judiciorũ vim provocare. Sed quia nec leges, nec jus metuebant, nec aliũ judicem præter Deum agnoſcebant, ideo pleriq; non ſolum impune mali extiterunt, ſed etiam quod malorum omnium graviſſimum fuit, idololatræ, niſi ſi quando Deus extra ordinẽ puniendos aliquos ſibi deſumpſit. Magiſtri Iudæorum, qui Scripturas ſæpius ex opinione futili, quã ex veritate ſolida interpretantur, tradunt,

Reges

ıen va-
res ha-
es lici-
r quos
drium,
ria,pro
ous fla-
patere-
magi-
habue-
Iſraeli-
uorum
era. De
rum,de
licitum
etiam
s poſſe-
mplum
gati ob
atuunt
a quem
In Ge-
licuiſ-
uxores
Davidi
unt de
t. Vna
nt lege
fingi,
m non
djicia-
o ipſis
n fue-
m mu-
inere?
videm
ex-

Reges ordinario etiam judicio ob legem violatam potuiſſe caſtigari & verberibus affici. Quod tamen non de quovis delicto, ſed de tribus tantum aſſerunt, quæ ſpeciatim in lege expreſſa ſunt; ejuſq; caſtigationis poteſtatem penes Synedrium majus fuiſſe. Credant hoc Iudæi Apellæ, non ego, cum ejus rei nullum in Scriptura veſtigium extet, neque ullum ipſi talis judicii exemplum à Synedrio adverſus Reges redditi produxerint, neque vero producere queant. Ne in Talmude quidem. In tractatu Sanhedrin, inter illa peccata quæ ad jurisdictionem Synedrii pertinent, ea tria delicta recenſentur, neque inter perſonas quas ab eo judicari jus fuit, reges nominantur. De Tribu Septuaginta Seniorum conſeſſus judicabat, de Prophetis, de Pontifice ſummo, non de Rege, ut in cap. I. ejuſdem tractatus diſerte habetur. Nec cauſa ſane fuit cur de tribus illis ſolis legis transgreſſionibus judicari & caſtigari debuerint reges, non etiam de aliis longe atrocioribus criminibus. An quia illa tria ſpeciatim in lege prohibita ſunt? Quaſi vero non æque expreſſe lege eadem mandatum illi & injunctum verbis Moſis fuerit, ut cuſtodiret præcepta Dei & cæremonias legis, ne ſuperbe ſe efferret ſupra fratres ſuos, & ne declinaret ad dexteram aut ſiniſtram. Si faceret, pro pœna proponitur breve regnum, ſin ea obſervaret quæ Deus præcipit, diuturnum imperium promittitur. Deuter. XVIII. Quę omnia oſtendunt, Deum ſibi reſervare judicium de Regibus extra ordinem ferendum. Quid dicendum de præceptis Decalogi; deque eorum primo & præcipuo, quo Idololatria omnibus ex æquo interdicitur; cum nullum eo crimine majus fuerit apud unius Dei veri cultores? Quid ergo? An Regi tunc impunitum erat, idola non ſolum colere ipſum, ſed etiam

eorum

eorum cultum populo imperare; qui tamen vapulabat ſi plures quam lex permittit, uxores haberet, ſi plures equos aleret, ſi opes majores licito quæreret? Hi ſunt enim tres caſus propter quos regem in jus vocatum fuiſſe volunt ad Synedrium, & verberibus coercitum, cum pro Idololatria, pro homicidio, pro adulterio, pro aliis omnibus flagitiis & transgreſſionibus legis nihil tale pateretur. Hinc colligamus quam ſint ridiculi illi magiſtri & quam vanas ſtultaſque traditiones habuerint. Lex quidem aperte regi futuro inter Iſraelitas præcipit ne numerum uxorum, ne equorum augeat, ne amplificet auri & argenti pondera. De numero Regis uxorum legitimo, de equorum, de menſura vel pondere auri & argenti quod licitum eſſet ei poſſidere, nihil dicit Lex. Neque etiam addit eum qui amplius æquo de illis tribus poſſederit, verberibus id luiturum. Nullum exemplum in Scriptura occurrit regis alicujus caſtigati ob unam ex tribus illis noxam. Quem igitur ſtatuunt numerum mulierum lege permiſſum, ultra quem ſi proceſſiſſet, non ei impune eſſet futurum? In Gemara Sanhedrin c. 11. ultra octodecim non licuiſſe illi habere traditur. *Ne multiplicet ſibi uxores ultra octodecim.* Vnde hoc colligunt? Quia Davidi tot fuere. Ergo octodecim uxores non ſunt de pluribus intelligendæ illæ quas lex prohibet. Vna adjecta ſi novem & decem fiant. plures erunt lege conceſſis. Quid magis abſurdum potuit fingi, quam ut dicatur pluralitatem in octodecim non conſiſtere, ad hunc numerum ſi vel unitas adjiciatur, in multitudine id eſſe vetita? Quæ ratio ipſis ita argumentandi? An quia Davidi totidem fuerunt, nempe octodecim, idcirco octodecim mulieres non eſſe dicendas ad pluralitatem pertinere? Quanto planius veriuſque dici potuit Davidem

ex-

exceſſiſſe in hoc capite legis terminos, & plures habuiſſe uxores quam illa permittit, & quidem impune? Sane ſi ille impune homicidium cum adulterio junctum potuit committere, nonne & eadem impunitate in legem peccare, quæ plures uxores vetaret? Si David non transgreſſus eſt legem habendo decem & octo uxores, quid de Solomone ejus filio dicent, qui præter uxores legitimas tot concubinas habuit, ut utriuſque generis mulieres uſque ad mille numeraret, ſeptingentas ex illis, trecentas ex iſtis? Quot flagrorum ictibus culpam expiare hic Rex debuit, ſi propter uxorum lege vetitam copiam, hanc pœnam ex Lege meruit? Tot ſane plagas accipere eum oportuit quot vicibus numerus ille decem & octo in millenario invenitur. Multiplicatio equorum æque regibus interdicta eadem lege fuit, ut uxorum. An dicent Salomonem eam ſervaſſe, cum tot millia equorum tam currulium quam ſingularium aluerit? De eo ſcribitur lib. III. Reg. cap. IV. *Et habebat Salomon quadraginta millia præſepia equorum currulium, & duodecim millia equeſtrium.* In Chronicis pro quadraginta millibus præſepium longe minore ſumma legitur, *Quatuor millia præſepium equorum habuiſſe ad currum, & duodecim millia ad equitandum.* Quæ & ipſa exorbitat in exceſſu, ſi verum eſt quod iidem Rabbini volunt, non plures Regi licuiſſe equos habere quam quanti ad currus ſufficerent: ſi vero vel unicum ante ſe ad pompam ducendum curaret, vapulare debuiſſe. Vnde hoc hauſerunt? Cur igitur non quadragies millenas plagas accepit Salomon, propterea quod quadraginta millia equorum haberet ad currus, & duodecim millia ictuum propter XII. millia equorum ſingularium? Operæ pretium etiam eſt videre quomodo interpretari ſoleant illa quadraginta

draginta millia præſepium, quæ Salomon habuit, & quomodo illa concilient cum quatuor millibus Chronicorum. Ita enim in Gemara ex Rabbi Iuda explicant, aut fuiſſe quadraginta millia ſtabulorum quorum ſingula habuerunt quatuor millia præſepium, aut quatuor millia ſtabulorum quorum ſingula haberent quadraginta præſepium millia. Sed quantam ex hac interpretatione & conciliatione oriri neceſſe eſt equorum multitudinem? Tantam ſane ut fidem non capiat. Non meliores ſunt aliorum Magiſtrorum expoſitiones. Septuaginta Interpretes longe rectius quadraginta millia præſepium de quadraginta millibus equorum acceperunt, qui reddidere τεσσαράκοντα χιλιάδες ἵππων. In Hebraico eſt אריות Quæ ſunt præſepia, Græcis φάτναι. Lacus ſunt quadrati, ſive ſepta ex tabulis quadrata in quibus ante ſingulos equos hordeum olim, ut nunc avena, pro pabulo apponebatur. Totidem erant præſepia, ſive φάτναι, quot equi, ut etiam hodieque in aliquibus locis videre eſt. Pro quadraginta millibus quæ habet liber Regum, quatuor millia ſunt in libro Chronicorum. Quæ non hic concilio, cum ad aliud tempus pertineant locumque alium poſtulent. Hoc tantum volumus, Salomoni impune licuiſſe habere quantum vellet equorum & mulierum & auri. Cum aliquis ob delictum verberabatur, ſi iterum in eandem culpam recidiſſet, iterum vapulare debebat, & quotieſcunque eodem genere peccabat, pœna flagri imponebatur. Quid igitur fiebat illi Regi qui ob uxorum illicitum numerum aut equorum plectebatur, ſi illas & hos ſemper retinere vellet? Nonne ſingulis diebus novam pœnam pati debuit, aut equos vel uxores dimittere, quorum gratia hoc ſupplicium erat patiendum? In Talmude tractatu

Mac-

Maccot enumerantur omnia delicta quibus pœna verberum infligebatur, omneſque adeo perſonæ recenſentur quæ huic caſtigationi erant obnoxie. De Rege nullum ibi verbum, neque de multiplicatione uxorum vel equorum. Quinimmo in Gemara tractatu Sanhedrin diſerte traditur Salomonem contra illa duo præcepta feciſſe, nec tamen additur verberatum propterea fuiſſe. *Cur non*, inquiunt, *declarata ſunt rationes Legis? ſiquidem expreſſis rationibus duorum præceptorum in hoc offendit maximus omnis memoria vir.* Tertium fuit præceptum de auro & argento non amplificando. Ne hac etiam in parte Salomon vetito abſtinuit. Immo quis legem qua id interdictum erat, magis violavit? Nullus regum illo ævo æque dives fuit. Nam & Scriptura teſtatur diſertis verbis in libro Chronic. II. cap. IX. *Magnificatum fuiſſe Salomonem ſuper omnes reges terra divitiis & gloria.* Quod ſi Salomoni impune fuit tantum auri & argenti accumulaſſe ſine metu flagri, an putamus non idem licuiſſe & ſequentibus Iſraelis & Iudæ regibus? Nugæ ſunt igitur & næniæ Rabbinicæ quod traditionibus eorum deblateratur de Rege loris cædendo ob uxorum & equorum lege interdictam multitudinem, & ob auri & argenti vim quæ legem excederet. Hæc cum ſine fundamento & ſine auctoritate ab illis proferantur, ideo ea refutare neceſſe habuimus, ut conſtaret nulla in re Synedrio, aut judicii ab eo redditi pœnis, obnoxios fuiſſe reges Iudæorum. Quod æque de veteribus qui captivitatem præceſſerunt, ut de his qui poſt eam regnarunt, certum eſt. De prioribus nullum omnino exemplum è Scriptura Sacra produci poteſt, quo id adſtruatur. De poſterioribus falſiſſimum id fuiſſe liquet illo Herodis facto, qui poſtquam regnum adeptus eſt,

eſt, totum Synedrium ſuſtulit, uno Schammæo excepto; tantum abeſt, ut ſuppoſitum ſe illius juriſdictioni crederet. At cum juvenis eſſet & præfectus Galileæ, vivente adhuc patre qui regnum tenebat, coram judicibus Synedrii conſtitit ad cauſam capitis dicendam quod reus eſſet cædis Ezechiæ latronis. Sed quomodo ante judices conſtitit? Amictus chlamyde regali, & deaurato gladio cinctus. Cum ad hunc faſtum & inſolentiam commotus fuiſſet R. Schammai Senior Herodes palam eos irriſit & contempſit, ut narrat Ioſippus. De omnibus porro gentibus quæ regum imperio tenebantur, quam reverentes regiæ majeſtatis fuerint, diximus, & quam ſanctam illam habuerint. Sed in Iudæis & Chriſtianis, qui ab illis prodierunt, præcipue hærere debemus, ut doctrinæ hujus efficaciam & uſum populis omnibus Chriſtum profeſſis inſinuemus vel infigamus potius, ut ſciant quid ſuper his credere eos oporteat, quid etiam facere. Nomina quippe hæc religionis eſſe potius conſtat quam nationis. Quicunque jus Iudaicum ediſcebant, & illam ſuperſtitionem capeſſebant, omnia etiam obſervare tenebantur, quæ lex Moſaica præſcripſerat, ex quacunque tandem natione proſelyti Iudæorum fierent. Idem de Chriſtianis dicendum, qui Chriſti fidem amplexi ſunt. Sive ergo Hiſpanus ſit, ſive Gallus, ſive Italus, ſive Germanus, ſive Anglus, ſive Scotus, ſi modo Chriſti legem acceperit, ea debet cuſtodire ſine quibus nemo vere Chriſtianus dici poteſt. Inter præcepta quæ Chriſtus ſuis fidelibus per Apoſtolos tradidit, illud eſt vel maximi ad ſalutem & pacem populorum momenti, quo regibus ſuis ſubjici jubentur, etiam malis, etiam ſevere & injuſte dominantibus. Si nationes, priuſquam

quam Chriſto ſeſe dicarunt, reverentiam erga Reges ſuos tam ſancte cuſtodierunt, & majeſtatem eorum ita comiter conſervarunt, cum ſolo ad hoc naturæ inſtinctu ducerentur, quid facere eas par fuit poſtquam Chriſtianæ factæ ſunt, poſtquam legem de eo acceperunt, cui refragari non potuerunt & nomine Chriſtiano dignæ videri? Quis ergo non miretur Anglos gentiles reverentiores ſuorum regum fuiſſe, quam Anglos Chriſtianos? Plus adhuc dicam, immo quam Anglos Reformatos? Immo quam Reformatores eorum qui dicuntur Reformati? An hanc gloriam penes ſolos primitivæ Eccleſiæ Chriſtianos fuiſſe dicendum erit, ut regibus ſuis etiam malis bona fide parerent? Enimvero ut primi Iudæi, ita & primi Chriſtiani, hoc idem præceptum, quia communiter utriſque à Deo datum eſt, conſtanter obſervarunt. Nam de ſui temporis Chriſtianis dixit Tertullianus, *Neminem umquam id tentaſſe ut regi inſidias ſtrueret*, ſicut Hippias civitati ſuæ fecerat, *etiam cum ſui omni immanitate diſſiparentur*. Poſtremis vero ſæculis ut in aliis rebus ita & in hac mores, ut jam dictum, cum temporibus mutati ſunt, diſciplinæ vigor laxatus eſt, & regula corrupta. Quinimo extitere tandem peſtes Rerumpublicarum, regumque μάστιγες, & omnis à Deo ordinatæ poteſtatis hoſtes, ſophiſtæ quidam qui contrariam illi quæ à Chriſto tradita eſt, doctrinam introduxerunt de occidendis quaſi jure regibus ſi diſplicerent ſubjectis. Tales in Pontificiis Ieſuitæ, inter Reformatos qui vocantur *Independentes* & *Bruniſtæ*. Tales etiam apud Indæos Phariſæi exorti ſunt, ſectæ genus ambitioſum, ſuperbum, ſeditioſum, factioſum, impatiens dominorum & omnium ſummarum poteſtatum. Si tamen hi cum Ieſuitis &

Inde-

Independentibus comparentur, dociles, amabiles, morigeri & regibus amici. Quod ſatis teſtatur hiſtoria de Iannæo, quam ſupra retulimus. Si quis ergo inter Chriſtianos poſterioris ævi oſtenderit populos per ſeditionem reges ſuos deſtituentes, primores regni per factionem eos ſolio deturbantes, exercitus militari tumultu imperium eorum abnuentes: hæc exempla non ad regulæ novæ inſtitutionem trahenda ſunt, ſed tanquam exceſſus à veteri regula notandi. Quot ſervi etiam Chriſtiani dominos ſuos perfidioſe necaverunt? Ita & Phocas dominum ſuum Imperatorem Mauritium vita & regno privavit, ut ſe regem faceret. Ita Theodorus Patricius Heraclium oppreſſit & oculis orbavit, poſtridie eandem pœnam in ſe expertus. Quomodo Imperator Chriſtianus vetus filium ex ſe natum interficiendum curavit, & noſtra ætate Rex ęque Chriſtianus ſuum, quomodo denique pater extinguitur à filio, aut dominus à ſervo, ita & Rex à ſubditorum ſuorum aliquo, vel à pluribus per conſpirationem conſentientibus tollitur. Vt ab omnibus id fiat generaliter, tantum nefas aſſenſu ſuo comprobantibus, vix dari poteſt, niſi rex omnium ſubditorum ſimul ſemelque exterminandorum mentem induiſſet, & ſe id conari profeſſus eſſet. Quod nec ipſum datur. Ne Nero quidem, cum hoſtis eſſe videretur generis humani, & monſtrum hominis hominibus perdendis natum, ita omnium odium incurrit ut volentibus univerſis, qui ſub Romano Imperio erant, mors ejus acciderit. Quinimo cum talis eſſet, qualem vitæ ejus memoria demonſtrat, *Non defuerunt tamen*, teſte Suetonio, *qui per longum tempus vernis æſtivisque floribus tumulum ejus ornarent, ac modo imagines prætextatas in Roſtris proferrent, modo edicta quaſi viventis & brevi*

& brevi magno inimicorum malo reverſuri. Sed nec illis qui ab ipſo defecerunt impune ceſſit rebellio, cum Galliæ primo deſciviſſent duce Iulio Vindice, qui paulo poſt occiſus eſt. Galba deinde cum Hiſpanis rebellavit, qui & ipſi ſucceſſit. Sed mox & is pœnas dedit cæſus ad arbitrium Ottonis, qui & imperium poſt eum arripuit, nec meliorem exitum fecit. Sed iſti non Chriſtiani; qui tamen judicem Deum ſenſere & vindicem perpetrati à ſe ſceleris ac rebellionis, vel parricidii potius. Vltimus primæ ſtirpis Galliæ regum, ab Ordinibus regni deſtitutus, detonſus, in monaſterium detruſus ſolium alteri occupandum reliquit. Sed quales illius temporis reges? Excepto nomine nihil habuere quo reges eſſe credi deberent aut poſſent. Majores domus, qui erant Aulæ præfecti, omnia arbitratu ſuo adminiſtrabant rege inſcio & inconſulto. Ipſi vere ac re ipſa reges fuere. Non igitur difficilis & ardua res fuit, hæc tropica facere, ut, qui de facto reges erant, nomen etiam aſſumerent, & qui nomen tantum haberent, id amitterent, cum ipſa re cujus appellatio fuit, ſociandum. Per factiones tamen id factum liquet ejus qui ſummam tunc poteſtatem & vere regiam in regno obtinebat, cuique proclive adeo fuit, cum omnia poſſet, hoc etiam facere poſſe, ut rex ignavus & iners ſibi throno cederet. Quæcunque ſimilia his exempla ex omni Chriſtianæ antiquitatis memoria produci poſſunt, aut ex omnium gentium quæ reges habuere, archivis promi, non enim decrevimus per ſingula diſcurrere & omnia vaſaria excutere, pari reſponſo repercuti debent; factum ea nempe continere improbandum, illicitum, illegitimum, à regula excedens, à diſciplina, immo & à fide Chriſtiana alienum; nec hoc tantum, ſed

etiam

etiam cum jure gentium & cum naturali lege diverſis frontibus pugnans. Sic fœminæ ſolent monſtra parere cum in his natura tenorem non ſervat & ultra citrave legitimum formandi fœtus modum conſiſtit. In ea de qua agimus quæſtione ſi prodigia quę in omnibus ſæculis & omnibus gentibus evenerunt, perfidioſe ac parricidaliter trucidatorum regum colligamus, nullum huic Anglicano conferendum portentum reperietur; cum ſceleris ipſius qualitate, tum perpetrandi modo.

CAPUT VI.

Hinc alius & major quidem argumentorum mihi ſurget ordo, quibus demonſtretur Regum ſanctitatem inviolabilem eſſe, & à nulla altera niſi divina poteſtate pendentem. Hactenus quippe abunde teſtimoniis, auctoritatibus & exemplis ad hoc probandum pugnavimus, quæ ex jure & uſu gentium ac diſciplina omnium ſæculorum petita ſunt. Nunc alio genere probationum id evincemus, quæ utique oſtendant, non aliter conſtare rationem regii regiminis, niſi ſui juris ſit & ſuæ poteſtatis, id eſt non aliam niſi ſuam reſpicientis, ſimulque quicquid contra hæc Sophiſtæ hodierni & rebelles populi cavillantur, refellemus. Inter illa quæ conſtituunt hujus adminiſtrationis ſtatum qui ab unius nutu ſuſpenſus eſt, primum locum obtinet, quod Rex à nemine judicari poteſt niſi à Deo, & nulli niſi Deo actuū ſuorum rationem reddere tenetur. Nam ſi is qui rex eſt ac dicitur poſtulari poſſet apud aliam poteſtatem, eam omnino regia majorem eſſe oporteret. Quæcunque autem major ſtatuetur, hanc vere regiam dici & eſſe neceſſe eſſet non illam quæ minor habetur. Sic enim definiendum, quæ

poteſtas ſumma ſit in gubernanda republica, ſi ſingularis ſit & ſupra eam nulla agnoſcatur alia, non alio eam nomine venire poſſe quam Regiæ, quia ſi altera ſuperior fingatur, ea omnino debeat regia potius appellari, quam illa quæ majori ſuppoſita eſt. Hoc autem iret in infinitum, quærentibus ſemper quo nomine eſſet vocanda illa ſuprema omnium poteſtas, quæ regibus, & regum regibus imperitaret. Multa quippe hoc modo regum veluti tabulata & faſtigia alia aliis ſuperſtruenda in altum exirent. Quæ res & fine & modo careret. Inde igitur concludimus, ſi quis in adminiſtratione reipublicæ conſtitutus eſt qui ab alio poſſit judicari, eum vere regem non eſſe, nec ita appellari debere, ſed illum proprie qui judicat de omnibus & à nemine judicatur. E contrario ſi detur nullum eſſe regem qui non poſſit à populo ſuo judicari, eo ipſo qui hoc dixerit fateatur oportet nullum eſſe regimen quod regale queat nuncupari. Qui autem regibus ipſis imperabit & eos judicabit quo illum nomine cenſebimus appellandum? Plus ſane quam regium jus ejus erit, ſed nomine proprio talis poteſtas carebit, ſi negabitur ſub regis appellationem cadere quicunque ſummum & regibus ipſis imperans obtinebit imperium. Si populus eſt qui ejuſmodi poteſtatem habeat, ut ſecta perduellium Anglicanorum autumat, communi quidem & olim recepto vocis uſu rex populus fuerit, & regia dominatio erit vocanda quæ per eum exercebitur. Sed quia vocabulum *Regis*, minorem populari poteſtatem deſignat ſecundum rebelles Anglos, quomodo hujuſmodi ſtatus appellandus ſit in quo populus plus quam Rex poteſt, incertum erit: niſi dicamus, in ea regendi conditione populum *Regem regum* nominandum eſſe, ut olim Parthorum & Perſarum

reges

reges ſeſe inſcribebant. Sic in ſingulis regnis populus *Rex regis* erit appellandus. Cæterum ſi in omni ſtatu, quicunque dabitur, ſive Regalis, ſive Popularis, ſive Optimatium, populus ſummam rerum obtinebit, ut fanatica diſciplina ſancit, nulla erit diſtinctio Rerumpublicarum ex regiminis diverſitate, qualem veteres omnes ſummo conſenſu poſuerunt. Nam ſi in regali etiam ſtatu populus rege major eſt; rex populi miniſter ubique ſit oportet & in populi poteſtate. Nec magis quippe ipſe populus in eo ſtatu qui proprie popularis dicitur, dominus fuerit, nec etiam magis in illo qui ab optimatibus nomen ſumſit. Cum omnis ætas hæc tria genera ſtatus quibus Reſpublica conſtituitur, agnoverit, nova doctrina Enthuſiaſtarum nullum diſcrimen in illis admittit, ſed omnem Reipublicæ ſtatum decernit eſſe popularem, quia in regali & optimati non minorem habet poteſtatem populus, quam in populari ita proprie dicto. Nam cur popularis dicitur? An non quia populus ad arbitrium ſuum & libitum in eo creat magiſtratus & abdicat? Delinquentes coërcet & punit? At idem in regali juris obtinet ſi Entheatam Vatum turbam audiamus, dum reges quando vult expellit, alios inſtituit, aut ſi velit, de regali popularem ſtatum facit. Quæ ſtatuum genera eo modo non alia ratione invicem different, quam quia in regali primus magiſtratus appellatur *Rex*, in populari vel eſt *Conſul*, vel *Duumvir* vel *Triumvir*, vel alio nomine; in optimati, *Optimates* & *Proceres*. At quid vetat & in populari *Conſules* & *Duumviros* civitatis appellari *Reges*, cum illi qui reges proprie appellati ſunt in regimine regali, æque ad nutum populi abjici queant & mutari, ut in populari Reipublicæ forma illi qui *Con-*

 ſules

ſules vel *Duumviri* nominabantur? Pari ratione & reges ipſi pro conſulibus aut duumviris tam re quam nomine haberi debebunt, quia reſpectu populi non plus poſſunt reges quam duumviri; cum Reges primi tantum magiſtratus locum habere exiſtimantur, ut habent Conſules & Duumviri in libera Civitate. Fruſtra igitur Seneca in Epiſt. XIV. tria illa genera ſtatuum, antiquis cognita, ita deſcribit: *Interdum populus eſt quem timere debeamus, interdum ſi ea civitatis diſciplina eſt ut plurima per Senatum tranſigantur, gratioſi in ea timeantur viri, interdum ſinguli in quibus populi poteſtas & in populum data eſt.* Naſo adunco ſuſpendent hos timoris diverſos gradus & differentias Anglicani prophetæ, & deliraſſe Philoſophum arguent, vivoque, ſi eum tenerent, caput ſecarent, qui populum dicat eſſe timendum in populari ſtatu, & Regem in regali. Quaſi non æque formidandus ſit populus in regali quam in populari, quia rex ipſe qui regit populum, debet eum metuere à quo regi debet, & ad cujus libidinem deponere ſceptrum neceſſe habet, immo & caput ſub carnifice ponere, ſi ita populo videatur. Saniore nempe ſententia ducti doctique milites doctores affirmabunt, unum eſſe & unicum in genere popularem ſtatum; cujus ſint tres modi: unus qui reges conſtituit, id eſt ſingulos, ad rem ſummam gubernandam: alter qui paucos, nimirum optimates: tertius qui plures è plebe quos velit, in annum aut per biennia mutandos. In omni ſtatu quicunque dari poteſt, populum imperare, regnare, dominari, quia imperia donat & regna, & quia quando libet, aufert data. Non jam ergo per Deum reges regnare, ſed per populum; non in Dei manu cor & vitam Regis eſſe & ſalutem, ſed in populi poteſtate. Non à Deo reges con-

conſtitui & deſtitui, ſed à populo, quia populi eſt & regalem & optimatem & popularem reipublicæ ſtatum componere. Atque ut philoſophi dicunt, animam corpus informare, ita populum qui anima eſt Reipublicæ eam ut vult & eo modo quo vult formare, reformare, vel etiam deformare poſſe, nunc optimatibus regendam permittendo, nunc plebi adminiſtrandam, nunc regi, id eſt uni magiſtratui, gubernandam. Hæc eſt fanaticorum Angliæ de regibus & regendi diverſis generibus in republica ſententia & doctrina, quæ omnia ad populum revocat ut ad fontem & originem totius poteſtatis & auctoritatis, quæ leges rogat & abrogat, quę pacem & bellum ſancit, quę fœdera firmat, quę religionem dirigit, Eccleſiamque cum republica regit. Fruſtra igitur ſunt ſecundum hanc Enthuſiaſtarum regulam, qui docent Regum primam & efficientem cauſam eſſe Deum. Aut mediate, ut loquuntur, aut immediate à Deo eos conſtitui. Mediate, cum per cauſam ſecundam, id eſt hominum miniſterium eos creat, ut vulgo fit. Et hæc ordinaria regum electio. Immediate cum ipſa cauſa prima, id eſt Deus, non miniſtrante ſecunda id eſt hominibus, eos populis imponit, ut Saulem & Davidem fecit. Quæ extraordinaria eſt Regum à Deo conſtitutio. Nullam harum agnoſcunt Fanatici Angli. Sed quicquid illi perditi homines dicunt ac docent de populari adminiſtratione, cui alia omnia vindicant gubernationis genera, ad populum decipiendum pertinent, cui fucum hoc modo faciunt. Nihil enim minus revera cogitant quam ut populum ipſum populis imperio regendis deſtinent, nihil etiã minus præſtant. Forma regiminis quam introduxere, plane nova eſt & priſcis inaudita. Non popularis eſt, non regalis, non optimatum, ſed milita-

 ris.

ris. An hoc negabunt? Res ipſa, ſi negent, eos convincet. Quis ordinem procerum è Parlamento ejecit? An populus eſt? Miles hoc fecit cum ſuis ducibus. An populus plebejum ordinem domus inferioris, id eſt populum, parte ſua meliori mutilavit, alios fugando, alios in carcerem conjiciendo, ſolis illis relictis, qui militarem iſtam probabant, aut probare ſimulabant, dominationem? Hoc duces fecere cum ſuis militibus. Quis Regem de carcere in carcerem traduxit? Quis juſtitiæ tribunal ad eum capite damnandum erexit? Quis ad cauſam eum tanquam reum dicendam adegit? Quis poſtremo condemnatum carnifici tradidit? Num populi hoc facinus? Num alicujus qui à populo hanc poteſtatem acceperit? Militum & Ducum factionis hoc factum fuit. Quis nunc Angliæ populum jure pluſquam regio regit? Quis tributa illi imponit? & longe quidem graviora quam ullus umquam Rex impoſuit? Quis cives Londinenſes exarmavit? Quis catenas quibus urbis plateæ claudebantur, abſtulit & in turrim abdidit? Quis urbem armatis complevit? Quis ærarium publicum diripuit? Num populus? Militis hæc ſunt omnia qui ducum ſuorum juſſu hęc perpetravit. Quis conſilium illud ſupremum inſtituit, quod ipſi Parlamento leges nunc dat & ex quibus eſt compoſitum? Inſcium rerum eſſe oporteat qui neget à militum ducibus eſſe conſtitutum, aut ex militaribus viris conſtare. Quis nuper expeditionem in Hiberniam ſumpturus Londino egreſſus eſt triumphantis habitu, regali pompa, ſexjuge curru vectus albentibus equis tracto, ſtipatus octoginta nobilium ſatellitio? Nonne unus ex ducibus, qui non à populo hanc accepit poteſtatem, ſed à militibus & militari conſilio? Quibus igitur perſuadebunt id quod ipſis in labris natat,

penes

penes populum ſummmam eſſe regiminis, cum tyrannidem exerceant duces exercitus, populumque ipſum duro & intolerando ſervitio premant? Hi tamen hac offa imaginaria populum latrantem demulcent, dum verbis ei poteſtatem adſtruunt quam re deſtruunt, totam militibus eorumque ducibus aſſertam. Niſi ſtultos inveniant & ſtolidos ſcelerati iſti latrones, nemini ſano hanc mentem immittent, ſibi placuiſſe popularem gubernandi rationem, quam omnibus modis exterminatam peſſundederunt ut militarem ſolam ſtabilirent. Exemplum hoc illis video arriſiſſe è Reipublicæ Romanæ ſtatu, cum peſſimus fuit, & nequiſſime adminiſtratus. Primum Romæ mos fuit in ipſa tantum urbe Imperatorem creari ſi quando imperium vacaret, cujus eligendi jus competebat Senatui populoque Romano. Ab Auguſto lex quidem de ſucceſſione inter prima imperii fundamenta & firmamenta ſancita eſt, ſed ubi ſucceſſio ſtirpis Cæſareæ in Nerone defecit, reddita exinde eſt quodammodo Senatui populoque poteſtas quam lege illa ſucceſſionis amiſerat, novi principis ſubſtituendi in locum ejus qui deceſſerat. Cum igitur hoc jus ad Senatum pertineret, & in urbe ipſa qui ſummam rerum teneret eligendus eſſet, exercitus qui à Nerone deſciverant Imperatorem Galbam fecerunt. Iam ante in Claudio militaris hujus electionis exemplum proditum fuerat, cum poſt mortem Caligulæ Senatus de aſſerenda libertate cogitaſſet, & de abolenda Cæſarum memoria. Sed cum jam miles Claudium in caſtra raptaſſet, & intra vallum receptum tumultuario juramento in concione Imperatorem feciſſet, Senatu ſegnius agente, qui cum conſulibus forum & Capitolium occuparat aſſerturus communem liberta-

 tem,

tem, & multitudine populi quæ circumſtabat unum rectorem jam nominatum poſcente, ſic non ſolum libertate penitus in poſterum excidit, ſed etiam jus faciendi principis prorſum amiſit, quod ab eo tempore penes militem eſſe cœpit. Vnde cauſa exſtitit tot ſeditionum, diſcordiarum & motuum, qui deinceps Rempublicam Romanam vexarunt, & miſerum in modum diſcerpſerunt. Antea lex Imperii fuit, non debere aut poſſe extra Romam, nec citra Senatus populique Romani arbitrium Principem fieri. Vbi vero milites per ſeditionem & defectionem ducum à quibus regebantur in Provinciis hoc jus ſibi vindicarunt, in legem traducta licentia, tum invaluit hæc peſtifera & exitialis imperio diſciplina, poſſe ab exercitu principem fieri. Hinc prima, ut dixi, mali labes, & totius imperii poſtrema ruina veluti in præcipitium lapſi, certuſque interitus natus eſt. Quis enim enumerare fando valeat clades ac miſerias quas imperio peperit hæc firmata longo uſu quaſi jure licentia militaris? Sed hoc non agimus, & res per ſe è monumentis Hiſtoriæ Romanæ clara eſt. Quod nunc agendum eſt, non ita patet. Nempe ut comparemus Romanorum militum in eligendo principe ad Imperii perniciem tunc introductum morem, cum hoc nefario Anglicani exercitus parricidio, quo Regem ſuum ſecuri percuſſerunt, non diſſimili quidem furore & ſcelere, quo Romanæ illæ Caligæ ſuos quoque principes ſæpe deſtituebant ut alios conſtituerent, ſed longe immaniore inſania. Ex hac ſane utrorumque comparatione dilucebit, quanto iſti barbariores Romanis & in omne facinus proniores. Romani exercitus ubi principem aliquem ſede ſua ac ſtatione dejecerant, ut in alterius verba jurarent, non hoc agebant ut reſpublica

ſuo rectore careret, ſed pro illo quem nolebant, alium ſubrogabant qui magis placeret. Vno avulſo non deficiebat alter. Eum quem creaverant pro legitimo Principe agnoſcebant, ei parebant, ſummam poteſtatem attribuebant, jus vitæ ac necis in ſe & in ſuos ut in alios ſubditos dabant, non revocabile eſſe credebant quod dederant. In ſumma, nulla in re ſic datum imperium differebat ab eo quod Senatus Populique decreto delatum foret, quantum ad jus ipſum & poteſtatem, eamque exercendi modum & finem. Si quid erat diſcriminis, in perſona tantum dantis, non in accipientis conſiſtebat. Quippe cum iiſdem conditionibus ac legibus acciperet à militibus imperium qui ab his fiebat Princeps, quam ſi à Senatu Populoque factus eſſet. Ea de cauſa nec militaris iſte ſtatus appellabatur, quamvis milites principem Reipublicæ dediſſent. Haud ſane magis quam popularis, cum populi judicio principis electio ſtabat. Quin nec miles ipſe imperium ſibi retinebat cum illud dabat, nec populus. Neuter enim imperabat, ſed ille quem ad imperandum elegerant. At in Anglicano rerum ſtatu qui nunc obtinet, milites ſunt qui regnant, & militare revera imperium eſt, quale numquam ex omni ſæculorum memoria viſum vel auditum fuit. Populare eſſe, tam falſo jactant, quam vere militaris eſt Reſpublica, in qua ne in ſpeciem quidem imaginaria poteſtas populo relinquitur, ſed tota ducibus exercitus aſſeritur, qui & judices ſunt & reges & quicquid eſt in regnando ſummum, vel uſq; ad tyrannidis ſpecimen & effectum. Romani milites ubi Principem conſtituerant, Senatui ſuam libertatem & auctoritatem ſalvam in cæteris permittebant, excepto jure creandi Imperatoris quod ſibi vindicabant. Anglicani milites Senatum pri-

mum ſua auctoritate & prærogativa in omnibus privarunt, optimates qui in eo erant partim capite damnaverunt, partim in ordinem redactos cum plebejis unam domum facere coegerunt, alios in vincula dederunt, alios exilio multarunt. Putes eos ut plebi faverent nobilitatem exauctoraſſe? Non plebejo ordini Parlamenti æquiores fuerunt, magna eorum parte Senatu mota, & urbe expulſa. Pro Parlamento caligatam Curiam compoſuerunt, cui præſident Duces Bardaici, iidemque Angliæ tyranni. Milites Romani regem à ſe factum colebant, venerabantur, purpuram ejus adorabant; inviolabilem & ſanctam ejus Majeſtatem conſervabant, in omnibus ſe ei dicto audientes præbebant. Vnde & Valentinianus, cum à militibus Imperator factus fuiſſet, & ab eo peterent id quod ipſe iis nolebat concedere, ſic eos apud Sozomenum in Hiſtoria Eccleſiaſtica increpat: *Vt me ad vobis imperandum eligeretis, in veſtra ſitum erat poteſtate, ô milites, at poſtquam me elegiſtis, quod petitis in meo eſt arbitrio, non veſtro. Vobis tanquam ſubditis competit parere, mihi quæ facienda ſunt, cogitare.* Non minorem itaque poteſtatem habuere creati à militibus principes quam à populo. Anglicani milites novo & inuſitato exemplo regem ſuum interfecerunt, non ut alium facerent cui ſubjicerentur, ſed ut omnia ſibi ſubjicerent; non alia ratione quam cum populus dominatur in populari ſtatu. Vt enim popularis dici non poteſt ſtatus in quo regi poteſtatem dedit populus, ſed in quo ipſe habet, ita nec militaris tunc erat Reipublicæ ſtatus in quo milites Principi dabant imperandi jus, ſed in quo ipſi imperant. Talis eſt hodiernus Anglicanus, nova forma procuſus, & nova moneta percuſſus, cuique ſimilem nulla umquam

ſæcula viderunt. Apud Turcas etiam hodieque Prætoriani milites, quos Ianiſſarios vocant, ut illi antiqui Romani, Imperatore per ſeditionem ſublato, alium per tumultum eligunt ex eadem Domo Ottomanidarum, nec ſibi imperium arrogant, quod iſti Anglicani latrones fecere, quos nuper accepimus in Alba Aula quod eſt regis Palatium, conſeſſum habere cœpiſſe, magnifico & regali apparatu ornata, & aulæis impenſi pretii decorata. Non alio igitur nomine vel titulo donari poteſt ſtatus hic Reipublicæ ab illis conſtitutus quam militaris, quia milites cum ducibus ſuis & tribunis in eo regnum poſſident. Vt enim in populari, quod ait Seneca, populus timetur, ita in iſto duces militum timeri debent, per quos omnia geruntur, aguntur & reguntur. Si in regali, ut ante diximus, etiam populus timendus eſt, quia ſupra regem ſit, cujus tollendi cum velit, poteſtatem habeat, nullam ſic fuiſſe oportet inter regalem & popularem differentiam. Magna tamen fuit totius antiquitatis judicio & omnium quæ umquam Reges habuere, nationum conſenſu. Videndum itaque quid interſit regalem inter ſtatum & popularē, ſi modo rex poteſtatem quam habet populo acceptam referre debet. *Interdum populus eſt*, inquit Seneca, *quem timere debemus, interdum ſingulos quibus poteſtas populi & in populum data eſt.* Hic Regalis eſt ſtatus cum regi populi poteſtas & in populum data eſt. Ergo ille popularis ſit in quo populus habet poteſtatem, nec in eum quiſquam, id eſt, ut ait Seneca, *in quo populus timeri debet.* Non timetur in Regali, quia populi poteſtas in populo amplius non eſt, ſed in Rege, qui à populo eam accepit. In populari itaque ſtatu populi eſt poteſtas. In regali populi fuit. Nunc regis eſt, qui in populum eam ha

bet, quamvis à populo. Sed dicent Bellonarii Vaticinatores, ſi à populo eſt, ergo eſt populi. Æque hoc idem dici deberet de Imperatoribus Romanis qui à militibus fiebant. Atqui non militis hæc erat poteſtas, ſed à milite dabatur in milites ipſos, ut & in reliquos ſubjectos è populo. Quod ſtatuemus ergo diſcrimen popularis ſtatus & regalis, cum in utroque à populo poteſtas velut ab origine veniat? Hoc certe erit. In populari penes populum poteſtas manet, in regali à populo in regem transfertur. Populi eſſe deſinit ubi regis eſſe incipit. Dicet fanatica natio, ita in regem à populo tranſire ut ad populum poſſit redire, immo & debeat, quandocunque hoc velit, aut ſi ita expedire judicet bono ac ſaluti Reipublicæ. Atqui ſalus Reipublicæ ſemper poſtulat ut data à populo Principi poteſtas numquam ad populum revertatur: qui ita eam deponit, ut principem ſemel illa donatum non privare poſſit in poſterum dato imperio. Quippe cum ad ſalutem populi reperta ſint omnia genera gubernationis quibus reſpublica conſtituitur & adminiſtratur, boni publici maxime intereſt, ut poteſtas à populo Regi ſemel conceſſa & donata numquam revocetur. Niſi enim hoc eſſet, etſi pro lege id obſervaretur, ut quotieſcunque populo placuiſſet, imperium regi quem elegiſſet ablatum ad populum rediret, nulla pax umquam firma in Republica ſperari poſſet, ſed ad ſingula momenta quies ejus turbaretur, omnia ſeditionibus & factionibus arderent, fomitibus ſubinde in faces ad totius ſtatus conflagrationem ſuppeditandis. Numquam certe deeſſent turbarum incentores, qui privata ambitione ducti & regnandi cupiditate permoti populum prenſarent, ambirent, eique perſuaderent ut imperium illi qui tum dominaretur ad-

eimtum,

emtum, ſibi traderent, ſe longe melius quam illum eſſe regnaturos, ſe ad utilitatem ejus & voluptatem quæcunque agerent, eſſe facturos. Quæ ut populus novitatis ſtudioſus facile audiret, ita inde facillime in bella inteſtina moveretur. Numquam enim hæ mutationes & converſiones in Republica ſine aliqua clade & inſigni calamitate populi eveniunt, quamlibet de priore domino in meliorem regnum tranſeat, ut ſæpe malus princeps loco ſuo manſurus optandus magis videatur, quam bonus in locum ejus ſumptus, propter mala quæ ex tali mutatione vel ſtatus ipſius vel ſolius dominantis, ſolent accidere. Cum igitur ſalus populi ſuprema lex in his eſſe debeat, eadem cauſa quæ poſtulat populum non eſſe ſine aliquo rectore, etiam omnimodo flagitat, ut rector non facile mutetur, nec de regendi forma diu recepta in aliam cito migretur. Eapropter lex hæc ad æternitatem in imperiis fixa & fundata videtur, ut in regio ſtatu, ſi poteſtas in regem à populo tranſſcribatur, irrevocabiliter iſta fiat donatio, nec ad libitum dantis irrita aliquando fieri queat. Si enim quoties libido populo inceſſerit poteſtatem à ſe rectori ſuo datam revocandi, id etiam jure ſuo facere poſſit, nihil tum eſſet diſcriminis inter popularem & regalem ſtatum, niſi hoc; quod in regali ſinguli rectores conſtituuntur, in populari plures. Vtrobique magiſtratus is eſſet populi qui rempublicam ejus nomine adminiſtraret, rex in monarchia ad arbitrium plebis abdicandus, conſules aut duumviri in Democratia per plebem ſimiliter abrogandi. Sic Monarchia non differret à Democratia niſi numero perſonarum quas populus ſibi ad rem ſuam gubernandam deligeret, cui ſingularitas in Regali

regimine placeret, in Democratico ſtatu pluralitas. Temporis etiam ſi forte æſtimatione aliqua inter regem & magiſtratum Popularem conſtaret differentia. Nam ubi populus imperium habet, conſtituere ſolet magiſtratus per quos regatur, qui ſtato tempore poteſtatem deponant, in quorum locum alii deligantur, qui pari ſpatio eam teneant, quo finito cedant, aliis deinde ſedem vacuam relicturi plebis ejuſdem ſuffragio creandis. Pleriſque civitatibus annuos eſſe talis magiſtratus receptum olim fuit. Romæ Conſules in annum creabantur. Athenis & in aliis Græciæ minutis Rebus publicis idem tempus popularibus magiſtratibus ſtatutum erat. Euripides in Theſeo, quem ſic inducit loquentem:

— οὐ γὰρ ἄρχεται
Ἑνὸς πρὸς ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐλευθέρα πόλις,
Δῆμος δ' ἀνάσσει διαδοχαῖσιν ἐν μέρει,
Ἐνιαυσίαισιν.

— non enim jugum
Patitur ſub uno civitas, ſed liberam
Populus gubernat regis inſtar per vices,
Solitus in annum dignitates credere.

Hoc autem ideo inſtitutum quando populus regnat, ut annui ſint magiſtratus, quo unuſquiſque ex plebe honorum particeps eſſe poſſit. Nam ſi dignitates ad totum vitæ tempus ſingulis mandarentur, non tam multis communicari eas facile foret. Et notandum eſt, poetam philoſophum dicere in libera civitate, quales Athenæ tunc fuere, populum regem eſſe, ubi nempe populus plus poteſt, aut, ut ait Seneca, timendus eſt. Ariſtoteles τὸ πλῆθος ἄρχειν in ejuſmodi republica ſcribit, quæ populi arbitrio regitur, id eſt populum imperare. Ergo in regali ſtatu non eſt populus qui imperat ſed unus, qui ſi arbitrium populi domina-

minaretur, aut magiſtratum gereret, ut Enthuſiaſtæ docent, deberet etiam ab ejuſdem nutu pendere quantum ad regendi ſpatium quod ei præſcriptum foret attinet. Saltem definitum habere deberet temporis modum intra quem ſe abdicare poteſtate ſibi à populo commiſſa teneretur. Ecce enim in populi ſtatu ut plurimum annui fuere ſummi magiſtratus. Si ultra annum prorogarentur, vel ultra aliud præſcriptum ac legitimum tempus, à populo illa prorogatio dabatur, ut Romæ in provinciis regendis Proconſulari imperio. In urbe magiſtratus ultra ſtatutum tempus non prorogabantur. Si igitur in regali reipublicæ conſtitutione populus eodem modo & pari jure regem creare debet, ut in populari forma magiſtratum alium ſolet, & ſi is qui ab eo ſemel creatus eſt, æque pendet ab arbitrio populi ut magiſtratus ab eodem poſitus; cur non & rex tempus ſimiliter præfinitum regnandi accipit ab ipſo populo? An hoc tantum ad jus regis pertinet ut quoad vivit, magiſtratum populi gerat? Si hoc dederint de magiſtratu illo ſummo qui à populo cum hac conditione conſtituitur, ut non finiatur ejus poteſtas niſi cum vita, & regis proprie nomine appellandum eum eſſe concedant, id quidem in ejuſmodi regnis quæ electione deferuntur, poteſt locum habere, ſed quid dicent de hæreditariis? Certe in populari civitatis ſtatu numquam ſucceſſio in magiſtratibus ſervata eſt, ut nempe patre decedente filius in demortui locum ſubrogaretur. Nam nec ita eſſe potuit ubi quaſi ſolenne & legitimum tempus obtinendæ poteſtatis obſervatum fuit vel in annum vel ad biennium, certe omnino cum aliquo fine, alio quam vitæ, præſtitutum. Si regia itaq; poteſtas non differt ab ea quam habet magi-
ſtratus

ſtratus popularis, quia utraque populi juſſu mandatur, nuſquam in regali dominatu ſucceſſio permitti debuit, quæ non conceditur in ea civitate ubi populus dominatur. Quinimmo ne quidem tam longum dare oportuit uni rectori tempus quam datum eſt pluribus, quia facilius in tyrannidem ſingularitas degenerat, præcipue quæ vires colligere poteſt diutius regnando, affinitates contrahendo, ſocietates cum exteris ineundo, quibus efficiat ne cogatur invitus ſeſe abdicare magiſtratu, cum populus id repoſcat. An regi nullum ideo tempus eſt præfinitum gerendæ poteſtatis à populo, quia poſſit cum velit repetere ab illo jus quod commiſit? Cur non in populari regimine ubi populus proprie regnat, non ad hoc exemplum magiſtratus conſtituti ſunt, ut certum eo honore fungendi tempus non haberent, ſed arbitratu dantis decedere poteſtate deberent, nulla cauſa aut ratione edita cur id faceret, niſi quod ita placeret, ut voluntas pro ratione eſſet? Mirum certe in omni civitate quæ populum habuit rectorem, ſemper id obſervatum fuiſſe, ut magiſtratus gerendi ſtatum ſpatium eſſet ac lege limitatum, in regali quæ tamen æque à populo manare & ab eo mandari creditur, non idem uſu veniſſe, ſed aut vitæ tempus datum eſſe in his quæ per ſuffragium mandantur, aut nullum, ut in his quæ per ſucceſſionem natorum in poſteros eunt. Cum hæc ita ſint, & cum perpetuo iſtud diſcrimen in Monarchia & Democratia ſervatum ſit, certe inde concludere neceſſe eſt, alio jure & alio fini conſtitutum eſſe regimen unius quod Μοναρχικὸν appellatur, & populi quod eſt Δημοκρατικὸν. Hoc quippe nomen accepit à populi dominatione, illud ab unius dominatu in quo populus nihil poteſt. Nam ſi æque in utroq; ſtatu

po-

populus dominus haberetur, genus Reipublicæ utrumque Δημοκρατίας appellatione donandum foret. In illo populus dominatur. Cur? quia magiſtratus à quibus regi debet, creat ipſe: in hoc in quo ab uno imperatur, hujus unius eſt, magiſtratus facere, non populi. Sed ipſe eſt à populo factus. Ergo populus dominus eſt dominantis. Tanto magis ſic hæc Δημοκρατία eſſet quam μοναρχίαν vocamus. Nam & qui regi ſubſunt ſummi magiſtratus, poſſunt ſæpe & minores creare. Nonne Conſul quem populus creaverat, Dictatorem dicebat, qui major erat Conſulibus & populo, & qui in omnes ſummum imperium habebat, etiam jus vitę & necis? Iam igitur explicandum, quanta ſit & qualis differentiæ ratio inter μοναρχικὸν & δημοκρατικὸν ſtatum, quamvis detur utrumque eſſe populi, diverſo reſpectu. Illud populi eſt & in populum. Hic populi tantum. In populum eſt ſingulare imperium, quia populus in eo regitur ab uno, non regit ſe ipſum, nempe per magiſtratus annuos quos conſtituit. Quin & ipſe dominatur in concionibus. Monarchia vero populi ſic eſſe dicatur, non quia populus in ea imperat, ſed quia à populo jus imperandi accepit ille unus qui in populum habet poteſtatem. Lege Regia Romæ ſic appellata conſtat tranſlatam à populo in unum dominationem. Ea lex, ut ſcripſit Vlpianus & poſt eum atque ex eo Iuſtinianus in Inſtitutis, de Principis imperio lata eſt, *quaque populus ei & in eum omne ſuum imperium conceſſit.* Ita ergo in populum data eſt principi hæc poteſtas à populo. Sed à quo? à Romano. Et de Auguſto omnino certum eſt; & propter Auguſtum latam illam legem fuiſſe, non autem cum urbe natam eſſe, nec de Romulo, ut infra dicemus. Non enim omnium regum poteſtas à populo ipſis fuit conceſſa,

ceſſa, nec Romulus eam populo ſuo acceptam retulit, quia populum ipſe ſibi fecit, non populus eum regem. Si qui autem Principes ad illud exemplum cujus gratia lex regia lata eſt, imperium à populo acceperunt, non ita accepiſſe hoc videri queunt, ut magiſtratus qui à populo creatur poteſtatem ab eodem judicandi capit, aut ille cui ab ipſo rege juriſdictio mandatur, aut ſi quis imperium aliquod aut jus gladii ab eo accipit, aut ut aliæ denique poteſtates quæ ab eodem conſtituuntur. Eodem quippe modo magiſtratus à Rege fiunt in Regali ſtatu, & à populo in populari. Vterque enim licentiam habet minores poteſtates & à ſe dependentes ordinandi, quas vel ad certum tempus conſtituit vel ad vitam, ſed ita ut ſi delinquant aut proditionis accuſentur, aut læſiſſe aliqua in re Majeſtatem Regis aut populi deprehendantur, dimitti poſſint & abdicari, & vita etiam privari, non tantum magiſtratu excidere. Ratio eſt, quia in eos ſuam poteſtatem non tranſcribit Rex vel populus, ſed cum poteſtate eos creat vice ſua judicandi & regendi vel præſidendi. Vicariam eo modo & fiduciariam tantum habent poteſtatem, ut legati qui exercitui olim ab ducibus præficiebantur, qui in abſentia ſua exercitui præeſſent. At lege Regia populus omne quod habuit imperium omnemque poteſtatem in principem tranſtulit, ut in populum ipſum eam exerceat, eodem jure quo populus in privatos eam exercebat. Sic propria poteſtate ſe ipſum exuit populus, & regem ea donat, animo non eam recipiendi in poſterum, ſed cum irrevocabili conceſſione vel traditione potius. Si repetendam eam quotieſcunque vellet daret, aut propter aliquod crimen revocandam, non differret Rex à magiſtratu quem rex ipſe, aut populus, cum domi-

dominantur, creat; in quem nec rex nec populus totam ſuam poteſtatem transfert ad hoc ut dominium ejus in accipientem tranſeat. Poteſtatis autem hujus quam populus cum dominus eſt, aut quam Rex ubi eam à populo accepit, obtinet, hęc vis eſt & ſumma, ut judicari non poſſit ab alio, cum omnes judicet. Non enim populus univerſus, cum dominationem habet, judicari poteſt ab illis quos in republica ſua judices ordinavit, nec proditionis accuſari, nec læſæ majeſtatis. Ratione quippe caret, ut populus collective ſumptus ſe ipſum prodere velit, aut in ſe aliquid admittere offenſæ & peccati, propter quod totus puniri poſſit & exterminari, niſi ſi una cervix omnibus detur, ut ille tyrannus olim populo Romano optavit. Ergo ubi propriam poteſtatem uni tradidit, nihil ex ea ſibi reſervat, ſed eam omnem quamcunque habuit largitur, & ſic eam quoq; tribuit, qua judicari non poteſt ab ullo, ſed omnes judicare. At poteſt populus univerſus æque ſe in alterius & unius poteſtatem & ditionem tradere ut ſingulis id licet. Vbi aliquis autem in ſervitutem ſe cuipiam vendidit aut ſubjecit, omnem in ſe illi domino poteſtatem concedit quam antea habebat, cum ſuæ poteſtatis eſſet & ſui dominus. Lege etiam Hebræorum cuilibet licuit & jus fuit dominum adſciſcere quem vellet, cui libertatem ſuam ſuorumque addiceret, & ſervum ſe faceret. Omnium pene gentium hic idem mos fuit, ut proinde juri naturali quodammodo poſſit accenſeri. Populi vero duplici modo in alterius arbitrium ſe dedunt, imperiumque in ſe ei tradunt, aut vi victi coactique, aut ſua voluntate. Vtroque modo alienare ſuam poteſtatem intelliguntur, & in eum transferre plenum ejus dominium qui accipit, ut irrevocabiliter datum. Illi quibus vi rapitur,

rapitur, ut ſunt qui armis ſubiguntur, etiam conſenſum ſuum victori accommodare ſolent, quo veluti volentibus imperare videatur. Præterea non omnes in eo populo qui ſe ſub leges pacis iniquæ hoſti ſuo ſubjecerit, victi & domiti fuiſſe bello intelliguntur, ſed illi tantum qui arma geſſerunt. Quibus cum reliqua pars imbellis accedere cogatur, ideo ut pax inter victos victoreſque & concordia firmior coaleſcat, quaſi fœdere, licet iniquo, ea ſancitur, quo leges victi accipiunt, victores dant, ut illi ſubjectorum loco ſint, iſti dominorum. Sic cum Auguſtus bello ſuperior extitiſſet armiſque libertatem Romanorum oppreſſiſſet, quibus quo vellet modo leges ut victis imponere potuit, tamen lege Regia quæ ad hoc tunc lata eſt, populus Romanus omnem poteſtatem quam antea habuerat cum republica potiretur libera transfudit in Principem. Renovata & in aliis Principibus ea lex, qui non jure hæreditario ſuccedebant, ſed de novo eligebantur nihil pertinentes ad familiam ejus qui deceſſerat. Ita Tacitus ſcribit, *Senatum omnia principibus ſolita Veſpaſiano decreviſſe.* Atqui Veſpaſianus vi occupavit imperium, ut & Auguſtus, militari judicio factus Imperator & præter voluntatem Senatus qui poſtea aſſenſit. Immo & ei decrevit omnia jura poteſtatis quam alii Principes habuerunt. Mos erat tum ut qui aſſentirent alicujus principis electioni, in verba ejus jurarent, & illi ipſi qui auctores eligendi creandique fuerant ad hoc juramentum adigebantur, ut ex Hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus paſſim liquet. De hoc ipſo Veſpaſiano Suetonius: *Tiberius Alexander Præfectus Ægypti primus in verba Veſpaſiani legiones adegit Kal. Iulii. Qui principatus dies in poſterum obſervatus eſt.* Et continuo: *Iudaicus deinde Exercitus*

tus v. *Id. Iul. apud ipſum juravit.* Vocat *Sacramentum* idem auctor in vita Galbæ, ubi *mutati Sacramenti* meminit de ala quadam Equitum, quæ appropinquantem Galbam deſtituere conata eſt, quod ipſam pœniteret mutaſſe ſacramentum. Paulo poſt ſcribit, *Eumdem* Galbam, *ſupervenientibus ab urbe nuntiis, ut occiſum Neronem, cunctoſque in ſua verba juraſſe cognovit, depoſita legati ſuſcepiſſe Cæſaris appellationem.* Ex quibus palam eſt, longe aliter creatos legatos & alios magiſtratus tam civiles quam militares, à ſumma poteſtate, ſive populi ſit ſive regis, aliter imperium à populo deferri principi ſolitum. Magiſtratus cum à populo vel à Rege creabantur, non jurabant in verba populi dominantis vel Regis à quo eligebantur, ſed ſi forte juramento ſe obſtringebant ad leges ſervandas, & jus dicendum ſecundum leges. Cæterum tam populus ipſe quam milites in verba Principis jurare ſoliti erant, cum ei imperium deferebant, & ſuam in eum poteſtatem transferebant. Qua vi ſacramenti à populo & exercitu præſtiti Principi electo, non poterant niſi ſumma cum perfidia & rebellione damnanda mutare juramentum quod ei præbuerant; non magis quam milites ubi ſacramentum duci ſuo dixerant, numquam ſe eum eſſe deſtituros nec deſerturos militiam. Longum igitur diſcrimen fuit inter magiſtratum à populo cum dominatur factum, & regem quem idem populus ſibi facit: Illum poteſt cogere ut ſe abdicet magiſtratu, & ſi proditionis vel læſæ Reipublicæ reus fiat, capite punire, regem non item. Hoc eo fit, quia in magiſtratum non totum jus transfert, ſed in regis quem deligit, gratiam omni poteſtate ſe exuit, ut eum illa induat. Vt Luna lucet alieno lumine quod à Sole mutuatur, ita magiſtratus pollet

aliena poteſtate quam mutuam velut accipit vel à Rege vel à populo qui regit, eam cum repoſcetur mox redditurus. At rex qui à populo eligitur, ita populi poteſtatem ſuſcipit in ſe, eamq; veluti ſibi infuſam recipit & penitus induit, ut numquam poſtea exui ea queat, idemque patitur ac ſi Sol lucem quam habet, totam deponeret, eamque in Lunæ corpus transfunderet, ita ut Luna in Solem tranſmutaretur & Sol in Lunam. Ita vel vi coactus, ut dixi, populus, vel voluntate, quodcunque illi ineſt poteſtatis, in eum qui ſe regem ipſe fecit vel quem volens creat, tranſdere ſolet. Vtroque modo pari ſacramento ſe obligat populus ad ſervandam illi fidelitatem qui regium imperium accipit. Duobus his quippe modis etiam ſervi fiunt qui erant liberi. Aut enim in bello capiuntur & per vim ſervire coguntur, aut ipſi ſe ſua voluntate in ſervitutem ob pretium participandum aut alia de cauſa alicui addicunt. Non magis his licet quam illis ſe in libertatem invitis dominis vindicare. Et cum Paulus ſervis præcepit ſubjectos eſſe dominis ſuis, non reſpexit magis hujus quam illius generis ſervos. Nam ex utroque genere tum multi ſervitutem ſerviebant vel in ſervitute erant. Rapta quæ raptoris nuptias optaverat, ut olim lex fuit, non minus legitima ejus uxor fiebat à quo per vim abducta fuerat & compreſſa, quam ſi voluntate parentum & propria viro tradita fuiſſet, ſed conſenſus raptæ ſuperveniens in hoc valebat quamvis vim paſſa foret, ut legitimæ eſſent nuptiæ. Idem de eo dicere licet qui per vim in victos occupavit imperium: conſenſu quippe populi accedente qui non poterat non conſentire, firmatur in victore regendi poteſtas, quę legitima evadit haud ſecus quam ſi populus ſponte ſua ei detuliſſet imperandi jus. Sic tanſlata in aliquem

regalis

regalis dominatio, earum rerum naturam induit, quæ ſemel datæ poſtea revocari non poſſunt. Vbi pater filiam marito in manum dedit, paternam poteſtatem in natam habere deſinit, vir habere incipit, aliquantum tamen immutatam re & nomine. Quinetiam in uxores, ſi quid deliquiſſent, viri olim jure Romano hoc jus habuerunt, ut de his judicium ferre eaſque condemnare poſſent. Lege etiam naturali quam Deus in homine creando ſanxit, mulier patrem & matrem relinquere jubetur ut viro ſuo adhæreat. Pater naturalis qui filium in adoptionem alteri dederat, jure ſuo cedebat paternæ poteſtatis, eaque in adoptivum patrem transferebatur. Et ſic in novam familiam & alia ſacra adoptatus tranſibat. Qui minus autem regi ubi à populo regimen accepit, id in perpetuum poſſidere fas eſt, nullo judicio vel damnatione deſtituendo, quam Pontifici Romano poſtquã Papa factus eſt à Cardinalium Collegio? Ajunt quippe, & pro fide non dubia tenent, Papam à nemine judicari, cum omnes judicet, ac proinde non poſſe deſtitui, nec Papatu quandiu vivit expelli, aut gradu dejici. Vnde hanc illi prærogativam datam dicemus? An ex Epiſcopatu habere? Atqui quatenus Epiſcopus etiam dignitate exui poteſt ac degradari ob crimen, quia omnes Epiſcopi olim nec pœnę immunes nec cenſurę, ſi quid peccaſſent, per canones Eccleſiaſticos fuere. Dignitas itaque Epiſcopalis cum ob delictum poſſit amitti, certum eſt & Papam quatenus Epiſcopum ſede ſua depelli poſſe & honore. Ergo ubi regale illi & principale faſtigium acceſſit, immo ubi ſupra reges & principes evehi cœpit, idem quoque jus quod principum regumq; proprium eſt, ſimul accepit, ut à nemine judicari poſſet, nec condẽnari. Vt Petri Apoſtolorũ coryphæi ſucceſſor non poteſt

teſt hoc ſibi ſumere, quod ipſe Petrus cui ſe vult videri ſucceſſiſſe, numquam jus habuit, numquam ſumſit. Nam & ipſe & alii Apoſtoli numquam judices ſederunt ne in privatorum cauſis quidem, nedum in reges & principes hanc licentiam uſurparunt. Quin è contrario tribunalibus Principum ſæpe adſtiterunt, verberandi, gladio puniendi, comburendi, cruci affigendi, & aliis ſuppliciis afficiendi, qualiacunque judicis ſententia in eos decreviſſet. Ergo ubi regalem induere potentiam, etiam jus regium ſimul ſe accepiſſe crediderunt, ne judicari poſſent. Quod jus ubi à ſe populus in regem quem ſibi ſumſit aut fecit tranſtulit, rex id habere incipit, populus vero non habere quod ante habuit. Vt enim populus, καθ' ὁμάδα ſumptus, cum ſuæ poteſtatis eſt & ſui juris, non poteſt à quocunque judicari, ita quando in alium hanc ipſam poteſtatem tranſtulit, ille tum jure quod populi fuit fruitur, nec poteſt à quoquam judicari. Nec dici hic poteſt, quod quidam tanquam validum telum intorquent, eum qui conſtituit, ſemper majorem videri debere illo qui conſtituitur. Ita ergo regem qui à populo conſtitutus eſt, eo ipſo tanquam minorem conſtituente cenſeri oportere, quia populo debeat id quod fit. Qui ſic ratiocinantur, quærant à Romano Pontifice an hoc argumentum in ſe valere velit, & ideo minorem Cardinalibus ſe eſſe habendum quod ab illis creatus ſit. Aliud dicturos eos eſſe opinor. Milites qui imperatorem vel ducem in bello ſibi legerunt, numquam ut ei parerent, in animum poſſent inducere ſi hæc ſententia valeret, utpote ſuperiores eo quem elegerint. Conſul qui Dictatorem dicebat, non ſolum populo univerſo ſuperiorem eum conſtituebat, ſed etiam ſe ipſo. Nam & Conſulem à quo creatus fuerat, æque occidendum poterat

terat mandare ut alium de plebe quemlibet. Nec poterat idem qui à Conſule Dictator dictus fuerat, ab eo deſtitui, antequam tempus Dictaturæ ejus exiiſſet. Clerici quem creaverunt Epiſcopum, non poſſunt degradare. Et ſane ita rerum natura poſtulat ut qui poteſtatem in perpetuum ac plenam ab aliquo qui poteſt dare accepit, non poſſit nec debeat repetenti eam reddere; quia jus hoc non retinuit ille à quo poteſtas illa in alium transfuſa eſt. Si enim hoc obtineret, omnia in irritum caderent, nihilque unquam firmum ac ſtabile poſſet permanere, quod ea ratione geſtum foret. Quid opus eſſet aliquem conſtitui aut principem aut Regem, ſi conſtituens retineret poteſtatem ejus quem conſtituiſſet, deſtituendi quando vellet? Omnia paulo momento mutarentur ac turbarentur, & nuſquam tuta pax eſſet, aut tranquillitas reipublicæ vel eccleſiæ ſecura. Donatio poteſtatis jure vocari poteſt id quod ſimili modo agitur, quæ ad nutum dantis non poteſt revocari, ſed hæret perpetua penes eum qui accepit. Aliud eſt cum aliquis qui ſuperior eſt manet ſemper ſuperior, atque ita dat ut maneat, quia tunc ſua poteſtate ſe non exuit, ſed quamcunque aliam poteſtatem conſtituit, eam ſibi ſubjici vult, & à ſe pendere. Vt populus qui liber eſt dum magiſtratus creat, non tranſſcribit in eos totum ſuæ poteſtatis jus, ſed imperium ſuum ſibi retinet, vimq; eos conſtituendi, & deſtituendi ad libitum. Nam magiſtratus ille quem ſibi legit populus populo major ac ſuperior non eſt; ita cum Rex rectores provinciarum nominat, non majores eos ſemet ipſo facit, nec illis in ſe ſummum imperium committit. Cum juriſdictionem alicui mandat, non eo ipſo illum ſuperiorem ſe eſſe vult. Cum Tribunalia ſumma, quæ *Parlamenta* vocantur,

tur, rex inſtituit ad jus reddendum ſubjectis, quamvis poteſtatem eis ſine provocatione judicandi conceſſerit, non tamen intelligit eos de ſe judicare poſſe, aut eorum jurisdictioni ſe ſubmittere. Aliud eſt cum populus poteſtatem ſuam in alium transferens, nihil ſibi ejus reliquum facit, ſed totam tranſmittit cum omni jure, cum toto, ita dixerim, pulviſculo quam habuit. Tum quod erat, eſſe deſinit, & eum cujus in gratiam ſe ſua poteſtate privavit, id vult eſſe quod fuerat, ſine ulla in poſterum revocatione talis donationis. Quod in omni adminiſtratione tam civili quam eccleſiaſtica ſemper ita obtinuit ut de juris naturalis fontibus quodammodo profluxiſſe videatur. Nuſquam enim legimus, ab iiſdem qui conſtituere aliquam ſupra ſe poteſtatem qua regerentur, eam fuiſſe deſtitutam. Cardinales Papam non deſtituunt, nec clerici Epiſcopum, nec milites ſuum ducem. Nam qui à Clericis creatus eſt Epiſcopus non poteſt niſi à Synodo Provinciæ dejici. Papa quia regiam vel majorem regia poteſtatem ſibi quaſi jure divino vindicat, ne à Synodo quidem univerſali, id eſt ab univerſo Chriſtiano populo, ſe judicari poſſe aut condemnari intendit. At reges jure divino conſtitui, quia per Deum regnant & regnum ejus ope adipiſcuntur, inter omnes antiquos tam profanos quam Chriſtianos auctores convenit. Ideo non ſolum ab illis à quibus electi ſunt, ſive ſenatus ſit, ſive exercitus, ſive populus, expelli regno non poſſe, ſed ne ab univerſis quidẽ ſubditis. Secundum hoc perpetuum ac conſtans regnorum & imperiorum jus, cum à Valentiniano milites poſcerent ut vellet ſibi conſortem imperii adſciſcere, in ea verba reſpondit quæ jam ſupra retulimus, *in eorum fuiſſe poteſtate priuſquam eum ad imperium vocarent, id non facere, jam*

vero

vero vocato imperare eos non poſſe, nec ab eo impetrare quod nefas crederet illis concedere. Sane, ut ante dicebamus, lex & ratio naturalis quæ publicæ ſaluti conſulit in quacunque ſtatus forma inſtituenda qua populus gubernari queat & in officio contineri, eadem exigit ut regimen ſemel inſtitutum, quicunque ejus ſtatus ſit, quam diutiſſime ſervetur, aut in perpetuum, ſi id fieri queat. Nam ſi jus imperandi obnoxium foret arbitrio aut voluntati eorum qui reguntur, nullus eſſet finis aut modus turbarum & diſcordiarum in ea republica in qua talis mos obtineret. Numquam tranquillus foret, numquam ſecurus ejus ſtatus. Duos modos rectoris habendi eſſe diximus, vel cum populus ſe ſponte ſua in ditionem alterius Regis dedit, vel cum vi ad hoc & armis victus cogitur. De priore modo certum eſt quacunque de cauſa id fiat, ut ſe quis ſubjiciat volens alterius regis vel ſtatus imperio, non ad diem certum eam ſubjectionem & ſuæ poteſtatis alienationem ab illo populo fieri, ſed in perpetuum & in omnem ſucceſſionem & poſteritatem regis illius cui ſe ſubdunt, ſi hæreditarium ſit regnum, vel in omne tempus quo duraturum eſt illud regnum ſi regatur à principibus eligi ſolitis; &, ſi ſit Reſpublica libera cui ſe dedat in ditionem populus ille, quandiu ſtaturus ſit ille ſtatus. Nec etiam verum eſt quod quidam aſſerunt & pro certo obtrudunt, gentem armis ſubactam poſſe quandocunq; occaſio tulerit in libertatem ſe vindicare & jugum ejus regis excutere à quo fuere ſemel domiti. Ratio omnis tam divina quam humana id vetat. Primum quia quòd armis quæritur, tranſit in ejus dominium qui acquiſivit. Hinc ſervati homines, in ſervitutem, ut bello capti & venditi, non

poterant dominos mutare vel fuga vel alia in dominum rebellione, ſed in aliquo tali facto deprehenſi cruci affigebantur olim, aut in ergaſtulum trudebantur. Ipſi deinde Apoſtoli ſervos dominis ſubditos eſſe jubent *cum omni timore*, nec ſolum juſtis & æquis, ſed etiam *duris & dyſcolis, cum ſimplicitate cordis*, *non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes.* Ne quidem Chriſtianos factos infidelibus heris obedientiam negare debere docet Auguſtinus in Pſalm. cxxiv. dicitque ibidem, Chriſtum *non feciſſe de ſervis liberos eos qui ſerviebant. ſed de malis ſervis bonos ſervos.* Par eſt ratio de ſubjectis quos tales reddidit vis armorum & belli jus. Non eos quippe de ſubditis liberos fecit Chriſtus, nec docuit eos rebellare, ne contra infideles quidem aut impios & iniquos dominos, quamvis ipſi fideles eſſent & juſti, ſed de malis ſubjectis reddidit bonos ſua doctrina, dum præcipit etiam per Apoſtolos ſubjectos eos eſſe debere qui tunc vivebant homines iis poteſtatibus quæ tunc regnabant. Atqui non aliæ tunc fuere quam quæ libertatem populi bello oppreſſerant & imperium vi arripuerant. Eadem igitur ratio eſt domini in ſervos & Regis in ſubditos. Pari modo hi & illi ſubjecti debent eſſe domino & Regi quamvis infideli & impio pii ipſi & fideles, ſiquidem voluntatem Chriſti facere volunt. *Prima*, inquit Auguſtinus eo loci, *& quotidiana poteſtas hominis in hominem, domini eſt in ſervum* Quod autem dixit de domino & ſervo, hoc intelligi debere ibidem ait *de poteſtatibus & Regibus.* Nam *cum facti fuerint vel judices vel reges, quia hoc facit Dominus propter diſciplinam plebis ſuæ, propter diſciplinam populi ſui, non poteſt fieri niſi ut exhibeatur illis honor debitus poteſtati. Ordinavit enim ſic Deus Eccle-*
ſiam

ſiam ſuam, ut omnis poteſtas ordinata in ſæculo habeat honorem, & aliquando à melioribus. Ergo etiam meliores parere debent deterioribus, optimi ſubditi peſſimis regibus. Hoc etiam eſt quod bonos ſubditos facit, dum Dei voluntati obſequuntur in honore debito exhibendo Regi quem Deus conſtituit. Si gentes infideles hoc etiam fecerunt, quanto magis Chriſtianos facere par eſt, cum Chriſtus hanc diſciplinam ſuę eſſe Eccleſiæ voluerit, teſte Auguſtino? Chriſtus ſuo exemplo hanc ipſam diſciplinam firmavit, qui in Paſſione ſua ea ſuſtinuit quæ ſervi ſolent à dominis pati. Dominos illos & judices agnovit qui tunc imperabant, qui imperium vi & armis occupaverant, dum ſub illis naſci voluit, & ſub eorum ſucceſſoribus qui tyrannice regnabant, nec melioribus artibus regnum invaſerant judicari & morti addici ſuſtinuit. Cujus exemplum & Diſcipuli ejus ſequuti ſunt, non recuſando habere judices vitæ & mortis ſuæ, quos noverant eſſe tyrannos & Imperii uſurpatores. Ratione etiam naturali pervinci poteſt, qui ſic ſubjugati ſunt perpetuo debere ſubjectos permanere illi qui ſub jugum eos miſit. Quos poterat jure belli perdere, ſervatos maluit. Hoc igitur debent beneficium victori pro data vita, ut fideliter illi ſerviant & ſubjecti ſint. Multo magis id jus obtinere debet ubi tempore & uſu convaluit. Cujus rei illuſtre exemplum ſuppeditat Hiſtoria Gergeſæorum, quæ narratur ab auctoribus Talmudicis. Iſti Gergeſæi qui in Africa exulaverant à Iudæis pulſi quando terram Canaan occupaverunt, Alexandri Magni temporibus ex Africa repetitum venerunt patriam ſuam, quaſi per vim ſibi ablatam ab Iſraëlitis. Hujus litis diſceptandæ arbitrium ipſi Alexandro tum permiſere. Cum ergo co-

ram illo juſta ſua allegarent, & concluderent terram Canaan ſuam eſſe, quia in lege paſſim à ſe denominaretur qui originem duxerant à patre Canaan, contra ea Gabrias nomine Iudæorum reſpondit, ejuſdem Legis teſtimonium pro ſuis facere & poſſeſſionem Iudæis legitimam ejus terræ adjudicare cujus reſtitutionem petebant Gergiſæi, aſſerens, ſcriptum eſſe, Maledictus ſit Canaan & ſervus ſervorum ſit fratribus. *Si quis ſervus*, inquit, *acquiſivit, cuinam debetur illud & ipſemet? Nonne vos etiam inſuper tot annis ſerviiſtis nobis?* Alexander quem judicem ceperant, juſſit eos hoc ultimum refellere. Petierunt illi dilationem tridui. Qua conceſſa cum vadimonium deſeruiſſent & nihil reſpondiſſent, lis judicata eſt ſecũdum eos qui poſſidebant. Ergo qui olim in ſervitutem redacti ſunt, diuque in illa ſervitute manſerunt, nullo jure poſtea libertatem ſuam recuperare ſatagunt, quã primo ſtrenue defenſam oportuit, ſemel amiſſam nulla ratione repetere conantur qui amiſerunt, niſi cum pari injuſtitia acſi alienum invaderent. Niſi hic modus regnorum acquirendorum & tenendorum legitimus haberetur, nulla hodie legitima videri poſſent regna, cum pauciſſima ſint, immo fere nulla, quæ non ad hoc inſtar nata vel facta fuerint. Alexander Magnus Perſis imperium eripuit ex plurimis conſtans regnis, unde & qui ea poſſidebat *Rex regum* appellari jure ſuo merebatur. Poſt mortem ejus duces qui ſub eo militaverant, totidem regna ſibi fecerunt quot præfecturas antea ſinguli obtinuerant. Reges cum ſic evaſiſſent, tandem procedente tempore eorum ditiones in Romanum imperium velut abſorptæ deciderunt. Quod & ipſum poſtea in varia regna ſciſſum fuit à barbaris qui Europam & Aſiam Africamq; ex Septen-

tentrione adfluentes inundarunt & inſederunt: Britannia quæ provincia fuerat Imperii Romani, ſic ab Angloſaxonibus occupata regni formam induit, & priori ſtatui reddita eſt quem ante Romanorum invaſionem habuerat. Dani Angloſaxonibus illud regnum ereptum ſibi vindicarunt. Deinde rurſus & Saxones Danis. Idem paſſi ſunt iidem mox à Normannis quod ipſi Danos pati coëgerant. Sic Guilielmo Victori ceſſit in Regnum Anglia, cujus familia cum nuper regnaret, hoc jure & poſſeſſione regni per rebellem exercitum privata eſt, qui nunc loco regis imperat. Quo jure ſi quis quærat, tam nullo promptum ſit dicere, quam maxima cum injuria & injuſtitia id factum liquet. Ne Saxones quidem quibus regnum eripuerunt Normanni, id nunc jure ullo facere poſſent videri, tametſi illi res ſuas repeterent, & ſe vetuſtiores ejus regni colonos eſſe contenderent, novitiis iſtis migrare inde juſſis. Sed ubi ſunt illi Saxones qui poſſeſſione Angliæ ſe dejectos à Normannis queri poſſint? Si hoc facere velint, Dani intercedent, qui id ſibi deberi potiori jure aſſerant. Immo ſe priores eſſe Angli & Saxones affirmabunt, qui Romanis Britanniam ademerint, & ſic ſuam eſſe debere. Quinimmo exſurget Imperator hodie, vel Rex Romanorum, qui Britanniam ſibi meliore titulo adrogaret, utpote quæ pars olim fuerit Imperii Romani. Nemo non videt quam nullo jure ac nulla ratione, qui Regem ſuum legitimum ſolio dejecerunt, hæc afferant quæ pro ſe facere putant, ut videantur aliquo colore aut prætextu formam regni mutaſſe, & eam conſtituiſſe quam ſibi ipſi ſubjecerunt, vero & naturali hærede excluſo. Dani ſunt an Angli vel Saxones qui vi & armis hoc regnum hodie occupa-

tum incubant? Fortaſſe Normanni ſunt, vel Normannorum ſoboles, qui contra Normannici principis proſapiam inſurrexerunt, & nefario parricidio regem inde ortum trucidarunt, totamque ejus ſtirpem legitima regni ſucceſſione privarunt. Non ab exteris itaque hoſtibus, ſed à ſuis ſubditis Carolus ille primus ſtatione deturbatus eſt, quod nunquam antea in Anglia factum fuerat. Omnibus enim mutationibus quæ in illo regno acciderunt, non regni formam innovatam, ſed ſolos dominos peregrinis nationibus ingruentibus alios factos conſtat. Romani regibus qui antea eam tenuerant, eripuerunt, Romanis Angli & Saxones, his Dani, deinde Danis iterum Saxones, poſtremo Saxonibus Normanni, qui à Guilielmi Normanni huc uſque temporibus in illa regnarunt. Normanni ergo ex Normannis ortum Regem ſuſtulerunt & ſtatum Reipublicæ immutarunt, poſt paulo, ſiquid veri mens auguratur, juſtitia divina & humana ſic volente, regis quem regno & vita depulerunt legitimis hæredibus reſtituendum. Cum omnia itaque in orbe vertantur paſſimque *ſæculares ſortes varient*, ut ait Tertullianus, dum regna è regnis naſcuntur, aliis cadentibus, aliis orientibus; ſi quis vellet antiquis & primis poſſeſſoribus ſuum reddere, aut illi quaſi jure manu conſertum id repeterent, ima ſummis mutarentur & omnium rerum confuſio & perturbatio per omnes gentes exiſteret. Nec hic locus eſt regnorum vices recenſere, & quomodo bellis totum ferme licuerit in eorum mutationibus peragendis, dum gentes gentibus hoc modo miſcentur, & alia etiam ratione velut ex ſurculis & propaginibus populi de populis, urbes de urbibus, regna de regnis ubique terrarum panguntur. In regno itaque hæreditario

& regum

& regum invicem ſibi ſuccedentium ſerie firmato, quamvis origo ejus ex uſurpatione initium ſumpſerit, ſerum eſt vel illis qui primi ſubacti ſunt priſcam libertatem vindicare, vel illis qui eam numquam habuerunt, quia ſemper ſub regum imperio fuerunt. Nam ante Guilielmum, cognomine Conquæſtorem, ut dictum eſt ſupra, Dani Reges Angliam tenuerunt, ante eos Anglo-ſaxones, ante hos Romani, ante hos alii reges. Ergone, ſi quidem poſſent oſtendere, ſe aliquando in libero ſtatu & æquis legibus conſtitutam, & à populi poteſtate ſuſpenſam Rempublicam tenuiſſe, jus tamen haberent regem ejiciendi quem per tot ſæcula ſuſtinuerunt, & quem bello victi tot ab annis retro accipere coacti ſunt, etiamſi daretur hos ex victa gente & non ex victrice eſſe propagatos? Nunc quis eorum ſicariorum qui regem ſuum perfido & nefario latrocinio ac ſcelere pluſquam parricidali necarunt, poteſt dicere ſe ex Danis aut Angloſaxonibus aut Romanis aut antiquis Britannis ortum, & non potius è Normannis, qui poſtremi omnium inſulam occuparunt, inſederunt, reges ex ſua natione habuerunt ſucceſſione annis plus minus ſexcentis uſque ad hoc tempus continuata? Tanta ſane multitudine tunc Normanni in Angliam transvolarunt, ut ſaltem ſe puros Angloſaxones & Danos non poſſint aſſerere, cum per connubia mixti indigenis advenæ gentem unam poſtea ſub uno rege confecerint. Si hoſtis externus regem hoſtium bello illato vita & regno exuiſſet, ut ſæpe in ea Inſula uſu venit, venia digna res foret, utpote uſitata. Non enim aliter hæc regnorum ſacra conſtare videntur, quam ut ex unius interitu alterius ortus procedat. Vbi vero ſubditi regem ſuum legitimum, regem natum, hæreditate & ſucceſſio-

ne regem factum, armis perſequuntur nullis aut levibus de cauſis, captum incarcerant, capitis cauſam dicere adigunt, damnant, publico & infami ſupplicio addicunt, id vero tale eſt, ut omnium hominum non reprehenſionem, ſed deteſtationem incurrere debeat. Non enim ſubjectorum hoc facinus, ſed perduellium, non hominum, ſed belluarum, non de vulgari nota ſceleratorum, ſed plus quam parricidarum.

CAPUT VII.

PRæcipuum hujus operis & defenſionis Regiæ caput ac fundamentum eſt, reges judicari non poſſe. In hoc etiam veluti cardine tota quæſtio vertitur, ut liqueat jure an injuria Rex Magnæ Britanniæ à populi ſui parte ſeditioſa & rebelli capitis damnatus ſit. Multis jam rebus ſupra demonſtratum eſt, judicium illud quo rex à ſubjectis ſupplicio affectus eſt, ſtare non poſſe & re ipſa nullum eſſe, parricidium potius appellari debere quam judicium, & qui id auſi ſunt ſuſcipere, crimen læſæ majeſtatis divinæ & humanæ incurriſſe. Divinæ, quia reges à Deo conſtituti ſunt, quos nefas ſit violare, neque id fieri queat quin Dei voluntati repugnetur. Humanæ, quia leges omnium gentium in hoc conſentiunt, abſque offenſione majeſtatis ſummi populi magiſtratum lædi non poſſe, qui ſolus habet majeſtatem. Ejus enim qui imperat majeſtas eſt. Aliis nunc porro rationibus evincendum eſt, eum qui regit & regnat non poſſe quemquam eorum vitæ ſuæ judicem habere qui reguntur ab ipſo, atque ei ſubjecti ſunt. Quarum hæc erit vel maxime potens & valida, quod rex parem in ſuo regno non habeat nec ſuperiorem. Senſus quippe communis hoc docet

docet ac dictat, non poſſe judicari vel condemnari majorem à minore, ſuperiorem ab inferiore. Quis igitur ex ſubditis de rege judicabit qui imperium in omnes habet, & in quem nemo? Ideo Romanus populus poſt exactos reges cum magiſtratum creari placuiſſet qui ſummam haberet poteſtatem & regiæ proximam, ſed annuam non perpetuam, duos conſtituit Conſules non unum, ut nimirum ſi unus proditionis reus factus eſſet, aut in alio graviore crimine deprehenſus, coërceri à collega poſſet. Vnus quippe qui ſolus imperium obtinuiſſet quamvis annuum, multa contra rempublicam in eo anno tentare & aggredi potuiſſet, quæ in perniciem publicam eruptura eſſent, & ipſi impune ceſſiſſent, cum non haberet à quo reprimi poſſet. Nam primi illi Conſules quales creati ſunt ſtatim ab exactis regibus poteſtate plane regia cenſebantur, in populo cogendo per præcones & accenſos, exercitu comparando, pace & bello gerendis, vel inconſulto Senatu, cum ab his provocatio non eſſet, & in caput cujuſcunque civis animadvertere poſſent. Hæc ſola duo ne veri reges viderentur vetabant, quod longius annuo imperium non haberent, & quod duo eſſent. Hoc enim proprium imperii & majeſtatis regalis, ut penes unicum ſit. Inde illud Homeri, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς. Si duo ſimul regnent, hoc ipſo reges proprie non ſunt, quia quod maxime regium eſt, non habent, ut judicari à quoquam non poſſint. Nam alter horum ſi delinquat, aut læſæ reipublicæ reus ſit, alter de eo referre poteſt ad populum, vel ad ſenatum, ut accuſetur & condemnetur, aut etiam vel inconſulto Senatu ab eo coërceri & puniri, ſi ita jus ſit ut poſſit. Apud Carthaginenſes duo fuere Sufetes, id eſt Iudices, ſimiles Conſulibus Romanis, penes

quos ſumma poteſtas in populum fuit & plane regia, hoc uno dempto, quod duo eſſent; quem numerum binarium non admittit regius ſtatus, quia judicari à quoquam recuſat, qui illum obtinet. At ubi duo ſunt poteſtate ac imperio æquales, unus ab altero poſtulari capitis, & condemnari poteſt. Improprie itaque Probus, in vita Annibalis, Sufetes illos Carthaginenſes *Reges* appellavit *annuos*, quia ne reges eſſent, duabus his rebus efficiebatur, & quod annui, & quod bini. Iudices Hebręorum meliori jure reges appellari potuerunt, qui & ſinguli fuere & æquale vitæ ſuæ ſpatio imperium obtinebant. Scriptura quoque Sacra reges eos vocat, cum dicit in libro qui ab his nomen habet, cap. XVIII. *In illis diebus regem non fuiſſe in Iſrael.* Quod & alio loco repetit. Non tamen illud proprium regalis habuere poteſtatis, ut non judicarentur. Nam judicabant & judicabantur à Synedrio magno. Cum reges in eorum locum ſubſtituti ſunt, ideo reges proprie appellati fuere, non judices, quia quod erat maxime regium, habuere, à nemine judicari. In Optimatum ſtatu, quem ἀριστοκρατικὴν Græci vocant, quot ſunt Optimates à quibus adminiſtratur reſpublica, totidem ſunt etiam reges, uno hoc excepto, quia cum ſint plures, quod regum proprium eſt, habere non poſſunt, ut à nemine judicentur, cum collegas habeant pari præditos poteſtate & imperio. Nam & eam quoad vivunt, obtinent, & fortaſſean etiam ad natos eorum ſucceſſione tranſituram, ſi talis ſit Reipublicæ conſuetudo. Sane patritii ex patritiis orti, in pleriſque civitatibus ſic gubernatis ſemper adminiſtrationi præerant eodem modo ut in hereditariis regnis reges nati regibus imperant, ut erant *Porphyrogennetæ*. Venetorum Reſpublica ſic ab optimatibus ſuis gubernatur,

natur, in qua nobiles ex nobilibus regimen ſemper accipiunt, ducemque habent, qui quaſi præſes tantum eſt & princeps Optimatum, non rex, quia ſuffragia ibi valent omnium, nec ipſe judicii & condemnationis expers eſt, ſi proditionis reus peragatur. Tales etiam fuere Reges Lacedæmoniorum. Bini erant, judicabant & judicabantur, dignitatem in poſteros per ſucceſſionem transmittebant, Senatui præſidebant. Vnde Tyrtæus apud Plutarchum,

Ἀρχὴν τῆς βουλῆς, dicit, *θεοτιμήτους βασιλῆας.*

Senatus principes eſſe à Deo honorandos reges.

Nomen regis non rem habuere, ut Sufetes Hebræorum & Carthaginienſium, quos etiam reges conſtat appellatos. Hujuſmodi reges pares habebant in Republica, à quibus accuſari & judicari poterant. Nec plus auctoritatis habuerunt quam Romani Conſules, aut Sufetes Punici. Romæ Conſul apud Conſulem compellabatur & poſtulabatur, quia in pari ambo poteſtate & imperio. At non Conſul apud Prætorem quia hic minor, ſed Prætor apud Conſulem ut majorem. Nam quamvis Prætor collega Conſulis haberetur, quia tamen minus imperium hic habebat, non poterat jure Conſulem rogare. Meſſala apud Agellium lib. XIII. cap. XIV. *Prætor, etſi collega Conſulis eſt, neque Prætorem, neque Conſulem jure rogare poteſt, quia imperium minus Prætor, majus habet Conſul; & à minore imperio majus aut major collega rogari jure non poteſt.* Si major collega non poterat jure rogari à minore, quia minus imperiũ habebat, ut Conſul à Prætore, quid dicendum de rege? An ab illis jure rogari poteſt, qui ab eo imperium acceperunt? An non major eſt differentia regis & magiſtratus quem ipſe creavit, quam Prętoris olim & Conſulis Romę fuit? Atqui Con-

ſul non creabat Prætorem. Atqui Prætor & Conſul collegæ erant. Atqui cum abeſſent Conſules, ſi quando peregre profecti erant, penes Prætorem urbanum ſummum imperium manebat. Certe utrumque magiſtratum populus creabat. Immane ergo quantum majus ſit diſcrimen inter regem & magiſtratum à rege conſtitutum. Quale nempe eſt inter principem & ſubjectum, inter dominum & ſervum. Quomodo ergo dominus ſervum ſuum aut regem ſubjectus jure rogabit, legibus interrogabit, poſtulabit, aut etiam judicabit & condemnabit? Cum Cæſarem qui prætura functus fuerat, Quæſtor Nonius Niger apud ſe nominari paſſus eſſet ab Vettio judice inter ſocios conjurationis Catilinæ, Cæſar *Vettium, pignoribus captis & direpta ſupellectile, male mulcatum ac pro Roſtris in concione pene diſcerptum conjecit in carcerem, eodem Nonium Quæſtorem quod compellari apud ſe majorem poteſtatem paſſus eſſet*, ut narrat Suetonius in vita Iulii Cæſaris. Sæpe quidem & coram minore judice major poteſtas reſpondet, ſed ita tantum ſi ab eo qui ſummum habet imperium, delegata & mandata in hoc nitatur juriſdictione. Iure ordinario id non fit. Et cum nemo ſit, qui ſub regno majus rege habeat imperium, nemo etiam mandare juriſdictionem queat, niſi qui eam ſuo jure, non alieno beneficio habet; ut eſt in leg. v. D. de juriſdictione: Rex ſolus eam ſuo jure habet; at beneficio regis is, cui à rege mandata eſt. Ius gladii, id eſt, merum imperium, idem concedit quibus vult, non ab aliis accipit. Quod jus eſt animadvertendi in facinoroſos homines. Hanc ergo poteſtatem cum ſolus dare poſſit qui jure ſuo eam poſſidet, non alieno munere obtinet, conſequitur nullum eſſe præter regem in illo ſtatu qui regali imperio

rio regitur, qui judicare omnes queat, & à nemine judicari. Iudicat vel per ſe, vel per eos quibus juriſdictionem mandavit, aut quibus merum imperium, id eſt, jus gladii, conceſſit, quibuſque permiſit vice ſua judicare. Ex quibus certius eo omni quod eſt certiſſimum exiſtit, non poſſe regem ab ulla poteſtate quæ in regno ſuo ſit judicari, quia nemo niſi ab ipſo poteſtatem accipere poteſt animadvertendi gladio in quemquam. Et ridiculum foret ſtatuere, regem in ſe judices dare velle à quibus capite damnaretur. Nec poteſt porro accuſari, quia cum major poteſtas apud minorem compellari & poſtulari non queat, multo minus is qui ſummam ſuo jure ſolus habet, legibus interrogari & reus agi poſſit apud eum qui nullam obtinet niſi vicariam & fiduciariam, id eſt à rege ipſo conceſſam. Non ergo mirum eſt, ſi in populari ſtatu magiſtratus à populo poſitus ab eodem ob crimen vel proditionem deſtituatur & plectatur, etſi optimates in ſtatu Ariſtocratico, ab iis quos in poteſtate illa exercenda pares habent & collegas, ubi peccaverint contra Reipublicæ majeſtatem, puniri poſſint. Sed pro monſtro plane eſt ac portento, ut rex in regno ſuo cogatur cauſam capitis dicere coram judicibus qui juriſdictionem nullam per ſe habent, nullamque judicandi & animadvertendi poteſtatem quam non ab ipſo acceperint. Sed quid juris eſſe dicemus in regibus qui eliguntur, & vitæ tantum æquale obtinent imperium, ſi non etiam ad hæredes ſuos illud tranſmittant? An ſucceſſio duntaxat ita firmatam dat regiam poteſtatem, ut convelli non queat à populo, cæterum ſi cum vita finiatur & in ipſo, magis obnoxia judicio videri debeat, quam quæ in natos & nepotes tranſit? Nullam quantum ad hoc differentiam ſtatuendam cenſeo inter regna quæ vocantur

cantur *Electiva* & Hereditaria. Æqualis in utriuſque generis regibus eſt poteſtas, quæ non ſit alteri poteſtati ſubjecta, ac proinde omnis metus expers qui à criminatione & judicatione impendet. Cur optimates in Optimatum ſtatu judicium capitis ſubeunt? Quia civitas ejuſmodi poteſtates habet æquales aliquot, à quibus judicari eos jus & fas ſit. In populari quæ poteſtates regunt, à populo utpote conſtitutæ, nutu quoque ejus deponere vitam cum magiſtratu debent ſi tale quid commiſerint propter quod id pati mereantur. In regno nemo rege ſuperior, nemo par, nemo illi æqualis. A quo igitur criminis poſtulabitur? à quo judicabitur? In electivo, ut vocant, eadem omnia ſunt quæ in hereditario, præter ſucceſſionem. Namque populus quod habuit juris & poteſtatis, in eum id omne cenſetur contuliſſe cujus perſonam ſolam elegit ad ſe gubernandum, potius quam in talem cujus & liberos ad ſucceſſionem admittat, totumque genus inde futurum. Lex ſane Regia non inſtituta eſt conſtituendo in populum principi qui heredem eſſet utique habiturus, ſed in ejus gratiam duntaxat lata, qui electus eſt abſque reſpectu ſucceſſuræ ſtirpis. Ideo & renovabatur in aliorum principum initiis qui eligebantur, ut de Veſpaſiano ſupra diximus, cui Senatus decrevit omnia principi decerni ſolita. Si judicandus aut puniendus veniret rex qui ſuffragio eligentium ſuſcepit imperium, idem in eum competeret cui jus eſſet & filio id relinquere. Quæ enim ratio diverſitatis? In hereditario imperio, ubi rex ob crimẽ regno & vita damnatus exceſſiſſet, filio ſuccedenti illud traderetur: in eo quod per electionem datur, ſi quid tale contigiſſet, de novo eligendo cogitandũ foret. Non video igitur quid diſcriminis, quantum ad hoc, inſtitui queat inter

regem

regem qui electione creatur, & eum qui hereditate regnum accepit. Fatendum quidem eſt, firmius & ſtabilius regnum illud futurum, in quo filius à patre imperium accipit, multas ob cauſas. Nam diutina poſſeſſione, quaſi jure & æquo, nititur. Deinde, propter meritum prædeceſſoris & metum ſucceſſoris, ſæpe majore cum venia peccat is qui importunus eſt dominus, quia favor patris qui modeſte regnavit, gratiam ei conciliat. Sed & timor ex filio ſucceſſuro interdum facit ut magis reſpiciatur perſona moroſi dominantis, citiuſque ei parcatur. Poſtremo hereditate devolvenda regna initium frequenter ab uſurpatione habent. Sibi ergo & ſuis ea cum quæſivit victor, non poſſunt tam facile extorqueri quaſi jure poſſidentibus. Ideo & Auguſtus hoc inter arcana imperii repoſuit, ut ſucceſſionis lege ſibi firmaretur principatus, & in domo ſua hoc modo perpetuus maneret. Cæterum in hoc articulo, quo quæritur, an judex in regem dari queat, idem juris in electo convenit, & in eo qui patri hæres ſit in regno ſuſcipiendo. Nam nemo eſt ſub rege, qui dandi in regem judicis habeat poteſtatem, & nemo dari jure poteſt à quo audiatur & cognoſcatur ejus cauſa, cum ne teſtes quidem in eum produci queant, lege & traditione Hebræorum. Nec obſtat, ſi is qui eligitur, aliqua vel cum ſacramento promiſerit, de quibus inter eum & ſubjectos convenit, quæ niſi promiſiſſet, fortaſſe nec ſumptus eſſet. Reus quidem promiſſi eſt, ſed ſi ſtare nolit conventis, à populo in judicium trahi non poteſt, nec jure ordinario interpellari ut pactionem ſervet. Multo minus extraordinaria cognitione in eum animadverti, judicibus datis, qui eum ultimo ſupplicio addicant. Cum enim ſummum habeat imperium, non illud poteſt amit-

amittere violatione fidei vel jusjurandi, non magis ſane quam adulterio commiſſo vel homicidio. Quod ſi ſubditis ſuis juraverit in electione vel inauguratione, ſe ſecundum jura ac leges regni juſtitiam adminiſtraturum, & niſi id faciat, eos ſacramento fidelitatis quod ſibi præſtiterint, fore ſolutos, & facto ipſo abiturum eſſe poteſtate, tenetur quidem apud Deum coram quo id promiſit, pacti & jurisjurandi fidem ſervare; nec futurum hoc illi impune, ſi fallat, ſed à Deo, non ab hominibus, pœna in fallentem expetenda & expoſcenda eſt. Non enim poſſunt ſubditi cum eo agere vel jure, vel vi quæ licita ſit, ut regno cedat, ob non impletas conditiones, quas ei, dum eligeretur, impoſuerunt. Sæpe quidem Deus ſolet permittere, ut læſa ſæpius populorum patientia in furorem erumpat, & armis ſe vindicet rebellibus, regemq; impotenter & tyrannice ſe gerentem opprimat, ac de medio tollat, ſed judicium in eum conſtituere non poteſt, nec judices dare qui in eum cauſa cognita animadvertant & capitali illum pœna afficiant. Nam, ubi ſemel in alicujus regis à ſe electi gratiam poteſtatem ſuam exuit populus, ut jam dictum, non poteſt eam repetere quoad vivit. Eo demum mortuo libertatem ſuam recipit, & jus poteſtatis in alterum iterum conferendæ vel ſibi retinendæ, ſi magis placeat popularis ſtatus. Ita ſervus liber fit morte domini, qui eo vivente non potuit jure ſe in libertatem vindicare, aut triſte ſervitium fugere. Non ſane magis obligatur rex, qui eligitur ſub aliqua conditione ad pacti & jusjurandi proprii fidem ſervandam, quam ad legis divinæ obſervationem, quam omnimodo reges omnes Chriſtiani tenentur cuſtodire, tametſi verbis conceptis, dum eliguntur, eam ſe obſervaturos non juraverint.

rint. Atqui ſi jura divina & humana inter regnandum contempſerint, ſi religionem violaverint, ſi cultum Dei profanaverint, non ſtare ſub alio judice ac vindice quam Deo Scriptura ſacra ſatis teſtatur, ac tam veteris fœderis quam novi Euangelicique diſciplina. Quam multi enim in regnis Iudæ & Iſraelis reges adulteri, homicidæ, parricidæ, idololatræ, quibus tamen magnus Synedrii conſeſſus hoc nomine nunquam diem dixit ut coram ſe ſiſterentur, rationem adeo execrandorum actuum reddituri, & ſanguine ſuo pœnas perſoluturi? Sub Euangelio, primis Eccleſiæ naſcentis temporibus Tiberios, Claudios, Nerones, Caligulas, Domitianos, non ſolum Chriſtiani, ut diximus, tulerunt, ſed etiam coluerunt, ſed etiam pro iis Deo preces ſolennes publice fuderunt, nec eis unquam, etiam ubi potuere, nocuerunt, nec ab iis defecerunt, nec in eorum necem conſpirarunt, non cum conſpirantibus unquam ſe conſociarunt, non duces exercituum, non milites, non alii cujuſcumque homines conditionis. Ne reſiſtendi quidem animum mentemque unquam acceperunt, quoties ad eos perſequendos & omni ſævitia divexandos crudeliſſimi tyranni inſurgere cœperunt, quos nihilo ſecius tanquam legitimos dominos ſemper obſervarunt. Alia etiam potentiſſima & invicta ratio adferri poteſt, cur in regem, qui ſubditi illi ſunt, judices dare non poſſe videantur. Nemo niſi lege aliqua reus fieri poteſt, & leges eſſe oportet quibus interrogari coram judice tanquam reus debeat. Hinc illæ loquutiones & formulæ apud veteres juriſprudentes, de his, qui rei alicujus criminis poſtularentur, uſitatæ, *legibus interrogari, lege reum fieri.* Quæ ergo lex, qua reus agi rex poſſit? Quibus legib. corã judice interrogari? Cujus deniq; criminis accuſari poteſt? Quo judicio con-

condemnari? Legibus ſolutum eſſe regem, omnis antiquitas tenuit, tam profana quam Chriſto dicata. Leges ſolus rex omnes fert, aut ferendarum auctor eſt. Legis etiam à ſe latæ, vel privatæ, gratiam facere poteſt. An ipſe, qui pœnam, quam lex irrogat, poteſt remittere, ſibi ipſe veniam non dabit, ſed ſupplicium volens incurret ex lege quam poſuit inferendum? Audio Zeleucum legiſlatorem Locrorum, cum adultero duos oculos erui lege ſanxiſſet, filio in adulterio deprehenſo, ne pœnam ex toto condonaret, partem ejus in ſe recepiſſe, & ſic unum ſibi, unum filio oculum effodi juſſiſſe. Ipſe ſane ſui fuit judex & filii, & recte quidem ſic attemperavit pœnam ex lege quam ſanxerat debitam, ut nec totam ipſe quia innocens, nec totam filius quia regis progenies, ſuſtineret, ſed in ſe & filium eam partiens ita diſpenſavit, ut legi ſuæ ſatisfaceret, & pudori populi. Nec hoc in filio peccante adeo mirum, nec ad rem quam tractamus, plane pertinet. Quid ſi ipſe ſtupri reus fuiſſet? An duos oculos ſibi ipſi erui voluiſſet? An populus tuliſſet, & regem cæcum habere optaſſet? An vero populus in eum judex ſediſſet, aut judicem dediſſet, coram quo accuſari adulterii & puniri poſtea poſſet? Delicta ſunt, ut judicia, alia publica, alia privata. Inter privata furtum & injuria. Non hæc crimina regia ſunt, ſed privata. Nec enim regia, quia nec publica. Multa publica ſunt ac dicuntur judicia, nullum regium. Rex adulter bene poteſt regnare, & homicida. Ideo propter homicidium & adulterium rex vita privari non debet, quia ſimul cum vita regno quoque exueretur. At nunquam hoc fuit probatum aut receptum legibus divinis nec humanis, ut duplex vindicta de uno crimine ſumeretur. Rex, propter admiſſam hominis

minis cædem qui vita careret & regno ſimul, pœnam duplicem pro uno crimine ſolveret. Atqui pœnas criminibus pares irrogari oportet. Ratione ergo caret, ut ſeverius ac durius in regem animadvertatur quam in privatum. Privatus quippe homicidii reus, vitam amittit, rex vero vitam ob hanc noxam amittendo, regno pariter excideret. Præterea Reipublicæ intereſt, ut cum bene adminiſtratur ab homicida vel ab adultero, ne bonum rectorem cum ſuo magno malo ac detrimento amittat, ob peccatum quod in ſolis privatis & ſubditis per leges vindicari decet. Nec adulterium, nec homicidium, in regibus puniri ſolitum, David rex docet. Sed & bene imperare eos poſſe, qui homicidæ ſunt & adulteri, ſi in cæteris recte imperandi artem teneant exerceantque, idem teſtatur. Publica judicia in Romano jure dici certum eſt, non ea proprie in quibus crimen vertebatur, ſed ejuſmodi tantum quæ ex legibus publicorum judiciorum veniebant. Nemo igitur ad aliquod crimen perſequendum publici judicii accedere poterat niſi certa ex lege, quam accuſator edere debebat, profitendo qua lege reum faceret, ut Iulia de adulteriis ſi adulterii crimen alicui intenderet, Cornelia de ſicariis & veneficiis ſi quem homicidii poſtularet. Atque ita de cæteris. Ad privata quidem judicia quod attinet, certum eſt, regem ad interdictum non teneri venire, ut unde vi actionem excipiat, & cogatur ei reſtituere poſſeſſionem quem dejecerit. Nec eundem conveniri poſſe furti actione, rapinæ, injuriarum, de dolo malo, tutelæ, depoſiti, mandati, pro ſocio, & aliis quæ edicto prætoris dabantur. An ex publicorum judiciorum legibus magis poſtulari potuerit, videndum, & ex quibus. Adulterii, homicidii, parricidii, vis publicæ

læſæ crimen rex incurrere videatur. Si in populo qui regiæ poteſtati ſubjectus eſt, etiam majeſtas eſſe cenſetur, non dubium quin id criminis adverſus populum qui majeſtatem quoque habeat committi poſſit à rege ipſo. Sic ergo ex æquo majeſtas erit communis populo & regi, & tam rex adverſus populum quam populus adverſus regem hac accuſatione pulſabitur, & ea lege quæ Iulia dicta eſt de majeſtate, interrogabitur. Quod eſſet magnopere abſurdum. Nam eo ſenſu quo majeſtas nunc appellatur & appellari jam olim cœpta eſt Conſtantini ævo, ubi majeſtatem populus habere deſiit, jure ejus & poteſtate in principem tranſlata, tum principis eſſe cœpit. Non ergo majeſtatis crimen poteſt admittere princeps qui eam ſolus habet, adverſus populum qui ea caret. Atqui populus quando majeſtatem habuit & vim ejus exercuit, cum Reipublicæ nimirum dominus foret, non poterat ipſe in majeſtatis crimen incidere, quia nec poterat quicquam facere propter quod ejus criminis reus fieret, niſi in ſemet ipſum delinquere vellet & propriæ majeſtatis reus fieri. Quod ratione caret, quamvis certum ſit eum magiſtratum qui patiebatur imminui jus ſuum, & qui poteſtatem ſuam in adminiſtrando non defendebat, imminuti magiſtratus, & veluti majeſtatis læſæ reum fuiſſe, ut ſcribit Aſconius in Verrinas, de Prætura Verris. Alias non potuit populus adverſus ſemet ipſum crimen majeſtatis committere, cum ſummum imperium in Republica adminiſtranda obtinebat, ſed alii adverſus illum huic crimini obnoxii fieri poterant Hoc tenentur nimirum qui armati cum telis lapidibuſque in urbe ſunt, conveniuntque adverſus Rempublicam, locaque publica occupant vel templa. Cujus opera dolove malo conſilium

ſilium initum fuerit quo hæc quæ dixi fiant, ſed etiam cœtus conventuſque coeant, hominesque ad ſeditiones convocentur: & alia multa quæ in Titulo Digeſtorum ad Legem Iuliam Majeſtatis enumerantur. Hac lege etiam tenebatur, *cujus opera & dolo malo conſilium initum erat quo quis magiſtratus populi Romani, quique imperium & poteſtatem habet, occidatur.* ut habetur Leg. 1. D. quo ſupra. Maneamus in hoc, cui & cætera facta quibus hoc crimen incurritur ſimilia ſunt. Per quem igitur factum erat ut magiſtratus populi Romani & qui imperium poteſtatemve habebat occideretur, ex hac lege Iulia id crimen in illum animadvertebatur. Quid ſi populus ipſe qui tum imperium tenebat cum lex illa lata eſt à Iulio primum Conſule, id per ſeditionem feciſſet, aut fieri probaſſet, an ipſe crimen læſæ Majeſtatis admiſiſſet? Nequaquam. Ergo nec Princeps, poſtquam eam quæ populi erat, majeſtatem & poteſtatem Lege Regia ſibi delatam accepit, ſi magiſtratum populi autem qui imperiũ poteſtatemve à ſe delegatam haberet, occidiſſet vel occidi juſſiſſet, hac lege teneri videretur. Ne ſi quidem ejus conſilio vel mandato homines armati in urbem conveniſſent, aut ſi muros urbis diruiſſet, aut aliquid tale perpetraſſet, quod in privato quidem crimen Majeſtatis induceret, in rege ipſo qui majeſtatem habet, neutiquam. Non enim ipſe contra ſe peccare poſſe intelligitur, nec quicquam facere quod in exitium Reipublicæ quam gubernat, redundet. Certe quædam facta quæ ad crimen Majeſtatis pertinent ſi ab aliis commiſſa fuerint, ne cadere quidem poſſe videntur in perſonam ejus, cujus dominatio eſt & majeſtas. Vt ſi conſilium ceperit quo quis contra ſubjectos ſuos arma ferat. Si hoſtibus nuntium literaſve

raſve miſerit ut regni ſui limites intrent, & præſidia occupent. Si milites ſollicitaverit concitaveritque quo ſeditio tumultuſque adverſus Rempublicam cui præeſt, fiat. Hæc omnia, inquam, & cætera his ſimilia, non cadunt in principis perſonam, quia contra ipſum fiunt, & majeſtatem ejus potentiamque imminuunt & perdunt, quibus connivere niſi ſtultus ſit, aut quorum autor eſſe niſi inſaniat, non poſſit. Vt ergo populus cujus poteſtas eſt ac majeſtas, non poteſt lege, quæ de majeſtate lata eſt, teneri, ita nec rex qui eam obtinet, quique populum ſibi ſubjectum habet. Privatus ſane accuſatur majeſtatis læſæ ſi quid fecit quo majeſtatem populi cujus imperium eſt læſerit, aut principis qui ſimiliter habet imperium. Nam dominantis, ut dictum, majeſtas eſt. At nec populus qui rempublicam adminiſtrat nec princeps qui eam ſub poteſtate habet, majeſtatis damnari poſſunt, quia non intelliguntur nec præſumuntur minuere ipſi velle majeſtatem imperii ſui. Si privatus mœnia civitatis ſolo æquaſſet aut aliquid ejuſmodi in publicum damnum feciſſet, lege majeſtatis hoc in eum vindicaretur. At ſi populus idem juſſiſſet fieri cujus eſſet jubendi facultas aut princeps, non eo animo id facere putarentur, ut ſuam ipſi majeſtatem læderent, ejuſque magnitudini detractum vellent aut derogatum, ſed boni publici fortaſſe gratia, aut etiam ad urbis illius cives puniendos, aut alia de cauſa. Sine cauſa quidem videretur princeps id committere quod lege majeſtatis eſſet vindicandum, ſi nempe in exitium totius populi hoſtili animo ferretur. Sed talem caſum dari poſſe non puto. Amittit quidem regnum reapſe qui hunc animum habet, vel ſaltem amittere vult, ſed non propterea majeſtatis accuſandus eſt, aut damnandus, quia nemo eſt à

quo poſſit hujus criminis ſubſcriptio in illum edi, nec judex qui in eum ſedere jure queat. A populo deferi poteſt, ſed non condemnari majeſtatis. Suæ ſpontis non eſſe qui tale quid tentaret, dicendus potius eſſet, & tanquam furioſus abdicandus. Qui jus ſuæ majeſtatis imminutum iret miſeratione potius dignus cenſeretur quam ſupplicio, ita qui totam ſimul abjiceret, non pœna plectendus majore videretur quam qua ſe ipſum judicarit dignum hoſtilem animum gerens ad exterminandum univerſum populum cui dominatur. Nam majeſtas regia ſine regno non eſt, nec regnum ſine populo. Quid ſi populus in perniciem ſuam totus rueret num majeſtatis crimine teneretur? Nullo modo. De eo loquor qui liber eſt. Sed nec talis populus facile inveniatur. Nec fortaſſe rex etiam qui meditaretur perniciem univerſorum ſuorum ſubjectorum. Hoſtis quidem publicus eſſet pronuntiandus, niſi hoſtis potius ſibimet ipſi videretur eſſe. Olim in publicis judiciorum cauſis quilibet è populo poterat eſſe accuſator. An ergo ſecundum hunc morem & ordinem judiciorum antiquum, Mævius aut Sempronius vel Titius libellum inſcriptionis vel accuſationis contra regem edendæ ita concipiet? *Die illo, anno illo, apud prætorem illum, Lucius Titius profeſſus eſt ſe regem ſuum lege Iulia de Majeſtate reum deferre, quod dicat eum die illo novum genus tributi ſubditis indixiſſe.* Enimvero nec accuſator hic admittendus eſſet, nec judex agnoſcendus, nec crimen ex hac lege regi intentandum. Primum quia nec ſubditus regem ſuum poteſt accuſare, haud magis quam ſervus dominum. Deinde quia judex dari in regem non poteſt, quia nec judicari rex poteſt. Poſtremo quia crimen majeſtatis non poteſt committere rex adverſus populum ſuum, ſed populus hoc

in

in eum committit. Denique quia nulla lex eſt ex qua fieri reus rex poſſit cum legibus ſit ſolutus, & qui lege aliquem poteſt abſolvere, non poteſt ipſe ea teneri niſi velit. Quid ſi ex novo more & uſu judiciorum qui nunc receptus eſt Advocatus vel Procurator fiſci, aut qui Balivus vulgo appellatur, munus accuſandi regis ſui ſuſcipiat, an erit recipiendus ejuſmodi accuſator? Sed quis ei partes dabit accuſandi? A quibus autoritatem regis ſui deferendi accipiet? An ab iis qui nec ipſi eam dandi jus habent, ipſe ſubditus & ſervus regis? ab æque ſervis & ſubditis? Coram quibus judicibus hujus perſequutio criminis agitabitur? Nempe coram illis quos ipſe rex non adverſus ſe conſtituit, quia judicari à nemine poteſt, ſed adverſus delinquentes ex populo ſuo, cum nec minus regi ſubjecti eſſe debeant tales judices quam quilibet ex media plebe. Præterea videndum an eadem pœna competat in reum regem ſi accuſari poſſe detur & judicari, quæ in ſubditum quemlibet competeret ſi ejuſdem criminis reus fieret. Conſtat legibus Romanis pro qualitate perſonarum crimina eadem aut levius aut gravius fuiſſe vindicata. Alia quippe pœna humiliores, alia honeſtiores coerceri apud eos jus moſque fuit. Tradit Paulus libro v. Sentent. Tit. de ſeditioſis. *Auctores ſeditionis & tumultus concitato populo pro qualitate dignitatis, aut in crucem tolli, aut beſtiis objici, aut in inſulam deportari.* Ergo in vilioribus concitatio tumultus & ſeditionis capite puniebatur & ſervili quidem ſupplicio, in honeſtioribus deportatione in inſulam. At hoc crimen ne in regem quidem cadit. Non enim ſeditionis auctor eſſe poteſt contra populum, nec tumultus vel turbarum. Similiter nec populus cum imperium habet.

Seceſſio populi Romæ facta quam Menenius Agrippa compoſuit & aliæ multæ ſimiles ſine pœna autoribus ſuis ſtetere. Lege Cornelia de Falſo, ſi quis ob falſum teſtimonium perhibendum, vel verum non perhibendum, pecuniam accepiſſet, dediſſet, judicemve ut ſententiam ferret vel non ferret corrupiſſet aut corrumpendum curaſſet, humiliores capite puniebantur, honeſtiores cum ipſo judice in inſulam deportabantur, ut ſcribit idem Paulus libro quo ſupra, ad Legem Corneliam. Atque ita de aliis multis publicis judiciis. Levior erat pœna in eos conſtituta qui alicujus dignitatis eſſent, alia in capita viliora, cum tanta ſæpe differentia, ut mors in iſtis eſſet ſupplicium, in illis vita incolumi alia pœna conſtitueretur. Quid de rege dicendum qui non ſolum ſupra omnem dignitatem poſitus, ſed etiam ſupra leges? An eadem pœna teneretur eodem crimine admiſſo quo quilibet ſubditorum? Ita viſum eſt fanaticis rebellibus Angliæ, qui regno & vita privarunt per infame ſupplicium regem ſuum propter eas noxas quæ ne quidem exilio dignæ ſub juſto judice viſæ eſſent vel in privato. Præterea contra legem facere ne videri quidem poſſit ille qui ſupra leges eſt, cui eas figere & refigere pro arbitrio licet. Lege Pompeja de parricidiis tenebantur qui patrem, matrem, avum, aviam, fratrem, ſororem, patronum, patronam occidiſſent. Olim inſiti culleo in mare præcipitabantur, poſtea teſte Paulo vivi exuſti ſunt, vel ad beſtias dati. Qui patronum occideret hanc pœnam patiebatur. An non hanc meriti ſunt illi qui ſuum Regem capitali ſupplicio affecerunt? Nam quis major aut verior patronus rege, qui etiam parens patriæ eſt & populi, quique adeo ſine parricidii ſummo ſcelere necari non poteſt? Hoc crimen quod

quod *aſperrimum* vocat Gajus in Iuſtitutis, & nova pœna perſequendum, in regibus non puniebatur, ut docuimus exemplo Iudæorum regum, Gentilium & Chriſtianorum. Nullum in Deum majus crimen committi poteſt quam idololatria, neque quod ſeverius unquam à Deo vindicatum ſit. At fideles populi tulere Imperatores cultui idolorum addictos & Chriſtiani nominis perſecutores, Iudæi reges idololatras. Et perjurium quoque in privatis ſoli Deo puniendum reliquerunt leges civiles. Ita in rege omnia crimina ſolum Deum habere vindicem tota antiquitas conſenſit. Nullam eſſe legem ex qua regis accuſatio inſtitui poſſit aut damnatio ſtatui, ipſi parricidæ Anglicani profitentur. Sed quare non eſt, inquiunt, lex quæ crimen læſæ Majeſtatis regi intendat, ut eſt quæ ſubjectos hujus criminis reos facit, qui in Regis necem conſpiraverint? Vbi hoc ſibi objecerunt, ſtulto & ſe digno reſponſo id diluunt vel eludunt, Anteceſſores ſuos non ſibi perſuadere potuiſſe quemquam Angliæ regem tam ſtolidum futurum ut bellum inferret Senatui & populo. Qua ratione nihil ſingi potuit ſtolidius. Atqui caret prorſus ratione ut reus læſæ majeſtatis fieri poſſit is qui majeſtatem habet, aliquid committendo contra eum qui eam non habet. Quomodo enim lædi poteſt majeſtas in eo qui caret majeſtate? Nulla certe læditur quæ nulla eſt. Sed & in legem quæ non eſt nemo committere poteſt; nemo contra eam facere quæ nec jubet, nec vetat, & quam, ſi eſſet, ipſe qui legum condendarum poteſtatem habet, poſſet abolere, aut ejus gratiam facere. Nam certe ſi ulla lex foret quæ regem læſæ majeſtatis reum faceret, aut eam poſſet abrogare jure ſuo, pro ea quam obtinet ſupra omnes leges poteſtate, aut ei impune non pare-

ret, ut nulla tenetur niſi velit, quia ex nulla poteſt reus fieri, cum nemo ſit à quo poſſit accuſari, nemo qui in eum teſtimonium dicere, nemo qui judex in eum dari queat, quia nec dominum à ſervo accuſari jura ſinunt, nec patronum à liberto, nec parentem à liberis, nec eos qui jus habent clientelæ à clientibus, ergo nec Regem à ſubjectis, qui in eos hæc jura omnia & nomina ſimul obtinet, domini, patroni, parentis? Audent latrones Anglicani dicere ubi lex ſcripta deficit ad naturalem recurrendum eſſe. An ulla lex eſt ſcripta quæ potentius efficaciuſque regum majeſtatem tueatur & inviolabilem eſſe ſanciat, quam naturalis? A naturæ principiis deducta plane illa lex, quæ ut populum ab uno vel pluribus regi docuit ad ipſius qui regitur utilitatem & commodum, ita ſalutem rectoris cum ſubjectorum ſalute conjunctam modis omnibus conſervandam præcipit. Præterea cum Lex Sacra, tam veteris quam novi fœderis, reges etiam malos, etiam peſſimos, etiam tyrannos, etiam impios tolerandos eſſe præſcribat, ubi de præcepti divini quod ab auctore naturæ datum eſt, ſanctione conſtat, non alia lex naturalis qua nitamur quærenda eſt. Naturale eſt ut parentes colamus, ut patronos, ut dominos, ut his ſeveris etiam & aſperis non noceamus. Idem de rege obſervandum, qui hæc omnia ſolus eſt, & tanto etiam magis, quod omnes patres, omnes patronos, omnes dominos ſub ſuo unius patrocinio, clientela, ditione, dominio continet. Nec teſtis igitur in eum poteſt dicere, nec accuſator quiſquam eum deferre, nec judex condemnare, nec lex ulla eſt qua teneatur aut qua reus peragi queat. His opponunt nonnulli regem quidem plus quam ſingulos poſſe, ſed non poſſe plus quam univerſos. Quæ abſurda ſunt & falſa. Si dun-

duntaxat plus poteſt quam ſinguli, an nec plus quam bini, terni, deni, centeni, milleni, decies milleni? Quid? an non plus quam dimidia pars populi? Quid ſi alterius dimidiæ pars altera accedat? Quid ſi in parte quæ minor eſt optimates reperiantur? An non Rex cum optimatibus junctus plus quam cæteri omnes poteſtatis habebit, qui alteram partem conſtituent è plebe indocta & ſtolida opificum aut ruſticorum conſtantem, quæ major tamen numero fuerit? Certe plures numero, ſed opibus, virtute & prudentia minores, minus etiam poſſe debent, & revera minus poſſunt, quam minor numerus ſapientia, aut nobilitate, aut divitiis præpotentium. Sed quota portio minor cenſebitur? Vtrum tertia vel quarta? Siſtamus in quarta. Quid ſi unum ex ea demas, deinde unum, & mox unitate ſemper adjecta plures tollas? Quo in numero pedem figemus? Quid ſi duo vel tres ad ſummam deſint univerſitatis implendam? An efficient ne univerſus dicatur populus, & ne plus quam univerſi rex poſſe videatur quia ſummæ tres vel quatuor defuerint? Major pars ſemper minorem in ſuffragiis ferendis vicit. Si ergo rex plus valet quam major pars, συμπλείονας dicit Ariſtoteles cum de hoc loquitur, minor addita nihil momenti adferet quin plus quam utraque poſſit, cum plus poſſit quam major. Enimvero ſi plus quam univerſi non poteſt, ergo rex erit tantum ſingulorum, non omnium univerſim ſumptorum. Ergo legem ferre non valebit quibus univerſi teneantur, ſed quibus tantum ſinguli. Quid ſi tertia pars aut quarta vel etiam dimidia per ſeditionem in unum coacta legi à rege latæ, vel ipſi regi recuſet parere, an jus coercendi eam non habebit? Fortaſſe habiturum concedent quia non eſt univerſus populus.

Immo etiam fortaſſean negabunt quia ſunt plures ſingulis, Rex autem non poteſt niſi plus quam ſinguli. Quid ſi univerſus populus in concione collectus reclamet regiis mandatis & edictis? Hæc quidem vis erit ſi concitatæ multitudini reſiſtere Rex non valeat. Sed ſi armis militum & vi poſſit eam diſturbare & in ordinem cogere, jure ſuo uti ſic poſſe quis negaverit? Certe rex non erit niſi plus valeat quam univerſi. Nam ut univerſus populus lege Regia in regem contulit ſuam omnem poteſtatem non ſinguli, nec pars ejus aliqua, ita datam ab omnibus poteſtatem in omnes poteſt exercere etiam collective ſumptos. Populus cum dominatur in republica libera, in concione convocatus quam ἐκκλησίαν Græci vocarunt, ſuffragia ferebat manu extenſa, χειροτονία dicebatur, vel ad magiſtratus legendos, vel ad leges rogandas, vel etiam ad judicia exercenda: ἡ γὰρ ἐκκλησία, inquit Ariſtoteles in Politicis, *κυρία πάντων τῶν τοιούτων ἐστί. Concio enim omnium horum domina.* Ἐκκλησίαν paulo poſt τὸν δῆμον appellat, id eſt concionem, populi nomine convocatam, quia populus univerſus in concione congregatus intelligitur. Hoc in Græciæ civitatibus obtinuit. Etiam Romæ concio totum populum deſignavit quæ ad leges rogandas conveniebat & plebiſcita facienda. Vbi tranſlata eſt hæc omnis ad ſingulare imperium poteſtas, quæ multitudinis fuerat, concionis auctoritas evanuit, & quod plurium ſive omnium jus erat, unius eſſe cœpit. Ita ergo unus ille inſtar concionis, id eſt totius populi fuit, & plus quam univerſus potuit in concionem coactus. Concio autem idem poterat quod univerſus populus; nam omnes vocabantur per præconem & nemo excludebatur. Vt ſinguli porro non erant talium judices idonei, ita

omnes

omnes poſtquam in unum convenisſent ad hoc videbantur apti, ut de rebus & perſonis commode judicarent. Idem Ariſtoteles: ἔςαι γὰρ ἕκαςος μὲν χείρων κριτὴς τῶν εἰδότων, ἅπαντες δὲ συνελθόντες ἢ βελτίους, ἢ οὐ χείρους. Hoc ergo jus eſt populi in concione judicantis, magiſtratus legentis, leges ferentis, de bello ac de pace quæ viſa ſunt ſtatuentis. Vbi hæc omnia in unam poteſtatem conceſſere, ipſe de concione, id eſt de populo univerſo quod vult judicat & leges fert, quæ univerſos obligant. Nam concio regem poteſt etiam eligere quem volet, & formam mutare Reipublicæ quæ libera eſt ſed dominum quærit. Ita Pittacon à Mitylenæis electum Alcæus his verbis ſignificabat. Τὸν κακοπάτριδα Πιτ]ακὸν πόλεως τᾶς ἀχόλω καὶ βαρυδαίμονος ἐςάσαντο τύραννον μεγ' ἐπαινέοντες ἀολλέες. Populus nempe in concionem adgregatus Pittacum elegit tyrannum ſuæ civitatis infelicis. Tunc ille unus à concione lectus habet omnia jura concionis, id eſt populi totius, & ſic plus poteſt quam concio, id eſt quam populus univerſus. Leges etiam ſancit quæ ad univerſos pertinent non ſolum diſtributive ſumptos, ut vulgo loquuntur, ſed etiam collective. Nam edicto prohibere poteſt ne in concionem conveniant, ne collegia faciant, ut metata militibus pręparent omnes, agros univerſos tributo onerare, capitationes imponere, tirones ad militiam indicere, leges de religione ſancire quæ cœtus habendi Eccleſiaſtici modum & tempus definiant, & alia ſexcenta. Nunc diſcutienda illa quæſtio quæ jam contra reges à parricidis Anglicanis ita deciditur, ut dicant penes populum jus majeſtatis ex origine & naturæ ipſius vi reſidere. Ideo quoties ipſi placet aut ex uſu eſſe videtur, poſſe regem quem poſt mille annorum ſucceſſionem habuerint, in-

dicta cauſa tollere quaſi gravem & moleſtum, & ſic libertatem recuperare qua per tot ſæcula lubenter caruerint. Hoc vero eſt omnium ſtatuum everſionem inducere, bella inteſtina ubique terrarum commovere, vexillum ad ſeditiones & tumultus in omnibus regnis erigere, egenos adverſus aliquid habentes ſuſcitare, plebem in optimates accendere, omnia turbis miſcere, totum deniq; orbem Chriſtianū cladibus & calamitatibus implere. Sed an verum ſit quod ponunt, videndum, quod etiamſi verum eſſet, certum tamen eſt, ſicut jam diximus, ſemel ab illo traditam & in unum tanſlatam poteſtatem poſtea revocari non poſſe. Cæterum nihil eſſe falſius illa propoſitione, ſi ſic generaliter & univerſim accipiatur, jam demonſtrabimus. Ante omnia nos doceant oportet quid nomine *populi* intelligi velint. Populus quippe generatim ſumptus dividitur in proceres & vulgus, ſive quod idem eſt, in optimates & plebem, in opifices & ingenuos, in nobiles & obſcuros. Sunt & mercatores, ſunt milites, ſunt ruſtici in populo, ſunt divites & egeni. Si populus in hac ſignificatione quæ omnia genera & conditiones hominum comprehendit, acciperent, minus fortaſſe hallucinarentur. Sed populi notio ſicut Romanis uſitata erat, ordinem tantum plebejum deſignat ut diſtinguebatur à Senatu, id eſt proceribus, & ab ordine equeſtri. Nam ita dicebant cum cives omnes Romanos complecti vellent, S. P. Q. R. id eſt, *Senatus Populuſque Romanus*. Qua formula etiam Equites ſub nomine populi comprehendi ſolitos planum eſt. Sed interdum etiam equeſtrem ordinem à populi nomine diſcernebant ac dicebant, *conſenſu Senatus & Equeſtris ordinis populique Romani*. Et ſic ſæpe plebis & populi appellationem indiſcretam apud optimos Latini-

tatis

tatis autores poſitam legere eſt. Hoc ſignificatu Angliæ perduelles *Populi* vocem intelligere, cum penes populum ſummam poteſtatem & imperii majeſtatem originaliter & naturaliter hærere & morari pertendunt, nemini obſcurum eſſe poteſt qui ſcierit, quomodo optimatum conſeſſum abrogaverint, ſola relicta plebeiorum domo quæ vocatur vulgo *Communium.* Ita *commune* & *communitas* de plebe Latinis autoribus dicitur ut Græcis τὸ κοινὸν, ut τὸ κοινὸν Κορινθίων *Communitas Corinthiorum*, id eſt plebs Corinthiorum. In plebe igitur Fanatici illi jus imperii ſummum eſſe ſicut in fonte ſuo fundoque & origine contendunt. Quam falſo quæ jam dicemus probabunt. Ridiculum primo eſt penes eos velle eſſe ſummi regiminis autoritatem & majeſtatem qui tam regi plane nequeunt, quam regere neſciunt. Quid enim plebe ventoſius, vanius, levius, mobilius? Ex ſpe ac metu æque pendula eſt. Paulo momento huc illuc impellitur. Sæpe vel unus animi fidens & loqui promptus, ducit eos quo vult ac reducit. Nihil in eo ſtabile, nihil ſolidum, quod ſemper varium eſt ac mutabile. Quomodo igitur facultatem vel artem regendi cuiquam dare poſſet, quod ipſa non habet? Si penes ejus arbitrium eſſet dare cui vellet imperandi ac in ſe dominandi poteſtatem, ut nec judicio nec conſilio valet, mente bruta & cæca ſæpius eam indigno committeret, aut certe raro ſibi conſtaret in eo eligendo qui cæteris præſtaret. Cum ſuffragiis plebis in urbibus Galliæ Major urbis creatur, nunquã ſine rixis, ſeditionibus & tumultu illæ electiones trãſmittuntur. In partes & ſtudia contraria ſciſſũ vulgus frequenter ſaxis & fuſtibus rem gerit. Romæ ad creãdos magiſtratus cũ populi comitia habebãtur, quot turbarum cauſæ ſubinde in iis exortæ

ſunt ex diſſenſione competitorum & ſtudiis fautorum diverſis? Quandiu in Eccleſia plebs partem habuit in epiſcopis & presbyteris legendis, numquam diſcordiis & factionibus civitates caruere, donec res ipſa & pax Eccleſiarum docuit plebi hoc jus ademtum, magiſtratibus & clericis primo relinqui debere; quod poſtea ſoli ſibi clerici vindicarunt. Sed cum plebs Epiſcopis faciendis ſuum ſuffragium dabat, an ex eo quis arguere poſſit penes plebem eſſe originaliter characterem qui Epiſcopis & Presbyteris imprimi à quibuſdam nunc creditur, aut certe Spiritum Sanctum naturaliter poſſidere quem traderent electo à ſe præſuli? Per impoſitionem manuum quæ in conſecratione ab Epiſcopo & presbyteris celebrabatur, conferri ille character vel illud chariſma ſolebat, quo poteſtatem regendæ Eccleſiæ ordinatus accipiebat, & jus Sacramentorum Chriſti conficiendorum. Nec ergo plebs quę regem facit dare illi poteſt quod non habet, artem nimirum bene imperandi, & poteſtatem ejus artis ad bonum publicum exercendæ. Sane & characterem ſuum ſacrum habent reges, & *Vncti Dei* vocantur in Scriptura, etiam infideles. Etiam ungi oleo ſacro ſolent ut pontifices. Hoc illis dare non poteſt populus quo regii pontificatus eorum majeſtas & inviolabilis & ſancta redditur. Ne quidem id illis tribuere quiverit quo bene regnare poſſunt, id eſt ſcientiam, ut dixi, regnandi. Ponamus liberum aliquem populum de rege eligendo conſultare, aliis placere eum qui robuſtior ſit capiendum eſſe, aliis eum qui prudentior, aliis denique talem qui forma omnes antecellat ſumi debere. Nam conſtat, quibuſdam gentibus in more fuiſſe, ut ei qui omnium eſſet pulcherrimus regnum darent. Sic ſane vel vires præcellentes,

vel

vel rerum prudentia major, vel eximium formæ decus regem faceret, non populus ipſe qui eligit. Qui propter pulchritudinem excellentem rex electus fuerit, formæ ſuæ acceptum referret imperium: & ita de aliis. Sed præcipue dignus eſt imperio qui bene regendi artem tenet. Is ſi ſuffragiis populi ad hoc faſtigium evectus ſit, quia imperandi induſtria ſuper omnes polleat, tum ſane peritiæ ſuæ & ſcientiæ regendi tribuet quod rex factus ſit. Si medicum reſpublica ad valetudinaria civitatis curanda publice conſtituat, medendi artem illi non impertit, ſed propter ſcientiam medicinæ quam habet, judicat & declarat dignum qui noſocomio publico præſit. Si populo de Rege ſibi conſtituendo agitanti ſederit ſortito eſſe eligendum qui rex ſit futurus, utrum populo ipſi an ſorti regnum debebit, cui ſic illud queſiviſſe contigerit? Sane ſorti potius. Ita hinnitu equi Darius imperium Perſicum nactus eſt, quia ita convenerat inter eos qui de rege faciendo deliberabant. Non ſors tamen proprie regem creat ſed ille qui ſortem regit: nempe Deus. Is prima cauſa eſt & efficiens regum conſtituendorum. Secunda interdum hominum miniſterium, interdum ſors. Ita cum de Apoſtolo in locum proditoris qui defecerat inter diſcipulos Chriſti ſubrogando quæſtio eſſet mota, ſorti permiſerunt. Ita per ſortem in quem ea cecidiſſet Deum indicaturum quem magis probaret. Si ſuffragiis plurium hanc electionem commiſiſſent, an non & ſic Deus voluntatem ſuam de electo ſignificaſſet? Ita quidem, ſed magis indirecte. Ipſe enim ſuffragia & ſententias hominum dirigit ad id quod vult. Inde eſt quod non Scriptura tantum ſacra, ſed omnes auctores tam profani quam ſacri, tam poëtę quam oratores, reges à Deo conſtitutos, & omnes poteſtates

ſtates à Deo ordinatas eſſe unanimi conſenſu dixerunt. Sic reges à Deo tam boni quam mali, neutri à populo ſuam poteſtatem acceperunt ſed ab illo à quo ſunt conſtituti & ordinati; mali quidem ad eos puniendos quibus dantur tales ob ſcelera ſua, boni ad felicitatem eorum quibus Deus ita factum cupit. Atque hæc de regibus quos conſtat à populis qui liberi ſunt & nullo adhuc imperio tenentur, eligi. Et proprie quidem illi non poteſtaten regi dant, quia non habent, ſed ab eodem numine à quo poteſtas ordinatur, jus etiam poteſtatis exercendæ derivatur in eum qui ſumptus eſt, ut inter omnes convenit. Tametſi autem hoc liqueret poteſtatem ſuam lege Regia populum in eum quem regem legerit transferre; alienatum hoc modo jus imperii revocari à populo non poſſe, nec ab illo auferri cui ſemel donatum fuerit, jam ante multis rationibus probavimus. Nunc vero cum ſint alii plures modi regum conſtituendorum, quicunque dari poſſunt præter illum, quo à populo libero rex eligi ſolet, nihil populo debent hoc nomine, nec ei poteſtatem ſuam acceptam referunt. Primum reges plurimos in terris eſſe conſtat qui non fiunt, ſed naſcuntur. Omnia regna hæreditaria tales habent. Natalibus igitur ſuis regni majeſtatem quam adepti ſunt imputant, non populo. Qui jus hoc inhærens ſorti naſcendi ſuæ retinent, & à natura habent. Hæreditas eſt quam cernunt, & quidem paterna. Sive autem ex recta linea, ut vocant, ſive ex tranſverſa, & ex collaterali propinquitate veniat, tantumdem eſt. Nec eſt quod quis ad originem dicat eſſe recurrendum, quia nulla regni hæreditas non habuit aliquod principium quod ab hæreditario ſuccedendi jure diverſum fuerit. Hæc igitur principia percenſeamus &

exa-

examinemus. Aut bello quæſitum eſt regnum, aut voluntaria deditione acceptum, aut libera electione delatum. Quocunque ex his modis regni ſtatus ab initio conſtitutus fuerit, ſi lex ſucceſſionis in ipſis primordiis dicta ſit, in totam poſteritatem durat ejus qui primus rex factus eſt. Vbi ea deficit, tum populus libertatem ſuam denuo recipit, & jus alterius principis eligendi. Succeſſione autem ſemel inſtituta & ſtabilita, omnes deſcendentes ab illo qui regnum primus alio quocunque modo adeptus eſt, non jam electioni vel legitimæ acquiſitioni, aut etiam uſurpationi poteſtatem debent acceptam ferre, ſed naturali beneficio quo hæredes facti ſunt & legitimi ſucceſſores illius qui imperium à principio qualicunque quæſivit. Hoc ſi locum habet in ſucceſſione ejus qui natus eſt illo primo regni fundatore, quanto magis obtineat in illis qui ſucceſſione jam firmata, & multa annorum ſerie, longaque præcedentium linea corroborata id jus ſibi vindicant? Nec ſecus eſt in patrefamilias qui labore proprio, vel arte, vel mercatura, vel militia magnas opes peperit. Is propriæ quidem induſtriæ quod dives ſit tribuere debet, at liberi quibus hæreditas ejus obvenerit, non ulli ſuo labori aut ſtudio vel artificio eas imputare poſſunt, ſed paternæ ſucceſſioni. Qui deinde illi ſuccedent nepotes & abnepotes, dicere jure ſuo poterunt, ſe natos eſſe divites, non factos. Ex illis porro principiis regnorum acquirendorum multa ſunt quorum ut à ſe conceſſorum vel delatorum titulum populus non habet. Qui armis ſibi regnum fecit, & provincias multas ſuæ ditioni vi ſubactas adjecit, populum non poteſt autorem agnoſcere prolati imperii vel etiam uſurpati. Quos bello victos & domitos poterat perdere, ſervare maluit,

maluit, ea conditione ut ſibi obſequium fidele præſtarent, & in numero ſubjectorum eſſent. Nullum hodie in Europa, nec in Aſia vel Africa regnum nominari poteſt, quod non ita cœperit & propagatum ſit. Imperium Romanum quo totius fere orbis dominatus in unius populi poteſtatem ceſſerat, hæc initia habuit quæ nihil populo accceptum ferrent. Non enim populus Romulum regem fecit, ſed ipſe ſibi populum. Aſylo conſtituto cum omnes undique ex vicinis regionibus homines perditi, aut ære alieno obruti confluxiſſent, ex hac multitudine ſubditos ſibi conciliavit, quibus & urbem condidit. Cum populus eſſet virorum, uxores illis vi raptas paravit. Solis urbis conditæ pomeriis continebatur illud regnum, ſed ita poſtea dilatatum eſt, ut totum ferme orbem comprehenderit, plurium etiam regnorum acceſſione auctum, quæ Alexandri Magni ſucceſſores ſimili uſurpatione quæſiverant. Cum Perſarum ille imperium evertiſſet, ex illo multas ditiones regali imperio obtinendas duces qui ſub eo militaverant, confecere. Vt ergo imperii Perſici occaſus plurimorum regnorum cauſa fuit, quæ poſtea abſorpta fuere Romanæ quaſi potentiæ voragine, ita & Romani cadentis imperii ruina plura etiam regna de ſe dedit, barbararum gentium ex ſeptentrione erumpentium inundatione occupata & infeſſa. Eæ laciniatim vaſtum corpus imperii diſcerpſerunt, & ex particulis ejus varia regna minora, Principatus, Exarchatus, Ducatus, Comitatus, etiam Reſpublicas conflaverunt. Ita ergo regnum Hiſpanicum, Francicum, Britannicum, quæ nunc vigent, orta ſunt. Italicum Burgundicum & alia multa, aliquando nomen habuere, quæ nunc nuſquam ſunt. Multi alii minuti principatus qui nunc

ſunt

ſunt inde originem cepere. Nec in his tamen regnis eædem familiæ hodie regnant quæ tunc dominabantur cum Vandali Hiſpaniam, Gotti Italiam, Burgundi & Franci Galliam, Angloſaxones Britanniam occuparunt. Qui nunc in Gallia regnum tenent alieni ſunt à Pharamundi poſteris. Hi Galliarum eam partem, quæ Francia ab ipſis denominatur Romanis ereptam invaſerunt. Ne quidem pertinent ad Carolidarum proſapiam. Non minus tamen legitimi ſunt regni poſſeſſores quam ſi Carlomanidæ hodie imperarent vel Merovingiani. Britannia magna has etiam vices dominantium experta eſt, non ſolum in familiis regnatricibus, ſed etiam in gentium generibus quæ ſub diverſis regibus fuere. Angli quippe ſuos reges habuere, Dani ſuos, & poſtremo ſuos Normanni, quibus ſi externus hoſtis regnum vi ereptum veniſſet, tralaticium eſſet & exemplis frequens: ſed quod ſubjecti rege ſuo legitimo deturbato tyrannidem ipſi arripuerunt, res novi eſt & pernicioſi exempli. Primus Nembrotus armis potentiam ſuam extendit, & regni Babylonii fuit autor, Ninive condita. Ab eo igitur uſurpationes regnis evertendis & adſtruendis cucurrerunt, alienis evertendis, ſuis adſtruendis. Antea, ut diximus, ſolus notus erat regnandi mos per patres familiarum quos πατριάρχας appellabant. Vnuſquiſque enim qui primus eſſet autor generis, omnes ab uno capite prognatos ſub ſuo imperio continebat. Sic una gens quæ in plures familias erat diviſa ab uno communi parente regebatur. Πατριὰν Græci nominabant, quæ ut ſcripſit olim Dicæarchus vetus & optimus autor rerum Græciæ, ἀπὸ τοῦ πρεσβυτάτου τε καὶ μάλιστος ἰσχύοντος ἐν τῷ γένει τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. Quæ gubernatur ab eo qui in gente eſt antiquiſſimus & potentiſſimus. Is

pater

pater erat. Quo autem tempore ad nongentos annos vitam producebant homines neceſſe fuit amplam gentem natorum & nepotum ex uno oriundam propagari quos omnes paterna ſimul & regia poteſtate ſub ſe continebat ex ſe ortos. Hæc maxime naturalis & vetuſtiſſima ſingularis Imperii ratio. Vnaquæque quippe familia ſub uno patre, quaſi regis inſtar habet exigui regni. Hanc primam communitatem & ſocietatem naturalē ponit Ariſt. Πᾶσα γὰρ οἰκία, inquit, βασιλεύεται ὑπὸ τοῦ πρεσβυτάτου. *Omnis domus regio more regitur ab uno qui major natu eſt omnium.* Vbi multitudo natorum nepotumque major eſſe incepit quam ut una domo poſſet contineri, dum grandes virgines nuptui dantur & filii uxores ducunt, tum domo paterna egreſſi, privatas ſibi quiſq; domos conſtituerunt, quæ plures junctæ κώμην, ſive vicum & pagum fecerunt. Hęc proprie φρατρία Græcorum eſt. Inde Ariſtoteles κώμην ſive vicum ἀποικίαν τῆς οἰκίας eſſe dixit, *vici coloniam.* Vbi vero unus vicus creſcentem & abundantem multitudinem cognatorum & agnatorum tenere non potuit, plures ex eo vici extitere, qui in unam civitatem poſtea coëuntes tum perfectam dedere κοινωνίαν. Ita Theſeus Athenienſes cum prius vicatim incolerent, in unam civitatem coactos induxit. Hęc proprie φυλετῶν ſive tribuliū κοινωνία dicebatur. Nam ut definiebat Dicæerchus, Φυλὴ καὶ φυλέται πρότερον ὠνομάσθησαν ἐκ τῆς εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ καλούμενα ἔθνη συνόδου γενομένης. *Tribus & Tribules primo nomen habuerunt ex conventu & cœtu qui in civitates & populos congregabatur.* Inde φύλαρχοι Arabum, quia univerſa illa gens per Tribuum principes regnabatur. Hinc duodecim Tribus populi Iſraelitici cum principibus Tribuum. Hinc etiam à Moſe Legiſlatore ipſorum vetitum his fuit Dei

man-

mandato, ne ſi quando regem ſibi conſtituerent, alium acciperent niſi ex numero fratrum. Ea etiam ratio fuit, cur antiquitus omnes civitates à regibus regerentur, ut poſtea populi. Ariſtoteles: Διὸ καὶ τὸ πρῶτον ἐβασιλεύοντο αἱ πόλεις, καὶ νῦν ἔτι τὰ ἔθνη. Hæc prima origo regalis regiminis, & ab his principiis repetenda, ut maxime naturalis, ratio & cauſa monarchici imperii. Nam ſingulæ domus veluti unius regio imperio, ejus nempe qui primus & antiquiſſimus eſſet generis autor, tenebantur. Ad hoc exemplum & colonia, ſive vicus qui pluribus domibus conſtabat, quæ ex una familia fluxerant, ſimiliter regali poteſtate gubernabatur. Hinc etiam petendum abſolutæ poteſtatis in regibus exemplum. Nam patres familias jus vitæ & necis in liberos olim tam apud Græcos quam Romanos habuerunt. Homerus de Cyclopibus,

Θεμιστεύει δὲ ἕκαστος παίδων ἠδ' ἀλόχων.

Ibi quiſque uxoribus unus
Iura dat & natis.

Diſperſi illi in montibus & ſylvis non vicatim ſed domatim vixere, quomodo & plures olim homines vitam egere ſolitariam cum ſua quiſque uxore & natis, ferarum more. Hodieque magna pars orbis incogniti, aut nuper detecti tales homines habet. Σποράδες enim ſunt & νομάδες ut olim plerique. Ab uno aliquo qui prudentia valebat congregatos, & in unum coactos, & legibus poſitis in eadem communitate & vitam agere perſuaſos fuiſſe plane conſtat. Sic orbis ex inculto & belluino ritu viventibus hominibus referto, paulatim cultior redditus & ad ſocietatem factus aptior, atque ita naturæ ſuæ convenienter vivere edoctus eſt, quia homo animal eſt omnino ad ſocietatem natum. Ex hoc principio & alia regno-

regnorum acquiſitio nata eſt, in quibus dandis populus partem ſibi non poteſt vindicare. Nam qui diſperſos & vagos antea populos convenire in unius civitatis cœtum docuerunt, quaſi Dii ab illis ipſis habiti ſunt & culti, qui tanti boni eis auctores fuerant, quod ſapientia ſcilicet & poteſtate pluſquam humana præditi viderentur. Eoſdem & reges habuere. Inde primi & antiquiſſimi reges à ſubditis ſuis certatim Dii facti ſunt & cælo donati, ex quibus religio gentium tota conflata fuit. In America ante ſexcentos annos cum plerique illius orbis homines ſibi quiſque in antris & ſpeluncis cum uxoribus & natis viverent, prodiit inter illos quidam Yncas nomine, quem quaſi cœlo lapſum exiſtimarunt & filium Solis dixerunt, ut uxorem ejus filiam Lunæ. Non enim metus homines congregavit & in unam κοινωνίαν compulit, ut quidam opinantur. Immo potius formido eſt quæ eos diſſipavit & ſolitariam vitam agere adegit, dum ſibi quiſque à vicino metuit parum noto, tanquam ab aliqua bellua. Et revera ſicut antiquis dictum eſt, *homo homini lupus*. Palantes autem & vagos & ferarum ritu degentes, ad vitam civilem & communem agendam reduxit alicujus eloquio & ſapientia juxtà potentis blandiloqua & prudens oratio, hoc maxime conſilio ut ſuos faceret, & in congregatos imperium haberet. Nec omiſit Ariſtoteles de hoc genere regni acquirendi monere; cum inter alias differentias regii regiminis & hanc poſuit, cui cauſam dedit hominum antea diſperſorum in unum conventum & cœtum compulſio. Quam quartam ſpeciem facit ſingularis imperii; ἢ διὰ τὸ συναγαγεῖν, ἢ πορίσαι χώραν, ἐγγίνοντο βασιλεῖαι ἑκόντων καὶ τοῖς παραλαμβάνουσι πάτριοι. *Vel quod diſpulſos congregaſſent, aut agrum iis attribuiſſent, facta ſunt regna in volentes,*

lentes, & hæreditaria hac regna evaſere accipientibus. Ad tempora heroica refert hoc genus ſtatus regalis, cujus & ſpeciem alteram tradit, διὰ τὸ πορίσαι χώραν. Vbi aliquis potens & dives agros aſſignaſſet multitudini, ex eo ſuam fecit, & ſic volentibus imperitavit. Aliam etiam cauſam ibi adfert qua ejuſmodi regna inſtituta ſunt, διὰ τὸ τοὺς πρώτους γενέσθαι τοῦ πλήθους εὐεργέτας κατὰ τέχνας ἢ πόλεμον. Quod primi ejuſmodi reges bene de populo meruerint artibus tradendis, aut bello gerendo. Ob iſta ergo benefacta regnum in populum acceperunt & ſemet ipſos hoc pacto reges fecerunt, non à populo facti aut electi ſunt. Horum regum officium fuiſſe ſcribit exercitum ducere, ſacris præeſſe quæ non ſacerdotalis eſſent muneris, & jura reddere. Prætermiſit Ariſtoteles & aliam Monarchici imperii originem cauſamque quæ populum non habet autorem nec datorem. Cum civitas aliqua multitudine nimia civium laborabat, redundantia inde examina exibant & in exteras regiones transvolabant, duce aliquo ex popularibus potentiore & audaciore qui colligebat volentes & ſe lubenter ſequuturos in hac migratione. Vbi locum accepiſſent in peregrina regione ad civitatem condendam vel indigenarum voluntate, vel invitis & bello coactis, tum ſe reges eorum conſtituebant quibus ſe duces migrationis & itineris præbuerant. Ita ſunt facti reges Vandalorum in Hiſpania, Gothorum in Italia, Francorum in Galliis & Burgundionum, Anglorum & Saxonum in Britannia. Quidam & finibus ſuis excedentes quia bello vaſtati eſſent, novas quærebant ſedes, cum profugis qui ſe voluiſſent ſequi. Sic Æneas ex Trojæ incendio & captivitate collectam multitudinem quę evaſerat navibus in Italiam portavit. Rex eorum ibi fuit & no-

vum regnum ducta in uxorem regis Latini filia condidit. Omnium horum regnorum ſive monarchiarum quas recenſuimus nulla fuit quæ populi autoritati accepta ſit ferenda. Falſum igitur quod ajunt,omnis ſingularis imperii jus & poteſtatem penes populum tanquam fundum & fontem ſuum reſidere. Et ſatis eſt ſi vel uno exemplo oſtenderimus non ſemper eſſe verum quod prætendunt,nullam eſſe regnandi facultatem quæ non à populo obtineri debeat.Quid vero dicent quando conſtat tot imperii monarchici genera poſſe memorari quę populum autorem non agnoſcunt? Omnia certe hæreditaria regna qualia fuere omnia in Aſia olim & Oriente toto,& nunc ſunt ferme in Europa univerſa,paucis exceptis, nõ populi beneficio tenentur, ſed ſucceſſionis merito. Vnde πατρίους & πατρικὰς appellat Philoſophus ejuſmodi Monarchias , & κατὰ νόμον, id eſt paternas & legitimas, quia lege ſucceſſionis deferuntur , non à populi voluntate & arbitrio pendent. Quamvis Tyrannicæ ſint & deſpoticæ nihilominus & πατρικὰς eſſe & κατὰ νόμον affirmat.Quia ſervilia ſunt ingenia plerarumque Barbararum & Aſianarum gentium , ideo talia facile ferebant imperia , nec dominos abnuebant quamvis ſeveros & aſperos. Et poteſtas quidem ſic imperantium erat tyrannicæ ſimilis quia ſumma , ut eſſe ſolet tyrannorum qui vi regnum occuparunt & vi retinent,ſed quia in volentes & lubenter parentes exercebatur, ideo & legitima videbatur , & hæreditate tanquam patrimonium aliud devolvebatur à patribus in natos & natorum natos. Τυραννικαὶ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ τοιοῦτόν εἰσιν, ἀσφαλεῖς δὲ διὰ τὸ πατρίους καὶ κατὰ νόμον εἶναι. *Tyrannica quidem ſunt propter hanc cauſam , quia nimirum poteſtate utuntur qualem Tyranni uſurpant , ſed tuta ac ſecura quia paterna*

ſunt

ſunt & legitima. Ergo omnis Monarchia, vel ob hoc ipſum quod eſt hæreditaria & legitima ſucceſſione defertur, debet eſſe tuta & ſecura dominantibus, quamvis tyrannicæ propior ſit. Hæc enim diffentia tyranni veri & legitimi Regis quod ille vi rapiat imperium & per vim rapto potiatur, hic in volentes dominatur & regnũ tuetur benevolentia ſubditorũ. Ideo Tyranni proprium eſt ut ex mercenario milite cuſtodes corporis habeat, cum legitimi Reges ex civibus propriis eos adſciſcant. Ariſtoteles legitima imperia πάτρια vocat & πατρικὰ eoque nomine diſtinguit ab his quæ vocat αἱρετὰ quia non ſunt πατρικά. Nec conſideravit initia in πατρικοῖς ſive hæreditariis regnis. Nam quamvis primo αἱρετὰ ſive *electiva* ut barbari loquuntur, fuerunt pleraque tamen ex titulo uſurpationis vel alterius talis acquiſitionis originem duxere, quæ aliam cauſam habeat, in ipſo nempe qui acquirit poſitam, non à populi, qui imperium pati cogitur, voluntate pendentem. Enimvero & Aſiaticæ illæ nationes & barbaræ quas Philoſophus ad ſervitutem magis natas eſſe notavit quam Europæas, reges potius paſſæ ſunt quam fecerunt. Omnis igitur in his imperiis cauſa regni extra populum eſt, non in ipſo, totaque in eo qui accipit non extra ipſum. Nam ob ingenium ſervituti paratum primi occupantis factæ ſunt illæ nationes, & imperare in ſe cupientes non reſpuerunt. Aliud eſt cum voluntate plebis imperium accipitur, id eſt ea permittente, aliud cum ejuſdem decreto datur & ipſa deferente. Servilia ingenia ſinunt & patiuntur ſibi jugum imperii imponi. Eorum igitur voluntate fit quod agitur. At gentes magis liberæ, hoc ipſo ſuæ libertatis ſignum dant, dum cui volunt, regnũ in ſe tribuunt & dominos eligunt. Scribit Æmilius Probus

de

de Miltiade, *Nam Cherroneſi omnes illos quos habitarat annos, perpetuam obtinuerat dominationem tyrannuſq; fuerat appellatus ſed juſtus. Nō erat enim vi conſequutus, ſed ſuorum voluntate eamque poteſtatem bonitate retinuerat.* Non appellatus fuiſſet tyrannus ſed rex ſi imperium illi decreto ſuo detuliſſent Cherroneſenſes. Volentibus illis & patiētibus id uſurpavit, ideo tyrannus dictus eſt ſed juſtus. Ita τυράννυς κτ̀ νόμον Ariſtoteles appellat reges Orientis, id eſt legitimos & juſtos tyrannos, quia non vi ſed voluntate populorum imperium obtinuerant. Etiam per vim occupatum longi temporis ſucceſſione legitimam uſurpatoribus poſſeſſionem ſolet conciliare. Regna itaq; omnia apud eos fuere πατρικὰ & hæreditaria, quia qui regnum manu facit, aut volentibus id populis obtinet, ſibi & poſteris illud acquirit. Πατρικὰς autem ſive πατρίυς βασιλείας ideo appellat Ariſtoteles ejuſmodi regna hæreditaria quia de patribus in natos tranſeunt, eaque à patre ſemper habet filius ut & *patrimonium*, quod etiam à patre eadem de cauſa dictum eſt, cum ſit proprie πατρικὸν κτῆμα. Virgilius *patrium regnum* eodem ſenſu appellat,

Et patrio inſontes Harpyias pellere regno.

Quaſi major injuria ſit patrio & hæreditario regno expelli, quam eo quod ſuffragio populi delatum eſt. Talia enim ad hæredem non veniunt. Alibi idem poeta *paterna*, & *avita regna* ea nuncupat. Hujus tamen generis regnorum etiam duæ ſpecies fuerunt, ut & τ̃ πατρικῶν, quæ tyrannicæ non diſſimilem poteſtatem habent, & quæ remiſſiorem. Prioris generis ſcribit Philoſophus veterum Græcorum Αἰσυμνήτας fuiſſe. Eorum dominatus non differebat ab Aſiatica & Barbarica dominatione, niſi hoc uno quod non eſſet πατρικὴ & hæreditaria. Quo oſtenditur etiam

in

in imperio quod populi arbitrio datum eſt, ſummam ineſſe poteſtatem nec niſi vita finiendam, nec ab ullo judicandam ne quidem ab ipſis qui dederunt. Nam poteſtatem quam habuit propriam populus eam in illum transfudit quem ſic elegit, nullo facto revocandam. Sic nec Conſules nec ſimiles magiſtratus quibus par regiæ poteſtas deferebatur, poterant in jus vocari niſi abiſſent magiſtratu cui gerendo certum tempus erat præfinitum. At Reges *αἱρετοὶ* æqualem vitæ poteſtatem acceperunt atque ideo non poſſunt judicari niſi per majorem poteſtatem. Hæc cum nulla ſit, nec videntur poſſe ab ullo in judicium vocari, nec rei fieri. Si conſulem ad cauſam dicendam in judicium venire oportuiſſet prius quam magiſtratu abiſſet, dictator ad hoc creandus fuiſſet, qui diem ei dicere deberet, & cauſa cognita in illum pronuntiare. Certe ne in illis quidem regnis quæ *αἱρετὰ* dicebantur & populi ſuffragiis dabantur, qualia pauciſſima fuere, locum habuit id quod Anglicani aſſerunt latrones, à populo judicari poſſe & damnari reges, quia à populo ipſi quaſi à ſua origine & principali cauſa poteſtatem quam acceperunt habeant. Sed ut initio hujus capitis diximus, explicandum illis eſt quid nomine *Populi* intelligant, ſive populus dicatur regem conſtituere, ſive deſtituere. Nam certè neceſſe eſt, ut eadem poteſtate Rex conſtituatur & deſtituatur ab iis qui illam poteſtatem habere exiſtimantur. Vbi ergo populus diviſus eſt in optimates & plebem, ſi talis populus de eligendo ſibi rege deliberet, utrum ſolis optimatibus hoc jus dabimus, an ſoli plebi? Si in altera tantum parte reſidere debet poteſtas creandi regis, longe præſtat ut pars prior & potior populi eam habeat, in qua viri honeſtiores, cordatiores & doctiores, genere an-

 tiquio-

tiquiores, opibus potentiores ſunt, quam in ea quæ viliores & ſordidiores & egentiores continet. Nam ſi hi ſoli id jus haberent excluſis proceribus, tum ὀχλοκρατία vera eſſet, quæ ita exceſſus eſt δημοκρατίας, ut tyrannis exceſſus habetur legitimæ & regiæ dominationis. Quippe cum ut tyrannus omnia ad ſuam utilitatem & proprium commodum refert neglecto publico bono, ita minuta plebs de ſolis ſuis commodis cogitat, publicorum ſecura. In multis ſane regnis ſoli optimates regis faciendi jus & arbitrium habuere totiuſq; reipublicæ gubernandæ. Apud Iudæos cum populus regem in ſacra Scriptura conſtituere dicitur, de ſolis populi ſenioribus id intelligendum, hoc eſt de Synedrio magno quod ſeptuaginta & uno viris conſtabat, ætate, experientia, doctrina & prudentia præſtantibus. Præterea ratio melior exigit ut qui in populo prudentiores habentur, & autoritate potiores atq; experientia priores, reliquam partem præcedant, & pro ea faciant, eamque, ut vulgo loqui amant, repræſentent, in republica adminiſtranda & in magiſtratibus creandis aut rege etiam conſtituendo, quam ut viliora & indoctiora capita de plebeculæ luto pro honeſtioribus ſpondeant, cum plebs ſub clientela, ut plurimum, vivat nobilium, non econtra nobiles & divites clientes ſint cerdonum & aliorum opificum. In Gallia olim noſtra plebs pene ſervorum habebatur loco, quæ per ſe nihil audebat, nulli adhibebatur conſilio. Plerique enim, ut ſcribit Cæſar, aut ære alieno, aut magnitudine tributorum, aut injuria potentiorum preſſi ſeſe in ſervitutem dicabant nobilibus. Nec aliter nunc fit in pleriſque Europæ provinciis & regnis, immo & Rebus publicis. Nobiles Veneti quo loco plebem habeant, ſciunt qui eas oras luſtrarunt. Diu Romæ penes

ſolos

ſolos patricios ſumma poteſtas fuit, cujus in partē plebs non veniebat. In toto Oriente hodie & pluribus partibus Septentrionis ea populi pars nullo numero habetur, & ſervorum loco eſt. Sueci, Poloni, Dani, Perſę, Tartari iiſdem moribus utuntur. Nec aliis, ut videtur, uſi ſunt olim Angli & Saxones qui ex ſeptentrione venientes Angliam occuparunt. Nam ſub antiquis regibus Angloſaxonicis & Danicis, immo & ſub prioribus ex Normannici Victoris domo, plebs ad comitia regni nunquam vocari ſolita eſt, ſed ad Senatum illum, qui nunc Parlamenti nomine nuncupatur, ſoli Epiſcopi & proceres convenire regis edicto jubebantur, plebejis excluſis. Sane ſub illorum regibus qui ante Normannorum imperium in ea inſula principatū tenuere, Regis, Epiſcoporum, & Optimatum tantum mentionem fieri legimus ubi de majoribus rebus deliberandum erat, nullam omnino plebis. Hodie in tota Germania nobiles in dignitate & pretio; plebs non magni fit. Apud veteres Germanos, teſte Tacito, de minoribus rebus principes conſultabant, de majoribus omnes, ita tamen ut ea quoq; quorum penes populum arbitriū erat, apud principes pertractarentur. Reges ex nobilitate tantum ſumebant. Ergo maximam in eo ſumendo partem habuere nobiles, ex quorum corpore ſolo Rex capiebatur. Idem inſtitutum apud pleraſque gentes conſtantiſſime olim viguit nuneque viget, ut ex ſolis nobilibus rex fiat, ubi eligitur. Si ſola plebs ejus faciendi arbitrium haberet, ſolius plebis is rex eſſet, non etiam nobiliū & procerum qui in ejus electionē non conſenſiſſent, aut quorum ſuffragia non eſſent requiſita. Sic ſola plebs Tribunos creabat Romæ, qui Magiſtratus ad plebem defendendam inſtitutus fuerat contra Optimatum potentiam. Nulla itaque ratione aut jure fieri poteſt

aut concedi ut Rex à plebe ſola factus imperium habeat in proceres & principes qui ad eum eligendum admiſſi non eſſent. Quid ergo? Si concedamus, quod & dandum eſt, univerſi populi, id eſt nobilium ſimul & plebis conſenſum ex æquo concurrentium neceſſarium haberi ad regem creandum qui univerſis debeat imperare, non erit pro legitimo habendus is qui ab altera tantum parte conſtitutus fuerit, præcipue ſi mos ſit ab utroque ordine eum deligi. Ex eo conſequitur penes utrumque ordinem poteſtatem reſidere regis faciendi, id eſt optimatum & plebis. Quid inde ſequi putabimus? Quid? niſi ut ad eum deſtituendum neceſſaria quoque videatur optimatum & plebis conſenſio? Vt enim non legitima habetur illius Regis electio qui à nobilibus & plebe unanimiter ſumptus non fuerit, ita nec legitima poteſt haberi ejuſdem deſtitutio, quæ ab altera tantum parte facta ſit, altera non conſentiente, vel etiam plane & aperte diſſentiente. Quid ſi illa quæ diſſenſerit, principalior pars fuerit & potentior? Tanto magis irritum ſtatuendum ſit, quod factum eſt. Nam, ut ante oſtenſum eſt, eadem poteſtas eſſe debet quæ regem deſtituit cum ea quæ conſtituit, & eorumdem, ſiquidem hoc detur poſſe ſemel conſtitutum deſtitui. Quod negavimus. Idque magis locum habet in iis regnis quæ ad arbitrium populi ut αἱρετὰ non ſunt ita nec καθαιρετὰ eſſe debent, qualia ſunt hæreditaria. Non enim ad nutum populi dantur, nec deponuntur, ſed ex ſolo ſucceſſionis jure ſumuntur tanquam aliqua patrimonii hæreditas. Angli iſti fanatici quantum à bono jure & æquo diſtet quod egerunt, hinc diſcant, qui regem in patrio regno poſitum, optimatum excluſis ſuffragiis, quæ potiora in hoc facto videri & eſſe oportuit, capite damnarunt,

runt, & inde quaſi legem nulli refigendam ſanxerunt, penes plebem ſolam jus eſſe pleniſſimum & liberum regnandi, reges conſtituendi & deſtituendi, judicandi eos & condemnandi. Hoc ſi ita eſt, ut volunt, cur eorum qui *Peræquatores* dicuntur, factionem & ſectam omnimodo ſubvertere contendunt, quibus placet dignitatem omnium & opes quaſi ad libellam exæquari, & ad plebeitatem deduci quicunque nobiles ſunt? Et ſane ſi nemo eſſet niſi plebejus penes ſolam quoque plebem jus eſſet regiæ poteſtatis, quod verſatur in eligendis & abdicandis regibus. Nunc quomodo poſſunt ſibi conſtare dum optimates & proceres, Ducum, Comitum, Marchionum & Baronum nominibus ſupereſſe volunt, nec tamen eis locum relinquunt quem antea habuerunt? Quaſi nuſquam ſint, qui tamen ſunt, nihil eos poſſe, nullam partem habere in republica adminiſtranda, & nullum diſcrimen ex dignitate inter eos & plebem fieri volunt. Cur igitur ducem belli nuper Baronis titulo inſignierunt? Magis tamen ridiculum eſt quod etiam gradum doctoris ei attribuerunt, ut & pleriſque Tribunis militum quos Artium Magiſtros crearunt. Ita jam milites eſſe nolunt videri qui regnant, ſed doctores & ſapientes; quaſi titulus doctum faciat & prudentem, qui doctorem facit & magiſtrum artium. Si propter ſimulandi, diſſimulandi, fallendi mentiendique artes, titulus & gradus magiſterii daretur nemo palmam in hoc genere poſſet ipſis præripere nec de primatu Doctoratus cum his contendere. *Dulce de labris loquuntur, corde vivunt noxio.* Aliud agunt, aliud ſe ſimulant agere. Libertatem populi crepant, cui & in ſpeciem tribuunt omnem poteſtatem quam ipſi totam ſibi vindicant. Novam ſuam Rempublicam venditant,

ditant, in qua nec ſentire quæ velis licet nec quæ ſentias loqui. Simulacrum Parlamenti & umbram habent, cum re ipſa penes Conſilium militare ſit omne imperium quod *Conſilii Status* appellatione ab illis donatur. Nam magnam partem ex centurionibus & tribunis compoſitum eſt. Iiſdemque ferme conſtabat conſeſſus ille ex luto & ſanguine concretus, qui de Rege ſumpſit ſupplicium. Hoc eſt populo imperium dictis dare, factis negare, & nihil non armis arrogare, & jura pro ſe non eſſe facta affirmare. Conſilii illius militaris præſides, reges ſunt & regnum tenent. Quam Reipublicæ formam, ſi nunc viveret Ariſtoteles, τυραννίδα ϛρατηγικὴν appellaret, quæ illa ætate nuſpiam erat cognita, nec ab illo tempore fuit audita, niſi nunc cum milites & belli duces titulos ambiunt ſcientiarum, & cum re ipſa tyranni ſunt, & quidem omnium qui umquam dominati ſunt, ſæviſſimi ferociſſimi & crudeliſſimi nomina affectant quibus feritas mitigari videtur & humanitas oſtentatur. Sic cum ſint toti ex fraudibus & dolis conſuti, vulpinamque pellem leoninæ perite adſutam gerant, magiſtri & doctores in utroque vere dici poſſunt, non jure, nam nullum jus noverunt, ſed in lupino moloſſicoque & vulpino ingenio.

CAPUT VIII.

DE Regum jure & Majeſtate quæ potuimus, quæ debuimus, tam ex ſacris quam profanis monumentis deprompta ad hoc expoſuimus, ut conſtaret, jus illud nullum eſſe, ſi jus aliud ſuper illud agnoſcatur, cum in eo præcipue poteſtas vere regalis conſiſtat ut nullis legibus nullique judicio ſit obnoxia. Gentium præterea omnium

con-

conſenſum huic aſſertioni firmandæ adduximus, cum nulla nunc ſit nec fuerit umquam quæ Regis appellatione non intellexerit eam poteſtatem quæ ſolo Deo minor eſt, quæque ſolum Deum judicem & ultorem criminum ac delictorum ſuorum habere mereatur. Nunc propius acceſſuri ad defenſionem Caroli Regis Magnæ Britanniæ, explicata generali quæſtione quæ cauſam ſpectat omnium Regum qui ſic vere appellantur & imperium iſti nomini conveniens nullo reclamante poſſident, conſiderabimus utrum hæc cauſa defendi tantum poſſit ex jure illo communi regum, an vero aliquid habeat ſpeciale quo ſejungi debere videatur ab aliarum poteſtatum ratione cum quibus nomen habuit commune. Hoc enim volunt illi ductores exercituum, doctoreſque iidem artium, Carolum quem ſupplicio per carnificem affecerunt, non fuiſſe regem, ſed præſidem tantum Parlamenti Anglicani, & primatem populi magiſtratum; ne ſcilicet hæc infamia apud poſteros factum eorum ſequatur, quod Regem ſuum tam nefario & parricidali ſcelere capitis damnarint. Ita aliquis qui patrem intereміſſet ut parricidii crimen ac notam effugeret, negaret eum qui dictus eſt patrem ſuum fuiſſe, ſe enim adulterio à matre conceptum. Pertendunt iidem parricidæ, regni Anglicani ſtatum mixtum eſſe ac dilutum populari imperio, non mere regium nec monarchicum. Penes Parlamentum quod vocant, ſolum majeſtatis nomen numenque fuiſſe, non penes Regem. Hæc igitur diſpicienda ſunt, & ad hanc lineam conſiſtendum nobis, utrum Rex Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ non vere fuerit qui ſemper ſic dictus eſt & ubique agnitus, & qui hæreditate hæc tria regna à patre accepiſſe omnibus ſine controverſia viſus eſt ſemper. Fatendum

quidem eſt, nomen Regis datum vel olim fuiſſe ejuſmodi poteſtatibus & magiſtratibus qui plenum & liberum jus non haberent, ſed à populi nutu dependens, quiq; à populo conſtituti ab eodem etiam deſtitui poterant, qui poſtquam magiſtratu quem cum ſummo imperio geſſerant abiiſſent, privati rurſus exiſtebant. Sic reges etiam appellatos conſtat Suffetes Carthaginenſium qui Iudices erant populi, & quorum poteſtas annua tantum erat, ut Romę Conſulum. Iudices quoq; Hebręorum, id eſt Suffetes ſive Sophetim, quamvis æqualem vitæ magiſtratum gererent, non plus poteſtatis quam illi Phœnicum annui habuerunt, quos tamen etiam reges in Scriptura nuncupatos ſcimus. Illud etiam certum eſt, Reges Lacedæmoniorum adeo non regiam poteſtatem habuiſſe, ut etiam ab Ephoris in vincula conjici poſſent, cum tamen vulgo Regis appellatione cenſerentur. E contrario, multos olim & hodie notos principes videre eſt ſub nomine non regio pluſquam regale imperium tenuiſſe, ut de Romanis Imperatoribus conſtat, & de duce Moſcoviæ, & aliis quibuſdam Europæ Ducibus qui libera & nulli obnoxia poteſtate regiæque ſimili prorſus imperant, cum tamen Reges non appellentur. Vnde poſſumus recte concludere, iſtos reges vere eſſe quamvis non dicantur, illos reges non fuiſſe quamvis ſic dicti fuerint. Ad Regem Britanniæ Magnæ quod attinet, non quærendum eſt an Rex appellatus ſit, cum nemo id neget, ſed illud in quæſtione eſt utrum poteſtatem tali appellationi conſonam habuerit, & an ex illorum regum genere fuerit quales habuit Lacedæmonia, qui in jus vocabantur & cauſam dicebant coram Ephoris & ab his vel abſolvebantur, vel condemnabantur, prout de eorum innocentia aut reatu illis conſtitiſſet. Notat

certe

certe Ariſtoteles in omnibus ferme generibus ſtatus fuiſſe qui *βασιλεῖς* dicerentur, id eſt reges. Ideo non ponit inter genera ſtatus hoc nomen, cum ex æquo reperiatur & in ſtatu populari & in ſtatu optimate. Omnis enim legitimus magiſtratus qui cum ſummo imperio eſt, ſive dux belli à populo creatus ut exercitum ducat, hac appellatione venire poteſt. Olim quippe plures civitates habuere ad bellum Imperatores qui quoad viverent hoc imperium tenebant, quique reges etiam appellabantur, ut de Carthaginenſibus notum eſt duces quos ad bellum gerendum eligebant, ita vocaſſe. Nonnulli etiam populi totius Reipublicæ adminiſtrationem uni mandabant, quem quaſi Reipublicæ principem faciebant, & regem ex lege. Κύριον τῆς διοικήσεως vocat Ariſtoteles lib. III. de Republica cap. XVI. Et talem magiſtratum apud Epidamnios & Opuntios fuiſſe ibidem dicit, qui rex quodammodo erat. Idem & *στρατηγίαν διὰ βίου*, ducatum belli ad totum vitæ tempus, genus eſſe dicit *βασιλείας*, id eſt regni. Verum de iſtis non quærimus nunc, ſed de ea dominatione regali quæ tertium genus facit in his tribus generibus Rerumpublicarum quas veteres ſolas cognovere, cum definierunt quot modis reſpublica conſtitui poſſet ut recte regeretur. *Μοναρχίαν βασιλικὴν* Philoſophus ille appellat, id eſt dominatum ſingularem regium. Hujuſmodi ſingularis imperii plures quaſi gradus dari neceſſe eſt ab eo qui maxime intenſus eſt & in ſummo veluti faſtigio plenæ poteſtatis locatus, ad eum qui maxime remiſſus habetur, & non in pleniſſimo & liberrimo imperio verſatur. Quinq; igitur ſpecies talis Monarchiæ ſtatuit Philoſophus, quarum una in ſummo cacumine poſita eſt abſolutæ poteſtatis, altera in imo. Inter quæ duo extrema potentiæ Regalis

&Monarchicę tres aliæ ſpecies interpoſitę, magis temperativę videntur, & partim plura jura habent meræ poteſtatis, partim pauciora, perinde ut ad ſummam illam propius aſcendendo, aut ad infimã deſcendendo magis accedunt. Vt inter Zonas calore nimio coctam & frigore nimio damnatam quæ mediæ jacent, temperatæ ita ſunt ut minus frigidæ vel calidæ habeantur prout ad hanc vel illam magis vergunt. Quam in ſummo ponit ea eſt quæ ipſi παμβασιλεία appellatur, & quæ ab eo definitur in qua κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν πάντα πράττει. Is ab eo vocatur proprie βασιλεύς, id eſt Rex. περὶ δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν πάντα πράττοντος, ὅ τε λόγος ἐφέστηκε νῦν. *De eo rege qui omnia ſuo arbitrio facit nunc ſermo nobis inſtitutus eſt.* Alio loco hanc dominationẽ regiã, ut ſingularem, hac definitione explicat, ὅταν ᾖ πάντων κύριος εἷς ὢν ὥσπερ ἕκαστον ἔθνος καὶ πόλις ἑκάστη τῶν κοινῶν τεταγμένη κατὰ τὴν οἰκονομικήν. *Cũ unus ſuper omnes & omnia poteſtatem habet, ut & ſingulæ gentes & ſingulæ civitates cum dominantur, reipublicæ ſuæ adminiſtrationem habent, ad inſtar ejus quam paterfamilias in procuratione ſuæ domus gerit.* Nam, ut ibidem continuo ſubjicit; Quemadmodum rei familiaris procurandæ ratio, quę οἰκονομικὴ vocatur, regnum quoddam domus eſt, ſic regnum, civitatis aut gentis unius aut etiam plurium quædam eſt velut οἰκονομία, id eſt rei familiaris adminiſtrandæ ratio. Hæc vera eſt dominatio regia, ſimilis patris familiæ dominationi, quã ut hic in propriam domum & rem familiarem habet, ita Rex in civitatem unam aut gentem, aut etiam plures, ſi plures illi regno ſubditæ ſunt. Hanc quintam ſpeciem ſtatuit regalis dominationis Ariſtoteles, in qua unus eſt omnium dominus, qui omnia ex ſua libidine agit. Iſtam igitur quæ

omnia

omnia poteſt quæ vult & *παμβασιλείαν* ea gratia vocitat, opponit Laconicę dominationi, quæ licet regio nomine cenſeretur, nihil tamen habuit poteſtatis regię præter nomẽ. Ideo Ariſtoteles *στρατηγίαν* eam definit *κατὰ γένος ἀΐδιον*, ducatum militum hęreditarium & perpetuum, potius quam regium dominatum. Nam ſemper ex eodem genere ſumebantur iſti duces belli, ſive reges Lacedæmoniorum. Alio loco, nempe cap. XIV. eadem repetit, hoc regnum Laconicum fuiſſe meram *στρατηγίαν αὐτοκράτορα* & *ἀΐδιον*, ducatum belli cum ſumma poteſtate & perpetuum, id eſt hæreditarium. Quare igitur Autor vitę Lyſandri ſcribit poſt ejus mortem in domo ejus repertam eſſe orationem, *in qua ſuadebat Lacedæmoniis ut regia poteſtate diſſoluta ex omnibus dux eligeretur ad bellum gerendum?* Atqui Ariſtoteles clare ſcriptum reliquit eos Lacedæmoniorum reges, duces tantum revera fuiſſe belli gerendi cauſa. Certe nihil aliud ea oratione voluit Lyſander quam regiam appellationem & ſucceſſionem iſtorum ducum aboleri, & deinceps eos ex omnibus deligi qui quoad viverent, id munus haberent, non vero ſuis poſteris relinquerent, ut tum mos erat Lacedęmone. Nam & Philoſophus horum ducatuum qui belli cauſa ad vitæ tempus erant in variis civitatibus inſtituti, duo genera ſtatuit, unum hæreditarium, alterũ ſuffragio dari ſolitum, nec ultra vitę tempus duraturum. *τούτων δὲ στρατηγιῶν διὰ βίου, αἱ μὲν κατὰ γένος εἰσὶν, αἱ δ᾽ αἱρεταί.* *Horum ducatuum militarium, qui vitæ æquales ſunt, alii hæreditarii ſunt, alii ſuffragio dantur.* Apud Lacones fuit hereditariũ hoc munus, quod mutare Lyſander cogitabat. Æmilius Probus in Ageſilao: *Mos eſt à majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos ſemper haberent reges, nomine magis quam imperio, ex duabus fa-*

miliis Proclis & Euryſthenis qui principes ex progenie Herculis Spartæ reges fuerunt. Cur igitur cum duces verius eſſent quam reges, & regio magis nomine quam imperio regnarent, Ariſtoteles regnorum veris generibus, quæ ab eo receñſentur, illud accenſet, qui tamen fatetur calculum recte ponendo, eſſe ducatum belli hæreditarium & perpetuum? Sciendum eſt duabus de cauſis id ab illo factum. Prima eſt, quod regio nomine ille ducatus Lacedæmoniis vulgo diceretur, quod hæreditarius eſſet, ut regia dignitas tunc erat in pluribus regnis, quod non reliquarum civitatum ducatus habuerunt. Secunda eſt, quod ille ducatus belli tempore & cum expeditio ſumpta erat, ſummum habuit imperium, & jus vitę & necis. Nam ubi extra fines Laconicæ eductus fuerat in hoſtem exercitus, tum plena & libera poteſtate & plane regia illi belli duces potiebantur, adeo ut quemlibet occidere poſſent impune. Præterea quæ ad ſacra ſpectabant iſti reges procurabant, quod ſolenne fuit omnibus antiquorum regibus. Vnde & concludit Ariſtoteles illam Laconicam *βασιλείαν* fuiſſe *οἷον στρατηγίαν τινὰ αὐτοκράτορα καὶ ἀΐδιον, veluti quendam ducatum ad bellum gerendum cum ſumma poteſtate & perpetuum.* Subjicit continuo: *Κτεῖναι γὰρ οὐ κύριος, εἰ μὴ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐν ταῖς πολεμικαῖς ἐξόδοις ἐν χειρὸς νόμῳ.* Non ille poteſtatem necis habuit niſi, quemadmodum in veteribus belli ducibus obtinuit, bellicæ expeditionis tempore, ut quem morte dignum judicarent, ſtatim occiderent; *ἐν χειρὸς νόμῳ*, id eſt eo jure quod in armis & manu poſitum eſt. Exemplum ibidem adfert Agamemnonis qui in concione militum ſæpe eorum maledicta & convitia patiebatur, extra concionem jus vitæ ac necis habebat. Is *Rex regum* appellabatur, cum revera

eſſet

eſſet *Dux ducum*, ſed cũ poteſtate regia. Romani quoq; belli duces ac proconſules olim, & poſtea præſides provinciarum, & legati Cæſaris,cum in expeditione erant jus vitæ & necis habebant & ſine provocatione judicia in milites exercebant, pœnas & præmia quibus vellent ex merito decernebant.Sic hæ στρατηγίαι Romanorum non fuere διὰ βίε,ſed ad certum tempus.Regnum illud Laconicum,cum ſui generis eſſet, & nullum in tota antiquitate ſimile habuerit neq; nunc habeat,non poteſt conferri nec comparari cum ullo quod hodie in Europa notum ſit, quia nullum ad hoc exemplum reperiri poteſt.Niſi ſi cui placeat huic ſimile fuiſſe regnum Arragoniæ. Celtiberia fuit, priuſquam inRegis Hiſpaniæ poteſtatem ceſſiſſet. Is enim privilegia eorum abolevit. Quamdiu ſub regibus ſuis ſtetit inter regem & populum judex erat inſtitutus, qui de querelis populi contra regẽ & regis contra populum cognoſceret.In eo inaugurando nomine populi aliquis dicebat,populum tam bonum eſſe quam rex eſſet,ut æqualitatem inter utrumq; teſtato confirmaret.Sed ille judex inter populum & regem quaſi medius arbiter, non magis regem capitis condemnare potuit quam populum ipſum. Ipſe rex populum ad comitia convocandi jus habuit, non populus regem. Sic majorem habuit poteſtatem ille rex quam Laconicus.Non vere,ut dixi, hoc regnum fuiſſe vel illud oſtendit quod duo ſemper in eo fuere reges. At Rex non eſt niſi unus ſit & unicus. Non enim parem habere poteſt, non ſuperiorem in ſuo regno, ſiquidem rex vere habeatur. Vbi vero duo ſunt,alter alteri parem habet poteſtatem.Tametſi autem regibusLacedæmoniorum quos negat Ariſtoteles πάντων κυρίες fuiſſe,id eſt plenam poteſtatem in omnibus habuiſſe, dies dici poſſet ab E-

phoris ac in vincula publica conjici eos liceret legibus quibus utebantur, non tamen morte multari & capitali ſupplicio affici illos fas fuit. Vnū Agidem damnatum & necatum ab Ephoris ex omnibus Regibus quos Lacedęmō habuit, tradit Plutarchus in ejus vita. Quod factum omni deteſtatione execrandū viſum eſſe populo Spartano ibidem narrat. Ne in pręliis quidem & certaminibus quę cum Græcis geſſerunt Lacedęmonii, quibus reges eorum quia duces quoque belli erant, intereſſe oportuit, temere quenquā ab hoſtibus interfectum in acie memorat, propter reverentiam regii nominis, ac majeſtatis. Βασιλεῖ γὰρ, inquit, Λακεδαιμονίων οὐδὲ οἱ πολέμιοι ῥᾳδίως ἐν ταῖς μάχαις ἀπαντῶντες προσέφερον τὰς χεῖρας ἀλλ᾽ ἀπετρέποντο δεδιότες καὶ σεβόμενοι τὸ ἀξίωμα. *Neque enim regi Lacedæmoniorum hoſtes ipſi in acie occurrentes, facile manus inferebant, ſed avertebantur, quod timerent & revererentur regiam majeſtatem.* Vnum itaque memorabant ex omni memoria ante Philippi ætatem ictu lancię transfoſſum in pugna Leuctrica occubuiſſe. Hodie ne ſubditi quidem in Anglia regum ſuorum capiti ſic pepercerunt, ut olim hoſtes in ipſo pugnæ ardore regum ſibi bellum inferentium & arma contra ſe tenentium ſuo lateri forſitan hæſura, vitam ſervare ſtuduerunt, ſola permoti regiæ dignitatis reverentia. Sed ſepoſito hoc genere regalis regiminis quod ſolo nomine ſine poteſtate viguit, nihilque omnino commune habuit cum regia dominatione & μοναρχικῇ niſi titulum, ſive tempora antiqua reſpiciamus, ſive noſtra, de aliis generibus ab Ariſtotele recenſitis videamus quæ vere ad hanc formam & appellationem μοναρχίας βασιλικῆς pertinent. Quatuor omnino genera numerat Monarchici & regii ſtatus Stagirita ille Sophus, quæ legiti-

ima

ma ſint & à tyrannico imperio ſejuncta. Vnum ex his, ut dixi, in ſummo gradu collocat in quo unus omnium dominus eſt, & omnia ex libito facit in tota civitate vel populo, eadem ratione qua paterfamilias ſupremam in domo ſua poteſtatem habet ad agenda quæ vult omnia & quo vult modo. Primum ponit quale fuit Heroum temporibus, quod in volentes imperium ſumebatur, ſed certis rebus definitum, *ἐπί τισιν ὡρισμένοις*. Hi ad bellum gerendum, exercitus ducendos, jus reddendum & ſacra procuranda ſummam habuere poteſtatem. Tales fuere & Iudæorum reges, excepto jure circa ſacra, quod ſolis ſacerdotibus competebat. Sed dicit Ariſtoteles, illos reges Heroicorum temporum poteſtatem habuiſſe circa ſacra, & ſacrificia *ὅσα μὴ ἱερατικὰ*, quæ non erant muneris ſacerdotalis. Et certum eſt talem quoque poteſtatem regibus Iudęorum competiſſe. Quinimmo & aliquando in eo populo reges eoſdem & Pontifices fuiſſe. Qui non ſacerdotium cum regno junctum habuere, ipſos etiam ſacerdotes ad libitũ dejiciebant. [In aliis, *ἐπί τισιν ὡρισμένοις*, quædam ex legis præſcripto gerere tenebantur. Iuſtitiam adminiſtrabant ſubditis, eos ut fratres regere debebant, jus vitæ ac necis habebant cum certo temperamento. Et tamen licuit his bella ſponte ſuſcipere ad fines imperii extendendos. Legem Dei in omnibus obſervare debebant. Vxores plures habere non licuit nec plures equos niſi qui neceſſarii eſſent. Divitiis amplificandis operam dare etiam illis nefas. Sed ſi in vetita niterentur, inultum tulere, nec propterea cuiquam actionum rationem reddere debuere, nec in judicium citari eo nomine eos fas fuit. Ægyptiorum quoque reges, ut diximus, pluribus legibus obſtricti erant, cœnantes, prandentes, cum uxore con-

concumbentes, ambulantes, judicantes & alia quæcunque agentes. Si tamen has omnes leges violarent vivis impune id fuit, à mortuis pœnas repoſcebant ejuſmodi ut non laudaretur eorum memoria & legitima ac ſolenni pompa funeris fraudarentur. Secundam ſpeciem Monarchiæ memorat quam appellat βαρβαρικὴν, & definit eſſe *ἀρχὴν ἐκ γένους δεσποτικὴν κατὰ νόμον. Imperium hereditarium deſpoticum, id eſt quale dominorum in ſervos, & legitimum.* Regendi modo tyrannicum eſſe ait, ſed ideo legitimum quia ex lege ſucceſſionis manaret & minime indignantibus ſed facile ferentibus imponeretur. Cuſtodia autem uti ſolitos non mercenariorum militum, ut tyrannis in more fuit, ſed ex civibus, quam propterea vocat βασιλικὴν φυλακὴν, non τυραννικήν. Tali generi dominationis aſſuetos fuiſſe dicit Aſianos populos & Græciæ & reliquæ Europæ Barbaros. Aſſyrii, Medi, Perſæ, ad hunc modum inſtituta regna tenuere. Longe tamen magis deſpoticum hodie eſt Turcicum. Nam & poſſeſſionum omnium dominus alius non eſt niſi ipſe. Ideo mortuo qui ab eo jus poſſidendi impetravit, ſi filius & heres ſuperſtes ſit, ut poſſidere poſſit, hanc veniam iterum petere tenetur ut beneficio principis paternum hæredium habeat. Avorum noſtrorum ævo multi privati Toparchæ in Galliis hoc idem jus in ſubditos ſuos tenuere, qui tanquam *Adſcriptitii* propterea cenſebantur. *Manus mortuæ coloni* vulgo vocantur. Sunt & hodie reliquiæ hujus deſpotici dominii in aliquot locis Gallię & in Burgundia præcipue. Omnes ſubditos ſuos Turcarum Imperator quaſi adſcriptitios habet, tributarios & colonos, vel plane ſervos, vel non plene liberos. Si in minoribus dominiis & privatis & ſub regno tales ſubjecti reperiantur, non

non eſt abſonum in majoribus imperiis & tales haberi. Turcicam monarchiam Ariſtoteles legitimam pronuntiaret quia πατρικὴ eſt, & hæreditaria, eoque differt à tyrannide. Tertio loco numerat inter genera Monarchiæ regalis eam dominationem quam vocatam Græcis ſcribit Αἰσυμνητείαν; & explicat αἱρετὴν τυραννίδα, nempe dominatum tyrannico quantum ad poteſtatem ſimilem, ſed ſuffragio mandari ſolitum, & hoc ipſo legitimum. Ex quo prorſus liquet etiam in regnis quæ deferuntur per ſuffragia populi, ſummum & non limitatum regnandi jus eſſe quod duret cum vita ejus qui electus eſt, nullo caſu & nulla cauſa eripiendum niſi morte fatali. In veris quippe tyrannis vis illud imperium conſervat, ſicut vi acquiſitum eſt, ſed in legitimis quales illi ſunt quos populi voluntas liberis ſuffragiis delegit, jus ipſum electionis ſalvam eam poteſtatem cuſtodit uſque ad finem vitæ. Duo genera tamen facit hujus electilis, ut ita dicam, tyrannidis Ariſtoteles. Vnum quod perpetuum & vitæ æquale fuiſſe dicit: quo caſu non poterat ante mortem ei qui delectus erat auferri. Alterum quod ad certum tempus dabatur & ad res certas gerendas. Re confecta cujus gratia fuerat inſtitutum, aut tempore quod præſtitutum erat finito, privatus fiebat qui talem poteſtatem acceperat. Certum quoque eſt in regnis quæ populus ſuffragio ſuo mandat, quæque αἱρετὰ Philoſophus appellat, tales conditiones imponi poſſe à populo, quas ſervare teneatur is qui imperium accipit. Et ille quidem ſi cogi poſſit ut fidem pactam cuſtodiat, bene eſt, ſed in jus eo nomine appellari aut judicio capitali puniri nequaquam poteſt, præcipuè ſi ad vitam datum ſit imperium. Nam cum non habeat parem in regno rex electus, non poteſt ab in-

inferiori poteſtate conveniri. Nulla eſt autem niſi inferior. Si ad tempus tantum electus ſit, ubi tempus venit quo abire debet poteſtate, jam privatus factus poteſt ob res male geſtas in imperio conveniri & poſtulari, ut in iis ſummis magiſtratibus fieri ſolet quos populus creat, ubi magiſtratu deceſſerunt. Tum enim ratio geſtorum ab iis repoſcitur. Quarto loco eidem Ariſtoteli Laconica regum dominatio memoratur de qua jam diximus. Quinto quam œconomicæ patris familias diſpenſationi comparat. Præter unam Laconicam regendi rationem, quæ non plene nec plane regiam poteſtatem habuit, cum ſolo nomine cenſeretur, cæteræ quatuor ſummam & liberam dominationem exercuere, cum jure vitæ & necis, ſine quo jure rex non eſt, cum etiam illi Laconici quando in expeditione bellica extra limites Reipublicæ verſabantur, eandem necis poteſtatem haberent, ut omnes olim qui belli gerendi cauſa duces conſtituebantur, habuiſſe conſtat. Componamus nunc Regni Anglici jura cum uno ex illis quatuor ab Ariſtotele recenſitis generibus, ut videamus an hodie regnum aliquod in Europa & inter Chriſtianos tale extet quod ſub regia appellatione re & effectu regalis poteſtatis careat. Nam ſi tale eſt Anglicanum, ut rebelles & parricidæ qui regis ſui ſanguine carnificis ſecurim tinxere, conantur omnibus perſuadere, ne ſcilicet videantur regis cervicem deſecuiſſe, multo etiam minor hujus regis poteſtas fuerit quam regum Lacedæmoniorum. Illi ſaltem cum bellum gerebant extra fines, militiam cum ſummo imperio adminiſtrabant. Duo illi fuere, ut Monarchia dici non poſſit eorum regnum. In Anglia unus ſemper fuit. Oſtendant olim aliquod regnum fuiſſe aut nunc eſſe quod ſub unius imperio

rio

rio foret qui regis nomine dictus ſit, cui non poteſtas etiam eo nomine digna adjuncta fuerit. Excepto Laconico., cujus forma peculiaris fuit & omnino unica, omnia alia plane μοναρχικὰ fuere & cum abſoluta poteſtate, quæ in quibuſdam tamen magis remiſſa erat, in aliis magis intenta. Ad Laconicum etiam quod attinet, non ſemper ita fuiſſe certum eſt, ſed primo æque τὸ μοναρχικὸν habuit, ut aliæ tunc temporis regiæ dominationes: Poſtea per Lycurgum facta remiſſior, participata cum Senatoribus regni regali poteſtate. Centum demum & triginta annis poſt Lycurgum ſub Theopompo rege Ephoros accepit, qui frenum Monarchiæ injecerunt, & in eam formam redegere quam narrat Ariſtoteles, cum ϛρατηγία potius eſſet quam μοναρχια, ducatus ad bellum gerendum, quam regia dominatio. Nunc nulla talis eſt Monarchia & olim nulla fuit præter unam quam & verè talem eſſe bini reges pro uno vetabant. Hodierna Chriſtianorum principum regna, ut illa antiquorum, plus aut minus de Monarchia deſpotica retinent: ſed quæ vel minimum hujus habent cum ſingulare obtinent imperium & planè Monarchicum, hoc jure ſuo etiam ſibi vindicare poſſunt, ut à nemine judicentur eorum reges, ſolo Deo minores ſint, nullum parem aut ſuperiorem in regno ſuo agnoſcant. Quod de illis præcipue regnis dici debet quæ hæreditaria ſunt & patria, & quorum initia ignorantur qua ex cauſa producta ſint, vel ſi liqueat, armis & bello quæſita eſſe conſtet. Non enim poſſunt talia acquiri niſi cum ſummo pleniſſimæ & liberrimæ poteſtatis jure. De Anglicano cum ſit nunc quæſtio, videndum quo jure hactenus à regibus illius magnæ Inſulæ id poſſeſſum fuerit. Hereditarium eſſe negari non poteſt cum res

ipſa

ipſa quæ ſole clarior eſt, id teſtetur. Britanniam quippe ſemper à Regibus gubernatam fuiſſe certa eſt fides, & iis quidem regibus quorum licet interruptiones ſæpe paſſa ſit hæc inſula & mutationes frequentes ex crebris irruptionibus exterorum hoſtium, nunquam non ſub regno manſit & quidem hæreditario perpetuoque. Nam dominorum mutatio numquam immutavit ſtatum Reipublicæ qui ſemper regalis in ea terra fuit & ſemper hæreditarius. Si ad primam quæ noſci poteſt recurramus antiquitatem, cum Cæſar in eam inſulam venit, reges eam tenebant plures. Strabo lib. IV. ſcribit de Britannis δυναστεῖαι δ' εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. Quibus ſignificat principatus plures in ea inſula fuiſſe, regulorum ſcilicet. Caſſivillanus cum Cæſar eam inſulam attentavit inter eos præcipuos fuiſſe videtur, cujus regni fines à maritimis civitatibus Tameſis flumen dividebat. Ei tunc imperii bellique adminiſtrandi ſummam cæteri permiſerant. Pomponius Mela: *Fert Britannia populos, regeſque populorum.* Tacitus de Britannis ſui temporis ait: *Olim regibus parebant, nunc per principes factionibus & ſtudiis trahuntur.* Cæſar tamen lib. IV. de Bell. Gall. *Principum Britanniæ* meminit, qui ſunt illi Dynaſtæ Straboni memorati quos regulos conſtat fuiſſe, qui ſinguli aliquam ditionem poteſtate regia obtinebant, alii majorem, alii minorem. Ipſe Tacitus principes à regibus ita diſtinguit & principatum à regno ut Imperatoris nomine principem intellexerit. Ita enim Hiſt. lib. I. *à regibus uſque ad principes*, id eſt Cæſares. Sub Nerone Praſutagus rex fuit Icenorum in eadem inſula, qui Tacito auctore lib. XIV. Annal. moriens Cæſarem hæredem duaſque filias ſcripſit, *tali obſequio*, ut idem

idem auctor ſcribit, *ratus regnum & domum ſuam procul injuria fore. Quod contra venit, adeo ut regnum per centuriones, domus per ſervos velut capta vaſtarentur.* Quæ verba indicant hæreditarium illius fuiſſe regnum, ut & reliquorum quibus Britannia regnabatur. Idque etiam indicatur verbis Taciti de Bondicea Praſutagi uxore, quæ tunc præ ſe ferebat, *non ut tantus majoribus ortam regnum & opes, verum ut unam è vulgo, libertatem amiſſam ſe velle ulciſci.* Idem Tacitus in vita Agricolæ refert paulo ante Veſpaſianum, *domitas in Britannia gentes, captos reges, & monſtratum fatis Veſpaſianum.* Facit ibidem mentionem Cogiduni regis Britanniæ, cui donatas à Romanis quaſdam civitates ſcribit. Deinde addit: *is ad noſtram uſque memoriam fidiſſimus manſit, vetere ac jam pridem recepta populi Romani conſuetudine, ut haberet inſtrumenta ſervitutis & regni.* Domitiano imperante Arviragus in Britannia regnabat, ut teſtatur Iuvenalis,

— Et de temone Britanno
Excidit Arviragus.

Circa illud tempus penitus à Romanis ſubacta & in provinciæ formam redacta, Imperatoribus ſubjecta eſt. Cum ſub illo imperio eſſet, aliquot etiam mutationes pertulit, pluresque tyranni jugum Romani Imperatoris excutere conati ſunt: ſub Gallieno Lollianus, Victorinus, Poſthumus & Terricus: ſub Aureliano Bonoſus & Proculus: ſub Diocletiano Carauſius: ſub inferioribus imperatoribus plurimis populis ad prædam patuit, idemque fatum ſenſit quod aliæ multæ provinciæ Romani imperii. Sic tandem Romanis erepta per Saxones & Anglos, mox iſtis per Danos. Iterum à Danis ad Saxones rediit. Poſtremo Normanni Saxonibus eam abſtulere duce Guielielmo

mo Notho, cognomento Conquæſtore, qui eam ita ſubjugavit ut regnum inde ſibi fecerit & ſuis, qui etiam nunc dominantur penè ſexcentos per annos. Sive armis eam occupavit & jure belli quæſivit, ſive legitimæ ſucceſſionis titulo tenuit & beneficio conceſſionis à cognato ejus Eduardo Confeſſore factæ, à quo per adoptionem hæres regni inſtitutus fuerat, ut in ipſius charta ſcriptum eſt, certe quocunque modo imperium Britanniæ cepit, vel hoc vel illo, vel etiam utroque junctim, non poteſt videri niſi ſummo jure ac regio illud obtinuiſſe. Sed armis & vi regnum Angliæ eum ſibi comparaſſe vel cognomentum *Conquæſtoris* indicio eſt, ut alia prætercam, quibus ſe geſſit ut victores ſolent erga populos vi & bello ſubactos. *Provinciales adeo nutu ſuo ſubſtravit*, verba ſunt Guilielmi Malmsburienſis lib. III. *ut ſine ulla contradictione primus cenſum omnium capitum ageret, omnium prædiorum in tota Anglia notitia ſua per ſcriptum adjiceret, omnes liberos homines, cujuſcunque eſſent conditionis, ſuæ fidelitati ſacramento adigeret.* Nonne hæc ſunt argumenta victoris plena & integra poteſtate imperantis in populo jure belli ſubjugato? Henricus Huntindonienſis lib VII. *Diviſiſſe* eum *terram militibus ſuis* dicit; *Miſit autem*, inquit, *dehinc Rex potentiſſimus juſticiarios per unamquamque Scyram, id eſt provinciam Angliæ & inquirere fecit per juſjurandum quot Hydæ, id eſt jugera uni aratro ſufficientia per annum, eſſent in unaquaque villa, & quot animalia. Fecit etiam inquiri quid unaquæque urbs, caſtellum, vicus, villa, flumen, palus, ſylva redderet per annum. Hæc autem omnia in chartis ſcripta delata ſunt ad Regem & inter Theſauros repoſita, uſque hodie ſervantur.* Deinde addit continuo.

tinuo de juramento fidelitatis ei ab omnibus hominibus inſulæ præſtito his verbis, *Deinde recipiens omnium terrariorum Angliæ, cujuſcunque feudi eſſent, juramentum etiam fidelitatis recipere non diſtulit. Super Angliam ſolus regnaverat, ita quod nec ibi una ſola Hyda inerat de qua neſciret cujus eſſet & quid valeret.* Paria ſcribunt cæteri Angliæ Hiſtorici Rogerus Hovedenus, Matthæus Paris & Thomas Walſinghamus. Ex quibus Hovedenus ait, de unaquaque Hyda ſive jugero terræ per Angliam ſex ſolidos nomine tributi ſcilicet accepiſſe. Matthæus autem Paris tradit eum, *commilitonibus ſuis Normannis qui in bello Haſtingenſi patriam ſubjugaverant, terras Anglorum & poſſeſſiones ipſis expulſis manu diſtribuiſſe affluenti & modicum quod illis remaneret ſubjugo perpetuæ poſuiſſe ſervitutis.* Nunc quæro eum iſta ſic ſe habeant, & generis autor regnique conditor talem poteſtatem ſibi manu fecerit, poſteriſque etiam ſuis acquiſierit an ejus ſucceſſores quibus hodie jure hæreditario regnum competit, pro Senatus tantum Anglicani principibus habendi ſint, & locum duntaxat habere videantur magiſtratus populi primarii. Et an populus Angliæ inſtar figuli ſit, Reges autem qui Guilielmo hactenus ſucceſſere, quique ex ejus proſapia orti ſunt, ceu vaſa vilia cenſeri debeant ad libidinem populi qui ea formavit confringenda? Sed inſanum eſſe oportet figulum hunc populū, qui nobiliſſima quæq; & maxime pretioſa vaſa à ſe facta, qualia reges eſſe videri neceſſe eſt, tam facile nullà de cauſa conterat ac comminuat. Hæc ſunt dictata perditorum nebulonum, qui Carolum primum Normannica ſtirpe Guilielmi Conqueſtoris, id eſt Angliæ domitoris & dominatoris editum, regno & vita ſpoliarunt tanquam publicū plebis miniſtrum,

ſtrum, filium autem ejus Carolum ſecundum ſucceſſione paterna per tot avos atavoſque ab ipſo Guilielmo ad ſe devoluta expulſum cogunt exulare. Vt heredium paternum tranſit ad heredes cum ſuis cauſis, ita regna hæreditaria non minora nec minori cum jure tranſmitti debent ad ſucceſſores. Si quis autem prædeceſſorum Regum factionibus procerum vel ſeditionibus plebis coactus aliquid de ſuo jure remiſerit, id non poteſt ſucceſſori obeſſe. Quinimmo ipſe qui paſſus eſt autoritatem ſuam imminui, læſæ ſuæ majeſtatis reus eſt, & filius vel propinquus qui in regno ei ſuccedit jure ſuo poteſt quod deminutum aut deterius factum culpa priorum regum fuerit, reſarcire & recuperare, iterumque id ſibi vindicare. Quod ad leges attinet in quibus rogandis aut abrogandis principalis pars regalis poteſtatis poſita eſt, certum eſt Guilielmum Normannum familiæ in Anglia regnatricis primum autorem, cum ad imperium venit, partim novas conſtituiſſe veteribus abolitis, nonnullas etiam antiquitus receptas confirmaſſe. Quod utrumque fecit eodem poteſtatis jure. Nam qui vim reddit veteribus regni legibus quas poterat abolere, idem eſt ac ſi novas ſtatueret, quia vigorem legis ab eo de novo accipiunt. Ejuſdem quippe poteſtatis eſt novas condere, & antiquas renovare, ſive ratas facere & validas. Gervaſius Tilburienſis perhibet illum, *propoſitis legibus Anglicanis ſecundum tripartitam earum diſtinctionem, hoc eſt Mercenlaga, Denelaga, VVeſt-Sexonlaga, quaſdam reprobaſſe, quaſdam autem approbantem tranſmarinas Neuſtriæ leges quæ ad regni pacem tuendam efficaciſſimæ videbantur, adjeciſſe.* In libro de priſcis Anglorum legibus adjectæ ſunt & Guilielmi Nothi leges, tam quas ipſe denuo ſancivit,

civit, quam quas ab aliis regibus ſancitas confirmavit. Inter quas præcipue leges Boni Eduardi plurimas ratas fecit. Enimvero de Guilielmo iſto qui ante ſexcentos plus minus annos Angliam ſubjugavit, quique in eo regno etiam aliquid juris habuit ex cognatione & adoptione Eduardi illius Confeſſoris qui ſine prole obierat, nemini dubium eſſe poteſt quin Rex ſummo cum imperio & poteſtate illius inſulæ fuerit. Nam eodem jure cœpit inſtitui hoc regnum in ejus familia, ut antea fuerat in Danorum & Saxonum domo, immo & Imperatorum Romanorum, quandiu Britanniam ut imperii ſui partem & provinciam tenuerunt. Omnia certe regna quæ nunc in Europa jure & ſtatu regio niti videntur, non alio modo cœpere, nec aliam originem habuere quam hoc Britannicum. Quid ergo facit, ut rex Britanniæ hodie debeat haberi pro magiſtratu tantum regni præcipuo & Senatus principe, qui autem alia regna in Chriſtianitate obtinent, pro veris ac legitimis Regibus plena & libera poteſtate pollentibus habeantur? Sanè ex quo Guilielmus regnum ſibi illud quæſivit & poſteris reliquit hæreditarium, ſucceſſoribus ejus proximis numquam controverſia facta eſt ſui juris & ſuæ poteſtatis. Immo in tota ſucceſſionis ſerie quæ per ſexcentos circiter annos à Guilielmo prædicto uſque ad Carolum Martyrem, nuper ſacrilega & parricidali conſpiratione ſectariorum, quibus Independentium nomen eſt, extinctum, duravit, nemo regio nomine caruit, nemo etiam viſus caruiſſe poteſtate quæ huic appellationi convenit. Sunt qui dicant ut favere videantur immani ſicariorum factioni, quæ vult videri ſe regem verum non ſuſtuliſſe, ſed ſimulacrum vel umbram regis, Guilielmum non tota ſua poteſtate uſum eſſe cum imperium

perium in Anglia arripuit. Quod quam ſit falſum & ridiculum, ex his quæ ſupra attulimus apparet. Cur nulla igitur mutatio vel imminutio juris regii in tam longa regni ſucceſſione à prima ejus inſtitutione facta eſt, quæ Regi nomen ſuum abſtulerit & regendi modum mutarit? Primum Reges plerique ſucceſſores hoc nomen præſcripſerunt ſuis edictis & conſtitutionibus cum hoc adjuncto, *Dei gratia*. Quæ duæ voces regiam poteſtatem non ab alia niſi divina dependentem & ab eadem conſtitutam deſignant. In pleriſque præterea regni ſtatutis, ut ſub Henr. III. & Eduardo primo, *Dominus noſter Rex & ſupremus noſter Rex* paſſim appellatur. Quomodo & infimi imperii temporibus Imperatores ſuos appellare ſoliti ſunt Romani, *Dominus noſter Rex*. In præfatione Statuti Mertonenſis facti xx Ann. Henrici III. habentur hæc verba, *Proviſum in curia ſupremi domini noſtri Regis habita Mertoni.* Item in præfatione ſtatuti vocati, *Articuli ſuper Chartas*, tempore Eduardi I. ſic expreſſum eſt, *Dominus noſter Rex ad petitionem ſuorum Prælatorum, Comitum & Baronum congregatorum in Parlamento conſtituit certos articulos.* Item in Statuto Eſcheatorum facto xxix. ann. Eduardi ejuſdem ita ſcriptum eſt. *In Parlamento ſupremi domini Regis illius concilium convenit & ita præceptum eſt ab ipſomet.* In quibus vides non ſolum regem Angliæ *ſupremum dominum* appellari, ſed etiam *Parlamentum Regis* vocari, & quod in eo conſtitutum fuerit, ab eo præceptum dici. Quo ſolo retundi poſſunt improbæ voces facinoroſorum ſectariorum clamantium Regem Angliæ non eſſe regem, ſed caput Parlamenti. Ergo ſi rex eſt tantum Parlamenti pars non *Parlamentum regis* appellari potuit, qui in eo

tan-

tantum præſidis vel primi titulo potitur. Quis enim Parlamentum præſidis primi dixerit? Certè Regis eſt, ut *Concilium Regis* etiam vocatur in eodem ſtatuto. Et cur non Regis, cum ab eo convocetur & quæ in eo ſanciuntur Regis leges & Statuta nuncupentur? Sic in Statuti Mertonenſis præfatione *Curia Regia* appellatur, quæ poſtea Parlamenti nomine dicta eſt: *Proviſum in Curia ſupremi Domini Noſtri Regis.* Enimvero rex quatenus eſt rex, etiam Parlamenti caput habetur. Sed non tantum primus eſt Parlamenti, cum præterea etiam Rex ſit. Nam quo tempore Parlamentum non habetur, etiam plenè planeque totum regni ſtatum regio jure gubernat. Cujus adminiſtrandi & hæc pars non minima eſt, ut Parlamentum quando lubet ipſi, congregari jubeat ad deliberandum de rebus gravioris momenti quæ ſalutem reipublicæ ſpectant, & ad leges condendas, & alia magna negotia decidenda. Eorum, cum juſſu ejus convenere quos convocavit de proceribus & plebe, ipſe caput eſt. At capitis eſt imperare, non pedum nec manuum. Nam ad capitis arbitrium & nutum pedes eunt, manus agunt; totum corpus movetur, quod ſine capite iners & exanimis truncus eſt. Idem eſt de Parlamento ſine Rege, quia ſemet ipſum movere, & quoquam venire & coire non poteſt abſque regis, id eſt capitis ſui vocantis, juſſione. Sic merito *Parlamentum Regis* & *Curia Regis*, & *Concilium Regis* vocatum eſt. Hinc & falſum probatur quod aſſerunt, majeſtatẽ in ipſo Parlamento reſidere non in perſona Regis. Ergo, ſi ita eſt, Parlamentum ſemet ipſum convocandi & congregandi jus habet & Regem citandi ad ſuum conventum. A Parlamento ſuam poteſtatẽ & jus majeſtatis rex mutuatur,

non à Rege Parlamentum autoritatem quam habet. Si hoc eſt, tum Parlamenti majeſtas dicenda dictaque eſt, non Regis. Sed quis Parlamenti Majeſtatem unquam audivit? Cum populus Romanus dominabatur in Republica libera, majeſtas populi erat: ubi cuncta in unius poteſtatem ceſſere, majeſtas Imperatorum dici cœpit. Vt ſciamus cujus partis majeſtas propria ſit, utrum Parlamenti an Regis, videndum eſt, utrum Parlamentum primum ex domo Normannica regem fecerit, an Rex ipſe Parlamentum inſtituerit. Nam ſi Parlamento regnum ſuum debet Guilielmus tum ab eo majeſtatem acceperit. Sed ne ſic quidem majeſtas erit Parlamenti. A Parlamento in Regem tranſlata, non amplius erit cujus fuerat, & eſſe incipiet ejus qui eam non habebat. Sed hoc inſpiciamus, an Rex Angliæ à Parlamento creatus ſit Guilielmus ille cognomento Conquæſtor. Sed quid opus? Nonne jam ſatis notum eſt ab armis jus ſuum accepiſſe, non ab ullo Senatu qui tunc fuerit, aut qui hoc potuerit? Ad originem igitur Parlamentorum qui & Senatus, ſi recurramus, in genere primum videmus omnia à regibus ipſis fuiſſe inſtituta, non ab ipſis reges ullos conſtitutos, ſive reges eos cogitemus qui à populo electi ſunt, ſive illos qui ſemet ipſos reges manu fecerunt & regnum ſibi vi pepererunt. Cum populus aliquem ſuffragiis ſuis regem deligit, dum in eum poteſtatem ſuam transfert, ut lege Regia Populus Romanus in Auguſtum eam contulit, inter alia jura hoc etiam dat, ut non ſolum Magiſtratuum omnium creatio ad ipſum pertineat, ſed etiam ut quos ſibi velit à conſiliis eſſe, ipſe deligat, cum quibus de ſummis regni rebus deliberare queat. Certè populus non dat Senatum Regi à ſe electo, non dat conſiliarios, ſed ipſe de populo

pulo quos vult accipit, ut eorum opera utatur. Cum enim unus qui ad regimen conſtitutus eſt, per ſe omnia providere & curare non poſſit, neceſſe eſt ut plures ſibi ſumat adjutores, qui in partem ſollicitudinis veniant & eum adjuvent. Quod & Ariſtoteles vidit lib. III. De Republica his verbis: ἀλλὰ μὴν ὐδὲ ῥάδιον ἐφορᾷν πολλῶν ἕνα. δεήσει ἄρα πλείονας εἶναι τοὺς ἀπ' αὐτοῦ καθισαμένους ἄρχοντας. ὥστε τί διαφέρει τοῦτ' ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὑπάρχειν, ἢ τὸν ἕνα καταστῆσαι *Iam vero haud in proclivi eſt unum multa procurare; plures itaque ab eo qui rebus curandis præſint neceſſe eſt conſtitui. Quare quid intereſt hoc ſtatim ab initio eſſe, aut unum hoc modo plures gerendis rebus præponere.* Certè nihil intereſt utrum hoc an alio modo fiat, ſtatim ab initio ſint qui Regi adeſſe queant an ab ipſo tales conſtituantur. Sed magis uſitatum eſt ut ipſe poſtquam electus eſt, eligat viciſſim per quos in adminiſtranda republica juvari poſſit. Ita Romulus Senatum ipſe ſibi legit ex centum ſenioribus populi viris. Galba poſtquam Imperator conſalutatus eſt à legionibus, *è primoribus prudentia atque ætate præſtantibus, velut inſtar Senatus, ad quos de majore re quoties opus eſſet referret, inſtituit.* Adeo nimirum hoc naturale eſt ut cum unus omnia non poſſit proſpicere, de quibuſdam videat ſumendis quorum conſilio & opera utatur ad res gerendas. Si tales reperiat jam conſtitutos, ut Romani Imperatores Senatum, tum ei jus eſt, ut ex Lege regia liquet, eum convocare, ad eum referre, convocatum diſſolvere, Senatusconſulta per relationem diſceſſionemque facere, ei permittere ut de cauſis reorum cognoſcat. Nam Senatus ipſe non minus principi ſubjectus eſt quam populus, ſive offenderit jam factum, ſive ipſe fecerit. Romulus fecit, reliqui reges factum offen-

derunt, ut & Cæſares qui Rempublicam liberam regno mutarunt ac Senatum Populumque Romanum ſibi ſubjecerunt. Cum Rex Iudæis datus eſt, habuere illi Senatum ſive Synedrium ex ſeptuaginta compoſitum ſenioribus. Non novi illi reges veteri Senatui ſubjecti fuere, nec ejus judiciis obnoxii facti ſunt. Immo contra Rex ſupra Synedrium ſemper fuit, donec tandem Herodes quamvis precarium à Romanis Imperatoribus regnum Iudææ obtinuiſſet, totum illum conſeſſum abrogavit & ſuſtulit. Si Senatus in Anglia fuit quo tempore Guilielmus eam ſub jugum miſit, tam Senatum quam populum Angliæ ſubjectum habuiſſe dici debet, & ab utroque pariter ſacramentum fidelitatis exegiſſe. Si non fuit, vel ab eo primum inſtitutum vel ab aliquo ſucceſſorum oportet, niſi, ut dixi, ab antiquis Saxonibus & Danis regibus acceperit. Quodcunque horum verum ſit non Parlamentum ſupra Regem, ſed Rex ſupra Parlamentum. Priore, quia cum populo Parlamentum ſubegit. Poſteriore, quia Parlamentum ab ipſo Rege conſtitutum, non Rex à Parlamento. Falſum certè eſt quod ſanctæ Independentiæ cultores aſſerunt, Parlamentum à populo fuiſſe inſtitutum. Quod ita veritati contrarium eſt, ut omnia quæ in regem dixere bipedes iſtæ belluæ omnium mortalium mendaciſſimæ. Nullum omnino unquam regnum fuit ſine aliquo conſilio ſeniorum qui Regi adeſſent in rerum majorum deliberatione capiunda. Perſarum reges quamvis abſoluta & liberrima poteſtate regnarent, habuere ſuos judices ſive conſiliarios, quos Herodotus βασιληΐους δικαστὰς appellat, quos Rex conſulebat cũ quis nodus vindice dignus occurreret, de quo ſcire eorũ ſententiam expetebat. Nam Cambyſes cum vellet in uxorem ducere ſororem ſuam

ſuam germanam , an liceret id ſibi eos rogavit. Cum nullam legem quæ id permitteret , extare dicerent , ad aliam legem confugerunt , qua dixere regi Perſarum licere id quod vellet facere. Non igitur in argumentum trahi poteſt imperii vel regni poteſtate populari temperati, quod in eo vel Senatus , vel Parlamenta reperiuntur cum ſumma autoritate judicandi & leges ferendi. Hanc enim autoritatem omnem ab ipſo rege mutuam acceperunt , ut Luna lucem à Sole fœnerat. Vice verſa malè de ſtatu Romanæ reipubcæ cum libera erat , ex Ariſtocratico & regali genere eam compoſitam eſſe contendere voluit Polybius, quod in ea Conſules eſſent poteſtate regia , & quod Senatores quaſi ſtatum optimatum referrent. Cum enim tam conſules quam reliqui magiſtratus à populo crearentur , populus imperium planè habuit non mixtum , ſed plenè meracum , nec ulla alia poteſtate temperatum , quia ipſe omnia poterat. Idem eſt & in regnis quæ Parlamenta habent & Senatum ſine provocatione judicantem , aut ſecundam à Rege autoritatem obtinentem. Nam cum eam quam habet à Rege totam acceperit , nihil ſibi inde adrogare debet quo imminuatur regis poteſtas. Siquidem ſæpe reges de ſuo jure ſummo remittunt , atque ut cum bona gratia populi regnent , multa ei largiuntur , quæ repetere poſſunt ac revocare ſi populus à Rege per nimiam indulgentiam aut facilitatem conceſſis abutatur. Solet enim illa beſtia , quæ *Populus* vocatur , non raro ex uno ſemel conceſſo plura trahere concedenda, quæ & per vim interdum extorquere pergit , ſi nimis prolixam bonitatem principis ſui experiatur. Certum quidem eſt optimos principes debere non omnia velle quæ poſſunt , ſed ſi præter

æquum indulgentes plebi ſe præbeant & autoritatem ſuam calcandam ei tradant, vix poſſe poſtea, quod imminui de jure ſuo & majeſtate paſſi fuerint tam facile recuperare, quam facile eam projecerunt. Ita ſæpe ex paterna non moderata clementia filii immodeſtiam ſuam & immorigerum animum in tantum exaugent, ut in nervum tandem erumpat, & ad parricidium uſque per inveteratam inobedientiam veniant. Neque ergo juſto duriora Regum imperia qui Patres patriæ ſunt, neque æquo remiſſiora decet eſſe, ſed imitari debent patrum verorum temperamentum, quos nec nimia lenitas contemptos filiis reddit, nec nimia ſeveritas exoſos. Exordia regnorum, præcipue quæ armis occupantur, aſperiora eſſe conſuevere, quia recens domiti, fræni adhuc impatientes ac jugum jactantes, preſſius ſunt tractandi. Ita poſt Guilielmum Conquæſtorem manſit in aliquot Regibus proxime ſuccedentibus purum putum *μοναρχικὸν*, ut ſub Guiliemo ſecundo, Henrico primo, Stephano, Henrico ſecundo & Richardo primo. Iohannis regno aliquid titubatum eſt circa plenam poteſtatem, poſtulantibus Nobilibus antiqua jura & privilegia ſibi reſtitui, in quibus libertatem ſuam ſitam dicebant. In paucis articulis ea conſiſtebant quæ nihil ſupremæ autoritati derogabant. Hæc enim ſemper & ſub omnibus inviolata duravit uſque ad hæc tempora, quibus demum violata eſt à perjuris & perduellibus ſubditis. Sub regibus ante Guilielmum nulla *Parlamenti* mentio extat. Rex cum optimatibus de rebus ad publicum bonum pertinentibus deliberabat. Notavit Guilielmus Prinnius in Hiſtorica collectione de antiquis Parlamentis Angliæ à regno Æſuvini & Kentuini circa annum Domini IↃC LXXIII uſque ad Iohannem, anno nimirum

mirum

mirum Chriſti cIↄ cc xvi.] id eſt per annos quingentos quadraginta tres, regium Senatum, quod Parlamentum poſtea dictum eſt, compoſitum tantum fuiſſe ex Rege, Principibus, Epiſcopis, Ducibus, Comitibus, Nobilibus Baronibus, quæ infimo ævo *Domus parium* appellata eſt, abſque ulla domo inferiori qualis *Communium* nunc vocatur, quæ conſtat ex equitibus provincialibus & civibus urbium à populo deputatis. Sed quod ait de Ducibus Comitibus & Baronibus ne eorum quidem appellatio cognita fuit ſub prioribus regibus qui ante Guilielmum in Anglia regnarunt, & ſatis longulo tempore poſt Guilielmum eorum nomen non auditum eſt. Ipſe Guilielmus, poſtquam regnum adeptus eſt cum leges condere vellet quæ ad ſtatum firmandum facerent, dicitur *cum principibus ſuis conſtituiſſe poſt conquiſitionem Angliæ.* Sub antiquioribus Guilielmo regibus ex Saxonico & Danico genere nulla uſpiam extat mentio Ducum vel Comitum, vel Baronum. *Sapientum Concilium* vocatur ſub Ethelredo rege. Is dicitur in legibus Saxonicis *habuiſſe ſapientum Concilium promovendæ pacis cauſa VVodſloci Merciæ.* Is regnare cœpit anno DCCCC LXXIX. Canutus quoque rex Anglorum & Danorum, *Concilium Sapientum* vocat in legibus ſuis. Senatus vocatur in legibus Edgari quas dicit ſe ſanxiſſe, *frequenti ſenatu ad Dei gloriam, regiæ maieſtatis ornamentum, ac reipublicæ utilitatem.* Hic Senatus Parlamentum fuit tunc regis, cujus ſenatores à conſiliis regi videntur fuiſſe ordinarii, iidemque optimates ac præfecti regni. Nam olim ſemper Senatus regum compoſitus erat ex primariæ nobilitatis viris, ut etiam apud Romanos, & in aliis imperiis, Saxonice dicuntur Ealdormani, id eſt *Aldermanni,*

manni, quod ab ætate factum eſt vocabulum, quaſi *ſeniores* Qua voce etiam *proceres & domini* in Europæis linguis quæ à Romana fluxere, ſignificantur. In legibus Ætelſthani regis circa annum Chriſti Iↄ cccc xxiv. fit mentio Epiſcoporum, Senatorum & præpoſitorum regis. Senatores vocantur in Saxonico *Aldermanni*, præpoſiti ſive præfecti *Graphiones*. Aldermanni pro comitibus ſunt in ſingulis comitatibus, Graphiones pro vicecomitibus. Notant quippe Aldermannum proprie fuiſſe comitem provinciæ, Graphionem vero vicecomitem. In ſingulis enim provinciis ſive comitatibus duas præcipuas fuiſſe dignitates, *Aldermanni* & *Graphionis*, quaſi comitis & vicecomitis. Ideo in Legibus Anglosaxonum Regum poſt Epiſcopos nominantur Aldermanni, & poſt Aldermannos Graphiones. Quamvis nomen Graphionis etiam de Comite uſurparint. Vtrique ad conventum de rebus maximis agendum à regibus vocabantur, & præter hos ſi qui erant in populo doctrinæ fama & legum juriſque prudentia ſpectabiles. Qui *Sapientes* nominantur in iiſdem legibus. Qua voce doctos & ſcientia celebres viros iſtæ linguæ è ſeptentrione deſignant. In legibus Inæ Regis circa annum Iↄ ccxx. iſti ſapientes juncti reperiuntur cum Aldermannis, id eſt Senatoribus, in conventu à rege convocato, his verbis: *Suaſu & inſtituto Cendredi patris mei, Hedda & Erkenvaldi Epiſcoporum meorum, omnium Senatorum meorum, & natu majorum ſapientum populi mei.* Vbi notandum *Epiſcopos ſuos* à rege vocari, & *ſenatores ſuos*, quia à rege creantur, non autem de ſapientibus populi idem dicere. Quia qui tales ſunt, rex non eos facit. Mentio eſt & in legibus Aluredi regis, qui regnare cœpit anno D CCC LXX.

Sena-

Senatoris regii. Si quis cum ſenatore regio in frequenti plebis concione dimicarit. Nulli ergo tum regis Senatores præter nobiles & optimates qui à rege de corpore nobilium ſumebantur, quique ſenatum ejus, quod poſtea fuit Parlamentum, componebant. Cum quibus etiam aliquando convocare ſolebat majores natu è populo ſcientia legum ac doctrina ſpectandos. Vt autem in aliquot legibus cum his ſenatoribus ſapientes è populo evocantur, ita legibus Æthelſtani optimates & ſapientes. *Decreta actaque hæc ſunt omnia in celebri Grantaleone conſilio, cui VVulhelmus interfuit Archiepiſcopus & cum eo optimates ac ſapientes ab Æthelſtano evocati frequentiſſimi.* Poſt Gulielmi tempora iſti optimates ſive Senatores in varios dignitatum titulos diſcreti ſunt, ducum nominibus, comitum, vicecomitum & Baronum, quos omnes dignitatum titulos concedebat Rex, eodem ferme modo quo Imperatores Romani conſularia & prætoria ornamenta, & pòſt Conſtantinus varios comitivæ gradus, quibus comites fiebant primi ſecundi & tertii ordinis. Parlamenti igitur ſub regibus qui ante Gulielmum in Anglia imperarunt nullum reperitur veſtigium. Errant qui ſub Edgaro rege volunt Parlamentum bis in anno convocari ſolitum, idque eſſe manifeſtum ex legibus ejus in quibus legitur Titulo de Comitiis, oppidana ter in anno haberi, celeberrimum autem ex omni Satrapia conventum bis ſingulis annis agi. Sed illo capite non agitur de Comitiis, vel conventu regni generali qui à rege convocabatur, ſed de cujuſlibet provinciæ, ſive comitatus, ſive ſatrapiæ conventu, quem bis in anno tunc coire mos erat. Quod ſequitur, id clare oſtendit, cum jubet ejuſmodi conventui Epiſcopum illius diœceſeos & ſenatorem

intereſſe, hoc eſt Aldermannum, ſive comitem, ſive judicem ſæcularem, quorum alter jura divina, alter humana exercere debuit. *Comitatus Curia* vulgo vocabatur hujuſmodi conventus, *Countie court.* Qui duorum erat generum. Vnus nomine generis proprie vocatus eſt, qui ſingulis menſibus agebatur à vicecomite, aut ejus deputato, alter bis quotannis in feſto Paſchatis, & Divi Michaëlis. Hic dicebatur Anglice *The Thurne*, quod in orbem & per vices in ſingulis centuriis, ſive centenis in quas comitatus dividebatur, convenire ſoleret. Sed Centuriarum, *Hundreda* vocabant vernacule, Curiis abolitis, à temporibus Eduardi tertii in principali civitate comitatus agebantur. Senatus autem regni convocandi non ſtatum fuit tempus, ſed cum ejuſmodi negotia emergerent ad quæ tractanda Rex judicabat Optimates & Satrapiarum præfectos convocandos ut ex eorum conſilio quid agendum ſuper his foret, ſtatuere poſſet. In his generalibus regni conventibus hi ſoli regis edicto adeſſe conſueverant. Plebis deputati neque ſub anterioribus Guilielmo regibus, neque etiam ſub primis aliquot ejus ſucceſſoribus, unquam ad ea comitia vocati fuere. Soli, ut dixi, proceres ad ea evocabantur mandato regis, interdum & ſapientes aliqui ex plebe, id eſt juris & legum patriarum periti. Poſt Guilielmum diu altum ſilentium Parlamentorum fuit. Reges qui ei ſucceſſere, quando viſum erat, & quos volebant ex proceribus evocabant ad conſultandum de magnis negotiis more ſuperioribus regibus uſitato. Conſeſſus ad hunc modum convocatus, vocabatur *Regis Curia.* Hoc nominis habuit ſub Henrico tertio Ioannis filio, qui per vim coactus fuerat relaxare rigorem Monarchiæ qualis à Guilielmo

uſque

uſque ad ſuam ætatem tenuerat. Sic enim in Præfatione Statuti Mertonenſis facti vigeſimo anno prædicti Henrici tertii ſcriptum habetur. *Proviſum in Curia ſupremi noſtri Domini Regis habita Mertoni coram Guilielmo Archiepiſcopo Cantuarienſi & aliis Epiſcopis & majore parte Comitum & Baronum Angliæ ibidem congregatorum ob coronationem Regis & ejus Reginæ, ad quam omnes [illegible] vocati, ubi actum fuit de publico bono Regni.* In hac Curiæ regiæ convocatione, Archiepiſcopi & Epiſcoporum, Comitum & Baronum tantum fit mentio, non etiam communis plebium. Vocati hi omnes fuerunt ad ſolennia coronationis Regum, atque etiam ut obiter de publico bono regni pertractaretur. Ne ſub Eduardo quidem primo qui nonus fuit à Guilielmo Nicatore ducentos circiter per annos alia ratio convocandi Parlamenti fuit, nec alia forma hujus cognita uſque ad Eduardum III. & inferius, quam ut plene ejus congregandi jus à regis voluntate penderet. Si quid eſſet majoris momenti de quo cum proceribus ſuis tam Eccleſiaſticis quam ſæcularibus deliberare vellet *Parlamentum* Regis ac *Curia* vocabatur. Exemplum extat antiquiſſimum litterarum quæ quidem notæ ſint, quibus rex evocabat Epiſcopos & Optimates ad Senatum, quod poſtea Parlamentum, ſub Iohanne anno regni ejus ſexto, quarum forma ita concepta eſt ad Epiſcopum Saribſurienſem miſſarum: *Mandamus vobis rogantes quatenus omni occaſione & dilatione poſtpoſita, ſicut nos & honorem noſtrum diligitis, ad nos apud London die Dominica proxime ante Aſcenſionem Domini nobiſcum tractaturi de magnis & arduis negotiis noſtris & communi regni utilitate, quia ſuper his quæ à rege Franciæ per nuntios ſuos nobis mandata ſunt, unde per Dei gratiam*

bonum ſperamus provenire, veſtrum expedit habere conſilium, & aliorum Magnatum terræ noſtræ, quos ad diem illum & locum fecimus convocari. Vos etiam ex parte noſtra & veſtra Abbates & Priores conventuales totius diœceſis citari faciatis ut concilio prædicto interſint, ſicut diligunt nos & communem regni noſtri utilitatem. In his litteris nulla fit mentio communium, ſive plebis deputatorum, quia nondum eo tempore quiſquam ex plebejorum ordine ad eos conventus à rege ſolebat evocari. Sub Henrico III. ut jam diximus, non aliter ſe res habuit. Rerum Anglicanarum periti exiſtimant, ſub Eduardo III. primum contigiſſe, ut Communes, ita vocantur, domum per ſe conſtituerint ſeparatam. De quo tamen dubitari poteſt, an tum vocari primum cœpti ſint plebeji ad illos conventus. Sed quocunque tempore id fuerit inſtitutum, nunquam tamen ad hoc uſque tempus judicandi poteſtas penes hanc domum fuit, ſed ſemper penes ſolam domum Parium manſit. Paulo poſt Eduardum III, ut videtur, in domum ſuperiorem optimatum, & inferiorem communium corpus Senatus diviſum eſt. Nulla ne tunc quidem regi neceſſitas erat impoſita alios vocandi, quam quos ei placeret vocari, interim plures, interim pauciores è plebe cum proceribus, ſæpe & nullos: quod olim ſemper fuit, idque pari ſemper poteſtate, qualis ſub prioribus obtinuerat regibus. Nondum inſtitutæ illæ duæ domus fuerunt, quæ totidem eſſent Parlamenti partes, id eſt unius corporis cui Rex tanquam caput præeſſet, & ſine quarum conſilio nullas novas leges condere poterat nec veteres abrogare. Sed hæc duarum domuum Parlamenti inſtitutio, ſuperioris è prælatis & optimatibus regni conſtantis, & inferioris ex plebejis aut mino-

minorum gentium nobilibus, nihil etiam ad ſupremam Regis poteſtatem imminuendam aut delendam pertinuit. Nam ut ſemper liberum fuit anterioribus regibus quos vellent ad Curiam quæ regia dicebatur convocare, ſine ulla diſtinctione ſuperioris aut inferioris ordinis, quem utrumque neceſſario congregari oporteret ut eſſet legitimum Parlamentum: ita ab ipſis regibus certum eſt conſtitutam fuiſſe hanc novam Parlamenti formam quæ ex utraque domo compoſita erat, quaſi ex duobus membris quibus Rex tanquam caput imponeretur. Vt autem hic novus Parlamenti ſtatus quem ad hoc inſtar formaverant melius procederet, diverſi Reges plura oppida hoc privilegio donarunt ut ad Parlamentum ſi quando vocarentur Regis mandato ſuos deputatos poſſent mittere. Non enim unius regis conceſſio & beneficium fuit, qui aut quot ex oppidorum civibus vocarentur. Primo indefinitum fuit quot vocandi eſſent & in Regis poſitum arbitrio. Atque ita diu obſervatum. Poſtea ſingulos conſtat vocatos è ſingulis comitatibus, ut apparet ex præfatione Statuti Stapli vigeſimo anno Eduardi tertii facti. In eo Statuto Rex *magnum ſuum concilium* vocat, quod anteceſſores ejus reges *Curiam ſuam* & *Parlamentum* ſuum nuncuparant. *Eduardus Dei gratia, quoniam matura deliberatione habita cum Epiſcopis, Ducibus, Comitibus, Baronibus & Magnatibus Comitatuum, id eſt de ſingulis civitatibus pro toto comitatu vocatis ad magnum noſtrum Concilium VVeſtmonaſterium.* Notandum eſt, in hoc conſtituto, ſub Eduardo III. facto, nullam etiam fieri mentionem civium ſive Burgenſium, ut vocant, è comitatu deputatorum ad Senatum, ſed magnatum tantum comitatuum, qui è ſingulis civitatibus

tibus pro toto comitatu citabantur. Quidcunque ſit, poſt mutatam Parlamenti formam, nihil imminutum de Regis poteſtate, quin etiam tum *Concilium ſuum & Parlamentum ſuum* vocare potuerit & vocaverit conventum illum qui juſſu ejus & mandato congregabatur. Poſtea ſtatutum fuit; à quo niſi à rege? ut duo equites de ſingulis provinciis, duo cives de unaquaque civitate, & duo municipes de quoque municipio vocati adeſſent Parlamento. De qua re & decretum factum eſt anno ſeptimo R. Henrici IV. Sic ſemper ad Regis arbitrium ſpectavit minuere vel augere numerum vocandorum ad ſuum magnum Concilium, quod nunc Parlamentum dicitur. Quod vel ex hoc argumento maxime clarum eſt. Regis eſt de vico municipium facere, de municipio civitatem. Ita conſtat ex Regis beneficio qui privilegium municipii vel civitatis vico indulſerit, numerum augeri domus inferioris. Idem etiam equites facit. Ergo & illos creat qui conſtituunt corpus ordinis, ſive domus inferioris. Nonne etiam ad regis poteſtatem pertinet, duces, comites & vicecomites creare, atque etiam Barones, & ſic corpus ſuperioris domus quod compoſitum eſt ex procerum & optimatum variis generibus multiplicare? Cum etiam ex comitatibus ſive provinciis deputarentur cives & minores nobiles ad comitia, cui dubium eſt quin à regum nutu & arbitrio penderet plures in regno comitatus facere, hoc eſt plures provincias ſive præfecturas rectoribus ab ipſo conſtituendis comitum titulo ac jure regendas? Volunt quidam, primum Alvredum Angloſaxonem regem, qui regnare cœpit anno DCCC LXXVIII, regnum Angliæ diſtribuiſſe in comitatus. Quod cum verum ſit, neſcio qui pro certo poſſim affirmare, non ante

comi-

comitatus, id eſt præfecturas comitum inſtitutas fuiſſe, quam comites feudales & patrimoniales facti ſunt. Tales comitatus vix notos putem fuiſſe ante Guilielmum Normannun. Antea quidem conſtat, Angliam & Britanniam totam in plures provincias fuiſſe diſtinctam, quæ ſingulæ à rectoribus gubernabantur, ſub Romanis quidem nomine *conſularium & præſidum*, tunc enim ſex fuere, ſub Angloſaxonibus vero per *Haretochios*, *Aldermannos* & *Graphiones* id eſt præfectos qui inſtar Ducum, Comitum & Vicecomitum fuerunt. Ipſas Provincias ſive Satrapias vocabant ſua lingua *Eole*. Tam *comites* autem provinciarum fuiſſe certum eſt, quam civitatum & quam etiam pagorum. Nam ſub infimo imperio vocabulum *Comes* de quolibet & cujuſlibet rei, regionis, vel officii præfecto uſurpatum eſt. Sic majores comites iidem fuere cum provinciarum rectoribus & ducibus, minores cum urbium præfectis. Poſtea quæ præfecturæ erant tantum & præſidatus, beneficio & indulgentia regum in dominium ac poſſeſſionem pari titulo ac jure tenendam & heredibus tranſmittendam iis qui eas regebant conceſſæ fuere. Quod ſub Ottonibus in Germania factum eſſe convenit, in Gallia ſub Carolidis tentatum, poſtremo ſub Hugone Capeto id plene effectum eſt. Ad hoc exemplum videtur Guilielmus Normannus cum Angliam ſubjugavit, & regni jure invaſit, talem feudorum formam introduxiſſe cum expeditionis ſuæ comitibus terras & agros victorum Anglorum divideret, partem etiam veteribus colonis relinqueret. Ab illo igitur, aut ab aliquo proxime ſuccedentium regum videntur eſſe Comites feudales inſtituti, ut & Barones, quorum mentionem tantum reperire eſt ſub Normannis regi-

regibus, non ſub Angloſaxonibus. Primi ergo comites non fuere ſine comitatu, id eſt ſine aliquo territorio vel ditione quam jure ac titulo comitis tenerent. Inde enim *Comitatus* in Anglia nomen accepere. Sed dubitandi cauſa eſt an à Guilielmo tales inſtituti fuerint. Certe de illo omni conſtare debet ſub anterioribus Guilielmo Angloſaxonum regibus non fuiſſe notos Comites niſi quis velit nominibus *Aldermannorum* & *Graphionum*, de quibus ſupra diximus, eſſe intelligendos. Vt dignitas & officium horum & illorum non diſparile fuerit, res tamen cum nomine diverſa. Nam illi quidem præſides & rectores provinciarum, aut civitatum fuere quoad viverent, iſti vero hæreditarii & feudales earum poſſeſſionum domini quas titulo *comitum* tenebant. Vox ipſa comitum Latina à Normannis cum corruptione retenta. Nam *Comitis curtem* ſive curiam dixere *Countie court*. Quæ appellationes ſub Angloſaxonibus & Danis incognitæ. Ergo & comitatuum ſic proprie dictorum diviſio, aut ſub Guilielmo cœpit, aut poſt etiam Guilielmum. Certe non ante feudorũ inſtitutionem cogniti iſti comites fuere, ut neque Barones feudales. Cujus nominis generali notione comprehendebantur Duces, Comites, Marchiones, Vicecomites & omnes omnino Vaſalli majoes qui à rege feuda ſub his titulis immediate tenebant. Inde in veteribus litteris Dux Burgundiæ Philippus ſecundus *Honorabilis Baro* appellatur. *Honorable Bers.* Hinc & ſub regibus qui Gulielmo proxime ſucceſſere, *Baronum* appellatione omnes magnates quos rex ſuis litteris evocabat ad Parlamentum, deſignari ſolebant. Atque ut olim ſub Saxonibus *Aldermanni* & *Graphiones* noti ſunt, id eſt Optimates qui his nominibus à

rege,

rege per litteras ad Senatum citabantur, ita ſub Normannidis *Barones*, i. e. omnes magnates, ſive vaſalli majores & capitales, qui ejuſmodi feuda à rege ipſo ceu capite dependentia poſſidebant, qui & ex eo *Parlamentarii Barones* vocabantur. Stricta tamen appellatione inter Comitem feudalem & Baronem ſic proprie appellatum, hæc fuit differentia, quod Comites dicebantur qui terras & reditus poſſidebant ad æſtimationem comitatus, quæ definiebatur viginti feudis unius militis, Galli vocant *Chevalier*, quolibet feudo taxato viginti librarum reditu, hoc eſt quadringentis libris in totum. Barones autem hi erant qui tredecim feuda & tertiam partem feudi militaris tenebant, cum eadem ſingulorum feudorum æſtimatione. Cum igitur ejuſmodi Barones quorum etiam generali appellatione Comites comprehendebantur, hoc juris & privilegii ſe habere intenderent ut regiis litteris vocandi eſſent ad Parlamentum quoties ejus convocandi neceſſitas regi ingrueret, ex majorum rerum de quibus eſſet deliberandum occaſione, inde ob autoritatem quam ex eo ſibi arrogabant, ſæpius contra reges ſuos cornua extollebant, crebraque propterea bella, & diſcidia inter regem & Barones regni naſcebantur. Quo fiebat non raro ut rex eos Barones in conventu regni congregando præteriret, alios vero qui Barones non erant eorum loco citari curaret. Hoc enim ſemper regibus licitum & liberum fuit quoſcunq; vellent ut convenire ad Senatum juberent. Quibus rebus contingebat, ut à rege ad Senatum vocati nomen & dignitatem Baronis acquirerent, eoq; titulo in poſterum fruerentur. Id magnates ſub Iohanne qui veri & antiqui Barones erant, gravatim ferentes, bello laceſſitum eum coegere pactionem ſecum facere ſigil-

lo

lo magno Angliæ firmatam, ut Archiepiſcopos, Abbates, Comites & majores Barones regni peculiaribus litteris evocaret ut Senatui intereſſent. Hoc vi ab illo extortum,non jure, non diu etiam tenuit. Nam Henricus tertius ejus filius & ſucceſsor in regno hanc legem cui ſe pater ſubdiderat adeo contempſit, ut ex ducentis quinquaginta Baronatibus qui tunc numerabantur in Anglia, viginti tantum & quinque Barones ad Comitia mandarit venire. Quem morem etiam ſequutus eſt filius ejus Eduardus primus, multis eorum præteritis quos pater vocaverat, pluribus vocatis qui Baronis dignitate carebant. Atque hæc conſuetudo ſub omnibus ſequentibus regibus ad hæc uſque tempora invaluit ut quoſcunque regi placitum eſſet ad concilium regni vocare, pars eſſent domus dominorum ac procerum, eoque ipſo Barones fierent, quamvis non eſſent. Sic tandem exolevit antiquorum & feudalium Baronum autoritas & pro iis duplex genus Baronum introductum: *Codicillares*, i.e. quos tituloBaronis rex codicillis donabat, & qui eo quo diximus modo creabantur, evocatione nempe regis ad majorem domum. *Reſcriptitios* Barones hos vocant rerum Anglicanarum autores. Comitum quoque antiquorum & feudalium abolita eſt in Anglia dignitas & ſoli remanſere quos Rex Comitivæ, ut ita dicam,inſignibus & titulo per codicillos decoraret. Non alii igitur domum ſuperiorem Parlamenti conſtituebant quæ ſola judicialem poteſtatem habuit quam qui à rege facti erant Comites vel Barones. Vt inde mendacium impudentiſſimum Independentium Ducum pateſcat, qui in defenſione ſcelerati ſui facti quam divulgandam ſub nomine *Declarationis* curarunt, affirmare non dubitant Parlamentum à populo creari. Quia deligantur

ſci-

ſcilicet à populo qui Parlamentum componunt. Atqui omnes iſtæ dignitates vel dignitatum tituli, quibus qui donati ſunt in Senatum ingrediendi jus habent, & juriſdictionem ſummam accipiunt, à rege ipſo proficiſcuntur quibus vult eas concedente. Nam populi non eſt Duces, Comites aut Vicecomites facere, & alios denique quicunque aliqua nobilitatis prerogativa potiuntur, hoc privilegio beare. Vnde enim populus daret quod non habet? Quomodo nobilitatem concederet ignobilis? In populari ſtatu origo nobilitatis non alia habita eſt quã quæ ex cenſu proveniret. Hinc Senatores & Equites in Romana republica qui Equeſtrem & Senatorium cenſum haberent. Nunquam ſub Republica Conſularia aut Prætoria aut Triumphalia ornamenta cuiquam qui non triumphaſſet, aut qui Conſul aut Prætor revera non fuiſſet, legimus data. At ſub Imperatoribus paſſim id obtinuit, & honorariæ plures dignitates codicillis Imperatorum privatis quos ſic ornare vellent, datæ ſunt. Idem in Anglia factum. Etiam minores nobiles, hoc eſt equites vel ſcutigeri qui inferiorem domum Parlamenti complebant, à rege fiebant, ſi qui ab origine tales non erant. Et ſic à rege, ut ita dicam, nobilitati, locum inter nobiles illius domus habuerunt. Eant igitur & dicant perfidioſi & ſcelerati ſicarii, Parlamentum à populo conſtitui, & fieri. Sed quis eos fecit id quod ſunt? A quo poteſtatem & imperium quod nunc poſſident, acceperunt? Vis, violentia, jus armorum & ſcelus. Ducem quoque & Marchionem eodem modo rex faciebat ut Comitem & Baronem. Apud nos de Barone Comitem, de Comite Marchionem, de Marchione Ducem Rex creat, & terras ipſas quas tenent, titulis Baronatuum, Comitatuum & Ducatuum donat. De

Eduar-

Eduardo tertio narrant Anglorum Hiſtoriæ eum filium ſuum Eduardum Cornuwalliæ Ducem creaviſſe, atque inde plures hæreditarios duces ad illud exemplum factos fuiſſe. Marchionis dignitatem quæ ſecunda eſt à ducatu, à Richardo ſecundo primum donatam fuiſſe memorant eædem hiſtoriæ. Vicecomitis appellationem & dignitatem primum Henricus ſextus proceribus quibuſdam detulit. Sic omnes majores nobilium dignitates cum à Rege concedi certum ſit, non minus id verum eſt, ut diximus, de minorum gentium nobilitate. Hos omnes pro arbitratu ſuo Rex creat. Ita nemo ferme eſt ex nobilibus tam ſuperioris quam inferioris ordinis qui utramque domum componunt, quin à rege creari poſſit, qui & per hoc beneficium jus accipiunt quo pars eſſe poſſunt inferioris aut ſuperioris domus Parlamenti. Præterea juris eſt apud Anglos ex omni temporum memoria indubitati & minime controverſi, poteſtatem penes Regem eſſe & ſemper fuiſſe Parlamentum quoties libet convocandi, & quando vult diſſolvendi. Si aliqua lex eſſet quæ ſanciret Regẽ arbitrio populi creari poſſe & abdicari, nemo foret quin ex hoc argueret populum ſupra Regem eſſe. Nunc cum ſit certo certius Regem Magnæ Britanniæ arbitratu ſuo Parlamentum congregare & dimittere, quis non inde adſtruat Regem ſupra Parlamentum eſſe, & non Parlamentum ſupra Regem? Quod ita demum eſſet verum ſi Parlamentum poteſtatem haberet ſemet ipſum convocandi, & poſtea ubi convocatũ eſſet per eum qui tunc conſeſſui preſideret, Regem ad ſe pro imperio citaret: tunc certe merito dici poſſet, ſuperius eſſe rege Parlamentum. Nam ſemper hoc obtinuit in omnibus Rebuſpublicis, ut major poteſtas minorẽ ad ſe venire juberet, &

quæ

quæ minor eſſet majorem coram ſe conveniri non poſſet pati. Papam ſupra concilium eſſe non ante creditum eſt quam etiam hoc ei jus ab aſſeclis ſuis arrogatum eſt ut ſoli poteſtas eſſet concilii convocandi. Quod Imperatoribus olim Romanis & poſtea Regibus in ſua cuique ditione ſub primis Chriſtianis tantum licuit. Hoc enim ſummę poteſtatis tam in Eccleſiaſtico quã in civili ſtatu argumentũ. Vbi Papę regium, immo majus regio imperium ſibi vindicarunt, tum jus illud quoq; arripuerunt quod Regum & imperatorum erat proprium. Ex his quę ſupra dicta ſunt, luce clarius liquet mendacium eſſe non ferendum quod in principio ſuę defenſionis parricidę Anglicani poſuere, Parlamentum Anglię à populo electum & conſtitutum eſſe ad boni publici procurationem. Quid fidei habendum eſt illis impoſtoribus, qui in re tam clara tã impudenter & improbe coram toto orbe mentiuntur? Non minoris impoſturę eſt, qua dixere regnum Anglorum eſſe electivum. Reges porro Anglię Parlamento majus imperiũ habuiſſe alio quoque argumento probari poteſt, eoque invincibili. Regis poteſtas perpetua eſt & ordinaria, quæ & per ſe ſine Parlamento regnum adminiſtrat & populum ſibi ſubjectum gubernat. Parlamenti extraordinaria eſt autoritas & ad certas tantũ res conſtituta, nec ſine Rege quicquã validi ſtatuere idonea. Quod ſemper eſt ſuapte vi nititur, nec ab alio ut ſit poteſtatẽ accipit. Quod non ſemper eſt, ut aliquando ſit ab alterius virtute pendet. Nam ſi à ſua penderet ſemper eſſet, cum ſubinde res emergant in regni ſtatu expediendæ quę poteſtatem ordinariam & perpetuam qua dirigi queant & ordinari, neceſſario requirant. Quę poteſtas igitur ſemper manet non mutuatur vim ſuam vel jus ſuum ab ea quæ interim eſt, interim

rium non eſt, ſed contra. Sol perpetuo lumine fulgidus non mutuam accipit lucem à Luna, ſed ille potius huic fœnerat id quo lucida eſt, ideoque non ſemper ea fulgorem habet. Si Parlamentum alterum regni caput eſt, ut fanaticis placet merum monſtrum de illo regno fabricantibus, duo capita habebit quorum alterum ſemper vivit, alterum per vices vitam accipit & moritur. Nam ubi diſſolutum eſt Parlamentum ceſſat vivere, cum Regis poteſtas ſemper vivat & vigeat. Hoc etiam telo confoditur quod ajunt iidem Enthuſiaſtæ & phrenetici, majeſtatem non eſſe in Rege niſi quando ipſe eſt in Parlamento. Quid ergo? Vtrum dicent, Majeſtatem Parlamento regem, an Parlamentum Regi conferre? Si Rex eam confert propria Regis eſt. Si Parlamentum Regi illam dat, Parlamento proprie competit. Sed Rex Parlamentum convocat. Ergo majeſtatem Parlamenti creat hac ipſa convocatione. Eadem diſſoluto & miſſo à Rege Parlamento rurſus evaneſcit. Ita Rex ſolus in cauſa eſt, ut majeſtas illa oriatur & extinguatur. Oportet igitur aliquid majus eſſe in Rege quam ipſa eſt majeſtas, cum ejus excitandæ & ſolvendæ vim habeat. Præterea cum Rex ſine Parlamento regnat, qua poteſtate id facit? Cum ſummam eam eſſe conſtet, an diverſum quid eſt à majeſtate? An nulla fuit in novem Regibus majeſtas qui Guilielmo Normanno ſucceſſere, quia tum Parlamentum nullum fuit ex duabus domibus, quaſi membris, compoſitum, ut poſtea factum eſt? Mira igitur & plane monſtroſa Anglicani regni forma ſub poſterioribus regibus extitit, quod utique regeretur à majeſtate, quæ alternis cadit & reſurgit. Quo tempore ceſſat, dormit fortaſſean tantum, & poſtea excitatur velut è ſomno. Sed Rex eſt qui illam in ſoporem dat ubi

ſatis

ſatis vigilavit, & rurſus eam de ſomnio ſuſcitat cum ſatis ipſi dormiſſe viſa eſt. Sic ſemper Rex dominus erit talis majeſtatis, quam ad arbitratum ſuum modo ſenſu omni ac motu privat, modo cum vult ita vegetat ut vitam ſtatim recipiat amiſſam. Sed ſibi non conſtant in ſomniis ſuis miſeri homines, atque dum regiam poteſtatem deſtruunt ut eam populo adſtruant, inter ſe diſſident & ſæpe contraria alii aliis dicunt. Quod bene convenit prodigioſæ eorum ſectæ quæ ſingulis dat plenam libertatem etiam in religione ſentiendi quæ velit & docendi quæ ſentiat. Quidam ex his affirmant, ut jam dictum eſt, Regem adeo populo ſuppoſitum eſſe & infra eum abjectum ut vaſis inſtar ſit, populus quaſi figulus haberi debeat qui conterit vaſa ſua ut libet, fingitque & refingit ad placitum. Hæc impuri Coci ſententia eſt, juxta quam Parlamentum ſupra regem tanto intervallo debet elatum videri, ut major non ſit intercapedo quam cælum altius terra eſt. Nam ut ſub pedibus figuli eſt vas quod frangere deſtinat, ita rex cum vas ſit ad populi arbitriũ quaſi figuli ſui frangendum nihil habet quod hiſcere contra eum poſſit, haud magis quam vas ubi figulus de eo confringendo cogitat. Nonnulli horum modeſtius de rege ſentiunt, & ſaltem de pari cum Parlamento poſſe ambulare eum exiſtimant & paſſibus æquis ſequi. Ferunt quippe, ut eorum utar loquutionibus barbaris, cum ſint mente & animo quam loquela barbariores, non eſſe Parlamentum Regi *ſubordinatum*, ſed *coordinatum*. Tres quippe eſſe ordines Parlamenti, nulla re inter ſe differentes, non jure, non autoritate, non poteſtate; Regem nempe, Domum ſuperiorem, & Domum inferiorem. In his tribus ordinibus nullum dari altero altiorem aut humiliorem: æquales inter ſe eſſe.

N Tali

Tali mixtura invicem teneri ut unum eſſe videantur corpus, perſonis non diſtinctum. Portentum hoc ſane eſt quale nunquam pictum vel fictum quiſquã vidit niſi ipſi qui finxere in cerebro ſuo, vel in ſomniis viderunt cum ægrotantes delirarent. Secundum hæc ſane non jam figuli inſtar populus habet, Rex vaſis, ſed tria vaſa ſunt, vel certe tres figuli, Rex, proceres & plebs. Monſtrũ ſane triceps & tricorpor, vel unum corpus potius, cujus quot membra ſunt, totidem capita videri debeant. Sed ex his tribus capitibus unum ſemper oculis apertis vigilat & excubat ad regni curam, duo alia modo ſomno premuntur, modo vigilias agunt, ſed quando placitũ eſt alteri capiti ſemper vigili hæc duo de ſomno ſuſcitare. Hæc doctrina de tribus regni capitibus, qua cerberum aliquem Stygium canem depingere nobis videntur voluiſſe, Independentium deliriis adprime convenit, qui ita nullum caput agnoſcunt nec in Eccleſia nec in republica, ut totidẽ capita velint eſſe quot perſonæ ſunt. Ad ſe regendum cuilibet ſatis à Deo & natura datum eſſe opis & præſidii, ſive id curam corporis ſpectet ſive animæ. Non enim de religione aliter ſentiunt, cui & multa capita tribuunt & nullum. Magiſtrum ſibi eſſe poſſe unumquemque, & doctorem & præceptorem idoneum ut non aliorum opera opus habeat. In republica tamen regenda aliud dicunt, aliud faciunt. Aliter præcipiunt, aliter vivunt. Verbis regem populo ſubjiciunt, re ipſa populum ſibi. Ideo ſectam in ſecta exſurgentem oppreſſerunt, quæ omnia exæquari vult & omnes. Illi ſunt fortaſſe qui tres ordines regni pares eſſe contendunt. Quod iſtis diſplicuit qui populi figlinam adſtruunt & regem vas ad ignominiam factum eſſe velut opus figuli ebrii jactant. Sed quæ comparatio eſt figuli cum

vaſe,

vaſe, id eſt populi cum Rege, eadem eſt figuli miniſtri cum domino qui ejus miniſterio utitur ad vaſa fingenda. Qui nunc regnat in Anglia, quem nuper ſex albæ equæ currui triumphali junctæ in expeditionem Hibernicam vexerunt, dominus eſt figuli, id eſt populi, ut figulus eſt vaſis, id eſt, populus regis. Sed ne iſte quidem figulus vas à ſe formatum frangere poteſt ſine conſenſu domini ſui. Si faciat plagas accipiet & removebitur à miniſterio. Si jubeat dominus figulo miniſtro vas quod fecit abjicere & ſolo illidere, tenebitur obedire. Nonne ad hunc modum dominus figuli, id eſt Tyrannus ille qui nunc populum Angliæ ſervitio premit per eum curavit regem ſolio & vita expellendum, ut figulo Magiſter officinæ imperat vas quod non probavit pedibus conterere, aut ad parietem jactare? Non vident homines mente perditi & capite perdendi, quam dant populo quaſi figulo poteſtatem adverſus Regem ſuum legitimum qua eum perdat quaſi ſi vas eſſet fictile, meliori jure in ſemetipſos concedi debere eidem populo, quia tyranni ſunt ac Reipublicæ perturbatores, uſurpatores & invaſores. Caveant ergo ſibi ſi populus reſipiſcere incipiat, & verba in jugulum reditura parcant fundere contra regiam majeſtatem, cum ſuiſmet ipſi pennis capi queant, ut qui doctrinam capeſſant nulli magis quam ſibi pernicioſam & exitialem. Quæcunque enim in reges etiam juſtos & pios ex penu profanæ & impiæ diſciplinæ deprompta evomunt, quanto magis in tyrannos populi germanos, quales re ipſa ſe præſtant, retorqueri poſſunt? Nec minore imperitia quam inſania objectant poteſtatē Regis in Parlamento non eſſe regalem, ſed politicam. Quid iſtis phreneticis facias qui quod ad Regem jure regio pertinet nō eſſe regale autumant?

Quod Rex ex propria poteſtate facit, an id non eſt regale? Quid ergo eſt? Politicum. Væ miſeris parricidis, ita uſum ſenſus communis etiam cum mente amiſerunt. Quaſi gubernatio Regis non ſit politica nec ad ullum genus πολιτείας referri poſſit. Atqui tria eſſe genera πολιτείας didiciſſe eos oportuit, nec ullum eſſe ſtatum reipublicæ bene conſtitutæ, quin ad unum ex his tribus genus politicum revocari queat. Vt non miſcenda miſcent iſti turbones, ita non ſeparanda diſtrahunt. Tantopere quippe inſaniunt ut perſonam Regis à poteſtate ejus ſejungant, & politicum in eo corpus aliud faciant à naturali corpore. Quod prodigium eſt omnibus portentis opinionum quas umquam fanatici induerunt, monſtroſius. Inde concludunt, cum Apoſtolus *poteſtatibus non eſſe reſiſtendum* præcipit, non de perſona Regis, ſed de ejus corpore politico in quo poteſtas reſidet, id eſſe accipiendum. Bicorpor igitur eſt rex omnis & aliud corpus habet naturale, aliud politicum. Naturale corpus ejus, hoc eſt perſona ſive ὑπόστασις caret omni poteſtate. Cum occiditur, non plus in ejus cęde committenda criminis verſatur, quam ſi homo de media plebe necaretur. At politicum ejus corpus non poteſt occidi, non vulnerari. In eo hæret poteſtas illa ipſa cui monet Apoſtolus non eſſe repugnandum. *Nam qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Sed velim ſcire ſi poteſtas à perſona quæ poteſtatem habet, ſeparabilis ſit, quomodo ei poſſit reſiſti, aut non reſiſti? Res eſt imaginaria plane & chimærica, poteſtas ſine ſubjecto. At perſona ſine poteſtate ſæpe reperitur ut omnes qui privati ſunt & magiſtratum non gerunt. Sed de his Apoſtolum non loqui, pluſquam manifeſtum eſt. Nihil autem facilius eſt quam illis reſiſtere qui poteſtatem non habent,

quia metuendi non ſunt. Solus magiſtratus hac poteſtate quæ timetur præditus eſt, quo eam libere exercere queat ſine cujuſquam rebellione & contumacia. Ideo Apoſtolus ei reſiſti vetat. Poteſtas hac notione in concreto accipitur pro perſona quæ poteſtatem habet. Qua loquendi forma nihil tritius eſt Græcis Romaniſque ſcriptoribus. Sic *poteſtas* apud Iuvenalem pro magiſtratu:

Malim Fidenis Gabiorumque eſſe poteſtas.

Id eſt, magiſtratus. Inde hodieque in pleriſque Italiæ urbibus *Poteſtas* dicitur de rectore qui urbi præeſt. Ita paſſim Græcis ἀρχαὶ & *κυριότητες* & ἐξουσίαι, δυνάμεις, de Angelis & Dæmonibus, quorum ὑπόστασις non diſtinguitur à poteſtate qua pollent. Λόγον pro rationali, id ed eo qui rationibus privatis Principis prępoſitus eſt, legimus apud Strabonem. Sic *conjugium* pro conjuge, *ſervitium* pro ſervò. Ita *Majeſtatem* vulgari uſu dicimus de eo in quo majeſtas eſt. Sane qui Regem dicit, non intelligit niſi perſonam quæ cum regia poteſtate eſt. Si illa privetur, tum poteſtas illa ab ejus perſona ſeparatur. Ita *magiſtratum* Romani dixere de perſona quæ in magiſtratu conſtituta eſt. Si magiſtratu abierit, tum perſona evadit privata, & poteſtate caret quam habuerat. Sed quandiu Rex imperium obtinet regium, aut magiſtratus poteſtatem ſibi à Rege vel populo commiſſam, corpus politicum & naturale unum eſt in utroq;, nec poteſt dividi poteſtas à perſona. In crimine læſæ Majeſtatis cum in Regem committitur, quæro quid majeſtatis nomine ſignificari velint; Vtrum perſonam tantum an ejus poteſtatem ſive dignitatem? Atqui certum eſt cum perſona regis violatur dicto aut facto, huic crimini quo læſa dicitur majeſtas, locum eſſe. Ergo majeſtas in perſona oſtenditur & in majeſtate perſona. Et ma-

jeſtas quidem in perſona læditur cum regis ipſius perſona injuria afficitur aliqua, vel contumelia, vel verberatione, incarceratione, vel etiam morte. Nam qui hæc committunt contra perſonam regis, crimine Majeſtatis tenentur. Immo qui mortem regis machinantur non tantum majeſtatis rei ſunt, ſed etiam porduellionis. Ad perſonam quoq; Regis pertinet cum bellum ipſi infertur, aut cum inferentibus quis ſe ſocium addit. Sed & cum majori natu ejus filio inſidię quibus opprimatur ſtruuntur. Quæ omnia in crimen læſæ Majeſtatis cadunt Acto Parlamenti XXV. anno Eduardi III. Statuas & imagines principis confringere vel conflare etiam quodammodo regis perſonam ſpectant, & qui hæc admiſerint lege Iulia Majeſtatis tenebantur, ut ex Digeſtis ſub eo titulo notum eſt. Monetæ falſæ percuſſio etiam videtur regis perſonam reſpicere quadantenus. Vnde & vulgo *alapam regi incutere* dicuntur, qui adulterinos nummos cudunt forma regis percuſſos. In majeſtate autem perſona lædi exiſtimatur per ea commiſſa quę nō directe perſonam regis tangunt, ſed quibus dignitas ejus violatur. Qui Regis injuſſu bellū gerit, in ejus regno qui delectus habet, aut exercitū comparat præter ejus voluntatem, quamvis non contra ipſum id bellū ſuſceptum ſit, majeſtatis tamen reus eſt, leg. VI. D. ad legem Iuliā majeſtatis. Lædit Regis majeſtatem qui aliquid ejus nomine facit quod vetitum ab eo ſit, vel etiam quod non juſſum ſit. Legatus qui falſo ferret mandata nomine regis ſui ad extrarium principem aliter quam rex dediſſet, hoc crimē incurreret. Qui privatus ſe pro poteſtate magiſtratuq; ſciens dolo malo geſſerit tenetur hac lege. Multa hujus generis memorari poſſent, quæ nunc lubens omitto. Quæ attulimus, ſatis evincunt in perſona regis majeſtatē

N 4 ejus

ejus offendi & in majeſtate perſonam, ac proinde non diſſociabili vinculo hæc duo invicem connexa teneri, corpus regis naturale & politicum, perſonam ejus & poteſtatem, perſonam & majeſtatem, perſonam & coronam. Sub Rege Eduardo II. duo Spenceri, ut proditionem ſuam tegerent, ex illa diviſione corporis politici & corporis naturalis ſeorſim in una regis perſona conſiderati, has conſequentias regibus regniſque pernicioſas eliciebant; Quod cum ſubjectio quæ Regi debetur, corpus ejus politicum magis reſpicere videatur quam perſonam, ideo regem ſi impotenter & injuſte agat removeri à ſubjectis poſſe, & ſi lege id fieri nequeat, per vim eſſe faciendum. Quæ conſequentia peſſima ex falſa propoſitione deducta eſt. Illa autem ideo excogitata & inventa, ut ſpecioſo prætextu ad nutum ſubditorum reges ſceptrum & vitam poſſint deponere. Sed cum regis poteſtas ſeparari non poſſit ab ejus perſona, ſi crimen aliquod admittat, non poteſt puniri ut privatus, quia majeſtas ab ejus perſona inſeparabilis eſt. Sin autem in ejus perſonam peccetur, non impunitum id eſſe poteſt ei qui commiſerit, ſed reus læſæ majeſtatis peragitur, quia quicunque perſonam ejus lædit, etiam majeſtatem ejus violat. Inde eſt illud vulgare apud Anglos in eorum legibus, *Regem non poſſe facere injuriam.* Injuria id omne eſt quod non jure fit, & quod jure vindicatur in eo qui commiſit. Cùm vero regi liceat facere & quidem impune quod libet, ideo non eſt injuria quam facit, quia non in eo punitur, ſicut in alio plecteretur. Criminibus adulterii, homicidii & aliis capitalibus non tenetur rex, quia legibus ſolutus eſt quibus ejuſmodi criminum rei conveniuntur. Rex igitur tanquam privatus non poteſt propter ullum crimen lege poſtulari, quia

non diſcedit ab eo majeſtas ſua, ſive dignitas regalis. Ideo in lege Anglicana dicitur, *Regem Dei eſſe vicarium & non poſſe ullum malum facere*, ut habet Ienkinſius judex in principatu Walliæ in libro cui titulum fecit, *Lex terræ*. In magiſtratibus qui à Rege, vel à populo cujus dominatio eſt, creantur; aliter ſe res habet. Quia enim poteſtatem ſuam amittere poſſunt, vel ea excidere ob criminis cauſam, idcirco perſona eorum diſtingui poteſt à poteſtate. Majeſtatis quippe rei fieri poſſunt, quod non cadit in regem qui ipſa Majeſtas eſt. Cum igitur qui in Magiſtratu eſt, adulterium committit aut homicidium, tanquã civis & privatus, ſtupri cauſam dicet & cædis, non tanquam magiſtratus. Si vero dum magiſtratus eſt, aliquid fecerit contra dignitatem poteſtatis quam gerit, tum majeſtatis læſæ reus fit. Si contra leges faciat, ſi judicia vendat, ſi autoritate publica utatur aliter quam debet, ſi de capite innocentis pactus ſit; tunc tanquã magiſtratus peccat & lædit majeſtatem, vel regis qui eum creavit, vel Reipublicę. In tali itaque homine qui magiſtratus eſt, perſona diſtingui poteſt à poteſtate, quia interdum peccet tanquam civis, interdũ tanquam magiſtratus qui poteſtate ſua abutitur. Sed in rege hęc diviſio perſonę & majeſtatis recipi non poteſt; quia non poteſt delinquere tanquam privatus, cũ in ordinem redigi non queat privatorum. Non peccat tanquam rex, quia rex non poſſe peccare intelligitur, quia peccatũ ejus pœna non conſequitur; quia denique legibus ſolutus eſt quæ pœnam delicto ſtatuunt. Poteſtate autem quam habet nulla ex cauſa privari poteſt, quia ipſi inhæret per jus genituræ, per naturam, per Dei legem & regni. Reges enim à Deo conſtitui, ex verbo Dei ſupra probavimus. Qui vero hæreditarium regnum tenent,

lege

lege ſucceſſionis illud obtinent, quæ *lex* eſt *terra*, ut appellant. Fiduciarium itaque non eſt regis officium in Anglia, nec delegata quædam poteſtas, non magiſtratus publicus primarius, vel populi miniſterium, ut hariolantur rebelles fanatici, quibus hæc ita credi expedit, ne majeſtatis læſæ divinæ & humanæ, immo perduellionis atrociſſimæ omnium & immaniſſimæ quæ unquam fuit ab ullo commiſſa, convicti teneantur. Cum hac abſoluta poteſtate quæ ita regiæ perſonæ adhæret ut avelli ab ea non poſſit, an Rex ſupra Parlamentum ſit, fruſtra quæritur, de quo dubitare nemo niſi qui ſit fanaticus poteſt. Convocat Parlamentum quod juſſu ejus convenire tenetur, non ab eo convocatur, nec adeſſe quamdiu durat cogitur. Præterea ſic illud convocare ſolet ut non tanquam præſidens vel princeps Senatus id facere poſſit videri, ſed tanquam autoritatem habens & imperandi jubendique poteſtatem, quæ non niſi ſupremo rectori convenit. Hæc enim ſolemnia verba ſunt Codicillorum regiorum ſive Brevis, quo rex *Communia* Regni Anglicani ad Parlamentum ſuum convenire jubet. *Rex* N. N. *Salutem. Quia nos de admonitione & aſſenſu conſilii noſtri, pro quibuſdam arduis & urgentibus negotiis, Nos, Statum noſtrum, & Defenſionem regni noſtri Anglicani ſpectantibus, quoddam Parlamentum noſtrum apud B. teneri ſtatuimus, & ibidem cum prælatis & proceribus dicti noſtri regni Colloquium habere & Tractatum, tibi præcipimus firmiter injungendo, ut facta proclamatione in proximo comitatu tuo poſt receptionem ejuſdem Brevis, duos milites gladiis cinctos eligi facias ad faciendum, & conſentiendum his quæ tunc ibidem de communi noſtro Conſilio Anglicano, favente Deo, contigerit ordinari ſuper negotiis ante dictis.* Vbi vides Regem ita *Parla-*

mentum ſuum appellare & *Regnum ſuum*, ut *Conſilium ſuum*. Præcipit iis quos convocat, & firmiter injungit ut veniant. Si talibus verbis Parlamentum uteretur, regis ad ſe evocandi gratia, non dubitarem tunc dicere & credere Parlamentum eſſe ſupra regem, & poſſe ſtatuere pleno jure & tota libertate de quibuſcunque rebus vellet, etiam citra regis aſſenſum, ſicut hodie veſani Independentes affirmant. Et ſane probabili admodum ratione niterentur ad hanc aſſertionem defendendam. Nunc cum omnia contraria vera ſint, jus quod habent, in armis & vi tantum ſitum eſſe confiteantur neceſſe eſt. Codicilli Regii per quos Proceres ad Parlamentum à Rege vocantur, iiſdem ferme verbis concepti ſunt, ſed in ipſa formula præcipiendi aliquantum variant. ſic enim habent: *Vobis ſub fide & homagiis quibus nobis tenemini, firmiter injungendo mandamus ut perſonaliter*, & quæ ſequuntur. In reſcriptis ad prædictos Regis Codicillos, *Parlamentum Domini regis* appellatur. Si rex *dominus eſt ſupremus Parlamenti*, ut in aliis Actis & Statutis variorum Parlamentorum paſſim nominatur, non eſt diſquirendum an ſuppoſitum ſit regi Parlamentum, cum res ipſa id judicet. Nec ambigendum ſane foret ſubjici regem Parlamento ipſo jure debere, ſi uſpiam mentio extaret in vaſariis publicis Regni Anglicani, in qua Senatus *Regis dominus* nuncuparetur. Nunc tanta rerum nominumque permutatio viget apud illos Sectarios, ut ſervus pro domino exeat, dominus pro ſervo, Tyranni multi pro rege uno imperent, Πολυαρχία cum ἀναρχίᾳ ſit mixta, Regnum Chriſti cum regno mundi ſit idem, Reſpublica ſine libertate, Religio ſine fide, Enthuſiaſmus ſine veritate, Eccleſia ſine diſciplina. Omnia inverſa ac perverſa, omnia monſtruoſa, capite in pedes

pedes dejecto, pedibus in caput erectis. Infima ſummis, dextra lævis, recta pravis, religioſa profanis mutata. Merum denique omnis generis confuſionum Chaos. Hic ſtatus eſt regni Anglicani ſub dira & inmani Independentium tyrannide.

CAPVT IX.

DEMONSTRAVIMVS ſuperius, ex convocatione Parlamenti, ex convocandi modo, ex iis perſonis quæ convocantur quibus eæ dignitates à rege conferuntur, cum earum gratia ingreſſum habeant ad Comitia, regem eſſe ſupra Parlamentum, quia ejus indicendi poteſtas penes illum ſit, non autem in poteſtate ipſius Conventus ut regem ad ſe evocent. Quis vero neſcit eum cui jubendi jus eſt, majorem eſſe illis qui juſſa accipere & facere tenentur? In his quippe ſubjectio, in illo imperium per hoc denotatur. Nunc ex rebus ipſis propter quas ea Comitia indici ſolent, & rerum fini quæ in iis tractantur & ſtatuuntur, proclive eſt oſtendere penes quos ſumma autoritas reſideat. Vtrum ſit in convocante an in convocatis, cum tamen vel ex ſola horum verborum differentia rei utriuſque natura ſatis ſit perſpicua, quæ non minus eſt manifeſta quam inter jubentem & juſſa capeſſentem, inter vocantem & vocatum, inter imperantem & imperio parentem. Primum ſciri debet, non eſſe ordinarium conventum eum de quo hic agimus, quod *Parlamentum* vocatur, nec perpetuum. Ex quo & illud neceſſario conſequi neceſſe eſt, non ad omnia quibus adminiſtratio regni conſtat, ſolere congregari, ſed ad majoris tantum momenti negotia, cum illa nimirum incidunt, in quibus regni ſalus &

populi verſatur. Vt cum cavendum eſt ne quid detrimenti Reſpublica capiat: cum leges aliquæ novæ conſtituendæ ſunt aut veteres abrogandæ: cum res ad religionem pertinentes procurandæ: cum pecunia ad exercitus conſcribendos imperanda eſt: cum alia ejus generis quæ ad ſummam rem pertinent: tum regis jus ac munus eſt conventum ex tribus Regni ordinibus ad ea diſcutienda convocare. Si quid præterea ſit in quo populus de communibus ſuis privilegiis queratur & ea reſtitui ſibi petat: rex ejus poſtulatis annuens & ſatisfacere cupiens, Senatum hunc ex Epiſcopali ordine, Optimatum & populari jubet convenire, ut res examinentur & componantur ex deſiderio populi, ſi ratione niti videatur. In tribus præcipue capitibus ſua privilegia conſiſtere populus hujus Inſulæ contendit, ne vectigalia ſibi imponantur nova niſi decreto ipſius Senatus, ne leges novæ niſi in illo conventu ſanciantur, & ne aliter abrogentur quam conſenſu ejuſdem Senatus. In iis tamen omnibus conſultandis quæ in Senatu proponuntur, neque aliis quibuſcunque quorum gratia hic cœtus congregatur, nihil fit niſi Rex aſſenſum ſuum præbeat, quem exprimere his verbis ſolet imperioſis, *Rex ita vult.* Si rejiciat propoſita, nec quicquam ex his concludi velit, non planè & abſciſe negat ſibi placere ea de quibus deliberatur, ſed molliore reſponſo, ea differre & eludere ſuevit per hæc verba, *Rex videbit.* Poteſt & ſtatim cœtum diſſolvi jubere, ſi ita ei viſum fuerit. Ad ſummam in omnibus quæ ibi conſultantur aut decernuntur, nihil ratum aut validum eſſe poteſt, niſi à rege confirmetur. Nec ſanè mirum, cùm neque ea Comitia coire fas ſit, niſi regis mandato. Quippe cum & quos velit ad illa admittendi aut in-

inde abjiciendi jus habeat, & plebeii ordinis homines, ſi eos evocet ut ſint Pares ſuperioris domus, eo ipſo Baronum titulo & dignitate inſigniantur, ut jam ſupra diximus, eamque poſteris ſuis tranſmittant. Nunquam etiam controverſi juris fuit in illo regno, quin Rex habuerit plenam liberamque poteſtatem augendi numerum utriuſque Domus, aut etiam minuendi. Præterea ſi lex aliqua adprobantibus & conſentientibus omnibus ordinibus in eo Senatu ſancita fuiſſet, ut executioni mandaretur ad ſolam poteſtatem Regis pertinebat, qui & legis gratiam poterat facere, & legi contravenientibus vel indignationis ſuæ metum denuntiare, vel veniam commiſſi dare, eaque diplomate, *Litteræ Patentes* vulgo vocantur, expedire, citra conſenſum ordinum ex quibus Senatus componitur. Leges à Senatu ad hunc modum latæ, ab ipſo Rege cenſebantur rogatæ, quia domus utraque caruit poteſtate condendæ ullius legis niſi regis accedente aſſenſu, nec ulla definitio ab ipſis prolata vim & vigorem legis habuit, antequam ratam Rex eſſe voluiſſet. Fatendum interim eſt neque regem poſſe in Senatu novas leges ſtatuere aut veteres abolere, niſi conſentiente utraque domo. Sed in eo regis poteſtas ſuperior & plenior apparet, quod in rejiciendis de lege nova ſancienda utriuſque domus poſtulatis poteſt libere pronuntiare, vocemque in his, ut vulgo loquuntur, abſolutè negativam habet. Quod enim ajunt regiæ autoritatis hoſtes & tyrannidis popularis patroni, Regem per vim compelli poſſe ad perferendas leges ſibi in Senatu ab Ordinibus propoſitas, id non magis juſtum ac verum eſt, quam Regem citari ab ipſo Senatu poſſe, & ad cauſam capitis dicendam cogi. Si ne Rex quidem cum ampliſſima illa & ſumma

ſua poteſtate jure poteſt utramque domum adigere ad legem approbandam, quam ipſe latam vellet, an rationis eſt ut qui Senatus princeps eſt & caput à cæteris ejus membris potius cogatur, quam ut membra à capite? Niſi quis dixerit ſubditos non ſubjici debere regi, ſed regem ſubditis, qui pro rege exin de ſubjectus evadat. Rectè itaque Nobiles ſuperioris domus qui à rege facti ſunt Duces, Comites, Barones, regem à quo ſunt creati & cui ſuas dignitates debent, in verba ſua dare jusjurandum ſubigent, tuti ipſi à tali per regem patienda neceſſitate. Ita minor poteſtas majorem compellet ad faciendum quod volet, non major minorem. Quod contra jus gentium & legem naturæ eſſe nemo non dixerit. Iudæorum reges plenum habuiſſe & abſolutum jus poteſtatis ne ipſi quidem perduellium patroni negant. Atqui vel teſte Ioſepho nihil illis licuit quod alicujus eſſet momenti agere *δίχα γερουσιαστῶν γνώμης*, niſi de Synedrii magni ſententia. Imperatoribus Romanis, quamvis ea poteſtate in imperio regendo uterentur, quam omnes norunt, non potuere tamen Senatores condemnare aut morte multare ſine Senatus conſenſu & autoritate. Senatusconſulta ipſa vim ſemper legis habuere quamvis facta non eſſent ad relationem principis, & Senatus ejus vocatu non coactus eſſet. Ius feciſſe Senatusconſulta etiam libera ſtante Republica Pomponius ſcriptum reliquit in Tractatu de jure. Alii autores id diſertè negarunt. Vtut ſit, certè mirandum eſt, hoc jus ferendarum legum quod Senatus Romanus vix habuit florente Republica id ſub ipſis Imperatoribus planè habuiſſe, eorum nempe facilitate & indulgentia. Nam cum populus dominabatur, quod Senatus juſſiſſet & conſtituiſſet, pro lege non habebatur
niſi

niſi à populo probatum foret. Rogatione ad populum facta tum demum quod Senatus decreverat, vim legis accipiebat. At ſub Imperatoribus Senatusconſulta pro legibus valuere, idque jus poſtea Senatui ademit Leo Philoſophus. Regnum Galliæ non eſſe optimate ſtatu temperatum, ſed mere regia dominatione gubernari, palam eſt, Edicta tamen Regis tamdiu cenſentur irrita & invalida, donec à ſummis tribunalibus regni, quæ & ipſa vocantur *Parlamenta*, recepta fuerint & adprobata. Eorum etiam ſcita, quæ vocantur *Arreſta*, legum inſtar valent. Sed hanc ipſam poteſtatem legum faciendarum & ſine provocatione judicandi à Regibus adepti ſunt. Comitia quoque generalia ex tribus regni ordinibus congregata, clero, nobilitate & plebe, plurimum olim potuerunt ad res quæ ſummam rem Status ſpectabant decidendas & conſtituendas. Nunc nulla convocantur. Ipſa quinetiam imperia Orientis olim, quæ δεσποτικὰ fuiſſe tradit Ariſtoteles, & Senatum habuere, ad quem de magnis rebus referebant, quemque adeo conſulebant in negotiis difficilibus & dubiis digniſque vindice. Certis etiam legibus obligabantur, quæ tanquam regni leges cenſebantur. Ioſephus de rege Artaxerxe, in Hiſtoria Vaſtæ; διαλλαγῆναι τῇ Οὐάστῃ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο. *Reconciliari Vaſta, quia lex obſtabat, non poterat.* Cambyſes quamvis regum impotentiſſimus & τυραννικώτατος, tamen cum vellet ſororem germanam in uxorem ducere, conſuluit regios judices, id eſt Senatum regni, an ulla lex eſſet quæ id permitteret. Nolebat nimirum quicquam feciſſe contra leges videri, & cupiebat eſſe legem aliquam qua tueri factum poſſet, id quod facere deſtinabat. Nemo certe fuit Rex, nec in

Oriente olim ubi maxime autocratorica poteſtate pollentes potenteſque erant, nec in Europa nunc eſt, qui in Senatu & conventu generali ex omnibus Ordinibus regni coacto plus ſolidæ & mere vereque regalis autoritatis habuerit habeatve quam Rex Angliæ. Id eludere, vel elidere potius, omnibus modis conantur, qui de rebellione artem facere contendunt. Nihil intentatum reliquerunt quo illam omnibus ſuis numeris perfectam reddant, adeo ut regem nolint eſſe regem, ſed aliquam poteſtatem imaginariam & prioribus ſæculis inauditam, noſtro incognitam, quæ nomen habeat ſine re, à populi nutu ſuſpenſam, quæque regi potius quam regere debeat. In quo imperitiam ſæpe ſummam cum pari improbitate conjunctam produnt. Nam quæ deſtruere volunt, adſtruunt, & plus regi largiuntur quam ipſe ſibi poſſit ſumere. Dum omnia argumenta conquirunt quibus regi autoritatem quam in Senatu à ſe convocato de jure habet adimant, ſuo ſemet ipſos telo confodiunt, quo jugulari putant cauſæ regiæ defenſores. Ajunt Senatum Anglicanum ſupremum eſſe regni tribunal. Regem ubicunque corpore ſit, quamlibet à Senatu illo abſentem, in eo tamen cenſeri præſentem vi poteſtatis. Quod *virtualiter* dicunt tam lingua quam mente barbari homines. Ergo quodcunque in illo Ordinum conventu per abſentiam regis agitur, geritur, decernitur à rege ipſo actum, geſtum, decretumque intelligi. Accipimus quod dant. Non poteſt id eſſe quod volunt, niſi concedatur ſupreman eſſe regis in illa prima regni Curia poteſtatem, ſed ipſam non alia potiri quam vicaria & delegata à Rege. Sic in aliis Curiis in quibus jus nomine regis redditur, rex quamvis abſens, ſemper præſens habetur, ſed virtute ejus poteſtatis, qua ſemel

à re-

à rege accepta, in juſtitia nomine ejus adminiſtranda utuntur, ita ut non opus ſit in ſingulis cauſarum judiciis ad regis autoritatem recurrere, & ejus aſſenſum requirere. Ad eundem plane modum qui duces exercitus à Rege vel Imperatore deligebantur belli gerendi gratia, quamvis eo à quo miſſi fuerant abſente, auſpiciis tamen ejus ductuque copias contrahere, in hoſtem ducere, pugnare, vincere cenſebantur. Nec minus togata militia quam ſagata auſpiciis principis exercetur qui duces & judices inſtituit ſuos ad utramque adminiſtrandam. Hinc & in ſummis Galliæ tribunalibus, cum rex non adeſt, regis tamen nomine quaſi præſentis, omnia Senatuſconſulta concipiuntur, quia adeſſe ſemper exiſtimatur, non corpore ſed nomine, non re ſed poteſtate. Si idem eſt in generalibus Angliæ Comitiis & ſuprema regni Curia, ut præſentia regis non corporalis ſed *poteſtativa*, ut loquuntur, tantum videatur neceſſaria, ex eo concluditur, non niſi delegatam poteſtatem & fiduciariam in illo conventu hærere. Nec poteſt aliter ſtatui. Cæterum quocunque modo præſentia regis in illis Comitiis ad confirmationem Actorum videbitur requirenda, ſive *virtualis*, ut barbare cum barbaris loquar, ſive *realis*, ſine rege non poſſe Senatum illum quicquam agere aut ſtatuere quod firmum ratumque ſit, plane inde colligi neceſſe eſt. Nam ſi Rex non ſit, neutra ſua præſentia poteſt aſſenſum præbere iis quæ in Senatu acta fuerint aut conſtituta. Sed quia aſſenſus regis, ut firma habeantur quæ geſta ſunt, neceſſario requiritur, hoc argumentum eſt, non ſufficere præſentiam qualis intelligitur in illis Curiis & Tribunalibus quæ juſtitiam adminiſtrant regis vice & nomine. Nam ubi ſemel ad actus omnes juſtitiæ celebrandos,

dos,

dos, aut ad militiæ armatæ functiones perficiendas, Rex alicui vicem ſuam ac poteſtatem commiſit, tum ad ſingula actionum momenta non poſtulatur ejus aſſenſio, ut rata ſint quæ fiunt. Ubi vero poteſtas alicujus corporis vel ordinis quaſi pari paſſu cum regia ambulat, ſed cum hac reſtrictione ut nihil ſtatuere queat quod legis vim habeat rege diſſentiente, quia majus illius eſt imperium, tunc conſenſio ejus vel præſentis exigitur, vel ſi abſens ſit, reſcripto ſub magno ſigillo dari debet, quæ æquè valet ac ſi conſtituendo & firmando decreto adeſſet. Adeò vero præſentia regis in Parlamento primis ſaltem diebus & ultimis neceſſaria ſemper viſa eſt, ut ſi cauſa ſontica adeſſe impediretur, deberet tres ex numero procerum nominare, qui ſuam vicem Parlamento intereſſent, quibus hanc provinciam mandabat reſcripto magno Angliæ ſigillo firmato. Ita Eliſabethæ regni anno XXXI, cum per morbum adeſſe non poſſet, tribus mandavit qui pro ſe adeſſent, Archiepiſcopo Cantuarienſi, magno Angliæ Theſaurario, & Comiti Darbienſi. Ad præbendum etiam aſſenſum iis quæ Parlamentum ſtatuiſſet, præſentia ejus utique neceſſario requirebatur, vel ſaltem reſcriptum. Ergo quicquid in Parlamento decretum fuerit præter Regis voluntatem & aſſenſum, nullius erat autoritatis. Sic ex his ita poſitis conſtat, ſi Rex non ſit, non eſſe Parlamentum, quandoquidem ſine Rege nullus eſt Parlamenti conventus, ut ſine capite corpus eſt truncus, non corpus. At perduelles Rege ſublato & Parlamenti præcipua & principali parte dempta, quod inde reliquum manet, pari jure Parlamentum nunc vocant, ac ſi ſerpenti capite ablato cum majore corporis parte, ſerpentem eſſe vellent quæ cauda eſſet tantum, aut ſi homi-

hominem appellarent truncum hominis qui ſolis cruribus ac pedibus reliquis, nec caput nec etiam corpus alvo tenus haberet. Qui mutarunt faciem Reipublicæ hac etiam parte debuerunt totam innovare, ut Parlamenti amplius nullam facerent mentionem, cujus forma non poteſt conſtare in minimo ſui membro, quod caudam vel pedes liceat Parlamenti nuncupare. Quas igitur leges nunc poteſt ſancire, quod jus facere, in quo nec præſulum ordo comparet, nec optimatum, nec Rex etiam præeſt, qui anima fuit Comitiorum, qui vim legibus eorum dabat, qui trium regni ordinum caput habebatur, ex quibus illa Comitia componuntur, Eccleſiaſtici, Optimatis & Popularis? Deſiſtant igitur nominare Parlamentum, quod militare eſt conſilium, vel plebeculæ imperitæ, ſtolidæ, ſeditioſæ & rebellis conciliabulum. Ad Acta Parlamenti redeamus. Iure & more quo ſemper uſa eſt Anglia perpetuo recepta fuit differentia inter Actum, ut vocant, Parlamenti, & Ordinationem. Actum dicitur quo novæ leges ſanciuntur, aut veteres confirmantur vel explicantur, aut nonnullæ earum abrogantur, quas uſus & experientia parum commodas eſſe monſtraverit, & quæ in deſuetudinem ſponte abierint. Quod Acta attinet, nullum eorum vim legis poteſt obtinere ita ut obliget vitam aut fortunas ſubditorum, niſi Rege, Eccleſiaſtico ordine, nobilibus & plebejis conjunctim & unanimi conſenſu ſubſcribentibus. *Ordinationes* quæ dicuntur, privatim ſpectant directionem utriuſque domus peculiarem in his quæ ambarum conſenſu ad nonnulla ordinanda ſtatuuntur, eaque pertinentia ad ipſarum ſtatum. Ad hæc Regis conſenſus & approbatio non deſideratur. Sed in his quæ publicum bonum concernunt, & legum ſan-

ſanctiones quibus omnes ſubditi tenentur, non poteſt quicqnam à Parlamento conſtitui niſi rege adprobante & conſentiente. Trium generum illa ſunt quibus tanquam firmamentis & fundamentis ſtat regni Anglicani Monarchia: Acta Parlamenti, leges regni, & jus municipale. Hoc ultimum conſiſtit in conſuetudinibus locorum. Leges regni veteres, conſuetudines ſunt ipſius Status antiquitati æquales, in quibus tota regiminis regii ratio fundatur. Vnde & *Lex Fundamentalis* & *Lex Terræ* nuncupatur. Acta Parlamenti quæ eſſent jam diximus. Acta vel ſtatuta non ſunt nec dicuntur quibus rex non adfuerit ac præfuerit. Primis diebus adeſſe tenetur vel ipſe, vel ſi id fieri non poteſt, tribus ex proceribus qui pro ſe adſint, vices ſuas committit, & ultimis, aliis non item. Is ergo ultimo conſeſſus die purpureo paludamento amictus & ſtipatus ſpiſſa Procerum corona, intra cancellos ſuperioris domus, editiore ſuggeſtu, in throno reſidens, ſub aureo cælo, Communes accerſi jubet, quibus ingreſſis, Acta confirmanda à Clerico coronæ ſingulatim proferuntur, & Rege annuente clare pronuntiat, *Rex id vult.* Quibus peractis, & interdum brevi aliqua oratione à Rege habita, Orator cum univerſi populi multitudine ad ſepta ſtans, gratias ei agit ſenatus populique nomine, quod eam boni publici rationem habere voluerit ut eos ad ardua regni negotia ſtabilienda & reformanda convocare, & ſtatuta ſuper his communi Senatus populiq; conſenſu facta aſſenſu ſuo comprobare dignatus ſit. Quę clare oſtendunt eandem in his fuiſſe poteſtatem regis Anglię ſupra populum & Senatum quæ olim fuit populi Romani cum imperium habebat. Nam conſules in legibus ferendis orabant populum in concione, ut vellet & juberet legem illam

adpro-

adprobare quæ rogabatur, *Velitis, jubeatis, Quirites* Advocatus infamis parricidarum cum non poſſet negare effatum abnutivum, *vocem negativam* vulgus appellat, regem habere in Parlamento, conceſſit locum ei tantum eſſe in negotiis parvi momenti, interim rem ſe aliter habere ubi ſalus populi periclitatur. Strenue ſunt impudentes in mentiendo iſti perfidi perditique Sicarii. Cocus ille reſpondeat, ſi tantillum pudoris reſtat in ore ejus ferreo & animo cruento, an ea quæ in Parlamento tractabantur, & propter quæ à rege convocabatur, exigui eſſent momenti? Hoc refutatur ipſis ſolennibus verbis Codicillorum ſive Brevium regiorum, quibus tam populus quam optimates ad Parlamentum evocari ſolebant. His enim expreſſe declaratur, Regem ibi tractaturum eſſe de quibuſdam arduis & urgentibus negotiis ad ſtatum & defenſionem Reipublicæ & Eccleſiæ Anglicæ pertinentibus. Ad has ergo ipſas res tanti ponderis conſultandas & decidendas per litteras Regis vocabantur, & in repudiandis aut comprobandis quæ decreta forent Rex aſſentiendi aut diſſentiendi poteſtatem habuit. Hoc Coqui mendacium altero etiam longe majoris & confidentioris improbitatis ſuperatur quo novæ Reipublicæ fanatici Fundatores primum verſum Declarationis ſuæ concipere voluerunt in hæc verba; Parlamentum Anglicanum electum eſſe à populo quem refert, & ab ipſo autoritatem ſuam & poteſtatem omnem accepiſſe. Quid de cæteris quæ ea Declaratione continentur, ſperare veri poſſis, cum prima ſcripti nefandi periodus tam deteſtandam & horribilem impoſturam præ ſe ferat? Vnde oſtendent Parlamentum à populo eſſe electum? Cur igitur populus ad ejus conventum non eos accerſit qui tenentur adeſſe?

Cur

Cur non citantur nomine populi, ſed Regis? Quis ille populus eſt de quo intelligunt? An domus *Communium* ut appellant? Ergo ea ſemper poteſtatem habuerit Regis ipſius convocandi ad Senatum, ut præcipuum ſuum miniſtrum: deinde poſt eum reliquos Proceres qui ſuperiorem domum, quæ & *Dominorum* dicitur, componunt? Ergo populi eſt creare nobiles quibus ea domus conſtat Duces, Comites, Vicecomites & Barones? Contrarium ſupra demonſtratum eſt, omnes eos nimirum à Rege ipſo creari & ſuas illi dignitates ferre acceptas, quarum beneficio jus in illo conſeſſu ſedendi & ſuffragii ferendi adipiſcuntur. Parium omnium, ut vocantur, honor ac decus regii eſt beneficii & muneris, qui domum *Dominorum* dictam conſtituunt. Nemo eorum à cæteris duobus Parlamenti corporibus creari poteſt. A ſolo rege creantur. Ipſi præſules, qui in ea domo conſidendi quoque jus accepere, non aliunde illud habuere quam à Rege. Eant nunc novi & veridici ſancti, & dicant Parlamentum à populo electum eſſe, & ab eo omnem quam habet poteſtatem nactum eſſe, cum certo certius conſtet ex his quæ diximus, Parlamenti convocationem, continuationem, diſſolutionem, numerum & qualitates convocandorum, loci & temporis definitionem ad quem & quo coire vocati debeant, à Regis arbitrio pendere. Sed cum horum regni Comitiorum, quorum congregandorum aut dimittendorum, ubi aut quando aut quoties placuerit, Rex poteſtatem habuerit, extraordinarius hic conſeſſus fuit, & non omnis temporis. Quid interim Rex fecerit, quomodo Rempublicam rexerit cum Parlamentum non erat, an alia tunc poteſtas ad regnum adminiſtrandum cognita fuerit, videndum. Si nullam

aliam

aliam poſſunt dicere eo tempore fuiſſe, quid de rege ſunt dicturi? An, ut populus Parlamentum ex Fanaticorum ſententia eligit, ita & regem regno regendo præficit cum Parlamentum dimiſit? Qui regem nihil tale meritum potuerunt infami capitis ſupplicio addicere, poterunt tanto facilius de jure ejus & poteſtate falſa omnia confingere & comminiſci, quem arceſſitis & alienis pluribus criminibus nefarie obruerunt. Melius igitur ſacrilegos iſtos non audire, ſed quod omnes audiant aut legant, ex veracium Angliæ monumentorum fide, rerumque ipſarum & autorum certis teſtimoniis quæ nemo refutare poſſit, depromere. Ceſſante itaque à ſeſſione Parlamento, ſi Rex fuit atque ita verè dictus eſt quem pro rege non habuerunt qui capite damnatum obtruncandum carnifici dederunt, regio more ac jure debuit imperare, atque omnia cum ſumma poteſtate adminiſtrare. An ita regnaverit, quærendum, & an à ſuis prædeceſſoribus regibus talem regendi morem acceperit. Ariſtoteles lib. III. de Republic. cap. XIV. in regnis Græciæ antiquæ, quæ hæreditaria fuere, & *πάτρια* vôcat, tres partes facit regiæ poteſtatis, in quibus adminiſtratio imperii verſabatur, belli ducatum, ſacrorum curam, & juriſdictionem. Tradit enim priſcos illos Græcorum reges fuiſſe, *Κυρίους τῆς τε κατὰ πόλεμον ἡγεμονίας. καὶ τῶν θυσιῶν ὅσαι μὴ ἱερατικαὶ, καὶ πρὸς τούτοις τὰς δίκας ἔκρινον. Erat penes eos belli gerendi & exercitus ducendi poteſtas, item ſacrificiorum cura quæ ad ſacerdotale munus non attinebant, & præterea jus reddebant & judicia exercebant.* Eaſdem prorſum habet & totidem ſtatuit regalis officii ſive adminiſtrationis partes Diotogenes Pythagoricus in libro de Regno. *Ἔργα τε βασιλέως*, inquit,

τρία,

τρία, τό τε στρατηγεῖν, καὶ δικαιοπολεῖν, καὶ θεραπεύειν θεούς. *Tria ſunt opera regis, exercitus ducere, jus reddere. & Deos colere* Vnde & in ſequentibus concludit, perfectum regem debere eſſe bonum belli ducem, judicem & ſacerdotem. Imperandi autem artem in bello non poſſe tenere niſi bellum gerere rite ſciat. Neque judicandi ſcientiam habere qua ſubditorum cauſas audiat & diſceptet, quin didicerit juris & legum ſanctiones. Neque pie & ſancte Deos colere, niſi qui naturam & virtutem Deorum noverit. Dionyſius quoque Halicarnaſſeus ad munia quæ in rege ait deſiderari, adjungit etiam curationem ſacrorum lib. II. Eam ad ſe revocavit Romulus cum & cæteras Reipublicæ partes ornaret & ordinaret. Omnes antiqui Reges in omnibus his ferme gentibus idem feciſſe conſtat. Rationem addit Diotogenes, cur præ cæteris cultus divini procuratio ex regiæ ſit dignitatis officio. Quia nempe decet optimum quod ſit ab optimo coli, & ſummum à ſummo. In terris autem neminem ſupra reges eſſe, qui ſolo Deo minores ſunt. Inde eſt quod apud pleraſque gentes iidem reges & ſacerdotes fuere. Virgilius: *Rex idem Anius Phœbique ſacerdos*. Ægyptiorum antiquiſſimi reges, ſacerdotes etiam erant. Scribit Herodotus, trecentos & amplius coloſſos ligneos ſibi in Iovis cella apud Memphim monſtratos qui pro totidem regum eorundemque ſacerdotum ſimulacris poſiti erant. Iudæorum poſt migrationem è Babylone maximi Pontifices etiam regali poteſtate imperarunt. Primus inter eos Ariſtobulus etiam diadema ſumpſit, & pro rege ſe geſſit tam re quam nomine & habitu. Ante captivitatem omnes qui regnarunt tam Iſraëlis quam Iudæ reges, in ipſos etiam pontifices ſupremam habuere poteſtatem,

&

& eos deponere ſacerdotium, aliquando & vitam, coëgerunt. Primus Salomon Abjatharum pontificem abire pontificatu adegit, & parum abfuit quin etiam occideret, in locum ejus ſubrogato Sadoco. Hoc jure alii reges poſt captivitatem etiam aliquoties uſi ſunt. Moſes ipſe cum civilis eſſet Magiſtratus, Aaronem conſecravit ut ſummus eſſet pontifex. Hoc facto oſtendit ſynagogam eſſe in republica, non rempublicam in ſynagoga. Idem dicendum, immo & dictum eſt, de Eccleſia Chriſtianorum. Cum Aaron peccaſſet aureum vitulum fabricando, & nequitiæ populi morigerando, graviter à Moſe hoc nomine increpitus ac reprehenſus fuit. Moſes autem regis officium ſemper fecit. Vnde & rex etiam, ut ſupra oſtendimus, in ſacra Scriptura vocatur, idemque jus ſucceſſoribus ſuis populi judicibus, & regibus porro qui judicibus ſucceſſere, tranſmiſit. Non ſolum autem primi Romanorum reges hanc curam ad ſe pertinere voluerunt, ſed etiam poſteriores Imperatores propter hanc rationem ſe Pontifices dici Maximos affectarunt. Servius ad illum poëtæ locum; *Sane majorum hæc erat conſuetudo, ut rex eſſet etiam ſacerdos vel Pontifex. Vnde hodieque Imperatores dicimus Pontifices.* Hoc jus tranſiit ad Chriſtianos ipſos. Hinc & Conſtantinus ſe Epiſcopum eſſe extra Eccleſiam intendebat, ut eſt apud Euſebium. Hoc eſt κύριον εἶναι τῶν θυσιῶν, ὅσαι μὴ ἱερατικαί: *Arbitrium habere ſacrificiorum quæ non ſunt ſacerdotalis muneris.* Epiſcopus in religione Chriſtiana idem eſt qui Pontifex in pagana. Vnde & leges quæ Eccleſiæ bonum & ſacra ſpectabant, Chriſtiani Imperatores omnes à Conſtantino & deinceps uſque ad Iuſtinianum & ſequentes ſancire ſoliti. Qui ſucceſſerunt Imperii Romani partibus in Occidente,

dente, idem ſibi ſumpſerunt, ut Carolus Magnus & Ludovicus Pius, ſicut teſtantur Capitula quæ leges tam Eccleſiaſticas quam civiles continebant ab illis Regibus promulgatas. Idem jus uſurparunt eorum ſucceſſores uſque ad infima penè ſæcula. Concilia convocabant, Epiſcopis denuntiabant ut ad Synodos venirent, inter eos lites obortas dijudicabant, Eccleſiarum & Monaſteriorum curam gerebant, omnia Eccleſiaſtica munia adminiſtrabant ὅσα μὴ ἱερατικά, quæ ad internum conſcientiæ forum minime pertinere videbantur. Epiſcopos coërcebant delinquentes, & ab officio removebant. qui digni viderentur Eccleſiis dabant, aut electos confirmabant, non legitime ordinatos abjiciebant. Iuxta hanc ergo conſuetudinem & jus tam gentilium quam Chriſtianorum veterum principum Reges Angliæ hanc quoque partem regii regiminis ſibi ſemper vindicarunt, non ſolum Guilielmo Normanno anteriores, ab eo tempore ex quo inſula illa Chriſti fidem profiteri cœpit, ſed etiam omnes Guilielmi ſucceſſores. Alvredus Anglorum rex Dunewolphum litteris excultum Vintonienſi præpoſuit Eccleſiæ. Idem, ut Hiſtorici docent, neminem illiteratum ad quamcunque dignitatem Eccleſiaſticam promoveri permiſit. Idem plures leges de Eccleſia & rebus perſoniſque Eccleſiaſticis tulit, ut & ejus anteceſſores ac ſucceſſores. Stephanus Angliæ rex anno cIↃ.cxxxvi. Inveſtituram prælatorum ſibi reſervavit, Matthæo Pariſienſi teſte. Quod etiam jus ſequentes Angliæ reges habuere, ut ex monumentis Anglicis conſtat. Ita poſt & ante Reformationem religionis, juriſdictionem Eccleſiaſticam ſemper obtinuere. Quinimmo & *Defenſores fidei* ſe appellarunt, poſtquam Reformata in eo regno fuit Eccleſia. Eduardus Coke plura refert exempla

exempla juriſdictionis Eccleſiaſticæ quam Reges Angliæ exercuerunt, à Guilielmo cognomento Conquæſtore uſque ad Elizabethæ regnum ſub quo vixit & ſcripſit. Ea regnante nemo in Anglia dubitavit ſubditorum ejus fidelium, quin omnis juriſdictio tam Eccleſiaſtica quam civilis autoritate & auſpiciis regis exerceretur. Idque etiam Parlamenti ſanctione confirmatum tunc fuit, quod omnis juriſdictio ſpiritalis & Eccleſiaſtica per quaſlibet de Clero perſonas exercenda vel re ipſa exercita ad jus regium pertineret, ita ut diplomate ſuo ſub magno ſigillo Angliæ poteſtatem habuerit deſignandi, nominandi & autoritate muniendi quos vellet, quando & quoties, & quandiu ſibi viſum eſſet & hæredibus ſuis regnique ſucceſſoribus, qui de cauſis omnibus Eccleſiaſticis cognoſcere poſſent, & executioni mandare quæ ſuper his decreviſſent. Quamvis autem procedendi & agendi formulæ ac modi in Curiis Eccleſiaſticis & de rebus ad Eccleſiæ jura pertinentibus ſub Epiſcoporum nominibus fierent, nihilominus illæ ipſæ Curiæ regis eſſe dicebantur, & leges quibus agebant in quamlibet perſonam Eccleſiaſticam & judicabant, Leges regis erant. Hoc multis probat Eduardus Cokius in quinta parte Relationum ſub Elizabethæ nomine. Nec ſecus res habuit ſub Regibus qui Reformationem præceſſere quam qui poſt Reformatam Eccleſiam regnarunt. Anno XXXIII. Eduardi III ſancitum fuit, *Reges ſacro oleo unctos, eſſe juriſdictionis ſpiritalis capaces.* Eodem regnante ſæpius ſtatutum eſſe idem Cokius obſervat, omnes Epiſcopatus Angliæ per Regis prædeceſſores conſtitutos fuiſſe. Ideo advocationes eorum omnium ad Regem ſpectare. Ex lege quippe communi & generali regni Angliæ deſcendere,

O 2 ſi Me-

ſi Metropolitanus officium ſuum non faceret de novo Epiſcopo intra ſex menſium ſpatium in locum demortui conſtituendo, tum Regi licere paſtorem Eccleſiæ illi providere & nominare, tanquam ſupremo ordinariorum regni ſui, nec eam poteſtatem concedi Pontifici Romano. Per ſtatutum etiam factum anno XVII. ejuſdem Eduardi III. Rex perſonam quamcunque Eccleſiaſticam ab ordinarii juriſdictione poteſt eximere, atque etiam juriſdictionem Epiſcopalem ipſi mandare. Multa exempla ibi profert ſupremæ regis juriſdictionis in Eccleſiam & perſonas Eccleſiaſticas in libro de jure Regis Eccleſiaſtico. Secundum eam poteſtatem ſpiritalem quæ Regibus Angliæ ſemper fuit legitima, Rex ſuo diplomate de canonicis ſæcularibus regulares facere potuit & ſæpe fecit, quod nullo jure potuiſſet, niſi juriſdictionem habuiſſet Eccleſiaſticam. Statuto quod anno IX. R. Henrici VI. factum eſt, Rex ſolus, non alius, poterat licentiam dare in Angliæ regno fundandi collegii vel corporis alicujus Eccleſiaſtici. Sub Henrico VII. definitum eſt ſtatuto Parlamenti, Regem eſſe perſonam mixtam, quia tam Eccleſiaſticam, quam ſæcularem juriſdictionem habeat. Legibus Eccleſiaſticis in Anglia cautum erat eidem ſacerdoti duo beneficia habere non licere, nec eum qui ex legitimis nuptiis natus non eſſet, ſacris initiari poſſe. Vtriuſque legis gratiam facere in poteſtate Regis fuit. Si ab Epiſcopo cum collegarum aſſenſu lata eſſet ſententia de cauſa aliqua vel perſona Eccleſiaſtica, non erat rata priuſquam legis communis judices, id eſt regii, eam comprobaſſent. Et hanc eſſe receptam opinionem in omnibus libris Conſtitutionum regiarum, idem Cokius tradit, nec minus uſitatam fuiſſe in Eccleſiaſticis

Epiſco-

Epiſcoporum Curiis ſententiarum formam. Atque ita ſuo tempore obſervatum ait ſub regno Elizabethæ. Et hæc Regina poteſtatem habuit exercuitque, vi prædicti ſtatuti, delegandi judices ad cauſas Eccleſiaſticas. Notatque ibidem ſtatutum quod erat factum anno primo ejuſdem Eliſabethæ, de juriſdictione antiqua coronæ reſtituenda, ſuper Statum Eccleſiaſticum & Spiritalem, nihil novi juris regibus attribuiſſe, ſed quod ante habuerant, iiſdem reddidiſſe. Cauſas recenſet eo loco omnes Eccleſiaſticas de quibus decernendi aut ad quas determinandas judices dandi poteſtatem penes reges fuiſſe oſtendit. Eas non opus eſt hîc reponi, quæ apud ipſum Cokium videri poſſunt, in quinta parte Relationum de jure Regis Eccleſiaſtico. Sufficit dicere, omnes qui ante Guilielmum Normannum reges & poſt eum ad hæc uſque tempora in Anglia fuere à primis Chriſtianę fidei quam Britanni receperunt incunabulis, hoc jure in Eccleſiaſticis non minus quam in ſæcularibus negotiis ſummo potitos fuiſſe. In legibus ſancti & boni Eduardi qui Confeſſor dictus eſt, diſerte habetur cap. de Regis officio & jure Coronæ regni Britanniæ: *Regem qui vicarius ſummi Regis eſt, ad hoc conſtitutum eſſe ut regnum terrenum & populum Domini, & ſuper omnia ſanctam veneretur Eccleſiam, eam regat & ab injurioſis defendat.* Inter ejus leges ſunt, *De clericis & poſſeſſionibus eorum. De juſtitia Eccleſiæ. De univerſis de Eccleſia tenentibus. De reis ad Eccleſiam fugientibus. De fractione pacis Eccleſiæ.* In ea lege ſancitur ſi quis pacem Eccleſiæ violaviſſet, Epiſcoporum eſſe juſtitiam. Quod ſi nocens ſententiam eorum diffugiſſet, clamorem de eo deferri ad Regem poſt quadraginta dies, ut nempe executioni mandaretur, quo

Epiſcopi in ea cauſa ſtatuiſſent. Omnes antiqui Reges illius Inſulæ qui Chriſtianam fidem receperunt, leges de Eccleſia tulerunt, de perſonis & rebus Eccleſiaſticis. Vt videre eſt in vetuſtiſſimo Codice Legum Saxonicarum ab Ina rege Occiduorum Saxonum; qui anno Chriſti regnare cœpit DCCXII. Sed Canutus ſive Knutus Anglorum, Danorum & Norwagienſium Rex qui in Anglia paulo ante Eduardum Confeſſorem regnavit, longe plures ad Eccleſiam pertinentes leges tulit, quæ habentur in eo Legum Saxonicarum Codice. Cum igitur ſuprema in Eccleſiam juriſdictio ab omni ævo Regibus Angliæ competierit, quid nunc fiet de religione & Eccleſia eo ſtatu rerum qui hodie obtinet ſub tyrannide ſectariorum militari, Rege amoto cujus auctoritate Epiſcopi Eccleſiaſticam & ſpiritalem juſtitiam exercebant? Epiſcopis etiam de medio ſublatis qui ſub Rege, & ex ejus arbitrio de cauſis eccleſiæ cognoſcebant, ad quos redibit ea cognitio, cum nec miniſtris Reformatis quidquam juris ad eas res relictum ſit? An militum erit omnis ſuper eccleſiam, reſque ad eam pertinentes juriſdictio? Dabiturne potius plebi ſectariorum? Nulli hodie præter eos in Anglia regnant. Cum religio hæc unica eorum ſit, plures habere, & omnes tolerare, & in Eccleſia nullum ſuperiorem agnoſcere; dijudicandum hominibus ſanæ mentis relinquo, an qui ita ſunt animati, inconſutilem Chriſti tunicam ſartam tectam recte conſervaturi ſint. Antea Reges ſoliti erant negotium dare Epiſcopis, iiſque injungere, aut quibus vellent aliis perſonis Eccleſiaſticis curam committere, de Apoſtaſiis, Hæreſibus, Schiſmatibus tollendis; Hodie vero quis ipſos cuſtodes cuſtodiet & coërcebit, cum illi qui imperium

tenent,

tenent, Apoſtatæ ſint, Hæretici, Schiſmatici, aut Ἀποστατιῶν, Hæreſeon & Schiſmatum fautores ac patroni unici & protectores? Sequitur altera pars muneris & officii regalis, quæ juris reddendi poteſtatem ſpectat. Hæc ita regum propria eſt, ut reges non eſſe videantur qui non habent juriſdictionem. Poteſtas quippe minor regali etiam eam habuit, ut judices Hebræorum, & duces in exercitu. Nam omnis juriſdictio à regibus ſicut à fonte derivatur & manat. Eam ipſi mandant quibus volunt, judices dant, judicare jubent. Quæ omnia faciunt tanquam qui jure ſuo juriſdictionem habent, non alieno beneficio, ut hi qui delegati ſunt ad judicandum à Principe. Regis etiam eſt, jus gladii concedere, & nominare qui ſua vice judicent ſine provocatione. Cum Iſraëlitæ regem à Deo petierunt, ad hoc eum ſibi conſtitui voluerunt, ut judicaret, per ſe nimirum, vel per eos quibus juſtitiæ exercendæ partes ſuo nomine concrederet. Iudices quoque quos ante habuerant, ab hoc ipſo juris dicendi munere dicti ſunt, cum tamen & duces eſſent, atque ita etiam appellarentur, ab exercitibus ducendis & bello gerendo. Hos etiam Reges ſcriptura nominat, ut & ipſum Moſen cui ſucceſſere. In hac ipſa parte Reges Angliæ plenam ſummamque poteſtatem habuiſſe conſtat, judiciorum nempe exercendorum, tam in civilibus quam criminalibus cauſis. Et cum in Eccleſiaſticis habuerint ſupremam juriſdictionem, ut ſupra monſtravimus, tanto magis & in ſæcularibus hoc jus illis competiſſe dicendum. Statutis pleriſque Parlamentariis ſub diverſis regibus promulgatis hoc oſtenditur. Sub Eduardo IV. ſanctio facta eſt, Regem *poſſe erigere tribunal communium placitorum*, *in quacun-*

O 4 *que*

que parte regni ipſi viſum fuerit, per diplomata ſua, Litteræ Patentes vocantur. Ea ſunt in quibus lites & negotia privatorum diſceptari ſolent. Sub Henrico VII. ſancitum eſt, *Regem habere plenam poteſtatem in omnibus cauſis juſtitiam adminiſtrandi quibuſlibet.* Anno primo Eduardi VI. factum eſt ſtatutum, quo declaratur; *Omnem autoritatem & juriſdictionem ſpiritalem & temporalem derivari à Rege.* Omnes Curiæ juſtitiæ quæ in regno ſunt, poteſtatem judicandi habent à Rege, & nomine ejus jus reddunt, ideo & præſens in his ſemper eſſe exiſtimatur. Præterea Regem dare judices & commiſſiones, ut vocant, ad judicandum per diplomata ſua nemo infitias ire poteſt, & officia judicaturæ quibus velit, conferre. Quod adeo verum eſt ut inter crimina Regi objecta à perduellibus, hoc etiam fuerit, mutaſſe illum formam Codicillorum quibus judices creare ſolet. Nam cum antea ejuſmodi poteſtatem iis Reges ſe dare dicerent quoad viverent & quandiu ſe in officio recte geſſiſſent; Carolus in diplomatis quibus dignitatem eam judicibus conferebat adponere ſolitus eſt, tandiu munus judicandi obituros eſſe, quandiu libitum ipſi eſſet. Quod cum gravatim tuliſſet Senatus, & Regem de eo admonuiſſet, ille priſtinam formam revocavit. Et tamen ſi res recte æſtimetur, judicibus ipſis Rex eo pacto conſultum ibat, quos ſine ignominia ſic poterat dimittere, cum diceret ſibi non placere ut diutius eo munere fungerentur. Antiqua autem illa formula dandorum à Rege judicum quæ obtinuerat, ſemper Rex poterat iis imputare quod male ſe geſſiſſent, ſi quos in eo munere diutius nollet retinere. Cum cæteræ omnes Curiæ regni & tribunalia à regis ſumma juriſdictione penderent, fuit & proprius regis

ad

ad judicandum conſeſſus qui ex eo *Bancus Regius*, hoc eſt ſubſellium regis, dicebatur. In eo diſceptabantur cauſæ publicæ ad jus regni & coronæ pertinentes, aut quas Rex ipſe ibi vellet dijudicare. Atque hæc ſunt quæ regum Angliæ in jure dicundo & juſtitia adminiſtranda ſummam & vere regiam poteſtatem teſtantur. Nunc reſtat tertia pars quæ circa militiam verſatur. Regum omnium ſemper ea ſic propria fuit, ut qui in cæteris duabus prioribus ſummum imperium non haberent, in hac tamen pleniſſima cum auctoritate & libertate imperarent. Stante Romana Republica quandiu penes populum fuit imperium, ipſi tamen proconſules qui provincias regebant & bellum gerebant Reipublicæ nomine, ſummo jure exercitibus præerant, ac vitæ & necis poteſtatem habebant. Apud Lacedæmonios cum reges eorum nomine potius ut eſſent quod dicebantur quam re ipſa, ad bellum tamen gerendum neminem ſuperiorem agnoſcebant, & ſummo cum imperio exercitus in hoſtem ducebant & rem militarem adminiſtrabant. Iudices quoque Hebræorum cum in cæteris Synedrio ſubeſſent, in his quæ ad munera belli ſpectabant & ducatum copiarum militarium, nemini erant obnoxii. Multo magis qui reges fuere ejuſmodi, quales ἀυτοκράτορας Grȩci nuncupabant, & παμβασιλεῖς, cum nulla in re ſuperiorem ullum aut parem haberent, in militari exercitio & ſumma belli gerendi, ſui juris omnimodo fuerunt, & poteſtatem habuerunt à nemine dependentem. Tales cum fuiſſe Angliæ reges oſtenderimus nec minus hanc quoq; partem ſine pari & æmulo tractarunt. Et omnino vel teſtimonio judicioque eorum ipſorum qui regi vellent omnia adempta jura regalia, ita eſſe oportet. Nam ſi, ut aſſerunt,

runt, rex protectionem debet ſubditis, ut ſubditi regi ſubjectionem, quomodo eos protegere poterit & defendere ab inteſtinis bellis & externis hoſtibus, niſi arma viroſque habeat in ſua poteſtate, ad hoc ut delectus poſſit indicere & exercitus comparare, tam ad hoſtilem vim propulſandam quam ad internas civium ſeditiones coërcendas? Quo colore igitur, niſi ſibi ipſi contradicere velint, perduelles fanatici negare poſſunt, militiam regni ad regem pertinere? Eodem jure hoc negaverint quo Angliæ regnum hæreditarium eſſe infitias eunt, & tam Senatum quam regem ipſum à populo eligi contendunt, illum ut boni publici procurationem gerat, hunc ut populi protectionem curæ habeat. Sed minimum eſt vitiorum quibus ſcatent, impudentia in infitiando quod veritatis eſt non dubiæ. Hic primus gradus eorum, quibus ad ſummum ſcelus evaſerunt. Cujus ergo erunt, arces, præſidia, caſtella, armamentaria, portus, naves & alia ſine quibus munera militiæ non poſſunt exerceri, ſi militia regni ad regem non pertinet? Sane ſi hac parte deficiatur regiæ adminiſtrationis poteſtas, non ſolum manca erit, ſed etiam nulla. Pacis & bellorum gubernatio non ab ipſo diſpenſabitur, quia pax fit poſt bellum. Si belli gerendi poteſtatem rex non habebit, ne quidem pacis faciendæ jus cum hoſte habiturus eſt. Ejuſdem quippe eſt hominis utrumque curare. At ſi militia & armorum jus ab alterius arbitrio pendebit, is bella pacemque geret, non rex. Si regi denegant rebelles jus armorum movendorum, cuinam illud dabunt? An ſenatui? Ita ſane oportet. Ergo ſubditi, non rex, plenum ad bellum indicendum, incipiendum, gerendum, finiendum, jus obtinebunt. Ita ſubditi reges ſui regis ac domini erunt, & rex ſub-

ſubditus ſubjectorum & ſervus. Regni quippe potentia præcipue in armis & militibus conſiſtit. Certe Senatus ille vel Parlamentum totum ex ſubditis Regis conſtat. Superior enim domus Epiſcopos habet quos rex facit, Comites & Barones per regem fiunt, qui illius beneficio jus conſidendi in eo conventu accipiunt: Rex tam nobilis quam plebejos ad conventum illum regni vocat, nec convenire in unum poſſunt abſque permiſſu regis. An ergo æquum videtur ut rex eos in concilium evocet qui ſibi ſint imperaturi, qui tanquam ducem mercenarium ad bellum ire jubeant, expeditionem in hoſtes ſumere, arma cum volent, deponere & pacem facere, præcipue cum poſſit eos non vocare? Miram certe ac novam Regis iconem nobis exhibent perduelles iſti, qui picturam tantum ejus inanem ſine re ac corpore eum volunt habere, & ſibi poteſtatem ſolis regis regendi reſervare. Iuſtinianus in principio Inſtitutorum præſcribit; *Imperatoriam ſive regiam majeſtatem armis decoratam & legibus armatam eſſe oportere, ut utrumque tempus & bellorum & pacis recte poſſit gubernare.* Permutavit utriuſque operis elogia, quia alterum alteri mutuas operas confert. Nam pacis æquæ ſine armis ratio iniri non poteſt, & bellum ſine legibus & jure injuſtum eſt. Ita legibus armata debet eſſe regis majeſtas, & armis decorata. Alterum ſine altero ſubſiſtere non poteſt, neque regia poteſtas ſine utroque conſiſtere. Non audent Perduelles aperte abjudicare militiæ ſummum imperiũ regi ſuo, ſed oblique illud detrahunt dicendo militiam non ſtare ſine pecunia, pro nervis belli eam eſſe, ſine qua non poſſit procedere. Pecuniæ autem ad bellum faciendum copiam Regi non ſuppetere niſi ex Parlamento. Inutilem proinde

inde ei eſſe militiam, qui illam per ſe & ex ſe non poſſit inſtructam habere rebus neceſſariis, quique ad illa obtinenda quæ opus ſunt bello adminiſtrando, alterius opem implorare cogatur. Ponamus ita eſſe. Hęc ipſa cauſa ne Parlamento hoc jus tribuatur, prorſus efficere poteſt. Nam nec Parlamentum ſine rege aut rege nolente quicquam poteſt. Non pecuniam imperare, non tributa aut vectigalia populo imponere. Quid ergo proderit Senatoribus militiæ magiſterium habere, cum ne teruncium quidem ad eam ſuſtinendam queant de populo cogere? Cum nec ipſi in unum cogi poſſint niſi Regis mandato? Cæteris ergo paribus Regi potius adjudicanda quam Senatui, qui & Senatus convocandi jus habet, & regni neceſſitates in eo proponendi, & pecuniam jure ſuo ab eo exigendi ad res & negotia id requirentia. Præterea reditus regni qui in regis ſunt poteſtate, alendis exercitibus magis idonei videntur; quam privatæ facultates eorum qui Parlamenti conventum componunt. Si ſinguli conſiderentur, regias opes ad hoc non habent ut ſumptus ſuppeditare poſſint exercitibus ſuſtentandis. Si univerſi ſpectentur, prout in corpus conjuncti congregantur, nullum jus habent pecuniæ conficiendæ ex tributorum, portoriorum & vectigalium rationibus. Portoria ipſa ad regem pertinent atque inter ordinarios regni reditus computantur. Ex his collegiſſe dicitur Rex Iacobus initio regni trecenties ſexagies millenas libras. Patrimonium præterea regum Angliæ ampliſſimum fuit *Domanium* vulgo vocant, & ſæpe ex eo ſolo maximas largitiones facere ſoliti ſunt, ſi qui inter illius inſulę Reges liberalitatis laudibus emicuerunt. Prędicare ſolebat Rex Iacobus nullum in Europa principem exiſtere qui tot & tanta latifundia coronæ

ronæ ſuæ annexa poſſideret. Status ex eo reditus annuus fuit quingenties quadragies millenarum librarum cum ſexcentis ſexaginta. His accedebat ex Abbatiis & aliis domibus ſacris è quibus Rex Henricus monachos & moniales ejecerat, earumque proventus patrimonio regio adjunxerat, in millies quingenties millenis ſeptingentis quinquaginta libris duabus. Poſtremo legibus Angliæ Rex pupillorum tutelam quam *cuſtodiam nobilem* appellant, ſuſcipit, & uſque eo ſervat donec vigeſimum primum ætatis annum attigerint, atque interim donec tutelæ ſuæ facti ſint, omnes eorum reditus percipit, certa tantum parte, quanta videtur neceſſaria, eorum alimentis deſtinata. Magna inde vis nummorum ad fiſcum regis redit. Nec minima eſt quam ex recognitione feudorum recipit, quorum tantus eſt numerus, ut equeſtrium ſexaginta circiter millia in cenſum referri velint qui de rebus Anglicanis ſcripſere. Nunc quæro, cum hæc ita ſint, utrum Rex an Senatus majores de ſuo ſumptus ad exercitus cogendos & alendos facere poſſit, cum præter hos ordinarios reditus etiam extraordinariorum ſubſidiorum facultas regi pateat, qua Senatus caret. Nam ſi quando bellum externum ingruat, aut alia quæcunque major vis aut neceſſitas, tum Rex Parlamentum indicit ut ejus autoritate poſſit à ſubditis ſuis impetrare pecuniarium auxilium. Numquam id Senatus recuſavit. Et duplici quidem genere hujuſmodi ſubſidium regi concedebatur, vel æſtimatis ſingulorum bonis certa inde penſatione regi ſolvenda tam ab indigenis quam advenis, vel impoſitione facta ſingulis civitatibus, oppidis, pagis. Et civitates quidem decimam taxationis bonorum, quæ generatim fiebat, non viritim, pendebant, pagi autem decimam quin-

tam. Fuere & aliæ multæ rationes quibus fiſcus regis augebatur, qua ordinariæ qua extraordinariæ. Ex quibus omnibus conſtat ad militiam tuendam longe majores opes regi præſto fuiſſe quam Senatui, cum hic nullas habuerit niſi de arca ſingulorum depromi vellet jubere, aut de publico ærario ſumi, cujus tangendi nullū jus illi fuit, ut nec quicquam oneris eo nomine populo imponendi. Erectio regii vexilli, *Standardum* appellant, quod ſpecimen eſt exercitus imperari, ad alium etiam non pertinet, niſi ad eum qui ſummum imperium in militia obtinet. Atque ita ſemper etiam apud veteres Latinos in uſu ac more fuit, ut nemo præter regem vexillum in belli ſignum ad exercitum cogendum & undequaque evocandos milites elevare poſſet. Virgilius:

Et belli ſignum Laurenti Turnus ab arce
Extulit. —

Vbi reddunt rationem veteres interpretes cur Turnus hoc officium tunc arripuerit, quod regi Latino debebatur, utpote qui ſummum belli & pacis haberet imperium. Quoniam Latinus rerum habenas reliquerat & ſe domi abdiderat, Turnus ejus vicem, quia ſummæ belli præerat, vexilli erectionem uſurpavit. Negent ergo ſi poſſunt perduelles, vexilli ad bellum erigendi poteſtatem alteri in Anglia competiſſe quam Regi. Certe nec negare poſſunt, omnia mandata & imperia quæ dari ſolent delectus habendi gratia, à Rege ſolo fuiſſe data. Omnes equites ratione feudalis patrimonii quod poſſidebant, tenebantur arma ſumere & ad bellum exire quando regi placitum erat, qui quidem libras viginti annuas ex agris perciperent, ut eſt in Statuto anni ſeptimi Eduardi I. Idque ſub omnibus deinceps regibus ſemper ſervatum, donec Carolus quem perduelles mactarunt,

runt, hujus obſequii gratiam illis fecit. Ratio porro ipſa prorſus evincit, regem non eſſe nec videri niſi qui arma & militiam in poteſtate ſua habeat. Non enim tutari auctoritatem ſuam ſine armis poteſt. Inde ſatellites & corporis cuſtodes armati ſemper regibus attributi ſunt, tam tyrannis quam legitimis, cum hac differentia, quod tyranni ad corporis cuſtodiam milite mercenario uterentur, legitimi reges è ſuorum civium & ſubditorum numero. Ipſi quin etiam antiqui populi Græciæ qui Æſymnetas ſuos eligebant cum poteſtate plane tyrannica & infinita, ſatellites eis & ſtipatores armatos dabant. Nam, ut recte ſcripſit ſummus Philoſophorum, etiamſi talis princeps detur qui nihil ex proprio arbitrio faciat præter legem, ei tamen ex armis præſidium adſiſtere neceſſe eſt quo leges tueri & executioni mandare poſſit. Εἰ γὰρ κατὰ νόμον εἴη κύριος μηδὲν πράττων κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν παρὰ τὸν νόμον, ἀναγκαῖον ὑπάρχειν αὐτῷ τε δύναμιν ᾗ φυλάξει τοὺς νόμους. Omnino ergo oportet regem plus armis poſſe quam populum univerſum. Niſi hoc ſit, regetur non reget. Rex erit ſine autoritate & poteſtate, quam vindicare læſam non poterit. Tunc omnia peſſum abibunt, ſi arbitrio populi permittantur, qui leges non ſolet curare, ſi ſe iis ſuperiorem eſſe videat. Militia itaque regis eſt, aut rex nullus eſt. Quid plura? Conſuetudo conſtans regni & perpetuus omnium uſus temporum, regumque Angliæ jus minime controverſum, militiam illis plena & ſumma ſemper poteſtate aſſeruit, idq; confirmatum pluribus Parlamentorũ ſtatutis, & præcipue ſtatuto anni ſeptimi Eduardi primi. Cũ igitur in his tribus quæ maxime regiæ & abſolutæ gubernationis officium conſtituunt, nempe in religione, juſtitia & militia, reges Angliæ omnes

ſummo

ſummo ſemper cum jure & imperio verſati ſint, non eſt dubitandum quo titulo majeſtatis ſuæ & dignitatis regiæ munus impleverint. Concedemus porro, hanc vim majeſtatis parem quoque in Parlamento fuiſſe, ſi poteſtatem habuit in religionem, ſi juriſdictionem ſuo jure exercuit, ſi bella ſuſcipiendi & vexilli militaris ad hoc erigendi licentiam ſibi arrogavit. Præter has tres partes, quas Ariſtoteles cum Pythagoricis præcipuas & principales eſſe regalis imperii ſtatuit, aliæ quædam nonnullis autoribus memorantur, eodem pertinentes, ut jus magiſtratuum creandorum, legum condendarum, tributorum imponendorum, monetæ cudendæ, & aliarum ejuſmodi quæ nonniſi ab eo fieri poſſunt qui ſupremam habet regendi poteſtatem. Sed bene calculum ponenti, & rem ipſam ex veritatis merito æſtimanti, omnia hæc apparebunt tanquam appendices & laciniæ trium quæ ſupra propoſuimus capitum. Immo nullum horum eſt quod non revocari poſſit ad alterum genus ex duobus quæ ultimo loco explicavimus. Nempe ad juſtitiam ſive juris dicendi ſummam autoritatem, & ad militiæ tractandæ ſupremum imperium. Primum, qui juriſdictionem ſuo jure habent, non alieno, niſi legum etiam ferendarum & abrogandarum poteſtatem ſimul habeant, haud recte poterunt jura reddere, & judicia exercere plene ac libere, ut convenit illis, qui non fiduciaria nec delegata ad judicandum opera utuntur. Sæpe multæ cauſæ incidunt de quibus lex non eſt, aut ſi quæ eſt, interpretatione indiget, aut etiã incommoda videtur. Mutandæ aut novandæ legis arbitrium penes illum eſſe non poteſt qui ſecundum leges judicare cogitur, utpote qui judex ab illo datus eſt qui merum habet imperium & juriſdictionem ſuo jure obtinet. Qui

legis gratiam facere poteſt, is etiam novam poteſt facere. Hoc vero proprium ſummæ poteſtatis & Regiæ vel Imperatoriæ. *Αὐτοδίκας* Græci vocant & *αὐτογνώμονας*, ſui juris quaſi dicas, & ſuæ ſententiæ. Id eſt, qui ſententiam ferre poſſunt quam velint, nec legibus obnoxii ſunt, ne illis quidem quas ipſi ſanxerunt. Vnde & contra leges non poſſe facere intelliguntur, quia ſunt ſupra leges. Non injuriam etiam facere exiſtimantur, quia jus eſt quodcunque decreverint. Inde Græci, ut exprimant civitatis liberæ ſummam & nulli obnoxiam poteſtatem, *τὸ αὐτόδικον* & *αὐτόνομον* conjunctim ei tribuunt, id eſt legum ſuarum & ſui juris. Quia hæc invicem cohærent, jus dicere, & leges ſecundum quas jus reddas, facere. Præcipuè in eo qui, ut diximus, juriſdictionem habet *αὐτόδικον* & *αὐτόνομον*, id eſt, ſui juris, non alieni. Eas qui fert etiam poteſt eiſdem derogare, obrogare, & penitus eaſdem quoque abrogare. Hoc etiam habent Angliæ reges, leges condunt, conditas executioni mandant; contra leges etiam judicare poſſunt dum legum pœnam nocentibus remittunt. Nec eſt quod quis hîc objiciat, non poſſe eum leges ferre niſi in Parlamento & ſine utriuſq; Domus aſſenſu. Id etiam in aliis omnibus regibus qui olim dominati ſunt cum ſummo imperio, ſemper fuit, & in his qui nunc dominantur, videre eſt. Vt belli dux non fert leges militares in prætorio ſuo ſolus, ſed tribunos militum & primos centuriones in conſilium vocatos adhibet ut cum his decernat, ita nemo unquam rex repertus eſt qui ſolus in cubiculo ſuo edicta formaret, reſcripta faceret, legeſque ſanciret, reſque ad publicum bonum pertinentes tractaret, ſed ſemper hæc omnia ex conſilio ſuorum Senatorum & Procerum facere ſoliti ſunt. Quis Romulo *βασιλεύτερος* *regalior*, ut ita dicam,

dicam, fuit? Non ille à populo rex factus eſt, ſed populum ſibi fecit. Non rex à Senatu renunciatus eſt, ſed ipſe Senatum de ſenioribus populi quem aſylo conſtituto adgregaverat, conſtituit. Cum tamē de legibus ferendis & majoribus regni negotiis expediendis quæſtio eſſet, Curiatis Comitiis, de his agebat cum populo. Sic enim ſcribit Pomponius de Origine juris Romani, *Romulum populum in triginta partes diviſiſſe, quas partes Curias appellavit, propterea quod tunc Reipublicæ curam per ſententiam partium earum expediebat. Et ita leges quaſdam & ipſe Curiatas ad populum tulit, tulerunt & ſequentes Reges.* Sed quid opus veteres memorias ad id excutere & exoleta exempla arceſſere, cum in promptu ſint & ad rem ipſam facta de qua agimus? Ipſe Guilielmus cognomine Conquæſtor, & ſummus generis auctor dominantium hodie Angliæ regum, non aliter poſt redactum armis in ſuam poteſtatem Britanniæ regnum, leges priſtinas emendavit & novas conſtituit, quam participato cum proceribus conſilio & ſententia eorum exquiſita. Sic enim in legum principio quæ nomine ejus editæ ſunt, habetur. *Hic intimatur, quid Guilielmus* Rex *Anglorum cum principibus ſuis conſtituit poſt conquiſitionem Angliæ.* Superiores omnes reges, Dani, Angli, Saxones, idem omnino obſervarunt quod iſte Normannus, cum leges tulerunt, ut ex illarum prooemio conſtat, in quibus hoc perpetuo legas, *Conſulta ſanciviſſe ex Optimatum, & Senatorum & Sapientum conſilio. Aldermannos* & *Graphiones* appellant, ut ſupra notavimus, id eſt provinciarum præſides & civitatum præfectos, & alios optimates qui poſtea ſub Normannis Comites, Vice-comites, & Barones fuere. Ita in Canuti legibus ſcriptum eſt. Sic *Rex Ethelredus concilium*

lium promovendæ pacis cauſa habuiſſe dicitur Vodſtoci Merciæ. Sic Rex Edgarus leges *frequenti Senatu ad Dei gloriam , regiæ majeſtatis ornamentum ac Reipublicæ utilitatem , ſancivit.* Rex Edmundus *ipſo ſolenni Paſchatis feſto frequentem Londini tam Eccleſiaſticorum , quam laïcorum cœtum celebravit* Rex Æthelſtanus, ex prudenti Vlfhelmæ Archiepiſcopi, aliorumque Epiſcoporum ſuorum conſilio , ſe leges ſanxiſſe teſtatur. In legibus Alvredi in præfatione hæc habentur ; *Atque in iſtis diſcernendis ego Alvredus Occidentalium Saxonum Rex , prudentiſſimorum è noſtris conſilio uſus ſum atque iis omnibus placuit edici , &c.* Inas Rex Occidentalium Saxonum qui anno Chriſti DCC. cœpit regnare, *ſuaſu & inſtituto Cenredi patris ſui , Heddæ & Erkenvvaldi Epiſcoporum ſuorum , omnium Senatorum ſuorum , & natu majorum ſapientum populi ſui ſe illa decreta ſanxiſſe teſtatur.* Reges Normannidæ qui ſucceſſere Guilielmo orbita ivere præcedentium regum, atque Epiſcopos alioſque præſules cum optimatibus regni ſemper convocarunt , ſi quando de rebus majoris momenti & ſtatus ſalutem ſpectantibus aliquid ſtatuere in animo haberent. Qui conventus cum antea nullo certo loco, tempore, numero convocandorum, ſolerent haberi & quandocunq; regi placuiſſet, poſtea ex regum ipſorum bono placito in Parlamenti formam & nomen ut nunc ſunt, & vocantur, conceſſere. Leges in his latæ quamvis validæ & ratæ non haberentur niſi conſenſus utriuſq; Senatorum ordinis accederet, nihilominus *leges regis* dicebantur. Quia, ut Academia Oxonienſis nuper ſcripto publico affirmavit, *Conſeſſus duorum ordinum alter ambove jus non habent nec autoritatem ſtatuendi, jubendi, tranſigendi ſine rege, ſed cum eo tantum ſuper arduis*

regni

regni negotiis colloquium habendi, tractandi & conſilium impendendi. Vnde etiam, inquiunt *factū exiſtimamus ut in ſupplicationibus, admonitionibus & declarationibus ſuis aliiſque publicis ſcriptis Magnum Regis Conſilium ſe paſſim appellare ſoliti ſint.* Et ſane, ut jam ſupra docuimus, reges omnes Angliæ, tam Saxones, quam Dani, quamque iſti ultimi Normanni, *Senatum ſuum*, *Senatores ſuos*, *Epiſcopos ſuos*, *Conſilium ſuum*, *Parlamentum ſuum*, ut & *Populum ſuum* vocare in reſcriptis ſuis & ſtatutis etiam Parlamentariis conſueverant; ut ſignificarent æque ſibi ſubjectos eſſe Senatores iſtos & Epiſcopos & utriuſque Domus Parlamenti membra, quam de populo quemlibet. Ad convocationem Comitiorum quod attinet, cum eam Dionyſius Halicarnaſſeus regii propriam muneris faciat, dependet etiam ab eo jure & imperio quod rex habet in judiciis exercendis & in legibus faciendis ſummum. Cum enim leges non dictet niſi communicata cum populi ſui primoribus ſententia, merito jus quoq; eorum convocandorum ad comitia retinet, in quibus de rebus ſummis regni cum his deliberare eoſq; conſulere poſſit. Hinc videmus penes omnes reges Angliæ hoc quoque arbitrium fuiſſe convocandorum comitiorum. Magiſtratuum etiam creandorum poteſtas cum eadem poteſtate conjuncta eſt quæ jus dicit & leges ſtatuit. Cum enim Rex juſtitiam per ſe non poſſit omnibus adminiſtrare, neceſſario debet homines in certis regni locis conſtituere qui vice ſua juſtitiam exerceant & jus populo reddant: Inde ſunt ſub principibus hodiernis Curiæ judiciales, ſumma Tribunalia quæ *Parlamenta* vocantur, in quibus jus redditur ſine provocatione, Rectores provinciarum, conſilia Status & aliæ juriſdictiones. Olim ſub Romanis Imperatoribus,

ribus, Præfecti Prætorio, Præfecti Vrbi, Præſides Provinciarum, Legati Cæſaris, & alii Magiſtratus, quos Imperator conſtituere & creare ſolitus erat, quibuſque juriſdictionem mandabat ſuam. Nam ut populus Romanus in libera Rep. magiſtratus omnes ad jus reddendum creavit, ita poſtea Imperatores poſtquam ad eos tranſlatum eſt imperium. Sed & Reges antea idem fecerant. Reſtat de vectigalibus. Hæc quoque curationis ſunt regalis, ſed militiæ quadantenus adjuncta ſunt. Fruſtra quippe de militibus conſcribendis & ducendis ad bellum ratio ineatur, niſi ſit unde victus & veſtitus & arma iis ſubminiſtrari queant. Vectigalia ad hoc & tributa populis imponi oportet, quæ nec gravatim ferre debet, quandoquidem ad ejus tuitionem militia pertinet. Vectigalia omnium rerum quæ importantur & exportantur, regibus etiam Angliæ debentur, quibus tam merces peregrinæ & exoticæ quam domeſticæ continentur. Cum Rex vellet imponere tributum, quod *Shipmoney* Angli vocitant, id eſt tributum in claſſem, ναυλικὸν τέλος, conſuluit legum peritos regni ſui, num liceret hoc ſibi facere abſque Parlamenti autoritate? licere illi reſponderunt. Et ſanè nullus umqam rex fuit cui non neceſſitate aliqua urgente fas fuerit tributa & vectigalia populo indicere, ad ſolennia regni onera ſuſtinenda. Quæ ſive propria autoritate faciat, ſive convocato Senatu ut aſſenſum præbeat, poteſtatem ſemper eandem reſpiciunt, quam Græcorum nonnulli αὐτοτελῆ appellant, & cum αὐτοδίκῳ & αὐτονόμῳ jungunt. Nam τέλος tributum eſt, vel vectigal. De bello & pace deliberandi jus, militiæ poteſtati adnexum eſt. Nam cujus eſt bellum indicere, ejuſdem quoque eſt paci leges dicere. Item fœdera ſancire cum externis populis & regibus,

gibus, eaque diſſolvere. Qua in re etiam Reges Angliæ tam amplam habuere poteſtatem, ut ſi populus Britanniæ ictum fœdus cum Principe extero vellet rumpere, rege ſolo renuente, id ratum tamen maneret, ſicut pluribus Statutis confirmatum eſt. In his ergo tribus rebus principalibus quæ religionis & Eccleſiaſticæ juriſdictionis curam ſpectant, quæ juſtitiæ civilis adminiſtrationem, quæ belli paciſque gubernationem, cum Rex Angliæ nihil non poſſit, ex eo ſumma ejus & αὐτοκρατορικὴ, atque independens, ita dixerim, poteſtas arguitur. Quia autem ad hæc tria capita omnes aliæ partes regalis officii revocari poſſunt, ſingillatim eas expendere non eſt neceſſe, cum jam pleraque attigerim, & reliqua alii qui pro Regis cauſa ſcripſere, abunde exequuti ſint. Si quis teſtimonia inſuper autorum Anglicorum requirat, paucis, ſed idoneis, confirmare poſſumus, ſtatum regni Angliæ plane monarchicum fuiſſe & mere regalem, nec ulla mixtura alterius regiminis temperatum. Bractonus qui ante quadringentos annos vixit, temporibus Henrici III. in hæc verba de Angliæ Monarchia ſcripſit lib. IV. cap. XXIV. Sect. I. *Rex habet juriſdictionem ſuper omnes qui in regno ſuo ſunt. Ea quæ ſunt juriſdictionis & pacis, ad nullum pertinent niſi ad regiam dignitatem. Habet etiam coërcitionem ut delinquentes puniat & coërceat.* Idem lib. I. cap. VIII Sect. V. *Omnis quidem ſub Rege, ipſe ſub nullo ſed tantum ſub Deo.* Et ibidem paulo poſt: *Ipſe autem Rex non debet eſſe ſub homine, ſed ſub Deo.* Idem initio lib. II. de Rege: *Potentia vero omnibus ſibi ſubjectis debet præcellere; Parem habere non debet in regno, neque multo fortius ſuperiorem.* Item paulo infra: *Exercere rex debet poteſtatem juris ſicut Dei vicarius in*

terra

terra & miniſter, quia ea poteſtas ſolius Dei eſt. In Statuto XVII. Richardi II. cap. V. declaratur: *Quod Corona Angliæ libera fuit omni tempore, & quod non habeat terrenam ſubjectionem, ſed immediate ſubdita ſit Deo in omnibus rebus quæ concernunt regalitatem ejuſdem Coronæ, & nulli alteri.* Acto Parlamenti XXIV. Henrici VIII. manifeſte ſcriptum habetur; *Regnum Angliæ eſſe imperium & ita ab Orbe fuiſſe acceptum.* Per aliud Actum Parlamenti XXIV. Henrici ejuſdem, Senatores Regem compellantes his verbis loquuntur; *Quod hoc tua gratia regnum nullum ſuperiorem ſub Deo, ſed ſolum tuam gratiam agnoſcat. Fuit & eſt liberum à ſubjectione quarumcunque legum humanarum, ſolummodo earum quæ fuere facta & ordinata intra hoc regnum ob felicitatem ejus aut aliarum quæ per tolerantiam tuæ gratiæ & tuorum Progenitorum populus hujus regni ſumpſerunt.* Statuto I. Eliſabethæ cap. I. Corona regni Angliæ dicitur eſſe *Imperialis corona.* Clarius hoc etiam expreſſum eſt Acto Parlamenti quod primo anno Iacobi celebratum eſt, cui titulus inſcribitur; *Latiſſima & juſtiſſima recognitio immediatè legitima & indubitatæ ſucceſſionis & juris coronæ.* Ipſius Acti verba quia nimis prolixa ſunt, parcam adſcribere. Sed in eo agnoſcit & declarat Parlamentum: *Vnionem magnam & illuſtrem factam eſſe duorum potentiſsimorum, illuſtriſsimorum & antiquiſſimorum regnorum Angliæ & Scotiæ ſub una imperiali corona in perſona regia Iacobi.* Sed verba quæ clauſulam faciunt illius Acti, ſine piaculo præterire non poſſumus, neque vero debemus, quæ ſic habent ut regem alloquuntur. *Atque illi ſubmittimus humillime & fideliſſime noſmet ipſos, hæredes & poſteros in perpetuum, uſque ad extremam guttam*

ſan-

ſanguinis noſtri exhauſtam, & obſecramus tuam Majeſtatem hoc accipere ut primos fructus in hac ſumma Curia tui Parlamenti, noſtri obſequii & fidei erga Majeſtatem tuam & regalem tuam progeniem & poſteritatem in æternum. Quod ſi Majeſtati tuæ placuerit, in argumentum gratioſæ tuæ acceptationis, Majeſtatis tuæ regalis aſſenſu condecorare, ſine quo neque plenum neque perfectum eſſe poteſt, neque perſeverare ad poſteritatem ſecundum humile noſtrum deſiderium, quaſi monumentum principalis & teneri tui affectus erga nos, addituri id ſumus reliquis tuis indicibilibus & inæſtimabilibus beneficiis. Aliam, ut ex hac oratione apparet, linguam & aliam mentem habebant tunc temporis Parlamenta, quam nunc habent, non majore, quod mirum, temporis intervallo, quam quod patuit inter Patrem & Filium. Parlamentum illud patrem pro rege ſuo agnovit & veneratum eſt, eique humiliter ſe ſubmiſit; iſtud filium pro ſicario, latrone & proditore ſecuri per carnificem publicè feriendum condemnavit. Parlamentum illud non ſolum patri ſed ejus natis & poſteris in æternum fidem & obſequium ſe eſſe præſtiturum promiſit: iſtud non ſolum filium illius patris vita & regno privavit, ſed etiam totam ejus poſteritatem jure ſucceſſionis excluſit. Saltem ex illius Parlamenti verbis luce meridiana clarius eſt, regem non ſubditum eſſe Parlamento, ſed Parlamentum regi. Non enim ibi Rex Parlamento ſe ſubmittit, ſed contra. Non rex in eo Acto ſe profitetur obſequentem & fidelem ſubjectum eſſe Parlamenti, ſed è contrario Parlamenti illius Senatores, tam Eccleſiaſtici quam ſæculares, unanimi conſenſu dicunt, *humillimo modo ſe obſecrare excellentiſſimam ejus Majeſtatem ut ad inſtar memorialis ad poſteritatem omnem,*

nem, inter recorda ſumma ejus Curia Parlamenti, in perpetuum permanendi, ſua fidelitatis, obedientia & cordialis humiliſque affectus, publicari & declarari poſſit in illa ſuprema Curia Parlamenti, & ejuſdem autoritate in Acta referri. Vbi etiam notandum eſt, dixiſſe illos, *Summa tua Curia Parlamenti.* Quod etiam ferè in omnibus aliis ſtatutis & Actis Parlamentariis, quæ ſub prioribus regibus facta ſunt, obſervare eſt. Vnde igitur tanta tam brevi tempore mutatio? An Rex Iacobus hæredem populum ſuæ poteſtatis fecit, ſola regis appellatione filio relicta? Non enim jam quæſtio eſt ſcilicet an Parlamentum ſit ſupra regem, ſed non amplius dubitatur quin populus, id eſt minuta plebes cerdonum & opificum, ſit ſuperior tam ipſo rege quam Parlamento. Hæc non ipſius Parlamenti dictata ſunt ſceleratorum Triumvirorum Soceri Generique, & ab his dependentis tertii, militum ducis ſummi. Hi, quam olim Rex habuit in Parlamentum ſuum autoritatem, nunc rege ſublato ſoli poſſident. Hi ſunt qui negant regnum Angliæ hæreditarium eſſe. Nec ergo tranſmittent ipſi ad poſteros ſuos eam quam uſurparunt tyrannidem. Hi ſunt qui populo ſummam poteſtatem tribuunt. Ergo populus ad eos quoque injuſta poſſeſſione regni deturbandos ſua poteſtate utetur. Hi ſunt qui dicunt tam regem quam Parlamentum à populo eligi. Quis ergo eos elegit? Non ſane populus, non Parlamentum, ſed ipſimet ſe vi & armis, oppreſſa populi ac Parlamenti libertate, in regis ſede conſtituerunt. Male partum cito etiam dilabetur. Sed interim omnia quæ ſupra produximus argumenta & teſtimonia prorſus evincunt, reges Angliæ, reges eſſe per inhærens jus genituræ, per naturam, per Dei legem, & per

terræ legem. Meritoque omnes tam Saxonici Danicique quam Normannici generis reges ſe Dei beneficio & gratia reges eſſe in Actis & Edictis proſcripſerunt, non populi. Eo jure Monarchico non ſolum uſi ſunt qui à Gulielmo deſcenderunt, ut ex Actis & Statutis Parlamentorum diverſorum ſupra probavimus, ſed omnes Guilielmo anteriores, ut conſtat ex legibus Sancti Eduardi cap. XVII. Anno Chriſti cIↃ L. Vbi loquens de regibus qui ante Guilielmum Conquæſtorem regnarunt, ait, *Regem quia vicarius ſummi regis eſt, ad hoc conſtitutum eſſe ut regnum terrenum & populum Dei ſanctamque ejus Eccleſiam regat.* In re quæ tot regum ſucceſſione, qui eadem poteſtate & eodem jure imperarunt, comprobata eſt, tot & tantis teſtimoniis autorum Angliæ & Actorum Parlamenti confirmata, non neceſſaria conquirere argumenta ſtulti laboris eſſet, niſi negotium nobis eſſet cum Fanaticis hominibus & ſceleratis, qui parricidiale facinus haud alia ratione defendere poſſunt, quam negando regem eſſe regem, atque affirmando regium jus eſſe officium fideicommiſſarium & fiduciarium. Certè æquè ſana mente inficiari poſſunt ſolem in cœlo lucere quem omnes vident, ut pernegant regnum Angliæ eſſe hæreditarium, & pertendunt electione & ſuffragiis dari ſolitum, quod aliquot ſupra mille annos ſæculis nemo neſcit à patribus in natos perpetua ſuccedendi ſerie fuiſſe devolutum, & cum familias dominantes aliquoties mutaverit, ſemper tamen fixum & immotum jus hoc ſucceſſionis in regnantibus duraſſe. Huic tamen falſo fundamento de regno per electionem deferri in Anglia conſueto, falſam etiam doctrinam novamque ſuperſtruxerunt, tradentes *Protectionem* ex parte regis & *Subjectionem* ex parte ſubditorum invicem ſibi

ſibi reſpondere, & proinde ubi rex protectionem ſubditis non præſtat, nec ſubditos ſubjectionem debere regi. Quod in regnis ſuffragio deferendis & vitæ ejus cui deferuntur, æqualibus fortaſſean locum habeat, non in his quæ alia via acquiruntur, & quæ ad eumdem modum quo quæſita ſunt, jure ipſo tranſeunt ad poſteros & in hæreditate ejus manent qui primus ea adeptus eſt. Præterea non ſemper in rege culpa hæret ne officium ſuum protectionis populo exhibeat. Sæpius ipſe populus in cauſa eſt; dum autoritatem imminuit regis ſui, dum poteſtatem ejus, quantum in ſe eſt, abrogat male parendo, obſequium denegando, rebellando, aut rebellioni principum ſuffragando. Pereunte quippe obſequio ex parte ſubditorum, intercidere autoritatem ex parte regis neceſſe eſt. Ea autoritate vel diminuta vel planè deperdita non poteſt rex protectionem quam debet, præſtare, quæ verſatur præcipue in malorum coërcitione & bonorum defenſione. Ne hoſtem quidem externum poteſt repellere & bella inteſtina prohibere ſi autoritas ejus in artum redigatur. Profecto ut malus ſit rex, non raro malitia & improbitas ſubditorum facit. Sæpenumero nimia principis indulgentia contumaces eos reddit. Ita cum nimis indulgentem nacti ſunt parentem liberi, facilitate ejus abutuntur. Atque ubi ille autoritate ſua ſemel excidit, nati in omne nefas ruunt, ex conculcato patris imperio. Quod idem crebro populis certum eſt evenire, cum in bonitatis exceſſu peccantes dominos inciderunt. Ad hoc ipſum, nempe ut in officio contineatur immorigera plebs, arma etiam regi neceſſaria ſunt. Eorum ope pacem & quietem in regno tuetur, improbos coërcet, bonos defendit. Ideo & gladium

eum geſtare, Paulus aſſerit. At gladium ſuo Regi eripuerunt qui militiam ei abſtulere, conſcii nempe ſuæ rebellionis eo gladio juſte puniendæ. Non malus eſt pater qui caſtigat liberos ſuos, nec malus Rex qui ad caſtigationem malorum ſubditorum gladii jure ſibi à Deo dati utitur. Sed quamvis male id agant, qui ſubjectionem quam debent, non præſtant, protectionis in his vicem & quidem optimæ habet coërcitio. Hæc enim prohibet populum contumacem, ut oris tenacis equum, in præceps ruere. Inſanus interdum filius dementiæ patrem accuſat. Et populus interdum non præſtitæ protectionis & maletractationis regem ſuum arceſſit, quam ipſe provocavit. Teſtes ſint Angli qui reum læſæ majeſtatis Carolum fecerunt, quod crimen ipſi commiſere quale in regem non cadere certum eſt. Leges enim omnes humanæ divinæque conſtanter ſanciunt regem etiam male imperantem, nulla protectionis non impletæ vetante conditione, ferendum eſſe. Pactio quam fingunt inter regem & ſubditos intercedere, non minus futilis eſt. Certe nulla eſt in imperiis vi armorum partis, qualia ſunt hodie ferme omnia. Nihili quoque eſt, immo ridiculum eſt argumentum quod afferunt, regna ante reges fuiſſe, quaſi dicas lucem ante ſolem extitiſſe. Non enim reges à regnis, ſed regna à regibus. Pone populum vagum, diſperſum, liberum, in unum coiſſe ut conſultet de rectore habendo. Inter diſſidentes ſententias, ſi pluribus unicum habere placuerit, is rex erit; & regius ſtatus talis Reipublicæ, regnumque, ditio vel tractus terræ intra quam poteſtatem exercebit, appellabitur. Si paucos ad gubernandum deligi ſederit, is optimatum erit ſtatus: ſi plures qui in commune debeant conſulere, popularis habebitur. Ergo reges ante regna, non

non contra, fuerunt. Vt tandem hoc caput concludam, qui regem in comitiis regni viderunt, ſolio excelſo ſedentem, ſub aureo & ſerico cælo, cum omnibus ſummæ poteſtatis inſignibus, ſceptro, corona, gladio, manu juſtitiæ, ut vocant, miror eos in dubium vocare potuiſſe, utrum penes regem an penes Parlamentum majeſtas ſit. Quod ſi penes Senatum eſſet, Monarchicum Angliæ imperium non foret, quale tamen eſſe inter omnes legum prudentes & autores rerum Anglicarum convenit. Eduardus Cokius quem *oraculum legum* vulgo nuncuparunt, in libro de jure regis Eccleſiaſtico ſic ſcribit: *Iuxta igitur leges hujus regni antiquas hoc Angliæ regnum abſolutum eſt imperium, ex uno capite videlicet Rege, & corpore politico compacto & compoſito ex membris diſtinctis plurimis & fere infinitis, nihilominus inter ſe cohærentibus conſiſtens. Quæ omnia lex bifariam in Clericos & Laicos dividit, qui utrique proxime, & immediate ſub Deo, ſuo capiti ſubjiciuntur & obſequuntur.* An aliquis eſt qui jam defendere velit aut poſſit, Parlamentum caput eſſe regni, regem ei ſubjici debere tanquam ſuo capiti & obſequi? Hoc præter fanaticos & rebelles nemo dicturus eſt. Camdenus ſummus rerum Anglicanarum autor in libro de Britannia ſcribit, *Rempublicam Anglicanam conſtare ex Rege ſive Monarcha, nobilibus, civibus, ingenuis & opificibus.* Deinde ſubjicit, *Rex quem Saxonico verbo majores noſtri* Kyninge, *nos contractius* Kinge, *appellamus, ſupremam poteſtatem & merum imperium apud nos habet, nec in imperii clientela eſt, nec inveſtituram ab alio quovis accipit, nec præter Deum ſuperiorem agnoſcit.* Qui plura ad hujus quæſtionis definitionem, eorumque quæ diximus probationem

requiret, in medio flumine aquam poteſt quære-re,& in medio ſolis lumine lucem.

CAPUT X.

HActenus viſum ſatis, ſatiſque dictum eſt, regem fuiſſe, quem Angliæ perduelles, nefario parricidio, infando judicio, inaudito exemplo, indefenſum & inauditum, publico ſupplicio per carnificem ſecuri percuſſerunt. Eam nempe regiam Majeſtatem ſic tractarunt, quam ex legibus divinis & humanis nefas erat ullo dicto vel facto violari. Cujus nomen ſanctum magnumque apud omnes gentes ſemper fuit vel ab ipſis orbis conditi primordiis. Quam Deus ipſe tam in vetere quam novo Teſtamento à ſe conſtitui & per ſe regnare dixit. Quam per Apoſtolos ſuos honorandam præcepit. Quam primi Chriſtiani veſtigiis magiſtri inſiſtentes & mandato ejus obſequentes, quamvis tyrannico dominatu religionem cui ſacramentum dixerant perſequentem non ſolum tulerunt, ſed etiam coluerunt. Pro cujus ſalute & diuturno imperio Deum ſolenniter & publice ſemper precati ſunt. Cui denique in ipſo prælii certamine arma forſitan lateri ſuo hæſura ferenti hoſtes ipſi armati apud gentiles parcere conſueverant, quia ſcelus eſſe credebant regem vel hoſtili animo contra ſe pugnantem interficere. Cæſar juvenis adhuc & Quæſtor, quamvis in Republica natus & educatus, cum amitam defunctam laudaret pro roſtris, dixit, *In genere ejus eſſe & ſanctitatem regum qui plurimum inter homines pollent, & ceremoniam Deorum, quorum ipſi in poteſtate ſunt reges.* Huic regũ ſanctitati duę hodie ſanctitates in orbe Chriſtiano infeſte maximeq; infenſæ reperiuntur. Papalis & Independentalis.

talis. Papalis hoc ſaltem melior quod eos retinet & obſervat quos ſibi addictos eſſe cognoverit. Independentalis ſine diſcrimine omnes bonos maloſque tollit, & nullos ſuos eſſe vult. Ideo eum regem interfecit, qui regnum populo non debebat ſed generi, quem non electio ſolio impoſuerat ſed hæreditas, cui jus ſucceſſionis hoc dederat, non ſuffragium Senatus nec judicium exercitus Qualem illi ſancti Rebelles regem trucidarint, morte ipſe melius declaraviſſet, quam vita videri poſſet ſignificaſſe, niſi & vitæ teſtimonium mors ipſa reddidiſſet. Sic moriens non innocentiam tantum ſuam mundo approbavit, ſed nocentes judices ſuos fecit. Non autem aliter potuit, quamvis nocentiſſimus fuiſſet, niſi pro inſonte perire & iniqui judicii crimen ſuis condemnatoribus impingere, qui nec defenſus nec auditus periit. Carolus ſane qui ita mortuus eſt, non potuit hanc de ſe opinionem relinquere quod male vixerit. Mortem plane egit vitæ reſpondentem. Qui perduellibus ſuis tam facile tam libenter ignovit, cui homini videri debuit male imperare voluiſſe? Quam ſollicitum ſe eſſe oſtendit de ſalute ingrati populi ac rebellis, noviſſimis verbis quæ de infami & noxio pegmate pronuntiavit! Si homines illum adeo pie & ſancte extrema ſua diſponentem & tam conſtanter, tam ſecure animam creatori ſuo reddentem ſpectaſſent, aliquo non dicam pietatis affectu, ſed humanitatis ſenſu tacti, ad tale ſpectaculum inhorruiſſent. Sed belluæ & feri moloſſi hominum facie & habitu, ſub carnifice expirantem iiſdem oculis & eodem animo viderunt, quo ignominioſam mortem immerenti & quidem regi ſuo ipſi ſubditi irrogarunt. Nunc ad eam quæſtionem pervenimus qua tractandum eſt quinam fuerint rebellionis illius & condemnationis

tionis præcipui autores, quæ Anglis, Scotis & Hibernis optimum regem peſſimo facinore abſtulit, & tria hæc regna magnæ Inſulæ ſub uno rege florentia quondam & beata, tot ruinis, ſtragibus & incendiis miſcuit. Nam ſi conſtaret, ab univerſis trium harum ditionum populis unanimi conſenſu regem vita & regno fuiſſe decuſſum, vix Caroli defenſores haberent, unde memoriam ejus à calumnia male adminiſtrati imperii vindicare poſſent. Nam perſuadere cuiquam difficulter poſſet non illum multis criminibus & ſæva tyrannide populorum ſuorum odium meruiſſe, qui ſic omnium judiciis premeretur. Tunc non alia ſuppeteret ejus defendendi ratio præter generalem illam, quæque competeret etiam male & injuſte dominantibus principibus, ut dicatur ex divinæ legis regula, regi quantumvis tyrannice imperanti ſubjectos omnes dicto obedientes eſſe debere. Non licere, ne quidem contra tyrannum, arma populo capere & bellum ei indicere, aut quicquam facere vi vel dolo, quo gubernaculum regni ipſi extorqueatur. Præter hanc juſtiſſimam veriſſimamque atque omnibus regnantibus communem defenſionem, alia peculiaris ac propria Carolo regi debetur, quæ ne ipſi quidem, tametſi de regio ſuggeſtu in privati conditionem redigeretur, denegari poſſet. Ea nempe eſt qua contendi jure poteſt, ne privato quidem ad necem & capitis condemnationem nocere illa potuiſſe quæ ſunt objecta regi crimina. De quo poſtea videbimus. Id ergo quæri jam dignum eſt: Cur Rex plane innocens, populi ſui amans, cætera pius & ſanctus, pro nocente condemnatus ſit, & ſupplicio affectus, cum in hanc condemnationem non centeſima pars populi, non milleſima conſenſerit, non centena milleſima.

Primum

Primum de tribus regnis quæ uni parebant, unum tantum culpam hujus necis ſuſtinet. Deinde regni illius Senatus, cum ex tribus ordinibus eſſet compoſitus, Eccleſiaſticorum, nobilium ſive optimatum, & plebejorum, nullus Eccleſiaſticorum aſſenſum ſuum huic rebellioni accommodavit. Quin è contrario hic ordo primus hujus rebellionis furorem ſenſit, ab ipſo Senatu ejectus, proſcriptus atque è regno exterminatus. Senatus alter ordo, autoritate & dignitate potior, qui in proceribus conſiſtebat, id eſt Ducibus, Comitibus, Vicecomitibus & Baronibus, etiam ſtatione ſua dejectus eſt, nec aliam partem in conſpiratione rebellionis habuit, quam quæ in patiendo non in faciendo verſatur. Regem non condemnarunt, ſed cum rege condemnati ſunt. Si unam omnes illi nobiles cervicem habuiſſent, ſtatim poſt regem ſecurem infamem carnificis trunco impoſiti ſanguine ſuo cruentaſſent. Quod potuit fieri, latius ſparſum eſt in plura capita ſupplicium, & quomodo potuit. Aliis exilium & fuga pro ſecuri fuit, aliis ipſa ſecuris contigit, alii ad plebeitatem redacti dignitatis detrimento vitam redemerunt. Tertia & infima Senatus pars plebeja & vilia capita habuit, & cum his minorum gentium aliquot nobiles ab urbibus deputatos. An omnes ex hoc inferiore ordine & loco Senatores ſubſcripſere capitali ſententiæ, quæ Regem carnificis ferro ſuppoſuit? Etſi omnes ſubſcripſiſſent, ne ſic tamen juſta vel æqua videri potuit. Non una quippe nec deterrima portio Parlamenti hanc poteſtatem ſibi vindicare debuit regis ſui judicandi & condemnandi, cum nec totus Senatus ex tribus regni ordinibus collectus id juris per leges quibus regnum ſtat & ſemper ſtetit, habuerit. Atqui ne tota quidem hæc

ipſa pars ad ſententiam de regis capite ferendam admiſſa eſt. Multi ex his expulſi, fugati, in carcerem tracti. Partis hujus pars aliqua tantum remanſit quæ ſelecta eſt ac deſtinata huic funeſto & parricidali operi perficiendo. Sed quis eam ſelegit? Quis deſtinavit? Quis de illa tantum potuit, & tantam ei potentiam attribuit, ut contra totius Senatus conſenſum, contra populi votum, nobilitatis voluntatem, audax & deſperandum facinus aggredi poſſet & perficere? Hoc vero eſt quod quærimus. Nec ſane diu quæremus. Nam in promptu eſt, & vel non quærentibus occurrit, exercitum Anglicanum fuiſſe, qui hæc omnia peregit. Qui regem in poteſtatem ſuam primum redegit & captivum deinde modo hoc modo illo carcere incluſit. Qui Senatus ſuperiorem domum ex nobilibus & proceribus conſtantem occluſit, atque hunc ordinem ſuſtulit è Republica. Qui inferioris domus ordinem quam plebeji generis homines componunt, decimavit. Qui quod voluit poſtea fecit. Qui tribunal ſummum inſtituit, & erexit ut de regis accuſatione cognoſceret, & inauditum & indefenſum poſtremo condemnaret. Qui ſententiam in eum latam executioni mandavit. Qui nunc regnum poſſidet. Qui Senatui quaſi captivo imperat, & cum tyrannicam dominationem in Anglia exerceat, populo tamen perſuadere conatur libertatem ſe illi multo ſanguine ſuo comparaſſe. Qui cum Rempublicam non tractim ſed uno veluti ictu exhauſerit, vult tamen videri ſe ejus conſervatorem ſoſpitatorem ac cuſtodem eſſe optimum & fideliſſimum. Cæterum ut ſæpe in collegio unus qui cœtui præſidet, totum conventum ad id quod cupit, movet ac ducit, ita in exercitu quod à militibus fit, merito ſem-

per ipſis ducibus imputari ſolet, qui gregarios & manipulares incitant per tribunos & centuriones quos in poteſtate ſua habent. Dicendum ergo de iſto exercitu & de ejus ducibus, quomodo ad tantam pervenerint autoritatem ac poteſtatem ut regem primo, deinde & Senatum, poſtremo & regnum univerſum ſub jugum mittere ſibique ſubjicere potuerint. Ex quo hominum genere collectus ſit, cujus ſectæ homines ſint qui tunc militiæ nomen dederunt, quam religionem tam ipſi, quam eorum duces profiteantur, commemorabimus. Sic enim ex illis præcognitis occaſio mirandi multis adimetur, qui factum ſit ut tanta rerum converſio in Anglia acciderit. Cauſæ quippe veræ eorum motuum aperientur quæ hanc mutationem induxerunt. Dicetur quomodo Rex à ſubditis ſuis bello laceſſitus, victus, deditus, in carcerem conjectus, è carcere ad cauſam capitis dicendam tractus, ſupplicio affectus, regnum quadraginta tyrannis reliquerit. Hi ſunt qui populo illudentes & inſultantes libertatem vocant quæ tyrannis eſt. Qui pro beneficio illi imputant datæ publicæ ſalutis, quod in propriæ dominationis bonum fecerunt. Exercitus hic rebellium ſubditorum fuit qui ad bellum regi inferendum conquiſitus & comparatus eſt à Senatu Angliæ, ut regem ſuum in ordinem cogerent, atque autoritate regali, id eſt majeſtate, nudatum ac penè privatum conſtituerent, planeque deſtituto ſimilem. Longa eſt injuria, longæ ambages, quæ melius in Annalibus hujus regni legentur. Ea tantum hic perſequi ſtatui quæ ad cauſam pertinent, ac ſumma tantum rerum faſtigia tangere: ex quibus perſpicuum fiet, penes quos præcipue crimen hæreat regis interempti, & tam fœdo ſupplicio addicti.

Qui priores bellum illud contra regem ſuum moverunt, non eum fortaſſe finem animo propoſuerunt quem dedit eventus. Hic ut non reſponderit eorum votis, ut tamen talem exitum res & Rex fecerint in cauſa ipſi fuerint. Ita libet ſane credere. Quod aggreſſi ſunt contra regem ſi id in voluntate eorum ſtetiſſet, citra mortem ejus conſtitiſſet. Fortaſſean nec regno eum depuliſſent, ſi libertatem pergendi ut cœperant retinuiſſent. Quemadmodum autem avis ubi viva capta eſt, acciſis pennis avolare prohibetur, ita & regem ne tota ſua autoritate uti poſſet, parte aliqua eam imminuere in animo habuerunt. Et quoniam non videbatur libenter hoc eis conceſſurus, quo vel invitus id pati cogeretur, vi & armis fuit tentandus. Quæ ab eo petebant modica erant & mollia nimirum, nec difficulter à rege impetranda, ut militiam dimitteret, eamque in Senatus poteſtatem traderet, ut Parlamentum perpetuum eſſe permitteret. Epiſcopos jam contra ejus deſiderium exauctoraverant. Liturgiam à Reformationis uſque temporibus primis probatam in Anglicana Eccleſia & receptam abrogaverant. Cum partem abnuiſſet, partem conceſſiſſet, non dimidio contentis qui totum voluerant, ſic ad arma itum eſt. Sed in his Rex capiendis, qui jura tantum ſua defendere cogitabat, non primus fuit. Ita latronem viator non aggreditur, ſed ſi poteſt, ſi gladium habet, eo vim ſibi factam repellere conatur. Rex ad hunc modum cum ſe peti videret, & id agi ut ſibi præter nomen nihil relinqueretur quo Rex eſſe poſſet videri, jus imperii & majeſtatem qualem à majoribus ſuis acceperat conſervare ac tueri contendit. Quo in negotio ſi æque felix fuiſſet, ut bonam cauſam juſtè defendebat, hodie patrio ſolo ſederet, & eorum qui nunc ejus loco re-

regnant capita ſummis haſtis præfixa ſupra faſtigium turris Londinenſis, aut aulæ regiæ, aut ædium Parlamenti, è longinquo viſentibus conſpicerentur. Sed victus ille, deditus, captus cum in poteſtatem rebellium ſubditorum veniſſet, carcere ab his incluſus, expectabat quid de ſe hoſtes ſui facturi eſſent. Fortaſſean qui tunc eum captivum detinebant, ſi ſemper tenere potuiſſent his conditionibus dimiſiſſent, ut rex tantum eſſet nomine, res ipſa regendique arbitrium ſibi permitteretur. Sunt qui putant in perpetua cuſtodia fuiſſe ab his ſervandum donec fatum aut natura de ejus fine decreviſſet. Sed de eorum propoſito non eſt qui poſſit aliquid certe definire, niſi ad hariolos eat, aut ipſe divinus ſit. Illud conſtat in conjuratione quam fecerunt invicem Angli & Scoti pro defenſione prærogativarum ac privilegiorum quæ prætendebant contra Regem, ſolenni conventione & jurejurando promiſiſſe, ſe regis majeſtatem comiter eſſe conſervaturos, ut qui perſonam ejus omni modo incolumem & ſalvam vellent. Sed idem quoque ſæpius conſtat eos juraviſſe, qui contra jus & fas, legeſque humanas & divinas ac proprium ſacramentum, cervicem illi per carnificem deſecuerunt. Interea Rege debellato & in carcerem detruſo, cum jam pax & ſecuritas ubique in regno ſperaretur, nuſquam motus aut belli metus eſſet, armis undique quieſcentibus aut ceſſantibus, nihil reſtabat niſi ut copiæ dimitterentur. De hoc dum deliberatur & pecunia proſpicitur ad ſtipendii reliqua militibus perſolvenda; duces exercitus qui ſecta Independentes erant, & in ſua poteſtate habebant quodcunque erat Presbyterianorum militum in numeris, rationem excogitarunt, qua miſſionem exercitus quæ petebatur ac parabatur poſ-

ſent impedire. Nihil quippe magis rationibus ſuis expedire judicabant, quam ut ne diſſolverentur copiæ militares, ſed ſub iiſdem ducibus ac ſignis manerent. Sic potentiam tremendam adverſariis ſuis ſe acquirere, & leges Senatui ac regno facile poſſe dare. Quod pronum fore, regis autoritate proſtrata, ipſo captivo, ſi Senatum in leges ſuas poſſent addicere. Id etiam in proclivi viſum armatis contra inermes, & quia plures in ipſo Senatu ſectæ & factioni ſuæ faventes & addictos haberent. Si qui adverſarentur, poſſe expelli, donec in domo Communium nemo remanſiſſet, niſi Independens aut Independentibus obnoxius. Scoti qui Angliæ ſinum tum perſultabant, & timeri poterant, perſoluta his quæ debebatur pecunia, in patriam remiſſi. Quibus porro artibus, fraudibus, dolis, ſtrophis, machinis perfecerint anteſignani Independentium ſocer generque, poſt exercitum totum ſibi conciliatum, Senatum in partes vi tranſire coactum, ut regem ipſum quoque poſtremo redigerent in ſuam poteſtatem, dici vix poteſt. Hunc ſi haberent, ſi de ejus vita poſſent diſponere, ſi fata ejus diſpenſare, nihil amplius reliqui fore, quin omne quod animo deſtinarant exequerentur, nihil eſſe quod ut contrarium ſuis votis timere deberent. Diu ante ne quis in exercitu eſſet de cujus fide dubitarent effecerant, expunctis non ſolum manipularibus, ſed etiam centurionibus & tribunis quos parum ſuffragari ſibi ſcirent, eorum loco ſuccenturiatis aliis ſuarum partium ſectæque. Sed idem quoque in Senatus domo inferiore, quæ *Communium* dicitur, efficere tentarunt. Nec eventus optatis defuit. Vndecim præcipuos curarunt inde ejiciendos, hoc colore quod exercitus dimittendi autores fuiſſent. Nihil autem

tem

tem magis præter votum eſſe tum militibus noverant quam ut dimitterentur. Hac arte tam eſſe inimicos eos exercitus facile omnibus militibus perſuaſerunt qui urgebant eorum miſſionem, quam amicos qui eam nollent. Sic ſuos fecerunt. Eadem via quoſcunque è Senatu ejici voluerunt expulſi ſunt, hoc objecto quod militares copias ſub ſignis manere non probarent. Reſtabat Rex, qui cum captivus in carcere Senatus cuſtodiretur, non difficile fuit hunc illi eripere, cum in exercitu totum poſſent, in Senatu pluſquam dimidium. Vis & ars ſuas quoque partes hic egerunt. Vis ad id valuit, quod invito Senatu ex ea cuſtodia in qua ejus juſſu tenebatur, rex extractus eſt.. Ars in hoc profecit, qua perſuaſerunt Regi ſic ipſi fore conſultius ac tutius ſi de artiore carcere in cuſtodiam liberiorem traduceretur. Et revera libertas primo qualem potuit deſiderare illi indulta eſt, non ut quo vellet ambularet, ſed tantum ut longiorem quaſi catenam traheret. Multi tum ex regis amicis gaudebant mutationem hanc fortunæ regiæ tanquam in melius factam accipientes, pluribus tamen minimè diſſimulantibus ſed aperte ipſi inſinuantibus parum ei notas eſſe Independentium fraudes. Hanc falſam regis libertatem in aliquod magnum ejus malum & perniciem eſſe aliquando erupturam. Non enim de nihilo tanto ambitu peſſimos hominum affectaſſe, ut regis domini eſſent, qui jam & exercitum & Senatum ſub ſuas leges miſiſſent. Socer ipſe ſupra mortales cæteros juxta audax & callidus, nec minus leonina pelle quam vulpina prout res poſceret uti ſolitus, negabat ſe conſcium illius facti fuiſſe quo Rex Senatus cuſtodiæ exemptus fuiſſet, caputque uxoris & liberorum devovebat inferis ſi ſciens men-

mentiretur. Nihiloſecius homo qui fuerat ejus ſatelles, ob miniſterium fideliter & prompte in ea re præbitum ſatis amplam eo procurante retulit mercedem. Iam tenemus, ne rem notam amplius quærere neceſſe ſit, Independentes eſſe qui exercitum victorem ſuorum ſectariorum numero repleverunt, qui ejus opera poſtea Senatum vi oppreſſerunt ſuumque fecerunt, qui poſtremo regem quoque ipſum de captivo magis ut eſſet captivus præſtiterunt. Nam ad ſolitam illam ſibi mentiendi artem decurrerunt ut de laxiore cuſtodia in artiorem rex miſer pariter & miſerabilis quaſi ſua voluntate traduceretur. Perſuaſerunt ipſi quoſdam eſſe qui in necem ejus conjuraverant. Nolebant autem in loco illum tam urbi propinquo verſari. Ita Rex aſſenſus eſt ſe alio traducere geſtientibus; dum iis credit ad locum magis liberum ſe eſſe deducendum. Illi vero in inſulam Vectim clandeſtino eductum deportarunt, & anguſto carcere clauſerunt. Inde & in alium tetriorem tranſtulerunt, donec & inde extractum, ad ſupplicium rapuere. Sed priuſquam hoc tentarent, urbem Londinenſem armis occuparunt, & tum demum regi diem dixerunt, inſtituto tribunali ex judicibus caligatis coram quibus accuſaretur, & à quibus indicta cauſa nec defenſus capitis damnaretur. Cæterum jam tempus eſt, ut expediamus quale illud genus hominum ſit, quam religionem profiteantur, vel potius quid in religione ſequantur. De adverſariis quoque eorum Presbyterianis videndum, an nefario judicio condemnati regis penes Independentes ſolos omne crimen reſidere videatur, & an nullam hujus culpæ partem ſe ſuſtinere ipſi Presbyteriani bona fide & pura conſcientia poſſint confirmare. Enimvero, ſi res ipſa ponderibus ſuis & mo-

momentis recte æſtimetur, finis ac exitus facti nefandi ita Independentibus imputari omnino debet, ut principii & progreſſus gloriam Presbyteriani ſibi poſſent vindicare, ſi rem tam laudedignam peregiſſent, quam certum eſt omni execratione damnandum facinus feciſſe. Ab illo principio ad hunc finem facile fuit pervenire, his præcipue qui pluſquam dimidiam itineris partem confectam à Presbyterianis invenerunt. Quod ſcenæ fuit reliquum uſque ad exodium tragœdiæ, Independentes abſolverunt. Sed ad quartum actum & ultra in dramate hoc deſultando frigultientes Presbyteriani ſpectati ſunt. Solum quintum & ultimum actum ſibi perficiendum ſumpſerunt Independentiæ hiſtriones, prioribus exploſis & exſibilatis actoribus. Hi fortaſſeàn non adeo feralem & tragicam cataſtrophen fabulæ impoſuiſſent. Vt tamen cœpta erat agi, non alium quam atrocem & regi funeſtum ſortiri exitum potuit, cum hujus qui datus eſt cauſam ipſi primam præcipuamque dediſſe videri debeant. Drama quippe illi integrum compoſuere, quod ut cõgruente initiis & mediis clauſula finiretur, non aliam habere potuit quam quæ regem, ſi non vita & regno depulſum, ſaltem omni autoritate & poteſtate regali deſtitutum exhiberet. Et quinam alii merito regis occiſi crimine notari magis debuere, quam qui viam ad eum occidendum munierunt? Illi ſunt qui nefariam illam ſecurim cervicibus ejus inflixerunt, non alii. Si latro viatorem per ſylvam tranſeuntem inſidiis exceperit, gladio diſcinctum, & crumena ſpoliatum, veſtimentis etiam poſtremo nudatum, ut pleriqve faciunt, ad arborem religaverit, & fera ſylveſtris de nocte ſuperveniens, ac miſerum ſic revinctum offendens invaſerit, laniaverit & con-

conſumpſerit, cui debet adſcribi mortis ejus cauſa? latroni an feræ? ille amovit enſem viatori quo ſe defendere poterat, & inſuper vinctum dilacerandum lupis objecit. Ergo ille potius titulum hujus cædis quam bellua feret. Mutatis nominibus hæc fabula Presbyterianis convenit quoniam res eadem eſt. Illi aliquot annis ante omnibus modis per varias petitiones jus regis imminuere & auctoritatem ejus infringere moliti fuerant. Diverſa primo tentamenta impenderunt, quibus regem eo perducere nitebantur ut ſuis ſatisfaceret deſideriis, eo colore & prætextu, quaſi nihil aliud animo poſtulatis illis agitarent, quam ut regem magnum & glorioſum redderent, & tam ſuis carum quam exteris timendum. Sed non diu in his fictis blanditiis manſerunt, ſtatimque atrociore ſtylo eas mutarunt, prætendentes nullam ſe injuriam regi facere quia non fieret digno. Nihil ei ſe ademiſſe quia nihil proprii haberet. Alias deinde voces contumelioſas regi in vulgus ſparſere, & illis ipſis libellis quos nomine Senatus Regi porrigebant, inſertas publicarunt. Quod felicitas regni non ab eo pendebat, nec ab ejus ſtirpe. Se ſupra regem eſſe, & poſſe de rege facere quod ipſis placitum eſſet. Poſſe etiam intra fines modeſtiæ agentes eum deſtituere. Ad Senatum pertinere de omnibus quæ ad regni ſalutem & bonum publicum ſpectant, diſponere vel citra regis conſenſum. Teneri regem ad omnes libellos, ſive ſchedulas, *Billas* vocant, quæ ipſi à Senatu offeruntur, favorabiliter reſpondere. Si qui eſſent in Senatu qui vetera regni inſtituta ac leges retineri ac jura regis defendi debere contenderent, pro hoſtibus & proditoribus eos habere, & *Malignantium* nomine & crimine denotare. Poſtremo libro edito ſub titulo Admonitionis, ſive Decla-

Declarationis *Dominorum* & *Communium* in Parlamento congregatorum XXVI. Maji anni cIↄ Iↄ CX II, aperte quid ſentirent de regis autoritate & majeſtate, aliquot perduellionem ſpirantibus & inſanis poſitionibus faſſi ſunt: *Quod penes ipſos poteſtas ſit legis interpretandæ, & quidquid ſtatuerint ita explicari & eſſe oportere, non debere id in dubium revocari neque à rege, neque ab ullis ſubditis regis, ita ut ſalus & incolumitas regis & populi in ipſis ſita ſit, & à ſuo arbitrio pendeat. Quod nulla exempla vetuſta vel recentia præjudicium ſuis deliberationibus & actionibus afferre queant, quia libere quod liberet facerent. Quod Senatus de quocunque negotio poteſt ſtatuere in quo Rex vel ſubditi jus aliquod ſe habere intendunt, ad publici boni rationem: quia ſine rege Parlamentum poteſt de bono publico judicare, nec ad hoc judicium ferendum neceſſarium videri regis aſſenſum. De vita quoque & libertate ſubditorum & de omnibus legibus latis ad eorum ſecuritatem tuendam, poſſe quod velit, pronuntiare, eaſque abrogandi jus habere, ſi major pars utriuſque domus conſentiat, quovis tempore, modo & quibuſlibet rationibus, nec regem habere eos protegendi poteſtatem. Quod nemo ex utriuſvis domus perſonis poſſit vexari aut accuſari ob perduellionem aut crimen quodcunque majeſtatis, niſi prius cauſa diſceptata eſſet coram ipſis, ut de facto ante cognoſcerent, & accuſatores poſtea procedere poſſe contra criminis reos poſtquam ipſi poteſtatem accuſandi & judicandi nocentes eis dederint. Poſtremo quod ſuprema poteſtas in utraque domo Senatus hæreat, & quod Rex ſuffragium non habeat abnutivum*; Vocant ipſi *vocem negativam.* Quid aliud his omnibus petebant, quam ut jus omne Imperii & majeſtatis Regi eriperent, & ſo-

& ſolum nomen relinquerent? Ita aliquis è fracta nuce nucleum ſibi ſervat, putamen ſocio dat. Sed quod magis mirum eſt, dicta illa non factum ſubſequutum eſt, ſed poſt factum dicta denuntiata ſunt. Vt ſunt quædam genera canum quæ non latrant niſi poſtquam morſu tranſeuntes appetierunt. Admonitio illa regi oblata eſt, cum jam Hullæ oppidi portas Hothamus præfectus cuſtodiæ ejus appoſitus, ipſi venienti occluſiſſet, qui à Senatu ut hoc faceret, tale mandatum acceperat. Quid Rex pati poſſet aut vellet, hoc primo rebellionis experimento cognoſcere concupiverunt. Iam Rex antea poſtulatis eorum ejuſmodi plurimis quamvis injuſtis indulſerat, inter alia de triennali Parlamento quandiu placeret ipſis ſtare permiſſo, quod in perpetuum conſeſſum facile ex eo degeneraturum apparebat. Qua in re dici non poteſt quantum ſuo juri & imperii majeſtati decedere Rex ea indulgentia paſſus ſit, cum nullus prædeceſſorum ejus, neque ante neque poſt Guilielmum Victorem, tale quidpiam ſuis ſubditis conceſſiſſet. Sed ut inter edendum creſcit ipſa edendi aviditas, ita ab iſtis modum & menſuram excedentibus regis conceſſionibus, majora adhuc petendi & impetrandi occaſionem quæſiverunt. Nihil modeſti poſtea ſperare aut ſpirare, ſed ſubinde veterem rebellionem novis rebellionibus contegendo, ne perpluerent ſcilicet, ad extremum vi aperta contra regem ſuum graſſari cœpere, ſumptis armis & exercitibus conſcriptis. Contra manifeſtam & confeſſam rebellionem jam armatam, jam in campum deſcendentem, quid Rex potuit facere niſi & ipſe vim vi opponeret, arma armis, bellum bello, & de legitima defenſione cogitaret? Quod ſero factum, fateri amici ejus coacti ſunt, cum prævenire debuiſſet qui præ-

ventus

ventus eſt. Sed dum bonitatem ſuam approbare indignis ſubditis contendit, medios in hoſtes & perduelles delapſus non ſenſit donec eventus docuit, pia & juſta bella, quæque neceſſitas defenſionis extorſerit, non ſemper eſſe fauſta, Deoque interdum ſecuritatem regum minus eſſe curæ quam ultionem. Ita victus à rebellibus, deditus, captus, in carcerem conjectus, nullum genus eſt infelicitatis ac calamitatis quod non expertus ſit, ut videatur ultima ejus vitæ pars ex perpetua quadam ærumnarum & miſeriarum catena eſſe contexta. In qua malorum ſerie indiſſolubili nova in illum hoſtium facies exorta eſt, à Presbyterianis ad Independentes, ut à Pilato ad Caipham traducta ejus captivitate. Poſtremi tamen de prioribus eum videntur vindicaſſe, dum victores ipſos oppreſſerunt, ut qui regem unum ſuumque habere noluerant, tyrannos pati plures fortunarum ſuarum damno, libertatis noxa, vitæ etiam detrimento ac pernicie nunc cogantur. Quod documentum eſſe debet populis, quantum ſalutis eorum interſit & quietis, regum ſuorum autoritatem ſemper illibatam & intemeratam conſervare, cum tyrannidis in regno affectores per calcatam regiam majeſtatem, ad improbi ſui voti finem conſequendum, viam ſibi facere ſoliti ſint. Cujus rei graviſſimum & veriſſimum exemplum præbet id quod in Anglia nuper geſtum eſt. In proculcata quippe per Presbyterianos regis autoritate ſanctę Independentiæ Hierophantæ tyrannidis ſuæ fundamentum poſuerunt. Quam enim illi pedibus ſuis tantum premendam & conterendam ſuppoſuerant, iſti tanquam meliores magiſtris ſuis atque audentiores diſcipuli, ita proſtratum nacti, impreſſo ferro jugularunt. Ita prima rebellionis jure ſuo ſibi vindicant Presbyteriani,

teriani, poſtrema Independentes. Sed quivis intelligit, quod niſi illa prima fuiſſent, iſta poſtrema nata non eſſent. Finis à principio pendere viſus eſt. Et qui exorſi ſunt hanc telam, etiam detextæ decus merentur, quamvis aliena opera manus ei ſuprema impoſita ſit. Rem ipſam tamen ab alto revolventi, & à capite ipſo geſtorum ſeriem deducenti, cauſaſque penitius & primordia reputanti ſcelerati & nefarii facinoris, tam primam quam ultimam ejus partem Independentibus deberi, facile conſtabit. Cum enim comparo profeſſionem Parlamenti Anglicani quam edidit cum Rex Iacobus inauguratus eſt, cum ea quam idem Parlamentum filio ejus Carolo obtulit anno cIↄ Iↄ cxLII, poſtquam Hullæ portæ mandato ipſius huic clauſæ ſunt, mirari ſubit, quanta horum Parlamentorum duorum ſit differentia. In priore illos ſubditos ſe omnis ſubjectionis humilitate, obedientia & fidelitate Regi ſuo profitentur, in iſto plane & diſerte regem ſibi ſubditum eſſe oportere pertendunt. Vnde iſta tropica putamus tam brevi temporis intercapedine accidiſſe? Num legum imperii veterum aliqua abrogatio hoc fecit, aut novarum ſanctio, quæ in contrarium verterit receptas & inveteratas regni conſuetudines? An religio mutata hanc etiam animorum converſionem attulit? Nihil horum. Si dicamus mores populi immutatos, ut ita eſſe conſtet, illud tamen quærendum reſtabit, quæ cauſa eos depravaverit. Quid obſequium contumacia, obedientiã rebellione, fidelitatem perfidia permutaverit? De hoc igitur inquirendũ. Nec longe ibimus tali inſiſtendo inquiſitioni ut ad fontem ipſum cauſamque criminis hujus & ſceleris quod regem cum regno perdidit, perveniamus. Ecce illi ipſi Independentes in via nobis occurrunt, quorum doctrina,

na, quaſi tabes quædam, contactu nefando infecit miſeram Angliam, odium adverſus regem, contumaciam, regii nominis obtrectationem, rebellionem poſt omnia, populis ejus inſinuando. Hujus doctrinæ hæc ſumma eſt, regnum Chriſti non poſſe hærere nec morari in eadem ſede cū regno hominum. Reges omnes quamvis Chriſtianos & fideles, pro Chriſti inimicis eſſe deputandos. Neminem quippe poſſe dari regem tam bonum & juſtum, quin ſit injuſtus improbus impiuſque, reſpectu ſanctorum qui regnum Chriſti componunt, idemque promovere conantur. Se ſolos enim veroſque eſſe ſanctos, qui proinde nullum regem ferre nec pati debeant, quia fidelium ſanctitas & regum majeſtas non bene inter ſe conveniant. Tantum quippe moræ afferri regno Chriſti, quantum temporis in ſæculo reges durant regnantes. Eos vere eſſe libertatis Eccleſiæ hoſtes unicos & acerrimos. Hi niſi removeantur, Eccleſiam ſtare liberam non poſſe. Hinc igitur incipiemus hoc genus hominum quale ſit deſcribere, ſuiſque coloribus depingere, qui Carolum primū regem ſuum Martyrii paſſione coronarunt. Sanguis ejus ſit ſuper illos, cujus innocentia non melius nec certius poteſt probari, quam ex horum impia & cruenta doctrina, quæ in regibus non aliud crimen novit, quam quod reges ſunt, quia nullos bonos agnoſcit. Si quod in eorum vita vitium colligere & conquirere aliquando ſatagunt, id eo fit, quia pudet illos non aliud iis objicere poſſe delictum, quam ipſum regnandi officium. Ea gratia ne videantur in apertum diſciplinæ ſuæ peſtilentis virus effundere, quantum poſſunt, id celatum cupiunt, variorum criminum quæ dominantibus affingunt, prætextu. In quibus exaggerandis ſæpe de feſtuca trabem vel tignum faciunt,

ciunt, ipſi interea omnium flagitiorum mole cooperti, quæ *puritatis* & *ſanctitatis* velamento adumbrant. Conſcientias enim delicatas & teneras ſe habere dictitant, quæ tamen cameli deglutiendi capaces eſſe poſſunt, dum culices eliquare ſe ſimulant. Reges populariter poſſunt occidere, & lumbricum è terra prorepentem pede vix auderent premere. Tempus ergo eſt pandere, unde & quando proruperit inimica regibus ſecta, & omnis regiminis impatiens. Belli iſti ſane Puritani, ut tum vocabantur, ſub regno Eliſabethæ prodire è tenebris orci & Eccleſiam inde turbare primum cœperunt. Immo Rempublicam ipſam. Non enim ſunt minores reipublicæ peſtes quam Eccleſiæ. Tria eorum genera numerabant: Qui ſe ab Eccleſia Anglicana prorſus ſeparabant, qui non totos ſe ab ea ſegregabant, & qui licet ſtatum præſentem non probarent, ſeſe tamen ei accommodabant. Iſti, ut inter malos, optimi, primi peſſimi. Pudet nomina referre quibus appellabantur, ſono ipſo tremenda. *Separatiſtarum*, *Non-conformatiſtarum*, & *Conformatiſtarum*. Luculentas has appellationes averſus invituſque poſui. Separatiſtarum natio in duas etiam claſſes dividebatur, à nominibus autorum ſuorum appellatas, rigidiorum & remiſſiorum. Illi *Bruniſtæ*, iſti *Robinſoniani*. Nondum *Independentium* nomen eventilatum erat. Iacobus Rex in Baſilico ſuo Doro, mores iſtorum hominum, ſi homines ſunt, egregie & graphice depinxit, & ſi patrem filius audiſſet, dum cavendos eos docet, melius rebus ſuis regnoque conſuluiſſet. Ab hoc genere, inquit, quod cane pejus & angue, de Puritanis loquens, Fili, cave tibi, qui germanæ ac veræ peſtes ſunt Eccleſiæ & Reipublicæ. Hos nullum beneficium poteſt obligare, nullum jusjurandum,
nulla

lex tenere. Nihil ſpirant niſi calumnias & ſeditiones; ſemper altius aſſurgentes quam debent. De ſuggeſtu clamantes ſine ratione & ſine ulla divinæ Scripturæ autoritate; quam tamen ſomniis ſuis & hariolationibus tuendis prætendunt, ut inde regulam conſcientiæ ſuæ fabricent. Deum deinde ibidem obteſtatur, ſe quæ de his ſentit, æque veraciter ac bona fide eſſe dicturum, ac ſi animi ſui ſententiam ac voluntatem ſupremis tabulis conſignaret. Se igitur inter montanos latrones & ſicarios limitaneos, non tam inſignitam inſolentiam, neque plus ad omnes exceſſus licentiæ notabiliſque perfidiæ, quam in iſtis ambitioſis & fanaticis fantaſticiſque ingeniis reperiſſe. Poſtremò pro clauſula filium monet his verbis, *Noli*, inquit, *pati*, *præcipuos horum fanaticorum duces in regno Angliæ morari, ſi pacem cupis & quietem. Niſi ſi forte eos ad hoc ſervatos velis, ut patientiam tuam exerceant, ut quondam Philoſophum ſua exercitum habuit mala fœmina.* Si prævidere potuiſſet nimis bonus & pacificus Rex, non ad exercitium tantum patientiæ moleſtos illos futuros filio ſuo, ſed etiam ad mortis uſque & infamis ſupplicii patientiam eum eſſe compulſuros, fortaſſean jam tum eos regno ſuo extorres in Virginiam amandaſſet, niſi potius in Morboniam eos ablegare maluiſſet. Vt patri nocuit nimium pacis ſtudium, & quietis amor, ita & filio, qui peſtes iſtas quæ ſub duobus prioribus regibus in Anglia jam in tantum ſuccreverant, ad tale increſcendi augmentum procedere permiſit, ut impedire tandem non potuerit quin ſibi necem, regno excidium, poſteritati ſuæ exitium adferrent. Doctrina tamen eorum majus etiam incrementum fecit, quam natio. Nam plerique Reformatorum qui nomen ſectæ non dederant, nec in

alios diſciplinæ ejus articulos jurarant, hunc tamen unum videntur approbaſſe, qui reges averſatur & regiæ adverſatur dominationi. Vt enim plebs prona eſt ad novitatem, ægrorum more qui levius ſe morbo defungi credunt ſi grabatum mutent, quamvis per omnia cubiculi loca eandem valetudinem circumferant, ita qui ad conciones ſacras itabant, avidis auribus audiebant novos Eccleſiaſtas hac contagione infectos, ac de ambone declamantes in Regem, in Aulam, in Miniſtros regios. Vitia domus regiæ videbant, ſua prætetibant. Et quanto libentius & avidius hæc accipi ab inſano populo ſentiebant, tanto ardentius ferebantur iſti præcones ac tubicines turbarum ad ea detonanda quæ auditoribus ſuis placere animadverterant. Ita facile ſparſum, diſſeminatum & propagatum in omnes impiæ & peſtiferæ ac parricidalis doctrinæ virus. Hoc eo blandius intima ſenſuum penetrabat, quod ab his inſtillabatur qui nihil niſi ſanctitatem & puritatem crepabant, quique his nominibus ſe noſcitari præcipuè cupiebant. Primo ab his ad prætextum belli regi inferendi ſumptus Epiſcoporum faſtus, & liturgiæ, precumque formulæ quaſi parum verbo Dei congruentes, & libertati Eccleſiaſticæ noxiæ. Tolli igitur Epiſcopos petierunt, atque aboleri precum ſolennium publicas formulas. Rex in retinendis his & illis reſtitavit. Et magnis quidem rationibus, utpote quibus conſcientia ipſa velificaretur. Liturgiarum formula probata jam olim fuit pleriſque Reformatorum paſtoribus, & quidem eorum tam in Gallia quam alibi præcipuis, ut quæ nihil continere videretur pietati & doctrinæ Euangelicæ non congruum. Epiſcopos invenit Rex cum ad regnum venit, non eos fecit. Tuendi itaque fuere, ne quid ſacramen-

cramento quod cum inaugurraretur præſtitit, derogatum iret, omnia quæ tum in ſtatu erant, conſervandi. Sed faſtus in his nimius notabatur. An manſit in Reformatis idem qui fuerat ante in Pontificiis? Cur igitur faſtuoſi retenti cum Reformatio facta eſt? An etiam accrevit? In ordinem ergo cogendi potius fuere quam tollendi. An ambitione vacui ſunt Presbyterianorum paſtores? De omnibus non dico, quia & non pauci modeſti. Nonne etiam inter Epiſcopos Angliæ plures liquet fuiſſe modeſtia & moderatione commendabiles? Sane & Rex ipſe Iacobus faſtum illum in Epiſcopis agnovit ac damnavit, ſed nec minus Puritanorum vanitatem exagitavit in eodem libello cui titulus Βασιλικὸν δῶρον. Nam ante omnia filio præcipit, ex æquo fugiendam eſſe *Puritanorum vanitatem*, *& faſtum Epiſcoporum*. Vtinam monitis paruiſſet. Sed faſtus Epiſcopalis non tantum poterat ei nocere, quam vanitas Puritanorum poſtea nocuit. Nondum ſatis eam noverat optimus ille Rex. Nullum enim faſtum Epiſcoporum comparandum cum hac ſuperbia Puritanorum ſciviſſet, quæ ad illud uſque inſolentiæ & impietatis faſtigium aſcendit, ut coronam ſucceſſoris ſui & hæredis legitimi pedibus proterendam ſubjecerint, & cervicem ejus ſecuri carnificis ſuppoſuerint. Quis non mallet mille Epiſcopos cum faſtu ſuo, quam unum Puritanum illorum ſimilem qui hodie Angliam tyrannide premunt? Non hic faſtus eſt Diogenis qui Platonis torum majore faſtu calcabat. Non eſt faſtus qui Epiſcopalem faſtum contundat. Faſtus eſt qui regale & imperiale faſtigium pedibus pulſat. Qui Dei ipſius tribunal conſcendit. Qui de regum capite cognoſcit, quod ſolius Dei munus eſt, qui reges ut conſtituit, ita & deſtituere ſolus

 debet.

debet. Ergo inde merito facti *Independentes* pro *Puritanis* & *Bruniſtis*, ſicut ante ſub Eliſabetha & Iacobo nominati ſunt. Nam cum olim reges *Independentes* haberentur, utpote qui à ſolo Deo penderent, iſti qui ſe nunc ſupra reges collocant, & nullum nec in Eccleſia nec in Republica ſuperiorem admittunt, jure ſuo jam gaudeant hoc cognomine. Quod genus unde domo, qui mores, quæ diſciplina, nunc differendum eſt, ſi modo verbis comprehendere dabitur, quod ſub una *Independentium* appellatione, ſectarum, hæreſeon, ſchiſmatum nomina & genera deliteſcant, quaſi ſub umbra opaca ac patula ſanctæ Independentiæ recubantia. Omnes enim qui de hoc conveniunt ut magiſtratum recuſent tam Eccleſiaſticum quam civilem, iſtud amant nomen, & quaſi hoc uno fœdere conjurati inter ſe ſociantur, quamvis in aliis diſſentiant. Nec mirum. Quotquot ſunt Ædilem metuentes diſciplinæ, quæque ſciunt ſe à magiſtratu non poſſe tolerari, in hoc omnes conſpirant, ut magiſtratum omnem reſpuant, à quo nihil melius molliuſque ſibi poſſunt promittere quam exitium. Eadem cauſa fecit ut Epiſcopos odio Vatiniano proſequantur, iiſque bellum ſine miſſione gerendum indixerint, quia ſub Epiſcopali regimine ſe durare non poſſe noverant. Hæc igitur ſecta, quæ libertatem dari vult omnibus ſectis, tam ſchiſmaticis quam hæreticis, *Independentium* titulo ſuperbit. Nec moror duarum eos familiarum fieri, & inter *Orthodoxos & Fanaticos* nequiſſimam gentẽ diduci. An illi mihi erunt orthodoxi qui fanaticos etiam pro ſuis recipiunt, nec tolerant tantum, ſed & in ſinu ſuo fovent? Qui hæreſin permittit, facit. Nam quid, oro te, intereſt utrum quis in doctrina fidei male ambu-

ambulet, an pervertentibus vias Dei & depopulantibus ovile Chriſti lupis det veniam? Si homines eſſent qui non ipſi quidem latrocinarentur, ſed paſſim latronibus vagandi, villas expugnandi, domos expilandi, viatores ſpoliandi licentiam indulgerent, eoſque adjuvarent & protegerent, quid ipſi à latronibus diſtarent? Orthodoxi certe non poſſunt dici, qui tot lapſis à regula, tot blaſphemis, tot atheis impune eſſe volunt, quibuſque adeo & blaſphemias libere vomendi, Chriſtianiſmum oppugnandi, Dei ipſius negandi poteſtatem concedunt. Nuper Rex Independentium, Angliæ Tyrannus, Regis ſui perduellis & parricida, cum ex Anglia in Hiberniam cum exercitu ſolveret, non prius vela facere ſuſtinuit, quam per ſocium rebellionis, & parricidii complicem, edicto Parlamenti omnibus ſectis hæreſeon & ſchiſmatum quibus nunc ſcatet Britannia, profeſſionem publicam ac liberam irreligionis ſuæ dari curaverat. Soli Pontificii ab hac libertate excluſi, quæ conceſſa eſt Antinomis, id eſt legem & Prophetas repudiantibus, Arrianis, Photinianis, Chiliaſtis, & mille talibus Fanaticis monſtris. Cur Pontificios, quatenus & Chriſtiani ſunt, non admittunt? Cauſa in promptu eſt. Quia non admitterentur ipſi à Pontificiis. Non ferunt niſi qui ſe ferant. Ideo & Epiſcopos non tolerant Reformatos, ſed Eccleſias ſub illis pro Antichriſtianis habent. Ideo & Magiſtratum verè Chriſtianum aſpernantur, quia nec ille tales, ſi officium ſuum faciat, poſſit pati. Ideo denique nec Regem ſuum regnare & vivere paſſi ſunt, quia videbant, ſe ab eo juſte & pie imperante non fore tolerandos. Ideo nec ullos reges umquam agnoſcere in animum inducent, niſi qui de ſuo ſint grege, quique parati ſint & mente obfirmati

mati omnibus ſectis fibulam laxare. Cum enim nec ſibi ipſi conſtent harum ſectarum pleræque, nec aliis conſentiant, ſed aliqua peculiari perverſi dogmatis diverſitate inter ſe diviſæ ſint, univerſæ tamen hanc communem habent pravitatem, qua pro regula tenent omnibus impiis pariter & profanis debere conſcientiæ libertatem concedi. Cum omnibus pacem miſcere volunt; nec quicquam ſua putant intereſſe ſingulæ, licet diverſas inſiſtant vias, dum ad unius veritatis expugnationem conſpirent & in Reformatarum Eccleſiarum ruinam conjurent, quas falſas eſſe pronuntiant & Idololatricas. Non enim melius de his ſentiunt quam de illis quæ Epiſcopos habent præſidentes, quos miniſtros Baalis, Antichriſtos, & Idololatras appellant. Vna & eadem cauſa eſt erga hos omnes odii pluſquam Vatiniani, quamvis diſciplinæ cenſu differentes, quod cum his ſe dextras jungere ac conteſſerare certò ſciunt non poſſe. Ideo abhorrent & abominantur, quos vident à ſua communione abhorrere. Papiſta, Epiſcopalis, Reformatus fuat, uno habent diſcrimine, & tanquam prophanos deteſtantur, quicunque judicant melius Eccleſiæ Chriſti futurum, ſi tales, quales ipſi profitentur, hæreſes non eſſent. Si quis vel in articulo leviſſimo diſciplinæ quam probant, diſſenſerit, eum non ſolum ſua communione ſed vita etiam indignum pronuntiant. Ethnicum & publicanum eſſe clamant. Qui Trinitatem negaret, melius ab his acciperetur, & favoris plus apud eos inveniret. Non una autem eſt, nec ſimplex hæreſis quam introduci cupiunt, ſed ea quam profitentur, omnium ſentina eſt & cloaca. Non ſolum liberi ipſi eſſe, ſed etiam quodcunque credentibus eandem libertatem aſſignari ſtudent. Quicunque & cujuſcunque pravitatis & blaſphe-

phemiæ ſectarii in eadem eum ipſis ſententia ſunt, his parati ſunt dicere, noſter eſto. Qui aliter opinantur, lupis & agnis quanta ſortito obtigit, tanta eorum cum illis eſt diſcordia. Magiſtratum omnem Chriſtianum cui ſederit ſententia eorum ſimiles in republica non debere conſiſtere, eum, ſi res ſuæ ſit poteſtatis aut arbitrii, vita frui numquam ſinent. Ideo legum condendarum ei poteſtatem adimunt, quam ſoli Deo reſervant. Reges non alio loco aut numero habent quam magiſtratum. Ideo ut inimicos regni Chriſti, id eſt ſanctæ Independentiæ, ab ſe eliminant. Nec ullos tolerant, niſi ſi quos non poſſunt tollere. Semel nacti poteſtatem qua eos deſtruant, non contenti deſtituere, nihil parcunt quin vita regnoque exterminent. Sic enim ſe libertatem votis omnibus petitam aſſequi ſperant, ſi nemo ſit quem timeant. Hoc ut citius conſequantur & plenius cupitis potiantur, ſemet ipſos in ejus locum evehere contendunt unde timeantur. Ita in Germania Anabaptiſtæ duce Iohanne Leydenſi cum animo concepiſſent regimen tam civile quam Eccleſiaſticum immutare, potentiæ primum in populum acquirendæ ſtuduerunt, & miras turbas dederunt, atque in bona omnium qui de grege ſanctorum non eſſent, involarunt, pari, ut ajebant, titulo & cauſa qua Iſraëlitæ Ægyptiorum ſupellectilem compilarunt, & Chananæos poſſeſſionibus ſuis expulerunt. Non minores in nova Anglia tragœdias excitarunt Independentes, ubi dux fœmina facti fuit Hutchinſonia nomine, quæ illis in locis civilem ſtatum & Eccleſiaſticum in ſummum diſcrimen ſanguinariis factionibus adduxit. Et actum tunc fuiſſet de republica niſi mature providiſſet præfectus, examinando perditos ſectarios, qui niſi hoc feciſſet parem Monaſterienſi ſtra-

gi ruinam ibi erant edituri. Atque hæc tempeſtas hactenus in orbe novę Angliæ detonuerat. Vtinam quidem hactenus. Sed poſt paulo circumagente ſe maligno ſidere tanta vis horrendæ procellæ inde effuſa veteri Angliæ incubuit, ut terribili tumultu totam eam magnam inſulam quaſſaverit. Hanc novus Independentiæ ſignifer excitavit, qui quod voluit fecit, & ne nihil ageret, primo exercitum, deinde Senatum, poſtremo & Regem ſub ſuam poteſtatem redegit. Sed Regem ſuſtulit, Parlamentum oppreſſit, per exercitum nunc regnat. Qui nullum alium errorem in eorum doctrina hærere præter hunc unum perſuadere nobis conantur, errant ipſi. Quod nempe Eccleſias particulares ab una aliqua generali Eccleſiarum congregatione nolint dependere, quales Synodi ſunt. Primum ab hoc uno errore multos catenatim alios cum eo nexos oriri poſſe res ipſa monſtrat. Quippe cum ſeptem apud eos Eccleſiam faciant qua viri qua fœminæ, qua pueri qua puellæ, nam & ſententiam rogantur & dicunt, & hæc ipſa Eccleſia ab altera ſe corrigi aut reformari nefas putet, nec eundem ſingulæ poſſint tenere cum aliis doctrinæ aut diſciplinæ conſenſum, quis mihi repromittet idem de fide omnes ſentire? Deinde nondum auſi ſunt confeſſionem fidei ſuæ vulgare, unde ſciamus nihil eos habere in dogmate quod ſit damnandum. Neque verò, tametſi vellent, id præſtare poſſint. Nam cujus Eccleſiæ confeſſionem publicabunt, cum tot ſint, & omnes quidem αὐτοκέφαλοι, atque, ut ipſi ſe vocant, *Independentes*? Citius & facilius Lunæ creſcenti ſubinde ac decreſcenti, varioſque in orbem habitus ſumenti, deponenti, & reſumenti, certa ac ſtata veſtis poſſet induci. Hoc facile quidem factu eſſet ubi plu-

plures Eccleſiæ unam componunt, dum unam omnes probant unitatem, ut quibus ejuſdem ſacramenti una ſit traditio. Independentium vero infinitæ numero ſunt Eccleſiæ, etiam eorum quos quidam volunt à Reformatis non alia re differre quam Eccleſiæ regimine. At ſi in hunc cenſum veniant omnes quæ idem nomen affectant, citius arenam maris numeraveris, quam dixeris quot ſunt & quam variæ earum ſpecies, tam doctrina quam diſciplina diviſæ. Nulla autem ex his pura eſt ac ſincera, ſed aliæ ex aliis partem aliquam uſurpant ejus quod credunt traduntque, & tam prodigioſa mixtura confuſæ ſunt invicem ac diffuſæ, ut nullum cujuſquam earum dogma certum atque impermixtum erui poſſit. Præterea illi ipſi quos tales fingunt, Orthodoxi Independentes, Spiritum qui eorum ſanctos facit, tam varium habent ac mutabilem, & non ſolum ubi velit & quando flantem, ſed etiam quod alias inſpiraverit, ſæpe reflantem, ut in ſtar Vertumni Romanorum, Protei Ægyptiorum, & Empuſæ Græcorum, planè quadrigeminus Deus eſſe videatur. Mille formas induit exuitque, in dies & horas & momenta dubiæ & fluxæ inſpirationis. Ideo nullam habendam eſſe ſanciunt doctrinæ regulam nec diſciplinæ. Omnia ſoluta apud eos & vaga. Meraque, ut veteres Numidæ, faciunt Mapalia. Conſcientia ipſis pro regula & norma tam fidei quam doctrinæ. Scripturam ipſam ad hujus amuſſim exigunt, non conſcientiam ex Scripturæ præceptis dirigunt. Non locis, non temporibus, non perſonis, non rebus ſerviunt. Cuilibet, ubivis, quando libet verbum Dei prædicare licet, ſine ætatis, aut ſexus, aut muneris, aut conditionis diſcrimine. Servos & reges in Eccleſia eodem loco habent, & pari modo utroſque arcent à com-

munione. Sæpe & ſervus regem poteſt excommunicare, quia & ſervis dant prædicandi licentiam. Formulas precum reſpuunt. Ideo & Dominicam orationem rejiciunt tanquam libertati ſpiritali exitialem. Vt cuique ſpiritus dictat, ita eſſe orandum præcipiunt. Nec ſemper eodem modo, quia non ſemper ad idem exemplum Spiritui preces placet, ut concipi debent, dictare, etiam eidem homini. De genere autem eorum converſationis qualitas fidei æſtimari poteſt, & judicium de doctrina facit diſciplinæ ratio. Cujus everſionem pro ipſa diſciplina habent, & qui hujus curam habent tanquam lenocinii artifices in noſtris reprehendunt. Laicis paſtoris munus injungunt, paſtores loco laicorum ducunt. Fœminis etiam ſuis permittunt in Eccleſia docere, concionari & de fidei dogmate diſputare. Cœtus Eccleſiaſtici ſine gravitate & autoritate, ſine ordine. Dum alii inter ſe de rebus ad deliberandum propoſitis ad menſam loquuntur, alii de aliis negotiis ſeducti garriunt. Quidam interim hauſti fiſtula tabaci fumos in angulo revomunt. Vtinam praviſſimus eſſet errorum quibus hæc hæreſis laborat, diſciplinæ proſtratio. In Spiritum Sanctum paſſim peccant, quem imperfectæ operationis arguunt, dum nondum omnia ab eo revelata & monſtrata pertendunt, quæ ad ſalutem neceſſaria videntur. Hunc deſultoriæ varietatis inſimulant, & modo hoc modo illud, interdum quæ invicem pugnant, ab eo inſpirari volunt. Quem denique fraudis & mendacii reum faciunt, atque etiam ſcelerum omnium conſcium, dum ad eundem uſum impendunt ejus energemata: quomodo varias impoſturas & fucos multi antiqui duces ac reges adhibuerunt populis ſeducendis, Minos ſuum cum Iove colloquium, Numa ſuum cum Egeria nympha

pha congreſſum, Scipio ſuum in cella Iovis Capitolini accubitum, Sertorius cervam ſuam, Muhammedes ſuam columbam. Ita ſpiritum ſuum ſanctum Dux Independentium nationi Anglicanæ decipiendæ commentus eſt. Hac arte homo hypocrita falſas & mendaces revelationes ſpiritus nequam divinitati non fallentis Spiritus ſolet adſcribere. Si quid promittit eo ſenſu ut fidem mox pactam fallat, ubi fefellit, ſpiritus divinus auctor eſt illi talis mutationis & effectus in contrarium dati. Pontifex ille ſanctæ Independentiæ Regi captivo pollicitus fuerat cuſtodiam laxiorem & locum liberiorem ſi ſe ſineret educi ex eo carcere ubi tum detinebatur. Egreſſo inde contra promiſſum in inſula brevis circuitus anguſta & mala manſio aſſignatur. Querenti de perfidia, allegatur Spiritus Sancti monitus, qui fidem non tenere autori ſuaſerit. Cum nefaria factio Regem morti deſtinaſſet, nonnulli proceres cum ducibus factionis agere cœperunt precibus, pollicitationibus, ne ad exitum perducerent tam crudelia & impia deſtinata: Viderent quantum in ſe ſceleris ſuſciperent: numquam tale fuiſſe ab aliquo ſuſceptum. Fateri illi ita eſſe, etiam per ſe videre execrabile eſſe ac deteſtandum facinus, ſed tamen non poſſe repugnare Spiritui qui aliorſum eos traheret, & ad vindictam de Rege ſumendam impelleret. Ita blaſphemias ſuas & ſcelera homines impuri impiique mantelo divinitatis & juſtitiæ obumbrant. Sic illudere non ſolum hominibus norunt, ſed etiam ipſum Deum audent deridere, ſi modo poteſt ſummum numen à ſceleratis latronibus naſo ſuſpendi. Habent & aliud ſectæ ſuæ dogma, quo ſibi perſuadent ſe poſſe cujuſlibet ſceleris eſſe affines & tamen ſanctitatem in medio ſceleris actu retinere. Quod enim in

aliis hominibus peccatum cenſetur, hoc in ſanctis non eſſe. Sane, ut Grammaticus ſolœciſmum non facit, quem facit ſciens, ita ſanctus poteſt quidlibet contra legem Dei committere, & tamen ut alicujus mali vel delicti conſcius nõ poteſt argui, quia ſcit in conſcientia ſua quid egerit. Ita non infirmas habent ſed delicatas conſcientias, quæ omnis criminis & flagitii in proximum, ſed cum charitate, capaces ſunt. Satis eſt ſi firmiter credant non eſſe peccatum quod admiſerunt quia nunquam eos charitas tale quid patrantes, nec bona conſcientia deſerit. Memorant aliquando deprehenſum fuiſſe in ſancta ex illo grege quendam ſanctum; qui nullo rubore ſuffuſus confidenter dixit, ſe non voluptatis efficiendæ gratia torum ejus inſcendiſſe, ſed ut ſororem male affectam refocillaret & frigentia miſellæ membra gremio ejus infuſus recalfaceret. Nomina ſancti & ſanctæ habet hiſtoria, quibus hanc paginam commaculare nolui. Inter criminationes Regi objectas infamis Cokius, Advocatus & accuſator in illum datus à ſacrilego ſanguinariorum Iudicum cœtu, hanc etiam poſuit, quod Sanctos, id eſt perduelles illos à quibus erat condemnandus, non *Sanctorum* appellatione decoraret, ſed *Bruniſtas* & *Independentes* & *Sectarios* vocaret. Nonne tibi videris meretrices videre quæ caſtæ & pudicæ velint vocari, & niſi vocentur, injuriæ actionem ſe nomine vero appellantibus intentent? Profecto ſi talibus ſanctis paradiſus eſſet deſtinatus, aut ſi nunc iiſdem refertus foret, plurimi hodie viri boni reperirentur qui dubitarent, an ſibi locum eſſe vellent in cælo ut ibi conſortium habere cogerentur ejuſdmodi ſanctorum, quibus ſi larva detrahatur nihil impurius, nihil magis profanum quicquam inveniri queat. Nam quidquid ajunt

agunt-

aguntque ſanctitatis minus eſt, ipſique veræ pietatis ſimiæ ſunt, quam ſimulant non præſtant, ſepulcris veterum Romanorum ſimiles, quæ in titulo divinitatis nomen præferebant, *Diis Manibus* conſecrata, ſed intus oſſium & cinerum ſordibus & inquinamentis ſcatebant. Veriſimile eſt cum Deo preces faciunt, eodem modo eum alloqui, ut olim fures, impoſtores, nebulones, laverniones & id genus omne fraudis dolique & furtorum præſidem Divam ſuam precabantur his conceptis verbis:

--- Sancta Laverna
Da mihi fallere, da ſanctumque piumque videri.
Noctem peccatis & fraudibus objice nubem.

Lupos eſſe rapaces ſub pelle ovium, non illi modo qui eos merito oderunt dicunt, ſed ipſi magis id de ſe fatentur. Stoici dicebant ſapientis, quem deſcribebant nec tamen noverant, eſſe omnia. Non tamen ut cuiquam quod proprium ei eſſet, auferrent ſuumque facerent, ſed alio intellectu, quæ cujuſque eſſent, ſapienti ſuo vindicabant. Sanctorum bona eſſe omnia quæ omnes habent; etiam iſti ſancti aſſerunt, ſed re ipſa quando occaſio eſt aut poteſtas, doctinam ſuam uſu & effectu confirmant. Adeo non contenti privatis quod ſuum eſt, ubi id poſſunt, eripuiſſe, ut etiam ſua regna regibus non relinquant. Ne patrimonium quidem eorum pupillis aut viduis ſalvũ volunt quas ipſi fecerunt. Mirum eſt profecto novumque genus ſanctitatis quod iſti cerebroſi commenti ſunt, immiſericordis, crudelis, avaræ, & ambitioſæ. Diceres nihil aliud eos pro ſancto habere velle quam quod primis Chriſtianis impium habitum eſt ac profanum. Ludus illis eſt profanationem omnium rerum ſanctarum inducere, ut ſanctificationem &

conſecrationem profanarum invexere. Chriſtum in ſpiritu crucifixiſſe videntur, quem olim in corpore Iudæi, ut alium nimirum reſuſcitarent in carne ſola regnaturum, contraria priori præcipientem & docentem. Regnum ille ſuum dixit non eſſe de hoc mundo, iſti Chriſti regnum cœlo detractum in cœnum detrudunt, terrenæ poteſtatis illigatum ditionibus & poſſeſſionibus. Chriſtus olim crucifixus pependit inter duos latrones, Chriſtum hodie hi nobis dant inter plures latrones regnantem, id eſt inter Independentes, qui dū omnia omnibus per vim rapta auferunt, vitam & regnum Regibus, patrimonium & dignitatem Nobilibus, bona & libertatem Popularibus, hoc Chriſti regnum eſſe prædicant. Ita certe omnia ſanctorum iſtorum eſſe libenter fatemur præter ipſam ſanctitatem, quam ſolo nomine venditant, factis refutant. Cæterum ne quis putet ex orbe noſtro fœturam prodiiſſe talium portentorum, ſciat novæ Angliæ ſuam originem debere hæc hominum monſtra. Inde in Hollandiam redundarunt. Ex Hollandia porro in Angliam veterem regirarunt, ubique jactis ſeminibus impietatis, & in reges ac magiſtratus rebellionis. Inde enim ſunt quicunque in Batavia regum parricidiis ſuffragantur aut patrocinantur; Sed venenatum illud ſemen ut ab Anglis productum, ita & in Anglia ſoli feracis uberes glebas nactū, feliciora quam alibi & promptiora cepit incrementa. Brevi temporis ſpatio totam penè occupavit Britanniam. Nam ejectis iis qui noxia hæc plantaria exſtirpari ſuadebant, res ad eos rediit qui ſumma ope culturam ejus foverunt. Ita ad eam copiam & menſuram fruticavit, ut veterem & bonam Euangelicæ culturæ frugem penitus obruerit & ſuffocarit. Cum prima improbæ

ſectæ

ſectæ vota ſint locum habere liberum ubi regnet, paremque agendi libertatem omnibus hæreſibus amicis concedi flagitat. In ſecundis habent votis amoliri eos per quos eam libertatem quam ambiunt, impediri poſſe exiſtimant. Sic Epiſcopos ab Eccleſia primum removerunt. Deinde ab exercitu expulerunt, quos parum ſibi favere ſciebant. Poſtremo è Senatu ejecerunt quos contrarios propoſito ſuo fore ſuſpicabantur. Tum demum Regem adorti ſolio excutere, quem, ut veræ Religionis defenſorem & protectorem decuit acerrimum, non minus acrem ſuarum blaſphemiarum vindicem erant cenſuri. Per Senatus partem reliquam quam furialis & feralis illa Alecto peſtiferæ hæreſeos halitu afflaverat, id egerunt. Ejuſdem ſanè operis fuit Regis autoritatem impugnare, majeſtatis ejus culmen infringere, & hæreſibus quæ tunc pullulare per Angliam incipiebant, licentiam qua creſcerent & corroborarentur, indulgere. Vtrumque Senatus ille eodem tempore fecit. Nunquam id juris ſe habuiſſe noverant, ut quicquam ſine Rege ſtatuerent majoris negotii, multo minus ut ea decernerent quæ religionem ſpectant. Hęc prima rudimenta poſuere criminis læſæ Majeſtatis quod incurrerunt. Epiſcoporum ab Eccleſia & Senatu ejectionem abſq; Regis aſſenſu decreverunt. Libertatem conſcientiæ damnabili conniventia dederunt omnibus ſectis, quarum reçeptaculum fuit & aſylum Independentia. Sic ei vires addiderunt. Sic ſecurim porrexerunt quæ regis cervicibus impacta eſt, & ſacroſancto innocentis hoſtiæ ſanguine imbuta. Dici itaq, verè poteſt victimam Presbyterianos ligaſſe, Independentes jugulaſſe. Debilitatum illi & fractum Regem, atque autoritate non ſolum omni privatum ſed etiam libertate, in manus

In-

Independentium traditum, poſtea recuperare ac retrahere ad ſe contenderunt, tractatu interpoſito & conditionibus pacificationis propoſitis, ſed Independentes, irriſis illis, negotium ſuum peregerunt. Sero itaque reſipuerunt Phryges. Si bene igitur rationes ſubducamus, non ſolum finem, ſed etiam initium calamitatum quibus hactenus Anglia conflictata eſt, quæque adhuc eam affligant, & porro pergent affligere, Independentes ſibi vindicant. Per eos ſemina jacta ſunt perditionis quæ Eccleſiam & Rempublicam peſſundedit. Ab eorum doctrina infectus populus cœpit controverſiam regi movere de jure ſuo. Prima inde fundamenta ſubſtructa ſunt rebellionis quæ inſecuta eſt. Poſtremo ubi potentiam ſibi armis fecerunt, vi non ſolum libertatem Senatus oppreſſerunt, ſed etiam regi vitam & regnum ademerunt. Quam boni & exoptandi ſint cives & incolæ hujuſmodi homines, viderint regna & reſpublicæ, quæ niſi eos finibus ſuis exterminare omni modo laborent, ultimum exitium ab his ſibi eſſe metuendum ſciant. Volumen ingens eſſet condendum enumerare volentibus quot hydris pullulet & ſibilet iſta excetra. Sed hoc non agimus. Docuimus ſupra etiam Idololatras Reges & Imperatores à primitivæ Eccleſiæ veris Chriſtianis honoratos fuiſſe & cultos. Iſti ut Chriſtianos Principes quoque, imino & Reformatos, cum aliquo prætextu poſſint odiſſe & occidere, omnes pro Idololatris habent, à quibus ſciunt ſibi denegari regnandi libertatem. Duo ſunt præcipue quibus cenſentur, reges alios eſſe nolle ſed regnum ſibi velle, & omnium bonorum quæ ab omnibus poſſidentur Chriſtianis, ſe juſtos & legitimos eſſe dicere poſſeſſores, utpote ſolos ſanctos, & regni Chriſti in terris promotores

res & fautores unicos. Non igitur regem Angliæ quod malus eſſet, ſupplicio affecerunt, ſed eo ipſo tanquam malum condemnarunt, quod rex eſſet, & rex quidem talis, qui tales ſanctos in regno ſuo ferre non poſſet. Si quando iſti ſancti aliquo Pauli teſtimonio urgeri ſe ſentiunt pro regibus faciente, atque ubi veritati adeo firmatæ non poſſunt obſtrepere, dicunt, Apoſtolum Spiritu Sancto defectum ea tum poſuiſſe de quibus nullam revelationem ex alto haberet. Toti autem ſunt in revelationibus ſomniandis, expiſcandis & explicandis. Nullam Scripturæ ſacræ partem magis admirantur & recipiunt quam Apocalypſim. In ejus ſecretiore & penitiore ſenſu rimando noctes dieſque conſumunt, quam & interpretantur ex ſuo cerebro, & novas ἀποκαλύψεις hiantes è cælo expetunt quibus intima ejus penetrare ac revelare queant. Quantum poſſunt etiam in actum producere geſtiunt fanatica quæ commenti ſunt ad eam interpretamenta. De Draconis ſeptem capitibus diadematis jam ſe unum deſecuiſſe gloriantur, mactato rege Britanniæ Carolo. Expectant ut alii populi exemplum ſuum ſequantur, & regibus à quibus regnantur occiſis, cætera beſtiæ capita diademate regali redimita audacter amputent. Reſtare ſex adhuc recidenda, Galliarum regis, Hiſpaniarum, Seciæ, Daniæ, Poloniæ. Et quod erit ſextum? Imperatoris Germanorum an Turcarum? Illud potius. Nam Pontificios omnes habent pro idololatris, magiſque favent Muhammedanis. Miſeret me prorſus ſtatus Anglicani non tantum propter immanem tyrannidem, quam rege ſibi legitimo ablato ſub alienis dominis patitur, ſed etiam propter colluviem innumerabilium & multiplicium hæreſeon, quibus inundatur, è quarum

cœno-

cœnoſa & profunda voragine quando emerſurus ſit, Deus ſcit. Subit etiam miſerari fatum infelicis regni, quod cum duæ ſint ſectæ inter Chriſtianos, una apud Pontificios Ieſuitarum, altera apud Reformatos Independentium, quæ doctrinam capiti regum infeſtam profitentur, utriuſque rabiem miſerè ſenſit. Sed ex altera peſtem vix evaſit, ex altera incurrit, inde Pater, inde Filius reges. Sub Iacobo Loïolitæ conjuraverant pulvere nitrato ſubterraneis ædium cryptis abdito, in quibus Rex cum proceribus Senatus conſeſſum habiturus erat, omnes ignis vi ſulfurei disjectos ac diſſipatos cum ipſo ædificio in aërem mittere. Carolum ejus filium & ſucceſſorem Independentes eadem peſtifera diſciplina imbuti, non ſolum innocentem, ſed & pium regem, carnificis manu per juſtitiæ ſimulacrum trucidarunt. Quod ſucceſſum facinus habuit, non minus ſceleratum habendum eſt, quam cui exitus defuit. Sed prioris conſpirationis autores furca ſuſpenſi fuere; poſterioris ſceleris duces hodie regnant. Credimus ergo Deum eſſe aut vigilare? Immo credimus utrumque. Sed ſæpe ſane quo tardior eſt numinis vindicta, eo gravior nocentibus incumbit, & lapſu præcipitat profundiore quos ipſe ad pœnam altius extulerit. Fiat, fiat, ut vel impiorum judicio Deus abſolvatur, qui facti juſtitiam de proſpero eventu æſtimari defendunt. Quod faciunt Independentes, qui cauſam ſuam Deo placuiſſe ex continua ſerie ſecundorum ſucceſſuum, quos largitus eſt, gloriantur: immemores ſceleratis ſæpius quam bonis ex voto res fluere, ſed Deum tandem ultorem inſurgere, atque iræ ſuæ moram lentius in malos inardeſcentis acerbitate ſupplicii penſare. Fiat, iterum fiat. Tuque Deus, exaudi.

CAPUT IX.

QVis capitis damnatus ſit, diximus: Nempe is quem, quia Rex erat, ne quidem accuſari à quoquam ſubjectorum potuiſſe docuimus, nec cujuſquam teſtimonio premi. Qui eum condemnarint quales ſint, etiam oſtendimus: Nempe illi, quos tametſi Rex jure damnari potuiſſet, non ejus tamen judicandi jus aut poteſtatem habuiſſe conſtat. Et hi ſunt qui ex ſectæ ſuæ diſciplina ne regum quidem innocentiſſimum ferre potuiſſent, quia nullum ferunt. De tertia ergo juris quæſtione jam tractandum, qua autoritate de Regis capite pronuntiarint qui mortis ſententiam in eum protulerunt. Vix quæſtioni huic locum reliquit qualitas hominum qui id fecere, nec qualitas facinoris quod ab illis peractum eſt. Nam cum tales tale flagitium deſignarint, quale ipſo facto fuiſſe demonſtravimus, fruſtra quæratur quo jure autores facinoroſi & impii id commiſerint. Niſi ſi quis putet ad rem pertinere ut requirat, cum latro viatorem pecunia & vita ſpoliavit, qua autoritate eum trucidarit. Cum inſita perfidia aliquem incitavit ad fidem frangendam aut jusjurandum violandum, an autoritas facti petenda? Si quis libidinis ſuæ ſervus per vim ſtuprum matronæ intulit, aut nimis reluctantem telo confodit, quod incendente jecur libidine flagitium admiſit, an aliquo jure aut ratione ad id faciendum, aut alio impulſore uſus eſt, quam animo libidinoſo? Vnuſquiſque vitium ſibi innatum ſequitur autorem ad ſcelera quæ patrare deſtinat. Quis in rebellibus requirat autoritatem ad hoc ſcelus, præter ingenium contumax, refractarium, legibus inimicum & dominantibus infeſtum? Et minor quidem furor eſt, ſimplici rebel-

lione defungi, regem ſuum bello perſequi, in prælio reſiſtentem interficere, captum in carcere vel veneno vel gladio vel laqueo necare. At cum perduelles ſubjecti jure cum ſuo Rege agere voluerint, reum eum peragere, legem ad facinus committendum advocare, juſtitiam inſtrumentum injuſtitiæ reddere, Themimque ipſam ἀθέμιςον, ut Græci loquerentur, facere, ſi facti ratio ab autoribus repoſcatur, nullam queant dicere, præter perditæ profligatęque & omnibus flagitiis vitiiſque incoctæ mentis immanem vecordiam, cui nec honeſtatis, nec pudoris, nec famæ, nec religionis ullus reſpectus ſit. Quibus omnibus divini juris & humani legumque omnium contemptus & numinis ipſius deriſio adjungatur. Ex pravitate quadam naturæ deſperatæ, & audaciæ inuſitatæ inſtinctu quam inſanæ ac peſtiferæ doctrinæ virus adjuverit & ad hoc nefas impulerit, videntur in iſtam veſaniam pręcipites dati Anglicanæ conjurationis rebelles. Quales ſint, jam ſuperiore capite monſtravimus, & quali diſcipilna imbuti ad hanc ſcenam deſaltandam proceſſerint, ut proinde videatur omnis cura interrogandi, qua autoritate tantum ſcelus aggreſſi ſint, ſupervacua. Pro autoritate habent impium & deteſtandum omnibus Chriſtianis dogma, *Tirannum occidi jure licere.* Ex duobus diverſis hominum generibus hæc abominanda ſententia mentibus Anglorum illapſa eſt, Ieſuitis & Independentibus. Hinc & inde emanans plurimorum etiam Presbyterianorum animos qui Inſulam illam incolunt, & quaſi geminis flabellis excitatus & inſinuatus error intravit. Hoc poſito inſanæ opinionis fundamento, quæ tyrannum ſtatuit interfici poſſe ac debere, non difficile fuit omnis regiminis & omnium proinde Regum oſoribus, adplicare id illi Regi

quem

quem perditum voluerunt, ut tyrannus eſſet. Si quis ſit qui dixerit, canem rabie laborantem lapidandum eſſe aut mergendum, haud difficulter poſtea reperientur, qui canem ſuum pro rabioſo lapidibus obruere aut in aquam præcipitare geſtiant, ſi quando illi irati fuerint, aut eo carcere quoquomodo velint. Independentes hoc ſequuti ſunt in Rege ſuo tollendo. Vbi ſemel perſuaſi ſunt omnem Tyrannum omni ratione à Republica eſſe amovendum, non diu laborarunt ut etiam aliis conjuratis, ſibique ſimilibus nebulonibus perſuaderent talem eſſe quem perdere deſtinatum habuerant. Sed homines pii, juſti & ſancti, non via pervulgata rebellium ſibi eundum eſſe exiſtimarunt in rege temere ac ſicut ſit interficiendo, ſed novum exemplum introducere voluerunt, de quo fama poſſet anus & hoc & venturis ſæculis loqui. Sine forma, ut ajunt, juſtitiæ & figura proceſſus noluerunt eum è vita facere extorrem, ſed ut ſacros decuit Themidis antiſtites & ſanctos Divæ Independentiæ Pontifices, Tribunal ſummum inſtituerunt, coram quo ſiſteretur accuſandus & judicandus Rex ille quem pro tyranno mactare decreverant, quia tyrannus non erat. Sic locum quæſtioni fecere quam nunc agitamus, qua autoritate homines ſcelerati, & injuſtitiæ tyrannidiſque ſatellites nefandi, juſtitiæ nomine abuſi ſunt. Cur enim jus ſervire fecerunt injuriæ, & iniquiſſimum atrociſſimumque omnium quæ umquam ab ullis tyrannis patrata ſunt, facinorum, velo æquitatis & judicii ſpecie obumbrarunt? Si ſimpliciore inſania hoc nefas exſecuti eſſent, non de eo nunc contenderemus, ut quo jure id ab ipſis factum eſſet, explorandum putaremus. Nam quis autoritatem requirat in ſcelere, cum ipſum ſcelus improbis inſtar ſit autoritatis?

Sed quoniam ad ſummum flagitium, hoc etiam flagitii faſtigium & cumulum inſuper addiderunt, ut tegere illud & amicire juſtitiæ operimento voluerint, ex ipſis poſtſceniorum ſipariis hypocritæ in mediam theatri orcheſtram protrahendi ſunt, ut nefandi eorum ſceleris ſcena aperiatur. Videamus ergo, quem autoritatis fucum, aut quem juris colorem pro eo facto allegent, quo tyrannum, aliter quam ſemper mos fuit tyrannos à populis tolli qui tollendos eos crediderunt, ipſi vocatum ad judicium puniendum eſſe rati ſunt. Antiquæ Græciæ civitates tyrannos ſuos aut vi ex arce depellebant, aut ſi id non poſſent, dolo aggreſſos necabant. Nullum unquam in jus ad cauſam capitis dicendam vocarunt. Sed ponamus Britannicæ rebellionis autores, non Regi ſuo, ſed Senatori uni ex domo nobilium, ob crimina perduellionis, vel læſæ Majeſtatis, aut proditionis, diem dixiſſe, & ad cognitionem talium criminum & animadverſionem nocentis Tribunal erexiſſe, coram quo ſiſti accuſandus & judicandus deberet. Tum ſane ſi in eo erigendo & judicibus eligendis in perſonam talem, & ob talia delicta, aliquid contra leges & jus patrium feciſſe viderentur, merito quæri poſſet qua autoritate hoc ab illis factum foret. Primum quæreretur, an ejuſmodi homines qui ad cognoſcendum de cauſa & capite ullius Senatoris ſelecti eſſent, judices eſſe competentes videri poſſent atq; idonei. Deinde ad illi ipſi quorum juſſu ad judicandum convenissent, quique eos delegiſſent ad hoc munus, hanc poteſtatem habuerint. Vt id in hoc judicio ſciatur, videndum eſt qui dati ſint judices, & qui eos dederint. Dati ſunt partim ex domo plebeiorum, partim ex militum numeris. Ponamus vel totam domum inferiorem ad hoc judi-

judicium faciendum fuiſſe delegatam, vel ipſam per ſe domum id ſuſcepiſſe. Si per ſe id ſuſcepiſſet, contra leges Regni & poteſtatis ſuæ terminos ac autoritatis menſuram hoc feciſſet. Numquam enim id juris habuit ut vel de unius civis ex media plebe fortunis aut capite cognoſcere poſſet. Superioris domus ſolius in qua proceres regni conſeſſum habent cum Rege, hæc juriſdictio fuit, ut de proceribus, id eſt paribus & æqualibus ſuis cognoſcerent, ſi quando proditionis aut læſæ Majeſtatis inſimulantur. Nam eorum cauſæ ab ipſis dominis qui Parlamenti ſuperiorem domum componunt, examinantur & judicantur, ut tradit Richardus Cromptonus in libro de Parlamentis, & alii qui de rebus & judiciis Angliæ ſcripſerunt. Si per ſe domus inferior non habuit id juris ut de Senatoris capite cognoſceret, quamvis nullo de ſuis abſente & integra ad hoc conveniſſet, utpote quæ nec in civem de media plebe quemlibet hanc licentiam potuerit uſurpare, quid dicendum de parte ejus tantum exigua? Ea pars igitur id ſibi non potuit ſumere quod nec toti licuit. Ab alio hanc poteſtatem accipere ne quidem potuit. Nam quis poſſet dare? Non ſane domus tota. Quod enim non habet ipſa, dare aliis nequit. Non domus ſuperior, nam tunc nulla fuit; utpote abolita. Si manſiſſet, ipſa quidem in caput Senatoris potuit animadvertere, qui reus ad eam delatus eſſet, ſed eandem poteſtatem domui inferiori non potuit mandare, nec juriſdictionem ſuam alteri delegare, cum ipſa quaſi delegatam à Rege habeat, ſine quo tanquam capite ſuo præſide ac principe, jus facere ac leges ferre non poteſt. Cum his autem judicibus è domo inferiori ſelectis juncti etiam judices fuere ex cohortibus militaribus

ſumpti.

ſumpti. Nunquam militum fuit judicare, quorum proprium eſt pugnare. Conſilio quidem de rebus militaribus cogendo intereſſe poſſunt. At nulla in Republica unquam, nec Regno, nec Optimatum ſtatu, militibus jus fuit de cauſis civium aut Senatorum diſceptationem audire, aut crimina eorum judicio capitali expendere. Legibus Romanis militaris Iudex de cauſis criminalibus aut civilibus paganorum, id eſt eorum qui milites non ſunt, judicium habere non poteſt. Leg. 11. Cod. *Si à non competente judice judicatum eſſe dicatur*, diſertè habetur, Si militaris Iudex ſuper ea cauſa de qua civilibus actionibus diſceptandum fuit, *non datus à quo dari poterat, cognovit, etiam remota appellatione, id quod ab eo ſtatutum eſt, firmitatem judicati non habere.* Multo minus firmitatem haberet, ſi de capite civis ageretur, cujus cognitionem ſibi vindicaret Iudex militaris. Quanto etiam minus in Senatorem, qui ſit ex domo ſuperiore Procerum, quam *Domum Dominorum* appellant, hæc militaris daretur licentia? Qui ſunt autem illi qui dederunt? ut conſtet an autoritatem dandi habuerint. Nam etſi quis dandi judices poteſtatem habeat, & poſſit jubere judicare, eos tamen ad hoc debet nominare & legere qui idonei ſint & capaces judicandi. Quid enim ſi infamibus hoc jus mandaverint? Quid ſi legum imperitis? Quid ſi ære alieno obrutis & egenis? Quid ſi denique vilibus perſonis & ſellularias artes & turpes exercentibus? Certe quamvis is qui tales dederit dandi poteſtatem habeat, ſi idoneos & competentes dediſſet, non illi qui tales dati ſunt autoritatem judicum habere poſſunt, nec judicandi jus. Quid ſi autem tam ii qui dederunt, quam qui dati ſunt, autoritate careant, & tam illi inhabiles ad dandum

quam

quam hi ad recipiendum cenſeri debent, an ulla per hos redditi judicii autoritas eſſe poteſt? Hoc verò eſt in quo nunc ſumus. Duæ erant in Anglia poteſtates legitimæ, major altera, altera minor; illa Regis, hæc Parlamenti. Nulla erat præterea cui judicis dandi jus competat. Ne Parlamentum quidem id habuit, quamvis domus ejus ſuperior quæ Nobilium erat, judicialem obtineret poteſtatem, quæ non erat in domo inferiore. Solus Rex igitur qui juriſdictionem habet ſuo jure, non alieno beneficio, eam autoritatem poſſidet quæ judices dat & judicare jubet, aut magiſtratus omnes creat qui judicia exerceant. Ab eo omnis juris dicundi & judicandi poteſtas manat. Eam quibus vult mandat, & delegatos etiam quando libitum eſt ſubmovet, ſi male ſe in judicando aut magiſtratu gerendo geſſerint. Et hoc jus habere reges Angliæ, omnes qui de juribus & privilegiis prærogativiſque Coronæ Anglicæ ſcripſere, teſtantur. Hoc jus ne Parlamentum quidem cum utraque ſua domo poteſt ſibi arrogare. Sed nec Parlamentum ex utraque domo compoſitum hos judices in Senatoris quem fingimus, caput ſeſſuros dedit, non ſuperior domus Parlamenti, ſed milites, ſive duces militum. Vnde hæc igitur poteſtas iſtis data, aut à quo? An leges regni hoc illis dederunt? An rex ipſe? Manemus adhuc in ea ὑποθέσει, quaſi de Senatore tantum judicando quæſtio fuerit. Duces ergo exercitus jam facti ſunt ſupremi Angliæ judices? In Senatores animadvertunt, Parlamento & Rege ipſo excluſis & hac poteſtate privatis? Summum ipſi tribunal juſtitiæ inſtituunt ad cognoſcendum de Senatus ſupremi membris, de regni conſiliariis, de optimatibus omnibus? Milites igitur qui juſſu Senatus conſcripti ſunt, qui quo imperatum

erat, eo ordinante vadere debebant, qui arma ad ejus libitum ferre, qui ſtipendia ſua ab eo accipiebant, mercenarii Parlamenti, repente domini ejus evaſerunt, judices, reges? Duo ſunt omnino in Anglia Tribunalia quæ de cauſis perduellionis, læſæ Majeſtatis & proditionis cognoſcendi jus habent, *Bancus Regius*, qui ſic vocatur, quod eſt Tribunal Regium, & Parlamentum. Sed Parlamenti juriſdictio fuit de ſolis paribus Regni eaque penes ſolam domum ſuperiorem quæ domus eſt parium & dominorum. Tribunalis vero regis de omnibus aliis perſonis quæ his criminibus tenentur. Inauditum autem prorſus, ut talium criminum inquiſitio & judicatio penes milites aut exercitus duces ſteterit. Ita qui ne judices quidem per leges Angliæ & jus omnium gentium legitimi & competentes eſſe poterant vel minimi de plebe opificis, nunc judices etiã ſummos conſtituunt, qui de Senatoribus capitalem ferant ſententiam? Quid dico Senatores? Quamvis hoc magnum eſſet & in militibus intolerandum, longe majus eſt quod auſi ſunt, & omnium ſæculorum & populorum deteſtatione & execratione dignum. Milites qui nec de cerdonis vita judicium legitimum, juſtum, validum reddere potuerunt, Regem ipſum capitis damnarunt. Ad eum condemnandum judicum ſanguinis à quibus appellari non poſſet, conſeſſum inſtituerunt. Hanc illis poteſtatem dederunt, quaſi ipſi haberent, qui non ſolum Regi ſubjecti, ſed ipſi etiam Parlamento eſſe debuerunt, ſi tam boni eſſent Chriſtiani quam ſe Reformatores etiam Reformatorum eſſe venditant. Et quæritur jam qua autoritate id fecerint, qui pro autoritate ſolam audaciam oſtentarunt ad omne flagitium pronam, & ad illud ſcelus quod omnia quę unquam ſacta

ſunt

ſunt ab hominibus ſceleratiſſimis, longè ſupergreſſum eſt? Rex optimus & meliore fato dignus cum ad illum ſanguinarium conſeſſum accuſandus pertractus eſſet, & coram illis barbaris & moloſſica feritate præditis judicibus ſtaret, & pro ſe loqui ſeque defenderé ipſe juberetur, cauſamque capitis dicere, unum ab ipſis petiit, ut ſibi dicerent, qua autoritate ad eos eſſet adductus tanquam reus, cum Rex eorum eſſet legitimus. Viderent quid agerent. Ne in capita ſua ſanguinem innocentis, & quidem Regis, arceſſerent, nec in gentem univerſam juſtum Dei judicium provocarent. Vbi edoctus foret qua autoritate reus ab his fieret & ad cauſam capitis dicendam coram his vocatus eſſet, tum ſe ad objecta ſibi crimina reſponſurum. Illi cum nullam legitimam poſſent oſtendere, ſatis eſſe putarunt de ea quam vi ſibi fecerant, latronum more, teſtari. Et cum pluries à Rege de hoc eſſent interpellati, reſponderunt ſemper ſibi ſuam ſufficere autoritatem, debere quoque illum eam admittere & adprobare. Non aliud latro reſponſum daret viatori ipſum interroganti quo jure poſt pecuniam ablatam, vitam quoque ſibi eripere poſtularet. Latrocinandi propoſitum hanc illis dat autoritatem qui vias inſident ut mercatores ſpolient & interimant. Sed Anglicani latrones viarum inſeſſoribus & ſicariis ut ſe juſtiores eſſe probarent roganti talia Regi etiam aliud pro reſponſo addiderunt, *Hanc Dei eſſe autoritatem & regni.* Ad latrocinium nimirum etiam blaſphemiam adjecerunt, qua Deum autorem infandi parricidii facere conati ſunt. Sed unde didicerunt, autoritate divina ſe ad hoc ſcelus fuiſſe impulſos? Vt prophetæ ſunt omnes, an ſpiritum ſanctum per auras hæc

ſibi à Deo mandata deferentem acceperunt? An vocem divinam ex aëre editā auribus hauſerunt? An vero ſomnii viſu ac monitu tale oraculum ſuſceperunt, quo juberentur in Regem ſuum rebellare, eundem captum incarcerare, & de carcere extractū ad judicium vocare accuſandum & capitis damnandum? Idem divinū & propheticum oraculum dedit quoque iis autoritatem, hoſtium & rebellium perſonam in judicū habitum commutandi, & hoſtilem quem in Regem ſumſerant animum & omnibus factis talem ſemper oſtenderant, convertendi in æquorum & juſtorum aſſeſſorū ſanctam & incorruptam religionem. Sed bene eſt quod aliam orationē adjunxerunt, *Hanc quoque eſſe regni autoritatem.* Iam tenemus mendacii manifeſti convictos egregios Prophetas & ſanctos viros, & fideles Dei ſervos. Poſſunt igitur aliquid afferre quo probent legem in regno fuiſſe, quæ Regem accuſari permitteret & judicari coram trbunali ſummo juſtitiæ, quod duces militum conſtituiſſent, conflatum partim ex militum tribunis & centurionibus, partim ex imperitæ & ſtolidæ plebeculæ hominibus vulgaribus. Qui nunquam per leges regni ullam habuere judicandi vel de infimo opifice, immo ne de ullo quidem carnifice, autoritatem, repente in hanc novam ſcenam prodierunt judices non planipedes, nec imi ſubſellii nec pedanei, ſed cum ſumma animadvertendi poteſtate in caput Regis ipſius. Et hæc *autoritas regni* vocatur à perduellibus Regis. Sed non meminerat Advocatus eorum Cocus hæc tum ad Regem dixiſſe præſidē latrocinantis conventiculi, cum ipſe confeſſus eſt nullam legem in regno eſſe Angliȩ ſcriptam quæ crimen lȩſȩ Majeſtatis intentari Regi ſanciat. Si verum hoc eſt quod Cocus dixit, ut indubitate verum eſt, cur

auto-

autoritas regni vocata eſt tum à præſide judicii ea autoritas qua Rex tanquam reus læſæ Majeſtatis citatus eſt ante illum conſeſſum, & pro ſonte talis criminis capite obtruncatus? Hæc inter ſe pugnare nemo non videt. Sed ideo Cocus addit, nullam olim legem ab Anglis ſancitam fuiſſe, quæ Regem poſtulari hujus criminis juberet, quia non credebant quempiam Angliæ regem tam perditè ſtolidum futurum in ſæculis ſequentibus ut bellum inferret Senatui & Populo. Et ſanè hæc pro ſano ſcripſit Coquus. Nemo enim revera tam ſtolidus & ſtolide ſtultus rex unquam extitit neq; exiſtet, qui populo ſuo bellum moveat, eo modo quo in hoſtem exterum exercitum moveret, non aliam ob cauſam quam ut fines imperii dilataret. Ne nunc quidem Chriſtiani principes vicinis ſuis principibus aut rebuſpublicis ulla ex cauſa bellum inferre debent, niſi prius ab ipſis injuria laceſſiti. Nam vim vi licet repellere, non vero vim inferre nihil novi agitantibus & quietis, quæ injuſta arma forent. Ea verò non injuſta tantum eſſent, ſed etiam inſana, ſiquis principum ſubditos morigeros, & ad obſequium promptos bello & armis vexaret. Nonne eodem hic princeps genere inſaniæ & phrenitidis laboraret atq; ille qui membra ſua ſibi ferro proprio ſecaret? Non idem de illo Rege ſentiendum, qui ſubjectos contra ſe armatos armis vellet compeſcere & rebellantes reprimere? Non enim aliter ageret quam qui putridum & corruptum ſibi membrum chirurgi opera curaret reſecandum, aut vomicam lethalem ferro aperiendam. Hic verò eſt caſus, quo Rex Angliæ Senatui & populo ſuo bellum movit, non novum inferens, ſed motum contra ſe à populo & Senatu repellere ac retundere cupiens, & rebellionem ſubjectorum

ulciſci conatus. Quo in propoſito ſi bona ejus cauſa non parem habuit fortunam, ſed mala triumphavit, non id novum nec inſolitum. Plena ſunt veterum hiſtoriarum monumenta exemplorum, quæ victrices partes peſſimas & deteſtandas fuiſſe oſtendunt, cum victæ fuerint optimæ ac laudatæ. Sed quod hos ſucceſſus in argumentum trahunt perduelles favoris divini, quaſi Deus pro eorum partibus ſteterit, hac eadem ratione probari etiam poſſet, Muchamedem juſtiſſimam cauſam, & ſanctiſſimam habuiſſe religionem, qui ab initiis parvis, perpetuo ſecundorum eventuum tenore, maximam & florentiſſimam orbis Chriſtiani partem armis ſubegit, & fidem infidelitati ſuccumbere coëgit. Hoc autem novum & prorſus inauditum quod rebelles victores regem quem vi & armis in ſuam poteſtatē redegerunt, forma etiam ac more judiciali condemnare ad capitis ſupplicium voluerunt. Romani ne in hoſtes quidem exteros, poſtquam eos cepiſſent & triumphatos per urbem traduxiſſent, hoc genere crudelitatis & contumeliæ uſi reperiuntur. Aut enim in cuſtodia libera eos vivere ſinebant, aut ſi talia eorum eſſent merita carceri mancipatos ſecreto necabant, non per theatralem & ignominioſam pompam publico ſpectaculo expoſitos, longe quam mors eſt pejore mortis genere exanimabant. Saniore profecto dementia & venia digniore peccaſſent rebelles Anglicani ſi ſimpliciter eſſent profeſſi hoc ſe feciſſe ad ludibrium juſtitiæ, Dei contemptum, & contumeliam Regis majorem. Quod quidem eſſe veriſſimum conſtat, ſed non minus verum eſt eos ſe æterna infamia traducendos toti nunc orbi & omni ævo venturo dediſſe, omniumque populorum execratione deteſtandos, hac judicii

judicii iniquitate, cui nulla par umquam fuit, nec erit. Mitto quod Regem ſuum, mitto quod innocentem ſic judicarunt, ſed quod eo modo, ea forma procedendi & agendi & judicandi, qua quemlibet vel nocentiſſimum & graviſſimorum criminum convictum probaſſent inſontem. Cum apud Romanos ſortitio judicum fieret in reum dandorum, ubi nomina eorum edita erant quos ſors dediſſet, tum licebat reo quos ex iis vellet rejicere, ut infamia notatos, pretio corruptos, vel gratiæ in accuſatore ſuſpectos, ſed præcipuè quos ſibi inimicos eſſe diceret, aut quorum cum patre inimicitiam exercuiſſet. Hoc ſecundo fiebat, ubi altera ſortitione, quæ ſubſortitio dicebatur, numerus judicum tam ab reo quam ab accuſatore rejectorum ſuppletus fuerat. Hoc enim juris in Anglia moriſque in judiciis obtinuit. Nam ſi reus capitalis noxæ crimen inficiatur, ſolet interrogari quomodo judicari velit. Vbi reſpondit, quod utique reſpondere tunc neceſſe habet, cauſam ſuam Dei & populi judicio examinari ſe velle, tum Scriba eum interrogat, an ex eo numero judicum qui in ejus cauſa ſeſſuri ſunt, quique populum referunt, aliquis ſit, adverſus quem aliquid poſſit objicere. Spectaret verò & conſideraret attentè dum liceret; agi enim de vita ejus ac nece. Cur hoc Regi non licuit, quod privato licitum eſſe omnia jura ſemper voluerunt, etiam Anglicana? Nam quid injuſtius eſt quam dare judicem hoſti ipſum hoſtem, præcipue apud eos qui juſtitiæ ſupremum tribunal ſe erexiſſe jactabant? Cum & Cocus eorum advocatus in ſua Declamatione ſive Provocatione dixerit, ſupremum illud Tribunal quod militum duces in

Regis caput ſtatuerunt, *ſimile eſſe magno illi Dei judicio, cum venturus eſt ad judicandos vivos & mortuos.* Quæ horrenda blaſphemia mille ictibus cruciabilis tormenti ad mortem meritam debuit autorem perducere. Qui vero certiores Regis hoſtes quam ſubditi rebelles, qui armis contra eum nefariis ſumptis bello devictũ ceperunt, captum carceri manciparunt & judicandum iis tradiderunt, qui judices ejus eſſe hoc ipſo non poterant quod hoſtes erant? Si ergo inimicos ſuos antiquo novoque more & jure judiciali rejicere debuiſſet ex illo peſtilentiæ conſeſſu, non unum aut alterum recuſaſſet, ſed una litura omnes. Nam quis in illo conventu non hoſtis Regis acerrimus conſedit? Selecti ad hoc fuerant. Rejecti ſunt quicunque mitiores aut æquiores futuri videbantur. Ideo primum totam ſuperiorem domum procerum ſuſtulerunt, quæ tamen ſola ſemper judiciario munere fungendi jus habuit, cum inferior numquam ad hoc munus admiſſa fuerit, de qua tamen ſola judices in Regem ſumpti ſunt. Deinde ex hac ipſa inferiore domo certos quoſdam decerpſerunt, quos immortali in reges & regna odio flagrare cognoverant, ut eos in iſtud judicium introducerent. Non ii enim tantum qui hoſtes Caroli peculiares fuere, in Carolum judices dati ſunt, ſed etiam illi qui ad reges quoſcunq; & qualeſcunque ex ſectæ ſuæ diſciplina ex gentibus abolendos & exterminandos animati ſunt. Hi ſi ſub regno Eliſabethæ nati eſſent, Eliſabetham reginam eodem loco habuiſſent, quo Regem Carolum. Nec aliud de Eduardo bono ſtatuiſſent, ſi vivere tunc illos contigiſſet, & parem voluntati poteſtatem habere. Mirum profecto eſt qui teſtimonio ſuo vel minimum civium lædere non potuiſſent in eum teſtes producti, & inimicitiam cum

cum illo habere comperti; Regem ipſum, cujus apertiſſimi, profeſſiſſimi, flagrantiſſimi & animoſiſſimi hoſtes fuere, ſententia ſua ad mortem condemnaſſe, judices in illum datos. Sed à quo dati ſunt? An ab illis qui dandi jus habebant? Populus ergo dederit, in quo ſupremam poteſtatem originaliter reſidere tanta vi pertendunt furioſæ rebellionis ſcelerati duces. Certè aliunde quam à populo ſecundum eorum doctrinam hanc juriſdictionem accipere non potuerunt. At iſti poſtea rurſus illã delegarint judicibus ſelectis, à quibus Rex judicatus eſt. Atqui jure quod ſemper & apud omnes obtinuit delegatus ab alio judex, alterum delegare non poteſt judicem, ut habetur Leg. v. Cod. de Iudiciis: *A judice judex delegatus judicis dandi poteſtatem non habet.* Nempe ab eo judice qui juriſdictionem habet ſuo jure, non alieno beneficio. Is autem Rex eſt aut ſummus Reipublicæ magiſtratus. Atqui conſtat duces exercitus rebellis cum tribunis & centurionibus qui conſilium militare conſtituebant, eam ſummam Iuſtitiæ *Cameram*, ut vocant, erexiſſe ad Regem & alios regni Proceres hoc objecto crimine ſolo quod Regi ſuo fideles extiterant, judicandos. Quis ergo hanc poteſtatem his ducibus dedit, dandorum judicum? Aut eam à ſe habuerunt, & ſuo jure, aut alieno beneficio. Si à ſe habuerunt, rectè quidem ſic judices illos delegarunt, cum à nemine ipſi delegati forent. Ergo in Anglia milites ſummum ſemper imperium obtinuere, non ſolum in populum, ſed etiam in Regem & Parlamentum! Quis vero hoc umquam audivit? Ne ipſi quidem id ſibi ſumunt, ſed in populo hærere, ut in origine ſua, ſummam imperii poteſtatem autumant. Ergo à populo juriſdictionem acceperunt. Si ita eſt, delegandorum judicum pote-

ſtatem habere non potuerunt, cum ipſi eſſent delegati. Præterea, quomodo aut quando hanc facultatem accepere à populo? An populus legem aliquam ſanxit, non regiam certè illam ſed militarem, qua ſuum jus in iſtos militum duces tranſtulit? Sed ubi ea lex? Quis deinde populus, aut quæ pars populi hoc fecit? Si per populum, ut diximus, intelligunt plebem ipſam, & eam populi partem quæ domum inferiorem Parlamenti conſtituebat, nullo jure illa id dare potuit, quod ipſa non habuit. Numquam enim judiciarium munus exercuit; nec ullam umquam juriſdictionem ſuo jure adminiſtravit, ac ne delegatam quidem. Deputati erant Civitatum qui ad Senatum ex comitatibus Angliæ mittebantur, poſtquam mandatum de hoc à Rege cujuſque Comitatus Vicecomes accepiſſet. Si aliquam habuiſſent juris dicendi facultatem, ab urbibus ſuis eam mutuati eſſent, à quibus miſſi erant, ſed tunc ea delegata juriſdictio fuiſſet, & propterea non aliis eam dare potuiſſent. Tunc enim plus vice ſimplici delegati fuiſſent, & propterea non aliis eam dare potuiſſent illi judices qui Regem condemnarunt. Nam à ducibus militum eam poteſtatem nacti eſſent, qui eam à delegatis urbium accepiſſent mutuam. Quodcunque horum fuerit, ſine autoritate fuere. Sed ponamus, domum illam inferiorem plenum jus juriſdictionis habuiſſe, & eam militum ducibus delegare potuiſſe, qui & ipſi alios judices delegatos ad Regem & Proceres judicandos dederint. Quæ omnia cum à jure & æquitate longe abſint, ea ponamus tamen. Oportuit domum ipſam quæ id jus dabat quod ipſa non habebat, ſed quam habuiſſe fingimus, integram omnibus numeris & partibus fuiſſe, non mancam, non mutilam, non præcipua & meliore ſui parte defectam. Quadraginta

ginta quinq; ex his in carcerem conjecerant, centũ duobus minus ab ingreſſu Curiæ excluſerant. Multi alii metu territi ac fugati ſponte abſuerunt. Si quæratur quo jure aut qua autoritate hæc fecerint, eadem reſpondebitur qua in Regem ex militibus & plebejis conflatũ tribunal juſtitiæ conſtituerunt. Atqui ne tota quidẽ illa domus & omnibus ſuis membris conſtans id potuit facere ut vel ipſa de Rege judicandi jus ſumeret aut aliis daret. Quanto minus ergo id juris habuit tot numeri ſui partibus diminuta? In his conventibus qui ex deputatis provinciarũ & civitatum componuntur ad res publicas tractandas, ſi vel unius provinciæ vel civitatis Miſſos abeſſe contigerit, nihil poteſt definiri. Quod ex more ſolenni, qui in his fœderatis Provinciis obſervatur, poteſt confirmari. Nec aliud ſervatum fuiſſe liquet in Anglia, in domo præcipue inferiore Parlamenti, ad quam juſſu Regis convenire debebant ex ſingulis Comitatibus duo milites gladio cincti, & ex ſingulis comitatuum civitatibus duo cives. Etiam in omnibus olim dicaſteriis apud Græcos & Romanos, quod & hodie in noſtris obtinet, ſemper obtinuit, ut certus numerus judicum in his eſſe deberet, ad judicium legitimum ferendum, & ſententiam quæ autoritatem haberet, pronuntiandam. Nam ſi vel unus deeſſet ex illo ſtato numero, firmum non habebatur quod eſſet judicatum. In Galliæ Parlamentis ad minimum ſeptem eſſe debent, ut fiat Senatuſconſultum in ſingulis, ut vocant, Cameris. Alibi decem. In Anglia duodecim. Vnde *duodecim viri* ibi appellantur. Inter Eirenarchas Angliæ quos Rex ad res diſceptandas & reos judicandos conſtituebat numero triginta aut quadraginta, certos ex illis nominabat quos ſemper adeſſe oportuit judicio. Multo magis autem, ut

retur aut & puniretur, ſi deliquiſſet, vel à collega Conſule, cui extra ordinem Senatus hanc poteſtatem dabat, judicari debuit, vel etiam Dictator ad hoc dici ab altero Conſule, qui ſummum imperium in omnes ad tempus habebat. Præſides in Provinciis pedaneos judices dabant qui de minoribus negotiis litigantes audiebant, & perſonis vilioribus jus reddebant. Milites ſuum pariter habuere judicem, id eſt militarem, cui de civibus cognitio erat interdicta. Certos judices ſemper ad res certas & in certas perſonas conſtitutos fuiſſe conſtat. Hinc competentis & incompetentis judicis differentia, qui pro qualitate perſonæ de qua agitur, aut idoneus eſt, aut non idoneus. Competens cuiq; eſt, quem & *ſuum* dixere, id eſt ſibi proprium, commodum & convenientem. Legibus Romanis & conſtitutionibus Principum ſancitū fuit, ſententiam à non ſuo judice dictam, id eſt à judice incompetente, non valere. In leg. IV. Cod. Si à non competente judice judicatum eſſe dicatur, hæc verba habentur: *Et in privatorum cauſis hujuſmodi forma ſervetur, ne quemquam litigatorum ſententia non à ſuo judice dicta conſtringat.* Quanto magis in publicis cauſis & capitalibus judiciis id obtinere debuit? Leg. II. Cod. eodem. Datus judex à quo dari non debuit, aut non datus à quo dari potuit, & militari in cauſa à non militari, etiam citra appellationem, *quod ab eo ſtatutum erat, firmitatem judicati non habebat.* In Regno Angliæ per leges illius regni Optimates & Proceres illius ſtatus, ut ſunt Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites & Barones, non poſſunt alios habere judices præter illos qui ſibi ſunt dignitate pares ut ejuſdem curiæ conſortes & participes. Hi *ſui* ſunt illis & competentes. Ab aliis lata contra eos ſententia conſtringi

nullo modo debent. Nunc vero, ſi regem non aliter conſideremus, quam ut caput illius curiæ Procerum, præſidemque ac Principem Senatus, quem dabimus illi judicem ſuum? Cujus ſententia eum competenter conſtringet, ſi judicandus fuerit & damnandus? An milites vel duces militum, qui non poſſunt diſceptare niſi militares cauſas, nec de perſonis aliis quam quæ militiæ ſacramento obſtrictæ ſunt cognoſcere? An domus inferior deputatorum urbium, qui nec ipſi umquam de capite minimi vel viliſſimi civium poteſtatem decernendi habuere, utpote qui judiciario munere numquam functi ſunt, nec fungi poſſunt? An ex utriſque compoſitum judicium, id eſt, militibus & plebejis, de Regis capite jure ſtatuent, qui de nullo ſtatuendi jus habent? Enimvero ſi Rex judicem ſuum habere, & ipſe judicari potuit, non oportuit alios ſortiri judices quam quos nobilibus ſuos & competentes eſſe legibus regni definitur. Nec enim cauſa eſt cur minore prærogativa cenſeatur dignus, qui nobilium caput eſt ac princeps, quam quilibet Procerum illorum, quos dignitate ſaltem primatus præcellit. Qui potior eſt autoritate, cur privilegio eſſet inferior? Id contra rerum naturam foret & rationem, ſenſumque communem omnium hominum. Nũc videamus an & iſti Proceres Regi ſuo *ſui judices* & competentes eſſe poſſint. Dignitates ſuas hi omnes à rege conſequuti ſunt. Nullus eſt inter hos Ducis titulo inſignitus, nullus Comes, nullus Baro, quin à Rege vel codicillis honorariis vel reſcripto hunc gradum adeptus fuerit & honoris titulum. Præterea quaſcunque poſſeſſiones habent fundorum, eas tenent in feudum à Rege & ſub rege, cum eo nomine *ligii* ſint & *vaſalli*, ut juris illius quod Romanis ignotum fuit,

fuit, vocabula uſurpemus. Vnde & in litteris quibus Rex evocabat proceres ad Parlamentum, hæc verba fuere ſolenniter poſita, *Vobis ſub fide & ligeantiis quibus nobis tenemini firmiter injungentes mandamus ut perſonaliter, &c.* Cum fideles ergo ſint omnes regis & nomine dignitatum quas beneficio regis obtinuerunt, & ex cauſa patrimonialium feudorum, quæ ejuſdem munere poſſident, nulla ratione & nullo jure fieri poteſt, ut tam Vaſalli de Rege judicium ferant capitis, quam ſervi de domino, aut clientes de illo cujus in ditione & clientela ſunt. Dignitates autem illæ, de quibus diximus, aut honorariæ ſunt, ut hoc tempore omnes ferme eſſe conſtat, aut patrimoniales & feudales ſub titulis Ducum, Comitum & Baronum poſſeſſæ, ut olim fuere. Vtrumque genus à Rege tanquam à cauſa ſua & origine. Certe Rex dominus eſt ſummus omnium feudorum quæ in Anglia poſſidentur, quocunque titulo teneantur jam inde à temporibus Guilielmi Conquæſtoris. Tantum vero abeſt ut Vaſalli, id eſt Duces, Comites & Barones & Equites, Regis, id eſt domini ſui, judices eſſe, & eum capitis damnare jure poſſint, ut ne quidem ejus accuſatores & delatores eſſe queant, quin feudum amittant. Ingratus in dominum vaſallus, perfidus, contumax, contumelioſus, feudo excidit, quod ad dominum revertitur eo caſu, non ad liberos ejus. *Fideles* dicebantur ejuſmodi Vaſalli, quia fidem domino promittebant, interpoſito jurejurando. Fideles quoque ſubditi regis vulgo vocabantur ab eadem fide cum ſacramento promittenda & præſtanda. Qui utrumque ſunt, & ſubditi & vaſalli, duplici fidelitatis ſacramento obſtricti tenentur, ut fuere Equites qui

qui feuda Equeſtria poſſidebant in Anglia, & altiores omnes dignitates quas ſupra recenſuimus, Ducum, Comitum & Baronum. Hæc tamen differentia fuit fidelium, ſive feuda ſub rege & à rege tenentium, quod alii jurarent fidem, alii non jurarent. Vtrique tamen feudum amittunt, ſi contra dominum aliquid admittant. In conventu judicum qui de Regis capite pronuntiarunt, aliquot Equites fuere. Hi vel Equeſtria feuda poſſidebant, qui eo nomine fidelitatem regi debebant, vel Equeſtri dignitate ab eo fuerant donati. Neutro modo potuerunt in regem judices ſedere, cum duplici vice ad fidem regi ac obſequium præſtandum obligati eſſent, & quod ſubditi, & quod vaſalli. Quis ergo judex erit ſuus Regis? An Populus? Si populus regis, etiam illorum, qui ſolo rege minores maximam in regno obtinent poteſtatem & dignitatem, quique domum Parlamenti ſuperiorem conſtituunt. Ergo non ſolius regis, ſed etiam Parlamenti ipſius dominus & ſupremus arbiter populus erit? Ergo populus ut Regem elegit, ita etiam Parlamentum? Quod tam falſo aſſeverant duces exercitus rebellis, quam verum eſt ipſos eſſe nequiſſimos ac perditiſſimos perduelles. Ergo populus erit dominus omnium feudorum & feudalium patrimonialiumque dignitatum quæ in Anglia tenentur? Vaſalli cujuſcunque generis & conditionis in eum ſolum peccabunt, & feloniam, quam vocant, committent, ſi ingrati aut perfidi in eum extiterint? Quod quam abſurde, ſtulte & falſo dicatur, omnes vident. Nemo igitur in populo nomine populi intelligetur niſi cerdonum & opificum turba? Duces, Comites & Barones non erunt de populo? Populus iſte rex erit? Principes & optimates populi

populi erunt ejus ſubjecti & ſervi, cum ſuo rege, id eſt ſuo capite? Quod aſſerunt novi ſancti & Independentiæ prophetæ, Regem à populo eligi, & Parlamentum ab eodem conſtitui, velim ſcire an magnates & proceres illi de quibus diximus, nullam partem in iſta electione regis habeant, utpote qui pars populi non ſint? Quo in numero igitur aut loco hærebunt, ſi ne quidem in populi appellatione partem ſint habituri? Si negare non poſſunt & eos populi particulam eſſe, an negabunt ad eos quoque pertinere jus eligendi regis pro ſua virili portione? Si id concedant, cur mihi non dabunt, in eo quoque abdicando debere ſuffragium ferre? Cur Rex qui ab univerſo populo omnium ſuffragiis debet ſumi, ſi de eo deſtituendo aut amovendo agatur, non id etiam fiet unanimi omnium conſenſu? Sæpe ad magiſtratum eligendum tam civilem quam Eccleſiaſticum, major numerus requiritur, quam ad eum abdicandum. Quid ergo nobis commenta ſua fanatica obtrudunt, quibus & populum ſeducunt, dum populo poteſtatem tribuunt regem conſtituendi & eligendi, & populo denegant ejuſdem amovendi arbitrium? Non enim populus eſt niſi totus. Militum duces regem perdiderunt. An illi ſunt qui elegerunt? An milites populum faciunt ſoli? Optimates à populi notione & nomine removebuntur, & eam totam milites in ſe ſuſcipient ubi de rege ſubmovendo quæſtio movebitur? Numerus iſte militum vix decimam partem populi Anglicani conſtituit, quid fiet reliquis novem partibus? An decima pars plus quam cæteræ novem valebit, & populi univerſi appellationem juſtius merebitur, quam omnes reliquæ, tam in conſtituendo rege quam in deſtituendo? Quis hanc poteſta-

tem

tem militibus dedit? Natura an ſorte talem habuere, & originaliter conditioni ſuæ inhærentem poſſident? Si autem facti ſunt cum antea non eſſent, oportet eos ab aliqua majore poteſtate factos eſſe. Si Rex non eſt qui eos fecit, ergo populus eſt qui & regem ſimul & Parlamentum ejus conſtituit. Ergo & univerſo populo tam poteſtate quam numero minores ſunt, cum militiæ ſacramentum à populo acceperint, & tanto plures ſint. Quæ igitur ratio, ut poteſtate & numero inferiores, quique ipſi id quod ſunt à populo acceperunt, plus poſſint quam ſui ſuperiores & domini tam in rege eligendo quam in abdicando? Nam, ut dixi, eadem & eorundem autoritas debet ad abjiciendum regem valere & ad eligendum, vel ipſorum conceſſione. Si populo dant poteſtatem regis & Parlamenti eligendi & cum videbitur abjiciendi, videant ne in ſe quoque parem attribuant eidem populo autoritatem, & majore quidem cum ratione. Nam quid ſunt milites præ Rege & Parlamento? Quis umquam dubitavit quin ſubjecti ſint, immo & mercenarii, utriuſque poteſtatis Regiæ & Parlamentariæ? Ergo cum ad ſanitatem ſuam revertetur populus, & pœnitentia nefarii facinoris eum percipiet, cum exercitum illum rebellem & Regi ac Senatui totique regno pernicioſum & exitialem, decimatum puniet, duceſque ejus ita meritos in crucem tollet. Quis tunc non fatebitur juſtitiæ divinæ populum litaviſſe, cum talem pœnam merentes videbit expendiſſe? Alia etiam ratione perpendamus quantum à jure alienum ſit quod egerunt perfidi latrones. Si Rex Angliæ, id eſt ſuus, regno expelli ac vita merebatur, juſque illi habuerunt duplicem hanc vindictam de eo ſumendi, quid juris habuerunt in

re-

regem Scotiæ & Hiberniæ? De ſuo poterant ſtatuere quod volebant, cum eum in poteſtate haberent, regnumque Angliæ illi adimere, in quo plus valebant, ſed cur vita illum privando regnir Scotiæ & Hiberniæ rege ſuo ſpoliarunt, cum de ſolo Anglicano diſponere deberent? Aliud eſſet, ſi Scoti Hibernique in eandem cum ipſis ſententiam conſpiraſſent; & æque deſideraſſent regem importunum à ſe amoveri, ut Angli de ſuo id cupiebant. Contra ea Scoti regem ſuum vindicabant, teſtabantur ſe non conſentire cum rebellibus Anglis, ubi reſciverunt id illos agere ut ſupplicio capitali regem ſibi & Scotis Hiberniſque communem de medio tollerent. Remittere ad Scotos regem ſuum debuerunt, & ab Angliæ regno eum depellere. At eum occidendo tria regna orbarunt, cum duo aſſenſum ſuum non commodarint, ſed omnibus teſtificationibus contra niterentur. Sic Rex trium regnorum perfidioſe & nefarie & parricidialiter obtruncatus eſt ſententia judiciali, per carnificem, duobus regnis penitus diſſentientibus, & tertii novem partibus renuentibus, in quibus fuere miniſtri Eccleſiæ, omnes presbyteriani, omnes optimates & populi pars ſanior & numero major. Soli Independentium milites cum ducibus ſuis unius regni Anglicani incolæ, quoniam hæc peſtis à cæteris duobus exulat, & qui vix centeſimam populi Anglicani partem conficiunt, inexpiabili ſcelere & parricidio vix dictu effabili tria regna uni regi cum vita eripuerunt, non aliam ob cauſam quam quia ſectam in religione ſequuntur à regio regimine abhorrentem, & reges deteſtantem. Cujus ſectæ autores ab eadem diſciplina venere quam inſtituit Iohannes Leydenſis & ex ejus proſapia & hæreſi oriun-

oriundi. Quales autem conſtituerunt ad eum damnandum judices, tales ad eum ſecuri percutiendum carnifices adhibuere. Niſi verius ſit ex numero judicum duos illos carnifices ſumptos eſſe, qui perſonati egregiam in eo decollando operam navarunt. Inter judices quippe qui ad eum condemnandum conſedere, viginti & quatuor tribuni militum fuerunt, *Colonellos* nuncupant vulgo. Duo ſimiliter Colonelli officio carnificis functi ſunt, ad hoc, ut apparet, larvati, ne qui conſpecti in ſubſelliis judicum fuerant, paulo poſt conſpicui in pegmate infami fierent, carnificum operam præbentes. Præſes ipſe latrocinantis conſeſſus, homo nihili, pretio redemptus eſt, ut quantum juris & litterularum noverat, huic judicio impenderet. Cæteri juris & rerum, doctrinæque omnis imperiti. Tertio loco inter judices ſedit Dux Independentium, & ducis exercitus legatus, cum genero ſuo, de quibus dici poteſt,

Socer generque perdidiſtis omnia.

Sed audire viſus ſum vocem neſcio quam, ſive *filiam vocis*, ex aëre auribus immurmurantem, non eam tamen ipſam quæ ſæpe prophetas Independentium ad mendacium dicendum movit, ſed aliam magis veridicam, quæ hunc verſiculum ſubjecerit, *Ipſique vos perdetis & poſt omnia.* Quod autem in jure dicitur, *neminem poſſe in ſua cauſa eſſe judicem* vel jus ſibi dicere, quia ut in lege eſt unica ſub illo titulo Codicis, *Admodum iniquum eſt in re propria alicui licentiam tribuere ſententiæ*, in his hominibus, ſive potius hominum monſtris, locum plane habet. Nemo enim aliter poſſit dicere, quin in re propria jus ſibi dixerint. Cum ipſi reges ſe facere voluerint, id alia via conſequi non potuere, quam Regem legitimum amovendo,

amovendo, qui ſolus obſtabat ne regnare poſſent. Nec laborare debemus quærendo quo jure & qua autoritate judices ad eum tollendum ſederint. Non enim aliter ſententiam contra eum tulerunt, quam ſi ſine ſententia trucidaſſent. Certe qui inauditum & indefenſum condemnarunt, tametſi in agendi & judicandi modo reliqua omnia recte & ordine proceſſiſſent, atque is qui damnatus eſt, objectorum criminum vere reus fuiſſet, pro inſonte tamen hodie haberetur. Atqui nihil in ea accuſatione & judicio actum eſt quod ullo colore vel tenui bractea juris oblitum videri poſſit. Is eſt condemnatus qui nec potuit accuſari. Inauditus eſt condemnatus. Iudices in eum dati ſunt qui judicandi licentiam non habuere. Dederunt illi quibus dandorum judicum jus non erat. Duæ ſunt voculæ iiſdem ac totidem elementis conſtantes, ſolo literarum ſitu differentes; ſed immane quantum ſignificatione differentes, vis & jus. Illam arripuit Independentium ſanctitas, iſtud juſſit faceſſere. Ea vis igitur peperit judicium illud in Regem, quod latrocinii & parricidii nomine vero debet appellari. Vt illi qui id reddidere pro latronibus, ſicariis & parricidis, quandiu hujus facti memoria inter homines vivet, non pro judicibus, habebuntur.

CAPUT XII.

IAm pervenimus ad quintam & ultimam quæſtionem, quæ eſt de criminibus Regis Caroli, ut conſtare poſſit jure an injuria ſit damnatus. Nullum crimen eſſe ex quo ille qui Rex eſt condemnari queat, cum ſupra demonſtratum ſit, ſupervacuum hic videretur quærere quo crimine ceciderit Angliæ Rex. Potius quippe pronum eſſet

eſſet pronuntiare injuſtum illud & iniquum, immo & ipſiſſimum omnino parricidium fuiſſe judicium cui ſuccubuit. Cæterum quo melius de ejus innocentia liqueat, fingendum hic nobis eſt, unum de privatis reum fuiſſe, vel ſi id non poteſt, ſaltem magiſtratum aliquem populi, quales omnes reges haberi oportere ſanctis Independentibus placet. Ponamus igitur Regem, ut talem, poſſe accuſari & in judicio teneri reſpondere, rationemque ſuorum actuum judicibus reddere. Enimvero quoniam Rex eſt, qui condemnatus capitalem ſubiit ſententiam, oportet eum de maximis criminibus in judicium vocatũ, à graviſſimis teſtibus læſum, & ſub juſtiſſimis judicibus capitis ſupplicio punitum eſſe. Quod attinet ad crimina, duæ partes ejus accuſationis fieri poſſunt. Vna in reprehenſione vitæ verſatur, altera in delictis quæ tanquam rex potuit committere. Prior perſonam ejus ſpectat, poſterior majeſtatem ſive dignitatem regiam, vel potius adminiſtrationem. In prima quęrendum eſt quomodo vixerit, in ſecunda quomodo regnarit. Ita qui magiſtratum populi gerit, aut tanquam privatus peccat, aut tanquam perſona publica. Si furtum committit, ut fur alius plectendus eſt qui arcam vicini effregerit ut pecuniam inde auferret, aut alio modo compilarit. Si pecuniam publ. intervertit cum in magiſtratu eſſet, peculatum facit, & capitali animadverſione, ſed non tanquam privatus, plectitur. Item ſi judex pecuniam ob judicandum decernendumq; acceperit, vel qui magis aut minus quid ex officio ſuo faceret, repetundarum poſtulatur, non ut privatus, ſed ut magiſtratus. Adulteria, homicidia in eo qui cum poteſtate eſt, non ſunt crimina propria magiſtratus, ſed privatę perſonæ, quæ tamen certum eſt levius animad-

ver-

verti ob dignitatem quæ perſonæ inhæret, quam ſi nullam haberet. Alia lege reus fit qui ut civis delinquit, alia qui publica abutitur poteſtate & in crimen majeſtatis cadit. Si in magiſtratu poſitus de nocte & capite tecto in lupanar intraret, intra civem peccaret. Si idem medio die faceret, cum apparitoribus & faſcibus & omni pompa quæ comitatur poteſtatẽ, majeſtatem populi imminueret & ſuam, quæ cum publica in ejus perſona conjuncta eſt. Regum quoq; vita, ut & magiſtratuum interior, & domeſtica, civium vitiis laborat, quæ nihil habent cũ iis criminibus commune, quæ in regnando & adminiſtrando imperio committuntur. Aliquis vinoſus eſt & libidinoſus & luxurioſus & prodigus & avarus princeps, cui tamen hi mores à bene regendo non obſtant. Quid melius Trajano? Ebrietatis tamen infamia tactus eſt, & puerorum amore nimio. Alius amicas habuit nec una tori conſorte contentus fuit, & nihiloſecius inter bonos numeratur principes & magnos. Vlterius ibimus. Davidi homicidium cum adulterio junctũ egregii regis famam non abſtulit. Parricidium & amores mulierũ cultui falſorum Deorum deditarum à quibus & ipſe ad eandem inſaniam abreptus eſt, Salomoni non obfuerunt, ne regum ſapientiſſimus ſuæ ætatis haberetur. Chriſtianorum amor & deliciũ Conſtantinus Criſpum ex ſe genitum necavit, & uxorem Fauſtam Criſpi novercam balneo calentis aquæ exanimavit, nec tamen optimi principis famã perdidit. Non alios nominabo veteris & recentis memoriæ reges, quorũ vita domeſtica non ſolum vitiis, ſed etiam ſceleribus contaminata erat, qui propterea tamen in numerum malorum principum relati non fuere, quia publica eorundem adminiſtratio rectiore talo ſtetit. Nihil

ergo

ergo impedit, quin idem domi infamis, foris ſit glorioſus. Et multi reges majore bene gubernatæ Reipublicæ quam familiæ recte adminiſtratæ laude inclaruere. Aliæ quippe virtutes regiæ ſunt, aliæ quibus privati commendantur. Ille tamen perfectiſſimus eſt rector, qui ad regias etiam adjungit quæ privatorum ſunt dotes. Si omnes artis numeros non implet orator, qui ſola dicendi peritia valet, niſi etiam probitas in eo laudetur, quanto id in rege magis deſiderabitur ut vir bonus ſit & regendi peritus? Non tamen idem ſemper qui bene vixit, etiam optime rexit. Nam & artes aliæ ad regnandum ſunt neceſſariæ, quibus ſi careat ille rex qui vir tantum bonus eſſe & haberi cupiat, numquam officio boni principis, & cui bene commiſſa ſit reipublicæ cura, recte fungetur. Tales multos hiſtoriæ ſuppeditant, qui hoc ipſo peccarunt quod peccare non poterant, hoc eſt, qui nimia bonitate ac ſimplicitate publicam rem male geſſiſſe & quodammodo decoxiſſe videri poſſunt. Si quærimus quomodo vixerit Carolus, ne inimici quidem ejus, ac rebelles ſubjecti, qui caput illi ſcelerato judicio, quaſi homini facinoroſo ſecuri carnificis amputarunt, aliter poſſunt dicere, quin bonus, pius, caſtus & religioſus princeps fuerit. Innocentia & integritate vitæ nemini principum qui hodie regnant, conceſſit. Cum veteribus comparatus, paucos hac in parte ſimiles habuit, nullum ferme ſuperiorem. Morte ipſa ubi nec ſimulationi nec diſſimulationi locus amplius ullus eſt, cum vera rerum redit facies & mimica atque ad ſcenam facta recedit, plane aperuit qua ſanctitate morum præditus, & quanta menſura Chriſtianarum virtutum fuerit cumulatus. Quam multi autem ſunt qui hiſtrionicā quam tota vita egerunt etiam mimi clauſula finiunt?

finiunt? Nihil autem in morte Regis à vita diſſonum ac diſcrepans viſum eſt. Qui veniam dedit cum extrema hora populum alloqueretur, hoſtibus ſuis & perduellibus, & judicibus illis cruentis à quibus ſe inique neci adjudicatum ſibi conſcius erat, quam libenter veniam dediſſet in alio delicto non in ſuam necem admiſſo, deprehenſis? Memorant ſane incruentum ejus imperium fuiſſe nec quemquam ab eo neci dari juſſum præter unum nobilem averſæ veneris convictum, cui & gratiam fecit meriti & lege ordinati ſupplicii, quod pœna molliore mutavit. Scires nihil aliud in votis dum in vita & regno fuit habuiſſe præter populi ſui pacem, qui moriens adeo diligenter eam commendavit audientibus & tam horrendo ſpectaculo aſſiſtentibus. Potuitne non ex Chriſti lege vivere, qui ad ejus normam tam exacte vitam finivit? An ullus privatus ita moritur, in tali loco, & tali mortis genere? An protomartyr ille cum lapidaretur ab inſano & impio populo aliter inſontem & ſanctam animam, atque in aliis verbis efflavit, quam hic primus Angliæ regum martyr, cum ſub carnificis ſecuri eſſet expiraturus? Ambo Deum orarunt ut hoc quod facerent, impunitum eſſet ſuis autoribus. Si conferamus & contendamus eum qui damnatus eſt cum ſuis accuſatoribus, regum trucidatum cum ſubjectis qui necarunt, videbimus quid inter utroſque fuerit diſcriminis. Vtri Chriſti fidem & doctrinam melius & officium expreſſerint. Quorum verba Chriſtum ipſum, ut dicam, magis ſonuerint. Extant illa quæ Rex ad populum pronuntiavit, cum ſub ictu carnificis ſtaret, quibus animam Deo ſuo jam plane reſignatam teſtatus eſt, & omnia mundi faſtigia calcantem, ſceptrum quod geſtaverat, & thronum cui inſederat, nihili

æſtimantem, & ad illam immarceſcibilem coronam quæ ſanctis in cælo parata eſt, toto pectoris ardore properantem, & mortalem quam geſſerat non amplius capiti hæſuram, cum capite ipſo deponere geſtientem, ſolum regnum Chriſti anhelantem pro regno terreno quod ſceleratis latronibus poſſidendum relinquebat, ſibi ereptum cum vita, cum illis horum omnium veniam dediſſet ut ſic Chriſto placeret. At impii ejus accuſatores & condemnatores non contenti eum perdidiſſe capitis & regni, vitam memoriamque defuncti ſemper victuræ calumniæ macula inquinare etiam nunc conantur. Quaſi non ſufficeret nocentem feciſſe, & pro ſcelerato latrone ad mortem condemnaſſe, crudeliorem Nerone & omnibus modis pejorem traducunt. Quaſi mors una uni homini & quidem regi parum eſſet, eaque infamis, & per carnificem irrogata, decies millenas illi cervices etiam poſt mortem in ſcriptis ſuis optarunt, ut totidem deſecare potuerint, tanquam ſi decies millia capitalium criminum commiſiſſet, pro quibus totidem ſupplicia capitalia ipſi merito fuiſſent exhaurienda. Atqui ne unius quidem probati & confeſſi ſubſcriptionē in eum edere potuerunt. Votum veteris tyranni fuit ut populus cui imperabat, unam cervicem haberet ad libitum ſuum abſcindendam. Quanto magis hoc tyrannicum & crudele uni homini tot capita optare quot populum facere poſſunt, aut quot pilos ipſe habet in capite, ut totidem unus mortes patiatur? Saltem illo Caligulæ voto unica plaga ad mortem populus univerſus defungi poterat. Illo vero, quod vovit Advocatus parricidarum, ex illorum nempe mente ſanguinaria, per decies millenas neces uni homini pereundum fuit. Quid ille Rex de te tantum mali meruit,

ô ma-

ô maledićte & infamis parricida, ut non exſaturatus ſanguine ejus, quo ſecurim carnificis tua accuſatione tinxit, decies millia animarum eum habere volueris, ut ſic oculos animumque crudelitate ac immanitate incredibili & qualem nulli umquam tyranni excogitarunt, paſceres & ſatiares? Ergo totidem reges hodie ſic mactatos videre velles ſi totidem eſſent, quot uni regi cervices amputandas optaſti? O tempora! ô mores! ô natio! ô Religio! ô Reformatio! Vbi pietas, non dicam Chriſtiana, ſed humana? Sæpe ſontium miſeremur & vilium, & juſto ſupplicio affectorum. Ecce cui dolet regem ſuum non habuiſſe innumerabiles vitas, ut omnes poſſet perdere, & per omnes ſupplicia expendere. Vltra tot mortes inſuper ſævire impius voluit, cui tot in uno corpore regio cruciatus ultimi non ſuffecere. Nec hoc tantũ, ſed mortis temporalis pœna minime contentus, etiam æterna damnandum cenſuit quem decies millenis mortibus dignum judicavit. Nam in fine ſceleratæ Provocationis, qua factum parricidiale & judicium infandum ſuum defendere ſuſtinuit, Deum introducit Regem ità alloquentem. *Abi, abi, ad animarum inſtitores Epiſcopos tuos, qui te furfuribus & veneno aluerunt, at nunc tibi veſcendum eſt igne & ſulfure in æternum.* Hæc mihi revocant in mentem Itali Sicarii deteſtandũ factu, qui hoſti ſuo vitam eripere cum ſatis non haberet, niſi etiam faceret ut animam ſimul cum corpore perderet, gladio in jugulum intentato minatus eſt ſe occiſurum niſi Chriſtum negaſſet. Ille metu mortis abnegavit. Tum latro protinus ferrum pectori negantis immerſit, ratus uno eodemque ictu vitam ſimul futuram & præſentem hoſti ſe ademiſſe. Ita Latronum patronus Regem ſuum, ſed ini-

micum quia regem, cuperet etiam ad æterna ſupplicia à Deo condemnatum, ſicut ab hominibus nefariis coactus eſt pœnam ſubire tranſituram. Et quia id cupit etiam credere audet. Immo & homo blaſphemus non rectum juſtumque Dei judicium putat futurum, niſi morte ſimiliter æterna puniat, quem ſicarii parricidæ mori temporaliter coëgerunt. Ideo comparare auſus eſt Dei judicio ultimo hoc judicium ſceleratum, quo Regi vitam eripuerunt. Ergo & judices qui in Regem conſedere, Deo ſimiles æquitate & juſtitia facere ſic debuit, vel etiam ſuperiores. Nam niſi eorum ſententiam ſequatur judex ille ſupremus in morte regi æterna infligenda, vix juſti judicis nomen mereatur, quoniam ad exemplar ſummi Iuſtitiæ Anglicani tribunalis non properaverit, cujus votum fuit decies millenas cervices regem ſuum habere, ut decretoria tabella omnes demeret demeteretque. Fatentur illi quidem tale judicii exemplum numquam alias auditum, nec viſum, ſed ideo fuiſſe inſtituendum, quia Rex in quem hæc exempla ab iis edita ſunt, non habuerit parem ſceleribus quæ commiſerit. Ne quidem Neronem. Itane? Non nocentem eum feciſſe ſatis habuerunt, niſi etiam Nerone nocentiorem facerent? Age, inſpiciamus utri Neroni ſimiliores, Rex accuſatus ab his & damnatus, an qui illum accuſarunt & damnarunt. Nero matrem necavit, iſti patrem patriæ quod longe majus parricidium eſſe nemo negaverit. *Nero*, teſte Suetonio, *nullum adhibuit delectum aut modum interimendi quoſcunque libuiſſet, quacunque de cauſa.* Neget mihi aliquis illos eodem animo fuiſſe ad interimendos quoſcunque ſuis partibus minus favere ſuſpicarentur, & tum ipſi conceſſero, non eſſe hac in parte Nerones. Cum

iſte multos jam Senatores necaſſet, *multas ſignificationes nec dubias jecit*, ut idem ait Suetonius, *ne reliquis quidem parſurum Senatoribus*, *eumque ordinem ſublaturum aliquando è Republica*. Quid aliud egerunt Regis judices quam ut Senatum ex Anglia exterminarent, tota domo ſuperiore Procerum ſublata, quæ ſimilior Senatui Romano fuit? Idem Nero in auſpicando opere Iſthmi, eodem autore, magna frequentia, clare dixit, *ut ſibi & populo bene res eveniret*. Nonne etiam populi nomine omnia agunt iſti Nerones Anglici, in quo ſummam poteſtatem reſidere verbis ajunt, totam vero ad ſe re ipſa trahunt, cum in eum ſæviorem quam Nero unquam oſtendit, tyrannidem exerceant? Nero *nec populo etiam pepercit*, referente Suetonio. Iſti cui pepercerunt è populo? Nonne ex domus inferioris Senatoribus quos populi partem eſſe volunt, cui & ſummum imperium tribuunt, quadraginta quinque in vincula conjecerunt, centum è Senatu pepulerunt? Quo crimine ipſis objecto? Nullo niſi uno cujus niſi rei ab his facti fuiſſent, ſcelerati & latrones extitiſſent, & rebellibus illis ſimiles. Nempe quod Regi ſuo non adeo ſe iniquos eſſe oſtenderunt. Quos nunc bello perſequuntur, quorum urbes in Hibernia exſcindunt, quorum ſtragem ubique edunt, quid meruere de Rep. mali? Tyrannos ferre non poſſunt & Regem ſuum deſiderant legitimum. Hoc apud novos Nerones inſtar immanis eſt flagitii, nulla morte, nullis cruciatibus expiandi. Nero *religionum uſquequaque contemptor fuit, præter unius Deæ Syræ, quam mox ita ſprevit, ut urina contaminaret*. Nerones Anglicani dum omnes religiones admittunt, nullam ſe habere probant. Adeo etiam contemnunt diu in Anglia

receptam, ut nuper miniſtrum in templo concionantem, & liturgiam legentem qualis ſub Eliſabetha regina approbata fuit, militis Independentium armati, & cum tumultu Eccleſiam ingreſſi, de cathedra male mulcatum atque etiam vulneratum deripuerint, plebem ipſam quæ prædicantem audiebat, diſperſerint ac diſſiparint, multis illatis vulneribus. Inde egreſſi ad domum Epiſcopi Londinenſis ſe contulerunt, in qua pediſſequus neſcio cujus Comitis officio miniſtri fungebatur & concionatoris, & populum de ſuggeſtu alloquebatur, quem attente audierunt, & concionantem protexerunt. Relegatur vita Neronis, plura ejuſdem facinora reperientur, quæ ſatis oſtendunt, ſi comparatio eorum fiat cum eorum factis qui hodie Angliam gubernant, Neronianum plane eſſe iſtud imperium. Cum hac differentia tamen quod unus Nero totum ferme terrarum orbem qua tum patebat habitandus, imperio ſuo premebat, hic plures Nerones unam Romani imperii provinciam & regnum exiguum dira fatigant tyrannide. Tanto deteriore ita regnatorum conditione, quod violentior vis multiplicis tyrannidis in parvum ditionis ſpatium ingruit, quę dilutior cadebat ab uno in ampliſſimam & in totum orbem ſe pandentem ditionem. Hæc cernitur inſuper differentia in Romanum Neronem & iſtos novitios priſci Neronis æmulatores Anglicanos, quod ille improbitatem non diſſimulabat, ſed palam & apertè profitebatur impuritatem & crudelitatem. Quinimmo hoc perſuaſum habebat, neminem eſſe probum & pudicum, ſed omnes calliditate vitium tegere. Nerones vero Anglicani ſanctitatis nomine omnia ſua ſcelera celant, & profanam impietatem puritate adumbrata obtegunt.

gunt. Iidem Regi quem Nerone crudeliorem in omnibus fuiſſe volunt videri, parricidium Neronis etiam affingere auſi ſunt. Quod & inter ipſorum ſcelera numerandum eſt. Sed ipſe & qui eum defenderunt de eo crimine ſic illum expurgarunt ut Independentium patronus coactus ſit huic defenſioni manus dare, & tandem fateri ænigma hoc eſſe in ultimo demum judicio revelandum. Atque hæc de vita Regis. In qua nihil non modo puniendum, ſed nec reprehendendum quidem, quinimmo omnia laudanda, probitas, pietas, clementia, religio, innocentia & integritas. Has virtutes, & præterea amorem erga Deum, charitatem erga proximum, benevolentiam erga populum ſuum quamvis magna ex parte immeritum & rebellem, ubique ſpirat liber ejus poſtumus. Accuſatorum contra ejus & judicum ſcripta, quæ pro defenſione nefarii facti publicanda curaverunt, nihil niſi violentiam, truculentiam, immanitatem quandam & ferociam militarem, feritatemque moloſſicam & ἀπόνοιαν redolent, & præterea mendaciis, impoſturis, calumniis undiquaque referta ſunt. Magnum ex eo argumentum probitatis, ſinceritatis & fidei quæ in Rege fuit, duci poteſt, quod cum promittendo quæ ab eo exigebantur, cum populo rebelli pacem poſſet habere, nihil tamen in ea pacificationis & reconciliationis conventione, quæ inter ipſum & ſubditos tunc agitabatur polliceri ſuſtinuit, quod nollet ſervare. Quis in rege, cum ſubjectis ſuis ita tractare per vim coacto id deſideraſſet? Quis non potius ſimulandi artem illi hac in parte adhibitam condonaſſet? E contrario accuſatores ejus millies pactam cum eo fidem fregerunt, & fœdus ipſum, quod cum Scotis aliiſq; Anglis pepigerant, quo inter alia de per-

ſona Regis protegenda cautum erat, nefarie violarunt, parricidaliter trucidato per carnificem, cujus majeſtatem ſe eſſe conſervaturos perſancte ſolenni fœderatione inita juraverant. Vi & dolo omnia ſemper egerunt. Hoc jus eorum & hæc juſtitia. Ita vere ex his concludi poteſt, quot virtutes in Rege fuerunt, totidem contraria vitia in ejus accuſatoribus & judicibus eſſe, adeo ut pro certo pronuntiari debeat, bonum, pium, juſtum, clementem, pacificum, ſanctum regem, ab impiis, ſceleratis, nefariis, crudelibus, infidelibus & fœdifragis latronibus & parricidis fuiſſe condemnatum. Veniamus ad ea crimina quæ male regnando commiſiſſe arguitur, qualia nempe tyrannus facit, & quæ faciunt tyrannum. Sententia contra eum lata à judicibus partim pretio redemptis, partim furioſis, *Tyranni*, *Proditoris* & *Homicidæ* elogiis reum indicta cauſa condemnatum donavit. Priuſquam hæc per partes diluamus, prima & optima ratio purgandi regis hæc videtur, ut vel ipſorum qui damnandum eum curarunt teſtimonio innocentiam ejus probemus & judicum iniquitatem revincamus. Res maxime patens & manifeſta eſt, Tyrannis. Vt alia ſcelera in operto latent, conjecturis eruenda, argumentis probanda, & teſtibus convincenda, nemini poteſt ignotum eſſe an tyrannus ſit, de quo omnes queruntur. Qui poteſt negare ſe tyrannum eſſe, jam probavit id quod voluit. Populi quibus non placet præſens dominatio, quique aliam quærunt, vel eam quæ eſt emendari cupiunt, ſi arma in rectorem ſuum hoc conſilio & fini capiant, ne injuſte videantur ſe commoviſſe, ſolent publicatis ſcriptis cauſas allegare, quibus ad rebellandum adducti ſunt. Non ſemper perſonam Regis impetunt, ſed de præſidum injuriis

que-

queruntur, de miniſtri alicujus gratioſi & potentis apud regem nimia autoritate, de profuſa in eum regis liberalitate, quibus exhauriatur ærarium publicum. Sæpe etiam onera tributorum obtendunt. Sed raro populus ad bellum regi ſuo inferendum quacunque de cauſa concitatur, niſi autores habeat ſeditionis aliquos ex proceribus, qui odia privata publico nomine ulciſci ſtudent, aut regnum affectant. Hi populum, id eſt beſtiam per ſe mobilem & irritabilem impellunt ſpecie boni publici quod ignorat, & tædio regiminis quod moleſtum & importunum eſſe de facili ignaris & credulis perſuadetur. Ita duces improbos cæcum vulgus & novarum rerum cupidum ſequitur. Sic frequenter fit ut optimi & moderati reges pro tyrannis perſequendi arripiantur, præcipue ſi religio quoque in his turbis partes ſuas agat. Hujus quippe prætextus ſæpius transverſos agit populos, qui zelo ſcientia vacuo abrepti, dum ſuſpicionibus indulgent, ſanctum etiam & religioſum principem quaſi profanum infamant, quia talem eſſe perſuaſi ſunt à ſuis ducibus, quorum pro bono factionis intereſt ita credi. Sic Henricus tertius apud Gallos cum Pontificiæ religioni uſque ad ſuperſtitionem eſſet addictus, fidem non potuit invenire apud rebelles quos factio raptabat, ſed pro fautore novarum religionum habitus & traductus eſt. Sic canis inſtar fuit, quem pro rabioſo traducere ſolent illi qui eum omni modo quærunt tollere. In Angliam de qua nunc eſt quæſtio, redeamus. Conſpiratio populi rebellis contra Regem ſuum quam cauſam armis ſuis prætexuit? An, quod ſententia capitalis continet qua morti adjudicatus eſt, ſe contra *tyrannum*, *proditorem* & *homicidam* bellum ſuſcepiſſe profeſſi ſunt? Hi ſane debue-

runt, ſi talis ille omnium opinione tunc viſus eſt, in his criminibus conſtanter & ſine variatione accuſationem ſuam defigere, præſertim cum nihil ſit apertius, ut jam dictum eſt, tyrannide. Ad quam convincendam ſi ſuſpicionibus tantum & conjecturis procedatur, nihil minus eſt quam quod dicitur. Multo minus tanquam convicta & confeſſa deprehendi ſperatur, ſi varia eſſe contingat hominum judicia in ea depalanda. Cur ergo in conjuratione quam inter ſe fecerunt Angli & Scoti contra Regem, non eum pro tyranno & proditore regni inſectati ſunt? Cur conjurati in eo fœdere contrahendo diſertis & conceptis verbis ſe obligarunt mutuo ad conſervandam & defendendam Regis perſonam & Majeſtatem? Tyrannum eum tunc eſſe & proditorem non ſentiebant, de cujus autoritate & perſona tuenda tertium articulum ſui fœderis fecerunt. Independentes non minus quam Presbyteriani, participes & ſocii fuere non ejuſdem cum jusjurando initæ pactionis, quæ inter conjuratos convenit. Non alia autem illo in tempore ad eam conſpirationem inter partes faciendam cauſa prætendebatur, quam reformandæ cura religionis, quantum ad doctrinam, cultum, diſciplinam & regimen Eccleſiaſticum. Nihil aliud tum viſi ſunt à Rege poſtulare vel in regis gubernatione deſiderare præter hanc reformationem, quæ in ſchiſmate extirpando, hæreſibus tollendis, & Epiſcopali regimine ſubmovendo præcipuè conſiſtebat. Duo priora Rex facile concedebat, ad tertium quo Epiſcoporum abolitio petebatur, repugnabat. Nec immerito. Epiſcopos invenit cum regnare cœpit. Ideo tuendos eos ſibi eſſe credidit, ut alia omnia quæ in regni ingreſſu promiſit ſe eſſe ſervaturum. Nullæ mutationes

tiones in regno fieri poſſunt abſque perturbatione plurium rerum, eaque ſummæ rei plerumque pernicioſa. Sed de hoc jam non diſputamus. Hoc tantum volumus cum arma contra Regem ab illis initiis & poſt illam conjurationem ſumpta ſunt à Presbyterianis, nullam de Regis tyrannide & proditione inſtitutam à partibus querimoniam fuiſſe. An ab eo tempore horum criminum affinis eſſe cœpit & in tyrannum deſcivit? Cur ita? An quia ſe ipſum armis quoque defendere contra rebelles tentavit? Qua defenſione haud ſcio an aliquid poſſit eſſe juſtius & naturæ legibus convenientius, ne quid dicam de regum jure. Atqui etiam poſt exercitus conſcriptos & copias militares in unum contractas quibus Regi vis inferretur, Presbyteriani ſæpius teſtati ſunt, hæc ſe non facere, ut juſto ipſius honori & autoritati quicquam detraherent. Rediret modo ad Parlamentum ſuum, ſe eum cum omni honore & reverentia eſſe excepturos, veramque ei obedientiam, ſubjectionem & fidelitatem eſſe exhibituros. Domini & Communes in Parlamento congregati Octobris xx. anno cIↄ Iↄ c xlii. hanc teſtificationem ſe facere declararunt coram Deo omnipotente. Nondum ſuus Rex illis tyrannus erat & proditor. Multis aliis ſubſequentibus declarationibus, ut vocant, hoc idem ſæpius teſtati ſunt. Quando igitur tyrannidem auſpicatus eſt & in grande illud crimen incurrit, quo capitalem pœnam promeruit? An bello fervente, cum hinc inde exercitibus ad certamen acie directa compoſitis & paratis auſus eſt Rex ſubditorum ſuorum arma contrariis armis propulſare? Ne tum quidem tyrannũ eſſe factum probabimus vel hoſtium ipſorum judicio. Pergamus porro ut perveniamus ad illud tempus quo

tantum nefas ingredi cœpit. Pugnavere conflictu publico contra eum rebelles: victus ille eſt. An eum tyrannum tenemus? Nondum. Perſequamur eum veſtigiis ut ad tyrannidis ipſa latibula accedamus. Oxoniam fugit, obſeſſus eſt; cum deſperaret, urbe clanculo egreſſus ad Scotos ſe recepit atque in eorum fidem & tutelam ſe dedit. Quid illi? An tyrannum tunc declararunt? Immo ut regem decuit accipi, eum omni ſcilicet reverentia exceperunt. Sed paulo poſt quoniam conjurationis fœdere ſe ita obligatos eſſe ajebant, captivum Anglis Parlamentariis tranſmiſerunt. An tanquam tyrannum? Certe potuerunt tunc libere ita de eo ſentire & loqui tam Angli quam Scoti. Nullum tamen adhuc verbum inter conjuratos de Regis tyrannide & proditione. Ipſi quinetiam Independentes cum viderent regem ſuum de captivitate in captivitatem deſultorio modo trajici, quiritabantur, indignum eſſe facinus clamitabant, regem ſuum ita captum detineri contra expreſſam fœderis pactionem & fidem. Regiam majeſtatem nimis irreverenter & contemptim conteri, cum ipſo Rege totum regnum eam contumeliam & injuriam pati. Ergo Tyrannus tum non fuit Independentibus ille de quo talia loquebantur. Sequamur homines, & quo tendant obſervemus, donec ad ſecreti penetrale evadamus quo jacuit hactenus abſcondita Regis Angliæ tyrannis. Derepente vi facta Regem Presbyterianis eripiunt, ſpe liberioris cuſtodiæ, vel etiam plenæ libertatis oſtenſa. Nondum igitur eum tyranni loco iſti miſericordes eum habebant. Sed regem cujus fatum miſerabantur, è carcere eductum certabant, ſcilicet, throno ſuo reſtituere. Nondum ſatis liber videbatur in loco tam Londini propinquo

pinquo aſſervatus, in quem impetum facere poſſunt Presbyteriani eumque rurſus in captivitatem retrahere. Perſuadent ipſi ut ſe inde extrahi patiatur ſub ſpe libertatis numeris omnibus abſolutæ; paret, ductores ſuos ſequitur, in carcerem anguſtæ inſulæ truditur, nemine ad eum adire permiſſo. Mutatio tum facta animorum apud Presbyterianos, & ſuas jam voces reddere cœperunt Independentibus, Scelus eſſe Regem, tanquam non regem, arto carcere incluſum teneri. Vt eum arte ſimili qua ereptus ſibi fuerat recuperarent, colloquium cum eo de pacificatione curant inſtituendum. Haud renuere poterant Independentes; Res eo perducitur, ut prope tranſactum eſſet negotium, & in paucis articulis Rex moras necteret. Adhuc velut cum rege ſuo utrique tractabant de concordia, non tanquam cum tyranno. Cæterum Independentes veriti ne pace facta Rex ſibi iterum imponeretur, qui nullum regale imperium volunt, conſilium inter ſe capiunt de eo tollendo. Quæ via vel vis ad hoc magis expediret, conſultabant. Veneno aut gladio necare nimis invidioſum, & ſanctis, quales illi videri cupiunt, fortaſſe non decorum. Iuſtitiæ via placuit. In ea etiam aliquid difficultatis occurrebat. Nam quo jure aut quo juſtitiæ colore regem capite plecterent de quo nihil queri poterant? Vnum in illo reprehendebant Presbyteriani, quod in Epiſcopatu retinendo nimis pertinax eſſet. Cærimonias aliquot & liturgiæ ritus ab eodem pari pertinacia defendi non probabant. Parum ſuper his moveri Independentes, quibus hoc unum curæ ut Rex non eſſet. Eo ſublato & Epiſcopatum & reliqua ruere. Et jam Epiſcopi nuſquam erant. De rege quo jure qua injuria amovendo tan-

tum ſolliciti erant. Omnia ſe habituros ſi hoc haberent, poteſtatem ſummam, regium imperium, & veram *Independentiam* numeriſque omnibus & partibus perfectam. Exercitum jam in poteſtate habebant & Regem ipſum. Reſtabat ut Parlamentum & civitatem Londinenſem ſibi ſubjicerent. Vtrumque vi & armis obtinuerunt, Domo Dominorum penitus ſublata & Communium domo omnibus illis qui erant ſibi contrarii, repurgata, parte in vincula data, parte fugata. Lupum tamen auribus tenebant, Regem videlicet, quem neque dimittere volebant, neque diutius ſervare poterant. De modo quo eum perderent, deliberabant. Iure id efficere ſe cum non poſſe viderent, juſtitiæ nomen & judicii ſpeciem ſufficere viſum eſt. Ita de carcere extractum ad ſupplicium rectà duxerunt. Sciebant enim non reſponſurum coram judicibus quos illi dederant, quia ne minimus quidem nobilium eos agnoſcere voluiſſet. Atque hoc de induſtria captarunt, ut Regem inauditum & indefenſum ſupplicio afficere poſſent. Satis ergo crediderunt ſi diceretur, à Tribunali ſupremo juſtitiæ fuiſſe condemnatum. Crimina facile factu fore & multa & grandia objectare, quæ Rex diluere nec poſſet nec vellet, quia coram tali judicum conſeſſu nulla autoritate nec jure ſubnixo, ſibi eſſe reſpondendum neutiquam putaret. Ita Tyranni & proditoris titulis ea ſententia notatus eſt, quæ in autores ſuos tam jure poterat pronuntiari, quam in regem injuſte prolata eſt. Si quis ergo quærat quæ cauſa Tyrannum fecerit Carolum, in promptu eſt dicere, Exercitum victorem Independentium qui nec regem nec magiſtratum volunt, urbem captam ab illis & armis occupatam, Parlamentum ex parte ſublatum,

partim

partim ſubactum & fugatum, tyrannidis notam Regi inuſſiſſe, & pro tyranno eum neci dediſſe. Menſe Aug. qui præceſſit ejus ſupplicium, anno cIↄ Iↄ c xLvIII, domus Communium quæ ſola jam tum regnabat & Independentibus erat obnoxia nondum de Carolo ut de Tyranno judicaverat. Scripſit enim literas III. Auguſti datas & Prolocutoris nomine ſubſignatas ad Scotorum Parlamentum, quibus teſtabatur numquam ſibi in animo fuiſſe mutare ſtatum qui huc uſque in Anglia obtinuerat, qui debeat eſſe ſub uno rege, domo Dominorum & Communium. Injuriam ſibi ab illis fieri maximam ibidem conqueruntur, qui hos rumores de ſe differebant. Has literas nuper Scoti publicandas curarunt, ut de eorum hominum levitate & inſania omnibus conſtaret. Nam priuſquam annus ſe convertiſſet, mutatio ſtatus ea facta erat quam videmus, Rex condemnatus & ſecuri percuſſus tanquam tyrannus & proditor. Si talis fuit, talis etiam videri debuit omnibus & ſemper. Cur igitur non idem de eo ſenſerunt Scoti, qui ad Independentes miſerunt literas & nuntios, quibus teſtabantur ſe ea omnia deteſtari quæ contra Regem meditabantur, & quæ hactenus egerant? Nuper etiam in literis quas miſerunt ad filium Carolum ſecundum regem ſuum, *ſacratiſſimum regem* appellant parentem ejus, & *ſacerrimum facinus* quo necatus eſt. An id facerent ſi pro tyranno eum unquam habuiſſent? Cur etiam non omnibus Anglis idem viſum eſt, cum vix decima pars eorum, immo vix centeſima, in illud de rege ſententiæ elogium conſenſerit? Cur denique non ipſi Independentes ſemper ita judicarunt? Cur indignitatem captivitatis Regiæ proclamabant, cum à Presbyterianis detineretur in carcere? An Rex tam

tam brevi ſpatio in tantum mutatus eſt ut de rege repente tyrannus extiterit? Quid fecit pro tyronno quandiu in carcere vixit? Diverſos de re eadem & perſona aliter opinari quoquo modo ferendum eſt, & fieri ſæpe ſolet. Quis ferat eoſdem de regis captivitate querentes & probra jacientes in rebelles qui eum detinebant, & mox eoſdem eumdem duriore clauſum carcere ad ſupplicium inde raptum duci jubentes? Neronis tempore fuerunt, quibus ille non videretur Nero eſſe & qui mortuum deſiderarent. Quis putet eorundem hominum eſſe captivi miſereri, & paulo poſt illum ipſum captivum carnifici tradere? Præterea quis fidem haberet arcuato morbo laboranti ſi de coloribus vellet judicare, qui omnia quæ videt, ejuſdem eſſe coloris exiſtimat? Quis ſimiliter magni faciat judicium hominum de tyranno ſententiam ferentium, quibus omnes reges tyranni ſunt? Vnus ex illis Independentium ducibus, qui omnia quæ regem & regium regimen ſpectant, alba linea ſignant, nulloque habent diſcrimine ſive reges legitimi ſint, ſive tyranni pro ſententia dixit in domo Communium III. Ianuarii anno CIↃ IↃ C XLVIII, ſe non curare rege ſublato, quæ regiminis forma conſtitueretur in Anglia, *Modo non ſit*, inquiebat, *ſub regibus aut Diabolis.* Ita Diaboli & reges iſti honeſto homini eodem loco fuere? Vt nullus Diabolus bonus, ſic nullum, ut apparet, putavit eſſe bonum regem, proinde omnes eſſe tollendos. Non ergo mirum ſi in ſententia capitali contra Carolum regem lata, Tyrannum eum eſſe pronuntiarunt, quia omnes pro Tyrannis habent ex ſectæ ſuæ idiomate, & ubicunque ſunt omnes ſtatuunt exterminandos. Quia Rex erat. Tyrannus quoque ipſis

fuit,

fuit, quia omnis Rex tyrannus. Iam igitur diſpiciamus verba ſententiæ, quam in Regem tulerunt egregii judices, quibus crimina Regis ſummatim expreſſerunt. *Tyrannus*, *proditor* & *homicida* in ea appellatur. Verebantur præclari adſeſſores ne peritiores viderentur quam iniquiores. Profectò imperitia eorum in hoc elogio concipiendo ſumma, cum improbitate pari certavit. Neſciverunt igitur quid eſſet tyrannus, & quem hoc nomine condemnarunt, etiam qualis eſſet, ea ratione videntur ignoraſſe. Cur aliquis in eo tot perfidorum & perditorum latronum conventu non repertus eſt, qui cæteros docere potuerit, *tyranni* appellatione omnia mala quæ facere poteſt quiſquis injuſte, impotenter & crudeliter imperat, comprehendi. Ergo qui tyrannus eſt, etiam proditor eſt & homicida, & omnium ſcelerum, quæ male regnando committuntur, reus. Quid opus igitur fuit, ad illud elogium *tyranni* addere *proditoris* & *homicidæ* titulos? Niſi ſi fortaſſe hoc intellexerunt, Tyrannidem omnem Caroli in proditione & homicidio conſiſtere. Sed de proditione & homicidio paulo poſt; de tyranni nomine nunc agamus. Sic enim liquido probabimus ex vi & proprietate hujus vocis veros fuiſſe tyrannos qui contra regem ſuum arma ceperunt, qui bello illum perſecuti ſunt, qui in carcerem conjecerunt, & qui poſtremo capitis eum damnarunt. Ipſum vero tam longe vita abfuiſſe à tyrannidis crimine, quam morte prope acceſſit ad gloriam Martyrii. *Tyrannum* antiquiſſimi Græci quorum hoc vocabulum eſt, de omni rege dixerunt. Tyrannus eo ſenſu revera fuit Carolus primus, ut ille de quo Virgilius,

Pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe Tyranni.

Poſtea

Poſtea iidem Græci de eo ſolo id nomen proprie uſurparunt qui vi occupatum imperium vi retinebat. Quo malo cum multæ civitates in Græcia olim laborarint, præmia propoſita ſunt tyrannicidis ſummo ferme omnium urbium & populorum conſenſu. Nemo dixerit hoc ſignificatu Carolum tyrannum eſſe appellandum, qui tot Regibus in regno patrio, ex eadem familia quæ initium & originem habuit in Guilielmo Conquæſtore, ſexcentis circiter ab hinc annis retro, ſucceſſerit. Nam & hac nota diſcernit reges Orientis deſpoticè regnantes à tyrannis Ariſtoteles, quoniam in poteſtate non diſſimili, illi hæreditaria regna poſſiderent, iſti vi rapta. Præter has duas notiones, *Tyrannos* Græci & Romani ſub Imperatoribus, eos dixerunt qui contra Regem legitimum inſurrexiſſent, ut ſe in ejus locum ponerent. Vnde ſæpe conſequebatur ut quamvis peſſimus Imperator deturbatus ſolio foret ab optimo viro, nihilominus tamen hic tyrannus tanquam juris & imperii alterius incubator nuncuparetur. Iidem etiam *Perduelles* nominati ſunt, nempe *qui hoſtili animo in principem animati ſunt*, ut ait Vlpianus leg. ult. D. ad leg. Iuliam Majeſtatis. Ἀντάρτας eos Græci recentiores appellarunt quod contra Principem legitimum arma capiant & inſurgant. Poſteriores Latini *Intartas* voce inde corrupta dixere, & verbum inde finxere *Intartizare*, pro rebellare adverſus regem & majeſtatem ejus violare. Quod qui faciunt læſæ majeſtatis crimen incurrunt ac perduellionis, quia ut majeſtas in imperio eſt, ita non læditur nec violatur niſi in ejus perſona, qui imperium & poteſtatem habet, ſive rex ſit, ſive populus. Hac poſita & explicata *tyranni* ſignificatione quæ omnium apud Romanos uſitatiſſima

tiſſima eſt; haud erit nunc difficile judicare & ſtatuere cui potius id nomen conveniat, Regi an exercitus ducibus, qui vitam illi cum regno abſtulerunt, quique nunc ejus loco regnant. Non alias hic probationes hujus rei afferam quam ex ipſis regni Anglicani legibus, quæ hac in parte nõ diſcrepant ab antiquis Romanis, ut ex jure noſtro conſtat. Bractonus qui ante annos quadringentos ſcripſit, juriſconſultus & judex in Anglia per ea tempora celeberrimus, lib. 11. Tit. de crimine læſæ Majeſtatis, ſcribit in hæc verba: *Si quis auſu temerario machinatus ſit mortem regis, aut aliquid egerit vel agi procurarit ad ſeditionem domini regis vel exercitus ſui, vel procuraverit auxilium, vel conſilium præſtiterit aut conſenſum, licet id quod in voluntate habuerit non perduxerit, tenetur tamen reus criminis læſæ majeſtatis.* Si quis igitur vel intra ſe agitaverit de rege occidendo, id eſt *hoſtili animo*, ut loquitur Vlpianus, *adverſus regem fuerit animatus*, quamvis non id effecerit quod voluit, hic crimen læſæ majeſtatis contraxit. Item ſi quid egerit aut agi procuraverit quo ſeditio moveatur contra regem vel contra exercitum ejus, idem crimen incurrit, ſi vel auxilium ad hoc vel conſilium vel conſenſum præbuerit. Legibus quoque Romanis & præcipue Iulia de majeſtate, idem omnino cautum fuit, ut liquet ex Tit. Dig. ad leg. Iul. Majeſtatis. Ea de populi majeſtate lata fuit à Iulio Cæſare primum Conſule, cujus tunc imperium erat, eademque valuit & pro principe poſtquam in eum à populo tranſlata eſt majeſtas. In judicium de hoc crimine veniebant ut ſcribit Tacit. 1 Annal. *Si quis proditione exercitum aut plebem ſeditionibus denique re male geſta majeſtatem populi Romani minuiſſet.* Idem quoque juris Imperatori competere cœpit poſt-

quam

quam imperium accepit. Atque idem nunc de omnibus regibus & principibus, ut etiam de Angliæ Rege dicendum. Quis ergo in hoc crimen apud Anglos incidit? An alii quam qui exercitus contra Regem conſcripſere, qui populum ad ſeditionem contra Regem concitavere, qui denique necem Regis machinati ſunt, quique tam hoſtili animo in eum fuerunt ut bello aperte eum perſequuti ſint, vicerint, ceperint, incarceraverint, ſupplicio capitali affecerint? Hæccine à ſubditis committi potuerunt ſine crimine majeſtatis, ſine proditione, ſine perduellione? Nunquid dicunt Leges Romanæ populum aut principem læſæ majeſtatis teneri, ſi exercitus proditione aut plebis ſeditionibus aut re male geſta ſuam ipſe majeſtatem minuerit? Non id ſane cadere poteſt in ſenſum communem, eſtque illud unum ex rebus quas fieri non poſſe datur. In lege etiam Anglicana non dicitur, idem crimen regem incurrere ſi procuraverit ſeditionem contra ſe, vel exercitum ſuum, vel populum ſuum. Non etiam diſtinguit inter regem & regem, nec dicit hoc crimine tantum obligari qui mortem regis boni machinatus ſit, non vero eum qui malum & moleſtum dominum tollere tentaverit. Radulphus de Glanvilla qui ante Britonem vixit, & primus Angliæ ac principalis fuit Iuſticiarius ſub Henrico II, lib. XIV dicit, *Si quis machinatus fuerit vel aliquid fecerit in mortem regis, vel ſeditionem regni vel exercitus vel conſenſerit, conſiliumve dederit, vel autoritatem præſtiterit, crimen proditionis eſſe*. Brito in titulo de Appellationibus ſcribit: *Si quis machinetur mortem patris aut matris regis aut liberorum ejus, aut hæreditario regno eum excluſerit, aut prodiderit ejus exercitum, quamvis res ad effectum perducta non ſit, proditio eſt*. An quæri

quæri vel dubitari poteſt quis patrem Regis, cujus hodie regnum eſt, morti dederit, quis liberos ab hæreditate paterna excluſerit, quis exercitum ejus ad ſeditionem concitarit, quis Parlamentum ſuſtulerit, potiore & digniore & majore ſui parte quam faciebat ordo Nobilium, inde ejecta & abolita? Non unum nec ſimplex majeſtatis crimen commiſerunt ſcelerati latrones qui nunc imperio incubant, ſed plura ſimul, immo omnia quæ poſſunt dici vel cogitari. Glanvillanus lib. XIV, & Bractonus lib. II. Tit. de crimine læſæ Majeſtatis, ſcribunt, *Si quis conſpiret contra Regis domum, id eſſe proditionem.* Qui totam domum regiam everterunt, Rege interempto, Regina dotario ſuo, ut vocant, ſpoliata, filio majore natu non ſolum hæreditate regni patrii privato, ſed etiam patrimonio proprio & omnibus bonis ſuis cum reliquis fratribus & ſororibus exuto, an hujus criminis affines non eſſe videntur? An quiſquam eſt qui de hoc ambigere queat? Statuto XXV. ann. Eduardi III. c. II. ſancitum eſt: *Si quis bellum moveat contra Regem intra regni fines, aut inimicis regis ſe ſocium adjunxerit & auxilium iis aut conſilium dederit, intra vel extra regnum, idque feciſſe teſtibus ſuæ conditionis convictus fuerit, crimine proditionis teneri.* Eodem Statuto ſimiliter crimen id incurrit, *qui mortem regis meditatus fuerit, aut reginæ aut filii natu majoris.* Cum autem duas perduellionis ſpecies eſſe conſtet; prior ea & major eſt, qua regis ſalus, ſtatus & dignitas attentatur: altera qua magiſtratus & judices à principe conſtituti, quique ejus vices gerunt, violantur. Vtramque ſpeciem complexus eſt Henricus VII. Imperator Germaniæ conſtitutione ab eo promulgata cum Piſis eſſet ann CIↃ CCCXII. Cui titulus, *Qui ſint rebelles.*

Angli-

Anglicani quoque Statutis, & præcipue illo, quod jam diximus, anni XXV. Eduardi III. ſancitum eſt, ſi quis Cancellarium, magnum Theſaurarium, aut Iuſtitiarium cujuſcunque Tribunalis occiderit, dum munus ſuum exercent, crimen proditionis eſſe & ad læſionem regiæ Majeſtatis pertinere. Si is qui magiſtratum aut judicem quem Rex conſtituerit, vel quemcunque ejus officialem, ut vocant, violarit, in crimen Majeſtatis cadit; quanto magis huic culpæ teneatur obnoxius qui Regem ipſum? Statuto anni XXXV. Henrici VIII. cap. II. & XIII. Eliſabethæ cap. I. pariter continetur: Si quis intra regni terminos aut extra, machinatus fuerit, mente conceperit, cogitaverit, meditatus ſit, mortem regis & perniciem aut aliquam corporalem noxam quæ tendat ad mortem & perniciem regis aut reginæ, aut ejuſdem privationem vel depoſitionem à regno & imperiali corona, aut honoris & majeſtatis imminutionem, aut belli contra eum commotionem ad invadendum regnum, aut externorum militum ad hoc ipſum evocationem, proditionis eſſe damnandum. Statuto anni XLV. Eduardi III. cavetur, ſi quis *occiderit qui Regi ſuppetias ad bellum ferre parabat, eum proditione teneri.* Quis de rebellibus Angliæ non dixerit eos hoc crimine ſupra quicquid eſt ſceleratorum damnari oportere, dum miniſtros omnes Regis & amicos, qui maximo infidelitatis ſcelere ſe obſtrinxiſſent niſi regem in extremo ſuo diſcrimine vitæ & regni adjuviſſent, tanquam proditores & hoſtes publicos perſecuti ſunt, & quoſcunque capere potuerunt, capitali ſupplicio affecerunt? Vaſalli præterea legibus feudorum, & jure clientelarum, ſi dominos ſuos deſeruerint in periculum capitis adductos, pro proditoribus puniendos

dos & feudo privandos eſſe quis neſcit? Atqui omnes qui Regi opitulati ſunt, non ſolum ſubjecti ejus fuerunt, ſed etiam Vaſalli ligii, quique gemino ſacramenti vinculo tenebantur Regem ſuum & Dominum defendere. Hoſtis ſemper in hoſte probavit fidem dominis ſervatam. Immo & perfidiam proditionemque veteres deteſtati ſunt ſi qui æquiores fuere, etiam illam quæ in ſuum commodum militaret. Vbi æquitas illa & juſtitia Romanorum qui medicum capitalis ſui hoſtis ad ſe venientem & promittentem Regis cædem qui jam duos exercitus Reipublicæ ceciderat, non ſolum repulerunt, ſed etiam Pyrrho de eo indicium fecerunt, ut caveret inſidias? Iidem illi Romani, non certe Chriſtiani, Ludimagiſtrum Faliſcorum qui ex urbe obſeſſa pueros nobilium omnes quos fidei ſuæ & diſciplinę commiſſos habebat, per ſpeciem luſus emiſſos in caſtra hoſtium deduxit, ut iis quod vellent facere poſſent, manibus poſt terga revinctis in urbem remiſerunt nudum, pueris pone ſequentibus, & proditoris ſui tergum virgis lacerantibus. Tanti non putaverunt urbem capere tali ſcelere, cujus ipſi ſe immunes poſſe videri non putarunt, niſi illud in hoſte etiam improbarent. At his naturæ monſtris quæ Anglia fert & patitur, crimen proditionis eſt non prodere regem ſuum, &, fidelem eſſe domino idem apud illos quod infidelitatem morte plectendam committere. Statutum anno XXI. Eliſabethæ, crimen ſummæ proditionis impingit illi qui Reginam dominam ſuam quocunque modo appellaverit, inclamaverit, affirmaverit, dicto ullo aut ſcripto publicaverit, *Schiſmaticam* eſſe, *Hæreticam, tyrannam, infidelem* aut *uſurpatricem coronæ Anglicanæ* aut *Hiberniæ*. Quid illis faciendum qui Regem ſuum

Carc-

Carolum primum, Iacobi regis filium pro tyranno mactandum carnificis ſecuri tradiderunt? Atqui malefacta tanto ſunt maledictis gravius vindicanda, quanto graviora ſunt. Verba autem illa Statutorum de his qui regis mortem *conantur* & *imaginantur*, ut eſt in Statutis xxv. Eduardi III, laxius eſſe interpretanda juriſprudentes Anglici veteres affirmant, ut notavit Richardus Cromptonus in libro de Banco Regio. Nam quiſquis apud ſe meditatur & mente volutat ſua quo modo & qua via Rex neci dari poſſit, vi & armis, an dolo vel veneno, litterarum miſſitatione aut nuntiorum, proditionis nomine id eſſe appellandum. Item qui de rege deſtituendo aut regno privando cogitarit, idem crimen committere ac ſi mortem ejus machinatus eſſet. Item qui caſtella ejus & oppida munita detinent contra ejus voluntatem, cenſentur quaſi bellum regi intuliſſent & Statuti verbis comprehenduntur quo declarantur proditionis rei qui arma in regem moverint. Qui Hullæ oppidi portas Regi venienti occluſerunt, videant an non hac lege teneantur, & an poſſint tam qui fecerunt quam qui fieri mandarunt, evitare ne proditionis & rebellionis crimen incurrerint. Sed hæc minora jam non ſunt alleganda, cum ad illud extremum venerint, quo nullum majus & atrocius perduellionis crimen fingi poteſt. Nam cum per leges Angliæ vel ſola cogitatio de nece Regi inferenda ſcelus ſit quod lege de Majeſtate vindicandum eſt, ubi factum acceſſit & per ſuas quidem circumſtantias omni tali facinore ſceleratius, non eſt de crimine dubitandum. Iidem juriſconſulti Anglici ajunt proditionem in duabus partibus conſiſtere, priorem vocant imaginationem, quæ cogitatio eſt vel meditatio qua quis in-

intra ſe volvit an & quo modo ſcelus proditionis patrare debeat ac poſſit. Secunda eſt determinatio quædam ad ſcelus faciendum & in eo propoſito perſeveratio donec executioni datum ſit, quæ licet effectum non ſortiatur, nihilominus proditionis crimen habet cum quæſtio eſt de morte Regis. In aliis quippe factum ſcelus tantum punitur, non cogitatum. His omnibus proditionis generibus ſeſe obligarunt rebelles Angliæ. Nam multò ante ſcelus animo agitaverant, diu meditati ſunt qua vi aut via, aut qua arte id perficerent, poſtremo perfecerunt. Idque contra leges omnes Regni & Parlamenti; contra omnes conſtitutiones regum quæ de crimine læſæ majeſtatis aliquid ſtatuerunt, quæque autoritate Parlamentorum confirmatæ ſint. Et cum omnia ea Statuta loquantur de proditione quæ in regem committitur, nulla omnino eſt quæ ſanciat proditionis crimen in populum vel Parlamentum committi. Qui regis judices & officiarios violat, læſæ majeſtatis & proditionis reus agitur, ut habetur in Statuto xxv. Eduardi III. Nulla Parlamenti vel Parlamentariorum mentio ullibi extat in ulla lege, qua violata majeſtas Senatus dicatur vel populi, aut proditio in eum commiſſa. Et ſane nullus belli motus, nullus tumultus, nulla ſeditio à quoquam ſubjectorum regis excitari poteſt aut fieri, quin eo ipſo lædi majeſtas Regis intelligatur, cum Parlamentum ipſum Regis ſit, & ita ſemper in omnibus Statutis regum appelletur. Cum igitur Parlamentum non ſit ſine Rege, quia à rege convocatur, ſi quando de rebus arduis & ſummis tractare vult, ideo Parlamentum non conſideratur abſque rege, qui ejus anima eſt & forma, ſine qua non eſt quod eſt. Ideo non poteſt in Parlamentum per ſe ſumptum, hoc eſt in duas

domos ex quibus conſtat, proditionis vel læſæ majeſtatis crimen ſuſcipi, quia non habet majeſtatem quæ in rege ſolo eſt, & quia non magis in tale Parlamentum crimen committi poteſt majeſtatis, quam in populum, quando non dominatur, ſed ſubjectus eſt. Quinimmo recte affirmari poteſt, ſi tale quid prætendatur à Parlamento, & majeſtatem ad ſe traducere conetur quæ eſt regis, & quam non habet niſi cum rege, dum Rex cujus majeſtas eſt, in eo præſens eſt eique præſidet, admittere ipſum contra regem crimen majeſtatis. Nec enim minoris eſt rationis Parlamentum totum proditionis in Regem & læſæ majeſtatis inſimulari poſſe dum à rege ſuo deficit, & regium jus & imperium uſurpat, quam cum exercitus totus cum ducibus ſuis à rege defectionem facit & ſe hoſtibus tradit. Nunquam ſane effugiet Parlamentum hodiernum Anglicanum, quin in iſtud crimen inciderit, cum ejuſmodi Statuta ſine regis autoritate & aſſenſu fecit, quibus declaravit, *Omnes proditores eſſe ſecundum fundamentales leges Regni, & quod puniri debeant ut tales, qui arma ſumpſerunt contra Parlamentum Angliæ, aut eis affuerunt in tali bello.* Quæ ſunt illæ leges fundamentales Regni, quibus hoc conſtitutum eſt? Vbinam illæ extant, aut quibus in Codicibus reperiuntur? Sed quinam illi ſunt qui arma ceperunt contra Parlamentum? An aliquis bellum inferre poteſt Parlamento quin eadem via illud Regi ſimul inferat, ſine quo non eſt Parlamentum, aut nullam certe habet auctoritatem? At illi de rege ipſo intellexerunt, quia ut ſe à rebellibus defenderet & jura ſua vindicaret, vim vi propulſare conatus eſt. An ideo crimen commiſit proditionis & læſæ majeſtatis contra ſubditos ſuos, quos rebellantes coërcere voluit? An ullius Par-

Parlamenti ſtatutum citare poſſunt in quo decretum fuerit, arma ab aliquibus, nedum ab rege capta contra Parlamentum fuiſſe capitalia? Multo minus queant producere aliquod actū anteriorum Parlamentorum à Gulielmi uſque temporibus in quo ſtatutum fuerit, *Duas Domos ſine rege eſſe Parlamentum, & in illis eſſe majeſtatem, & proditionem adverſus illas committi poſſe*; quemadmodum in nupero novitio Parlamento, poſtquam perduellionis crimine ſeſe inquinavit, conſtitutum eſſe conſtat. Sed quæ proditio fieri poteſt contra Parlamentum, vel quod læſæ majeſtatis crimen in ejus domos committi? Tres ejus præcipuas ſpecies recenſet Tacitus in 1. Annalium, *Si quis exercitum proditione, plebem ſeditione, & re male geſta majeſtatem vel Principis vel Reipublicæ minueret.* Hæc genera proditionis non cadunt in Parlamentum, nec contra illud committi poſſunt. An ejus eſt exercitus? An plebs Parlamento ſubjecta eſt? An aliquis rem male poteſt gerere & læſæ majeſtatis poſtulari qui à Parlamento poteſtatem ducendi exercitum non acceperit? Caſtella, oppida munita an ſunt in poteſtate Parlamenti, ut quis eorum detentione poſſit incurrere crimen Majeſtatis adverſus hunc conventum? Atqui ſi eorum regnum & imperium eſt, non poteſt eſſe perpetuum, quum ad libitum Regis convocetur, & tandiu duret donec ab eo dimitti jubeatur qui vocavit. Quis interim quando non eſt Parlamentū, regnat & regit omnia? Nonne is Rex eſt? An ille poteſt cum regnat, committere crimen majeſtatis contra Parlamentū, quod tunc non eſt? Quod eſſe in rerum natura non poteſt, niſi ab ipſo formetur & cōſtituatur? Ponamus Regem poſſe Majeſtatis reum fieri de proditione quam adverſus Parlamen-

tum commiſerit, id eſt, adverſus corpus à ſe creatum & formatum, quis de hoc crimine regis cognoſcet? An illi ipſi Iudices quos ſolet conſtituere ad cognoſcendum de omnibus criminibus læſæ Majeſtatis? Certè *Bancus Regis*, quod eſt regium Tribunal ut vulgo vocatur, de his omnibus cognitionem habuit. Definiunt quippe Iuriſconſulti Anglici eam ſupremam fuiſſe Curiam in qua omnia negotia ad Coronam pertinentia tractabantur & examinabantur. Nempe omnia proditionis & lęſæ Majeſtatis & feloniæ crimina ibi judicabantur, idque ex communi Lege, abſque ſpeciali Regis mandato. An Iudices illi regii & à Rege conſtituti de regis crimine judicabunt? An cum majeſtas regis proditione lædi ſoleat, de majeſtate alia læſa quæ non extat alibi niſi in ſua perſona, accuſabitur rex ipſe & condemnabitur? An dicent Parlamentum de tali caſu & cauſa cognoſcere debere? Sola Parlamenti domus superior judiciariam habuit poteſtatem, & de paribus ſuis tantum cognoſcere debuit, ſiquando in hoc crimen læſæ Majeſtatis inciderent. Atqui non eſt ex numero illorum Parium Rex, qui ſupremus eorum eſt Dominus, & duplici quidem titulo, quatenus ei ſubjecti ſunt ut regi, eidemque vaſalli ligii id eſt fideles ut Domino. Sic duplici obſtricti juramento obſequium, fidem & ſervitium regi debent, generali, ut ſubjecti regis, particulari, ut Vaſalli domini ſui. Si Vaſallus in dominum ſuum judex ſedere poteſt de crimine capitali, & ſubditus in regem, Parlamentum quoque de rege id jus ſibi poteſt vindicare. Hodiernum autem Parlamentum quod nihil habet par aut ſimile cum antiquis, qualia fuere quando ab anterioribus regibus convocabantur, nec caput habet, nec pedes, nec etiam pectus. Primum ſine capite eſt, quia

quia regem ſuſtulit, & ſic caput ſuum ſibimet ipſi abſcidit. Pectus non habet, quia potiorem ſui partem reſecuit, id eſt alteram domum quæ erat Dominorum: Nempe Eccleſiaſticorum ac ſæcularium procerum. Pedes etiam vix habere cenſendum, cum & alteram domum plebeiorum, maxima ſui parte truncarint, quadraginta quinque ex his in carcerem conjectis, & centum circiter fugatis & excluſis. Quod reliquum eſt, Parlamenti nomen habet & ſpeciem ſub ducibus exercitus rebellis, qui ejus autoritate abuti tandiu ſtatuerunt, donec finem optatum conſequuti ſint & tyrannidem ſuam ſtabilierint, tum & ipſum abolituri. In Declaratione ſua qua factum impium defendere conati ſunt præ ſe ferunt, tale Parlamentum *aggreſſum eſſe mutare gubernationem Status Tyrannici, vel Tyrannidis, in Reipublica formam & ſtatum liberum.* Apparet his verbis eos regium omne regimen tyrannidem eſſe velle, qualecunque ſit, & ſic bonos etiam reges pro tyrannis habere, quia nullos poſſunt tolerare. Si enim tyrannum ſolum amovere voluiſſent, talemque vere eſſe credidiſſent quem pro tyranno ſuſtulerunt, ſatis habuiſſent, eo ſubmoto qui tyrannidis fuiſſet accuſatus & convictus, alterum ex ſtirpe & familia regia quæ plures habet principes regno idoneos, in ſolio collocare. Si non placebat aliquis ex hac domo regnatrice, poterant alterum quemlibet ex principibus & proceribus eligere cui regni gubernationem mandarent. Sed dum dicunt ſe tyrannidem ex Anglia voluiſſe exſtirpare, regalem ſtatum tyrannidis appellatione intellexere. Quod certum eſt. Ex quo colligitur, tyranni elogio Regem Carolum donaſſe, & ſub hujus criminis titulo eum morte multaſſe, non quod tyrannicè regnaſſet, ſed quod rex eſſet, quia

rex omnis iſtis tyrannus eſt & tollendus. Non obſcuris indiciis & argumentis oſtenderunt hanc ſibi mentem fuiſſe, ſed longe clarius ex eorum dogmate id eluceſcit, quo ſtatuunt ita ſe regnum Chriſti in hoc mundo poſſe ſtabilire & confirmare, ſi reges omnes inde exſcindantur. Hæc ratio plane Carolum abſolvit, quia patet ex his, nullum aliud crimen cauſam mortis ejus & ſuppplicii fuiſſe vel judicio Independentium, quam quia regnum teneret. Ideo & tyrannum in elogio capitalis ſententiæ vocarunt, ut jam dictum, quia Rex & tyrannus illis ſynonyma ſint. Cur enim iſtis ſolis Independentibus Tyrannus fuit, & non aliis ſubditis? Cur cæteri Angli Presbyteriani non Tyrannum eum nuncuparunt? Cur nec Scoti qui Presbyterio pariter addicti ſunt, tyranni appellationem huic regi impegerunt? Secta eſt igitur quæ de regibus omnibus hoc idem pronuntiat quod tyranni ſint. Non etiam vident quantopere ſibi ipſis contradicant. Tyrannum quippe appellando fatentur regem fuiſſe, quem necarunt. Cur ergo alibi aſſerunt ſe non regem ſecuri percuſſiſſe, ſed magiſtratum, immo miniſtrum tantum populi? Ita certè Magiſtratus omnes quos creat populus & quos tanquam miniſtros habet, etiam tyranni erunt, & multa millia ſic fuerint tyrannorum. Ergo omnes etiam tollendi erunt tanquam tyranni, & ἀναρχία ubique terrarum inſtituenda. Quod ſanè non dubito eorum eſſe votum. Sin verò ſoli reges qui regna habent, & qui capita Draconis efficiunt, pro tyrannis ipſis ſunt, tum Carolus non fuit magiſtratus primarius vel etiam miniſter populi, ſed ex eorum regum genere, qui exterminandi ſunt, ut regnum Chriſti in terras de cælo poſſit retrahi. De Tyranni titulo vidimus, de Proditoris elogio

quod

quod eadem ſententia continetur, videamus. Iam diximus eum qui tyrannus eſt, hoc eſt qui de rege juſto ac legitimo in tyrannum deflexit, hoc eſt in regem injuſtum & ſuperbum crudelemque etiam proditorem eſſe, quia omnia id nomen ſcelera complectitur & nefaria facta, quæ aliquis injuſtè regnando committere poteſt. Vno verbo, ſi populi majeſtas ſit, ut iſti perduelles volunt, nullum eſt crimen majeſtatis, ut plura ſunt ejus genera, quo non teneatur is qui tyrannus vere dicitur, minimum, medioximum & maximum. In his ergo & proditio erit. Et videndum quid proprie hoc nomen ſignificet, & an de eodem genere criminis accipiatur veteribus Romanis & Anglis. Leges Angliæ & Statuta Parlamentaria omnia quæ Normannica lingua ſub Normannis regibus facta ſunt, *Proditionem* ſua lingua vetere vocarunt *Treaſon*, quod nos dicimus *Trahiſon*. Quæ *traditio* eſt. Qua voce Latini infimæ ætatis uſi ſunt, cum *proditionem* intelligerent. Hoc nomine Normannicæ omnes illæ leges Anglorum quodcunque crimen læſæ majeſtatis deſignant. Species duas faciunt, unam quæ *alta*, id eſt ſuprema, *proditio* dicitur. Hæc *perduellioni* Romanorum reſpondet, & ſignificat ſubditorum adverſus regem ſuum hoſtilem animum. Nam *perduelles*, priſco Romanorum ſermone, hoſtes vocabantur. Minima proditio eſt in iiſdem legibus Anglorum, quæ ſcriptæ ſunt Normannica lingua vetere, *Petite Treaſon* vocatur. Quæ ſervi eſt adverſus dominum. Perduellio vero, ſive *alta proditio* Anglorum, quæ Gallis eſt crimen Majeſtatis *in primo capite*, hoc eſt, in primo & ſummo gradu, ſubdividitur etiam in alias duas ſpecies, ut jam ſupra attigimus. Nam aut regis ipſius ſalutem & caput reſpicit, aut conſi-

liariorum ejus ac judicum. De his duabus lex v. Cod. ad Leg. Iuliam Majeſtatis ſic habet: *Quiſquis cum militibus vel privatis, vel barbaris ſceleſtam inierit factionem aut factionis ipſius ſuſceperit ſacramentum vel dederit, de nece etiam virorum illuſtrium qui conſilio & conſiſtorio noſtro interſunt, Senatorum etiam, nam ipſi pars ſunt corporis noſtri, vel cujuſlibet poſtremo qui nobis militat, cogitaverit.* Videtur hæc facta lex contra rebelles Anglos, qui hac lege utriuſque proditionis, ut vocant, ſive perduellionis, convicti planè deprehenduntur. Nam & factionem ſceleſtam inierunt cum militibus privatis, & factionis ipſius ſuſcepere invicem & dedere mutuum Sacramentum. Præterea multos de Senatoribus Parlamenti quod Regis ſemper appellatum eſt, partim incarcerarunt, partim relegarunt, quoſdam etiam necarunt, totamque domum Dominorum, id eſt majorum gentium Senatorum, ſuſtulerunt. Hæc quæ dicitur *proditio* in legibus Normannorum, quamque eſſe *perduellionem* Romanorum docuimus, *crimen Majeſtatis* etiam appellatur, tam Romanis quam Anglicanis Iuriſperitis. Ranulphus de Glanvilla in tractatu de legibus & conſuetudinibus Angliæ lib. I. c. II. de placitis quæ pertinent ad Curiam Regis. *Crimen*, inquit, *quod in legibus dicitur crimen læſæ Majeſtatis, ut de nece vel ſeditione perſonæ Domini Regis, vel regni, vel exercitus.* Quod lib. XIV c. I. latius explicat de eo, *Qui machinatus fuerit vel aliquid fecerit in mortem Regis vel ſeditionem Regni, vel exercitus, vel conſenſerit, vel conſilium dederit, vel auteritatem præſtiterit.* In legibus Normannicis Anglorum quibus hæc ipſa lex refertur, *proditio* vocatur. In quo crimine non ſolum patratum ſcelus, ſed etiam cogitatum capite punitur.

In

In aliis factum tantum, non etiam cogitatio crimen habet. Cur igitur *proditorem* in ſententiæ Caroli elogio judices ſanguinarii eum vocarunt, aut quid per proditorem intellexerunt? Certè proditor ſecundum leges Anglicanas, proditionis eſt reus, id eſt læſæ Majeſtatis. Atqui jam diximus, Majeſtatis reum fieri non poſſe qui ipſa majeſtas eſt. *Tyrannum* etiam appellaverat ſententia qui perduellis eſt & majeſtatis crimine tenetur. Nam is verè tyrannus qui in regem inſurgit legitimum, ut ei vitam eripiat & regnum. Hoc eſt hoſtilem planè animum adverſus regem gerere. Si vero diſtingui placeat proditionem à crimine læſæ Majeſtatis, cum utrumque idem ſit apud Anglos, videndum erit an proditio in regem cadere queat. Certè proditio etiam criminibus læſæ Majeſtatis accenſetur, ſed tanquam ſpecies, cum majeſtatis crimen generis appellatio ſit. Qui dux exercitum hoſtibus prodit, qui caſtella & præſidia regni curæ ſuæ commiſſa tradit in manum hoſtium, qui rem malè gerit dolo vel ignavia fraudi proxima, qui cum poſſit debellare copias hoſtium, illæſas dimiſit, qui urbem obſeſſam cum poſſet capere, non cepit, proditionis poſtulari poſſunt, in qua etiam læſæ majeſtatis crimen verſatur. Ita Miltiades, cum urbem in Inſula Paro copiis è navibus eductis obſidere cœpiſſet, & re infecta Athenas cum claſſe rediiſſet, proditionis accuſatus eſt, teſte Æmilio Probo. Hinc Tacitus in Majeſtatis crimine explicando, *proditione exercitus* committi illud dicit, plebis ſeditione, ac re malè geſta. Cum his tribus majeſtas Principis vel populi minuatur, *proditio* propriè ſumpta alia eſt ab eo ſcelere quo plebs ad ſeditionem incitatur contra regem. In legibus & Statutis Anglicanis proditionis crimen vel læſæ maje-

ſtatis eſt, cum quis magnum aut privatum regis ſigillum effingit aut falſam monetam cudit. Quæ propriè non eſt proditio. Ita de aliis multis caſibus, quos longum eſſet & nihil attinet referre. Videamus igitur an proditio propriè ſumta in regem cadat. Vt majeſtatis crimen in eum non competit, quia majeſtas in imperio eſt & principis dignitate, quam ipſe proinde non poſſe lædere & imminuere intelligitur, multò minus proditio in eum cadere putanda eſt. Nam videri poſſet utcunque propriæ majeſtatis reus, ut jam ſupra monſtravimus, qui ſua jura dignitatemque non defenderet, ſed eam lædi aut minui pateretur. At qua ratione proditionis contra ſe argui poſſit non video, qui rex ſit. Incredibile quippe eſt proditorem ſui regni poſſe videri, niſi inſaniat. Magis capit ut quis vim ſibi afferat & necem conſciſcat. Nam vel faſtidio vitæ hoc facere ſolent interdum homines, vel ex deſperatione, vel ex nimio deſiderio ſuorum quos amiſerint, vel ex amore. Fuere & ſapientes, qui ut ſenii moleſtias evitarent, vel ignominiam ſuperbi victoris, vel morbi impetibilis cruciatum, vitam ejurarunt & ad mortem tanquam ad portum confugerunt. Si cui vero regnum grave eſſet & onus imperii non ferendum videretur, poſſet illud deponere eodem modo quo quis vitam gravem abjicit, vel eo ſe abdicare, ut quoſdam reges feciſſe conſtat, olim Diocletianum, & noſtra ætate Carolum Quintum. Certe qui morte quaſi leviore vitam importunam & moleſtam commutare ſponte vellet, non mortis genus eligeret crudele & per tormenta diu trahendum. Simplici plaga defungi optaret. Similiter qui regnum relinquere deſtinabit, ſimpliciter & ſemel id faciet ſe detrudendo in privati fortunam. Non illud ſibi extorqueri cupiet

piet per partes, & cum crimine, prodendo interim exercitus ſuos, interim oppida munita hoſtibus tradendo, & populum ſuum ejus furori exponendo, eundemque in media penetralia aulæ ſuæ admittendo. An quis ita regno ſe privari præoptaret, ut ignominiam inſuper ſua ſibi voluntate accerſeret, & cum ſcelere illud mallet amittere, quam innocenter & ſponte ſua ſe eo exuere? Compos ſuæ mentis non eſſet. Qui ad mortem tanquam ad remedium miſeriarum volens currit, non per carnificem ſibi caput reſecari, aut ſe laqueo ſuſpendi patitur, ſed ſua manu uti ſolet. Idem eſt de regno quod à volente deponitur. Non igitur cadit in regem ſuæ mentis compotem ut populum ſeditionibus diſtrahat, exercitus ſuos hoſtibus debellandos tradat, factiones contra ſe procerum ſuſcitet, atq; ut poſtremo ſemet ipſum arbitrio inimicorum permittat. Quomodo ergo proditor ſui populi Carolus, ſui Parlamenti? Bellum, inquiunt rebelles, contra Parlamentum ſuſcepit. Parlamento populus repræſentatur. Ergo. Immo vos contra ipſum prius. An ille rebellis in Parlamentum ſuum fuit, & populi ſui perduellis? Hoc unum ſupererat ſcilicet ut elogio ſententiæ adderetur. Atqui proditor & tyrannus, idem qui & rebellis. Scilicet ſocietatem cum hoſtibus externis Rex iniit, ut populum Angliæ opprimeret & exſcinderet? Hæc enim proditio quoque eſt. Quis de hoc illum vel cogitaſſe arguit? Plebem ſeditione incitavit & armavit, ut Parlamentum everteret? Hoc ſcelus veſtrum eſt, ô Rebelles! Numquid Nobilitatis ordinem cum Eccleſiaſtico ſuſtulit? Criminis hoc veſtri opus, ô Perduelles! Ergo ille proditor qui nullam fecit proditionem, vos innocentes & ſancti qui hæc omnia admiſiſtis, & pro cumulo & faſtigio

ſceleris adjeciſtis mortem ignominioſam regi veſtro manu carnificis illatam? Quod Rex fecit non rebellio fuit, non enim reges rebellant, ſed rebellionis reprimendæ conatus. Sed Standardum ſuum, hoc vexillum eſt regium, in ſignum belli extulit. Quando aut quare? Vbi arma contra ſe mota rebellantium ſubditorum vidit, tum ſe cogi paſſus eſt ad defenſionem ſui juris & dignitatis. Nec diffitentur perduelles ſe primos ad arma contra regem iviſſe, ſed eum bello cauſam dediſſe affirmant. Quo modo? Eo certè quo latroni cauſam dat viator cum crumena ſibi & vitam auferendi, quia crumenam petentibus non ſtatim tradiderit, aut ſe defendere tentaverit. Quinque rationes afferunt quibus videri volunt grandes iſti latrones Regem in bello ſumendo priores partes occupaſſe, aut ſaltem occaſionem ad id dediſſe. Primam, quod diceret militiam terra marique abſolute ſui juris eſſe. Secundam, quod intenderet poteſtatem ſe habere vocandi quando vellet Senatus, ejuſque diſſolvendi. Tertiam, quod vocis, ut vocant, negativæ copiam ſibi vindicaret. Quartam, quod de Equeſtri ordine judicandi, dignitates conferendi majores minoreſque quibus vellet, autoritatem ſibi defenderet, item burgos erigendi & *corporationes*, ut loquuntur. Quintam, quod eas prærogativas arrogaret ſibi quæ ipſi per leges non debebantur. Sed hæc omnia jura eſſe Angliæ regalia, & coronæ adnexa, quibuſque adeo omnes anteriores reges uſi liberè & plenè fuerunt, jam ſupra abunde demonſtratum eſt. Ergo ſi pacatos habere Rex voluit regni ſui rebelles, debuit omnia in quibus regia majeſtas conſiſtit, projicere, & ipſis conculcandam præbere autoritatem ſuam ſolo nomine re-

gio

gio retento. Quaſi dicerent, aut depone omnem regiam poteſtatem quam accepiſti à majoribus, aut pugnemus. At Rex cui vita ipſa carior debuit eſſe ſua dignitas, quam naturæ jus, ſucceſſionis lex, & paterna hæreditas ipſi dederunt, ſigna canere juſſit. Hæc belli cauſa fuit, quia rebelles ſubditos, ut ſceptrum ſibi de manibus extorquerent, arma contra ſe capere auſos, conatus eſt armis repellere. Pari ratione & Carolum II. primi filium natu majorem, hæredemq; legitimum, quia regnum hæreditarium & paternum armis repetitum venit, ſimilis arguent criminis, & ſi eum tenerent, eodem quo patrem ſupplicio, quaſi & ipſum quoque ejuſdem ſcilicet rebellionis & læſæ majeſtatis reum afficerent. Quid reperiri poteſt iniquius hominibus imperitis, præcipue ſi improbitas ad inſcitiam acceſſerit? An ignorarunt teterrimæ iſtæ belluæ, quando Vaſallo quod promiſit dominus non præſtat, id feloniam non vocari, ſi vero fidem ſacramenti fallat Vaſallus, quam domino dedit, id eſſe proditionem, id eſt feloniam? Atqui majore fidelitatis vinculo tenetur ſubditus regi, quam Vaſallus domino. Vtroque vero tenentur vinculo Anglici regnicolæ, tanquam Vaſalli regis, & tanquam ſubditi. Quomodo ergo illi qui nullum non genus proditionis erga regem ſuum dominumque commiſerunt, proditores non erunt, & Rex eorum & dominus proditionis crimine arguetur, & tanquā proditor capite plectetur à ſuis Vaſallis & ſubditis, cum is per feudi & ſubjectionis naturam non poſſit proditionem in eos committere qui Vaſalli ipſius & ſubjecti fuere? Tertium elogium trucis ſententiæ fuit, regem eſſe *homicidam*. Quomodo ille homicida? An ut David, cum adulterium cum homicidio conjunxit? An ut

Salomon, cùm & fratrem majorem natu intere-mit & Ioabum in Tabernaculo ipſo cornu alta-ris tenentem trucidari juſſit? An ut Saul qui pri-mus Rex Iudæis à Deo datus cum octoginta quinque ſacerdotes in veſte Pontificali necaſſet, & eorum civitatem exſcidiſſet, viris, mulieribus, & pueris lactentibus in ea occiſis, nihilominus *Unctus domini* in ſcriptura vocatur? An, ut ad Chriſtianos veniamus, ut Conſtantinus qui Cri-ſpum naturalem filium & uxorem Fauſtam occi-dit?Hęc parricidia ſunt,non ſimplicia homicidia. Conſtantius ejus filius, à cognatorum ſanguine parricidales manus non abſtinuit, Conſtantino patruo necato & Dalmatio Cæſare. Multos ali-os è proceribus curavit interficiendos. Quid, ut alios in medio relinquam, de Theodoſio dicen-dum,qui ſeptem hominum millia immiſſis in ci-vitatem Theſſalonicam cohortibus interfecit? Punire quidem hoc modo voluit ſeditionem Theſſalonicenſium qui præfectum urbis ob capi-tale ſupplicium unius aurigæ cui favebant, ab eo decretum, occiderant, ſed exceſſit medicina mo-dum. Ad noſtra tempora ut deſcendamus, quid laniena Pariſienſi crudelius? Redeamus ad Im-peratores non Chriſtianos. Quot millia ſæpe letho dederunt hominum hanc fidem profiten-tium, cum nemo tamen Chriſtianorum quorum parentes & propinqui pro fide martyrium paſſi fuerant, Cæſares qui id fecerant, tyrannos um-quam aut proditores aut homicidas appellave-rit? Theodoſium toties homicidam non alia pœna affecit Chriſtianus Epiſcopus,quam à men-ſa Domini removendo. Non malis aliorum exemplis defendere poſtularem ſi quid tale actum eſſet à Carolo, ſed in comparationem ea affero, ut oſtendam, nihil ipſum tale patraſſe quod

pii

pii & ſapientes & Chriſtiani etiam reges ſine convitio & querela ſubditorum ſuorum perpetrarunt. Sed Carolo imputant multorum millium Reformatorũ cædem in Hibernia per Pontificios peractam. Illam vero nec juſſu ejus nec mandato commiſſam fuiſſe conſtat. Rexque ipſe tot firmis argumentis hujus laniенæ conſcientiam ab ſe removit, & innocentiam de hoc facto ſuam probavit, ut nemo, niſi falſò & injuſtè eam illi poſſit tribuere. Remitto ſuper his lectorem ad opus illud regium & incomparabile Iconis Baſilicæ, ubi ſe de iſto crimine egregie purgavit, ut de aliis quæ ei objecta ab inimicis fuere & rebellibus. Hoc enim artificio jam inde ab initio harum turbarum uſi ſunt perduelles, ut omnia dicta factaq; regis in crimen & accuſationem traherent, quo eum odioſum redderent ſuis, ut ſic facilius ad id exequendum, quod jam pridem animo conceperant, venirent. Numquam enim potuiſſent id ſcelus perfectum dare quod diu moliti fuerunt, niſi per populi in regem odium, & eas criminationes quibus ad Papiſmum eum inclinare, & religionis mutationem meditari, rumoribus falſis & malevolis diſtulerunt. Hinc magna in illum invidia conflata, & averſi ab eo omnium animi. Novæ quædam formulæ Liturgiæ receptis inſertæ jactabantur, & aliæ indifferentes cæremoniæ, quæ fidem hujus rei facere videbantur. Quod tamen falſum eſſe poſtea conſtitit, vel ipſorum Independentium judicio, qui nihil ei tale, cum omnia crimina facta fictaне in eum conquirerent & congererent, quibus quaſi jure condemnatus videri poſſet, exprobrarunt. Ad horam ipſam mortis Rex teſtatus eſt, ſe nihil tale cogitaſſe, & in ea ſe mori religione quam à teneris unguiculis imbibiſſet & cum lacte ſuxiſſet.

Quod

Quod non factorum genus in crimen traxiſſent ad regem reum peragendum, cum ei Rupellam captam objectarint inter ſcelera capitalia quæ arguitur commiſiſſe? Ex hoc uno capite cætera diſcantur. Rupellenſes rebelles Galliæ Rex Ludovicus in ſuam poteſtatem redegit. An eos rebellare coëgit Carolus? Quid igitur ipſi iſtic imputatur? Recepta ſcilicet urbs à rege ſuo, & non defenſa ab eo qui nihil juris in ea habuit. An quia Reformati erant, Rex eos reformatus protegere debuit & rebellioni ſuffragari? Sane auxilium eis rogatum ſubmiſit. Si non ſatis bene res geſta eſt, quid hoc ad regem, ut inter crimina ipſi deputetur à ſubditis ſuis æque rebellibus, capite luendum? Hiſtoria vero ſic ſe habet, ut ex fide dignis eam accepi. Rex Carolus ſtatim poſt contractum cum Filia Franciæ matrimonium, commodavit Regi Ludovico ex ſua claſſe navem unam cum adverſus Italos & Genuenſes bellum ille moliretur, & conceſſit præterea, ut ſex aut ſeptem naves de mercatoribus Anglis conductas haberet, ſi modo earum domini vellent, hac tamen conditione nominatim impoſita, ne illæ naves contra Reformatos, à rege militare cogerentur. Vna ergo tum navis à Carolo Britanniæ rege Ludovico regi Franciæ commodata, ſexque aliæ de mercatoribus conductæ per eum qui regis negotia ibi curabat. *Agentem* vocant. Sub idem tempus viginti naves bellicæ ab Hollandiæ Ordinibus regi Galliæ ſubminiſtratæ fuerunt, ſub Amiralio Hautanio. Hæ ſociatæ cum navibus illis Anglicis, præter Regis Caroli voluntatem, & promiſſa Regis Ludovici, impetum cum feciſſent in claſſem Rupellenſem, eam diſturbarunt & diſſiparunt, pluribus navibus captis, partim demerſis. Qua de re queſtus eſt per Legatum ſuum

ſuum Rex Angliæ, quod ſibi pacta fides ſervata non eſſet à Rege Franciæ. Contra hæc Rex Ludovicus transferre culpam in Rupellenſes, qui pacem turbaſſent fœduſq. fregiſſent quod ſecum fecerant, conciliante ipſo. Proinde non debere ea re affici, cum potius ejus iracundia juſtior eſſet in Rupellenſes, qui pacem per ipſum inter partes firmatam ruptum iverant. Repetiit nihilominus naves ſuas Rex Angliæ, quæ & reſtitutæ ſunt. Nec ſic tamen ille placatus bellum Franciæ ultro indixit & Rupellenſibus petentibus auxiliares naves ſubmiſit, quæ bis terve ex Anglia profectæ nihil adjuvare obſeſſos potuere, ſed irritæ receſſere. Ejuſmodi enim opera ab obſidentibus Gallis facta ſunt, ad intercludendum ad Rupellam aditum, molibus conſtructis, & aggere miræ firmitatis in mari jacto, quem naves Anglicæ nulla vi perrumpere potuerunt. Quid ergo in his quod vitio verti Regi Magnæ Britanniæ queat? Rumor tum in Gallia per ora omnium ibat, Regem Angliæ non alia conditione voluiſſe auxilium quod miſerat Rupellenſibus, efficax eſſe, niſi ſe illi in clientelam & fidem darent. Quod cum illi facere abnuiſſent, ita oſtentatam potius quam datam opem. De hujus rumoris veritate nihil poſſum promittere. De quo tametſi nihil dubitandum foret, non tamen flagitium capitale Rex commiſiſſet; aut ſuppetias in totum non ferendo Rupellenſibus regi ſuo rebellibus, aut ſolum conatum eis auxiliandi oſtendendo potius quam præſtando. Aliud eſt magnum crimen quod objicitur Regi, nempe quod è ſacramento præberi à regibus ſolito, cum coronam accipiunt, verba quædam ſolennia detracta fuerint cum hic rex coronandus juraret. Sciendum eſt, hoc ſacramentũ quod reges in multis

locis

locis præſtare ex antiquo ſoliti ſunt, non magis eos obligare poſſe, quam leges quas ipſi ferunt, vel quas latas confirmant. Nam in legibus ferendis ſemper præ ſe ferunt ſeſe iis devinciri velle & ſecundum eas vivere, cum tamen revera iis ſoluti ſint. Ita eſſe ut dico vel illud oſtendit, quod reges qui ſine controverſia merum imperium habent & poteſtatem nullis legibus coercitam, jurare etiam nunc conſueverunt populo ſuo, ut populus viciſſim Regi. Sed hæc duo juramenta diverſæ naturæ ſunt. Populus regi jurat fidelitatem, non populo Rex. *Fideles* dicti inde ab eo ſacramento, quo fidem & obedientiam promittunt regi ſuo ſubjecti. Rex vero nec fidem, nec obſequium, nec obedientiam ſubditis ſuis jurat, ſed ſe eos eſſe defenſurum & conſervaturum & ſecundum leges regnaturum. Et certum eſt reges multos ut benevolentiam & gratiam acquirerent populorum quos ſibi bello ſubjecerant, ſponte ſua ad hoc jusjurandum ſe demiſiſſe. Et quia de Angliæ regibus ſermo eſt, an credibile eſt Guilielmum qui armis imperium Britanniæ ſibi quæſivit, à populo coactum fuiſſe ad tale ſacramentum, quale ipſe exegerat, concipiendum? Certe ab illo tempore & regno Gulielmi repetenda eſt formula ſacramenti, quo reges Angliæ cum coronabantur, uſi fuere. Nec tamen credendum eſt eandem ſemper fuiſſe, aut nihil in ea immutatum ſub diverſis regibus. Nam cum à regum voluntate plane penderet quomodo jurarent, non potuit certa verborum ſolennitas ab omnibus exigi, quam non liceret mutare. Scribit Ariſtoteles ex illis antiquorum regibus, quibus μοναρχικὴν poteſtatem tribuit, alios juraſſe, alios non. Sed illud jusjurandum tunc videntur tantum præſtitiſſe cum jus dicerent. Sic enim ſcribit

lib.

lib. III. de Republica cap. XIV. Καὶ πρὸς τούτοις δίκας ἔκρινον, τοῦτο δ᾽ ἐποίουν οἱ μὲν οὐκ ὀμνύοντες, οἱ δὲ ὀμνύοντες, ὁ δὲ ὅρκος ἦν σκήπτρου ἐπανάτασις. *Præterea & cauſas judicabant, ſed hoc faciebant quidam jurejurando interpoſito. Alii non jurabant. Iusjurandum autem erat ſceptri elevatio.* Videntur eo modo hi juraſſe reges, quomodo ſub poſterioribus regibus judices & magiſtratus jurare ſoliti erant, ſe nempe ſecundum leges eſſe judicaturos. Priſcorum quippe regum præcipuum fuit officium, judiciorum exercitio. Ad hoc exemplum & reges poſterioris ævi jurare conſuerant, cum coronationis eorum celebraretur ſolennitas, ubi majores annis facti fuerant, & juris reddendi capaces. Quod præcipue uſurpatum in regnis hæreditariis, Inde etiam proditus mos, à judicibus ſive magiſtratibus, quibus aut populus aut princeps juriſdictionem mandabat, tale jusjurandum poſtulari quo jurabant ſe *judicaturos eſſe ſecundum leges*. Boni principes Romæ cum conſulatum inibant, priſco more jurare ſolebant, ut de Trajano teſtis eſt Plinius in ejus Panegyrico, his verbis: *Peracta erant ſolennia comitiorum ſi principem cogitares, jamque ſe omnis turba commoverat, quum tu mirantibus cunctis accedis ad conſulis ſellam, adigendum te prabens in verba principibus ignota, niſi cum jurare cogunt alios*. Nam tum magiſtratus & judices omnes jurabant in verba principis, cum principes injurati eſſent. At Trajanus tum Conſul renuntiatus more privatorum Conſulatum auſpicantium jurare voluit. Idem Plinius ibidem: *Imperator ergo & Cæſar & Auguſtus & Pontifex maximus, ſtetit ante gremium conſulis, ſeditque conſul, principe ante ſe ſtante, & ſedit inturbatus, interritus, & tanquam*

ita fieri ſoleret. Quin etiam ſedens præbuit jusjurandum, id eſt verba jurisjurandi ſuggeſſit, *& ille juravit, expreſſit, explanavitque verba quibus caput ſuum, domum ſuam ſi ſciens feſelliſſet, Deorum ira conſecrat.* Subjicit protinus idem autor: *Ingens Cæſar, & pro gloria tua, ſive fecerint illud poſtea principes, ſive non fecerint.* Certe non fecerunt, nec ante Trajanum alius fecit. Nec minor propterea ille fuit neque ita jurando magis quam alii principes judicio populi aut Senatus ſe obnoxium fecit. Antiqui judices Iuſtiniano teſte, leg. XIV. Cod. de judiciis, prinſquam judicialem calculum acciperent, jurabāt, *omnino ſe ſecundum veritatem & legum obſervationem judicium eſſe diſpoſituros.* Poſtea ut in Novellis ſcriptum eſt, jurabant, *Se facturos ſecundum quod ſibi melius & juſtius viſum eſſet.* Atque ita etiam ſoliti jusjurandum præſtare in Anglia judices à Regibus dati. Si contra jusjurandi fidem, non ſecundum leges judicium exercuiſſent, ab ipſo rege qui eos conſtituerat, poterant removeri, atque etiam removebantur, ſicut & moris in Anglia fuit. Nam cum judices omnes ille creabat, tum ſummum regni *juſtitiarium*, ut vocabant, qui dignitate omnes regni proceres, poteſtate cæteros magiſtratus antecellebat. Hic etiam à Rege ponebatur & deſtituebatur. Regem vero ſi contra leges judicaſſet & jusjurandum non ſervaſſet, quis poterat ideo accuſare, condemnare & abjicere? De his regibus præcipue loquor, qui non populi ſuffragiis regnum debent, ſed legi ſucceſſionis. Certe jusjurandi hodierni obligatio, quod præſtare ſolent qui hæreditate accepta regna poſſident, non magis eos jure adigit, ſi contra id faciant, ad deponendum imperium, quam antiquos illos, de quibus Ariſtoteles, jusju-

randum quod cauſas ex tribunali diſceptaturi præſtabant. Nam cum ſoluti legibus ſint quas faciunt, etiam jurisjurandi obligatione non tenentur, qua promittunt ſe ſecundum leges eſſe imperaturos. Pari quippe modo obligantur ad leges quas faciunt obſervandas & ad jusjurandum quod præſtant. Officium quidem ſuum ſi facere velint, utrumque tenentur implere, ſed ſi non fecerint, ſuperiorem non habent à quo judicari poſſint. Legibus ſe dicunt ſolutos eſſe, *& tamen legibus vivere*, ut eſt in Inſtitutis. Similes his voces Cæſarum paſſim in jure Romano occurrunt: *Proprium eſſe Imperatoris legibus vivere. Principem decere leges ſervare.* Pene etiam divinum eſt quod Theodoſius & Valentinianus Imperatores ſcripſere leg. IV. Cod. de Legibus & Conſtitutionibus Principum. *Digna res eſt*, inquiunt, *majeſtate regnantis, legibus obligatum ſe principem profiteri. Adeo de autoritate juris noſtra pendet autoritas. Et revera majus imperio eſt ſubmittere legibus principatum.* Aurea plane verba, quæ utinam Principibus frequenter inculcarent qui eos accedunt, & qui in aulis eorum verſantur. Quid autem majus aut melius poſſunt in ſacramento quod præſtant promittere ac profiteri, quam ſe *legibus eſſe obligatos, & ſupra ſe leges eſſe, non ſe ſupra leges*? Sed ſive jurent hoc, ſive non jurent, officii ſui ratio ad hoc eos penitus adſtringit, non vis ſacramenti. Boni viri in his quæ ſe decet facere, non magis jurisjurandi virtute ſe teneri exiſtimant, quam ſimplici promiſſione. Lubentius quinimmo ad jurandum proni ſunt, qui fallendi animum habent. In regibus autem mos ille jurandi qui hodie receptus eſt, cæremonialis eſt tantum, nec plus præſtat, quam illa pro-
feſſio,

feſſio, de qua loquuntur Imperatores lege ſupra citata. Quod enim percuſſores regis Angliæ ex eo ſacramento quod reges hujus Inſulæ tempore coronationis ſuæ præſtare ſoliti ſunt, probare contendunt regnum hoc hereditarium non eſſe, fallere potius videntur voluiſſe, quam falli potuere. Non enim poſſunt ignorare omnium hodie regum Europæ hunc eſſe morem. Sciunt etiam, aut ſcire debuerunt, non ab illo ſacramento reges regnum auſpicari, ſed etiam regnare ſolitos, antequam juraverint. Vt coronatio ſolennitas eſt quæ non facit regem, ſed decorat, ita nec ſacramentum quod in ea præſtatur, regnum regi dat, quod ſucceſſio defert vel infanti. Iſque Rex dicitur & habetur etiam antequam coronam capiat, quæ adulto demum imponitur cum ſolennitate aliqua; quæ ornamentum potius cenſetur & honoris acceſſio, quam dignitatis regiæ vel imperii collatio in regnis hæreditariis. Et ſic ſtatutum eſt ab omnibus Angliæ judicibus primo anno Regis Iacobi. Hodie extant exempla regum nondum coronatorum, qui tamen reges ſunt. Eodem autem tempore quo corona donantur reges, etiam jusjurandum præſtant. Et ſic conſtat pro regibus etiam habitos qui nondum ſacramentum præſtiterunt. Hujus jurisjurandi ratio alia in regnis, quæ ſuffragio populi dantur, alia in illis quæ dat ſucceſſio. Qui regem eligunt, conditiones interdum ei proponere regnandi ſolent, de quibus obſervandis jusjurandum quoque ab eo exigunt, ut ex ſua parte illud & ipſi præſtant. Si talis pactio non interveniat eligentes inter & electum, quæ mutuo ſacramento firmanda ſit, tamen is qui eligitur, quaſi perpetuus judex à populo creatus debet jusjurando cavere, leges regni quæ

latæ

latæ ſunt, & quas ex conſilio primorum populi laturus ſit, ſe eſſe ſervaturum. In hæreditariis regnis alia cauſa eſt ſacramenti quod præſtant reges. Vt enim hæc imperia ut plurimum armis quæſita, ab uſurpatione initium ceperunt victores, ut cum bona gratia genti victæ poſſint imperare, plura eis privilegia conſueverunt indulgere, quæ ut populo perpetua maneant beneficia, non ſolum ipſi ſe ad ea ſervanda propria voluntate jurati obligant, ſed etiam ſucceſſores ſuos ad ſimile ſacramentum adigunt. Tale ſane fuit ſacramentum à Guilielmo Conquæſtore Angliæ à ſe ſubjugatis ſuoque imperio ſubjectis præſtitum. Succeſſores ejus idem ſequuti ſunt, quorum ſacramenti præſtandi hæc præcipua fuit ratio, ut populo Angliæ confirmarent leges & privilegia ab anterioribus regibus ei conceſſa, nominatimque *Leges, conſuetudines & immunitates Clero datas per glorioſum regem Sanctum Eduardum*, ſecundum Dei legem & veram profeſſionem Euangelii ſtabilitam in regno *& congruentem regum prarogativa.* Sequebatur & articulus in eo ſacramento, *De pace & concordia cuſtodienda, ſecundum ipſius vires, Deo, Sancta Eccleſia. Clero & populo.* Tertius erat quo ſe curaturum promittebat ut *juſtitia in veritate in omnibus ſuis judiciis adminiſtraretur.* Quartus & ultimus clauſulam habuit quam truncatis aliquot vocibus immutatam fuiſſe in ſacramento quod Rex Carolus præſtitit, crimini ipſi datum eſt, *Quod populo concederet tenere & obſervare leges & juſtas conſuetudines quas regni communitas habet*, & quod eas defenderet & conſervaret quantum in ipſo eſſet. Hic objicitur Regi, quod loco *Legum & conſuetudinum quas communitas habet*, eſſe oportuerit *conſuetudines & leges quas vul-*

vulgus elegerit. Quæ verba ſenſum idoneam non efficiunt, aut habent contrarium legibus ipſis regni & ſtatutis Parlamenti. Quid eſt enim *leges eligere?* An poſſunt probare in populi arbitrio fuiſſe legum eligendarum licentiam? Nam ne condendæ quidem ullius legis populus habuit poteſtatem niſi in Parlamento à Rege vocato. Nec ſane ulla lex ab ipſo Parlamento lata vigorem legis habuit vel autoritatem niſi aſſenſu regis approbata & firmata. Privata acta Parlamenti quæ ſine rege fiebant, neque cives neque peregrinos conſtringebant, ut conſtitutum eſt Statuto anni XXXVII. Henrici VI. cap. XV. & decimi tertii Eduardi IV. cap. VIII. Falſiſſimum ergo eſt quod ex illa clauſula commentitia arguunt, poteſtatem populo fuiſſe leges habendi & ſibi faciendi quas vellet. Quod an ſtare poſſit, ex his quæ ſupra diximus, probari poteſt. Ajunt regis defenſores, fieri poſſe ut ea clauſula in aliquot antiquis exemplaribus formularum regii ſacramenti extiterit, ſed in deſuetudinem abiiſſe, quod commodam ſignificationem non haberet. Certe non aliter accipi poteſt quam de legibus quas populus in Parlamento legitimo per regem convocato ſanciverit vel elegerit, accedente regis ipſius conſenſu ſtabilitas. Vt hoc crimen ad regis necem ea verborum formula valeret, debuerunt oſtendere juſſu ejus illa fuiſſe detracta. Ponatur & hoc, an crimen capitale id Regi? Atqui ne capitale quidem ei fuerit contra leges feciſſe, cum nec judices ipſi qui ſub regibus conſtituti jurarant ſe ſecundum leges eſſe judicaturos, ſi id non feciſſent, capitis ſupplicio unquam luerint. Multominus id regi ſit capitale qui ſupra leges eſt, vel hoc ipſo quod earum pœnam remittere noxiis poteſt, vel in atrociſſimo ſcelere depre-

prehenſis & convictis, ut eſt *ſumma*, quam vocant, *proditio*. Per eas ipſas leges ut ſit ſuperior legibus accepit, quarum gratiam facere poteſt in multis caſibus per ſuum illud, *Non obſtante.* Quod in omnibus legibus à Parlamento factis obtinuit. Capitalium, ut dixi, delictorum remiſſio quæ à voluntate regis pendebat, & illud axioma juris Anglicani, *Regem non poſſe facere injuriam*, ſatis evincunt legibus eum ſolutum fuiſſe, haud ſecus quam alios principes qui μόναρχικὸν imperium obtinent. Inter jura Regis Angliæ hoc etiam fuit, ut ex proprio placito & abſoluta autoritate poſſet quemlibet in carcerem conjici jubere, & tandiu ibi retinere quandiu vellet, ut oſtendit Richardus Cromptonus in libro de Parlamento. Cum civis in civem litigat, per actionem & proceſſum, ut loquuntur, cum eo experitur, ſi contra regem in ſimili caſu agere velit, id fit per petitionem, jure quo Angli ſemper uſi ſunt. Sed ipſe in perſona non eſt ſubjectus examini nec judicio, nec legibus interrogari poteſt. Legibus ille quidem ut alii reges, vivere debet, ſed ſi non fecerit, & jusjurandum non ſervet, non tenetur alteri rationem reddere niſi Deo. Frequentiſſimæ ſubditorum querelæ contra reges ex onere tributorum oriuntur, quibus ſe gravari quiritantur. Salomon ingentia tributa populo Iſraëlitico impoſuerat, quibus ingentem opum vim quęſivit, contra expreſſum Dei mandatum, quo Regibus Iſraëlitarum interdictum erat divitias amplas adgregare. Nihilominus Rex manſit & ſapientiſſimus mortalium audiit. Regi Carolo ſi tale quid in mentem veniſſet facere, quid plus fuit dicturus accuſator ejus, qui in defenſione parricidii ab illis tyrannis commiſſi, non dubitavit affirmare, *Si regem non modo decollaſſent, ſed & in quatuor partes*

corpus ejus ſecuiſſent, nihil facturos fuiſſe pro merito flagitii, quod admiſerat? Certe cum Rex vellet tributum Claſſi imponere, ſapientes regni ſui, id eſt legum & conſuetudinum peritos ad ſe vocavit, ut rogaret an id ſibi liceret. Cum illi reſpondiſſent licere, ſic fecit. Sed mox cum intellexiſſet id populo non placere, per actum Parlamenti, non coactus ſed volens id revocavit. Hoc tamen quaſi grave crimen illi impingitur ab accuſatoribus. Si peccatũ ullum ejus hac in re fuit, ſtatim monitus & pœnitentia ductus id emendavit. Quid ergo mali commeruit? An necem, quia pœnituit? Beneficii potius loco & gratiæ hoc illi fuit imputandum. Sed quid de ejus accuſatoribus & percuſſoribus hic dicemus? Nonne eos regem ſuum diceres ideo ſuſtuliſſe, ut poſſent ſine ulla lege, ſine jure, ſine autoritate tributũ Anglicano populo imponere hebdomadatim ſolvendũ triginta trium millium quingentarum & decem librarum. Præter iſtas actiones etiã extorſerunt à civibus Angliæ vigeſimam & quintam partem omnium ſuorum bonorum, & præterea vectigal ſuperindixerunt omnibus rebus, quarum uſus aliquis eſt, intolerandum. Poſtremo omnium honeſtorum virorum bona & poſſeſſiones ſequeſtrarunt, tam in Eccleſia quam in Republica, ſub prætextu *Malignantium*, quos vocabant, & delinquentium, quos & inauditos condemnarunt, contra jura omnia & leges Angliæ. Ita corvi lupique raptores in fabula facile ſibi ignoſcunt, columbaſque & agnos rapacitatis inſimulant. Catilinas & Cethegos, Claudios, Antonios & Cæſares audire videor Cicerones & Catones tyrannidis arguentes. Nonne tempus eſt, ſi umquam fuit, ut Angli clament, *Porro Quirites, libertatem perdimus.* Adeo hoc tempore exulat ab illa

Iu-

Inſula, ut ne verba quidem libera ſint. Nam mutire non ſolum plebejis, ſed etiam quibuſcunque periculũ eſt. Et cui non mirum videatur cum rege amiſſam fuiſſe libertatem & cum Republica natam tyrannidem? Vt ad hoc venirent, qui ſcelus iſtud jam pridem meditati fuerant, hac arte uſi ſunt, ut criminationes varias contra Regem in vulgus ſpargerent, quibus eum in odium & invidiam adducerent. Quæ machinationes doliquе non prius patuerunt, quam res in execrandum parricidium deſiit. Levia quæque vitia ita exaggerabant, ut de his crimina majoris abollæ facerent. Ne poſt mortem Regis quidem cum omnia ſedulo conquiſiſſent, per quæ merito ſupplicio ab his affectus Rex videri poſſet, quicquam morte vel in privato dignum protulerunt, nedum in rege. Omnia inania, frivola, vel non probata, vel in crimen maligna interpretatione detorta, vel ſolis ſuſpicionibus & conjecturis ſubnixa, vel etiam millies refutata. Nonnulla etiam in medio belli æſtu commiſſa, quæ juſtius in rebelles retorqueri poſſent, quibus cauſa omnium malorum, quæ Anglia hactenus perpeſſa eſt, & in poſterum eſt perpeſſura, tribui debet. Quis non rideat, quod impedita inter Londinum & Oxonium commercia, inter Regis crimina recenſetur? Cur non adjunxerunt cum hoc actum eſt, tum Oxonium regis arcem & præſidium fuiſſe, & Londinum rebellium? Debuit ergo annonam ultro ſubmittere ſuis hoſtibus Rex & ſe ipſum commeatu intercludere, ut tanto citius in eorum poteſtatem qui eum erant trucidaturi, venire poſſet! Adeo autem veris & idoneis accuſationis cauſis deficiebantur, ut hanc etiam pro maxime criminoſa poſuerint, quod ſanctos illos viros, à quibus poſtea

condemnatus eſt & necatus, non *Sanctos* ſoleret appellare, ſed *Bruniſtas* & *Sectarios* & *Independentes* Grande hoc ſane crimen in rege Debuit enim ſanctos illos venerari & adorare pro eo quod rebellionis in ipſum auctores & flabellatores fuerant. Si verum fateri vellent aut poſſent, hęc graviſſima omnium cauſa fuit, vel etiam unica, quæ Regi caput amputavit. Hoc enim eum tyrannum fecit, hoc proditorem & homicidam. Noluit Rex concedere tali ſanctitati nec ſceptrum ei ſuum tradere, quæ ſola regnare merebatur, utpote quæ Chriſti regnum in terris conſtituit, cum quo regnum mundi non poteſt conſiſtere. Quicunque igitur ubicunque terrarum reges erunt qui tales ſanctos regnare prohibebunt, ſimili pœna luere id debent, & capite depoſito, non corona tantum, locum facere ſanctis & cum his Chriſto regnaturo. Eodem crimine cum rege, id eſt nullo, concidit etiam Nobilitatis ordo, qui domum ſuperiorem Parlamenti & dominorum conſtituebat. Quid enim proceres meruerunt, ut nihil loci amplius nec ullam partem in Reipublicæ adminiſtratione haberent, quam aliquando ſoli ſecundam à rege habuere, ſemper præcipuam? Si univerſa Nobilitas in unum corpus coire & conflari potuiſſet, cervicem ei æque audacter dempſiſſent ut Regi deſecuerunt, ut ea eſſet forma ſtatus quam optarunt, populus ſub tyrannis ſine rege & nobilitate. Nuper enim illi Angliæ tyranni decretum fecerunt de novo fidelitatis ab omnibus ſacramento præſtando, & Reipublicæ, ſicut nunc eſt conſtituta ſine *Rege*, *& Dominis*, hoc eſt Optimatibus. Debuerunt addere, *& cum quadraginta tyrannis*. Quo enim alio nomine merentur appellari, qui re & factis ſe id eſſe probarunt?

Nam

Nam quis eos conſtituit in populo ſupremo judices & duces? An Populus? An Parlamentum? An Rex? Immo ipſi ſemet ipſos, vi & armis. Ita tyranni ſunt & uſurpatione & adminiſtratione. Quis etiam jus illis dedit Status Reipublicæ immutandi, & pro regali haud ſcio qualem, popularem an militarem, inſtituendi? An quia meliorem eſſe judicarunt popularem? Vnde homines rerum imperiti hoc didicerunt? Si hoc revera eſt, cur militaris eſt, non popularis quem fecerunt? An quia liberum ſtatum habere voluerunt? Quaſi liber ſit qui ſub militibus eſt, & militum ducibus. Cur igitur libertas nunc minor eſt in Anglia quam ſub regibus fuit? Omnis mutatio præterea tametſi videatur in melius fieri, ſemper peſſima eſt. Sed unde nobis probabunt id eſſe melius quod elegerunt, quamvis veræ & liberæ Reipublicæ regimen inſtituiſſent? Non diſputabo hic quodnam ex tribus gubernandi generibus optimum ſit, cum ſua incommoda ſingulis adſint. Non etiam rationes ab aliis allatas repetam, quibus multi pro ſuo quiſque judicio & guſtu meliorem eum eſſe qui magis placebat, probare contenderunt. Poſſem enim & alia proferre argumenta quibus oſtenderem non eſſe peſſimum regium, immo & optimum, cum bene adminiſtratur. Dicam obiter tantum, non ſimpliciter hunc aut illum eſſe præferendum, ſed prout nationes ſunt, popularem illis aut regalem magis eſſe conducibilem. In Oriente ſemper reges fuere. Vnde hoc, niſi quia Orientales populi ad hoc regimen magis facti videntur, utpote ad ſervitium magis nati? In Europa ut variæ gentes eam inhabitarunt, ita aliæ etiam aliis ad ſtatum regalem aut accipiendum aut reſpuendum magis habiles. Anglia ſemper reges habuit. Ex quo manifeſtum

eſt illius gentis ingenia non poſſe aliter guberna-ri. Præter genium & naturam populorum alia etiam ratio eſt, cur popularis in aliis locis commodior ſit,in aliis regalis,& contra. Experientia docuit, parvas civitates aptius gubernatione populari contineri. Ampliſſimis autem ditionibus regalem melius convenire. Quandiu Romana potentia intra pomœria urbis ſuæ, vel ad ſummum intra Italiæ fines, ſtetit, Reſpublica eorum viguit & à populo bene adminiſtrata eſt. Vbi imperii ſui terminos extra Italiam promovit, tum populus coactus eſt ob multitudinem plebis nimis abundantem Senatui ſe regendum permittere. Et ſic ad paucos rediit regimen quod populi erat. Nam ubi populus major eſt quam ut in concionem convenire totus poſſit, imperii ejus exercendi ratio neceſſaria ad pauciores referenda eſt. Inde natus optimatum Status. Pomponius de Origine Iuris: *Deinde quia difficile plebs convenire cœpit, populus multo difficilius in tanta turba hominum, neceſſitas ipſa curam Reipublicæ ad Senatum deduxit.* Vbi vero tantum evaſit illud imperium ut penè totum orbem comprehenderet,tum eadem neceſſitatis ratio, quæ à populo ad Senatum traduxerat regendi curam, à Senatu ad unum tranſtulit. Tanta enim mole imperii in tam frequentibus magnatum opibus, clienteliſque adeo potentium, diſſenſionibus non potuit ab ipſis Optimatibus regi, qui quotidie in partes ſcindebantur. Sic in unius poteſtatem recidit reſpublica diſcordiis procerum & bellis civilibus feſſa. Quod alicubi teſtatur Tacitus, & idem Pomponius eodem loco his verbis: *Noviſſime ſicut ad pauciores juris conſtituendi via tranſiſſe ipſis rebus dictantibus videbatur, per partes evenit ut neceſſe eſſet Reipublicæ per unum conſuli.*

Nam Senatus non perinde omnes provincias probe gerere poterat. Igitur conſtituto Principe datum eſt ei jus, ut quod conſtituiſſet, ratum eſſet. Omnes ferme antiquorum reſpubl. aut ſingularum fuere civitatum, aut paucarum minorum ſub una principali. Hodieque aliquot in Europa noſtra Civitates liberæ reperiuntur. Paulo amplioris territorii Venetorum Status ab optimatibus gubernatur, non à populo. Fœderatæ iſtæ Provinciæ jam olim à ſuis Comitibus ſive Grafionibus, id eſt rectoribus, libere adminiſtratæ ſunt cum imperium eſſet penes Ordines. Ad Angliam quod attinet, non tam magnitudo Inſulæ, quamvis & hęc quoque adjuverit, quam genius gentis fecit, ut reges ſemper haberet. Hunc non mutaſſent qui hodie in ea tyrannice regnant, niſi id propriæ ambitionis gratia feciſſent. Nulla quippe de regio regimine, in illud quod nunc obtinet, alia tranſitio facta eſt, niſi quod pro rege tyranni ſunt. Sic ſemper regalis eſt ille ſtatus, ſed in exceſſu regiæ dominationis, quæ *tyrannis* vocatur. Quod autem volunt videri tyranni illi ad inſtar Batavorum Rempublicam liberam conſtituiſſe, & horum exemplo factum ſuum tueri conantur, hoc quoque illis telum eripiendum eſt. Tam quippe ſimile eſt quod ipſi fecerunt & quod Batavi, ut lac atramento non magis diſſimile videri queat. Nam ſive res ipſas ſpectemus, ſive rerum cauſas, ſive finem, ſive perſonas tam agentes quam patientes, & alias omnes circumſtantias, quæ facti qualitatem ſpectant & agendi modum, ſi contraria contrariis ſimilia ſunt, Batavorum & Anglorum facinus gemella facie inter ſe pariabunt. Priuſquam comparationem utriuſq. facti ingrediamur, cauſæ juſtioris in Batavis magnum argumentum eſt Rex ipſe, cui obſequium renunciare coacti ſunt,

ut cum quo bellum tot annos pro libertate geſſerunt. Nam duobus fœderum ſolennibus tractatibus, nihil ſe in eos habere juris vel imperii teſtatus eſt, ſed cum his tanquam cum liberis populis inducias primo duodecennales, mox & pacem fecit. Quando erit, ut legitimus hæres Caroli primi, aut quicunque ex regia domo ſucceſſores in jus idem orituri quandocunque ſunt, patricidas parentis ſui, & rebelles, pro legitimis poſſeſſoribus agnoſcat regni ad ſe pertinentis? Hoc nunquam ullo in ævo futurum eſt, neque fiet. Nunc conferamus & contendamus invicem cauſam Anglorum & Batavorum, & diſpiciamus, an Batavorum exemplum Anglis prodeſſe queat. Batavi ſemper liberi fuere, Angli ſemper ſub Regibus. Romanis illi numquam ſubjecti ſunt, iſti jugum ſubiere Romanorum. Quo tempore duces & comites in Imperio Romano dicebantur provinciarum rectores & civitatum, quorum idem nomen & poteſtas ſub Francorum in Galliis regnantium prima ſtirpe. Habuere & iſti ſuos comites, Grafiones vocabant, id eſt rectores qui Ordinum nomine gubernabant. Vbi vero illi duces & comites qui ſub regibus erant, titulo feudi à ſuis dominis ac regibus eas dignitates obtinnerant & hæreditarias poſſidere cœperunt, comites quoque Batavorum, quia ſæculi hic mos erat, præfecturas ſuas quas quoad viverent, antea tenebant, ſuis hæredibus reliquere, permittentibus vel conniventibus Ordinibus provinciarum quibus præſidebant. Ex iſto genere Comitatuum Hollandia fuit, cujus comes non ſupremam habuit autoritatem, ſed ipſi Ordines. In domum Burgundicam cum tranſiſſet hæc dignitas per matrimonium, à domo Burgundica ſimiliter in Auſtriacam per aliud matrimonium tranſlata eſt,

Maria

Maria Caroli Maximiliano nupta, quibus Philippus natus Caroli Burgundi nepos, Comes Hollandiæ, qui ducta Infante Hiſpaniæ regnum hoc adeptus eſt. Ita non Rex Hiſpanus factus eſt Hollandiæ Comes, ſed Hollandiæ Comes evaſit Rex Hiſpaniæ, manente ſemper penes Ordines Provinciæ, ſive Comitatus Hollandiæ, ut ſemper fuerat, principali autoritate. At quicunque duces & comites in Anglia extitere, aut à rege eas dignitates honorarias accepere, aut feudales & patrimoniales ejuſdem beneficio tenuere. Batavi non regem abdicarunt ſed Comitem. Cauſas perſpiciamus abdicationis in Anglis & Batavis. Non Batavi regis Hiſpaniarum jura imminuere unquam tentarunt. Contra Hiſpanus peculiares immunitates, jura & conſuetudines Belgarum evertere contendit, jam inde à Caroli V. temporibus, imperiumque quod Ordinum erat, ad ſe trahere. In Anglicana rebellione alia omnia, & adverſis frontibus pugnantia. Non enim Rex populi privilegia abrogare ſtuduit, ſed populus jura omnia regalia Regi eripere, majeſtatem ejus imminuere modis omnibus conatus eſt. Batavi non primi regi bellum intulerunt, ſed per quadraginta annorum ſpatium pro obſequio erga principem retinendo luctati ſunt contra crudelitatem & avaritiam rectorum ſuorum & regis præſidum. Angli quod regem præviderent non libenter eſſe paſſurum ſe ſua poteſtate à ſubjectis exui, ut cogi poſſet, bellum in eum moverunt, portas oppidorum clauſerunt, omnia denique in eum hoſtilia moliti ſunt, nulla ab eo provocati injuria, non cædibus, non violentia in conſcientiarum & religionis libertatem, non tributorum oneribus. In Batavia ſpatio quadraginta annorum plus quam centum hominum millia, igne,

 gladio,

gladio, laqueo necata, & aquis hauſta ob religionem memorantur. Vnus Dux Albanus gloriatus eſt ſe tempore ſuæ adminiſtrationis pluſquam decem & octo hominum millia variis tormentis prius excruciata, neci dediſſe. Angli omnibus ſuis admonitionibus aut declarationibus quas ad Regem mittebant, nihil niſi rebellionem, ſeditionem, & hoſtilem animum minaſque ſpirabant. Batavi ſupplicationibus ſolis cum rege agentes de ſolis ejus miniſtris querebantur. Angli non ſolum regi, ſed etiam Parlamento bellum indixerunt, quod nobiliore ſui parte mutilarunt. Batavi Ordinibus autoritatem qualem habuere ſub ſuis ducibus conſervarunt. Angli nobilitatem regni, quæ ſola poſt Regem olim maximam habuit autoritatem & ſemper præcipuam, exterminarunt. Batavi ſua nobilibus jura & privilegia ſarta tecta reliquerunt, partemque in rebus gerendis quam ſemper ſub Comitibus obtinuerunt. Angli Rege ſublato libertatem non reddiderunt populo, ſed tyrannidem qualis non fuit ſub ullo priorum regum, introduxerunt, quadraginta tyrannis qui ſupremum imperium tenerent, è corpore militari conſtitutis. Batavi non rege, ſed Comite, qui nunquam poteſtatem habuit abſolutam, abdicato vel deſtituto, veram Reipublicæ liberæ formam inſtituerunt, vel potius reſtituerunt per deputatos generales provinciarum fœderatarum, & particulares civitatum adminiſtrandam. Ad ſummam, Batavi non regem, ne Comitem quidem ſuum ad judicium vocarunt, non accuſarunt, non ſupplicio capitis per carnificem affecerunt. Ne quidem extrema paſſi prius eum deſeruerunt, quam ab eo deſerti ſunt, & perditioni edicto regis dediti & addicti, atque hoſtes publici pronuntiati,

tiati, & hoc nomine exterminari juſſi. De rege Angli omnia hæc fecerunt, & nullum genus ignominiæ & contumeliæ rerum & verborum prætermiſere, quod non addiderint ad mortem infamem qua regem ſuum quaſi latronem & proditorem & ſicarium, carnificis ferro confecerunt. Idque patrarunt contra omnia vetuſtatis & novitatis exempla, contra jus & fas, contra omnium gentium etiam barbararũ morem. Dionyſius Tyrannus cum multa infanda & crudelitatis inauditæ facinora edidiſſet in cives ſuos, ab his expulſus, quod reliquum vitæ fuit, Corinthi exegit in ludo literario, cujus magiſter erat. Vnum rebellibus Anglis Neronis exemplum placet, quem Senatus condemnavit. Quantum huic judicio tribuendum ſit, vel inde liquet, quod idem ille Senatus paulo ante in gratiam illius ſæviſſimi tyranni, honeſtiſſimos & ſanctiſſimos in illa ætate hominum, & Senatores graviſſimos Thraſeam Pætum & Soranum alioſque infinitos ad mortem damnaverit. Ipſe ille Galba qui ex ordine Senatorum erat & à Nerone deſciverat & cujus gratiæ dedit tum Senatus ille hanc Neronis condemnationem, fatetur apud Tacitum, *non extare ante Neronem exemplum damnati principis.* Neque ſane poſtea extitit. Sed nec illud judicium executioni mandatum eſt. Quod de Maximino quaſi ſimile memorant, non eſt ſimile. A Senatu ille quidem hoſtis pronuntiatus eſt, ſed non per carnificem publice ſecuri percuſſus. Is de corpore militari primus imperium invaſerat, à militibus factus ſine aſſenſu Senatus, Alexandro Mammeæ optimo principe & à quo promotus fuerat & univerſo exercitui præfectus, nefarie interempto. At id præterea factum in imperio non hæreditario, ut & alia duo quæ ſequuntur. Ante

annos centum ſexaginta ſeptemviri Electores VVenceſlaum ſe abdicare imperio adegerunt. Chriſtiernus ſecundus Daniæ Rex, electione regnum adeptus, cum impotenter & tyrannicè regnaſſet, multos è proceribus inauditos atque etiam inſontes à Senatu pronuntiatos trucidaſſet, alios bonis indicta cauſa exuiſſet, contra jus gentium multa feciſſet, in carcerem conjectis Sueciæ legatis, & aliis qui è Polonia venerant, etiam interfectis, à ſuis ſubjectis deſtitutus eſt, qui filium ejus Iohannem regem ſibi ſumpſerunt. Richardo II. Angliæ Regi plura longe objecta fuere crimina quam Carolo, atqui abdicatus tantum eſt, non judicatus, nec capitis damnatus, nec per carnificem decollatus. Henricus ſextus parem fortunam in eodem regno expertus eſt, & ſe regno abdicare coactus. De his loquor qui in poteſtate populi ſui aliquando fuerunt, ut de his quod vellent ſtatuerent. Aut deſtituti ſunt, aut coacti imperio abire, numquam damnati. Sic duos reges Gallia ſibi vidit ademptos, Ordinum regni conſenſu. Hoc ergo maneat fixum tanquam jus numquam movendum, & ab omnibus gentibus, paganis, Iudæis, Chriſtianis ſemper obſervatum, Regem judicari non poſſe, & proinde male à ſuis judicatum fuiſſe Carolum. Immo judices ejus non judices fuiſſe, ſed perduelles, latrones, ſicarios, parricidas dicendos. Scitum eſt & vere dictum à quodam de ſecta Independentium, regem in Carolo primum perdidiſſe Presbyterianos, deinde & Carolum ipſum trucidaſſe Independentes. Ita regem juſtum & ſanctum extinxere Presbyteriani, Carolum vero virum probum & pium, non tantum innocentem, Independentes condemnarunt. Et ſic quamvis accuſari & judicari potuiſſet, ita tamen conſtat

vitam

vitam egiſſe, & ſic in regni adminiſtratione ſeſe geſſiſſe, ut nihil in utraque reprehendendum aut pœnitendum, nedum puniendum, occurrere ſit paſſus. Tyrannum non fuiſſe conſtat, ſed tyrannidem contra ſe ſurgentem fruſtra opprimere voluiſſe à qua oppreſſus eſt. Conſtat denique à proditoribus & parricidis fuiſſe falſo proditionis accuſatum, & ſcelere antea numquam audito nec cognito necatum. Ab illis damnatum ad mortem, qui nullam autoritatem judicandi vel judices dandi habuerunt, tametſi vel minimus opifex ad eorum tribunal fuiſſet vocatus. Sic rex inſons periit, nec tantum inſons, ſed indefenſus & inauditus, qui ne omnium quidem criminum quæ ei objecta ſunt, convictus perire debuit, quia nec judicari potuit. Si privatus fuiſſet, ut Rex fuit, ne quidem ab iſtis objectionibus & accuſationibus quicquam pati æquiorum judicum ſententia potuiſſet. In fine porro hujus Defenſionis Deum teſtabor, me hanc cauſam tuendam ſuſcepiſſe non tantum quia rogatus, ſed quia meliorem & juſtiorem nullam ea me potuiſſe defendere conſcientia mea mihi ſuggeſſit, ratio & veritas docuit, reſque ipſa dictavit. Eadem porro veritatis ratione ducente profiteor, me & plenum & liberum regibus aſſeruiſſe imperium, quibus id naturæ jure & ſucceſſionis lege debetur. Primo, quia & cauſa Regis Angliæ poſcebat, quæ communis eſt ipſi cum reliquis regibus. Deinde, quia & populorum qui reguntur, maxime intereſt non obnoxiam ſubjectis habere poteſtatem qui eos regunt. Namque haud ſatis liquet utrum hominum Reipublicæ, ut ranarum, minus expediat habere hydrum pro rectore, an tigillum, id eſt tyrannum, quam regem inertem. Hinc calcanda majeſtas cum contemptum

pa-

pariat, inde nimis elata odium, utrumque ex æquo ad peſſima quæque populos provocat. Nemo etiam credat me voluiſſe latum ubique terrarum campum regnantium aperire tyrannidi in qua libere decurrat, cum ſolo Deo minores eos eſſe dixi, cum ſolum Deum agnoſcere vindicem ſuorum factorum, & cum à nemine mortalium judicari poſſe, legibuſque ſolutos eſſe pertendi. Hæc omnia quidem veriſſima eſſe, multis ſolidiſque argumentis probavi, ſed non propterea regum loco tyrannos ſedere volui. Quod ampliſſimam eos habere poteſtatem defendi, & nullis finibus circumſcriptam, non ex eo ſequi intellexi, ea etiam illos uti debere, & velle quod poſſunt, vel ſibi licere credere quod ipſis libet. Vnuſquiſque poteſtatem habet ſe occidendi, pejerandi, mentiendi, fallendi. Mulier omnis poteſt corpore merere, vir omnis hiſtrioniam facere & lenocinium. Summa tamen in his omnibus facientium verſatur turpitudo, partim & ſcelus. Nec minus turpe eſt regi quæ ſunt regibus inhoneſta velle, quamvis poſſint impune jure ſuo uti. Interdum etiam ne impune quidem id faciunt. Nam Deo permittente non raro accidit, ut populorum ſæpius tentata ac tandem victa patientia furor fiat, qui per calcatum regem ad regnum quoque deſtruendum viam vi ſibi faciunt & ad regimen regium abolendum contendunt. Si Deum ſolum habere eos judicem aſſerui, tanto magis formidare illos decet, & cavere ne tradantur tam ſeveri vindicis juſto judicio, qui non in perſonas tantum peccantes ſuo jure animadvertit, ſed delicta eorum ſæpenumero in totam poſteritatem vindicat unius ob noxam patris. Præterea judices mortales de ſolis apud ſe probatis aut confeſſis pronuntiant criminibus. At

judex

judex æternus corda ipſa rimatur, & in ſecreto conſcientiarum, ſcelera inquirit quæ deprehenſa puniat. Tanto magis propterea cavendam ejus iram ſibi ſcire debent reges, quem latere ne quidem ſola mente conceptum malum facinus poteſt. Si legibus ſolutus eſt, non ad hoc ſe eſſe ſupra leges debet judicare ut ſolutius cæteris vivat qui his teneri ſoli videntur. Quomodo eas ſervandas curabit, ſi prior ipſe non illas obſervet? Si quod ſui eſt officii non facit, quo jure ab illis quibus imperat, officii rationem exiget? Quomodo bonos poſtulabit ſibi eſſe ſubditos, niſi ſe illis bonum præbeat regem ac dominum? Vt enim ad exemplar Regis properant omnes; ſi bonus eſt, imitantur, ſi malus; ſimiliter. Meminerint igitur non ſolum ſe homines eſſe, ſed & imperium in homines habere ex iiſdem conſtantes elementis, à quibus introitu in vitam & exitu non differunt, ſed ſolo perſonæ mimo quam in hoc mundi theatro ſuſtinent. Vbi eam depoſuerunt, ut ex pulvere facti in eundem quoque cum aliis pulverem revertuntur. Meminerint etiam cum bene imperant, onus eſſe regnum; ſi male, periculum: quaſi tenui filo ſupra cervicem ſibi ſemper impendente gladio. Cogitent etiam ſuæ fidei & cuſtodiæ tanquam paſtoribus commiſſos eſſe à ſummo numine populos, non tanquam lupis aut lanionibus traditos mactandos & deglubendos, ſed ad paſcua ducendos & tondendos tantum. Poſt omnia videant, quid malis regibus metuendum ſit, cum arcano Dei judicio & imperſcrutabili profunditate abditis cauſis, bonus, pius, juſtus, innocens Princeps, incredibili & immani partis populi furore ac ſcelere, regni gubernaculis dejectus & vitæ curriculo decuſſus per carnificem fuerit. Nec tamen ſperandum eſt

ju-

juſtam Dei vindictam evaſuros qui tale parricidium commiſere. Nam ubi ira Dei deſævierit, & delicta populi opera eorum ſatis ſibi puniviſſe viſus fuerit, tum quoque eos dubio procul diſrumpet & perdet, ut pater flagra ſæpe ſolet, quibus filium caſtigavit.

FINIS.

IN ROMA

Digitized by Google

Google

Digitized by Google